

I TY MOŻESZ ZROZUMIEĆ BIBLIĘ!

***Wspomnienia i Listy Umiłowanego Ucznia:
Ewangelia oraz 1, 2 i 3 List Jana***

BOB UTLEY
PROFESOR HERMENEUTYKI
(INTERPRETACJI BIBLI)

*SERIA KOMENTARZY DO BIBLI
W FORMIE PRZEWODNIKA DO SAMODZIELNEGO STUDIOWANIA
NOWY TESTAMENT, TOM 4*

BIBLE LESSONS INTERNATIONAL, MARSHALL, TEKSAS
2011

Tytuł oryginału
The Beloved Disciple's Memoirs
and Letters: The Gospel of John,
I, II and III John

Copyright © 1999 by Bible Lessons International, Marshall, Teksas (poprawione 2010). Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna z części tej książki nie może być w żaden sposób powielana bez pisemnej zgody wydawcy.

Bible Lessons International
P.O. Box 1289
Marshall, TX 75671-1289
Tel. 1-800-785-1005

ISBN 978-0-9661098-6-3

Pierwotnie użyte teksty biblijne wzięte są z :

New American Standard Bible (update 1995)
Copyright © 1960, 1962, 1963, 1971, 1972, 1973, 1975, 1977, 1995 by the
Lockman Foundation
P.O.Box 2279
La Habra, CA 90632-2279
Użyto za pozwoleniem. Wszystkie prawa zastrzeżone.

Podział na paragrafy, wpisy streszczające oraz poszczególne zdania zostały zaczerpnięte z :

1. The Greek New Testament, Fourth Revised Edition [Grecki Nowy Testament, Wydanie Czwarte Poprawione]
Copyright © 1993 Deutsche Bibelgesellschaft, O Stuttgart. Użyto za pozwoleniem. Wszystkie prawa zastrzeżone.
2. The New King James Version [Nowa Biblia Króla Jakuba]
Copyright © 1979, 1980, 1982 by Thomas Nelson, Inc.
Ograniczony tekst użyty za pozwoleniem. Wszystkie prawa zastrzeżone.
3. The New Revised Standard Version of the Bible [Nowa Poprawiona Wersja Standardowa Biblii]
Copyright © 1989, właściciel praw autorskich: Wydział Edukacji Chrześcijańskiej Narodowej Rady Kościołów w Stanach Zjednoczonych. Użyto za pozwoleniem. Wszystkie prawa zastrzeżone.
4. Today's English Version [Współczesna Angielska Wersja Biblii], właściciel praw autorskich: Amerykańskie Towarzystwo Biblijne, © 1966, 1971. Użyto za pozwoleniem. Wszystkie prawa zastrzeżone.
5. The New Jerusalem Bible [Nowa Biblia Jerozolimska], copyright © 1966, właściciel praw autorskich: Darton, Longman & Todd, Ltd. oraz Doubleday, wydział Bantam Doubleday Dell Publishing Group, Inc. Użyto za pozwoleniem. Wszystkie prawa zastrzeżone.

www.BibleLessonIntl.com

*Ten tom
jest z miłością poświęcony
mojej przyjaciółce i maszynopisarce*

Doris Spraberry,

*która dała z siebie wszystko
i jeszcze więcej,
aby przygotować te komentarze
do publikacji.*

SPIS TREŚCI

Od autora: W jaki sposób te komentarze mogą ci pomóc?.....	I
Przewodnik do czytania Biblii: Osobiste poszukiwanie weryfikowalnej prawdy.....	III
Komentarze:	
Wprowadzenie do Ewangelii Jana.....	1
Rozdział 1 Ewangelii Jana.....	8
Rozdział 2 Ewangelii Jana.....	39
Rozdział 3 Ewangelii Jana.....	52
Rozdział 4 Ewangelii Jana.....	73
Rozdział 5 Ewangelii Jana.....	91
Rozdział 6 Ewangelii Jana.....	105
Rozdział 7 Ewangelii Jana.....	129
Rozdział 8 Ewangelii Jana.....	141
Rozdział 9 Ewangelii Jana.....	155
Rozdział 10 Ewangelii Jana.....	163
Rozdział 11 Ewangelii Jana.....	172
Rozdział 12 Ewangelii Jana.....	185
Rozdział 13 Ewangelii Jana.....	200
Rozdział 14 Ewangelii Jana.....	211
Rozdział 15 Ewangelii Jana.....	229
Rozdział 16 Ewangelii Jana.....	238
Rozdział 17 Ewangelii Jana.....	248
Rozdział 18 Ewangelii Jana.....	261
Rozdział 19 Ewangelii Jana.....	274
Rozdział 20 Ewangelii Jana.....	285
Rozdział 21 Ewangelii Jana.....	295
Wstęp do 1 Listu Jana.....	301
1 List Jana: 1:1-2:2.....	306
1 List Jana: 2:3-2:27.....	316
1 List Jana: 2:28-3:24.....	332
1 List Jana: Rozdział 4.....	351
1 List Jana: Rozdział 5.....	362
2 List Jana.....	376
3 List Jana.....	384
Aneks 1: Krótkie omówienie greckich terminów gramatycznych.....	392
Aneks 2: Krytyka tekstu.....	401
Aneks 3: Słowniczek.....	405
Aneks 4: Oświadczenie natury doktrynalnej.....	415

PISMA JANA

SPIS TEMATÓW SPECJALNYCH

<i>Archē</i> (początek), J 1:1.....	10
Anioł Pański, J 1:5	12
Wiara, wierzyć, zaufanie, J 1:7	13
Świadkowie Jezusa, J 1:8	15
Poznać, J 1:10	16
Ciało (<i>sarks</i>), J 1:14	18
Chwała (<i>doksa</i>), J 1:14	18
Miłosierdzie (<i>hesed</i>), J 1:14	19
Wierzyć, zaufanie, wiara i wierność w ST, J 1:14	20
Poglądy apostoła Pawła na temat Prawa Mojżeszowego, J 1:17	23
Faryzeusze, J 1:24	28
Tabela imion apostołów, J 1:45	34
Jezus Nazarejczyk, J 1:45	35
Amen, J 1:51	36
Niebiosa i trzecie niebo, J 1:51	37
Biblijne postawy wobec alkoholu i jego nadużywania, J 2:3	41
Jednostki wagi i objętości starożytnego Bliskiego Wschodu, J 2:7	43
Pascha, J 2:13	46
Stosowanie przez Jana czasownika „wierzyć”, J 2:23	50
Sanhedryn, J 3:1	54
Królestwo Boże, J 3:3	57
Oddech, wiatr, duch, J 3:8	59
Antropomorficzne słownictwo opisujące Boga, J 3:16	61
Predestynacja (kalwinizm) a wolna wola człowieka (arminianizm), J 3:16	63
Pieczeń, J 3:33	70
Rasizm, J 4:4	75
Proroctwa ST, J 4:19	79
Proroctwa NT, J 4:19.....	82
Ojciec, J 4:23	85
Mesjasz, J 4:25	85
Wola (<i>thelēma</i>) Boża, J 4:34	87
Czy uzdrowienia są częścią Bożego planu dla każdej ery?, J 5:14	94
Procedury egzegezy przy interpretacji „niewybaczalnego grzechu”, J 5:21	97
Wysłać (<i>apostellō</i>), J 5:24	98
Godzina, J 5:25	99
<i>Kerygma</i> wczesnego kościoła, J 5:39	102
Monety znajdujące się w obiegu w Palestynie za czasów Jezusa, J 6:7	108
Liczba dwanaście, J 6:13	109
Imiona Boże, J 6:20	110
Pewność zbawienia wierzących, J 6:37	115
„Prawda” (jako koncepcja) w pismach Jana, J 6:55	120
Na wieki (<i>‘olam</i>), J 6:58	121
Wniebowstąpienie, J 6:62	124
Duch (<i>pneuma</i>) w NT, J 6:63	124
Apostazja (<i>afistēmi</i>), J 6:64	125
Śmiałość (<i>parrhēsia</i>), J 7:4	131
Aniołowie i demony, J 7:20	134
Potrzeba wytrwałości, J 8:31	147
Gnostycyzm, J 8:40	150
Greckie czasy stosowane do zbawienia, J 9:7	157
Wyznanie, J 9:23	159
Zniszczenie (<i>apollumi</i>), J 10:10	165

Namaszczenie w Biblii, J 11:2	174
Obrzędy żałobne, J 11:20	176
Kobiety w Biblii, J 11:28	177
Praktyki pogrzebowe, J 11:44	181
Osobowe zło, J 12:31	193
Walka na niebie, J 12:31	193
Serce, J 12:39	197
Stosowanie słowa „przykazanie” w pismach Jana, J 12:50	198
Pascha (przebieg), J 13:2	203
Iskariota, J 13:26	207
Gdzie są zmarli, J 14:3	214
Skuteczna modlitwa, J 14:13-14	218
Imię Pana (NT), J 14:13-14	219
Jezus i Duch, J 14:16	220
<i>Kosmos</i> (świat), J 14:17	221
Ów dzień, J 14:20	222
Trójca, J 14:26	224
Osobowość Ducha, J 14:26	225
Pokój (<i>eirēnē</i>), J 14:27	226
Ogień, J 15:5	232
Oświecenie, J 16:13	242
Wybranie, J 17:2	250
Monoteizm, J 17:3	251
„Prawdziwy” w pismach Jana, J 17:3	252
Święty, J 17:11	255
Wybranie/predestynacja i potrzeba teologicznej równowagi, J 18:2	263
Jezus Nazarejczyk, J 18:5	264
Pretorianie, J 18:28	268
Poncjusz Piłat, J 18:29	270
Kobiety, które chodziły za Jezusem, J 19:25	280
Wonności pogrzebowe, J 19:39	283
Ukazywanie się Jezusa po Jego zmartwychwstaniu, J 20:16	288
Forma (<i>tupos</i>), J 20:25	291
Zestawienie Jana 1 i 1 Jana 1, 1 J 1:1	309
<i>Koinōnia</i> (wspólnota), 1 J 1:3	310
Chrześcijaństwo jest zbiorowe, 1 J 1:3	310
„Trwanie” w pismach Jana, 1 J 2:10	321
Znać, 1 J 2:13	323
Ludzkie rządy, 1 J 2:15	324
Obecny i nadchodzący wiek, 1 J 2:16	326
Święty, 1 J 2:20	328
Nowotestamentowe określenia na powrót Chrystusa, 1 J 2:28	334
Sprawiedliwość, 1 J 2:29	336
Nowotestamentowe dowody zbawienia, 1 J 3:1	338
Uświęcenie, 1 J 3:5	341
Syn Boży, 1 J 3:8	343
Modlitwa: nieograniczona, ale ograniczona, 1 J 3:22	348
Czy chrześcijanie powinni wzajemnie się osądzać, 1 J 4:1	352
Greckie określenia na badanie i ich konotacje, 1 J 4:1	353
Ewangelikalna tendencyjność Boba, 1 J 4:15	358
Pewność zbawienia, 1 J 5:13	367
Modlitwa wstawiennicza, 1 J 5:14	368
Czym jest grzech sprowadzający śmierć, 1 J 5:16	372
Prezbiter (starszy), 2 J 1:1	378
Kościół (<i>ekklesia</i>), 3 J 1:6	388

OD AUTORA

W JAKI SPOSÓB TE KOMENTARZE MOGĄ CI POMÓC?

Interpretacja Biblii jest racjonalnym i duchowym procesem zmierzającym do zrozumienia tego, co miał na myśli starożytny autor natchniony, w taki sposób, aby przesłanie od Boga mogło być pojęte i zastosowane w naszych czasach.

Duchowy wymiar tego procesu jest kluczowy, ale trudny do zdefiniowania. Z pewnością zawiera w sobie pozostawienie miejsca na Boże działanie i otwartość na Bożą łaskę. Musi zaistnieć głód: (1) Boga, (2) poznania Boga oraz (3) służenia Bogu. Proces ten obejmuje modlitwę, wyznawanie grzechów oraz gotowość do zmiany stylu życia. Duch Boży pełni zasadniczą rolę w procesie interpretacji, ale to, dlaczego gorliwi, pobożni chrześcijanie rozumieją Biblię na różne sposoby, pozostaje zagadką.

Łatwiej ująć racjonalną stronę tego procesu. Powinniśmy konsekwentnie i rzetelnie podążać za tekstem i nie pozwalać, aby nasze osobiste i wyznaniowe uprzedzenia wpływały na to, jak go rozumiemy. Wszyscy jesteśmy uwarunkowani historycznie. Nikt z nas nie jest obiektywnym i neutralnym interpretatorem Biblii. Niniejszy komentarz przedstawia starannie opracowany racjonalny proces, obejmujący trzy zasady interpretacji. Są one skonstruowane w taki sposób, aby pomóc nam przezwyciężyć nasze uprzedzenia.

Zasada pierwsza

Pierwszą zasadą jest odnotowanie tła historycznego, na którym została napisana dana księga Biblii, oraz szczególnych okoliczności historycznych warunkujących jej powstanie. Pierwotny autor miał jakiś zamiar, jakąś wiadomość do przekazania. Tekst nie może oznaczać dla nas czegoś, czego nie oznaczał dla pierwotnego, starożytnego, natchnionego autora. To jego zamiar – a nie nasza historyczna, emocjonalna, kulturowa, osobista lub wyznaniowa potrzeba – jest tutaj kluczowy. Zastosowanie nieodłącznie towarzyszy interpretacji, ale musi być ono poprzedzone właściwym odczytaniem tekstu. Należy kłaść nacisk na to, że biblijny tekst ma jedno i tylko jedno znaczenie. Znaczenie to jest tym, co chciał przekazać ludziom w swoich czasach pierwotny autor biblijny, kierowany natchnieniem Ducha. To jedno znaczenie może jednak mieć wiele zastosowań dla różnych kultur i sytuacji. Zastosowania te muszą być połączone z zasadniczą prawdą przekazaną przez pierwotnego autora. Dlatego też niniejszy komentarz został zaprojektowany w ten sposób, że każdą księgę Biblii poprzedza wprowadzenie.

Zasada druga

Druga zasada polega na wyodrębnianiu całości literackich. Każda księga Biblii jest jednolitym dokumentem. Interpretatorzy nie mają prawa uwydatniać jednych aspektów przekazywanej prawdy poprzez eliminację innych. Dlatego też powinniśmy spróbować zrozumieć zamiar całej księgi zanim zabierzemy się za interpretację jej poszczególnych części. Indywidualne części – rozdziały, paragrafy i wersety – nie mogą oznaczać czegoś, czego nie obejmuje zamiar danej całości. W interpretacji należy zaczynać od dedukcyjnego podejścia w stosunku do całości, przechodząc do podejścia indukcyjnego wobec poszczególnych jej części. Z tego powodu niniejszy komentarz jest zaprojektowany w taki sposób, aby pomóc osobie studiującej przeanalizować strukturę całości literackich w akapitach. Akapity, podobnie jak rozdziały, nie są wynikiem natchnienia, pomagają nam jednak identyfikować poszczególne myśli.

Interpretacja na poziomie akapitu – nie poziomie zdania, członu, frazy czy słowa – jest kluczem do śledzenia znaczenia zamierzonego przez pierwotnego autora. Dany akapit dotyczy jednej kwestii, często nazywanej tematem lub zdaniem tematycznym. Każde słowo, fraza, człon i zdanie w danym akapicie odnosi się w jakiś sposób do tego głównego tematu, uściślając go, poszerzając, wyjaśniając i/lub kwestionując. Prawdziwym kluczem do właściwej interpretacji jest śledzenie zamysłu pierwotnego autora akapitu za akapitem, poprzez poszczególne całości literackie tworzące daną księgę Biblii. Niniejszy przewodnik został opracowany po to, aby pomóc osobie studiującej Pismo Święte interpretować tekst poprzez porównywanie współczesnych tłumaczeń Biblii. Ze względu na zastosowanie różnych teorii tłumaczenia wybrane zostały do tego celu niniejsze przekłady:

1. Najbardziej dosłownym tłumaczeniem Pisma Świętego na język polski jest interlinearny Grecko-polski Nowy Testament i Hebrajsko-polski Stary Testament (GPNT/HPST) wydane nakładem Oficyny Wydawniczej Vocatio.

2. Wydana przez Księgarnię Świętego Wojciecha Biblia Poznańska (BP) także cechuje się dużą wiernością wobec tekstu źródłowego (tłumaczenie „słowo w słowo”).
3. Biblia Tysiąclecia (BT), wydanie czwarte – tłumaczenie oparte o zasadę dynamicznej ekwiwalencji wydane przez Pallotinum.
4. Biblia Warszawska (BW) – opracowana w oparciu o podobne założenia co BT z inicjatywy Brytyjskiego i Zagranicznego Towarzystwa Biblijnego w Warszawie.
5. Biblia Warszawsko-Praska (BWP) przełożona przez ks. bp. Kazimierza Romaniuka uznawana jest za tłumaczenie na pograniczu dynamicznej ekwiwalencji oraz parafrazy.
6. Na pograniczu przekładu dynamicznego i parafrazy znajduje się także Nowe Przymierze i Psalmi (PL) przygotowane przez Ewangeliczny Instytut Biblijny. Jest to próba przełożenia Biblii w taki sposób, aby współczesny polskojęzyczny odbiorca mógł zrozumieć znaczenie tekstu greckiego.

Zasada trzecia

Trzecia zasada to czytanie Biblii w różnych tłumaczeniach w celu uchwycenia jak najszerszego znaczenia (pola semantycznego) słów i fraz biblijnych. Bardzo często greckie słowa lub frazy mogą być rozumiane na kilka różnych sposobów. Różne tłumaczenia ukazują nam te możliwości i pomagają określić oraz zrozumieć warianty greckich rękopisów. Nie ma to wpływu na doktrynę, jest natomiast pomocne w próbach dotarcia do oryginalnego tekstu napisanego przez natchnionego starożytnego autora.

Niniejszy komentarz proponuje osobie studiującej Biblię szybki sposób sprawdzenia swoich interpretacji. Nie narzuca on ostatecznych interpretacji – ma raczej na celu informowanie i pobudzanie do myślenia. Często inne możliwości interpretacyjne pomagają nam uwolnić się od zbyt wąskiej, dogmatycznej i wyznaniowej postawy. Osoby interpretujące Pismo Święte powinny wyposażyć się w większy zakres opcji interpretatorskich, aby uświadomić sobie, jak niejasny może być starożytny tekst. Szokujące jest, że chrześcijanie, którzy twierdzą, że Biblia jest dla nich źródłem prawdy, nie zgadzają się w tak wielu kwestiach dotyczących znaczenia tekstu biblijnego.

Wymienione wyżej zasady pomogły mi przezwyciężyć wiele spośród moich uwarunkowań historycznych poprzez zmuszenie mnie do zmagania ze starożytnym tekstem. Mam nadzieję, że będzie to również błogosławieństwem dla ciebie.

Bob Utley
East Texas Baptist University
27 czerwca 1996 roku

PRZEWODNIK DO CZYTANIA BIBLIJ: OSOBISTE POSZUKIWANIE WERYFIKOWALNEJ PRAWDY

Czy da się poznać prawdę? Gdzie ją można znaleźć? Czy możemy ją logicznie zweryfikować? Czy istnieje jakaś najwyższa władza? Czy są jakieś absoluty, które mogłyby pokierować naszym życiem i światem? Czy życie ma sens? Dlaczego istniejemy? Dokąd zmierzamy? Te pytania – kwestie, nad którymi zastanawiają się wszyscy rozumni ludzie – towarzyszą ludzkiemu intelektowi od zarania dziejów (Koh 1:12-18; 3:9-11). Pamiętam moje osobiste poszukiwanie jakiegoś środka, wokół którego mógłbym zbudować swoje życie. Uwierzyłem w Chrystusa w młodym wieku, opierając się głównie na świadectwie życia moich bliskich z rodziny. Kiedy dorastałem, pytania dotyczące mnie samego i świata wokół rosły wraz ze mną. Zwykle kulturowe i religijne banały nie nadawały znaczenia doświadczeniom, o których czytałem lub które przeżywałem. Był to dla mnie okres zamętu, poszukiwania, tęsknoty i częstego poczucia beznadziejności pośród nieczułego i surowego świata, w którym żyłem.

Wielu twierdziło, że zna odpowiedzi na te ostateczne pytania, ale po osobistej weryfikacji i refleksji zrozumiałem, że ich odpowiedzi były oparte na (1) osobistych filozofiach życiowych, (2) starożytnych mitach, (3) osobistych przeżyciach lub (4) projekcjach psychologicznych. Ja potrzebowałem pewnego stopnia weryfikowalności, jakichś dowodów; racjonalności, na której mógłbym oprzeć swój światopogląd; centrum, wokół którego mógłbym zbudować swoje życie; powodu, dla którego mógłbym żyć.

Odnalazłem to wszystko studiując Biblię. Zacząłem szukać dowodów na jej wiarygodność i odnalazłem je w (1) jej niezawodności historycznej potwierdzonej przez archeologię, (2) trafności prorocत्व Starego Testamentu, (3) spójności biblijnego przesłania na przestrzeni szesnastu stuleci jej powstawania oraz (4) osobistych świadectwach ludzi, których życie zostało trwale zmienione przez kontakt z Biblią. Chrześcijaństwo jako jednolity system wierzeń i przekonań jest w stanie odpowiedzieć na trudne życiowe pytania ludzkości. Dostarczyło mi to nie tylko racjonalnych ram pojęciowych – empiryczny aspekt biblijnej wiary przyniósł mi emocjonalną radość i równowagę.

Myślałem, że odnalazłem centrum, wokół którego będę mógł zbudować swoje życie: Chrystusa, którego poznałem na kartach Pisma Świętego. Było to silne doświadczenie i wielka ulga emocjonalna. Jednak do tej pory pamiętam szok i ból, które odczułem, kiedy zaczęło do mnie docierać, jak wiele różnych interpretacji Biblii jest propagowanych – czasem nawet w obrębie tego samego kościoła lub szkoły myśli. Rozpoznanie natchnienia i wiarygodności Biblii nie było końcem, lecz początkiem mojej podróży. W jaki sposób weryfikować i odrzucać różnorodne lub sprzeczne interpretacje wielu trudnych fragmentów Pisma, rozpowszechniane przez ludzi, którzy równocześnie twierdzą, że Biblia jest wiarygodnym autorytetem?

To zadanie stało się moim życiowym celem i pielgrzymką wiary. Wiedziałem, że moja wiara w Chrystusa przyniosła mi ogromną radość i pokój. Mój umysł tęsknił za absolutem pośród (1) relatywizmu kultury, w której żyłem (postmodernizmu); (2) dogmatyzmu sprzecznych systemów religijnych (religii świata), jak również (3) arogancji wyznaniowej. Byłem zaskoczony, kiedy w poszukiwaniu właściwego podejścia do interpretacji starożytnej literatury natknąłem się na swoje własne uprzedzenia: historyczne, kulturowe, wyznaniowe i wynikające z życiowych doświadczeń. Często czytałem Biblię tylko po to, aby umocnić swoje własne przekonania. Używałem jej jako źródła dogmatów, którymi atakowałem innych, zasłaniając w ten sposób swoją własną niepewność i braki. Uświadomienie sobie tego było dla mnie bardzo bolesne!

Chociaż nigdy nie osiągnę całkowitego obiektywizmu, mogę jednak stawać się lepszym czytelnikiem Biblii. Mogę minimalizować swoje uprzedzenia rozpoznając je i przyjmując do wiadomości ich istnienie. Nie jestem jeszcze od nich wolny, ale stawiałem czoła swoim słabościom. To właśnie osoba interpretatora jest często największym wrogiem właściwego odczytywania Biblii!

Pozwól, że pokażę ci niektóre z moich założeń, na których opieram się podczas studiowania Biblii, tak abyś ty – czytelnik – mógł je przeanalizować razem ze mną:

I. Założenia wstępne

- A. Wierzę, że Biblia jest jedynym natchnionym objawieniem się jedynego prawdziwego Boga. Dlatego też należy ją interpretować w świetle zamysłu pierwotnego boskiego autora (Ducha Świętego), działającego poprzez pisarza – człowieka żyjącego w kontekście konkretnych uwarunkowań historycznych.
- B. Wierzę, że Biblia została napisana dla zwykłego człowieka – dla wszystkich ludzi! Bóg dostosował się do nas, aby mówić do nas w sposób dla nas zrozumiały w kontekście historycznym i kulturowym. On nie ukrywa prawdy – chce, abyśmy ją rozumieli! Dlatego Jego słowa muszą być interpretowane

w świetle tamtych czasów, nie naszych. Biblia nie powinna oznaczać dla nas tego, czego nie znaczyła dla swoich pierwszych czytelników lub słuchaczy. Jest ona zrozumiała dla przeciętnego ludzkiego umysłu i zastosowane są w niej zwyczajne ludzkie formy i techniki komunikacji.

- C. Wierzę, że Biblia posiada jednolite przesłanie i cel. Nie przeczy sama sobie, mimo że zawiera trudne i paradoksalne fragmenty. Dlatego też najlepszym interpretatorem Biblii jest ona sama.
- D. Wierzę, że każdy fragment Biblii (wyłączając prorocтва) posiada jedno i tylko jedno znaczenie oparte o zamysł pierwotnego natchnionego autora. Chociaż nie możemy być nigdy w stu procentach pewni, że znamy zamysł pierwotnego autora, istnieje jednak wiele wskazówek, które mogą nas na niego naprowadzić:

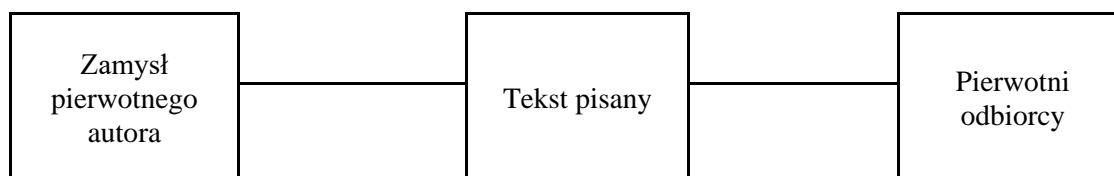
1. rodzaj (gatunek) literacki wybrany do przekazania przesłania,
2. tło historyczne i/lub określone okoliczności, które przyczyniły się do napisania danej księgi,
3. kontekst literacki całej księgi oraz każdej całości literackiej,
4. powiązanie konstrukcji tekstowej całości literackich z ogólnym przesłaniem księgi,
5. swoiste środki gramatyczne użyte do przekazania wiadomości,
6. dobór słów,
7. fragmenty paralelne.

Studiowanie danego fragmentu tekstu obejmuje przyjrzenie się każdemu z tych obszarów. Zanim wyjaśnię moją metodologię czytania Biblii, pozwolę sobie wymienić niektóre stosowane w dzisiejszych czasach niewłaściwe metody, które pociągnęły za sobą tak ogromną różnorodność interpretacji i w związku z tym powinniśmy się ich wystrzegać.

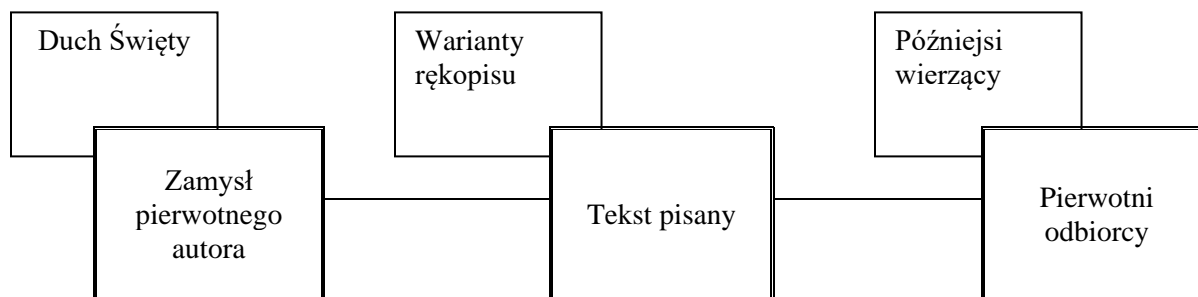
II. Niewłaściwe metody interpretacji

- A. Ignorowanie całego literackiego kontekstu ksiąg Biblii i rozumienie każdego zdania, członu, a nawet poszczególnych słów jako prawdziwych stwierdzeń niezwiązanych z zamysłem autora lub szerszym kontekstem. Jest to często nazywane „dowodzeniem wersetami”.
- B. Ignorowanie tła historycznego ksiąg poprzez zastąpienie go przypuszczalnym tłem historycznym, które ma niewielkie poparcie w samym tekście lub jest go zupełnie pozbawione.
- C. Ignorowanie tła historycznego ksiąg i czytanie ich w sposób, w jaki czyta się poranny dziennik – jakby były adresowane przede wszystkim do poszczególnych współczesnych chrześcijan.
- D. Ignorowanie tła historycznego ksiąg poprzez alegoryzowanie tekstu jako przesłania filozoficznego lub teologicznego zupełnie niepowiązanego z zamysłem pierwotnego autora i tym, co rozumeli pierwsi słuchacze.
- E. Ignorowanie oryginalnego przesłania i zastępowanie go swoim własnym systemem teologicznym, ulubioną doktryną lub współczesnym problemem niepowiązanym z zamysłem powziętym przez pierwotnego autora i przekazany przez niego przesłaniem. To zjawisko często poprzedzone jest wstępnym czytaniem Biblii w celu zbudowania autorytetu mówcy. Jest to często nazywane „odpowiedzią czytającego” (interpretacją typu „co ten tekst oznacza dla mnie”).

Wszelkie pisemne przekazy międzyludzkie zawierają przynajmniej trzy części składowe:

W przeszłości różne techniki czytania Pisma Świętego skupiały się na jednej z tych trzech składowych. Jednak z uwagi na rzeczywistość wyjątkowego natchnienia Biblii należałoby zmodyfikować powyższy diagram:

W rzeczywistości proces interpretacji powinien uwzględniać wszystkie trzy składowe. Moja interpretacja może na przykład skupiać się na dwóch pierwszych elementach: pierwotnym autorze i tekście. Najprawdopodobniej jest to moja reakcja na zaobserwowane nadużycia: (1) alegoryzowanie lub uduchowianie tekstu, (2) interpretację typu „odpowiedź czytającego” (co ten tekst oznacza dla mnie). Nadużycia mogą wystąpić na każdym etapie analizy. Powinniśmy nieustannie weryfikować to, czym się kierujemy: nasze motywy, uprzedzenia, techniki i zastosowania. W jaki jednak sposób możemy to robić, jeśli nie istnieją granice interpretacji, nie ma żadnych ograniczeń ani kryteriów? Z tego powodu badam zamysł autora i strukturę tekstu, które dostarczają mi pewnych kryteriów ograniczających zakres dopuszczalnych uzasadnionych interpretacji.

Mając na uwadze wymienione wyżej niewłaściwe techniki czytania Pisma Świętego, zadajmy sobie pytanie, jakie słuszne sposoby czytania i interpretowania Biblii zapewnią nam pewien stopień weryfikowalności i konsekwencji.

III. Właściwe metody czytania Biblii

Nie będę w tym miejscu przedstawiał szczegółowych technik interpretacji konkretnych gatunków literackich, omówię natomiast ogólne hermeneutyczne zasady obowiązujące dla wszystkich typów tekstów biblijnych. Jeśli chodzi o interpretowanie różnych gatunków literackich, polecam książkę *How to Read the Bible for All Its Worth [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całe jej bogactwo]* Gordona Fee i Douglasa Stuarta wydaną przez Zondervan.

Moja metodologia początkowo skupia się na czytelniku, dając przestrzeń, aby Duch Święty rozjaśniał mu treść Biblii w ciągu czterech cykli osobistych czytań. Takie podejście stawia Ducha, tekst i czytelnika na pierwszym miejscu, nie spychając ich na drugi plan. Chroni ono również czytelnika od nadmiernego wpływu komentatorów. Słyszałem kiedyś następujące stwierdzenie: „Biblia rzuca dużo światła na komentarze do niej samej”. Cytując tę uwagę, nie chcę umniejszać wartości pomocy dydaktycznych, tylko zaapelować o odpowiedni sposób i czas korzystania z nich.

Musimy być w stanie poprzeć naszą interpretację samym tekstem. Pewnej ograniczonej weryfikacji dostarczyć mogą następujące trzy obszary:

1. Obszar dotyczący pierwotnego autora:
 - a. tło historyczne,
 - b. kontekst literacki.
2. Obszar dotyczący dokonanego przez pierwotnego autora wyboru:
 - a. struktur gramatycznych (składnia),
 - b. użycia współczesnych sobie słów,
 - c. rodzaju literackiego.
3. Obszar naszego rozumienia:
 - a. istotnych paralelnych fragmentów,
 - b. właściwych związków pomiędzy doktrynami (paradoks).

Musimy też być w stanie podać rozumowanie i logikę stojące za naszymi interpretacjami. Biblia jest naszym jedynym źródłem wiary i praktyki. Niestety chrześcijanie często nie zgadzają się co do tego, czego naucza i co twierdzi Pismo Święte. Nazywanie Biblii natchnioną księgą przy jednoczesnej niezdolności osiągnięcia porozumienia co do tego, czego ona naucza i wymaga, jest zupełnie bezcelowe!

Cztery cykle czytań są zaprojektowane tak, aby umożliwić dokonanie następujących spostrzeżeń w interpretacji:

A. Pierwszy cykl czytań

1. Przeczytaj całą księgę za jednym razem. Przeczytaj ją jeszcze raz w innym tłumaczeniu, najlepiej zgodnym z inną teorią przekładu:
 - a. tłumaczenie „słowo w słowo” (GPNT/HPST, BP)
 - b. dynamiczny ekwiwalent (BT, WP, PE, BW)
 - c. parafraza [podkreślająca znaczenie jakiejś kultury lub języka – przyp. tłum.] (PL, BWP, SŻ)
2. Odnajdź główny zamysł całego tekstu. Określ jego temat.
3. Wydziel (jeżeli jest to możliwe) całość literacką, rozdział, akapit lub zdanie, które jasno wyraża ten główny zamysł lub temat.
4. Określ główny gatunek literacki
 - a. Stary Testament
 - (1) Hebrajska narracja
 - (2) Hebrajska poezja (literatura mądrościowa, psalm)
 - (3) Hebrajskie proocstwa (proza, poezja)
 - (4) Kodeksy praw
 - b. Nowy Testament
 - (1) Narracja (Ewangelie, Dzieje)
 - (2) Przypowieści (Ewangelie)
 - (3) Listy
 - (4) Literatura apokaliptyczna

B. Drugi cykl czytań

1. Przeczytaj całą księgę jeszcze raz, próbując odnaleźć główne tematy.
2. Nakreśl główne tematy i krótko podsumuj ich treść w prostych stwierdzeniach.
3. Zweryfikuj określony przez siebie zamysł i zarys księgi z pomocami dydaktycznymi.

C. Trzeci cykl czytań

1. Przeczytaj całą księgę po raz kolejny, poszukując tym razem tła historycznego oraz konkretnych okoliczności, które przyczyniły się do napisania danej księgi Biblii.
2. Wymień elementy historyczne wspomniane w księdze:
 - a. autor
 - b. data
 - c. adresaci
 - d. konkretna przyczyna napisania księgi
 - e. aspekty tła kulturowego odnoszące się do zamysłu księgi
 - f. wzmianki dotyczące postaci i wydarzeń historycznych
3. Rozszerz swój zarys do poziomu akapitu tej księgi Biblii, którą interpretujesz. Za każdym razem zidentyfikuj całość literacką i dokonaj jej zarysu. Może ona obejmować kilka rozdziałów lub akapitów. Umożliwi ci to podążanie za logiką i sposobem konstruowania tekstu przez pierwotnego autora.
4. Zweryfikuj zidentyfikowane przez siebie tło historyczne z pomocami dydaktycznymi.

D. Czwarty cykl czytań

1. Przeczytaj daną całość literacką ponownie w kilku tłumaczeniach:
 - a. tłumaczenie „słowo w słowo” (GPNT/HPST, BP)
 - b. dynamiczny równoważnik (BT, WP, PE, BW)
 - c. parafraza (PL, BWP, SŻ)
2. Wyszukaj struktury literackie i gramatyczne:
 - a. powtarzające się zdania, np. Ef 1:6.12.14,
 - b. powtarzające się struktury gramatyczne, np. Rz 8:31,
 - c. kontrastujące ze sobą koncepcje.
3. Wymień następujące rzeczy:
 - a. istotne pojęcia,
 - b. nietypowe terminy,
 - c. ważne struktury gramatyczne,
 - d. szczególnie trudne słowa, człony i zdania.
4. Wyszukaj istotne fragmenty paralelne:

- a. Odszukaj najwyraźniejszy fragment mówiący o rozpatrywanym przez siebie temacie używając:
 - (1) książek dotyczących teologii systematycznej,
 - (2) Biblii z odnośnikami,
 - (3) konkordancji.
 - b. Spróbuj poszukać możliwych paradoksalnych par w obrębie twojego tematu. Wiele prawd biblijnych jest przedstawionych za pomocą par dialektycznych; wiele konfliktów wyznaniowych pochodzi od dowodzenia wersetami tylko połowy biblijnego przekazu. Ponieważ cała Biblia jest natchniona, w celu zapewnienia biblijnej równowagi naszej interpretacji powinniśmy szukać jej całościowego przesłania.
 - c. Odnajdź paralele w tej samej księdze, u tego samego autora lub w tym samym gatunku literackim. Biblię najlepiej interpretować za pomocą niej samej, ponieważ ma jednego autora: Ducha Świętego.
5. Zweryfikuj swoje obserwacje dotyczące tła i okoliczności historycznych z pomocami dydaktycznymi:
- a. Biblie do studiowania
 - b. encyklopedie, podręczniki i słowniki biblijne
 - c. wprowadzenia do Biblii,
 - d. komentarze do Biblii (w tym punkcie swojego studiowania pozwól, aby przeszła i terazniejsza wspólnota wierzących wspomogła cię i skorygowała kierunek twojego osobistego studium Pisma).

IV. Zastosowanie interpretacji Biblii

Teraz przechodzimy do zastosowania. Poświęciłeś wiele czasu, aby zrozumieć tekst w jego pierwotnym kontekście; czas zastosować go do twojego życia i kultury. Moja definicja autorytetu biblijnego jest następująca: „zrozumienie tego, co pierwotny autor Biblii przekazał sobie współczesnym, i zastosowanie tej prawdy do naszych czasów”.

Zastosowanie musi być zgodne z interpretacją zamysłu pierwotnego autora zarówno pod względem czasu, jak i logiki. Nie możemy stosować fragmentów Biblii do naszych czasów, dopóki nie zrozumiemy, co te słowa znaczyły w czasie, kiedy były pisane! Tekst Biblii nie powinien nigdy oznaczać tego, czego wcześniej nie mógł mieć na myśli!

Twój szczegółowy zarys na poziomie akapitów (trzeci cykl czytań) będzie twoim przewodnikiem. Zastosowania z twojej interpretacji powinny być wyciągnięte na poziomie akapitów, a nie poszczególnych słów. Słowa posiadają znaczenie tylko w określonym kontekście; tak samo jest też z członami i zdaniami. Jedyną natchnioną osobą biorącą udział w procesie interpretacji jest pierwotny autor. My tylko podążamy jego śladem poprzez Ducha Świętego, który nas oświeca. Ale oświecenie nie jest natchnieniem. Aby powiedzieć: „tak mówi Pan”, musimy trzymać się zamysłu pierwotnego autora. Zastosowanie musi być konkretnie związane z ogólnym zamysłem całego tekstu oraz rozwojem myśli na poziomie określonej całości literackiej i akapitu.

Nie pozwól, aby zagadnienia naszych czasów interpretowały Biblię; pozwól, aby Biblia przemówiła sama! Może to wymagać od nas wyciągania z tekstu określonych zasad. Jest to uzasadnione tylko wtedy, kiedy zasady te znajdują w nim poparcie. Niestety bardzo często nasze zasady są tylko „naszymi” zasadami – a nie tymi zawartymi w tekście.

Przy zastosowaniu przesłania Biblii ważne jest, aby pamiętać o tym, że (wyłączając prorocтва) dla określonego tekstu biblijnego obowiązujące jest jedno i tylko jedno znaczenie. Jest ono powiązane z zamysłem pierwotnego autora, który odpowiadał na jakiś kryzys lub potrzebę jemu współczesnych. To jedno znaczenie może mieć wiele możliwych zastosowań. Zastosowanie będzie zależało od potrzeb odbiorców, musi jednak być związane z tym, co miał na myśli pierwotny autor.

V. Duchowy aspekt interpretacji

Do tej pory przeanalizowaliśmy logiczne i tekstualne procesy składające się na interpretację i jej zastosowanie. Teraz krótko omówimy duchowy aspekt interpretacji. Dla mnie pomocna okazała się poniższa lista:

- A. Módl się o pomoc Ducha (zob. 1 Kor 1:26-2:16).
- B. Módl się o przebaczenie i oczyszczenie z grzechów, których jesteś świadomy (zob. 1 J 1:9).

- C. Módl się o większe pragnienie poznania Boga (zob. Ps 19:7-14; 42:1ff; 119:1ff).
- D. Natychmiast zastosuj każde nowe odkrycie w swoim życiu.
- E. Zachowuj pokorę i otwartość na naukę.

Ciężko jest utrzymać równowagę pomiędzy logicznym procesem interpretacji a duchowym prowadzeniem Ducha Świętego. Pomogły mi w tym poniższe fragmenty:

- A. Z książki Jamesa W. Sire *Scripture Twisting [Przekręcanie Pisma]*, s. 17-18:

„Oświecenie przychodzi do umysłów całego ludu Bożego – nie tylko do duchowej elity. W biblijnym chrześcijaństwie nie istnieje „klasa guru”, nie ma iluminatów, nie ma ludzi, od których pochodzi każda właściwa interpretacja. Tak więc, chociaż Duch Święty obdarza szczególnymi darami mądrości, poznania i rozpoznawania duchów, nie wyznacza chrześcijan, którzy je otrzymali, na jedyne autorytety w dziedzinie interpretacji Jego Słowa. Uczenie się, rozsądzanie i rozpoznawanie w odniesieniu do Biblii, która jest autorytetem nawet dla tych, których Bóg obdarował szczególnymi zdolnościami, jest zadaniem każdego Jego człowieka. Podsumowując, założenie, które przyjmuję w całej tej książce jest takie, że Biblia jest prawdziwym objawieniem Boga dla całej ludzkości, naszym ostatecznym autorytetem we wszystkich kwestiach, w których się wypowiada, oraz że nie jest ona całkowitą tajemnicą, ale może być odpowiednio rozumiana przez zwyczajnych ludzi w każdej kulturze.”

- B. O Kierkegaardzie, znalezione w książce Bernarda Ramma *Protestant Biblical Interpretation [Protestancka interpretacja biblijna]*, s. 75:

„Według Kierkegarda, gramatyczne, leksykalne i historyczne studiowanie Biblii jest konieczne, ale wstępne wobec prawdziwego czytania Biblii. ‘Aby czytać Biblię jako *słowo Boże*, musimy ją czytać z sercem w gardle, w stanie gotowości, z gorliwym oczekiwaniem, pozostając w dialogu z Bogiem. Bezmyślne lub nieuważne czytanie Biblii, lub też czytanie jej tylko pod kątem akademickim lub zawodowym nie jest czytaniem Biblii jako Słowa Bożego. Tylko wtedy, kiedy czytamy Biblię tak, jakbyśmy czytali list miłosny, odczytujemy ją jako Słowo Boga.’”

- C. Z książki H. H. Rowley *The Relevance of the Bible [Istotność Biblii]*, s. 19:

„Czysto intelektualne zrozumienie Biblii, choćby zupełne, nie jest w stanie osiąść wszystkich zawartych w niej skarbów. Zrozumienie takie nie może być lekceważone, ponieważ jest ono niezbędne do jej pełnego zrozumienia. Jeżeli jednak ma być pełne, musi prowadzić do duchowego zrozumienia duchowych skarbów tej księgi. Do zrozumienia duchowego potrzebne jest coś więcej niż tylko czujność intelektualna. Sprawy duchowe są rozróżniane na poziomie duchowym, a człowiek studiujący Biblię musi przyjąć postawę duchowej wrażliwości i pragnienia odnalezienia Boga, żeby oddać Mu samego siebie, jeśli chce wyjść poza badania naukowe i osiąść bogatsze dziedzictwo tej najwspanialszej z wszystkich ksiąg.”

VI. Metoda przyjęta w niniejszym komentarzu

Przewodnik do samodzielnego studiowania został stworzony, żeby wesprzeć twój proces interpretacji na następujące sposoby:

- A. Wprowadzeniem do każdej księgi jest krótkie tło historyczne. Przeczytaj te informacje po zakończeniu „trzeciego cyklu czytań”.
- B. Na początku każdego rozdziału znajdują się spostrzeżenia dotyczące jego kontekstu. Pomoże ci to określić strukturę danej całości literackiej.
- C. Na początku każdego rozdziału lub większej całości literackiej znajduje się podział na akapity i odpowiednie wersety z kilku innych współczesnych tłumaczeń Biblii:
 1. Biblia Tysiąclecia (BT)
 2. Biblia Warszawska (BW)
 3. Biblia Poznańska (BP)
 4. Biblia Warszawsko-Praska (BWP)
 5. Nowe Przymierze i Psalmi (PL)

Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia. Należy wnioskować o nim z kontekstu. Poprzez porównanie kilku współczesnych wersji, różniących się pod względem przyjętych teorii przekładu i perspektyw teologicznych, jesteśmy w stanie przeanalizować przypuszczalną strukturę myśli pierwotnego autora. Każdy akapit zawiera jedną główną prawdę. Nazywa się ją „zdaniem tematycznym” lub „myślą przewodnią tekstu”. Ta wspólna myśl jest kluczowa w procesie

interpretacji – czy to historycznej, czy gramatycznej. Nie powinniśmy nigdy dokonywać interpretacji, wygłaszać kazań ani nauczać opierając się na części tekstu mniejszej niż akapit! Należy także pamiętać, że każdy akapit jest powiązany z otaczającymi go akapitami. Z tego właśnie powodu ważne jest nakreślenie zarysu akapitów w całej księdze. Chodzi tu o to, aby być w stanie podążać za logicznym ciągiem tematu adresowanego do nas przez pierwotnego autora natchnionego.

- D. Notatki Boba zgodne są z podejściem interpretacyjnym „werset po wersecie”, co zmusza nas do śledzenia myśli pierwotnego autora. Notatki te zawierają różnorodne informacje, takie jak:
1. kontekst literacki
 2. dane historyczne i kulturowe
 3. informacje gramatyczne
 4. analizy słów
 5. istotne fragmenty paralelne
- E. Jako że niniejszy komentarz przetłumaczony został z języka angielskiego, korzystanie z niego przez polskiego czytelnika wymagało dokonania wyboru rodzimych tłumaczeń Pisma Świętego. Autor komentarzy odnosi się do dosłownego tłumaczenia NASB, które zostało w komentarzu zastąpione tekstem Biblii Tysiąclecia. W przypadku rozbieżności z NASB podano także brzmienie w innych tłumaczeniach. W pewnych miejscach niniejszego komentarza tekst BT (1995) będzie uzupełniony o inne współczesne tłumaczenia:
1. Interlinearny Grecko-polski Nowy Testament (GPNT) na podstawie oryginalnego tekstu greckiego udostępnionego przez Niemieckie Towarzystwo Biblijne/Interlinearny Hebrajsko-polski Stary Testament (HPST) wydawnictwa Vocatio.
 2. Biblia Poznańska (BP) – dosłowne tłumaczenie oparte na manuskryptach *Biblia Hebraica* ed. R. Kittel, P. Kahle, A. Alt, O. Eissfeld, Stuttgart 1951 oraz *The Greek New Testament* ed. K. Aland, M. Black, B. M. Metzger, A. Wikgren, Stuttgart 1968
 3. Biblia Warszawska (BW) – dynamiczny ekwiwalent oparty na manuskryptach *Biblia Hebraica* ed. R. Kittel, P. Kahle, A. Alt, O. Eissfeld, Stuttgart 1951, *Novum Testamentum Graece* ed. E. Nestle, K. Aland, Stuttgart 1954 oraz *Novum Testamentum Graece* ed. K. Aland, M. Black, B. M. Metzger, A. Wikgren, Stuttgart 1966.
 4. Biblia Warszawsko-Praska (BWP) – tłumaczenie na pograniczu dynamicznej ekwiwalencji i parafrazy oparte na manuskryptach *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Stuttgart 1977 oraz *Novum Testamentum Graece*, ed. K. Aland, M. Black, C. Martini, B. Metzger, A. Wikgren, Stuttgart 1979.
 5. Nowe Przymierze i Psalmi (PL) tłumaczenie na pograniczu dynamicznej ekwiwalencji i parafrazy oparte na manuskryptach *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Editio Funditus Renovata, wydanie V, Stuttgart, Deutsche Bibelgesellschaft, 1997, *Novum Testamentum Graece*, Nestle-Aland, Deutsche Bibelgesellschaft, 1993; *The New Testament* (He Kaine Diatheke), The Trinitarian Bible Society, *The English Hexapla*, Londyn, Bagster & Sons, Paternoster Row 1841, Reprint: Lazarus Ministry Press, 1999.
- F. Dla tych, którzy nie znają greki, porównywanie współczesnych tłumaczeń może być pomocne w identyfikowaniu problemów występujących w tekście:
1. warianty manuskryptów
 2. alternatywne znaczenia słów
 3. trudny gramatycznie tekst i struktury
 4. teksty dwuznaczne
- Chociaż współczesne wersje nie są w stanie rozwiązać wszystkich tych problemów, to jednak ukazują nam one te miejsca, które wymagają głębszej i dokładniejszej analizy.
- G. Na końcu każdego rozdziału znajdują się związane z jego treścią pytania do dyskusji, które mają za zadanie nakierować nas na główne zagadnienia interpretacyjne danego rozdziału.

WPROWADZENIE DO EWANGELII JANA

UWAGI WSTĘPNE

- A. Mateusz i Łukasz rozpoczynają swoje Ewangelie od narodzin Jezusa, Marek – od chrztu Chrystusa, a Jan – od czasu przed stworzeniem świata.
- B. Od pierwszego wersetu pierwszego rozdziału swojej Ewangelii Jan ukazuje pełnię bóstwa Jezusa z Nazaretu i powraca do tego tematu oraz kładzie na niego nacisk w całym jej tekście. Ewangelie synoptyczne natomiast odsłaniają tę tajemnicę o wiele później („tajemnica mesjańska”).
- C. Jan najwyraźniej pisze swoją Ewangelię w świetle podstawowych stwierdzeń zawartych w Ewangeliach synoptycznych. Dąży do uzupełnienia i zinterpretowania życia i nauczania Jezusa wobec potrzeb wczesnego kościoła (koniec I w. n.e.).
- D. Wygląda na to, że Jan buduje swoją opowieść o Jezusie wokół:
 1. Siedmiu cudów/znaków i ich interpretacji
 2. Dwudziestu siedmiu wymian zdań i/lub rozmów z różnymi ludźmi
 3. Niektórych świąt i dni świątecznych, takich jak:
 - a. Szabat,
 - b. Pascha (J 5-6),
 - c. Święto Namiotów (J 7-10)
 - d. Chanuka – uroczystość poświęcenia świątyni (J 10: 22-39).
 4. Stwierzeń „Jam jest”:
 - a. Odnoszących się do boskiego imienia (YHWH):
 - 1) Ja jestem (J 4:26; 8:24.28; 13:19; 18:5-6),
 - 2) Zanim Abraham stał się, Ja jestem (J 8:54-59).
 - b. Użytych z orzecznikiem w mianowniku:
 - 1) Jam jest chleb życia (J 6:35.41.48.51),
 - 2) Ja jestem światłością świata (J 8:12),
 - 3) Ja jestem bramą owiec (J 10:7.9),
 - 4) Ja jestem dobrym pasterzem (J 10:11.14),
 - 5) Ja jestem zmartwychwstaniem i życiem (J 11:25),
 - 6) Ja jestem drogą i prawdą, i życiem (J 14:6),
 - 7) Ja jestem prawdziwym krzewem winnym (J 15:1.5).
- E. Różnice pomiędzy Ewangelią Jana i pozostałymi Ewangeliemi:
 1. Chociaż prawdą jest, że główny cel Jana jest natury teologicznej, to jednak posługuje się on również bardzo konkretnymi i szczegółowymi faktami historycznymi i geograficznymi. Dokładna przyczyna rozbieżności pomiędzy Ewangeliemi synoptycznymi i Ewangelią Jana jest nieznana.
 - a. wczesny okres służby Jezusa w Judei (wczesne wypędzenie kupców ze świątyni),
 - b. chronologia i data ostatniego tygodnia życia Jezusa,
 - c. celowa zmiana struktury w celach teologicznych.
 2. Pomocne będzie zatrzymanie się i przedyskutowanie oczywistych różnic występujących pomiędzy Ewangelią Jana i pozostałymi Ewangeliemi. Pozwolę sobie tu zacytować fragmenty z książki George’a Eldona Ladda *A Theology of the New Testament* [*Teologia Nowego Testamentu*] mówiące o tych różnicach:
 - a. „Czwarta Ewangelia różni się od Ewangelii synoptycznych tak bardzo, że należy uczciwie rozważyć pytanie, czy ukazuje ona dokładnie naukę Jezusa, czy też wiara chrześcijańska zmieniła tradycję tak, że historia wchłonięta została przez interpretację teologiczną.” (str. 215)
 - b. „Wy tłumaczenie, które wydaje się najłatwiejsze, jest takie, że nauki Jezusa są wyrażone specyficznym idiomatycznym językiem apostoła Jana. Jeżeli jest to właściwe rozwiązanie i musimy uznać, że Czwarta Ewangelia jest napisana swoistym językiem Jana, to powstaje jeszcze jedno ważne pytanie: Do jakiego stopnia teologia Czwartej Ewangelii jest teologią Jana raczej niż samego Jezusa? Jak bardzo nauczanie Jezusa zostało przyswojone przez Jana

- tak, że to co zawarte jest w jego Ewangelii jest raczej interpretacją niż dokładnym przedstawianiem tego, o czym nauczał Jezus?” (str. 215)
- c. Ladd cytuje także W.F. Albrighta z rozdziału „Recent Discoveries in Palestine and the Gospel of John” [„Ostatnie odkrycia w Palestynie a Ewangelia św. Jana”] z książki *The Background of New Testament and Its Eschatology* [*Tło Nowego Testamentu i jego eschatologia*] pod redakcją W.D. Davisa i D. Daube’go:
- „Nie ma zasadniczej różnicy pomiędzy nauczaniem Jana i synoptyków; kontrast między nimi polega na nawarstwieniu tradycji powiązanych z pewnymi aspektami nauki Chrystusa, szczególnie tymi, które wydają się najbardziej przypominać nauki esseńczyków.
- Nic nie wskazuje na to, żeby którakolwiek z nauk Jezusa została zmieniona lub sfalszowana, ani żeby został do nich dodany jakiś istotny nowy składnik. Łatwo się zgodzić ze stwierdzeniem, że potrzeby wczesnego Kościoła wpłynęły na dobór tematów zawartych w Ewangelii, ale nie ma powodu by przypuszczać, że potrzeby tegoż Kościoła były przyczyną wymysłów lub innowacji znaczących z punktu widzenia teologii.
- Jednym z najdziwniejszych założeń uczonych i teologów zajmujących się krytyką Nowego Testamentu jest to, że umysł Jezusa był do takiego stopnia ograniczony, że każda widoczna różnica pomiędzy Janem i synoptykami nie może być spowodowana niczym innym, jak tylko różnicami w poglądach wczesnochrześcijańskich teologów. Każdy wielki myśliciel i wielka osobowość będzie rozumiany inaczej przez innych przyjaciół i słuchaczy, którzy wybiorą to, co jest dla nich bliskie i przydatne, spośród tego, co zobaczyli i usłyszeli.” (s. 170-171)
- d. Jeszcze jeden cytat z książki George’a E. Ladda:
- „Różnica pomiędzy nimi nie polega na tym, że Ewangelia Jana jest teologiczna, a pozostałe nie, tylko na tym, że każda z nich jest teologiczna na inny sposób. Interpretacja historii może spowodować, iż fakty związane z pewnymi sytuacjami będą przekazane w prawdziwszym świetle niż te przedstawione jako sama kronika wydarzeń. Jeżeli opowieść Jana jest teologiczną interpretacją wydarzeń, to jest to interpretacja tych wydarzeń, co do których Jan nie miał żadnych wątpliwości, że rzeczywiście miały one miejsce w historii. Oczywiście jest, że Ewangelie synoptyczne nie miały w zamierzeniu oddać słów Jezusa dosłownie – *ipsissima verba*, jak również nie miały one być biograficznymi relacjami wydarzeń z życia Jezusa. Są one raczej obrazami Jezusa i streszczeniami jego nauk. Mateusz i Łukasz swobodnie przegrupowują materiał zawarty w Ewangelii Marka i relacjonują nauczanie Jezusa ze znaczną swobodą. Jeśli Jan napisał swoją Ewangelię z większą swobodą, niż Mateusz i Łukasz, to zrobił to dlatego, że chciał stworzyć głębszy i ostatecznie bardziej realistyczny portret Jezusa.” (s. 221-222)

AUTOR

- A. Ewangelia jest napisana anonimowo, ale tekst zawiera sugestie, że Jan jest jej autorem:
1. Autor jest naocznym świadkiem (J 19:35)
 2. Wyrażenie „umiłowany uczeń” (Polikrates i Ireneusz z Lyonu identyfikują go jako apostoła Jana)
 3. Jan, syn Zebedeusza, nigdy nie wymieniony po imieniu
- B. Tło historyczne w sposób oczywisty wynika z samego tekstu Ewangelii, więc kwestia autorstwa nie jest rzeczą kluczową przy interpretacji. Zasadnicze znaczenie ma natomiast potwierdzenie, że autor był autorem natchnionym!
- Autorstwo i data napisania Ewangelii Jana nie wpływa na natchnienie, tylko na interpretację. Komentatorzy starają się określić tło historyczne oraz okoliczności, które przyczyniły się do powstania tej księgi. Do czego powinniśmy porównać dualizm Ewangelii Jana:
1. Dwóch epok żydowskich,
 2. Qumrańskiego nauczyciela sprawiedliwości,
 3. Zaratusztrianizmu,
 4. Myśli gnostyckiej,
 5. Wyjątkowej perspektywy Jezusa?

- C. Wczesna tradycja utrzymuje, że apostoł Jan, syn Zebedeusza, jest człowiekiem, który był naocznym świadkiem wydarzeń opisanych w Ewangelii. Wymaga to wyjaśnienia, ponieważ źródła zewnętrzne z II w. n.e. zdają się wskazywać na zaangażowanie innych osób w powstanie tej Ewangelii:
1. Starzejącego się apostoła zachęcali do pisania współwyznawcy i starsi Efezjanie (Euzebiusz cytuje Klemensa z Aleksandrii)
 2. Apostoł Andrzej (Kanon Muratoriego, 180-200 r. n.e., z Rzymu)
- D. Niektórzy współcześni uczeni zakładają istnienie jeszcze jednego autora, popierając to kilkoma założeniami dotyczącymi stylu i tematyki Ewangelii. Wielu określa czas powstania Ewangelii na początek II w. n.e. (przed 115 r. n.e.) i twierdzi, że napisana została przez:
1. Uczniów Jana (znajdujących się w sferze jego wpływów), którzy pamiętali jego nauczanie (J. Weiss, B. Lightfoot, C.H. Dodd, O. Cullman, R.A. Culpepper, C.K. Barrett)
 2. „Jana Starszego” (Jana Prezbitera) (jednego spośród wczesnych przywódców w Azji, znajdującego się pod wpływem teologii i terminologii apostoła Jana); jest o tym mowa w niejasnym fragmencie tekstu Papiasza z Hierapolis (70-146 r. n.e.), cytowanym przez Euzebiusza (280-339 r. n.e.)
- E. Dowody na to, że sam Jan był podstawowym źródłem materiału, z którego powstała Ewangelia:
1. Dowody wewnętrzne:
 - a. Autor znał żydowskie nauczanie i rytuały oraz podzielał ich starotestamentowy światopogląd
 - b. Autor znał Palestynę i Jerozolimę sprzed 70 r. n.e.
 - c. Autor twierdzi, że jest świadkiem naocznym:
 - 1) 1:14
 - 2) 19:35
 - 3) 21:24
 - d. Autor był członkiem grupy apostołów, ponieważ:
 - 1) Zna szczegóły dotyczące czasu i miejsca wydarzeń (nocne procesy Jezusa)
 - 2) Zna szczegóły mówiące o konkretnych liczbach (stągwie kamienne z 2:6 i ryby z 21:11)
 - 3) Zna szczegóły dotyczące osób
 - 4) Zna szczegóły dotyczące wydarzeń i reakcji na nie
 - 5) Wydaje się być nazwany „umiłowanym uczniem”:
 - a) 13:23.25
 - b) 19:26-27
 - c) 20:2-5.8
 - d) 21:7.20-24
 - 6) Wydaje się być członkiem tego samego wewnętrznego kręgu, w którym był również Piotr:
 - a) 13:24
 - b) 20:2
 - c) 21:7
 - 7) Imię Jan, syn Zebedeusza nie pojawia się w tej Ewangelii, co jest bardzo nietypowe, ponieważ był on członkiem wewnętrznego kręgu apostołów.
 2. Dowody zewnętrzne:
 - a. Ewangelia ta znana była następującym osobom:
 - 1) Ireneusz z Lyonu (120-202 r. n.e.), który był uczniem św. Polikarpa ze Smyrny, znał apostoła Jana (zob. Euzebiusz z Cezarei, *Historia Kościelna* V,20⁶⁻⁷) – „Następnie Jan, uczeń Pański, który spoczywał na piersi Jego, także wydał *Ewangelię* ze swego pobytu w Efezie.” (Euzebiusz, *Historia Kościelna*, V,8⁴, pol. tłum. ks. Arkadiusz Lisiecki, Poznań 1924).
 - 2) Klemens Aleksandryjski (153-217 r. n.e.) – „Tymczasem Jan [...] na prośbę swych uczniów i za Ducha natchnienia napisał Ewangelię duchową.” (Euzebiusz, *Historia Kościelna*, VI,14⁷, pol. tłum. ks. Arkadiusz Lisiecki, Poznań 1924).
 - 3) Justyn Męczennik (110-165 r. n.e.) w *Dialogach z Żydem Tryfonem*.
 - 4) Tertulian (145-220 r. n.e.).
 - b. Wcześniejsze świadectwa o autorstwie apostoła Jana:
 - 1) Polikarp ze Smyrny (70-156 r. n.e., według Ireneusza z Lyonu), biskup Smyrny (155 r. n.e.).

- 2) Papiasz z Hierapolis (70-146 r. n.e., według traktatu Tertuliana *Przeciw Marcjonowi* i według Euzebiusza), biskup Hierapolisu w Azji Mniejszej, o którym mówiono, że był uczniem apostoła Jana.

F. Przyczyny wątpliwości w autorstwo Jana:

1. Powiązanie Ewangelii Jana z tematami gnostyckimi,
2. Oczywisty dodatek 21 rozdziału,
3. Rozbieżności chronologiczne pomiędzy Ewangelią Jana i synoptykami,
4. Jan nie nazywałby siebie samego „umiłowanym uczniem”,
5. Jezus opisywany przez Jana posługiwał się innym słownictwem i odmiennymi gatunkami wypowiedzi niż u synoptyków.

G. Jeśli przyjmiemy, że był to apostoł Jan, co możemy powiedzieć na temat tego człowieka?

1. Pisał z Efezu (słowa Ireneusza z Lyonu: „wydał Ewangelię ze swego pobytu w Efezie”)
2. Pisał w podeszłym wieku (Ireneusz z Lyonu podaje, że Jan dożył czasów cesarza rzymskiego Trajana, który panował w latach 98-117 r. n.e.).

DATA

A. Jeżeli założymy, że autorem był apostoł Jan, to Ewangelia mogła być napisana:

1. Przed 70 r. n.e., kiedy Jerozolima została zniszczona przez rzymskiego generała (później imperatora) Tytusa:
 - a. 5:2: „W Jerozolimie zaś znajduje się sadzawka Owca, nazwana po hebrajsku Betesda, zaopatrzona w pięć krużganków...”
 - b. Powtarzające się użycie nazwy „uczniowie” wskazującej na grupę apostołów,
 - c. Fragmenty uważane za późniejsze elementy gnostyckie zostały znalezione w rękopisach znad Morza Martwego, które pokazują, że były one częścią żargonu teologicznego I w.,
 - d. Nie ma wzmianki na temat zniszczenia świątyni i Jerozolimy w 70 r. n.e.
 - e. Słynny amerykański archeolog W.F. Albright twierdzi, że Ewangelia powstała pod koniec lat 70. n.e. lub na początku lat 80.
2. W późniejszych latach I w. n.e.:
 - a. Dobrze rozwinięta teologia apostoła Jana,
 - b. Upadek Jerozolimy nie jest wspomniany, gdyż miał miejsce jakieś 20 lat wcześniej,
 - c. Jan używał sformułowań podobnych do tych używanych przez gnostyków,
 - d. Wczesne tradycje kościoła:
 - 1) Ireneusz z Lyonu,
 - 2) Euzebiusz z Cezarei.

B. Jeżeli założymy, że autorem był „Jan Starszy” (Prezbiter), to datę napisania należałoby umieścić pomiędzy początkiem a środkiem II w. n.e. Ta teoria rozpowszechniona została przez Dionizego Wielkiego, który odrzucił autorstwo apostoła Jana (z przyczyn literackich). Euzebiusz, który z przyczyn teologicznych odrzucił ideę, że apostoł Jan był autorem Apokalipsy, był przekonany, że znalazł innego Jana tworzącego w odpowiednim czasie i miejscu w cytacie z Papiasza (*Historia Kościelna* III,39⁵⁻⁶), który wymienia dwóch Janów: (1) Apostoła i (2) Starszego (Prezbitera).

ADRESACI

- A. Pierwotnie Ewangelia Jana została napisana do kościołów w rzymskiej prowincji Azja Mniejsza, w szczególności do Efezu.
- B. Z powodu głębokiej prostoty, a zarazem głębi życia i osoby Jezusa z Nazaretu, stała się ona ulubioną Ewangelią zarówno dla wierzących pogan hellenistycznych, jak i grup gnostyckich.

CELE

- A. Sama Ewangelia stwierdza swój ewangelizacyjny zamysł: J 20,30-31. Była napisana dla:
1. Czytelników żydowskich,
 2. Czytelników nieżydowskich (pogan),
 3. Początkujących gnostyków.
- B. Wydaje się mieć apologetyczny nacisk:
1. Przeciwko fanatycznym wyznawcom Jana Chrzciciela,
 2. Przeciwko początkom fałszywych nauk gnostyckich (szczególnie prolog Ewangelii); fałszywe nauki gnostyckie stanowią również tło innych ksiąg NT:
 - a. List do Efezjan,
 - b. List do Kolosan,
 - c. Listy Pasterskie (1 List do Tymoteusza, List do Tytusa, 2 List do Tymoteusza),
 - d. 1 List Jana (mógł on być listem przewodnim do Ewangelii).
- C. Możemy przypuszczać, że cel zawarty w tekście 20:31 może być rozumiany jako promujący doktrynę wytrwałości świętych, a także ewangelizacji, ponieważ zbawienie jest w tej Ewangelii zawsze opisywane w CZASIE TERAŻNIEJSZYM. W tym sensie Jan, tak samo jak Jakub, może równoważyć zbyt duży nacisk kładziony przez niektóre grupy z Azji Mniejszej na teologię Pawła (zob. 2 P 3:15-16). Zaskakujące jest, że wczesna tradycja kościoła kojarzy z Efezem Jana, a nie Pawła (zob. F.F. Bruce, *Peter, Steven, James and John: Studies in Non-Pauline Christianity* [Piotr, Szczepan, Jakub i Jan: studia niepaulińskiego chrześcijaństwa], s. 120-121).
- D. Można odnieść wrażenie, że epilog (rozdział 21) odpowiada na konkretne pytania wczesnego kościoła:
1. Jan uzupełnia relacje Ewangelii synoptycznych. Skupia się jednak na służbie Jezusa w Judei, a szczególnie w Jerozolimie,
 2. Odpowiada na 3 pytania zawarte w rozdziale 21:
 - a. Przywrócenie Piotra,
 - b. Długowieczność Jana,
 - c. Opóźnianie się powtórnego przyjścia Jezusa.
- E. Niektórzy są zdania, że Jan bagatelizuje sakramentalizm i celowo ignoruje oraz nie odnotowuje lub nie omawia obrządków pomimo, że miał ku temu doskonałe możliwości, jak wynika z kontekstu rozdziału 3 (chrzest) i rozdziału 6 (Eucharystia – Ostatnia Wieczerza).

GLÓWNE ELEMENTY KSZTAŁTUJĄCE EWANGELIĘ JANA

- A. Filozoficzno-teologiczny prolog (1:1-18) i praktyczny epilog (rozdział 21).
- B. Siedem cudów/znaków w czasie publicznej posługi Jezusa (rozdziały 2-12) i ich interpretacja:
1. Przemienienie wody w wino podczas wesela w Kanie Galilejskiej (2:1-11),
 2. Uzdrawienie syna urzędnika królewskiego w Kafarnaum (4:46-54),
 3. Uzdrawienie chromego nad sadzawką Owczą w Jerozolimie (5:1-18),
 4. Nakarmienie pięciu tysięcy w Galilei (6:1-15),
 5. Chodzenie po wodzie – Jezioro Galilejskie (6:16-21),
 6. Uzdrawienie niewidomego od urodzenia w Jerozolimie (9:1-41),
 7. Wskreszenie Łazarza w Betanii (11:1-57).
- C. Wymiany zdań i rozmowy z ludźmi:
1. Jan Chrzciciel (1:19-34; 3:22-36),
 2. Uczniowie:
 - a. Andrzej i Piotr (1:35-42),
 - b. Filip i Natanael (1:43-51),

3. Nikodem (3:1-21),
4. Samarytanka (4:1-45),
5. Żydzi w Jerozolimie (5:10-47),
6. Tłum w Galilei (6:22-66),
7. Piotr i uczniowie (6:67-71),
8. Bracia Jezusa (7:1-13),
9. Żydzi w Jerozolimie (7:14-8:59; 10:1-42),
10. Uczniowie w wieczerniku (13:1-17:26),
11. Aresztowanie i sąd żydowski (18:1-27),
12. Sąd rzymski (18:28- 19:16),
13. Rozmowy po zmartwychwstaniu (20:11-29):
 - a. Z Marią Magdaleną,
 - b. Z dziesięcioma apostołami,
 - c. Z Tomaszem,
14. Końcowa rozmowa z Piotrem (21:1-25),
15. (7:53- 8:11 – opowiadanie o kobiecie cudzołożnej nie było oryginalnie częścią Ewangelii Jana!).

D. Niektóre dni świąteczne/święta:

1. Szabaty (5:9; 7:22; 9:14; 19:31),
2. Paschy (2:13; 6:4; 11:55; 18:28),
3. Święto Namiotów (rozdziały 8-9),
4. Chanuka (uroczystość poświęcenia świątyni, zob. 10:22).

E. Użycie zwrotu „Jam jest”:

1. „Ja jestem” (4:26; 6:20; 8:24.28.54-59; 13:19; 18:5-6.8),
2. „Jam jest chleb życia” (6:35.41.48.51),
3. „Ja jestem światłością świata” (8:12; 9:5),
4. „Ja jestem bramą owiec” (10:7. 9),
5. „Ja jestem dobrym pasterzem” (10:11.14),
6. „Ja jestem zmartwychwstaniem i życiem” (11:25),
7. „Ja jestem drogą i prawdą, i życiem” (14:6),
8. „Ja jestem prawdziwym krzewem winnym” (15:1.5).

PIERWSZY CYKL CZYTAŃ (ZOB. S. VI)

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj całą księgę za jednym razem. Wyraż temat całej księgi własnymi słowami.

1. Określ temat całej księgi.
2. Określ gatunek literacki.

DRUGI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S. VI)

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj całą księgę za jednym razem. Określ główne tematy księgi i opisz każdy z nich jednym zdaniem.

1. Temat pierwszej całości literackiej
2. Temat drugiej całości literackiej

3. Temat trzeciej całości literackiej
4. Temat czwartej całości literackiej
5. Itd.

ROZDZIAŁ 1 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓLCZESNYCH TŁUMACZENIACH*

BT	BW	BP	BWP	PL
DZIAŁALNOŚĆ JEZUSA CHRYSYSTUSA JAKO SŁOWA, ŚWIATŁOŚCI I ŻYCIA O SŁOWIE				
Prolog	Prolog	Prolog	Prolog	Jezus najpełniejszym objawieniem Boga
1:1-18	1:1-18	1:1-5 1:6-8 1:9-14 1:15 1:16-18	1:1-18	1:1-18
PIERWSZA PASCHA - ŚWIADECTWA I ZNAKI			POCZĄTKI OBJAWIENIA JEZUSA	
Świadectwo Jana Chrzcziciela	Świadectwo Jana Chrzcziciela o Jezusie	Jan Chrzcziciel daje świadectwo o Jezusie	Świadectwo Jana Chrzcziciela	Jan Chrzcziciel o sobie i o Jezusie
1:19-28	1:19-34	1:19-34	1:19-27 1:28	1:19-28
1:29-34			1:29-32	1:29-34
Świadectwo uczniów	Pierwsi uczniowie	Powołanie uczniów	Pierwsi uczniowie	Powołanie pierwszych uczniów
1:35-42	1:35-51	1:35-51	1:35-42	1:35-42
1:43-51			1:43-51	1:43-51

*Chociaż podział na akapity nie jest natchniony, stanowi jednak klucz do zrozumienia zamysłu pierwotnego autora. Każde z współczesnych tłumaczeń podzieliło tekst na akapity i dodało ich streszczenia. Każdy akapit zawiera jeden główny temat, prawdę lub myśl. Poszczególne tłumaczenia oddają je na różne sposoby. Podczas czytania tekstu zadaj sobie pytanie, które tłumaczenie najlepiej pasuje do twojego rozumienia tematu i podziału na wiersze.

Przy studiowaniu każdego z rozdziałów musimy najpierw przeczytać tekst biblijny i spróbować określić poszczególne tematy (akapity), a następnie porównać nasze rozumienie z tekstem współczesnych tłumaczeń. Tylko wtedy, gdy zrozumiemy zamysł pierwotnego autora, podążając za jego rozumowaniem i spostrzeżeniami, jesteśmy w stanie zrozumieć Pismo Święte. Tylko oryginalny autor tekstu jest autorem natchnionym – czytelnik nie ma prawa zmieniać ani modyfikować przekazanej w tekście wiadomości. Czytelnicy Biblii są natomiast odpowiedzialni za stosowanie natchnionej prawdy na co dzień w swoim własnym życiu.

Uwaga: wszystkie techniczne terminy i skróty zostały objaśnione w Aneksie 1, 2 i 3.

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S. VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 1:1-18

- A. Zarys teologiczny wiersza/hymnu/wyznania wiary:
 1. Odwieczny, boski, Stwórca, Chrystus Odkupiciel: wersety 1-5 (Jezus jako Słowo)
 2. Prorocze świadectwo o Chrystusie: wersety 6-9, 15 (Jezus jako Światło)
 3. Wcielony Chrystus objawia Boga: wersety 10-18 (Jezus jako Syn)
- B. Struktura teologiczna wersetów 1-18 i powtarzające się tematy:
 1. Preegzystencja Jezusa z Bogiem Ojcem (1a)
 2. Bliska wspólnota Jezusa z Bogiem Ojcem (1b, 2, 18c)
 3. Współistotność Jezusa z Bogiem Ojcem (1c, 18b)
 4. Sposób odkupienia i usynowienia przez Boga Ojca (12-13)
 5. Wcielenie, bóstwo staje się człowiekiem (9, 14)
 6. Objawienie, bóstwo w pełni objawione i zrozumiane (18d)
- C. Hebrajskie i greckie tło terminu *logos* (słowo)
 1. Z hebrajskiego:
 - a. Moc wypowiedzanego słowa (Iz 55:11; Ps 33:6; 107:20; 147:15;18), jak w czasie stwarzania świata (Rdz 1:2.6.9.11.14.20.24.26.29) lub przy patriarchalnym błogosławieństwie (Rdz 27:1ff; 49:1),
 - b. Księga Przysłów 8:12-23 uosabia „Mądrość” jako pierwsze stworzenie Boga i czynnik, przez który wszystko zostało stworzone (zob. Ps 33:6 oraz niekanoniczna *Mądrość Salomona* 9:9),
 - c. Targumy (przekłady i komentarze w język aramejskim) zastępują frazę „Słowo Boga” terminem *logos* w związku z dyskomfortem w kwestii używania antropomorficznych pojęć.
 2. Z greckiego:
 - a. Heraklit z Efezu – świat zmienia się nieustannie; nieosobowe boskie i niezmiennie *logos* utrzymuje świat w całości i kieruje zmianami.
 - b. Platon – nieosobowe i niezmiennie *logos* utrzymuje kurs planet i decyduje o porach roku.
 - c. Stoicy – *logos* jest „przyczyną świata” lub jego zarządcą, jest jednak tylko częściowo osobowe.
 - d. Filon z Aleksandrii – spersonifikował koncepcje *logos*, nadał mu rolę „arcykapłana, który stawia duszę człowieka przed Bogiem” lub „most pomiędzy człowiekiem i Bogiem”, albo też „ster, którym Pilot wszechświata wszystkim kieruje” (*kosmocrater*).
- D. Elementy gnostyckich systemów teologicznych/filozoficznych powstałych w II w. n.e.:
 1. Ontologiczny (wieczny) antagonistyczny dualizm pomiędzy Duchem i materią.
 2. Materia jest zła i niepoprawna, Duch jest dobry.

3. System gnostyczny stworzył system poziomów anielskich (*aeony*) pomiędzy wysoko postawionym, dobrym bogiem i mniejszym bogiem, który był w stanie stwarzać materię. Niektórzy twierdzili nawet, że tym mniejszym bogiem był JHWH ze Starego Testamentu (np. Marcjon).
4. Zbawienie osiągnęto poprzez:
 - a. Tajemną wiedzę lub hasła, które umożliwiały ludziom przejście przez kolejne poziomy anielskie na drodze do zjednoczenia z Bogiem,
 - b. Boską iskrę istniejącą w ludziach, o której nie wiedzą, dopóki nie poznają wiedzy tajemnej,
 - c. Szczególnego osobistego pośrednika objawienia, który obdarza ludzkość tą tajemną wiedzą (Duch Chrystusa).
5. Ten system myślowy potwierdzał boskość Jezusa, ale zaprzeczał Jego prawdziwemu i trwałemu wcieleniu oraz kluczowej roli w odkupieniu!

E. Tło historyczne

1. Przez użycie terminu *logos* wersety 1-18 zwracają się zarówno do hebrajskich, jak i greckich umysłów.
2. Herezja gnostyków stanowi filozoficzne tło tego wysoko usystematyzowanego wprowadzenia do Ewangelii Jana. I list Jana mógł być listem polecającym do Ewangelii Jana. System myśli teologicznej zwany gnostycyzmem jest nieznaną na piśmie do II w. n.e., ale tematy związane z początkowym stadium myśli gnostycznej zostały znalezione w rękopisach znad Morza Martwego i u Filona z Aleksandrii.
3. Ewangelie synoptyczne (szczególnie Ewangelia Marka) ukrywają bóstwo Jezusa (tajemnica mesjańska) do Jego zmartwychwstania, natomiast Jan, pisząc Ewangelie w późniejszym czasie, rozwija kluczowe tematy dotyczące Jezusa jako Boga-człowieka już w pierwszym rozdziale (Syn Człowieczy, zob. Ez 2:1 oraz Dn 7:13).

F. Zobacz Temat specjalny: Porównanie Jana 1 do 1 Jana 1 w 1 J 1:1.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1:1-5

¹Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga, i Bogiem było Słowo. ²Ono było na początku u Boga. ³Wszystko przez Nie się stało, a bez Niego nic się nie stało, co się stało. ⁴W Nim było życie, a życie było światłością ludzi, ⁵ a światłość w ciemności świeci i ciemność jej nie ogarnęła.

1:1 „Na początku” stanowi odniesienie do Księgi Rodzaju 1:1 i pojawia się także w 1 Jana 1:1 w odniesieniu do wcielenia. Możliwe, że 1 List Jana był listem polecającym do Ewangelii Jana. Obydwa te teksty dotyczą gnostycyzmu. Wersety 1-5 są potwierdzeniem boskiej preegzystencji Jezusa Chrystusa przed stworzeniem (zob. 1:15; 8:56-59; 16:28; 17:5; 2 Kor 8:9; Flp 2:6-7; Kol 1:17; Heb 1:3; Heb 10:5-9).

NT określany jest jako:

1. Nowe stworzenie, nie zepsute przez upadek (tj. wypełnienie Rdz 3:15 wobec ludzkości),
2. Nowo zdobyty ląd (Ziemia Obiecana),
3. Nowy eksodus (spełnione proroctwo),
4. Nowy Mojżesz (prawodawca),
5. Nowy Jozue (zob. Heb 4:8),
6. Nowy cud z wodą (zob. Heb 3-4),
7. Nowa manna (zob. J 6),

Nadawanych jest mu wiele innych określeń – szczególnie w Liście do Hebrajczyków.

TEMAT SPECJALNY: ARCHĒ

Grecki termin *archē* oznacza „początek” lub „źródło”:

1. Początek stworzonego porządku (zob. 1:1; 1 J 1:1; Heb 1:10)
2. Początek Ewangelii (zob. Mk 1:1; Flp 4:15; 2 Tes 2:13; Heb 2:3)
3. Pierwsi naoczni świadkowie (zob. Łk 1:2)
4. Początkowe znaki (cuda, zob. J 2:11)
5. Pierwsze prawdy (Heb 5:12)
6. Pierwotna nadzieja oparta na prawdach Ewangelii (zob. Heb 3:14)
7. Początek (zob. Kol 1:18; Ap 3:14)

Zaczął być także używany w rozumieniu „rządów” lub „władzy”:

1. Ludzkich urzędników
 - a. Łk 12:11
 - b. Łk 20:20
 - c. Rz 13:3; Tt 3:1
2. Zwierzchności anielskich
 - a. Rz 8:38
 - b. 1 Kor 15:24
 - c. Ef 1:21; 3:10; 6:12
 - d. Kol 1:16; 2:10.15
 - e. Jud 1:6

▣ „**było**” (trzykrotnie) Jest to CZAS NIEDOKONANY (zob. wersety 1, 2, 4, 10) który skupia się na ciągłym istnieniu w przeszłości. CZAS ten użyty został w celu ukazania preegzystencji Logos (zob. 8:57-58; 17:5.24; 2 Kor 8:9; Kol 1:17; Heb 10:5-7). Przeciwstawiony jest AORYSTOWI w wersetach 3, 6 i 14.

▣ „**Słowo**” Greckie wyrażenie *logos* odnosiło się do przekazu, a nie tylko pojedynczego słowa. W tym kontekście jest to tytuł, którym Grecy określali „przyczynę świata”, a Hebrajczycy uważali za analogiczny z „mądrością”. Jan wybrał to wyrażenie, aby podkreślić, że Słowo Boże jest zarówno osobą, jak i wiadomością. Zob.: Spostrzeżenia dotyczące kontekstu, punkt C.

▣ „**u Boga**” „U” można by sparafrazować jako „twarzą w twarz z kimś”, co przedstawia bliską wspólnotę. Wskazuje także na koncepcję jednej boskiej istoty i trzech wiecznych osobowych przejawów (zob. Temat specjalny: Trójca w 14:26). NT ukazuje paradoks Jezusa jako oddzielnego od Ojca, a zarazem stanowiącego z Nim jedno.

▣ „**Bogiem było Słowo**” CZASOWNIK użyty jest w CZASIE NIEDOKONANYM – tak jak w wersecie 1a. W greckim tekście przed słowem *Theos* nie występuje RODZAJNIK (który określa PODMIOT, zob. F.F. Bruce, *Answers to Questions [Odpowiedzi na pytania]*, s. 66), ale słowo *Theos* jest umieszczone na początku frazy w celu podkreślenia jego ważności. Werset ten wraz z wersem 18 stanowią silne potwierdzenie pełni boskości preegzystującego Logos (zob. 5:18; 8:58; 10:30; 14:9; 17:11; 20:28; Rz 9:5; Heb 1:8; 2 P 1:1). Jezus jest w pełni Bogiem, jak również w pełni człowiekiem (zob. 1 J 4:1-3). Nie jest on identyczny z Bogiem Ojcem, ale jest tą samą boską istotą, co On.

Nowy Testament poświadcza pełnię bóstwa Jezusa z Nazaretu, zachowując równocześnie odrębność osoby Boga Ojca. Jedność boskiej istoty podkreślona jest w 1:1; 5:18; 10:30.34-38; 14:9-10 oraz 20:28, podczas gdy odrębność osób boskich zaznaczona jest w 1:2.14.18; 5:19-23; 8:28; 10:25.29; 14:11.12.13.16.

1:2 Jest analogiczny do wersetu 1 i ponownie podkreśla szokująca w świetle monoteizmu prawdę, że Jezus, który narodził się około 6-5 r. p.n.e. współistniał z Ojcem od zawsze, i dlatego jest Bogiem.

1:3 „Wszystko przez Nie się stało” Za pośrednictwem Logos Ojciec stworzył zarówno rzeczy widzialne, jak i niewidzialne (zob. 1:10; 1 Kor 8:6; Kol 1:16; Heb 1:2). Jest to rola podobna do tej, którą odgrywa mądrość w Ps 104:24 i Prz 3:19; 8:12-23 (w języku hebrajskim, tak jak w polskim, RZECZOWNIK mądrość jest rodzaju ŻEŃSKIEGO).

▣ „**a bez niego nic się nie stało, co się stało**” jest to zaprzeczenie fałszywemu gnostyckiemu nauczaniu o eonach anielskich pomiędzy najwyższym, dobrym bogiem i niższą duchową istotą, która kształtowała preegzystującą materię. Zob.: Spostrzeżenia dotyczące kontekstu, punkt D.

1:4 „W Nim było życie” Ta fraza podkreśla, że „życie” jako takie pochodzi od Syna, Słowa. Jan używa terminu *zoē*, odnoszącego się do życia zmartwychwstałego, życia wiecznego, życia Bożego (zob. 1:4; 3:15.36; 4:14.36; 5:24.26.29.39.40; 6:27.33.35.40.47.48.51.53.54.63.65 itd.). Inne greckie wyrażenie oznaczające „życie”, *bios*, było stosowane życia ziemskiego, biologicznego (zob. 1 J 2:16).

▣ „**a życie było światłością ludzi**” Światło jest częstą metaforą, której Jan używa w odniesieniu do Bożej prawdy i znajomości Boga (zob. 3:19; 8:12; 9:5; 12:46). Należy tu zauważyć, że życie było dane wszystkim ludziom (możliwa aluzja do Ps 36:5-9)! Światło i ciemność były również powszechnymi tematami w rękopisach znad Morza Martwego. Jan często wyraża się przy użyciu dualistycznych (kontrastowych) terminów i kategorii.

1:5 „Światłość świeci” Jest to CZAS TERAŹNIEJSZY, oznaczający ciągłą czynność. Jezus istniał zawsze, a teraz jest wyraźnie objawiony światu (zob. 8:12; 9:5; 12:46). W ST fizyczne lub ludzkie objawienie Boga było często identyfikowane z postacią Anioła Pańskiego (zob. Rdz 16:7-13; 22:11-15; 31,11.13; 48:15-16; Wj 3:2.4; 13:21; 14:19; Sdz 2:1; 6:22-23; 13:3-22; Za 3:1-2). Niektórzy dowodzą, że było to Logos przed wcieleniem.

TEMAT SPECJALNY: ANIOŁ PAŃSKI (BDB 521 KONSTRUKT BDB 217)

Oczywistym jest, że w ST Bóg objawia się fizycznie w ludzkiej postaci. Trynitarianie zadają w tym miejscu pytanie, która osoba Trójcy wciela się w tę rolę. W związku z tym, że Bóg Ojciec (JHWH) i Jego Duch są niezmiennie bezcieleśni, można zasugerować, że te objawienia to Mesjasz przed wcieleniem.

Dla ukazania trudności, z jakimi spotyka się ktoś, kto próbuje odróżnić teofanię od spotkania z aniołem, pomocna będzie poniższa lista:

1. Anioł Pański jako anioł (często „anioł”, „Jego anioł”, „Anioł Jahwe”, a nawet „słup”)
 - a. Rdz 24:7.40
 - b. Wj 23:20-23; Wj 32:34
 - c. Lb 22:22
 - d. Sdz 5:23
 - e. 2 Sm 24:16
 - f. 1 Krm 21:15-30
 - g. Za 1:1-13
2. Anioł Pański jako teofania
 - a. Rdz 16:7-13; 18:1-19:1; 22:11-15; 31:11.13; 48:15-16
 - b. Wj 3:2.4; 14:19 (13:21)
 - c. Sdz 2:15; 6:22-24; 13:3-23
 - d. Oz 12:3-4
 - e. Za 3:1-5
 - f. Dz 7:30.35.38

Tylko kontekst pozwala rozróżnić pomiędzy tymi dwoma możliwościami.

▣

GPNT

„i ciemność go nie opanowała”

BP

„a ciemność jej nie ogarnęła”

BW

„lecz ciemność jej nie przemogła”

BWP

„lecz ciemność go nie ogarnęła”

PL

„i ciemność go nie ogarnęła”

Źródłosłów tego terminu (*katalambanō*) oznacza „uchwycić”. Jego znaczenie może więc obejmować (1) uchwycić w sensie przemóc (zob. Mt 16:18) lub (2) uchwycić w sensie ogarnąć lub zrozumieć. Jan mógł celowo użyć tego dwuznacznego terminu, aby zasugerować obydwa znaczenia. Ewangelia Jana charakteryzuje się użyciem dwuznacznych wyrażen (np. „narodzić się ponownie” i/lub „narodzić się z góry” w 3:3 oraz „wiatr” i/lub „duch” w 3:8).

Jako CZASOWNIK (*katalambanō*) występuje w pismach Jana tylko dwa razy (wystąpienie w J 8:3.4 nie jest oryginalne). W 1:5 ciemność nie może zrozumieć/przewyciężyć światłości, a w 12:35 ciemność, która odrzuca światło (Jezusa/Ewangelię) zostanie przewyciężona. Rezultatem odrzucenia jest dezorientacja, skutkiem przyjęcia jest oddanie czci!

Manfred T. Brauch, *Abusing Scripture [Nadużywanie Pisma]*, s. 35, dokonuje charakterystyki ludzkiej kondycji:

1. Zagubienie: Łk 15
2. Ciemność: J 1:5
3. Nieprzyjaźń: Rz 5:10
4. Oddzielenie: Ef 2:15-17
5. Bezbożność: Rz 1:18
6. Obcość wobec życia Bożego: Ef 4:17-18
7. Najlepsze podsumowanie ludzkiego grzechu znajduje się w Rz 1:18-3,23

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1:6-8

⁶Pojawił się człowiek posłany przez Boga - Jan mu było na imię. ⁷Przyszł on na świadectwo, aby zaświadczyć o światłości, by wszyscy uwierzyli przez niego. ⁸Nie był on światłością, lecz [posłanym], aby zaświadczyć o światłości.

1:6-8 Wersety te, wraz z werselem 15 (stanowiącym wtrąconą retrospekcję), rejestrują świadectwo Jana Chrzciciela o Jezusie. Jan Chrzciciel był ostatnim prorokiem ST. Ciężko jest ująć je w formę poezji. Uczniowie spierają się co do tego, czy prolog pisany jest wierszem, czy prozą.

Jan Chrzciciel był ostatnim prorokiem ST (w znaczeniu jego poselstwa i perspektywy). Był on zwiastunem przyjścia Jezusa przepowiedzianym w Ml 3:1 i 4:5 (zob. J 1:20-25). Apostoł Jan mógł dopisać wersety 6-8 w związku z wczesnymi nieporozumieniami dotyczącymi Jana Chrzciciela (zob. Łk 3:15; Dz 18:25; 19:3). Jan pisał swoją Ewangelię później niż inni ewangeliciści i był świadkiem powstania tego problemu.

Warto tu zauważyć, że Chrystus opisywany jest za pomocą CZASOWNIKÓW W CZASIE NIEDOKONANYM (preegzystencja), natomiast Jan (przejawiający się w czasie) przy użyciu AORYSTU i CZASOWNIKÓW W CZASIE DOKONANYM (wydarzenie historyczne z trwałym skutkiem) (zob. w. 6). Jezus istniał zawsze.

1:7 „by wszyscy uwierzyli przez niego” Jest to zdanie celowe. Ewangelia Jana, tak jak wszystkie Ewangelie (jako specyficznie chrześcijański typ literatury), jest traktatem ewangelizacyjnym. Zawiera wspaniałą ofertę zbawienia dla wszystkich, którzy wierzą w Chrystusa, który jest światłem świata (zob. wersele 12; 3:16; 4:42; 20:31; 1 Tm 2:4; Tt 2:11; 2 P 3:9; 1 J 2:1; 4:14).

1:7.12 „wierzyć” Ten CZASOWNIK jest użyty 78 razy w Ewangelii Jana i 24 razy w listach Jana. Interesujące jest to, że Jan w swojej Ewangelii nigdy nie użył RZECZOWNIKA „wiarą”, posługując się jedynie CZASOWNIKIEM. Wiara nie jest przede wszystkim intelektualną czy też emocjonalną reakcją – zasadniczo jest to odpowiedź woli. To greckie słowo jest tłumaczone jako: wierzyć, zaufanie i wiara. Jest ono odpowiednikiem „przyjęcia Go” (zob. wersety 11 i 12). Zbawienie jest dla człowieka darem Bożej łaski i wypełnionym dziełem Chrystusa, ale musi być przez nas przyjęte. Zbawienie jest relacją opartą na przymierzu zakładającym przywileje oraz obowiązki.

TEMAT SPECJALNY: WIARA, WIERZYĆ, ZAUFANIE (PISTIS [RZECZOWNIK], PISTEUŌ [CZASOWNIK], PISTOS [PRZYMIOTNIK])

A. Jest to niezwykle istotny termin w Biblii (zob. Heb 11:1.6). Stanowi ona temat wczesnych nauk Jezusa (zob. Mk 1:15). Nowe Przymierze stawia przynajmniej dwa nowe wymagania: nawrócenie i wiarę (Mk 1:15; Dz 3:16.19; 20:21).

B. Etymologia:

1. Termin „wiarą” w ST oznaczał lojalność, wierność lub wiarygodność i opisywał naturę Boga, a nie naszą.
2. Pochodzi od hebrajskiego słowa (*emun, emunah*, BDB 53, np. Hab 2:4), które oznaczało

„być pewnym lub stałym”. Zbawcza wiara polega na:

- a. przyjęciu osoby (tj. osobistym zaufaniu, wierze, zob. E. 1. poniżej)
- b. wierze w prawdy na temat tej osoby (tj. Pismu, zob. E. 5. poniżej)
- c. postępowaniu w taki sposób, jak ona (tj. podobieństwie do Chrystusa)

C. Jak było ono stosowane w ST:

Należy podkreślić, że Abraham nie wierzył w przyszłego Mesjasza, ale w Bożą obietnicę, że będzie miał dziecko i potomków (zob. Rdz 12:2; 15:2-5; 17:4-8; 18:14; Rz 4:1-5). Odpowiedzią Abrahama na tę obietnicę było zaufanie Bogu (zobacz Temat specjalny: Wierzyć, zaufanie, wiara i wierność w ST w 1:14). Miał on wątpliwości i problemy związane z tą obietnicą, która została spełniona po trzynastu latach. Jednak niedoskonała wiara Abrahama została przyjęta przez Boga. Bóg chce współdziałać z pełnymi wad ludźmi, którzy odpowiadają wiarą na Jego wołanie i obietnice, nawet jeśli wiara ta jest rozmiaru ziarnka gorczycy (zob. Mt 17:20) lub pomieszana z wątpliwościami (zob. Mk 9:22-24).

D. Jak było ono stosowane w NT:

Termin „wierzyć” pochodzi od greckiego CZASOWNIKA *pisteuō* lub RZECZOWNIKA *pistis*, tłumaczonych jako „wierzyć”, „wiara” lub „zaufanie”. Dla przykładu RZECZOWNIK pochodzący od tego słowa nie występuje w Ewangelii Jana, a CZASOWNIK jest często używany. W J 2:23-25 występuje wątpliwość co do tego, czy tłumy były prawdziwie oddane Jezusowi z Nazaretu jako Mesjaszowi. Innymi przykładami tego płytkiego użycia terminu „wierzyć” są J 8:31-59 i Dz 8:13.18-24. Prawdziwa biblijna wiara to coś więcej niż tylko początkowa reakcja. Musi po niej nastąpić proces uczniostwa (zob. Mt 13:20-22.31-32; 28:19-20).

E. Użycie z PRZYIMKAMI:

1. *eis* znaczy „w”. Ta szczególna konstrukcja podkreśla pokładanie zaufania/wiary wierzących w Jezusa:
 - a. w Jego imię (1:12; 2:23; 3:18; 1 J 5:13)
 - b. w Niego (J 2:11; 3:15.18; 4:39; 6:40; 7:5.31.39.48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45.48; 12:37.42; Mt 18:6; Dz 10:43; Flp 1:29; 1 P 1:8)
 - c. we Mnie (6:35; 7:38; 11:25.26; 12:44.46; 14:1.12; 16:9; 17:20)
 - d. w Syna (3:36; 9:35; 1 J 5:10)
 - e. w Jezusa (12:11; Dz 19:4; Gal 2:16)
 - f. w Światłość (12:36)
 - g. w Boga (14:1)
2. *en* oznacza „w” – np. w 3:15; Mk 1:15; Dz 5:14
3. *epi* znaczy „w” lub „weń” – np. w Mt 27:42; Dz 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Rz 4:5.24; 9:33; 10:11; 1 Tm 1:16; 1 P 2:6
4. użycie w DATIVUSIE bez PRZYIMKA – np. w 4:50; Gal 3:6; Dz 18:8; 27:25; 1 J 3:23; 5:10
5. *hoti*, co znaczy „wierzyć, że”; wyraża, w co mamy wierzyć:
 - a. że Jezus jest Świętym Boga (6:69)
 - b. że Jezus jest „Ja Jestem” (8:24)
 - c. że Jezus jest w Ojcu i Ojciec jest w Nim (10:38)
 - d. że Jezus jest Mesjaszem (11:27; 20:31)
 - e. że Jezus jest Synem Boga (11:27; 20:31)
 - f. że Jezus został posłany przez Ojca (11:42; 17:8.21)
 - g. że Jezus jest jedno z Ojcem (14:10-11)
 - h. że Jezus wyszedł od Ojca (16:27.30)
 - i. że Jezus identyfikuje się z imieniem Ojca przymierza, „Ja Jestem” (8:24; 13:19)
 - j. że będziemy z Nim żyć (Rz 6:8)
 - k. że Jezus umarł i zmartwychwstał (1 Tes 4:14)

1:8 Możliwe, że apostoł Jan, który pisał swoją Ewangelię dużo później niż synoptycy, dostrzegł problem, który pojawił się wśród uczniów Jana Chrzciciela, którzy nie słyszeli o Jezusie lub Go nie przyjęli (zob. Dz 18:25-19:7).

TEMAT SPECJALNY: ŚWIADKOWIE JEZUSA

RZECZOWNIK (*marturia*) i związany z nim CZASOWNIK (*martureō*), „świadek” oraz „świadczyć”, są kluczowymi słowami w pismach Jana. Jezus miał wielu świadków:

1. Jan Chrzciciel (1:7.8.15; 3:26,28; 5:33)
2. Sam Jezus (3:11; 5:31; 8:13-14)
3. Samarytanka (4:39)
4. Bóg Ojciec (5:32.34.37; 8:18; 1 J 5:9)
5. Pismo Święte (5:39)
6. Tłum obecny przy wskrzeszeniu Łazarza (12:17)
7. Duch Święty (15:26-27; 1 J 5:10.11)
8. Uczniowie (15:27; 19:35; 1 J 1:2; 4:14)
9. Sam autor (21:24)

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1:9-13

⁹Była światłość prawdziwa, która oświeca każdego człowieka, gdy na świat przychodzi. ¹⁰Na świecie było [Słowo], a świat stał się przez Nie, lecz świat Go nie poznał. ¹¹Przyszło do swojej własności, a swoi Go nie przyjęli. ¹²Wszystkim tym jednak, którzy Je przyjęli, dało moc, aby się stali dziećmi Bożymi, tym, którzy wierzą w imię Jego - ¹³którzy ani z krwi, ani z żądz ciała, ani z woli męża, ale z Boga się narodzili.

1:9 „światłość prawdziwa” Jest ona „prawdziwa” w sensie autentyczności i realności, a nie tylko w sensie przeciwieństwa fałszu. Może być to odniesienie do wszystkich fałszywych chrystologii z I w. n.e. Jest to częsty PRZYMIOTNIK używany w pismach Jana (zob. 4:23.37; 6:32; 7:28; 15:1; 17:3; 19:35 a także 1 J 2:8; 5:20 i dziesięć razy w Apokalipsie). Zobacz Tematy specjalne: Prawda w J 6:55 i Świat w J 14:17. Jezus jest światłem świata (zob. 3:19; 8:12; 9:5; 12:46; 1 J 1:5.7; 2:8.9.10). Wierzący mają odbijać Jego światło (zob. Flp 2:15). Jest to jaskrawe przeciwieństwo prawdziwej ciemności, która jest częścią porządku stworzenia w wyniku buntu:

1. ludzi,
2. aniołów.

▣ **„gdy na świat przychodzi”** Jan często używa tej frazy w odniesieniu do Jezusa opuszczającego niebo, sferę duchową i wkraczającego w fizyczną sferę czasu i przestrzeni (zob. 6:14; 9:39; 11:27; 12:46; 16:28). Wygląda na to, że w tym wersecie Jan ma na myśli wcielenie Jezusa. Jest to częsty u Jana dualizm literacki (tj. ponad vs. pod).

GPNT	„oświeca każdego człowieka”
BP, BW, PL	„ oświeca każdego człowieka”
BWP	„ oświecające każdego człowieka”

Ta fraza może być rozumiana na dwa sposoby. Biorąc pod uwagę greckie uwarunkowania kulturowe, odnosi się ona do wewnętrznego światła objawienia – boskiej iskry, którą ma w sobie każdy człowiek. W taki sposób interpretują to wyrażenie kwakrzy. Jednak taka koncepcja nie pojawia się w pismach Jana. U Jana „światło” ujawnia zło ludzkości (zob. 3:19-21).

Fraza ta może też dotyczyć nie tyle objawienia w naturze (tego, że Bóg daje się poznać poprzez naturę [zob. Ps 19:1-5; Rz 1:19-20] czy wewnętrzny zmysł moralny [zob. Rz 2:14-15]), co Bożej oferty oświecenia i zbawienia przez Jezusa, jedyne prawdziwe światło.

1:10 „świat” Jan używa terminu *kosmos* na trzy różne sposoby. Oznacza on u niego:

1. fizyczny wszechświat (1:10.11; 11:9; 16:21; 17:5.24; 21:25)
2. całą ludzkość (J 1:10.29; 3:16.17; 4:42; 6:33; 12:19.46-47; 18:20)
3. upadłe ludzkie społeczeństwo zorganizowane i funkcjonujące niezależnie od Boga (J 7:7; 15:18-19; 1 J 2:15; 3:1.13)

W tym kontekście zastosowanie ma znaczenie 2. Zob.: Temat specjalny w J 14:17.

▣ „świat Go nie poznał” Zarówno upadłe narody pogańskie, jak i wybrany naród żydowski nie rozpoznały Jezusa jako obiecanego Mesjasza. Termin „poznać” odzwierciedla hebrajski idiom wskazujący raczej na zażyłą więź niż intelektualną akceptację faktów (Rdz 4:1; Jer 1:5).

TEMAT SPECJALNY: POZNAĆ (na przykładzie Księgi Powtórzonego Prawa)

Hebrajskie słowo „poznać” (*yada*, BDB 393, KB 390) ma kilka znaczeń w rdzeniu *Qal*.

1. Rozumienie dobra i zła – Rdz 3:22; Pwt 1:39; Iz 7:14-15; Jon 4:11
2. Poznanie przez zrozumienie – Pwt 9:2.3.6; 18:21
3. Poznanie przez doświadczenie – Pwt 3:19; 4:35; 8:2.3.5; 11:2; 20:20; 31:13; Joz 23:14
4. Rozważenie – Pwt 4:39; 11:2; 29:16
5. Osobiste poznanie:
 - a. osoby – Rdz 29:5; Wj 1:8; Pwt 22:2; 33:9; Jer 1:5
 - b. boga - Pwt 11:28; 13:2.6.13; 28:64; 29:26; 32:17
 - c. JHWH – Pwt 4:35.39; 7:9; 29:6; Iz 1:3; 56:10-11
 - d. seksualne – Rdz 4:1.17.25; 24:16; 38:26
6. Nabyta umiejętność lub wiedza – Iz 29:11.12; Am 5:16
7. Bycie mądrym – Pwt 29:4; Prz 1:2; 4:1; Iz 29:24
8. Boża znajomość:
 - a. Mojżesza – Pwt 34:10
 - b. Izraela – Pwt 31:21.27.29

Z punktu widzenia teologii bardzo ważny jest #5. Biblijna wiara to pogłębiająca się, codzienna, bliska wspólnota z Bogiem (zobacz Temat specjalny: *Koinōnia*). Nie polega ona wyłącznie na wyznaniu ani na moralnym postępowaniu. Jest to osobista więź oparta na wierze. Dlatego Paweł w Ef 5:22-6:9 posłużył się obrazem chrześcijańskiej rodziny dla zilustrowania miłości Chrystusa do kościoła.

1:11 „Przyszło do swojej własności, a swoi Go nie przyjęli.” W wersecie 11 słowo „swoich” użyte jest dwukrotnie. Pierwszy raz zastosowane jest w LICZBIE MNOGIEJ RODZAJU NIJAKIEGO i odnosi się do (1) całego stworzenia lub (2) geograficznie do Judei lub Jerozolimy. Drugi raz użyte jest w LICZBIE MNOGIEJ RODZAJU MĘSKIEGO i dotyczy Żydów.

1:12 „Wszystkim tym jednak, którzy Je przyjęli” Ten fragment pokazuje udział ludzkości w zbawieniu (zob. w. 16). Ludzie muszą odpowiedzieć na Boży dar łaski w Chrystusie (zob. 3:16; Rz 3:24; 4:4-5; 6:23; 10:9-13; Ef 2:8-9). Bóg z pewnością jest suwerenny, ale w Swojej suwerenności zapoczątkował On więź z upadłym rodzajem ludzkim oparty na warunkowym przymierzu. Upadła ludzkość musi pokutować i uwierzyć, a potem okazywać posłuszeństwo i wytrwałość w wierze.

Ta koncepcja „przyjęcia” jest teologicznym odpowiednikiem „wyznawania”, które oznaczało publiczne ogłaszanie wiary w Jezusa jako Chrystusa (Mt 10:32; Łk 12:8; J 9:22; 12:42; 1 Tm 6:12; 1 J 2:23; 4:15). Zbawienie jest darem, który musi być przyjęty i uznany.

Ci, którzy „przyjęli” Jezusa (1:12), przyjęli też Ojca, który Go posłał (zob. 13:20; Mt 10:40). Zbawienie jest osobistą więzią z Trójjedynym Bogiem!

▣	
GPNT	„dało im władzę”
BP	„dała moc”
BW	„dał prawo”
BWP	„dało moc”
PL	„dał przywilej”

Ten grecki termin (*eksousia*) może oznaczać (1) autorytet prawny lub (2) prawo lub przywilej (zob. 5:27; 17:2; 19:10.11). Dzięki synostwu i boskiej misji Jezusa upadła ludzkość może poznać Boga i uznać Go za swojego Boga i Ojca.

▣ „aby się stali dziećmi Bożymi” Autorzy NT w swoich opisach chrześcijaństwa często odwołują się metafor rodzinnych: (1) Ojciec, (2) Syn, (3) dzieci, (4) nowe narodziny i (5) adopcja. Chrześcijaństwo jest odpowiednikiem rodziny, a nie produktem (biletem do nieba, polisą ubezpieczeniową chroniącą przed ogniem

piekielnym). Wierzący w Chrystusa stali się nowym eschatologicznym „ludem Bożym”. Jako dzieci powinniśmy odzwierciedlać charakter Ojca, tak jak to robił „wyjątkowy” (zob. werset 14, 3:16) Syn (zob. Ef 5:1; 1 J 2:29; 3:3). Jakież to szokujący tytuł dla grzeszników (zob. 11:52; Rz 8:14.16.21; 9:8; Fil 2:15; 1 J 3:1.2.10; 5:2; Oz 1:10 cytowany w Rz 9:26 i 2 Kor 6:18).

Interesujące jest także to, że spośród dwóch greckich słów oznaczających dzieci, jedno jest zawsze używane w odniesieniu do Jezusa (*huios*), a drugie (*teknon*, *tekna*) dla opisania wierzących. Chrześcijanie są dziećmi Boga, ale nie znajdują się w tej samej kategorii, co Syn Boży, Jezus. Jego więź z Bogiem jest wyjątkowa, ale zarazem analogiczna.

Słowo „kościół” (*ekklēsia*) nie występuje w Ewangeliach Marka, Łukasza i Jana. Do opisu nowej dynamiki indywidualnej oraz zbiorowej wspólnoty w Duchu posługują się oni metaforami rodzinnymi.

▣ „którzy wierzą” Jest to IMIESŁÓW STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO oznaczający „tych którzy nie przestają wierzyć”. Etymologia tego wyrażenia pomaga ustalić jego współczesne znaczenie. Oryginalnie w języku hebrajskim dotyczyło ono osoby o stabilnej postawie. Z czasem wyrażenia tego zaczęto używać metaforycznie w odniesieniu do kogoś kto był niezawodny, lojalny lub godny zaufania. Grecki odpowiednik tłumaczony jest na język polski jako „wiara”, „wierzyć” i „zaufanie”. Biblijna wiara lub zaufanie nie jest przede wszystkim tym, co my robimy, ale tym, co robi osoba, w której pokładamy nasze zaufanie. Główny akcent pada tu na Bożą wiarygodność, a nie naszą. Upadły rodzaj ludzki ufa godnemu zaufania Bogu, wierzy Jego wierności i ma wiarę w Jego Ukochanego Syna. Biblia nie skupia się na obfitości ani intensywności ludzkiej wiary, tylko na przedmiocie tej wiary. Zob.: Tematy specjalne w 1:7 oraz 2:23.

▣ „w imię Jego” Imię osoby w ST było bardzo ważne. Imię było pełnym nadziei/potencjalnym prorocstwem na temat charakteru danej osoby lub opisem jej charakteru. Wierzyć w czyjeś imię oznaczało wierzyć i przyjmować osobę (zob. 2:23; 3:18; 20:31; 1 J 5:13). Zobacz Temat specjalny: Imię Pańskie w 14:13-14.

1:13

GPNT

„którzy nie z krwi, ani z woli ciała, ani z woli męża”

BP

„nie narodzili się z ludzi: ani z pożądliwości ciała, ani z woli mężczyzny”

BW

„którzy narodzili się nie z krwi ani z cielesnej woli, ani z woli mężczyzny”

BWP

„którzy ani z krwi, ani z pożądania cielesnego, ani z woli męża”

PL

„którzy narodzili się nie z krwi ani z woli ciała, ani z woli mężczyzny”

Niektórzy ojcowie wczesnego kościoła (tj. Ireneusz z Lyonu, Orygenes, Tertulian, Ambroży z Mediolanu, Hieronim ze Strydonu, Augustyn z Hippony) uważali to zdanie za odnoszące się do Jezusa (tj. w LICZBIE POJEDYNCZEJ), ale przeważający materiał tekstowy języku greckim zawiera LICZBĘ MNOGĄ (LICZBA MNOGA tego słowa jest użyta tylko w tym miejscu NT; UBS⁴ oznacza ten werset jako „A”, co oznacza, że ten werset odnosi się do wierzących w Jezusa (zob. 3:5; 1 P 1:3.23). Oznacza to, że nie ma na myśli przywilejów rasowych ani też ludzkiego pochodzenia seksualnego (dosłownie „z krwi”), ale Boży wybór i pociąganie do Siebie tych, którzy ufają Jego Synowi (zob. J 6:44.65). Wersety 12 i 13 ukazują równowagę pomiędzy Bożą suwerennością i potrzebą ludzkiej odpowiedzi na wybranie w tym przymierzu.

Grecki CZASOWNIK (AORYST STRONY BIERNEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO) jest umiejscowiony na końcu greckiego zdania w celu podkreślenia jego znaczenia. Uwidacznia to inicjującą i suwerenną rolę Boga w drugim narodzeniu (tj. „ale z Boga się narodzili”, część końcowej frazy, zob. J 6:44.65).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1:14-18

¹⁴A Słowo stało się ciałem i zamieszkało wśród nas. I oglądaliśmy Jego chwałę, chwałę, jaką Jednorodzony otrzymuje od Ojca, pełen łaski i prawdy. ¹⁵Jan daje o Nim świadectwo i głośno woła w słowach: «Ten był, o którym powiedziałem: Ten, który po mnie idzie, przewyższył mnie godnością, gdyż był wcześniej ode mnie». ¹⁶Z Jego pełni wszyscyśmy otrzymali - łaskę po łasce. ¹⁷Podczas gdy Prawo zostało nadane przez Mojżesza, łaska i prawda przyszły przez Jezusa Chrystusa. ¹⁸Boga nikt nigdy nie widział, Ten Jednorodzony Bóg, który jest w łonie Ojca, [o Nim] pouczył.

1:14 „Słowo stało się ciałem” Jan atakuje fałszywą doktrynę gnostyków, którzy próbowali połączyć chrześcijaństwo z pogańską myślą grecką. Jezus był prawdziwie człowiekiem i prawdziwie Bogiem (zob. 1 J 4:1-3), wypełnieniem obietnic o Immanuelu (zob. Iz 7:14). Bóg zamieszkał jako człowiek wśród

upadłego rodzaju ludzkiego (dosłownie „rozbił swój namiot”). U Jana termin „ciało” nigdy nie odnosi się do grzesznej natury, jak to jest w pismach Pawła.

TEMAT SPECJALNY: CIAŁO (*sarks*)

Termin ten jest najczęściej stosowany przez Pawła w liście do Galacjan, a jego teologiczne rozwinięcie następuje w liście do Rzymian. Uczni spierają się co do tego, jak scharakteryzować różne konotacje związane z tym słowem. Jego różne znaczenia bez wątpienia się na siebie nakładają. Poniższa lista stanowi zaledwie próbę zarysowania obszernego pola semantycznego tego określenia.

- A. ludzkie ciało (zob. J 1:14; Rz 2:28; 1 Kor 5:5; 7:28; 2 Kor 4:11; 7:5; 12:7; Gal 1:16; 2:16.20; 4:13; Flp 1:22; Kol 1:22.24; 2:5; 1 Tm 3:16)
- B. ludzkie pochodzenie (zob. J 3:6; Rz 1:3; 4:1; 9:3.5.8; 11:14; 1 Kor 10:18; Gal 4:23.29)
- C. osoba ludzka (zob. Rz 3:20; 7:5; 8:7-8; 1 Kor 1:29; 2 Kor 10:3; Gal 2:16; 5:24)
- D. po ludzku mówiąc (zob. J 8:15; 1 Kor 1:26; 2 Kor 1:12; 5:16; 10:2; Gal 6:12)
- E. ludzka słabość (zob. Rz 6:19; 7:18; 8:5-6.9; 2 Kor 10:4; Gal 3:3; 5:13.16.19-21; Kol 2:18)
- F. wrogość ludzi wobec Boga związana z konsekwencjami upadku (zob. Rz 7:14; 13:14; 1 Kor 3:1.3; Ef 2:3; Kol 2:18; 1 P 2:11; 1 J 2:16)

Należy tutaj podkreślić, że w NT ciało nie jest postrzegane jako złe, tak jak jest to w myśli greckiej. Dla filozofów greckich „ciało” było źródłem ludzkich problemów; śmierć była wyzwoleniem od jego wpływu. Jednak w NT „ciało” jest polem duchowej walki (zob. Ef 6:10-18), pozostaje jednak neutralne. Fizycznego ciała można używać zarówno w dobrych, jak i złych celach.

▣ „**i zamieszkało wśród nas**” Dosłownie oznacza to „osiedliło się”. Termin ten miał żydowskie pochodzenie – związany jest z czasami wędrówki przez pustynię i Namiotem Spotkania (przybytkiem Mojżesza) (zob. Ap 7:15; 21:3). Żydzi nazywali później swoje doświadczenia na pustyni „miesiącem miodowym” JHWH i Izraela. Bóg nigdy nie był bliższy ludowi izraelskiemu, niż w tym okresie. Żydowski termin określający szczególny boski obłok, który prowadził Izraelitów w czasie wędrówki, to „*Szekina*”, hebrajskie określenie „mieszkania z kimś”.

▣ „**ogłądaliśmy Jego chwałę**” Starotestamentowa *kabod* (chwała) została teraz uosobiona, wcielona. Odnosi się to do (1) wydarzeń w życiu Jezusa takich jak przemienienie lub wniebowstąpienie (tj. świadectwo apostoelskie, zob. 2 P 1:16-17) lub (2) koncepcji, która mówi o tym, że niewidzialny JHWH jest teraz widzialny i w pełni poznany. Kładziony tu nacisk jest taki sam jak ten, który widzimy w 1 J 1:1-4. Fragment ten podkreśla także człowieczeństwo Jezusa jako przeciwwagę dla fałszywego gnostyckiego akcentowania antagonistycznego związku pomiędzy duchem i materią.

W ST najpowszechniejszym słowem oznaczającym „chwałę” jest (*kabod*, BDB 458). Pierwotnie było ono terminem handlowym (oznaczającym wagę), dosłownie „być ciężkim”. To, co ciężkie, było cenne lub miało wartość samo w sobie. Często słowo to uzupełniano o pojęcie jasności, aby podkreślić boski majestat (po raz pierwszy na Górze Synaj, obłok chwały *Szekina*, eschatologiczne światło, zob. Wj 13:21-22; 24:17; Iz 4:5; 60:1-2). Tylko On jest godzien chwały i czci. Jest zbyt olśniewający, aby mógł być oglądany przez upadły rodzaj ludzki (zob. Wj 33:17-23; Iz 6:5). Bóg może być w pełni poznany tylko za pośrednictwem Chrystusa (zob. 1:14.18; Kol 1:15; Heb 1:3).

TEMAT SPECJALNY: CHWAŁA (*doksa*)

Biblijna koncepcja „chwały” jest trudna do zdefiniowania. Słowem tym jest w LXX oddanych ponad dwadzieścia hebrajskich terminów. W NT pojawia się wiele razy i w różnych zastosowaniach. Opisuje Boga, Jezusa, ludzi oraz mesjańskie królestwo.

W ST najczęściej używanym słowem oznaczającym „chwałę” (*kabod*, BDB 458, KB 455-458) było wyrażenie stosowane pierwotnie w handlu, odnoszące się do wagi („być ciężkim”, KB 455). To, co było ciężkie, było cenne lub miało wartość samo w sobie. Często słowo to uzupełniano o pojęcie jasności, aby podkreślić boski majestat (zob. Wj 19:16-18; 24:17; 33:18; Iz 60:1-2). Tylko On jest godzien chwały i czci (zob. Ps 24:7-10; 66:2; 79:9). Jest zbyt olśniewający, aby mógł być oglądany przez upadły rodzaj ludzki, więc okrywa się obłokiem, ręką lub dymem (zob. Wj 16:7.10; 33:17-23; Iz 6:5). JHWH może być w pełni poznany tylko

za pośrednictwem Chrystusa (zob. J 1:18; 6:46; 12:45; 14:8-11; Kol 1:15; 1 Tm 6:16; Heb 1:3; 1 J 4:12).

Obszerniejszego omówienia słowa *kabod* dokonano w Temacie specjalnym: Chwała (ST). Chwałą wierzących jest zrozumienie Ewangelii i chlubienie się w Bogu, a nie w sobie samych (zob. 1 Kor 1:29-31; Jer 9:22-23). Szczegółowe omówienie tej kwestii znajduje się w słowniku NIDOTTE (tom 2, s. 577-587).

GPNT	„chwałę jako Jednorodzonego od Ojca”
BP	„chwałę, jaką otrzymał od Ojca Jednorodzony”
BW	„chwałę, jaką ma jedyny Syn od Ojca”
BWP	„chwałę, jaką Jednorodzony otrzymuje od Ojca”
PL	„chwałę jako Jedyne, który pochodzi od Ojca”

Słowo „jedyne” (*monogenēs*) znaczy „wyjątkowy”, „jedyne w swoim rodzaju” (zob. 3:16-18; 1 J 4:9; por. F. F. Bruce, *Answers to Questions [Odpowiedzi na pytania]*, s. 24-25). W Wulgacie termin ten przetłumaczony został jako „Jednorodzony” i inne polskie tłumaczenia niestety poszły za tym przykładem (zob. Łk 7:12; 8:42; 9:38; Heb 11:17). Chodzi tu o niezwykłość i wyjątkowość Syna, a nie Jego powstanie z punktu widzenia rozrodczości.

▣ **„Ojciec”** Ta bliska, rodzinna metafora Boga jako Ojca została wprowadzona w ST.

1. lud izraelski jest często przedstawiany jako „syn” JHWH (Oz 11:1; Mi 3:17)
2. analogia Boga jako Ojca jest użyta nawet wcześniej, w Księdze Powtórzonego Prawa (1:31)
3. w Pwt 32 Izrael jest nazywany „jego dziećmi” a Bóg – „waszym Ojcem”
4. analogia ta pojawia się również w Ps 103:13 i rozwinięta jest w Ps 68:5 (ojciec sierot)
5. słowo powszechnie używane w księgach prorockich (zob. Iz 1:2; 63:8; Izrael jako syn, Bóg jako Ojciec, Iz 63:16; 64:8; Jer 3:4.19; 31:9).

Jezus posługuje się tą analogią, pogłębiając ją do pełnej wspólnoty rodzinnej, szczególnie w J 1:14.18; 2:16; 3:35; 4:21.23; 5:17.18.19.20.21.22.23.26.36.37.43.45; 6:27.32.37.44.45.46.57; 8:16.19.27.28.38.42.49.54; 10:15.17.18.25.29.30.32.36.37.38; 11:41; 12,26.27.28.49.50; 13:1; 14:2.6.7.8.9.10.11.12.13.16.20.21.23.24.26.28.31; 15:1.8.9.10.15.16.23.24.26; 16:3.10.15.17.23.25.26.27.28.32; 17:1.5.11.21.24.25; 18:11; 20:17.21!

▣ **„pełen łaski i prawdy”** To połączenie idzie śladem starotestamentowych terminów *hesed* (miłość i lojalność w ramach przymierza) oraz *emeth* (wiarygodność), które są używane i rozszerzone w Wj 34:6; Ne 9:17; Ps 103:8. Obydwa te słowa występują razem w Prz 16:6. Są one opisem charakteru Jezusa (zob. w. 17) w ramach starotestamentowego przymierza. Zobacz Temat specjalny: Prawda w 6:55 i 17:3.

TEMAT SPECJALNY: MIŁOSIERDZIE (*HESED*)

Znaczenie tego terminu (BDB 338 I, KB 336 II) obejmuje szerokie pole semantyczne.

A. Użyty w związku z ludźmi:

1. Życzliwość wobec innych (np. 1 Sam 20:14; 2 Sam 16:17; 2 Krn 24:22; Hi 6:14; Ps 141:5; Prz 19:22 (BW); Prz 20:6)
2. Życzliwość w stosunku do biednych i potrzebujących (np. Mi 6:8),
3. Miłość Izraela do JHWH (zob. Jer 2:2; Oz 6:4.6),
4. Przemijający wdzięk polnego kwiatu (zob. Iz 40:6).

B. Użyty w związku z Bogiem:

1. Lojalność i miłość w ramach przymierza:
 - a. „w odkupieniu od wrogów i problemów” (np. Rdz 19:19; 39:21; Wj 15:13; Ps 31:16; 32:10; 33:18.22; 36:7.10; 42:8; 44:26; 66:20; 85:7; 90:14; 94:18; 107:8.15.21.31; 109:21-22; 143:8.12; Jer 31:3; Ezd 7:28; 9:9),
 - b. „w ochronie życia przed śmiercią” (np. Hi 10:12; Ps. 6:4-5; Ps 86:13),
 - c. „w ożywieniu życia duchowego” (np. Ps 119:41.76.88.124.149.159),
 - d. „w odkupieniu od grzechu” (np. Ps 25:7; 51:1; 130:7-8),
 - e. „w dotrzymanywaniu przymierza” (np. Pwt 7:9.12; 2 Krn 6:14; Neh 1:5; 9:32; Dan 9:4; Mi 7:20).
2. Opisuje boski atrybut (np. Wj 34:6; Ps 86:15; 103:8; Neh 9:17; Jl 2:13; Jn 4:2; Mi 7:20)

3. Dobroć Boga:
 - a. „obfita” (np. Lb 14:18; Neh 9:17; Ps 86:5; 103:8; 145:8; Jl 2:13; Jer 4:2),
 - b. „rozległa” (np. Wj 20:6; Pwt 5:10; 7:9),
 - c. „nieustająca” (np. 1 Krn 16:34.41; 2 Krn 5:13; 7:3.6; 20:21; Ekd 3:11; Ps 100:5; 106:1; 107:1; 118:1.2.3.4.29; 136:1-26; 138:8; Jer 33:11),
 - d. jak twierdza (np. Ps 59:17)
 - e. związana z Bożą mocą (np. Ps. 62:11c-12a)
 4. Wyrazy łaski (np. 2 Krn 6:42; Ps 89:2; Iz 55:3; 63:7; Lm 3:22)
- Słowo to jest tłumaczone na wiele różnych sposobów. Wydaje mi się, że najlepszą podsumowującą definicją jest „Boża bezwarunkowa lojalność w ramach przymierza”. Termin ten jest analogiczny do nowotestamentowego słowa „kochać” (agapaō). Bóg jest wierny i kochający z powodu tego, Kim jest!

TEMAT SPECJALNY: WIERZYĆ, ZAUFANIE, WIARA I WIERNOŚĆ W STARYM TESTAMENCIE (אמין)

I. Uwagi wstępne

Należy rozpocząć od tego, że stosowanie tej koncepcji teologicznej, tak kluczowej w NT, nie jest tak jasno określone w ST. Z pewnością termin ten występuje w ST, ale jest pokazany w wybranych kluczowych fragmentach i osobach.

ST łączy:

- A. jednostkę i społeczność,
- B. osobiste spotkanie i posłuszeństwo w ramach przymierza.

Wiara jest zarówno osobistym spotkaniem, jak również stylem życia na co dzień! Łatwiej opisać ją na przykładzie życia wiernego naśladowcy niż w formie leksykalnej (tj. analizy słowa). Ten osobowy aspekt najlepiej ilustruje przykład:

- A. Abrahama i jego nasienia
- B. Dawida i Izraela

Ci ludzie poznali/spotkali Boga i ich życie na zawsze się zmieniło (nie chodzi o doskonałe życie, ale o ciągłość wiary). Próby w ich życiu ukazały słabe i mocne strony ich wiary, ale bliska, pełna zaufania więź z Bogiem trwała przez cały czas! Ich wiara była poddawana próbom i udoskonalana, cały czas jednak była obecna, czego dowodzi ich oddanie Bogu oraz styl życia.

II. Główny używany rdzeń:

A. אמין (BDB 52, KB 63)

1. CZASOWNIK

- a. rdzeń *Qal* – wspierać, odżywiać (zob. 2 Krl 10:1.5; Est 2:7 – użyte w sensie nieteologicznym)
- b. rdzeń *Nifal* – upewniać lub czynić zdecydowanym, ustanawiać, potwierdzać, być wiernym lub godnym zaufania
 - (1) w stosunku do człowieka: Iz 8:2; 53:1; Jer 40:14
 - (2) w stosunku do rzeczy: Iz 22:23
 - (3) w stosunku do Boga: Pwt 7:9; Iz 49:7; Jer 42:5
- c. rdzeń *Hifil* – stać mocno, wierzyć, ufać
 - (1) Abraham uwierzył Bogu: Rdz 15:6
 - (2) Izraelici w Egipcie uwierzyli: Wj 4:31; 14:31 (zaprzeczone w Pwt 1:32)
 - (3) Izraelici uwierzyli, że JHWH przemawiał przez Mojżesza: Wj 19:9; Ps 106:12.24
 - (4) Achaz nie uwierzył Bogu: Iz 7:9
 - (5) ktokolwiek wierzy w to/niego: Iz 28:16
 - (6) wierzyć w prawdy o Bogu: Iz 43:10-12

2. RZECZOWNIK (R. MĘSKIEGO) – wierność (zob. Pwt 32:20; Iz 25:1; 26:2)

3. PRZYŚLÓWEK – prawdziwie, zaprawdę, zgadzam się, niech się tak stanie (zob. Pwt 27:15-26; 1 Krl 1:36; 1 Krn 16:36; Iz 65:16; Jer 11:5; 28:6). Jest to liturgiczne użycie „amen” w Starym i Nowym Testamencie.

B. אמת (BDB 54, KB 68) RZECZOWNIK R. ŻEŃSKIEGO – stałość, wierność, prawdziwość

1. człowieka: Iz 10:20; 42:3; 48:1
2. Boga: Wj 34:6; Ps 117:2; Iz 38:18.19; 61:8
3. prawdy: Pwt 32:4; 1 Krl 22:16; Ps 33:4; 98:3; 100:5; 119:30; Jer 9:5; Za 8:16

C. אמת (BDB 53, KB 62) – stałość, wytrwałość, wierność

1. ręk: Wj 17:12
2. czasów: Iz 33:6
3. ludzi: Jer 5:3; 7:28; 9:2
4. Boga: Ps 40:11; 88:11; 89:1.2.5.8; 119:138

III. Stosowanie tej starotestamentowej koncepcji przez Pawła:

A. Paweł opiera swoje nowe zrozumienie JHWH i Starego Testamentu na osobistym spotkaniu z Jezusem na drodze do Damaszku (zob. Dz 9:1-19; 22:3-16; 26:9-18)

B. Odnalazł w ST potwierdzenie swojego nowego rozumienia kluczowych starotestamentowych fragmentów, które stosują rdzeń אמת.

1. Rdz 15:6 – konsekwencją osobistego spotkania Abrahama z Bogiem, zainicjowanego przez Boga (Rdz 12) było pełne wiary życie w posłuszeństwie Bogu (Rdz 12-22). Paweł wspomina o tym w Rz 4 i Gal 3.
2. Iz 28:16 – ci którzy w niego wierzą (tj. w Boży kamień węgielny, wypróbowany i mocno ugruntowany) nigdy nie będą:
 - a. Rz 9:33 – „zawstydzeni” lub „zawiedzeni”
 - b. Rz 10:11 – jak wyżej
3. Ha 2:4 – ci, którzy znają wiernego Boga, powinni być Mu wierni w swoim życiu (zob. Jer 7:28). Paweł wykorzystuje ten tekst w Rz 1:17 oraz Gal 3:11 (zob. też Heb 10:38).

IV. Stosowanie tej starotestamentowej koncepcji przez Piotra:

A. Piotr łączy:

1. Iz 8:14 – 1 P 2:8 (skała zgorszenia)
2. Iz 28:16 – 1 P 2:6 (kamień węgielny)
3. Ps 118:22 – 1 P 2:7 (kamień odrzucony)

B. Używa on szczególnego języka opisującego Izrael: „wybrane plemię, królewskie kapłaństwo, naród święty, lud przeznaczony” wziętego z:

1. Pwt 10:15; Iz 43:21
2. Iz 61:6; 66:21
3. Wj 19:6; Pwt 7:6

stosując go do wiary kościoła w Chrystusa (zob. 1 P 2:5.9).

V. Stosowanie tej koncepcji przez Jana:

A. Nowotestamentowe znaczenie

Słowo „uwierzył” pochodzi od greckiego określenia *pisteuō*, które może również być tłumaczone jako „wierzyć”, „wiara” oraz „zaufanie”. Dla przykładu, RZECZOWNIK nie występuje w Ewangelii Jana, ale CZASOWNIK jest często używany. W J 2:23-25 nie ma pewności co do tego, czy tłumy były prawdziwie oddane Jezusowi z Nazaretu jako Mesjaszowi. Innymi przykładami tego płytkiego użycia terminu „wierzyć” są J 8:31-59 i Dz 8:13.18-24. Prawdziwa biblijna wiara to coś więcej niż tylko początkowa reakcja. Musi po niej nastąpić proces uczniostwa (zob. Mt 13:20-22.31-32).

B. Użycie z PRZYIMKAMI

1. *eis* znaczy „w”. Ta szczególna konstrukcja podkreśla pokładanie zaufania/wiary wierzących w Jezusa:
 - a. w Jego imię (J 1:12; 2:23; 3:18; 1 J 5:13)
 - b. w Niego (J 2:11; 3:15.18; 4:39; 6:40; 7:5.31.39.48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45.48; 12:37.42; Mt 18:6; Dz 10:43; Flp 1:29; 1 P 1:8)
 - c. we Mnie (J 6:35; 7:38; 11:25.26; 12:44.46; 14:1.12; 16:9; 17:20)
 - d. w Syna (J 3:36; 9:35; 1 J 5:10)
 - e. w Jezusa (J 12:11; Dz 19:4; Gal 2:16)

- f. w Światłość (J 12:36)
- g. w Boga (J 14:1)
- 2. *ev* znaczy „w” tak jak w 3:15; Mk 1:15; Dz 5:14
- 3. *epi* znaczy „w” lub „weń” tak jak w Mt 27:42; Dz 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Rz 4:5.24; 9:33; 10:11; 1 Tm 1:16; 1 P 2:6
- 4. użycie w DATIVUSIE bez PRZYIMKA tak jak w Gal 3:6; Dz 18:8; 27:25; 1 J 3:23; 5:10
- 5. *hoti*, co znaczy „wierzymy, że”, wyraża w co mamy wierzyć:
 - a. że Jezus jest Świętym Boga (6:69)
 - b. że Jezus jest „Ja Jestem” (8:24)
 - c. że Jezus jest w Ojcu i Ojciec w Nim (10:38)
 - d. że Jezus jest Mesjaszem (11:27; 20:31)
 - e. że Jezus jest Synem Boga (11:27; 20:31)
 - f. że Jezus został posłany przez Ojca (11:42; 17:8.21)
 - g. że Jezus jest jedno z Ojcem, Ojciec trwa w Nim (14:10-11)
 - h. że Jezus wyszedł od Boga (16:27.30)
 - i. że Jezus identyfikuje się z imieniem Ojca przymierza, „Ja Jestem” (8:24; 13:19)
 - j. że Będziemy z Nim żyć (Rz 6:8)
 - k. że Jezus umarł i zmartwychwstał (1 Tes 4:14)

VI. Podsumowanie

- A. Biblijna wiara jest odpowiedzią człowieka na Boże słowo/obietnicę. Stroną inicjującą jest zawsze Bóg (zob. 6:44.65), ale częścią tej Boskiej komunikacji jest potrzeba odpowiedzi ze strony człowieka.
 - 1. nawrócenie
 - 2. wiara/zaufanie
 - 3. posłuszeństwo
 - 4. wytrwałość (zob. Temat specjalny: Potrzeba wytrwałości w 8:31)

B. Biblijna wiara to:

- 1. osobista relacja (początkowa wiara)
- 2. przyjęcie biblijnej prawdy (wiara w objawienie Boże, czyli Pismo Święte)
- 3. właściwa reakcja wyrażająca się posłuszeństwem (wiara w życiu codziennym)

Biblijna wiara nie jest biletem do nieba ani polisą ubezpieczeniową. Polega na osobistej więzi z Bogiem. W tym właśnie celu ludzie zostali stworzeni na obraz i podobieństwo Boże (zob. Rdz 1:26-27). Chodzi tu o „bliskość”. Bóg pragnie wspólnoty, a nie jakiejś określonej teologicznej postawy! Jednakże wspólnota ze świętym Bogiem wymaga, aby dzieci wykazywały „rodzinne” podobieństwo (tj. świętość, zob. Kpł 19:2; Mt 5:48; 1 P 1:15-16). Upadek (zob. Rdz 3) wpłynął na naszą zdolność do właściwej odpowiedzi. Dlatego Bóg wystąpił w naszym imieniu (Ez 36:27-38), dając nam „nowe serce” i „nowego ducha”, które poprzez wiarę i nawrócenie umożliwiają nam na wspólnotę z Bogiem i posłuszeństwo wobec Niego!

Wszystkie trzy wymienione wyżej rodzaje wiary są istotne. Wszystkie trzy muszą być pielęgnowane. Naszym celem jest poznanie Boga (w znaczeniu zarówno hebrajskim, jak i greckim) i odzwierciedlanie Bożego charakteru w naszym życiu. Celem wiary nie jest pójście kiedyś do nieba, ale podobieństwo do Chrystusa w każdym dniu naszego życia!

- C. Ludzka wierność jest skutkiem (NT), a nie podstawą (ST) więzi z Bogiem: ludzka wiara w Jego wierność; ludzkie zaufanie temu, że Bóg jest godny zaufania. Nowotestamentowe spojrzenie na zbawienie zasadza się na tym, że ludzie muszą odpowiedzieć na inicjującą łaskę i miłosierdzie Boże okazane w Chrystusie i trwać w tej odpowiedzi. On nas ukochał, On wysłał Swojego Syna, On Sam wszystko zapewnił; my musimy odpowiedzieć Mu wiarą i wiernością (Ef 2:8-9 i 10)!

Wierny Bóg szuka wiernych ludzi, aby objawić się niewierzącemu światu i przywieść go do osobistej wiary w Siebie.

1:15 „gdyż był wcześniej ode mnie” To jest doktryna Jana Chrzciciela, stanowiąca mocne potwierdzenie preegzystencji Jezusa (zob. 1:1; 8:56-59; 16:28; 17:5; 2 Kor 8:9; Fil 2:6-7; Kol 1:17; Heb 1:3; 10:5-8). Doktryny mówiące o preegzystencji oraz prorocтва potwierdzają, że ponad i poza historią istnieje Bóg, który jednak działa w historii. Jest to integralna część chrześcijańskiego/biblijnego światopoglądu.

▣ Wypowiedź ta jest niezręczna i dokonywano wielu poprawek tego tekstu w celu jego wyjaśnienia i uproszczenia. Zob.: Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament* [Komentarz tekstualny do greckiego Nowego Testamentu], s. 197-198.

Jest to również dobry przykład tego, że standaryzacja greckich czasów gramatycznych nie jest możliwa. W tym przykładzie do opisanego wydarzenia mającego miejsce w przeszłości użyty został czas TERAŹNIEJSZY. Zob.: Aneks 1.

1:16-18 Jedną z cech charakterystycznych Ewangelii Jana jest to, w jaki sposób autor wprowadza swoje własne komentarze w wydarzenia historyczne, dialogi i nauczania. Bardzo często trudno jest rozgraniczyć pomiędzy słowami Jezusa, innych osób oraz Jana. Przeważająca liczba uczonych jest zdania, że wersety 16-19 stanowią komentarz Jana – autora Ewangelii (zob. 3:14-21).

1:16 „z Jego pełności” Jest to grecki termin *pleroma*. Falszywi nauczyciele gnostycy używali tego słowa do opisywania anielskich eonów pomiędzy najwyższym bogiem i niższymi istotami duchowymi. Jezus jest jedynym pośrednikiem (tj. prawdziwą i jedyną pełnią) pomiędzy Bogiem i człowiekiem (zob. Kol 1:19; 2:9; Ef 1:23; 4:13). Wygląda na to, że w tym miejscu po raz kolejny Apostoł Jan atakuje gnostycki pogląd na rzeczywistość.

▣

GPNT	„łaskę zamiast łaski/łaskę za łaską”
BP	„łaskę po łasce”
BW	„łaskę za łaską”
BWP	„łaskę za łaskę”
PL	„łaskę w miejsce łaskowości”

Pytaniem dotyczącym interpretacji tego tekstu jest to, w jaki sposób rozumieć „łaskę”. Czy jest to:

1. miłosierdzie Boże w Jezusie Chrystusie prowadzące do zbawienia,
2. miłosierdzie Boże dla życia chrześcijańskiego,
3. miłosierdzie Boże w nowym przymierzu poprzez Chrystusa?

Myślą przewodnią jest „łaska”; wcielenie Jezusa było cudowną łaską daną przez Boga. Jezus jest Bożym „tak” dla upadłego rodzaju ludzkiego (zob. 2 Kor 1:20).

1:17 „Prawo” Prawo Mojżeszowe nie było złym prawem, pełniło jednak funkcję przygotowawczą i było niepełne jeśli chodzi o zapewnienie zupełnego zbawienia (zob. 5:39-47; Gal 3:23-29; Rz 4). Także List do Hebrajczyków przeciwstawia sobie i porównuje dzieło/objawienie/przymierze Mojżesza i Jezusa.

TEMAT SPECJALNY: POGLĄDY APOSTOŁA PAWŁA NA TEMAT PRAWA MOJŻESZOWEGO

Prawo Mojżeszowe jest dobre i pochodzi od Boga (zob. Rz 7:12.16).

- A. Nie prowadzi do sprawiedliwości i Bożej akceptacji (może nawet być klątwą, zob. Gal 3).
- B. Nadal pozostaje wolą Bożą dla wierzących, ponieważ jest sposobem, na jaki Bóg się objawił (Paweł często cytuje ST, aby przekonać i/lub zachęcić wierzących).
- C. ST jest dla wierzących źródłem informacji (zob. Rz 4:23-24, 15:4; 1 Kor 10:6.11), ale nie zbawienia (zob. Dz 15; Rz 4; Gal 3; Heb). Służy uświęceniu, a nie usprawiedliwieniu.
- D. Prawo Mojżeszowe funkcjonuje również w Nowym Przymierzu:
 1. ukazuje grzeszność (Gal 3:15-29),
 2. pokazuje odkupionemu ludowi, jak żyć w społeczeństwie,
 3. dostarcza chrześcijanom informacji w podejmowaniu decyzji etycznych.

To właśnie spektrum teologiczne, od klątwy (zob. Gal 3:10-13) i przemijalności do błogosławieństwa i nieprzemijalności, powoduje problemy ze zrozumieniem poglądów Pawła na Prawo Mojżeszowe. W książce *A Man in Christ* [Człowiek w Chrystusie], James Stewart ukazuje paradoksalne myślenie w pismach Pawła (s. 26):

„Naturalnie spodziewalibyśmy się po człowieku, który zabiera się za budowanie systemu myśli i doktryny, że jak najszybciej określi znaczenia używanych przez siebie terminów. Oczekiwalibyśmy dążenia do precyzji we frazeologii jego naczelných idei. Żądalibyśmy, żeby słowo raz użyte przez autora w określonym znaczeniu zachowało to znaczenie aż do końca. Ale szukać tego u Pawła oznacza

się rozczarować. Duża część jego frazeologii jest płynna, a nie sztywna... ‘Prawo jest święte’ – pisze – ‘wewnętrzny człowiek [we mnie] ma upodobanie zgodne z Prawem Bożym’ (zob. Rz 7:12-13.22), ale w oczywisty sposób jest to inny aspekt *nomos* niż ten, który gdzie indziej każe mu stwierdzić: ‘Z tego przekleństwa Prawa Chrystus nas wykupił’ (zob. Gal 3:13).”

▣ „**łaska**” Słowo to oznacza niezasłużoną przez nas miłość Bożą do upadłego rodzaju ludzkiego (zob. Ef 2:8). Termin ten, „łaska” (*charis*), tak istotny w pismach Pawła, w Ewangelii Jana został użyty tylko w tym akapicie (zob. 1:14.16.17). Autorzy Nowego Testamentu, piszący pod wpływem Ducha Świętego, mogli swobodnie posługiwać się własnym słownictwem, analogiami i metaforami.

Jezus urzeczywistnił „nowe przymierze” z Jer 31:31-34; Ez 36:22-38.

▣ „**prawda**” To słowo użyte zostało w rozumieniu (1) wierności lub (2) prawdy jako przeciwieństwa fałszu (zob. 1:14; 8:32; 14:6). Należy zauważyć, że zarówno łaska, jak i prawda przysły przez Jezusa (zob. w. 14). Zobacz Temat specjalny w 17:3.

▣ „**Jezus**” Tutaj, po raz pierwszy w prologu, pojawia się ludzkie imię syna Maryi. Preegzystujący Syn staje się Synem Wcielonym!

1:18 „Boga nikt nigdy nie widział” Niektórzy twierdzą, że zdanie to zaprzecza Wj 33:20-23, ale hebrajski termin użyty w tym fragmencie Księgi Wyjścia odnosi się do „poświęty”, a nie fizycznego oglądania Samego Boga. W tym wersecie Ewangelii nacisk położony jest na to, że tylko Jezus w pełni objawia Boga (zob. 14:8a). Żaden grzesznik nie widział Boga (zob. 6:46; 1 Tm 6:16; 1 J 4:12.20).

Werset ten podkreśla szczególne objawienie Boże w Jezusie z Nazaretu. Jest On pełnym i jedynym boskim objawieniem. Poznanie Jezusa jest poznaniem Boga. Jezus jest ostatecznym objawieniem się Ojca. Poza Nim nie ma jasnego zrozumienia bóstwa (zob. Kol 1:15-19; Heb 1:2-3). Jezus „widzi” Ojca, a wierzący „widzą” Ojca poprzez Jezusa (Jego życie, słowa i czyny). Jezus jest pełnym i ostatecznym objawieniem niewidzialnego Boga (zob. Kol 1:15; Heb 1:3).

▣

GPNT, BP, BW, PL „Jednorodzony Bóg”

BWP „Jednorodzony Syn”

Zobacz tekst nt. *monogenēs* w 1:14. Jezus jest w pełni Bogiem i człowiekiem. Zobacz też komentarz do 1:1.

Występuje tu różnica w greckich manuskryptach. We wczesnych rękopisach greckich P⁶⁶, P⁷⁵, B oraz C pojawia się *Theos*/Bóg, podczas gdy słowo „Bóg” zastąpione jest terminem „Syn” jedynie w MSS A i C³. Biblia UBS⁴ klasyfikuje słowo „Bóg” jako „B” (prawie pewne). Termin „Syn” najprawdopodobniej pochodzi od skrybów, pamiętających wyrażenie „Jednorodzony Syn” z 3:16.18 i 1 J 4:9 (zob. Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament [Komentarz tekstualny do greckiego Nowego Testamentu]*, s 198. Jest to mocne potwierdzenie pełnego i absolutnego bóstwa Jezusa! Prawdopodobnie ten wersek zawiera trzy tytuły Jezusa: (1) Jednorodzony, (2) Bóg oraz (3) ten, który jest na łonie Ojca.

Toczy się interesująca dyskusja na temat możliwości celowej zmiany tego tekstu przez pisarzy ortodoksyjnych. Wspomina o tym Bart D. Ehrman w książce *The Orthodox Corruption of Scripture [Ortodoksyjne przekłamanie Pisma Świętego]*, s. 78-82.

▣ „**który jest w łonie Ojca**” Znaczenie tej frazy jest bardzo podobne do „u Boga” z wersektów 1 i 2 – opisuje bliską wspólnotę. Może odnosić się do Jego (2) wspólnoty z Ojcem przed wcieleniem lub (2) odnowienia wspólnoty z Ojcem (tj. wniebowstąpienia).

▣

GPNT „ów wyjaśnił”

BP, BW, PL „objawił Go”

BWP „On Go ukazał”

Termin „egzegeza” (dosłownie „wyprowadzenie”, AORYST W TRYBIE ORZEKAJĄCYM STRONY MEDIALNEJ) pochodzi od greckiego słowa użytego w 1:18, które sugeruje pełne i kompletne objawienie. Jednym z głównych

zadań Jezusa było ukazanie Ojca (zob. 14:7-10; Heb 1:2-3). Zobaczyć i poznać Jezusa oznacza zobaczyć i poznać Ojca (umiłowanie grzeszników, pomoc słabym, akceptacja odrzuconych, przyjmowanie dzieci i kobiet)!

Tego samego greckiego terminu używano dla określenia ludzi, którzy wyjaśniali i interpretowali pisma, sny i dokumenty. Możliwe, że w tym miejscu Jan ponownie używa słowa, które ma szczególne znaczenie zarówno dla Żydów, jak i pogan (tak jak *Logos* w wersecie 1). W prologu Jan stara się zwrócić i do Żydów, i do Greków. Słowo to może oznaczać:

1. dla Żydów – tego, kto wyjaśnia i interpretuje Prawo,
2. dla Greków – tego, kto wyjaśnia i interpretuje bogów.

Ludzie mogą w pełni zobaczyć i zrozumieć Ojca w Jezusie i tylko w Jezusie!

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Zdefiniuj termin *logos* w starożytnym użyciu religijnym, świeckim i biblijnym.
2. Dlaczego doktryna mówiąca o preegzystencji Jezusa jest taka ważna?
3. Jaką rolę w zbawieniu pełni rodzaj ludzki? W jaki sposób można przyjąć Jezusa?
4. Dlaczego konieczne było, aby Słowo stało się ciałem?
5. Dlaczego tak trudno jest stworzyć zarys tego fragmentu?
6. Wymień różne prawdy teologiczne opisujące Jezusa (przynajmniej 8).
7. Dlaczego werseł 1:18 jest taki ważny?

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 1:19-51

- A. Fragment dotyczący Jana Chrzciciela jest odpowiedzią na dwa nieporozumienia zaistniałe we wczesnym kościele:
 1. To, które wykształciło się wokół Jana Chrzciciela i jest kwestionowane w wersełach 6-9, 20, 21, 25 oraz 3:22-36,
 2. To, które dotyczyło osoby Chrystusa i omówione jest w wersełach 32-34. Ta sama herezja gnostycyzmu jest atakowana w 1 J 1. Pierwszy List Jana mógł być listem polecającym do Ewangelii.
- B. Ewangelia Jana nie wspomina o ochrzczeniu Jezusa przez Jana Chrzciciela. Kościelne obrządki chrztu oraz Eucharystii są zauważalnie nieobecne w relacji Jana z życia Chrystusa. Można wymienić przynajmniej dwa możliwe powody tego pominięcia:
 1. Rozkwit sakramentalizmu we wczesnym kościele spowodował, że Jan nie akcentował tego aspektu chrześcijaństwa. Jego Ewangelia skupia się na więzi, a nie rytuałach. Jan w ogóle nie odnotowuje ani nie omawia chrztu ani Ostatniej Wieczerzy. Nieobecność czegoś, czego należałoby się spodziewać, z pewnością przyciąga uwagę.
 2. Jan, jako piszący później niż inni autorzy Ewangelii, potraktował swoje sprawozdanie z życia Jezusa jako dopełnienie informacji podanych przez synoptyków. W związku z tym, że wszystkie pozostałe Ewangelie omawiają te obrządki, Jan dostarczył tylko dodatkowych informacji dotyczących otaczających je wydarzeń. Przykładem tego jest zapis rozmowy i wydarzeń, które nastąpiły w Wieczerniku (rozdziały 13-17), ale nie samej Wieczerzy.
- C. W tej relacji nacisk położony jest na świadectwo Jana Chrzciciela dotyczące osoby Jezusa. Jan składa następujące oświadczenie chrystologiczne:
 1. Jezus jest Barankiem Bożym (werset 29) – jest to tytuł użyty w odniesieniu do Jezusa tylko w Ewangelii Jana i Apokalipsie,
 2. Preegzystencja Jezusa (werset 30),

3. Jezus jest odbiorcą i dawcą Ducha Świętego (werset 33),
4. Jezus jest Synem Bożym (werset 34).

- D. Prawdy na temat osoby i dzieła Jezusa są przedstawione za pomocą osobistych świadectw:
1. Jana Chrzciciela,
 2. Andrzeja i Szymona,
 3. Filipa i Natanaela.

Jest to powszechną techniką literacką w całej Ewangelii. Zawiera ona 27 takich rozmów z Jezusem czy też świadectw o Jezusie.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1:19-23

¹⁹Takie jest świadectwo Jana. Gdy Żydzi wysłali do niego z Jerozolimy kapłanów i lewitów z zapytaniem: «Kto ty jesteś?», ²⁰on wyznał, a nie zaprzeczył, oświadczając: «Ja nie jestem Mesjaszem». ²¹Zapytali go: «Cóż zatem? Czy jesteś Eliaszem?» Odrzekł: «Nie jestem». «Czy ty jesteś prorokiem?» Odparł: «Nie!» ²²Powiedzieli mu więc: «Kim jesteś, abyśmy mogli dać odpowiedź tym, którzy nas wysłali? Co mówisz sam o sobie?» ²³Odpowiedział: «Jam głos wołającego na pustyni: Prostujcie drogę Pańską, jak powiedział prorok Izajasz».

1:19 „Żydzi” W Ewangelii Jana określenie to dotyczy (1) wrogich Jezusowi ludzi z Judei lub (2) jedynie żydowskich przywódców religijnych (zob. 2:18; 5:10; 7:13; 9:22; 12:42; 18:12; 19:38; 20:19). Niektórzy uczeni twierdzili, że Żyd nie odnosiłby się do innych Żydów w tak uwłaczający sposób. Jednakże żydowska opozycja wobec chrześcijaństwa wzmożła się po Synodzie w Jamni w 90 r. n.e.

Słowo „Żyd” wywodzi się od określenia osoby z plemienia Judy. Po podziale dwunastu plemion w 922 r. p.n.e., mianem Judy zaczęto określać trzy południowe plemiona. Obydwa żydowskie królestwa, Izrael i Juda, zostały zesłane na wygnanie, ale tylko nieliczni, w większości z Judy, powrócili po edykcji Cyrusa II Wielkiego z 538 r. p.n.e. Termin ten stał się wtedy tytułem potomków Jakuba, którzy żyli w Palestynie i byli rozsiani po całym świecie śródziemnomorskim.

W Ewangelii Jana to pojęcie ma w większości przypadków oddźwięk negatywny, a jego użycie w ogólnym znaczeniu występuje w 2:6 oraz 4:22.

▣ **„kapłanów i lewitów”** Najwyraźniej Jan Chrzciciel także pochodził z rodu kapłańskiego (zob. Łk 1:5b). Jest to jedyne miejsce w Ewangelii Jana, gdzie użyte zostało słowo „lewici”. Możliwe, że stanowili oni świątynną policję. Była to grupa oficjalnych „wywiadowców” wysyłanych przez władze religijne w Jerozolimie (zob. w. 24). Kapłani i lewici byli przeważnie saduceuszami, podczas gdy większość uczonych w Piśmie należała do stronnictwa faryzeuszy. Przedstawiciele obydwu tych grup wypytywali Jana Chrzciciela. Polityczni i religijni przeciwnicy połączyli siły przeciwko Jezusowi i jego naśladowcom.

▣ **„Kto ty jesteś?”** To samo pytanie zadane zostało Jezusowi w 8:25. Zarówno Jan, jak i Jezus nauczali i zachowywali się w sposób, który stawiał oficjalnych przywódców w niewygodnej sytuacji, ponieważ zauważyli, że obydwaj odwoływali się do pewnych starotestamentowych wątków i pojęć eschatologicznych. Pytanie to odnosi się zatem do żydowskiego oczekiwania na osoby, które miały pojawić się u kresu czasów i pręgu nowej ery.

1:20 „on wyznał, a nie zaprzeczył, oświadczając” To oświadczenie jest mocnym, potrójnym zaprzeczeniem tego, jakoby Jan Chrzciciel był wyczekiwany, obiecany Mesjaszem (Chrystusem). Zobacz słowo „wyznał” w Temacie specjalnym w 9:22-23.

▣

GPNT	„Pomazańcem”
BP, BWP	„Mesjaszem”
BW, PL	„Chrystusem”

Słowo „Chrystus” jest greckim tłumaczeniem hebrajskiego terminu *māšiah*, co znaczyło „namaszczoney”. W ST koncepcja namaszczenia była sposobem podkreślenia szczególnego Bożego powołania i wyposażenia

do pełnienia określonego zadania. Namaszczano królów, kapłanów i proroków. Namaszczenie zaczęto identyfikować z Wybrańcem, który miał przyjść i zaprowadzić nową erę sprawiedliwości. Wielu myślało, że owym obiecany Mesjaszem był Jan Chrzciciel (zob. Łk 3:15), ponieważ było on pierwszym natchnionym rzecznikiem JHWH od czasów pisarzy ST, którzy działali około czterystu lat wcześniej.

W tym miejscu chciałbym zamieścić mój komentarz do Dn 9:26 na temat „Mesjasza”.

DANIEL 9:26

GPST „namaszczony”

BW, BWP, BT „Pomazaniec”

Trudność w interpretacji tego wersetu tkwi w różnorodności możliwych znaczeń słów „Mesjasz” lub „namaszczony” (BDB 603). Było ono:

1. używane w stosunku do królów żydowskich (np. 1 Sm 2:10; 12:3)
2. używane w stosunku do kapłanów żydowskich (np. Kpł 4:3.5)
3. użyte w stosunku do Cyrusa (Iz 45:1)
4. #1 i #2 są połączone w Ps 110 i Za 4
5. używane w stosunku do nadchodzącego Bożego Króla Dawidowego, zaprowadzającego nową erę sprawiedliwości:
 - a. z linii Judy (zob. Rdz 49:10)
 - b. z domu Jessego (zob. 2 Sm 7)
 - c. powszechne panowanie (Ps 2, Iz 9:6; 11:1-5; Mi 5:1-4b)

Osobiście podoba mi się identyfikacja „pomazańca” z Jezusem z Nazaretu w związku z:

1. zaprowadzeniem wiecznego Królestwa w rozdziale 2 w czasie czwartego imperium,
2. przedstawieniem „syna człowieczego” w J 7:13, który otrzymuje wieczne królestwo,
3. odkupieńczymi frazami w Dn 9:24, które wskazują na punkt kulminacyjny w historii upadłego świata,
4. cytowaniem przez Jezusa Księgi Daniela w NT (Mt 24:15; Mk 13:14).

1:21 „Cóż zatem? Czy jesteś Eliaszem?” Dlatego, że Eliasz nie umarł, tylko został uniesiony do nieba wśród wichru (zob. 2 Krl 2:1), oczekiwano jego powrotu przed przyjściem Mesjasza (Ml 3:1; 4:5). Jan Chrzciciel wyglądał i zachowywał się podobnie, jak Eliasz (zob. Za 13:4).

▣ **„Nie jestem”** Jan Chrzciciel nie widział siebie w eschatologicznej roli Eliasza, ale Jezus uważał go za wypełnienie prorocstwa Malachiasza (zob. Mt 11:14; 17:12).

▣ **„Czy ty jesteś prorokiem”** Możesz przepowiedział, że osoba taka jak on (nazywana przez niego „prorokiem”) przyjdzie po nim (zob. Pwt 18:15.18; J 1:25; 6:14; 7:40; Dz 3:22-23; 7:;7). W NT termin ten stosowany był w dwóch znaczeniach: (1) eschatologicznej postaci innej niż Mesjasz (zob. J 7:40-41) oraz (2) postaci identyfikowanej z Mesjaszem (zob. Dz 3:22).

1:23 „Jam głos wołającego na pustyni” Jest to jest cytat z Iz 40:3 z Septuaginty, zawierający aluzję do jego odpowiednika w Ml 3:1.

▣ **„Prostujcie drogę Pańską”** Jest to ciąg dalszy cytatu z Iz 40:3, literackiej części Księgi Izajasza (rozdziały 40-54) w której występują Pieśni o Słudze Jahwe (zob. Iz 42:1-9; 49:1-7; 50:4-11; 52:13-53,12). Początkowo odnosiły się one do Izraela, ale w Iz 52:13-53:12 wypowiedź ta została zindywidualizowana. Koncepcja prostowania dróg odnosiła się do przygotowaniu na wizytę królewską. Termin „prostujcie” jest związany z pochodzeniem słowa „prawość”. Zobacz Temat specjalny w 1 J 2:29.

Cały ten akapit mógł służyć teologicznemu celowi umniejszenia Jana Chrzciciela w związku z powstawaniem w pierwszym wieku heretyckich grup, które uznawały go za swojego duchowego przywódcę.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1:24-28

²⁴A wysłannicy byli spośród faryzeuszów. ²⁵I zadawali mu pytania, mówiąc do niego: «Czemu zatem chrzczisz, skoro nie jesteś ani Mesjaszem, ani Eliaszem, ani prorokiem?» ²⁶Jan im tak odpowiedział: «Ja chrzczę wodą. Pośród was stoi Ten, którego wy nie znacie, ²⁷który po mnie idzie, a któremu ja nie jestem godzien odwiązać rzemienia u Jego sandała». ²⁸Działo się to w Betanii, po drugiej stronie

1:24 „A wysłannicy byli spośród faryzeuszów” Tekst ten jest dwuznaczny. Może znaczyć, że (1) faryzeusze wysłali ludzi, którzy wypytywali Jana (zob. werset 19) lub (2) wypytującymi byli faryzeusze, co byłoby nadzwyczajne, gdyż większość kapłanów była saduceuszami (zob. werset 9). Wygląda na to, że może się to odnosić do innej grupy ludzi niż tej z wersetu 19.

TEMAT SPECJALNY: FARYZEUSZE

I. Termin ten może pochodzić od słów:

- A. „Być odłączonym”. Grupa ta wykształciła się w okresie machabejskim (najbardziej rozpowszechniony pogląd) i odłączyła od społeczeństwa, aby zachować ustne tradycje Prawa Mojżeszowego (tj. *Hasidim*).
- B. „Dzielić”. Jest to inne znaczenie tego samego hebrajskiego rdzenia (BDB 827, BDB 831 I, KB 976): oba oznaczają „dzielenie”. Niektórzy uczeni uważają, że słowo to oznaczało interpretatora (zob. Neh 8:8; 2 Tm 2:15).
- C. „Pers”. Jest to kolejne znaczenie tego samego aramejskiego rdzenia (BDB 828, KB 970). Niektóre doktryny faryzejskie miały wiele wspólnego z perskim dualizmem zaratusztriańskim (zobacz Temat specjalny: Osobowe zło).

II. Powstało kilka teorii dotyczących tego, kim byli faryzeusze:

- A. Teologiczną sektą wczesnego judaizmu (wg Józefa Flawiusza)
- B. Polityczną grupą z czasów Hasmoneuszy i Heroda
- C. Grupą uczonych interpretatorów Prawa Mojżeszowego, którzy pomagali zwykłym ludziom zrozumieć przymierze mojżeszowe i towarzyszące mu tradycje ustne
- D. Laickim ruchem skrybów, podobnym do Ezdrasza i Wielkiej Synagogi, rywalizującym z kapłańskim zwierzchnictwem świątynnym

Grupa ta mogła wyłonić się z konfliktu:

1. z nieżydowskimi władzami (szczególnie Antiochem IV)
2. arystokracji z laikatem
3. osób oddanych wypełnianiu przymierza ze zwykłymi palestyńskimi Żydami

III. Informacje na temat faryzeuszy czerpiemy z:

- A. Dzieł Józefa Flawiusza, który był faryzeuszem
 1. Starożytności żydowskie
 2. Wojna żydowska
- B. Nowego Testamentu
- C. Późniejszych źródeł żydowskich

IV. Główne doktryny faryzeuszy

- A. Wiara w nadejście Mesjasza pod wpływem powstałej w okresie międzybiblijnym apokaliptycznej literatury żydowskiej (np. 1 księga Henocha).
- B. Wiara w działanie Boga w życiu codziennym. Był to pogląd przeciwny do saduceuszy (zob. Dz 23:8). Duża część myśli faryzejskiej była dokładnym teologicznym przeciwieństwem poglądów saduceuszy.
- C. Wiara w fizycznie zorientowane życie pozagrobowe w oparciu o życie ziemskie, powiązane z nagrodą i karą (zob. Dn 12:2).
- D. Wiara w autorytet ST i tradycji ustnej (Talmudu). Wyznawali posłuszeństwo przykazaniom Bożym Starego Testamentu zgodnie z interpretacją i zastosowaniami szkół uczonych rabinistycznych (Szammaja – konserwatysty i Hillela – liberała). Rabinistyczna interpretacja opierała się na dialogu pomiędzy dwoma rabinami o odmiennych filozofiach – jednego konserwatywnego, a drugiego liberalnego. Te ustne dyskusje na temat znaczenia Pisma zostały ostatecznie zapisane w dwóch formach: w Talmudzie babilońskim i niedokończonym Talmudzie palestyńskim. Faryzeusze wierzyli, że Mojżesz otrzymał te ustne interpretacje na Górze Synaj. Historycznie rzecz ujmując, dyskusje te zaczęły się od Ezdrasza i członków „Wielkiej Synagogi” (zwanej później Sanhedrynem).
- E. Wysoko rozwinięta angelologia. Faryzeusze wierzyli zarówno w dobre, jak i złe istoty duchowe. Pogląd

ten pochodził z perskiego dualizmu i międzybiblijnej literatury żydowskiej.
Wiara w Bożą suwerenność, ale także realizowanie ludzkiej wolnej woli (*jecer*).

V. Mocne strony ruchu faryzejskiego:

- A. Kochali i szanowali Boże objawienie i ufali mu (tj. całości, łącznie z Prawem, Prorokami, Pismami i Tradycją Ustną).
- B. Usilnie dążyli do bycia sprawiedliwymi wyznawcami (tj. codzienna wiara i życie) Bożego objawienia. Chcieli, żeby „sprawiedliwy Izrael” wypełnił prorocze obietnice przyszłego powołania.
- C. Propagowali w społeczeństwie judaistycznym jedność obejmującą ludzi ze wszystkich jego poziomów. W pewnym sensie odrzucali kapłańskie (tj. saducejskie) przywództwo i teologię (zob. Dz 23:8).
- D. Byli zwolennikami aktywnego ludzkiego składnika przymierza możeszowego. W pełni potwierdzali Bożą suwerenność, głosili jednak także potrzebę realizowania ludzkiej wolnej woli (dwa *jecer*).
- E. NT wymienia kilku szanowanych faryzeuszów (np. Nikodem, bogaty młody człowiek i Józef z Arymatei).

VI. Byli jedyną sektą judaizmu z I w. n.e., która przetrwała zniszczenie przez Rzymian Jerozolimy i świątyni w 70 r. n.e. Współczesny judaizm wywodzi się właśnie od nich.

1:25 „Czemu zatem chrzczisz?” W starożytnym judaizmie chrzest prozelicki był normatywny dla pogan, którzy chcieli się nawrócić, ale sami Żydzi raczej się nie chrzcili (sektą Żydów z Qumran praktykowała chrzczenie samego siebie, a Żydzi przychodzący do świątyni umywali się przed wejściem). Tekst ten może odnosić się do mesjańskich implikacji z Iz 52:15; Ez 36:25; Za 13:1.

▣ „skoro” To jest ZDANIE WARUNKOWE PIERWSZEJ KATEGORII, o którym zakłada się, że jest prawdą z perspektywy autora lub dla jego celów literackich.

▣ „ani Mesjaszem, ani Eliaszem, ani prorokiem” Zdanie to jest interesujące w świetle rękopisów znad Morza Martwego, ponieważ te trzy osoby reprezentowały esseński pogląd mówiący o tym, że w historii pojawiają się różne mesjańskie postacie. Ciekawe jest również to, że niektórzy przywódcy wczesnego kościoła wierzyli w powtórne, fizyczne przyjście Eliasza przed drugim przyjściem Chrystusa (zob. Chryzostom, Hieronim ze Strydonu, Grzegorz i Augustyn).

1:26 „ja chrzczę wodą” (w wodzie) PRZYIMEK „w” może również oznaczać „z”. Którąkolwiek opcję wybierzemy, musi być ona zgodna ze swoim odpowiednikiem w wersecie 33 dotyczącym „Ducha Świętego”.

▣ „pośród was stoi Ten” Jeżeli chodzi o CZAS, w którym użyto tutaj CZASOWNIKA „stoi”, istnieje kilka wariantów tekstowych. Biblia UBS⁴ uznaje CZAS DOKONANY za „B” (prawie pewny).

Bruce M. Metzger dowodzi, że ten CZAS DOKONANY jest charakterystyczny dla Jana i sugeruje hebrajski idiom „jest Ktoś, kto powstał wśród was” (s. 199).

1:27 „któremu ja nie jestem godzien odwiązać rzemyka u Jego sandała” Kiedy pan wchodził do domu, zadaniem niewolnika było rozwiązanie jego sandałów (było to uważane za najniższą i najpośledniejszą czynność, jaką mógł wykonywać niewolnik). Rabiniczny judaizm twierdził, że uczniowie rabina powinni być gotowi zrobić wszystko to, co robili jego niewolnicy, oprócz rozwiązywania mu sandałów. Niebezpośrednio zakłada to również zdjęcie sandałów i odłożenie ich na przeznaczone do tego miejsce. Była to metafora najwyższej pokory.

1:28 „w Betanii” W Biblii Króla Jakuba występuje nazwa „Betabara” (MSS \aleph^2 , C²). Jest to spowodowane zbyt dużym poleganiem jej tłumaczy na mylnym zrozumieniu Orygenes (i alegoryzacji nazwy miejscowości) dotyczącym położenia tego miasta. Poprawną nazwą jest Betania (Papyrus Bodmen, P⁶⁶) – nie ta położona na południowy wschód od Jerozolimy (zob. 11:18), ale ta znajdująca się naprzeciw Jerycha, po drugiej stronie rzeki Jordan (wschodni brzeg).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1:29-34

²⁹Nazajutrz zobaczył Jezusa, nadchodzącego ku niemu, i rzekł: «Oto Baranek Boży, który gładzi grzech świata. ³⁰To jest Ten, o którym powiedziałem: Po mnie przyjdzie Mąż, który mnie przewyższył»

godnością, gdyż był wcześniej ode mnie.³¹ Ja Go przedtem nie znałem, ale przyszedłem chrzcić wodą w tym celu, aby On się objawił Izraelowi». ³² Jan dał takie świadectwo: «Ujrzałem Ducha, który jak gołębicą zstępował z nieba i spoczął na Nim. ³³ Ja Go przedtem nie znałem, ale Ten, który mnie posłał, abym chrzcił wodą, powiedział do mnie: "Ten, nad którym ujrzysz Ducha zstępującego i spoczywającego nad Nim, jest Tym, który chrzci Duchem Świętym". ³⁴ Ja to ujrzałem i daję świadectwo, że On jest Synem Bożym».

1:29 „Oto Baranek Boży” Zbliżało się święto Paschy (zob. 2:13). Dlatego prawdopodobnie wypowiedź ta odnosi się do baranka paschalnego, symbolizującego uwolnienie (tj. wybawienie) z Egiptu (zob. Wj 12). Jan umiejscawia również śmierć Jezusa w tym samym dniu, w którym zabijano baranka paschalnego (tj. „dzień przygotowania”). Możliwe są jednak także inne interpretacje:

1. może to dotyczyć Cierpiącego Sługi z Iz 53:7,
2. może dotyczyć barana uwikłanego rogami w zaroślach z Rdz 22:8.13,
3. może dotyczyć codziennych ofiar w świątyni zwanych „ofiara ustawiczną” z Wj 29:38-46.

Którąkolwiek powiązanie jest poprawne, baranek zostaje zesłany, aby został złożony na ofiarę (Mk 10:45).

Ta potężna metafora ofiarniczej śmierci Jezusa nigdy nie była wykorzystywana przez Pawła, a Jan używał jej rzadko (zob. J 1:29.36 i Dz 8:32 oraz 1 P 1:19). Greckie słowo oznaczające „małego baranka” (małego, czyli rocznego – normalny wiek zwierzęcia ofiarnego). W J 21:15 Jan używa innego słowa – jak również dwadzieścia osiem razy w Apokalipsie.

Jest jeszcze jedno wyjaśnienie symboliki użytej przez Jana Chrzciciela: w międzytestamentalnej apokaliptycznej literaturze „baranek” jest zwyczajnym wojownikiem. Aspekt ofiarniczy pozostaje, ale dominuje baranek jako eschatologiczny sędzia (zob. Ap 5:5-6.12-13).

▣ **„który gładzi grzech świata”** Fraza „gładzić” (dosł. „zabierać”) oznaczała „unieść i wynieść”. Ten CZASOWNIK bardzo przypomina pojęcie „kozła ofiarnego” w Pwt 16. To, że wspomniany jest tu grzech świata, nawiązuje do uniwersalnej natury zadania baranka (zob. w. 9; 3:16; 4:42; 1 Tm 2:4; 4:10; Tt 2:11; 2 P 3:9; 1 J 2:2; 4:14). Zauważmy tutaj, że słowo grzech jest w LICZBIE POJEDYNCZEJ, nie MNOGIEJ. Jezus rozprawił się z problemem, jaki świat ma z „grzechem”.

1:30 „gdyż był wcześniej ode mnie” Jest to powtórzenie wersetu 15 w celu jego podkreślenia. Po raz kolejny nacisk kładziony jest na preegzystencję i bóstwo Mesjasza (zob. 1:1; 15:8.58; 16:28; 17:5.24; 2 Kor 8:9; Flp 2:6-7; Kol 1:17; Heb 1:3).

1:31 „aby On się objawił Izraelowi” To typowa fraza używana przez Jana (zob. 2:11; 3:21; 7:4; 9:3; 17:6; 21:14; 1 J 1:2; 2:19.28; 3:2.5.8; 4:9), rzadko występująca natomiast w Ewangeliach synoptycznych – pojawia się tylko u Marka (Mk 4:22). Jest to gra słów: hebrajskie wyrażenie „poznać”, które wyraża osobistą więź z osobą, o której jest mowa, raczej niż znajomość faktów na jej temat. Chrzest Jana ma podwójny cel:

(1) przygotowanie ludzi, (2) objawienie Mesjasza.

Wygląda na to, że w pismach Jana CZASOWNIK „objawić” (*faneroō*) zastępuje „ukazać” (*apokaluptō*). Jezus ujawnia i wydobywa na światło osobę i orędzie Boga!

1:32-33 Mamy tutaj potrójny nacisk położony na fakt, że Jan widział Ducha przychodzącego i spoczywającego na Jezusie.

1:32 „Ducha, który jak gołębicą zstępował z nieba” To był sposób rozpoznania Mesjasza opisany przez Izajasza (rozdziały 40-66) (zob. Iz 42:1; 59:21; 61:1). Nie oznacza to, że Jezus nie posiadał Ducha przed tym wydarzeniem. Zstąpienie Ducha na Jezusa było symbolem szczególnego wybrania i wyposażenia przez Boga. Wydarzenie to było głównie przeznaczone dla Jana Chrzciciela, a nie dla Jezusa!

Światopogląd Żydów dzielił historię na dwie części (zob.: Temat specjalny w 1 J 2:17): teraźniejszy zły wiek oraz wiek, który miał nadejść, erę sprawiedliwości. Nowa era była nazywana erą Ducha. Wizja ta pokazała Janowi Chrzcicielowi, że: (1) to jest Mesjasz i (2) nadeszła nowa era.

▣ **„gołębicą”** To określenie użyte zostało jako:

1. Rabiniczny symbol Izraela (jak w Oz 7:11),
2. Aluzja do Ducha jako gołębicę „unoszącej się” nad stworzeniem w Rdz 1:2 w Targumach,

3. Symbol mądrości u Filona z Aleksandrii,
4. Metafora sposobu zstępowania Ducha Świętego (Duch nie jest ptakiem).

▣ „spoczął” Zobacz Temat specjalny: Trwanie w Pismach Jana w 1 J 2:10.

1:33 „Ja Go przedtem nie znałem” Oznacza to, że Jan Chrzciel nie wiedział, że Jezus jest Mesjaszem, ale nie oznacza, że w ogóle nie znał Jezusa. Na pewno, jako krewni, widywali się oni na przestrzeni lat podczas spotkań rodzinnych i religijnych.

▣ „Ten, który mnie posłał, abym chrzczył wodą, powiedział do mnie” Bóg przemawiał do Jana Chrzciela tak, jak do innych proroków ST. Zadaniem Jana było rozpoznanie Mesjasza poprzez konkretne wydarzenia, które miały miejsce przy Jego chrzcie.

To, że Jan chrzczył, wskazywało na to, że był on autorytetem religijnym. Oficjalna delegacja z Jerozolimy (zob. wersety 19-28) chciała się dowiedzieć, skąd pochodzi jego władza. Jan Chrzciel przypisuje tę władzę Jezusowi. Chrzest Duchem, którego udziela Jezus, przewyższa chrzest wodą, którego udzielał Jan Chrzciel. Chrzest wodą, który otrzymał Jezus, stanie się znakiem chrztu Duchem Świętym, włączenia do nowej ery!

▣ „jest Tym, który chrzci Duchem Świętym” Z 1 Kor 12:13 wynika, że pojęcie to odnosi się do początkowego włączenia danej osoby do Bożej rodziny. Duch przekonuje o grzechu, pociąga do Chrystusa oraz kształtuje Chrystusa w nowym wierzącym (zob. 16:8-13). Zobacz Temat specjalny: Święty w 1 J 2:20.

1:34 „Ja to ujrzalem i daję świadectwo” Tu oryginalnie występują czasowniki w ASPEKTCIE DOKONANYM TRYBU ORZEKAJĄCEGO STRONY CZYNNEJ, co oznacza czynność, która nastąpiła w przeszłości, została zrealizowana i trwa dalej – podobnie jak w 1 J 1:1-4.

▣ „że On jest Synem Bożym” Można się zastanawiać czy greckie słowo *paīs*, które zazwyczaj tłumaczy się jako „sługa”, odzwierciedlające hebrajskie słowo (*‘ebed*, BDB 712) z LXX, może być podłożem dla „Syna”. Jeśli tak, to jest to aluzja do Iz 53 (tak jak „baranek” Boży w J 1:29), a nie Dn 7:13. Jezus jest zarówno Synem, jak i Sługą! On przemieni wierzących w „dzieci” a nie w „sługi”!

Ten sam tytuł użyty jest przez Natanaela w J 1:49, a także przez szatana w Mt 4:3. Istnieje interesujący wariant manuskryptu greckiego znaleziony w MSS P⁵ i N^{*}, w którym zamiast „Syn Boży” pojawia się „Wybrany przez Boga” (UBS⁴ określa sformułowanie „Syn Boży” jako „B”). Fraza „Syn Boży” jest powszechnie używana przez Jana. Jednakże w myśl racjonalnych zasad rządzących krytyką tekstu, głoszących, że najprawdopodobniej pierwotne brzmienie danego fragmentu to to, które jest najbardziej niezręczne i nietypowe, istnieje przynajmniej możliwość alternatywnego tłumaczenia, nawet przy ograniczonym świadectwie rękopisów. Gordon Fee omawia ten wariant tekstu w artykule *The Textual Criticism of the New Testament [Krytyka tekstu Nowego Testamentu]* (s. 419-433), wprowadzającym do *The Expositor’s Bible Commentary [Komentarza do interpretacji Biblii]*:

„Czy w J 1:34 Jan Chrzciel powiedział: ‘To jest Syn Boży’ (KJV, RSV) czy ‘to jest Wybrany Boży’ (NEB, JB)? Materiał dowodowy w manuskryptach jest podzielony, nawet we wczesnych tekstach. ‘Syna’ znaleźć można w kluczowych świadectwach aleksandryjskich (P⁶⁶, P⁷⁵, B,C, L cop^{bo}) jak również w wielu tekstach starej wersji łacińskiej (aur, c, flg) i późniejszych źródłach syryjskich, podczas gdy ‘Wybrany’ wspierany jest przez aleksandryjskie P⁵, N, cop^{sa}, a także starą wersję łacińską MSS a, b, e, ff² oraz stare źródła syryjskie.

„Kwestia ta musi zostać ostatecznie rozstrzygnięta na podstawie świadectw wewnętrznych. Jeśli chodzi o prawdopodobieństwo transkrypcji, jedna rzecz jest pewna: te różnice są celowe, a nie przypadkowe (zob. Bart D. Ehrman, *The Orthodox Corruption of Scripture [Ortodoksyjne przekłamanie Pisma Świętego]*, s. 69-70). Czy skrybowie z II w. n.e. zmienili tekst, tak aby poprzeć swego rodzaju adopcjanistyczną chrystologię, czy też ortodoksyjny skryba przeczuwał, że określenie ‘Wybrany’ może być użyte w poparciu dla adopcjanizmu, i dlatego zmienił je dla zachowania ortodoksji? Pod względem prawdopodobieństwa druga możliwość wydaje się dużo bardziej prawdopodobna, szczególnie że słowo ‘Syn’ nie jest zastępowane innym w celu poparcia adopcjanistycznych poglądów w żadnym innym fragmencie Ewangelii.

Ostateczna decyzja musi jednak brać pod uwagę egzegezę. W związku z tym, że zamysł tego, co powiedział Jan Chrzciel, był prawie na pewno mesjanistyczny, nie stanowił natomiast oświadczenia teologii chrześcijańskiej, pytanie brzmi, czy chodzi tu o mesjanizm takich fragmentów

jak Ps 2:7 czy też Iz 42:1. W świetle motywu cierpiącego czy też paschalnego baranka z J 1:29 bez wątplenia można dowodzić, że ‘Wybrany’ wpisuje się w kontekst Ewangelii” (s. 431-432).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1:35-42

³⁵Nazajutrz Jan znowu stał w tym miejscu wraz z dwoma swoimi uczniami ³⁶i gdy zobaczył przechodzącego Jezusa, rzekł: «Oto Baranek Boży». ³⁷Dwaj uczniowie usłyszeli, jak mówił, i poszli za Jezusem. ³⁸Jezus zaś odwróciwszy się i ujrawszy, że oni idą za Nim, rzekł do nich: «Czego szukacie?» Oni powiedzieli do Niego: «Rabbi! - to znaczy: Nauczycielu - gdzie mieszkasz?» ³⁹Odpowiedział im: «Chodźcie, a zobaczycie». Poszli więc i zobaczyli, gdzie mieszka, i tego dnia pozostali u Niego. Było to około godziny dziesiątej. ⁴⁰Jednym z dwóch, którzy to usłyszeli od Jana i poszli za Nim, był Andrzej, brat Szymona Piotra. ⁴¹Ten spotkał najpierw swego brata i rzekł do niego: «Znaleźliśmy Mesjasza» - to znaczy: Chrystusa. ⁴²I przyprowadził go do Jezusa. A Jezus wejrząwszy na niego rzekł: «Ty jesteś Szymon, syn Jana, ty będziesz nazywał się Kefas» - to znaczy: Piotr.

1:35 „z dwoma swoimi uczniami” Wydaje się, że Mk 1:16-20 to inna relacja z powołania tych dwóch uczniów. Nie jest pewne, ile kontaktu miał Jezus ze swoimi galilejskimi apostołami przed ich powołaniem. Za czasów Jezusa funkcjonowały konkretne etapy dyscypliny, które trzeba było przejść, aby zostać pełnoprawnym uczniem rabina. Procedury te opisane są w źródłach rabinicznych, ale relacje Ewangelii pokazują, że Jezus nie trzymał się ich ściśle. Dwóch wspomnianych apostołów to: Andrzej (zob. werset 40) i apostoł Jan (który w swojej Ewangelii ani razu nie wymienia siebie po imieniu).

Termin „uczeń”, może oznaczać (1) uczący się i/lub (2) naśladowca. Tym określeniem nazywano z początku wierzących w Jezusa Chrystusa jako obiecane go żydowskiego Mesjasza. Warto tu zauważyć, że NT wzywa do uczniostwa, a nie tylko do podjęcia decyzji (Mt 13; 28:18-20). Chrześcijaństwo jest początkową decyzją (nawrócenie i wiara), po której następuje ciągle podejmowanie decyzji o byciu posłusznym i wytrwałym. Chrześcijaństwo nie jest ubezpieczeniem od ognia piekielnego ani biletem do nieba, ale codzienną relacją sługa/przyjaciel z Jezusem.

1:37 „Dwaj uczniowie usłyszeli jak mówił” Jan Chrzciciel wskazuje poza siebie, na Jezusa (zob. 3:30).

1:38 „Rabbi! – to znaczy: Nauczycielu” To był powszechnie używany tytuł w judaizmie I w. n.e. określający tych, którzy mogli objaśniać konsekwencje i wnioski z Prawa Mojżeszowego i tradycji ustnej (Talmudu). Dosłownie oznacza to „mój mistrz”. Termin ten jest używany przez apostoła Jana jako równoważnik słowa „nauczyciel” (zob. 11:8.28; 13:13-14; 20:16). To, że Jan tłumaczy określenia, którymi się posługuje (zob. wersety 38, 41, 42), wskazuje na to, że pisał on do pogan.

▣ **„gdzie mieszkasz”** Wydaje się, że postępowanie to jest zgodne z tradycyjną procedurą ustanawiającą szczególną relację pomiędzy nauczycielem i uczniem. Ich pytanie sugeruje, że ci mężczyźni chcieli spędzić z Jezusem więcej czasu, a nie tylko zadać mu parę pytań podczas wędrówki (zob. w. 39).

Słowo *menō* (pozostawać) występuje w wersetach 38 i 39 trzykrotnie. Może odnosić się do fizycznego lub duchowego miejsca. Te trzy użycia sugerują kolejną grę słów, łącząc w sobie obydwie konotacje, co jest tak częste u Jana (np. 1:1.5; 3:3; 4:10-11; 12:32). Ta celowa dwuznaczność jest charakterystyczna dla pism Jana!

1:39 „było to około godziny dziesiątej” Trudno powiedzieć, czy Jan używa czasu rzymskiego, rozpoczynającego się od (1) 12 w południe lub (2) czasu liczonego od świtu; czy też może czasu żydowskiego, rozpoczynającego się od godziny 18.00 (zmiernych). Porównanie J 19:14 z Mk 15:25 może wskazywać na to, że chodziło tu o czas rzymski. Jednak biorąc pod uwagę tylko J 11:9 można dojść do wniosku, że Jan miał na myśli czas żydowski. Jan prawdopodobnie posługiwał się obiema rachubami. Wydaje się, że w tym przypadku jest to czas rzymski – nr 2 lub godzina 16.00.

1:40 „Jednym z dwóch, którzy to usłyszeli od Jana” Autor (apostoł Jan) nie wymienia w Ewangelii swojego imienia (np. 21:2). Bardzo możliwe, że jednym z uczniów, którzy słyszeli wypowiedź Jana Chrzciciela, był Jan, syn Zebedeusza (np. Mt 4:21; Mk 1:19).

1:41

GPNT

„Znajduje ten najpierw brata własnego”

BP	„On spotyka najpierw swego brata”
BW	„Ten spotkał najpierw Szymona, brata swego”
BWP	„To on właśnie spotkał najpierw swego brata”
PL	„Odszukał on najpierw swego brata”

Istnieją różne warianty rękopisów tego fragmentu, wpływające na jego tłumaczenie. Możliwości są następujące:

1. pierwszą rzeczą, jaką Andrzej zrobił
2. pierwszą osobą, którą znalazł
3. Andrzej był pierwszym, który poszedł i powiedział

▣ „Mesjasza – to znaczy: Chrystusa” Zobacz komentarz do 1:20.

1:42 „Jezus wejrząwszy na niego” Ten termin odnosi się do „wnikliwego spojrzenia”.

▣ „**Szymon, syn Jana**” W NT występuje pewne zamieszanie co do imienia ojca Piotra. W Mt 16:17 Piotr jest nazywany synem Jony (*Iōnas*), tutaj natomiast jest nazywany synem Jana (*Iōannēs*). Imię Jan występuje w MSS P⁶⁶, P⁷⁵, N i L. W MS B pojawia się to samo imię, tylko pisane przez jedno „n” (*Iōanēs*). Imię Jona występuje w MSS A, B³, K i większości innych późniejszych rękopisów greckich. Wygląda na to, że nie ma jasnej odpowiedzi na to pytanie. Różna pisownia imion przy transliteracji z języka aramejskiego jest powszechnym zjawiskiem.

W książce *The New Testament TransLine* Michael Magill pisze: „Jona’ i ‘Jan’ mogą stanowić dwie alternatywne greckie pisownie tego samego hebrajskiego imienia, tak jak ‘Szymon’ i ‘Symeon’.” (s. 303).

▣ „**ty będziesz nazywał się Kefas – to znaczy: Piotr**” Słowo Kefas oznacza w aramejskim „skała” (*kepa*), które do greckiego przeszło jako *kefas*. Imię to miało przywoływać na myśl stabilność, siłę i wytrzymałość.

Jest to jeden z wielu komentarzy autora Ewangelii, służących objaśnieniu życia i nauk Jezusa pogańskim czytelnikom.

Co ciekawe, w tym właśnie rozdziale Ewangelii Jana występują dwa późniejsze techniczne określenia (CZASOWNIKI) używane w interpretacji Biblii.

1. egzegeza, wyprowadzać, użyte w 1:18
2. hermeneutyka, wyjaśniać, interpretować, tłumaczyć, użyte w 1:42.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1:43-51

⁴³Nazajutrz [Jezus] postanowił udać się do Galilei. I spotkał Filipa. Jezus powiedział do niego: «Pójdź za mną!». ⁴⁴Filip zaś pochodził z Betsaidy, z miasta Andrzeja i Piotra. ⁴⁵Filip spotkał Natanaela i powiedział do niego: «Znaleźliśmy tego, o którym pisał Mojżesz w Prawie i Prorocy - Jezusa, syna Józefa z Nazaretu». ⁴⁶Rzekł do niego Natanael: «Czyż może być co dobrego z Nazaretu?» Odpowiedział mu Filip: «chodź i zobacz!» ⁴⁷Jezus ujrzał, jak Natanael zbliżał się do niego, i powiedział o nim: «Patrz, to prawdziwy Izraelita, w którym nie ma podstępu». ⁴⁸Powiedział do niego Natanael: «Skąd mnie znasz?» Odrzekł mu Jezus: «Widziałem cię, zanim cię zawołał Filip, gdy byłeś pod drzewem figowym». ⁴⁹Odpowiedział mu Natanael: «Rabbi, ty jesteś Synem Bożym, ty jesteś Królem Izraela!» ⁵⁰Odparł mu Jezus: «Czy dlatego wierzysz, że powiedziałem ci: Widziałem cię pod drzewem figowym? Zobaczysz jeszcze więcej niż to». ⁵¹Potem powiedział do niego: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: ujrzycie niebiosa otwarte i aniołów Bożych wstępujących i zstępujących na Syna Człowieczego».

1:43 „Nazajutrz” W całej swojej Ewangelii Jan uwzględnia znaczniki chronologiczne (zob. 1:29.35.43; 2:1 itd.). Ogólny kontekst (1) zaczyna się w w. 19, którego akcja może toczyć się „pierwszego dnia”; (2) wersety 29, 35, 43 opisują „następny dzień”; a (3) w 2:1 napisane jest „na trzeci dzień”.

▣ „**[Jezus] postanowił udać się do**” Jan opisuje wczesny okres działalności Jezusa w Judei, który nie jest wzmiankowany w Ewangeliach synoptycznych. Ewangelia Jana skupia się na działalności Jezusa w Judei, a szczególnie w Jerozolimie. Tutaj jednak Jezus chce iść do Galilei – prawdopodobnie na wesele w Kanie Galilejskiej (J 2).

▣ „Pójdź za Mną” To jest TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Było to wezwanie, za pomocą którego rabin powoływał kogoś do zostania jego pełnoprawnym uczniem. Żydzi mieli bardzo konkretne wytyczne, które określały relacje pomiędzy uczniem i nauczycielem.

1:44 „Filip zaś pochodził z Betsaidy” Nazwa tego miasta oznacza „dom połowu ryb”. Było to również miejsce zamieszkania Andrzeja i Piotra.

1:45 „Nataael” to hebrajskie imię oznaczające „Bóg dał”. Nie jest on nazywany tym imieniem w Ewangeliach synoptycznych. Współcześni uczeni przypuszczają, że jest on tą samą osobą, którą nazywano Bartłomiejem, ale jest to tylko domniemanie.

TEMAT SPECJALNY: TABELA IMION APOSTOŁÓW

	Mateusz 10:2-4	Marek 3:16-19	Łukasz 6:14-16	Dzieje 1:12-18
Pierwsza grupa	Szymon (Piotr) Andrzej (brat Piotra) Jakub (syn Zebedeusza) Jan (brat Jakuba)	Szymon (Piotr) Jakub (syn Zebedeusza) Jan (brat Jakuba) Andrzej	Szymon (Piotr) Andrzej (brat Piotra) Jakub Jan	Piotr Jan Jakub Andrzej
Druga grupa	Filip Bartłomiej Tomasz Mateusz (celnik)	Filip Bartłomiej Mateusz Tomasz	Filip Bartłomiej Mateusz Tomasz	Filip Tomasz Bartłomiej Mateusz
Trzecia grupa	Jakub (syn Alfeusza) Tadeusz Szymon (Kananejczyk) Judasz (Iskariota)	Jakub (syn Alfeusza) Tadeusz Szymon (Kananejczyk) Judasz (Iskariota)	Jakub (syn Alfeusza) Szymon (zelota) Judasz (syn Jakuba) Judasz (Iskariota)	Jakub (syn Alfeusza) Szymon (Zelota) Judasz (syn Jakuba)

▣ „w Prawie i Prorocy” Określenie to odnosi się do dwóch z trzech części hebrajskiego kanonu: Prawa, Proroków i Pism (które nadal były dyskutowane w 90 r. n.e. na Synodzie w Jamni). Był to idiom odnoszący się do całego Starego Testamentu.

▣ „Jezusa, syna Józefa z Nazaretu” To zdanie rozumieć należy w kontekście zwyczajów żydowskich. Jezus w tamtym czasie mieszkał w Nazarecie, a ojciec domu miał na imię Józef. Nie zaprzecza to temu, że Jezus urodził się w Betlejem (zob. Mi 5:2), ani temu, że urodziła Go dziewica (zob. Iz 7:14). Zob.: poniższy Temat specjalny.

TEMAT SPECJALNY: JEZUS NAZAREJCZYK

W NT występuje kilka różnych greckich terminów na określenie Jezusa:

A. Terminy nowotestamentowe:

1. Nazaret – miasto w Galilei (zob. Łk 1:26; 2:4.39.51; 4:16; Dz 10:38). Miasto to nie jest wspominane w źródłach współczesnych Jezusowi, ale jego nazwę odnajduje się w późniejszych inskrypcjach. Pochodzenie z Nazaretu nie było dla Jezusa komplementem (zob. 1:46). Tabliczka przybita do krzyża nad głową Jezusa zawierająca nazwę tego miejsca była oznaką pogardy Żydów.
2. *Nazarēnos* – wydaje się także odnosić do położenia geograficznego (zob. Łk 4:34; 24:19).
3. *Nazōraios* – może odnosić się do miasta, ale może także być grą słów z hebrajskim mesjańskim terminem „Gałąź/Odrośl” (*necer*, BDB 666, KB 718 II, zob. Iz 4:2; 11:1; 53:2; Jer 23:5; 33:15; Za 3:8; 6:12; nawiązanie w Ap 22:16). Łukasz opisuje nim Jezusa w 18:37 i Dz 2:22; 3:6; 4:10; 6:14; 22:8; 24:5; 26:9.
4. Podobne do #3 *nāzir* (BDB 634, KB 684), co oznacza „poświęcony przez złożenie ślubów”.

B. Historyczne wystąpienia poza NT

1. Stosowane na określenie żydowskiego (przedchrześcijańskiego) ugrupowania heretyckiego (aramejskie *nāsōrayyā*).
2. Używane w kręgach żydowskich na określenie wierzących w Chrystusa (zob. Dz 24:5.14; 28:22,

nosri).

3. Przyjęło się jako powszechne określenie stosowane do wierzących w kościołach syryjskich (aramejskich). Terminem „chrześcijanie” posługiwano się w odniesieniu do wierzących w kościołach greckich.
4. Jakiś czas po upadku Jerozolimy faryzeusze przeorganizowali się w Jamni i zapoczątkowali formalny podział pomiędzy synagogą a kościołem. Poniższy przykład formuły przekleństwa przeciwko chrześcijanom pochodzi z „Osiemnastu błogosławieństw” z *Berachotu* 28b-29a, gdzie wierzących nazywa się „nazarejczykami”.
„Oby nazarejczycy i heretycy zniknęli w jednej chwili; będą oni wymazani z księgi życia i nie będą wspomniani razem z wiernymi.” Posłużył się nim Justyn Męczennik w *Dialogu z Żydem Tryfonem* 126:1, stosując do Jezusa izajaszowe określenie *necer*.

C. Opinia autora

Zadziwia mnie taka różnorodność pisowni tego terminu, chociaż wiem, że nie jest to wyjątek w Starym Testamencie, gdzie imię „Jozue” może być w języku hebrajskim zapisywane na kilka różnych sposobów. Przyczyną moich wątpliwości co do ścisłego określenia znaczenia tego terminu są następujące kwestie:

1. Ścisły związek z mesjańskim terminem „Gałąź/Odrośl” (*necer*) lub z podobnym terminem *nāzir* (człowiek konsekrowany przez złożenie ślubów)
2. Negatywne konotacje związane z obszarem Galilei pogan
3. Niewiele lub brak współczesnych wzmianek na temat miasta Nazaret w Galilei
4. Fakt, że termin ten był użyty przez demona w znaczeniu eschatologicznym (t.j. „Czy przyszedłeś nas zniszczyć?”)

Aby uzyskać pełną bibliografię badań na temat tej grupy słów, zobacz: Colin Brown (red.), *New International Dictionary of New Testament Theology* [Nowy Międzynarodowy Słownik Teologii Nowego Testamentu], tom 2, s. 346 lub Raymond E. Brown, *Birth of the Messiah* [Narodzenie Mesjasza], s. 209-213, 223-225.

1:46 „Rzekł do niego Natanael: «Czyż może być co dobrego z Nazaretu?»» Najwyraźniej Filip i Natanael znali prorocтва ST; Mesjasz miał pochodzić z Betlejem (zob. Mi 5:2) koło Jerozolimy, a nie z Nazaretu w Galilei pogan – ale na to właśnie wskazuje Iz 9:1-7!

1:47

GPNT	„w którym podstęp nie jest”
BP	„w którym naprawdę nie masz zdrady”
BW	„w którym nie ma fałszu”
BWP	„Nie ma w nim żadnego podstępu”
PL	„człowiek wolny od obłudy”

Oznacza to człowieka bezpośredniego, który nie ma żadnych ukrytych motywów (zob. Ps 32:2), prawdziwego przedstawiciela ludu wybranego, Izraela.

1:48 „Odrzekł mu Jezus: «Widziałem cię, zanim cię zawołał Filip, gdy byłeś pod drzewem figowym.»”

Wygląda na to, że Jezus użył w tym miejscu swojej nadprzyrodzonej wiedzy (tj. 2:24-25; 4:17-19.29; 6:61.64.71; 13:1.11.27.28; 16:19.30; 18:4), aby pokazać Natanaelowi, że jest Mesjaszem.

Ciężko jest zrozumieć, w jaki sposób bóstwo i człowieczeństwo Jezusa funkcjonowało razem. W niektórych tekstach nie jesteśmy w stanie powiedzieć czy Jezus używał swoich „nadprzyrodzonych” zdolności, czy też ludzkich. Tutaj wydaje się, że chodzi o te pierwsze.

1:49 „Odpowiedział Mu Natanael: «Rabbi, Ty jesteś Synem Bożym, Ty jesteś Królem Izraela.»”

Należy tu zauważyć użycie dwóch tytułów. Obydwa mają nacjonalistyczne, mesjanistyczne implikacje (np. Ps 2). Pierwsi uczniowie rozumieli Jezusa w kategoriach, w jakich pojmowali świat Żydzi w I wieku n.e. W pełni odkryli Jego osobę oraz dzieło cierpiącego Sługi Pańskiego (zob. Iz 53) dopiero po zmartwychwstaniu.

1:51

GPNT	„Amen, amen mówię wam”
BP, BW	„Zaprawdę, zaprawdę powiadam wam”

BWP
PL

„Zaprawdę, zaprawdę mówię wam”
„Ręcę i zapewniam”

Dosłownie jest to „Amen! Amen!”. Dwukrotne użycie tego słowa przez Jezusa znajdujemy tylko w Ewangelii Jana, gdzie pojawia się ono 25 razy. „Amen” jest odmianą hebrajskiego słowa wiara (*emeth*), oznaczającego „być trwałym” (zob.: Temat specjalny w 1:14). W ST było ono używane jako metafora stabilności oraz wiarygodności. Zaczęto je tłumaczyć jako „wiara” lub „wierność”. Z czasem jednak użycie tego terminu przekształciło się w potwierdzenie. Określenie to, umieszczone na początku wypowiedzi, stanowi szczególnie sposób przyciągnięcia uwagi do znaczących, godnych zaufania oświadczeń oraz objawień od JHWH przekazywanych przez Jezusa (zob. 1:51; 2:3.5.11; 5:19.24.25; 6:26.32.47.53; 8:34.51.58; 10:1.7; 12:24; 13:16.20.21.38; 14:12; 16:20.23; 21:18).

Godna zauważenia jest zmiana LICZBY ZAIMKA I CZASOWNIKA z POJEDYNCZEJ na MNOGĄ. Słowa te widocznie były skierowane do wszystkich tam stojących.

TEMAT SPECJALNY: AMEN

I. STARY TESTAMENT

- A. Słowo „Amen” pochodzi od hebrajskiego słowa oznaczającego:
1. „prawdę” (*emeth*, BDB 49),
 2. „prawdomówność” (*emun, emunah*, BDB 53),
 3. „wiarę” lub „wierność”,
 4. „zaufanie” (*dmm*, BDB 52).
- B. Etymologicznie słowo to pochodzi od stałej fizycznej pozycji osoby. Jej przeciwieństwem byłaby niestabilna postawa, poślizgnięcie się (zob. Ps 35:6; 40:2; 73:18; Jer 23:12) lub potknięcie się (Ps 73:2). Z dosłownego użycia wywodzi się metaforyczne rozszerzenie na wierność, wiarygodność, lojalność i niezawodność (zob. Ha 2:4).
- C. Zastosowanie w szczególnych znaczeniach (zob. Temat specjalny: Wierzyć, zaufanie, wiara i wierność w ST w 1:14):
1. filar, 2 Krl 18:16 (1 Tm 3:15),
 2. stałość, Wj 17:12,
 3. bezpieczeństwo, Iz 33:6,
 4. prawda, 1 Krl 10:6; 17:24; 22:16; Prz 12:22,
 5. zawierzenie/uwierzenie, 2 Krn 20:20; Iz 7:9,
 6. niezawodność (Tory), Ps 119:43.142.151.160.
- D. W ST na określenie aktywnej wiary są również użyte 2 inne terminy:
1. *bathach* (BDB 105), zaufanie,
 2. *yra* (BDB 431), strach, respekt, cześć (zob. Rdz 22:12).
- E. Z poczucia zaufania i solidności powstało liturgiczne zastosowanie dla potwierdzenia prawdy lub wiarygodności czyichś słów (zob. Lb 5:22; Pwt 27:15-26; 1 Krl 1:36; 1 Krn 16:36; Neh 5:13; 8:6; Ps 41:13; 72:19; 89:52; 106:48; Jer 11:5; 28:6).
- F. Teologicznym kluczem do zrozumienia tego terminu nie jest ludzka wierność, ale wierność JHWH (zob. Wj 34:6; Pwt 32:4; Ps 108:4; 115:1; 117:2; 138:2). Jediną nadzieją upadłego rodzaju ludzkiego jest związana z przymierzem miłosierna, wierna lojalność JHWH i Jego obietnice. Ci, którzy znają JHWH, mają być tacy jak On (zob. Hab 2:4). Biblia jest historią i zapisem tego, w jaki sposób Bóg odnawia Swój obraz w ludzkości (zob. Rdz 1:26-27). Zbawienie przywraca zdolność rodzaju ludzkiego do bliskiej więzi z Bogiem. Dlatego właśnie zostaliśmy stworzeni.

II. NOWY TESTAMENT

- A. Użycie słowa „amen” jako końcowego liturgicznego potwierdzenia wiarygodności jakiejś wypowiedzi jest powszechne w NT (zob. 1 Kor 14:16; Ap 1:7; 5:14; 7:12).
- B. Powszechne w Nowym Testamencie jest również użycie tego terminu jako zakończenia modlitwy (zob. Rz 1:25; 9:5; 11:36; 16:27; Gal 1:5; 6:18; Ef 3:21; Flp 4:20; 2 Tes 3:18; 1 Tm 1:17; 6:16; 2 Tm 4:18).
- C. Jezus jest jedyną osobą używającą tego słowa (u Jana często podwojonego) jako wstępu do ważnych wypowiedzi (zob. Łk 4:24; 12:37; 18:17.29; 21:32; 23:43).
- D. Jest użyte jako tytuł Jezusa w Apokalipsie 3:14 (zob. też 2 Kor 1:20; możliwe, że jest to tytuł JHWH z Iz 65:16).

E. Koncepcja wierności, wiary, wiarygodności lub zaufania wyraża się greckim słowem *pistos* lub *pistis*, który tłumaczy się jako „zaufanie”, „wiara”, „wierzyć” (zob. Temat specjalny: Wiara, wierzyć, zaufanie w 1:7).

▣ „**zaprawdę, powiadam wam: Ujrzycie**” Dwa razy użyta jest tu LICZBA MNOGA. Jezus kieruje tę wypowiedź do wszystkich tam zgromadzonych, a więc w pewnym sensie do całej ludzkości!

▣ „**niebiosa otwarte**” Ta fraza ma wydźwięk starotestamentowej teofanii.

1. Ezechiel: Ez 1:1
2. Jezus: Mt 3:16; Mk 1:10; Łk 3:21
3. Szczepan: Dz 7:56
4. Korneliusz: Dz 10:11
5. Powtórne przyjście: Ap 19:11.

Jest to IMIESŁÓW CZYNNY ASPEKTU DOKONANEGO, co oznacza, że niebiosy pozostały otwarte. Słowo „niebiosy” jest w LICZBIE MNOGIEJ, ponieważ w języku hebrajskim słowo to występuje w tej liczbie. Może ono odnosić się do (1) atmosfery otaczającej ziemię – tak jak w Księdze Rodzaju 1 lub (2) bezpośredniej obecności Boga.

TEMAT SPECJALNY: NIEBiosa I TRZECIE NIEBO

W ST termin „niebo” występuje zazwyczaj w LICZBIE MNOGIEJ (tj. *szamajim*, BDB 1029, KB 1559). To hebrajskie określenie oznacza „wysokość”. Bóg mieszka na wysokościach. Koncepcja ta odzwierciedla świętość i transcendentność Boga.

Uważa się, że „niebiosy (w LICZBIE MNOGIEJ) i ziemia” z Rodzaju 1:1 to (1) atmosfera otaczająca planetę stworzona przez Boga lub (2) sposób odnoszenia się do całej rzeczywistości (duchowej oraz fizycznej). Na podstawie tego pierwotnego rozumienia cytowano inne teksty mówiące o poziomach nieba: „niebiosy niebios” (zob. Ps 68:34) lub „niebo i niebiosy najwyższe” (zob. Pwt 10:14; 1 Krl 8:27; Neh 9:6; Ps 148:4). Rabinzi przypuszczają, że mogą istnieć:

1. dwa nieba (np. R. Judah, Hagigah 12 b)
2. trzy nieba (Testament Lewiego 2-3; Wniebowstąpienie Izajasza 6-7, Midrasz Tehillim nt. Księgi Psalmów, Ps 114:1)
3. pięć nieb (3 Księga Barucha)
4. siedem nieb (R. Simon ben Lakisz; 2 Księga Henocha 8; Wniebowstąpienie Izajasza 9:7)
5. dziesięć nieb (2 Księga Henocha 20:3b; 22:1)

Wszystkie te nieba miały za zadanie ukazać oddzielenie Boga od fizycznego stworzenia i/lub Jego transcendencję. Rabiniczny judaizm najczęściej mówi o siedmiu niebach. A. Cohen w książce *Everyman's Talmud [Talmud dla każdego]* na s. 30 mówi, że miało to związek z orbitami astronomicznymi, ale ja jestem zdania, że odnosi się to do siódemki jako liczby doskonałej (tj. dni tworzenia z siódmym jako dniem odpoczynku Boga w Rdz 2:2).

W 2 Kor 12:2 Paweł wspomina o „trzecim” niebie (greckie *ouranos*), ukazując w ten sposób osobistą i majestatyczną obecność Boga. Paweł osobiście spotkał się z Bogiem!

▣ „**aniołów Bożych wstępujących i zstępujących**” Jest to aluzja do doświadczenia Jakuba w Betel (zob. Rdz 28:10ff). Jezus zapewnia, że tak, jak Bóg obiecał zadbać o wszystkie potrzeby Jakuba, zadba o wszystkie potrzeby Jezusa!

▣ „**Syna Człowieczego**” Jest to wybrane przez Jezusa określenie Samego Siebie. Była to hebrajska fraza odnosząca się do istoty ludzkiej (zob. Ps 8:4; Ez 2:1). Jednak w związku z użyciem tego sformułowania w Dn 7:13 nabrało ono cech boskich. Wyrażenie to nie miało wydźwięku nacjonalistycznego ani militarne, ponieważ nie było używane przez rabinów. Jezus wybrał je, ponieważ łączyło oba aspekty Jego natury (ludzki i boski, zob. 1 J 4:1-3). W pismach Jana Jezus mówi tak o samym Sobie trzynastą razy.

PYTANIA DO DISKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Dlaczego ludzie wysłani z Jerozolimy do Jana Chrzciciela pytali go, czy jest jedną z trzech starotestamentowych postaci?
2. Zidentyfikuj chrystologiczne oświadczenie Jana Chrzciciela mówiące o Jezusie w wersach 19-30.
3. Dlaczego pomiędzy synoptykami i Janem występuje taka duża rozbieżność jeśli chodzi o powołanie apostołów?
4. Co rozumeli ludzie, którzy zetknęli się z Nim w tym rozdziale, na temat osoby Jezusa? Jakimi tytułami Go obdarzali (werset 38)?
5. Jak Jezus nazywał siebie samego? Dlaczego?

ROZDZIAŁ 2 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
Pierwszy znak w Kanie Galilejskiej	Wesele w Kanie Galilejskiej	Kana Galilejska	Gody w Kanie Galilejskiej – pierwszy cud Jezusa	Wesele w Kanie Galilejskiej
2:1-12	2:1-12	2:1-10 2:11-12	2:1-12	2:1-10 2:11-12
Znak oczyszczenia świątyni	Wypędzenie przekupniów ze świątyni	Oczyszczenie świątyni	Wypędzenie kupczących ze świątyni	Jezus i lekcja o świątyni
2:13-22	2:13-25	2:13 2:14-22	2:13-22	2:13-17 2:18-22
Powściągliwość Jezusa		Jezus wie wszystko o człowieku	Święto Paschy w Jerozolimie	Jezus wobec ludzkich tajemnic
2:23-25		2:23 2:24-25	2:23-25	2:23-25

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 2:1-11

- A. Jezus bardzo różnił się od liderów religijnych Swoich czasów. Jadł i pił ze zwykłymi ludźmi. W porównaniu z Janem Chrzcicielem, który był osobą prywatną, samotnikiem żyjącym na pustyni, Jezus był osobą publiczną, przebywającą ze zwykłymi ludźmi.
- B. Jego pierwszy znak był taki zwyczajny, rodzinny! Z jednej strony Jezusa charakteryzuje opieka i troska o zwykłego człowieka, z drugiej zaś gniew na religijnych obłudników. Stawianie na pierwszym miejscu ludzi, a nie tradycji czy nakazanych prawem rytuałów, ukazuje wolność Jezusa z jednoczesnym poszanowaniem kulturowych oczekiwań.
- C. Oto pierwszych 7 znaków, którymi posługuje się Jan, aby ukazać charakter i potęgę Jezusa (rozdziały 2-11):
 1. Przemienienie wody w wino (2:1-11)
 2. Uzdrawienie chłopca (4:46-54)
 3. Uzdrawienie chromego (5:1-18)
 4. Nakarmienie tłumów (6:1-15)
 5. Chodzenie po wodzie (6:16-21)
 6. Uzdrawienie niewidomego (9:1-41)
 7. Wskreszenie Łazarza (11:1-57)

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 2:1-11

¹Trzeciego dnia odbywało się wesele w Kanie Galilejskiej i była tam Matka Jezusa.²Zaproszono na to wesele także Jezusa i Jego uczniów.³A kiedy zabrakło wina, Matka Jezusa mówi do Niego: «Nie mają już wina». ⁴Jezus Jej odpowiedział: «Czyż to moja lub Twoja sprawa, Niewiasto? Czyż jeszcze nie nadeszła godzina moja?» ⁵Wtedy Matka Jego powiedziała do sług: «Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie». ⁶Stało zaś tam sześć stągwi kamiennych przeznaczonych do żydowskich oczyszczeń, z których każda mogła pomieścić dwie lub trzy miary. ⁷Rzekł do nich Jezus: «Napełnijcie stągwie wodą!» I napełnili je aż po brzegi. ⁸Potem do nich powiedział: «Zaczerpnijcie teraz i zanieście staroście weselnemu!» Oni zaś zanieśli. ⁹A gdy starosta weselny skosztował wody, która stała się winem - nie wiedział bowiem, skąd ono pochodzi, ale słudzy, którzy czerpali wodę, wiedzieli - przywołał pana młodego ¹⁰i powiedział do niego: «Każdy człowiek stawia najpierw dobre wino, a gdy się napiją, wówczas gorsze. Ty zachowałeś dobre wino aż do tej pory». ¹¹Taki to początek znaków uczynił Jezus w Kanie Galilejskiej. Objawił swoją chwałę i uwierzyli w Niego Jego uczniowie.

2:1 „odbywało się wesele” Wiejskie wesela były ważnymi wydarzeniami społecznymi. Często angażowały całe społeczności i mogły trwać kilka dni.

▣ **„Kana”** Ta nazwa wymieniana jest tylko w Ewangelii Jana (2:1.11; 4:46; 21:2). Wiemy o niej kilka rzeczy. Była:

1. Miejscem zamieszkania Natanaela
2. Miejscem pierwszego cudu Jezusa
3. Położona blisko Kafarnaum

Znane są cztery miejsca, które odpowiadają opisom Kany (AB, tom 1, s. 827)

1. Ain Qana, niecałe 2 km od Nazaretu
2. Kafr Kanna, około 5 km na północny wschód od Nazaretu
3. Khirbet Qana, tel położony około 14 km na północ od Nazaretu, na wzgórzu
4. Kana na równinie Asochis, wspomniana przez Józefa Flawiusza w jego biografii [Żywot, 86, 206]

Umiejscowienie na równinie pasuje do nazwy Kana, która po hebrajsku oznacza „trzcina”.

▣ **„była tam Matka Jezusa”** Widocznie Maria była zaangażowana w organizację wesela. Można to wywnioskować z: (1) tego, że wydaje polecenia sługom (zob. werset 5), a także (2) z tego, że czuwa

nad podawaniem gościom napojów (werset 3). Najprawdopodobniej było to wesele przyjaciół rodziny lub krewnych.

2:3 „Nie mają już wina” Zgodnie z hebrajskim zwyczajem, gościom weselnym należało podać wino. Rzecz jasna chodziło o sfermentowane wino – co możemy wywnioskować z: (1) komentarza starosty weselnego (wersety 9-10), (2) żydowskich tradycji w czasach Jezusa, (3) faktu, że nie wynaleziono jeszcze wtedy higienicznych sposobów przechowywania ani chemicznych dodatków do wina.

TEMAT SPECJALNY: BIBLIJNE POSTAWY WOBEC ALKOHOLU I JEGO NADUŻYWANIA

I. Terminy biblijne

A. Stary Testament

1. *Jajin* – jest to ogólny termin oznaczający wino (BDB 406, KB 409), użyty 141 razy. Etymologia tego słowa jest niepewna, ponieważ nie jest to hebrajski rdzeń. Zawsze oznacza przefermentowany sok z owoców, przeważnie winogron. Charakterystyczne fragmenty to Rdz 9:21; Wj 29:40; Lb 15:5.10.
2. *Tirosz* – jest to „młode wino” (BDB 440, KB 1727). W związku z warunkami klimatycznymi Bliskiego Wschodu, fermentacja rozpoczynała się nawet po 6 godzinach od ekstrakcji soku. Ten termin odpowiada winu będącemu w trakcie procesu fermentacji. Charakterystyczne fragmenty to Pwt 12:17; 18:4; Iz 62:8-9; Oz 4:11.
3. *Asis* – jest to z pewnością napój alkoholowy („słodkie wino”, BDB 779, KB 860, np. Jl 1:5; Iz 49:26).
4. *Sekar* – to jest termin „mocny trunek” (BDB 1016, KB 1500). Rdzeń tego słowa występuje w słowach „pijany” oraz „pijak”. Wino to zawierało dodatki, które miały sprawiać, aby było bardziej odurzające. Jest to termin analogiczny do *yayin* (zob. Prz 20:1; 31:6; Iz 28:7).

B. Nowy Testament

1. *Oinos* – grecki odpowiednik *yayin*.
2. *Neos oinos* (młode wino) – grecki odpowiednik *tirosz* (zob. Mk 2:22).
3. *Gleuchos vinos* (słodkie wino, *asis*) – wino w początkowych stadiach fermentacji (zob. Dz 2:13).

II. Użycie wina w Biblii

A. Stary Testament:

1. Wino jest darem Boga (Rdz 27:28; Ps 104:14-15; Koh 9:7; Oz 2:8-9; Jl 2:19.24; Am 9:13; Za 10:7).
2. Wino jest częścią składanych ofiar (Wj 29:40; Kpł 23:13; Lb 15:7.10; 28:14; Pwt 14:26; Sdz 9:13).
3. Wino jest używane jako lekarstwo (2 Sm 16:2; Prz 31:6-7).
4. Wino może powodować poważne problemy (Noe – Rdz 9:21; Lot – Rdz 19:33.35; Samson – Sdz 16; Nabal – 1 Sm 25:36; Uriasz – 2 Sm 11:13; Amnon – 2 Sm 13:28; Ela – 1 Krl 16:9; Ben-Hadad – 1 Krl 20:12; władcy – Am 6:6; kobiety – Am 4).
5. Możliwe jest nadużywanie wina (Prz 20:1; 23:29-35; 31:4-5; Iz 5:11.22; 19:14; 28:7-8; Oz 4:11).
6. Wino było zabronione niektórym ludziom (posługujący kapłani, Kpł 10:9; Ez 44:21; nazirejczycy, Lb 6; władcy, Prz 31:4-5; Iz 56:11-12; Oz 7:5).
7. Wino pojawia się w obrazach eschatologicznych (Am 9:13; Jl 3:18; Za 9:17).

B. Okres międzytestamentalny:

1. Wino pite z umiarem jest bardzo pomocne (Koh 31:27-33).
2. Rabinі mówią: „Wino jest najlepszym lekarstwem, tam, gdzie nie ma wina, potrzebne są leki.” (BB 58b).

C. Nowy Testament:

1. Jezus przemienił dużą ilość wody w wino (J 2:1-11).
2. Jezus pił wino (Mt 11:18-19; Łk 7:33-34; 22:17ff).
3. Piotr był oskarżony o upicie się „młodym winem” w czasie Zesłania Ducha Świętego (Dz 2:13).
4. Wino może być stosowane jako lekarstwo (Mk 15:23; Łk 10:34; 1 Tm 5:23).
5. Przywódcy mają nie nadużywać wina. Nie oznacza to jednak zupełnej abstynencji (1 Tm 3:3-8; Tt 1:7; 2:3; 1 P 4:3).
6. Wino pojawia się w obrazach eschatologicznych (Mt 22:1ff; Ap 19:9).

7. Pijaństwo jest potępiane (Mt 24:49; Łk 12:45; 21:34; 1 Kor 5:11-13; 6:10; Gal 5:21; 1 P 4:3; Rz 13:13-14).

III. Spostrzeżenia natury teologicznej

A. Dialektyczne napięcie:

1. Wino jest darem Bożym.
2. Pijaństwo stanowi poważny problem.
3. W niektórych kulturach wierzący muszą ograniczać swoją wolność na rzecz Ewangelii (Mt 15:1-20; Mk 7:1-23; 1 Kor 8-10; Rz 14).

B. Tendencja do przekraczania wyznaczonych granic:

1. Bóg jest źródłem wszelkiego dobra:
 - a. pożywienia – Mk 7:19; Łuk 11:41; 1 Kor 10:25-26
 - b. wszystkiego co czyste – Rz 14:14,20; 1 Tm 4:4; Tt 1:15
 - c. wszystkiego co dozwolone – 1 Kor 6:12; 10:23
2. Upadły rodzaj ludzki nadużył wszystkich Bożych darów poprzez przekraczanie nadanych przez Niego granic.

C. Tendencja do nadużywania jest w każdym z nas, nie w przedmiotach. Fizyczne stworzenie nie ma w sobie nic złego (zob. B. 1. powyżej).

IV. Kultura żydowska I w. n.e. a zjawisko fermentacji

- A. Fermentacja zaczyna się bardzo szybko, około 6 godzin po wyciśnięciu soku z winogron.
- B. Tradycja żydowska głosi, że kiedy na powierzchni soku pojawia się lekka pianka (oznaka fermentacji), to podlega on obowiązkowi dziesięciny z wina (*Ma aseroth* 1:7). Było ono nazywane „młodym winem” lub „słodkim winem”.
- C. Początkowa gwałtowna fermentacja kończyła się po tygodniu.
- D. Wtórna fermentacja zajmowała około 40 dni. Po tym czasie uznawano je za „dojrzałe wino” i mogło być ono ofiarowane na ołtarzu (*Edhuyyoth* 6:1).
- E. Wino, które leżakowało i miało osad (stare wino) było uważane za dobre, ale musiało zostać dobrze przefiltrowane przed wypiciem.
- F. Za odpowiednio dojrzałe uważane było wino rok po rozpoczęciu fermentacji. Uważano, że bezpieczny okres przechowywania wina to maksymalnie trzy lata. Takie wino określano mianem „starego wina” i musiało być rozcieńczane z wodą.
- G. Sterylne warunki i dodatki chemiczne opóźniające fermentację to wynalazek ostatnich 100 lat. W starożytnym świecie nie znano sposobu na zatrzymanie naturalnego procesu fermentacji.

V. Końcowe uwagi

- A. Upewnij się, że twoje doświadczenie, teologia oraz interpretacja biblijna nie deprecjonuje Jezusa i żydowskiej/chrześcijańskiej kultury z I w. n.e.! Oczywiście jest, że ludzie nie byli wtedy całkowitymi abstynentami.
- B. Nie propaguję picia alkoholu w sytuacjach społecznych. Jednakże wielu ludzi dokonało wyolbrzymienia biblijnych wskazówek w tej kwestii i uważa się za bardziej sprawiedliwych od innych na podstawie kulturowych i/lub wyznaniowych uprzedzeń.
- C. Moim zdaniem Rz 14 i 1 Kor 8-10 dostarczają wytycznych i wskazówek opartych na miłości i szacunku dla innych wierzących oraz szerzenia Ewangelii w naszych kulturach. Nie mówią nic o osobistej wolności ani potępiającej krytyce. Jeżeli Biblia jest jedynym źródłem naszej wiary i wynikającego z niej postępowania, to być może wszyscy musimy jeszcze raz przemyśleć tę kwestię.
- D. Jeżeli będziemy starali się przeforsować zupełną abstynencję jako wolę Boga, co tym samym sugerujemy na temat Jezusa, a także na temat nowoczesnych kultur, w których picie wina jest na porządku dziennym (np. Europa, Izrael, Argentyna)?

2:4 „Niewiasto” W naszym języku brzmi to szorstko, ale był to hebrajski idiom będący wyrazem szacunku (zob. 4:21; 8:10; 19:26; 20:15).

GPNT	„co mi i tobie”
BP, BW	„Czego chcesz ode Mnie”
BWP	„Cóż Mnie i tobie [do tego]”
PL	„co Mnie do tego”

Jest to hebrajski idiom, dosłownie brzmiący „co mi i tobie” (zob. Sdz 11:12; 2 Sm 16:10; 19:22; 1 Krl 17:18; 2 Krl 3:13; 2 Krn 35:21; Mt 8:29; Mk 1:24; 5:7; Łk 4:34; 8:28; J 2:4). Możliwe, że był to początek nowego stosunku Jezusa do Jego rodziny (zob. Mt 12:46; Łk 11:27-28).

▣ **„jeszcze nie nadeszła godzina moja”** Ukazuje to, w jaki sposób Jezus Sam rozumiał wyznaczony Mu cel (zob. Mk 10:45). Jan używa terminu „godzina” w różnych znaczeniach:

1. dla określenia czasu (zob. 1:39; 4:6.52.53; 11:9; 16:21; 19:14; 19:27)
2. kiedy mówi o końcu czasów (zob. 4:21.23; 5:25.28)
3. kiedy mówi o ostatnich dniach życia Jezusa (aresztowanie, sąd, śmierć, zob. 2:4; 7:30; 8:20; 12:23.27; 13:1; 16:32; 17:1)

2:5 „Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie” Maria nie zrozumiała poprzednich słów Jezusa jako odmowy Jego działania na jej rzecz w tej sytuacji.

2:6

GPNT	„na oczyszczanie się Judejczyków położone”
BP	„przeznaczonych do żydowskich oczyszczeń”
BW	„ustawionych według żydowskiego zwyczaju oczyszczenia”
BWP	„które służyły do żydowskich obmyć”
PL	„ustawionych według żydowskich reguł czystości”

Te zbiorniki na wodę były używane do obrzędowego obmywania stóp, rąk, sprzętów itp. Wy tłumaczenie to było skierowane do pogan, aby pomóc im zrozumieć tło rozgrywających się wydarzeń.

2:6-7 „sześć stągwi kamiennych” Tak, jak to często bywa u Jana, wydaje się, że jest to znak pełniący dwie funkcje:

1. pomoc młodej parze,
2. ostatecznie był to znak wskazujący na to, że Jezus jest wypełnieniem judaizmu. Uzasadniane jest to w następujący sposób:
 - a. liczba „6” jest symbolem ludzkiego wysiłku,
 - b. prośba Jezusa o napełnienie stągwi po brzegi ma znaczenie symboliczne, nie chodzi tylko o dostarczenie większej ilości wina,
 - c. ogromna ilość wina, przekraczająca zapotrzebowanie wiejskiego wesela,
 - d. wino było symbolem obfitości nadchodzącej nowej ery (zob. Jer 31:12; Oz 2:22; 14:7; Jl 3:18; Am 9:12-14).

▣ **„każda mogła pomieścić dwie lub trzy miary”** Użyta miara określana była hebrajskim terminem *bath*. Istniały trzy różne rozmiary *bath* w czasach Jezusa, więc nie ma pewności co do rzeczywistej ilości wina – wiadomo jednak, że cud ten dostarczył ogromnej ilości wina!

TEMAT SPECJALNY: JEDNOSTKI WAGI I OBJĘTOŚCI (METROLOGIA) STAROŻYTNEGO BLISKIEGO WSCHODU

System wag i miar używany w handlu był bardzo istotny dla starożytnej rolniczej gospodarki. Biblia wzywa Żydów, aby byli uczciwi wobec siebie nawzajem (Kpł 19:35-36; Pwt 25:13-16; Prz 11:1; 16:11; 20:10). Prawdziwym problemem była nie tylko uczciwość, ale brak standaryzacji terminów i systemów stosowanych w Palestynie. Wydaje się, że istniały dwa zestawy ciężarków do określania wagi: „lekkie” i „ciężkie” (zob. *The Interpreter's Dictionary of the Bible [Słownik do interpretacji Biblii]*, tom 4, s. 831). Poza tym egipski system dziesiętny łączono z mezopotamskim systemem sześćdziesiątnym.

Wiele „rozmiarów” i „ilości” opierało się na częściach ludzkiego ciała, ładunkach zwierząt oraz naczyniach używanych w gospodarstwach. Żadne z nich nie były standaryzowane. Z tego powodu dzisiejsze przeliczniki są jedynie szacunkowe i orientacyjne. Najprostszym sposobem ukazania miar i wag jest porównująca je tabela.

I. Najczęściej używane jednostki objętości:

A. Miary suche

1. Chomer (BDB 330, możliwy „ładunek osła”, BDB 331), np. Kpł 27:16; Oz 3:2
2. Letekh (lub letech, BDB 547, być może Oz 3:2 zawiera aluzję do tej miary)
3. Efa (BDB 35), np. Wj 16:36; Kpł 19:36; Ez 45:10-11.13.24
4. Se'a (BDB 684), np. Rdz 18:6; 1 Sm 25:18; 1 Krl 18:32; 2 Krl 7:1.16.18
5. Omer (BDB 771 II, możliwy „snop” [rząd ściętego zboża] BDB 771 I), np. Wj 16:16.22.36; Kpł 23:10-15
6. 'Issaron (BDB 798, „dziesiąta część” efy), np. Wj 29:40; Kpł 14:21; Lb 15:4; 28:5.13
7. Qav (lub Kab, BDB 866), zob. 2 Krl 6:25

B. Miary płynne

1. Kor (BDB 499), np. Ez 45:14; (może być również miarą suchą, zob. 2 Krn 2:10; 27:5)
2. Bath (BDB 144 II), np. 1 Krl 7:26.38; 2 Krn 2:10; 4:5; Iz 5:10; Ez 45:10-11.14
3. Hin (BDB 228), np. Wj 29:40; Kpł 19:36; Ez 45:24
4. Log (BDB 528), zob. Kpł 14:10.12.15.21.24

C. Tabela (na podstawie: Ronald de Vaux, *Ancient Israel [Starożytny Izrael]*, tom 1, s. 201] i *Encyclopedia Judaica*, tom 16, s.379)

Homer (sucha) = kor (sucha lub płynna)	1					
Efa (sucha) = bath (płynna)	10	1				
Se'a (sucha)	30	3	1			
Hin (płynna)	60	6	2	1		
Omer/'issaron (sucha)	100	10	-	-	1	
Qav/kab (sucha)	180	18	6	3	-	1
Log (płynna)	720	72	24	12	-	4

II. Najczęściej używane jednostki wagi

A. Trzy najbardziej rozpowszechnione jednostki wagi to: talent, sykl (hebr. szekel), gera.

1. Największą jednostką wagi w ST jest talent. Z Księgi Wyjścia 38:25-26 dowiadujemy się, że jeden talent równy jest trzem tysiącom szekli (tj. „okrągła waga”, BDB 503).
2. Słowo szekel (BDB 1053, „waga”) jest używane tak często, że często w tekście stosowane jest domyślnie, ale nie wymienia się go bezpośrednio. ST podaje kilka różnych wartości szekla.
 - a. „sykl w obiegu u kupców” (Rdz 23:16 [BW])
 - b. „sykl według wagi przybytku” (Wj 30:13)
 - c. „sykl według królewskiej wagi” (2 Sm 14:26) – nazywaną „wagą królewską” także w papirusach z Elefantyny.
3. Gera (BDB 176 II) ma wartość 20 szekli (zob. Wj 30:13; Kpł 27:25; Lb 3:47; 18:16; Ez 45:12). Relacje te różnią się pomiędzy Mezopotamią a Egiptem. Izrael przyjął wycenę najbardziej powszechną w Kanaanie (Ugarit).
4. Mina (BDB 584) ma wartość 50 lub 60 szekli. Nazwę tę odnajdujemy w późniejszych księgach Starego Testamentu (np. Ez 45:12; Ezd 2:69; Neh 7:71-72). Ezechiel stosował stosunek 60 do 1, a w Kanaanie używano stosunku 50 do 1.
5. Beka (BDB 132, „pół szekla”, zob. Rdz 24:22) jest wspomniana tylko dwa razy w Starym Testamencie (zob. Rdz 24:22; Wj 38:26) i jest warta tyle co pół szekla. Nazwa ta oznacza „dzielić”.

B. Tabela

1. W oparciu o Pięcioksiąg (Pentateuch)

talent	1		
mina	60	1	
sykl	3 000	50	1

beke	6 000	100	2	1	
gera	60 000	1 000	20	10	
2. Za Ezechielem					
talent	1				
mina	60	1			
sykl	3 600	60	1		
beke	7 200	120	2	1	
gera	72 000	1 200	20	10	1

2:8

GPNT

„mistrzowi ceremonii”

BP, BW, BWP

„gospodarzowi wesela”

PL

„staroście wesela”

Ta osoba mogła być albo (1) honorowym gościem, który przewodniczył uroczystości lub (2) niewolnikiem, którego zadaniem było usługiwanie gościom.

2:10 Chodzi tu o to, że dobre wino zazwyczaj serwowano na początku, a kiedy zaczynało już działać na gości, podawano gorsze. Tutaj jednak najlepsze zostawiono na koniec! Wydaje się, że ukazuje to kontrast pomiędzy starym przymierzem judaizmu (starym winem) a nowym przymierzem w Jezusie (młodym winem) (zob. List do Hebrajczyków). Oczyszczenie świątyni przez Jezusa (zob. 2:13-25, wyraźnie umieszczone przez Jana poza porządkiem chronologicznym z powodów teologicznych) może symbolizować tę samą prawdę.

2:11 „Taki to początek znaków” Ewangelia Jana skupia się na siedmiu znakach i ich interpretacji. To jest pierwszy z nich. Zobacz Temat specjalny: *Archē* w 1:1.

▣ „Objawił swoją chwałę i uwierzyli w Niego Jego uczniowie” Celem wszystkich cudów było objawienie (zob. uwagi na temat tego CZASOWNIKA w komentarzu do 1:31) chwały Jezusa (zob. Temat specjalny w 1:14). Wydaje się, że ten cud, jak wiele innych, był skierowany przede wszystkim do Jego uczniów! Nie odnosi się to jednak do ich początkowego aktu wiary, ale do ich długoterminowego rozumienia osoby Jezusa i Jego dzieła. Znaki ukazują prawdziwą osobę i dzieło Mesjasza. Nie wiadomo, czy goście w ogóle zorientowali się, co się wydarzyło.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 2:12

¹²Następnie On, Jego Matka, bracia i uczniowie Jego udali się do Kafarnaum, gdzie pozostali kilka dni.

2:12 „Kafarnaum” Po tym, jak Nazaret nie uwierzył w Jezusa (zob. Łk 4:16-30), Kafarnaum stało się Jego główną siedzibą w Galilei (zob. Mt 4:13; Mk 1:21; 2:1; Łk 4:23.31; J 2:12; 4:46-47).

▣ Ten fragment dostarcza jednej z nielicznych informacji o służbie Jezusa wśród Jego rodziny, przedstawionej w kontekście cudu w Kanie Galilejskiej.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 2:13-25

- A. To, ile razy Jezus wypędzał kupców ze świątyni, stanowiło przedmiot licznych debat uczonych zajmujących się Nowym Testamentem. Według Jana nastąpiło to na początku posługi Jezusa, a według Ewangelii synoptycznych (Mt 21:12; Mk 11:15 i Łk 19:45) wydarzenie to miało miejsce w ostatnim tygodniu życia Jezusa. W oparciu o te różnice czasowe można wnioskować, że takie wydarzenie nastąpiło dwukrotnie.

Prawdopodobne jest jednak także, że Jan układa działania Jezusa według klucza teologicznego, a nie chronologicznego (tj. podkreśla pełnię boskości Jezusa już od pierwszego rozdziału swojej Ewangelii). Każdy z autorów Ewangelii posiadał w ramach natchnienia swobodę wyboru, adaptacji,

porządkowania, a także streszczania czynów i nauczania Jezusa. Nie sądzę jednak, aby mogli wkładać w Jego usta słowa, których nie wypowiedział, lub wymyślać wydarzenia. Musimy pamiętać, że Ewangelie nie są nowoczesnymi biografiami, tylko traktatami ewangelizacyjnymi skierowanymi do wybranych czytelników. Ewangelie nie są napisane chronologicznie ani nie cytują dosłownie każdego słowa Jezusa (raczej je streszczają). Nie znaczy to jednak, że nie są wierne. Literatura wschodu była oparta na innych oczekiwaniach kulturowych, niż literatura zachodnia. Zobacz: *How To Read The Bible For All Its Worth* [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całe jej bogactwo] Gordona Fee i Douglasa Stuarda, s. 127-148.

- B. Oczyszczenie świątyni wpisuje się w opisywany przez Jana teologiczny plan działań Jezusa, zajmującego się najpierw narodem żydowskim. Można to zauważyć w Jego rozmowie z Nikodemem w rozdziale 3 (ortodoksyjny judaizm). Jednakże w rozdziale 4 Jezus zaczyna zajmować się szerszą grupą ludzi (włączając w to nawet heretycką grupę sekciarskiego nurtu judaizmu), zaczynając od Samarytanki.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 2:13-22

¹³Zbliżała się pora Paschy żydowskiej i Jezus udał się do Jerozolimy. ¹⁴W świątyni napotkał siedzących za stołami bankierów oraz tych, którzy sprzedawali woły, baranki i gołębie. ¹⁵Wówczas sporządziwszy sobie bicz ze sznurków, powypędzał wszystkich ze świątyni, także baranki i woły, porozrzucił monety bankierów, a stoły powywracał. ¹⁶Do tych zaś, którzy sprzedawali gołębie, rzekł: «Weźcie to stąd, a nie róbcie z domu mego Ojca targowiska!» ¹⁷Uczniowie Jego przypomnieli sobie, że napisano: Gorliwość o dom Twój pochłonie Mnie. ¹⁸W odpowiedzi zaś na to Żydzi rzekli do Niego: «Jakim znakiem wykażesz się wobec nas, skoro takie rzeczy czynisz?» ¹⁹Jezus dał im taką odpowiedź: «Zburzcie tę świątynię, a Ja w trzech dniach wzniosę ją na nowo». ²⁰Powiedzieli do Niego Żydzi: «Czterdzieści sześć lat budowano tę świątynię, a Ty ją wzniesiesz w przeciągu trzech dni?» ²¹On zaś mówił o świątyni swego ciała. ²²Gdy więc zmartwychwstał, przypomnieli sobie uczniowie Jego, że to powiedział, i uwierzyli Pismu i słowu, które wyrzekł Jezus.

2:13 „Pascha” To coroczne święto jest opisane w Wj 12 i Pwt 16:1-6. Święto to jest dla nas jedynym źródłem datowania posługi Jezusa. Ewangelie synoptyczne sugerują, że Jezus nauczał tylko przez rok (tzn. wspominają tylko jedną Paschę). Jan jednak wymienia trzy Paschy: (1) 2:13.23; (2) 6:4; (3) 11:55; 12:1; 13:1; 18:28.39; 19:14. Istnieje również możliwość czwartej w 5:1. Nie wiemy jak długo trwała czynna publiczna służba Jezusa, ale Jan w swojej Ewangelii sugeruje, że były to przynajmniej trzy lata, a może nawet cztery lub pięć.

Jan ułożył swoją Ewangelię wokół żydowskich świąt (Paschy, Namiotów i Chanuki, zob. Richard N. Longenecker, *Biblical Exegesis in the Apostolic Period* [Egzegeza biblijna w okresie apostołskim], wydanie drugie, s. 135-139.

TEMAT SPECJALNY: PASCHA

I. Uwagi wstępne

- A. Ten boski akt sądu nad Egipcjanami i uwolnienia Izraela jest probierzem miłości JHWH i ustanowieniem Izraela jako narodu (tj. szczególnie u Proroków).
- B. Wyjście z Egiptu jest szczegółowym wypełnieniem obietnicy JHWH danej Abrahamowi w Rdz 15:12-21. Święto Paschy jest upamiętnieniem tego wydarzenia.
- C. Jest to ostatnia, najbardziej rozprzestrzeniona (geograficznie: Egipt i Goszen) i niszczycielska (pierworodne ludzi i bydła zostały zabite) plaga z dziesięciu zesłanych przez JHWH na Egipt za pośrednictwem Mojżesza.

II. Słowo (BDB 820, KB 947)

A. Znaczenie RZECZOWNIKA jest niepewne

1. Ma coś wspólnego z „plagą”, może oznaczać „porazić” (Wj 11:1); Anioł JHWH poraża pierworodne potomstwo ludzi i bydła.

B. Znaczenie CZASOWNIKA

1. „utykać” lub „kuśtykać” (zob. 2 Sm 4:4), użyte w sensie „przeskakiwać ponad oznaczonymi domami” (zob. Wj 12:13.23.27, BDB 619, popularna etymologia)
2. „tańczyć” (zob. 1 Krl 18:21)
3. w języku akadyjskim – „załagodzić”
4. w egipskim – „porazić”
5. analogiczne CZASOWNIKI w Iz 31:5: „stać na straży” (zob. Wj 12:13 w tłumaczeniu REB)
6. popularna gra słów wczesnych chrześcijan pomiędzy hebrajskim *pasah* i greckim *paschō*, „cierpieć”

C. Możliwe precedensy historyczne

1. ofiara składana przez pasterzy na nowy rok
2. ofiara i wspólny posiłek Beduinów w czasie przenoszenia namiotów na wiosenne pastwiska, składana, aby odstraszyć zło
3. ofiara na odstraszenie zła od ludów koczowniczych

D. Przyczyną tego, że tak ciężko uzyskać pewność nie tylko co do znaczenia tego słowa, ale także jego pochodzenia, jest wiele różnych cech Paschy odnajdywanych w innych starożytnych rytuałach.

1. odbywa się wiosną
2. niepewne pochodzenie RZECZOWNIKA
3. połączona z nocnym czuwaniem
4. zastosowanie krwi
5. symbolika aniołów/demonów
6. szczególny posiłek
7. elementy rolnicze (praśny chleb)
8. brak kapłanów, brak ołtarza, wydarzenie lokalne

III. Wydarzenie

A. Samo wydarzenie jest odnotowane w Wj 11-12

B. Doroczne święto opisane w Wj 12 połączone z ośmiodniowym Świętem Praśników.

1. Pierwotnie było to wydarzenie lokalne, zob. Wj 12:21-23; Pwt 16:5 (por. Lb 9)
 - a. brak kapłana,
 - b. brak specjalnego ołtarza,
 - c. szczególne zastosowanie krwi.
2. Przerodziło się w wydarzenie odbywające się w głównej świątyni
3. Połączenie lokalnej ofiary (krew baranka dla uczczenia przejścia anioła śmierci) ze świętem żniwa w głównej świątyni nastąpiło przez bliskość dat *Abib* lub *Nisan* 14 i 15-21

C. Symboliczne prawo własności nad pierwotnym potomstwem ludzi i bydła i ich wykupywanie opisane jest w Wj 13.

IV. Historyczne świadectwa obchodów

A. Pierwsza Pascha była obchodzona w Egipcie, Wj 12

B. Na Górze Horeb/Synaj, Lb 9

C. Pierwsza Pascha obchodzona w Kanaanie (Gilgal), Joz 5:10-12

D. W czasie poświęcenia świątyni przez Salomona, 1 Krl 9:25 i 2 Krn 8:12 (możliwe, ale nie potwierdzone bezpośrednio)

E. W czasie panowania Ezechiasza, króla Judy, 2 Krn 30

F. W czasie reform Jozjasza, 2 Krl 23:21-23; 2 Krn 35:1-18

G. Należy zauważyć, że 2 Krl 23:22 i 2 Krn 35:18 wskazują na to, że Izrael zaniedbywał obchodzenie tego dorocznego święta.

V. Znaczenie święta

A. Jest to jedno z trzech nakazanych świąt w roku (zob. Wj 23:14-17; 34:22-24; Pwt 16:16):

1. Pascha/ Święto Praśników
2. Święto Tygodni
3. Święto Szalasów

- B. Mojżesz przepowiadał w Księdze Powtórzonego Prawa, że nastąpi dzień, kiedy Pascha będzie obchodzona w głównej świątyni (tak jak dwa pozostałe święta).
- C. Jezus użył posiłku w dniu święta Paschy (lub dzień wcześniej), aby objawić nowe przymierze w symbolu chleba i wina – nie odniósł się jednak do baranka:
1. Wspólny posiłek
 2. Odkupieńcza ofiara
 3. Trwałe znaczenie dla przyszłych pokoleń

▣ „Jezus udał się do Jerozolimy” Żydzi mówili zawsze o Jerozolimie w znaczeniu bardziej teologicznym, niż geograficznym czy topograficznym.

2:14 „W świątyni” Świątynia Heroda Wielkiego (Idumejczyka panującego w Palestynie od 37 do 4 r. p.n.e.) była podzielona na siedem różnych dziedzińców. Zewnętrznym dziedzińcem był dziedziniec pogan, gdzie kupcy rozkładali swoje kramy, oferując przychodzącym do świątyni ludziom towary, które mogły być złożone jako ofiary lub dary.

▣ „woły, baranki i gołębie” Ludzie, którzy podróżowali z daleka, musieli kupić odpowiednie zwierzęta, które były dopuszczone jako ofiarne. Jednakże rodzina najwyższego kapłana kontrolowała te kramy i ustalała bardzo wygórowane ceny. Wiemy również, że gdy ludzie przynosili zwierzęta ze sobą, kapłan dyskwalifikował je ze względu na jakiś fizyczny defekt, zmuszając ich do nabywania zwierząt u tych kupców.

▣ „bankierów” Są dwa powody, dla jakich mogli tam być bankierzy: (1) jedyną monetą uznawaną w świątyni był sykl. W związku z tym, że już dawno zaprzestano bicia żydowskiego sykla, w czasach Jezusa świątynia przyjmowała tylko sykl z Tyru, (2) monety z podobizną imperatora rzymskiego nie były dozwolone w świątyni. Przy wymianie trzeba było oczywiście uiścić dodatkową opłatę!

2:15 „sporządziwszy sobie bicz ze sznurków, powypędzał wszystkich ze świątyni” Ta relacja jasno ukazuje gniew Jezusa. Miejsce, w którym można było poznać JHWH, przestało być miejscem Jego kultu i objawienia! Gniew sam w sobie nie jest grzechem! Możliwe, że wypowiedź Pawła w Ef 4:26 odnosi się do tego wydarzenia. Są na świecie rzeczy, które powinny budzić w nas gniew.

2:16 „Weźcie to stąd” Jest to emfaticzny AORYST STRONY CZYNNEJ TRYBU ROZKAZUJĄCEGO „zabierzcie stąd te rzeczy”!

▣ „nie róbcie z domu mego Ojca targowiska” To jest TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO Z PARTYKUŁĄ PRZECZĄCĄ, który przeważnie oznaczał zatrzymanie jakiegoś postępującego już procesu. Inne Ewangelie (tj. Mt 21:13; Mk 11:17; Łk 19:46) cytują w tym miejscu Iz 56:7 i Jer 7:11, natomiast Jan nie wspomina tutaj tych starotestamentowych proroków. Może to być aluzja do przepowiedni mesjańskiej zawartej w Za 14:21.

2:17 „Uczniowie Jego przypomnieli sobie” Ten fragment sugeruje, że uczniowie, nawet w świetle posługi Jezusa i z pomocą Ducha, dopiero później pojęli duchową prawdę Jego czynów (zob. 2:22; 12:16; 14:26).

▣ „że napisano” To jest PERYFRASTYCZNY ASPEKT DOKONANY STRONY BIERNEJ, oznaczający dosłownie „stoi napisane”. Był to charakterystyczny sposób potwierdzania natchnienia ST (zob. 6:31.45; 10:34; 12:14; 20:30). Jest to cytat z Ps 69:9 w LXX. Psalm ten, podobnie tak jak Psalm 22, pasuje do opisu ukrzyżowania Jezusa. Gorliwość Jezusa o Boga i oddawanie Mu czci w prawdzie doprowadzi do Jego śmierci, która była wolą Boga (zob. Iz 53:4.10; Łk 22:22; Dz 2:23; 3:18; 4:28).

2:18

GPNT

„Jaki znak pokazujesz nam, że to czynisz?”

BP

„Jakim znakiem dowiedziesz, że możesz to czynić?”

BW

„Jaki znak okażesz nam na dowód, że ci to wolno czynić?”

BWP

„Jakim znakiem udowodnisz nam, że masz prawo to czynić?”

PL

„Jakim znakiem uzasadnisz ten swój czyn?”

Było to główne pytanie Żydów dotyczące osoby Jezusa. Faryzeusze twierdzili, że Jego władza pochodzi od diabła (zob. J 8:48-49.52; 10:20). Oczekiwali, że Mesjasz będzie robił pewne określone rzeczy w określony sposób. Kiedy On nie spełnił ich oczekiwań, zaczęli w Niego wątpić (zob. Mk 11:28; Łk 20:2). Zastanawiało to również Jana Chrzciciela.

2:19 „Zburzcie tę świątynię, a Ja w trzech dniach wzniosę ją na nowo.” Greckie słowo świątynia (*hieron*) w wersach 14 i 15 oznacza teren świątyni, natomiast słowo *naos* w wersach 19, 20 i 21 odnosi się do wewnętrznego sanktuarium. Wypowiedź ta była szeroko dyskutowana. W Mt 26:60ff; Mk 14:57-59 i Dz 6:14 jest to wyraźnie odniesienie do ukrzyżowania i zmartwychwstania Jezusa. Natomiast w tym kontekście u Jana musi to wiązać się także ze zniszczeniem samej świątyni przez Tytusa w 70 r. n.e. (zob. Mt 24:1-2). Obydwa stwierdzenia dotyczą prawdy, iż Jezus ustanowił nową duchową cześć oddawaną Jemu Samemu i skupioną na Nim, a nie na starożytnym judaizmie (zob. 4:21-24). Po raz kolejny Jan używa jednego słowa w dwóch znaczeniach!

2:20 „Czterdzieści sześć lat budowano tę świątynię” Herod Wielki rozbudował i przebudował drugą świątynię (z czasów Zorobabela, zob. Ag), aby zjednać sobie Żydów, ponieważ był on Idumejczykiem. Według Józefa Flawiusza budowa rozpoczęła się w 20 lub 19 r. p.n.e. Jeśli rzeczywiście tak było, to wydarzenia w świątyni rozegrały się w 27-28 r. n.e. Wiemy również, że prace nad świątynią trwały do roku 64 n.e. Ta świątynia stała się wielką nadzieją narodu żydowskiego (zob. Jer 7). Będzie on zastąpiona przez nową Świątynię, Samego Jezusa. W 1:14 Jezus jest przedstawiony jako przybytek, a tu jako świątynia! Cóż za szokujące metafory na określenie cieśli z Nazaretu! Bóg i rodzaj ludzki spotykają się i jednoczą w Jezusie!

2:21 „On zaś mówił o świątyni swego ciała” Kiedy Jezus wypowiadał te słowa, uczniowie nie zdawali sobie z tego sprawy (zob. w. 17). Należy pamiętać, że Jan pisał to kilkadziesiąt lat później.

Jezus wiedział, po co przyszedł na ziemię. Wygląda na to, że istnieją przynajmniej trzy cele Jego przyjścia:

1. aby objawić Boga,
2. aby być wzorem prawdziwego człowieczeństwa,
3. aby oddać swoje życie na okup za wielu.

Ten werset odnosi się do ostatniego z tych celów (zob. Mk 10:45; J 12:23.27; 13:1-3; 17:1).

2:22 „przypomnieli sobie uczniowie Jego, że to powiedział” Słowa i czyny Jezusa kierowane do innych często miały na celu nauczenie czegoś Jego uczniów. Ci jednak nie zawsze od razu je rozumieli.

▣ **„uwierzyli Pismu”** Chociaż sam tekst nie mówi, jakiemu Pismu uwierzyli, możliwe że jest to nawiązanie do Ps 16:10, gdzie mowa jest o zmartwychwstaniu (Dz 2:25-32; 13:33-35). Ten sam tekst (lub koncepcja teologiczna – zmartwychwstanie) pojawia się w J 20:9.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 2:23-25

²³Kiedy zaś przebywał w Jerozolimie w czasie Paschy, w dniu świątecznym, wielu uwierzyło w imię Jego, widząc znaki, które czynił.²⁴Jezus natomiast nie zwierzał się im, bo wszystkich znał²⁵i nie potrzebował niczyjego świadectwa o człowieku. Sam bowiem wiedział, co w człowieku się kryje.

2:23 „wielu uwierzyło w imię Jego” Termin „uwierzyło” to greckie słowo (*pisteō*), które może być również tłumaczone jako „wierzyć”, „wiara” lub „zaufanie”. Nie pojawia się ono w Ewangelii Jana w formie RZECZOWNIKA, często występuje natomiast CZASOWNIK. W tym kontekście autentyczne oddanie się tłumowi Jezusowi z Nazaretu jako Mesjaszowi jest niepewne. Inne przykłady powierzchownego użycia słowa „wierzyć” występują w J 8:31-59 i Dz 8:13.18-24. Prawdziwa biblijna wiara jest czymś więcej niż tylko początkową odpowiedzią. Musi po nim nastąpić proces uczniostwa (zob. 6:27; 11,47; 12,37).

Najwyraźniej tych powierzchownych wyznawców przyciągnęły do Jezusa Jego cuda (zob. 2:11; 7:31). Rolą cudów było potwierdzenie osoby Jezusa i jego czynów. Należy jednak zauważyć, że wiara w potężne dzieła Jezusa nie była nigdy wystarczającą, wytrwałą wiarą (zob. 4:38; 20:29). Przedmiotem wiary musi być Sam Jezus. To, że stał się cud, nie czyni go automatycznie znakiem od Boga (zob. Mt 24:24; Ap 13:13; 16:14; 19:20). Czyny

Jezusa miały za zadanie przywieść ludzi do wiary w Niego (zob. 2:23; 6:14; 7:31; 10:42); często ludzie widzieli znaki, ale odrzucali wiarę (zob. 6:27; 11:47; 12:37).

TEMAT SPECJALNY: STOSOWANIE PRZEZ JANA CZASOWNIKA „WIERZYĆ”

Jan zazwyczaj używa słowa „wierzyć” z PRZYIMKAMI:

1. *eis* znaczy „w”. Ta szczególna konstrukcja podkreśla pokładanie zaufania/wiary wierzących w Jezusa:
 - a. w Jego imię (1:12; 2:23; 3:18; 1 J 5:13)
 - b. w Niego (2:11; 3:15.18; 4:39; 6:40; 7:5.31.39.48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45.48; 12:37.42)
 - c. we Mnie (6:35; 7:38; 11:25.26; 12:44.46; 14:1.12; 16:9; 17:20)
 - d. w Tego, którego On Posłał (6:28-29)
 - e. w Syna (3:36; 9:35; 1 J 5:10)
 - f. w Jezusa (12:11)
 - g. w Światłość (12:36)
 - h. w Boga (12:44; 14:1)
2. *ev* znaczy „w” tak jak w 3:15 (Mk 1:15)
3. W CELOWNIKU bez PRZYIMKA (4:50; 1 J 3:23; 5:10)
4. *hoti*, co znaczy „wierzyć, że”, wyraża to, w co mamy wierzyć. Parę przykładów:
 - a. że Jezus jest Świętym Boga (6:69)
 - b. że Jezus jest „Ja Jestem” (8:24)
 - c. że Jezus jest w Ojcu i Ojciec jest w Nim (10:38)
 - d. że Jezus jest Chrystusem (11:27; 20:31)
 - e. że Jezus jest Synem Boga (11:27; 20:31)
 - f. że Jezus został posłany przez Ojca (11:42; 17:8.21)
 - g. że Jezus jest jedno z Ojcem (14:10-11)
 - h. że Jezus wyszedł od Boga (16:27.30)
 - i. że Jezus identyfikuje się z imieniem Ojca przymierza, „Ja Jestem” (8:24; 13:19)

Biblijna wiara to wiara zarówno osobie jak i przesłaniu! Świadczy o niej posłuszeństwo, miłość i wytrwałość.

2:24-25 W języku greckim jest to jedno zdanie. Znaczącym słowem jest tu „zwierzać” (ASPEKT NIEDOKONANY TRYBU ORZEKAJĄCEGO STRONY CZYNNEJ przeczenia słowa „wierzyć”), w tym kontekście użyte do opisu zachowania i nastawienia Jezusa. Oznacza to dużo więcej niż tylko początkowe wyrażenie zgody lub emocjonalną reakcję. To zdanie ukazuje również wiedzę Jezusa na temat niestałości i zła kryjącego się w ludzkim sercu (odzwierciedla wiedzę Boga, zob. Rdz 6:11-12.13; Ps 14:1-3). Ten akapit ilustruje spotkanie z Nikodemem w rozdziale 3. Nawet „pan Religijny” nie mógł być przyjęty przez Boga na podstawie swoich własnych wysiłków, wiedzy, pozycji czy rodowodu. Sprawiedliwość przychodzi tylko przez wiarę/zawierzenie/zaufanie Jezusowi (zob. Rz 1:16-17; 4).

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Dlaczego Jezus zamienił wodę w wino? Czego był to symbol?
2. Opisz tradycje weselne panujące w czasach Jezusa.
3. Czy potrafisz narysować plan świątyni Jerozolimskiej za czasów Heroda? Czy potrafisz wskazać, gdzie prawdopodobnie przebywali bankierzy i kupcy?
4. Dlaczego synoptycy nie opisali tego pierwszego oczyszczenia świątyni przez Jezusa?

5. Czy Jezus przepowiedział zburzenie świątyni Heroda?
6. Nazwij i wyjaśnij greckie słowo na określenie „zaufania”, „wierzenia” i „wiary”.

ROZDZIAŁ 3 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
ŻYCIODAJNA WODA				
Nikodem	Rozmowa Jezusa z Nikodemem	Nowe narodziny drogą do królestwa Bożego	Rozmowa z Nikodemem	Konieczność nowego narodzenia
		3:1-15	3:1-12	
3:1-21	3:1-21	3:16-21	Posłannictwo Jezusa	3:1-15
			3:13-21	Życie – dla wierzących 3:16-21
Jezus a Jan Chrzciciel	Powtórne świadectwo Jana Chrzciciela o Jezusie	Ponowne świadectwo Chrzciciela o Jezusie	Jezus a Jan Chrzciciel	Judea: Chrzty Jezusa i Jana Chrzciciela
3:22-24	3:22-30	3:22-28	3:22-30	3:22
		3:29-33		3:23-24
		3:34-36		Wyznanie Jana Chrzciciela o sobie i o Jezusie
3:25-30				3:25-30
	O tym, który przychodzi z nieba			Bóg Ojciec, Syn Boży i dar życia wiecznego
3:31-36	3:31-36		3:31-36	3:31-36

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 3:1-3

¹Był wśród faryzeuszów pewien człowiek, imieniem Nikodem, dostojnik żydowski. ²Ten przyszedł do Niego nocą i powiedział Mu: «Rabbi, wiemy, że od Boga przyszedłeś jako nauczyciel. Nikt bowiem nie mógłby czynić takich znaków, jakie Ty czynisz, gdyby Bóg nie był z Nim». ³W odpowiedzi rzekł do niego Jezus: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam ci, jeśli się ktoś nie narodzi powtórnie, nie może ujrzeć królestwa Bożego».

3:1 „faryzeuszów” Korzenie tego ugrupowania politycznego/religijnego sięgają okresu machabejskiego. Jego nazwa może oznaczać „oddzielonych”. Byli szczerze oddani przestrzeganiu Bożych praw określonych i objaśnionych w tradycji ustnej (Talmud). Tak samo, jak jest to w dzisiejszych czasach, niektórzy z nich byli prawdziwymi ludźmi przymierza (Nikodem, Józef z Arymatei), inni natomiast byli obłudnymi, legalistycznymi, skłonniymi do potępiania innych „pozornymi” ludźmi przymierza (por. Iz 6:9-10; 29:13). Różnica tkwi w sercu! „Nowe Przymierze” (Jer 31:31-34) skupia się na wewnętrznej motywacji (tj. nowe serce, nowy umysł, prawo wypisane w sercu). Ludzkie wysiłki okazały się tu niewystarczające – tak, jak zawsze. Obrzezanie serca z Pwt 10:16; 30:6 jest metaforą osobistego zaufania/wiary, z których wynika posłuszeństwo i życie pełne wdzięczności!

Religijny konserwatyzm i/lub liberalizm mogą być czymś wstrętnym. Teologia musi wypływać z miłości i wiary. Zobacz Temat specjalny: Faryzeusze w 1:24.

▣ „**Nikodem**” Zaskakującym jest, że Żyd w Palestynie miał jedynie greckie imię (tak jak Filip i Andrzej, zob. 1:40.43). Oznaczało ono „zdobywcę ludzi” (zob. 7:50; 19:39).

▣

GPNT	„przywódca Judejczyków”
BP	„dostojnik judejski”
BW, BWP	„dostojnik żydowski”
PL	„radny żydowski”

W tym kontekście jest to techniczne określenie członków Sanhedrynu (w innych kontekstach mogłoby oznaczać przełożonego miejscowej synagogi), czyli składającego się z siedemdziesięciu członków najwyższego sądu narodu żydowskiego w Jerozolimie. Jego władza została po cichu ograniczona przez Rzymian, nadal jednak miał dla Żydów wielkie znaczenie symboliczne. Zobacz Temat specjalny poniżej.

Wydaje się prawdopodobne, że Jan posługuje się Nikodemem jako przedstawicielem ortodoksyjnego judaizmu I. w. n.e. Ci, którzy myśleli, że znajdują się na samym szczycie jeżeli chodzi o sprawy duchowe, dowiedzieli się, że muszą zacząć od nowa. To wiara w Jezusa, a nie przestrzeganie zasad (nawet tych pobożnych – por. Kol 2:16-23) czy pochodzenie rasowe (zob. 8:31-59), decyduje o obywatelstwie Królestwa. To Boży dar w Chrystusie, a nie szcera, gorliwa ludzka religijność, jest kluczem do Bożej aprobaty. Uznanie przez Nikodema Jezusa za nauczyciela od Boga, choć zgodne z prawdą, nie było wystarczające. Osobiste, wyłączone i najwyższe zaufanie Jezusowi jako Mesjaszowi jest jedyną nadzieją upadłego rodzaju ludzkiego (zob. 1:12)!

TEMAT SPECJALNY: SANHEDRYN

I. Źródła informacji:

- A. Nowy Testament
- B. *Starożytności żydowskie* Józefa Flawiusza
- C. Miszna – część Talmudu (tj. traktat „Sanhedryn”)

Niestety NT i Józef Flawiusz nie są zgodni z pismami rabinicznymi, które wydają się opisywać dwa Sanhedryny w Jerozolimie: jeden kapłański (tj. saducejski), kontrolowany przez najwyższego kapłana, zajmujący się sprawami cywilnymi i karymi, oraz drugi, kontrolowany przez faryzeuszy i uczonych w Piśmie, rozpatrujący kwestie religijne i związane z tradycją. Pisma rabiniczne powstały jednak około roku 200 n.e. i stanowią odzwierciedlenie sytuacji kulturowej po zdobyciu Jerozolimy przez rzymskiego generała Tytusa w roku 70 n.e. Żydzi (tj. faryzejscy przywódcy) podjęli przerwane życie religijne w mieście zwanym Jamnia i później (tj. w 118 r. n.e.) przenieśli się do Galilei.

II. Terminologia

Problem z identyfikacją tego organu sądowiczego polega także na tym, że był on znany pod różnymi nazwami. Istnieje kilka słów używanych do opisu organów sądownictwa w ramach żydowskiego społeczeństwa Jerozolimy.

- A. *Gerousia* – „senat” lub „rada”. Jest to najstarszy termin, którego używano pod koniec okresu perskiego (zob. *Starożytności* Józefa Flawiusza 12.3.3 oraz 2 *Machabejską* 11:27). Słowa tego użył Łukasz w *Dziejach* 5:21 wraz z „Sanhedrynem”. Mógł to być sposób objaśnienia tego pojęcia greckojęzycznym czytelnikom (zob. 1 *Mach* 12:35).
- B. *Synedrion* – „Sanhedryn”. Jest to wyraz złożony z *syn* (razem z) oraz *hedra* (siedzenie). Co zaskakujące, termin ten użyty jest w języku aramejskim, odzwierciedla jednak greckie słowo. Pod koniec okresu machabejskiego pojęcie to zostało przyjęte w znaczeniu najwyższego sądu Żydów w Jerozolimie (zob. Mt 26:59; Mk 15:1; Łk 22:66; J 11:47; Dz 5:27). Problem pojawia się wtedy, kiedy ta sama terminologia stosowana jest do lokalnych rad sądowych poza Jerozolimą (zob. Mt 5:22; 10:17).
- C. *Presbyterion* – „rada starszych” (zob. Łk 22:66). Jest to starotestamentowe określenie przywódców plemiennych. Z biegiem czasu zaczęło jednak także odnosić się do najwyższego sądu w Jerozolimie (zob. Dz 22:5).
- D. *Boulē* – tego określenia, „rada”, używa Józef Flawiusz (np. *Wojna* 2.16.2; 5.4.2; nie pojawia się jednak w NT). Za pomocą tego terminu opisuje różne organy sądowicze:
 - 1. rzymski Senat
 - 2. lokalne rzymskie sądy
 - 3. żydowski sąd najwyższy w Jerozolimie
 - 4. lokalne sądy żydowskieJózef z Arymatei nazwany jest członkiem Sanhedrynu za pomocą jednej z form tego słowa (tj. *bouleutēs*, co oznacza „członka rady”, zob. Mk 15:43; Łk 23:50).

III. Historia powstania

Mówi się, że Wielką Synagogę założył Ezdrasz (zob. Targum do Pieśni nad Pieśniami 6:1) w okresie powygnaniowym. Wydaje się, że to ona przekształciła się w Sanhedryn z czasów Jezusa.

- A. Miszna (część Talmudu) przekazuje informację, że w Jerozolimie istniały dwa główne sądy (zob. *Sanh.* 7:1).
 - 1. Jeden z nich składał się z 70 (lub 71) członków (*Sanh.* 1:6 twierdzi nawet, że pierwszy Sanhedryn ustanowiony został przez Mojżesza w Lb 11 – zob. Lb 11:16-25).
 - 2. Drugi składał się z 23 członków (może to jednak odnosić się do lokalnych sądów synagogałnych).
 - 3. Niektórzy żydowscy uczeni uważają, że w Jerozolimie funkcjonowały trzy Sanhedryny, każdy złożony z 23 członków. Kiedy spotykały się razem w pełnym składzie, wraz z dwoma przywódcami, tworzyły „Wielki Sanhedryn” w liczbie 71 członków (tj. *Nasi* i *Av Bet Din*).
 - a. jeden kapłański (tj. saduceusze)
 - b. jeden prawny (tj. faryzeusze)
 - c. jeden arystokratyczny (tj. starszyzna)
- B. W okresie powygnaniowym powracającym nasieniem Dawidowym był Zerubbabel, a powracającym

nasieniem Aaronowym – Jozue. Po śmierci Zerubbabela nasienie Dawidowe wygasło, urząd sędziowski objęli więc wyłącznie kapłani (zob. *1 Mach* 12:6) oraz lokalna starszyzna (por. *Neh* 2:16; 5:7).

- C. Ta rola kapłanów w decyzjach sędziowskich udokumentowana została przez Diodora Sycylijskiego 40:3:4-5 w okresie hellenistycznym.
- D. Udział kapłanów we władzy utrzymał się także w okresie seleucydzkim. Józef Flawiusz wymienia Antiocha III „Wielkiego” (223-187 p.n.e.) w *Starożytnościach* 12.138-142.
- E. Według *Starożytności* Józefa Flawiusza 13.10.5-6 i 13.15.5 kapłani utrzymali się przy władzy także w okresie machabejskim.
- F. W okresie rzymskim namiestnik Syrii (którym w latach 57-55 p.n.e. był Aulus Gabiniusz) ustanowił pięć regionalnych „Sanhedrynów” (zob. *Starożytności* Józefa Flawiusza 14.5.4 oraz *Wojnę* 1.8.5), decyzja ta została jednak później anulowana przez Rzym (tj. w 47 r. p.n.e.).
- G. Sanhedryn wdał się w polityczną konfrontację z Herodem (zob. *Starożytności* 14.9.3-5), który w 37 r. p.n.e. zemścił się na nim, zabijając większość członków najwyższego sądu (zob. *Starożytności* Józefa Flawiusza 14.9.4; 15.1.2).
- H. Józef Flawiusz donosi, że za rządów rzymskich prokuratorów (tj. 6-66 r. n.e.) Sanhedryn odzyskał znaczną władzę i wpływy (zob. *Starożytności* 20.200:251; por. *Mk* 14:55). W NT opisane są trzy procesy, w których Sanhedryn wymierza sprawiedliwość pod przewodnictwem rodziny najwyższego kapłana.
 - 1. Proces Jezusa (zob. *Mk* 14:53-15:1; *J* 18:2-23.28-32)
 - 2. Proces Piotra i Jana (zob. *Dz* 4:3-6)
 - 3. Proces Pawła (zob. *Dz* 22:25-30)
- I. W roku 66 n.e. Żydzi zbuntowali się przeciwko Rzymianom. Pociągnęło to za sobą zniszczenie żydowskiego społeczeństwa i Jerozolimy w 70 r. n.e. Sanhedryn został ostatecznie rozwiązany – chociaż faryzeusze w Jamni próbowali przywrócić instytucję najwyższego sądu (tj. *Beth Din*) w życiu religijnym (ale nie cywilnym ani politycznym).

IV. Członkostwo

- A. Pierwsza biblijna wzmianka o najwyższym sądzie w Jerozolimie znajduje się w 2 *Krn* 19:8-11. Składał się z:
 - 1. Lewitów
 - 2. kapłanów
 - 3. naczelników rodów (tj. starszyny, zob. *1 Mach* 14:20; *2 Mach* 4:44)
- B. W okresie machabejskim organ ten był zdominowany przez (1) saducejskie rodziny kapłańskie i (2) miejscową arystokrację (por. *1 Mach* 7:33; 11:23; 14:28). W późniejszych latach tego okresu dołączyli do niego „uczni w Piśmie” (specjaliści od prawa Mojżeszowego, zazwyczaj faryzeusze). Stało się to, jak się wydaje, za sprawą żony Aleksandra Jannaja, Salome (76-67 r. p.n.e.). Mówi się o niej, że sprawiła nawet, że faryzeusze stali się dominującym ugrupowaniem w tym sądzie (zob. *Wojna żydowska* Józefa Flawiusza, 1.5.2).
- C. W czasach Jezusa sąd ten składał się z:
 - 1. Rodzin najwyższych kapłanów
 - 2. Miejsowych mężczyzn z bogatych rodzin
 - 3. Uczonych w Piśmie (zob. *Łk* 19:47)

V. Źródła informacji

- A. *Dictionary of Jesus and the Gospels* [*Słownik Jezusa i Ewangelii*], IVP, s. 728-732
- B. *The Zondervan Pictorial Encyclopedia of the Bible* [*Obrazkowa encyklopedia biblijna Zondervan*], tom 5: s. 268-273
- C. *The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge* [*Nowa encyklopedia wiedzy religijnej Schaffa-Herzoga*], tom 10: s. 203-204
- D. *The Interpreter's Dictionary of the Bible* [*Słownik do interpretacji Biblii*], tom 4: s. 214-218
- E. *Encyclopedia Judaica*, tom 14: s. 836-839

3:2 „nocą” Rabini twierdzili, że noc była najlepszym czasem na studiowanie Prawa, ponieważ umożliwiało to niczym niezakłóconą pracę. Możliwe, że Nikodem nie chciał być widziany z Jezusem, więc przyszedł do niego w nocy – być może wraz z innymi osobami.

Czytelnik dzieł Jana zawsze zastanawia się, jak często powinien przyjmować w interpretacji podwójne znaczenie. Powtarzające się przeciwstawianie sobie światła i ciemności jest charakterystyczne dla Jana (zob. NET Bible, s. 1898: #7 sn).

▣ **„Rabbi”** U Jana słowo to oznacza „nauczyciela” (por. 1:38; 4:31; Mk 9:5; 11:21). Jedną z rzeczy, które przeszkadzały przywódcom żydowskim, był fakt, że Jezus nie uczęszczał do rabinicznej szkoły teologicznej ani nie studiował Talmudu po zakończeniu nauki w miejscowej synagodze w Nazarecie.

▣ **„od Boga przyszedłeś”** Ten człon został umieszczony w zdaniu jako pierwszy w celu położenia na niego nacisku. Prawdopodobnie jest to aluzja do prorocтва z Pwt 18:15.18. Nikodem dostrzegł moc słów i czynów Jezusa, nie oznaczało to jednak, że był pogodzony z Bogiem w sensie duchowym.

▣ **„gdyby Bóg nie był z nim”** Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczającej potencjalną rzeczywistość.

3:3; 5:11 „Zaprawdę, zaprawdę” Dosłownie jest to „Amen, amen”. Jest to starotestamentowe słowo oznaczające „wiarę”. Pochodzi od rdzenia „być trwałym” lub „być pewnym”. Jezus używał tego zwrotu jako poprzedzenia istotnych stwierdzeń. Później zaczęto je wykorzystywać do potwierdzania prawdziwych wypowiedzi. Podwojenie tego wyrażenia na początku zdania występuje tylko w Ewangelii Jana. Powtarzające się „Amen, amen” uwidacznia etapy rozmowy pomiędzy Jezusem a Nikodemem. Zobacz Temat specjalny: Amen w 1:52.

3:3 „jeśli się ktoś nie” To również jest ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ – tak samo, jak wypowiedź Nikodema w 3:2.

▣	
GPNT	„zostanie zrodzony z góry”
BP	„narodzi się na nowo”
BW, PL	„narodzi na nowo”
BWP	„narodzi się ponownie”

Jest to AORYST STRONY BIERNEJ TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO. Użyte tu słowo (*anōthen*) może oznaczać:

1. „fizycznie narodzony drugi raz”
2. „narodzony od początku” (por. Dz 26:4)
3. „narodzony z góry”, co pasuje do tego kontekstu (por. 3:7.31; 19:11)

Jest to prawdopodobnie kolejny przykład użycia przez Jana terminu o dwóch znaczeniach (dwuznacznika), z których oba są prawdziwe (por. Bauer, Arndt, Gengrich i Danker: *A Greek-English Lexicon of the New Testament [Grecko-angielski leksykon Nowego Testamentu]*, s. 77). W wersecie 4 oczywiste jest, że Nikodem zrozumiał je w znaczeniu #1. Jan i Piotr (zob. 1 P 1:23) używają tej rodzinnej metafory zbawienia, podczas gdy Paweł posługuje się terminem „adopcja”. Akcent pada tu na działanie Ojca – płodzenie (zob. 1:13). Zbawienie jest darem i dziełem Boga (por. 1:12-13; Rz 3:21-24; 6:23; Ef 2:8-9).

▣ **„nie może ujrzeć”** To idiomatyczne wyrażenie znajduje swój odpowiednik w wersecie 5: „nie może wejść”.

▣ **„królestwa Bożego”** Ta fraza występuje w Ewangelii Jana tylko dwa razy (por. werset 5). W Ewangeliach synoptycznych ma ona kluczowe znaczenie. Pierwsze kazania Jezusa i większość Jego przypowieści związana jest z tym tematem. Odnosi się on do rządów Boga w ludzkich sercach w obecnej chwili! Zaskakującym jest, że Jan używa tej frazy tylko dwukrotnie (i ani razu w przypowieściach Jezusa). Zobacz Temat specjalny poniżej. Dla Jana kluczowym terminem i metaforą jest „życie wieczne”.

Fraza ta odnosi się do eschatologicznej (związanej z czasami ostatecznymi) myśli w nauczaniu Jezusa. Teologiczny paradoks „już, ale jeszcze nie” związany jest z żydowską koncepcją dwóch epok: obecnej złej ery i nadchodzącej ery sprawiedliwości, która zostanie zapoczątkowana przez Mesjasza. Żydzi oczekiwali tylko jednego przyjscia wojskowego przywódcy w mocy Ducha (takiego jak starotestamentowi sędziowie).

Dwa przyjścia Jezusa spowodowały nałożenie się tych dwóch epok. Królestwo Boże wdarło się w historię ludzkości poprzez wcielenie w Betlejem. Jezus jednak nie przyszedł jako wojskowy zdobywca z Apokalipsy 19: tylko jako Cierpiący Sługa (zob. Iz 53) i pokorny przywódca (zob. Zach 9:9). Królestwo zostało więc zapoczątkowane (por. Mt 3:2; 4:17; 10:7; 11:12; 12:28; Mk 1:15; Łk 9:2.11; 11:20; 21:31-32), ale nie jest jeszcze spełnione (por. Mt 6:10; 16:28; 26:64).

Wierzący żyją w napięciu pomiędzy tymi dwoma epokami. Mają udział w zmartwychwstaniu, ale fizycznie nadal umierają. Są uwolnieni od mocy grzechu, ale nadal grzeszą. Żyją w eschatologicznym napięciu „już, ale jeszcze nie”!

Pomocny opis napięcia „już, ale jeszcze nie” u Jana znaleźć można w książce Franka Stagga *New Testament Theology [Teologia Nowego Testamentu]*: „Ewangelia Jana jasno mówi o przyszłym przyjściu (14:3.18 f.; 14:28; 16:16.22) oraz o zmartwychwstaniu i ostatecznym sądzie ‘w dniu ostatecznym’ (5:28 f.; 6:39.40.44.54; 11:24; 12:48); jednakże w całej Czwartej Ewangelii życie wieczne, sąd i zmartwychwstanie są rzeczywistością czasu teraźniejszego (3:18 f., 4:23; 5:25; 6:54; 11:23 ff; 12:28.31; 13:31 f.; 14:17; 17:26)” (s. 311).

TEMAT SPECJALNY: KRÓLESTWO BOŻE

W ST o JHWH myślano jako o Królu Izraela (por. 1 Sam 8:7; Ps 10:16; 24:7-9; 29:10; 44:4; 89:18; 95:3; Iz 43:15; 44:6), a o Mesjaszu jako o idealnym królu (por. Ps 2:6; Iz 9:6-7; 11:1-5). Wraz z narodzeniem Jezusa w Betlejem (6-4 r. p.n.e.) królestwo Boże wdarło się w ludzką historię z nową mocą i odkupieniem („Nowe Przymierze”, por. Jer 31:31-34; Ez 36:27-36).

1. Jan Chrzciciel ogłaszał bliskość królestwa (zob. Mt 3:2; Mk 1:15).
2. Jezus jasno nauczał, że królestwo jest obecne w Nim samym i Jego nauczaniu (zob. Mt 4:17.23; 10:7; 12:28; Łk 10:9.11; 11.20; 17:21; 21:31-32). Jest ono jednak także umiejscowione w przyszłości (zob. Mt 16:28; 24:14.26.29; Mk 9:1; Łk 21.31; 22:16.18).

W synoptycznych paralelach w Ewangelii Marka i Łukasza znajdujemy frazę „Królestwo Boże”. Ten częsty temat nauczania Jezusa wiązał się z teraźniejszymi rządami Bożymi w ludzkich sercach, które pewnego dnia zostaną dopełnione na całej ziemi. Odzwierciedla to modlitwa Jezusa w Mt 6:10. W Ewangelii Mateusza, adresowanej do Żydów, częściej pojawia się wyrażenie nie używające imienia Boga (tj. Królestwo Niebios), podczas gdy Marek i Łukasz, którzy pisali do pogan, używali zwykłego określenia zawierającego imię bóstwa.

W Ewangeliiach synoptycznych fraza ta ma kluczowe znaczenie. Pierwsze kazania Jezusa i większość Jego przypowieści związana jest z tym tematem. Odnosi się on do rządów Boga w ludzkich sercach w obecnej chwili! Zaskakujące jest, że Jan używa tej frazy tylko dwukrotnie (i ani razu w przypowieściach Jezusa). Dla Jana kluczową metaforą jest „życie wieczne”.

Napięcie związane z tą frazą spowodowane jest dwoma przyjściami Chrystusa. ST skupiał się wyłącznie na jednym przyjściu Mesjasza Bożego – militarnym, chwalebny i połączonym z sądem – ale NT pokazuje, że przyszedł On najpierw jako Cierpiący Sługa z Iz 53 i pokorny król z Zach 9:9. Dwie żydowskie ery – epoka niegodziwości i nowa era sprawiedliwości, nakładają się na siebie. Jezus rządzi w sercach wierzących teraz, ale pewnego dnia będzie panował nad całym stworzeniem. Przyjdzie w sposób przepowiedziany w ST (Ap 19)! Wierzący żyją w królestwie Bożym, które jest „już, ale jeszcze nie” (por. *How To Read The Bible For All Its Worth [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całe jej bogactwo]* Gordona Fee i Douglasa Stuarta, s. 131-134).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): J 3:4-8

⁴Nikodem powiedział do Niego: «Jakżeż może się człowiek narodzić będąc starcem? Czyż może powtórnie wejść do łona swej matki i narodzić się?» ⁵Jezus odpowiedział: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam ci, jeśli się ktoś nie narodzi z wody i z Ducha, nie może wejść do królestwa Bożego. ⁶To, co się z ciała narodziło, jest ciałem, a to, co się z Ducha narodziło, jest duchem. ⁷Nie dziwi się, że powiedziałem ci: Trzeba wam się powtórnie narodzić. ⁸Wiatr wieje tam, gdzie chce, i szum jego słyszysz, lecz nie wiesz, skąd przychodzi i dokąd podąża. Tak jest z każdym, który narodził się z Ducha».

J 3:5 „jeśli się ktoś nie narodzi z wody i z Ducha” Mamy tu kolejne ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ. Może to być kontrast (tak typowy dla pism Jana) pomiędzy rzeczywistością:

1. fizyczną a duchową (słowu „Ducha” nie towarzyszy RODZAJNIK)

2. ziemską a niebiańską

Kontrast ten zakłada werset 6.

Teorie, co może oznaczać „woda”, są następujące:

1. Rabini określali tak męskie nasienie
2. Wody płodowe podczas narodzin dziecka
3. Chrzt Jana, symbolizujący skruchę (zob. 1:26; 3:23)
4. Znaczenie starotestamentowe – ceremonialne pokropienie Duchem (Ez 36:25-27)
5. Chrześcijański chrzt (choć Nikodem nie mógł zrozumieć tego w ten sposób; jako pierwsi wspomnieli o tym Justyn Męczennik i Ireneusz z Lyonu)

W kontekście tego fragmentu teoria #3 – chrzt wodny Jana i jego wypowiedź na temat Mesjasza chrzczącego Duchem Świętym – to najbardziej oczywiste znaczenie. W tym kontekście narodziny są metaforyczne i nie możemy pozwolić, żeby fakt, że Nikodem nie rozumiał tego terminu, zdominował naszą interpretację. Dlatego też należy wykluczyć teorię #1 jako niewłaściwą. Choć Nikodem nie mógł zrozumieć słów Jezusa jako odniesienia do późniejszego chrześcijańskiego chrztu, apostoł Jan często wtrąca swoją teologię w historyczne słowa Jezusa (zob. wersety 14-21). Teoria #2 wydaje się pasować do Janowego dualizmu: nad i pod, domena Boża i ziemską. Aby zdefiniować te pojęcia, należy określić, czy są one przeciwstawne (#1 lub #2) czy wzajemnie się uzupełniają (#4).

D. A. Carson w książce *Exegetical Fallacies* [Błędy egzegetyczne] wspomina o innej możliwości: że oba słowa odnoszą się do jednych narodzin – narodzin eschatologicznych opisanych w Ez 36:25-27: co wiąże się z „nowym przymierzem” z Jer 31:31-34 (s. 42).

F. F. Bruce w książce *Answers to Questions* [Odpowiedzi na pytania] także uważa, że słowa Jezusa są aluzją do fragmentu z Ezechiela. Może to nawet być odniesienie do chrztu prozelickiego, któremu musi się poddać nawet Nikodem, szanowany nauczyciel rabiniczny (s. 67)!

▣ „**królestwa Bożego**” Jeden starożytny manuskrypt grecki (tj. MS κ) oraz wielu ojców kościoła ma w tym miejscu frazę „królestwo niebieskie”, występującą często w Ewangelii Mateusza. Jednakże wyrażenie „królestwo Boże” pojawia się w wersecie 3 (frazą to pojawia się u Jana jedynie w wersach 3 i 5). Jan, który – tak jak Marek i Łukasz – pisał do pogan, nie posługiwał się żydowskimi omówieniami dla imienia Boga.

3:6 Tutaj znowu widzimy pionowy dualizm (ponad vs. pod), tak często spotykany u Jana (por. werset 11).

3:7 „ci ... wam” Najpierw mamy tu LICZBĘ POJEDYNCZĄ w odniesieniu do Nikodema, a następnie pojawia się LICZBA MNOGA, wskazująca na ogólną zasadę mającą zastosowanie do wszystkich ludzi (taka sama gra LICZBĄ POJEDYNCZĄ i MNOGĄ występuje w wersecie 11).

Pojawia się tutaj pokusa interpretowania tego w świetle żydowskiej tendencji do polegania na swoim pochodzeniu rasowym (zob. J 4:12; 8:53). Jan, który pisał swoją Ewangelię pod koniec pierwszego wieku, w oczywisty sposób sprzeciwia się gnostycyzmowi oraz żydowskiemu zadufaniu na tle rasowym.

▣ „**trzeba**” Grecki CZASOWNIK *dei* (dosł. „trzeba” (BAGD 172), TRYB ORZEKAJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO) występuje w rozdziale 3. trzy razy (wersety 7: 14 i 30). Wskazuje on na rzeczy, które muszą wystąpić, żeby Boży plan był realizowany (zob. J 4:24; 9:4; 10:16; 12:34; 20:9).

3:8 Mamy tu grę słów hebrajskiego (i aramejskiego) terminu (*ruach*) oraz greckiego (*pneuma*), oznaczającego zarówno „wiatr”, „oddech”, jak i „ducha”. Chodzi tu o to, że zarówno wiatr, jak i Duch dysponują wolnością. Nie da się zobaczyć wiatru, tylko jego oddziaływanie; tak samo jest z Duchem. Zbawienie rodzaju ludzkiego nie leży w jego władzy, tylko w gestii Ducha (zob. Ez 37). Możliwe jest także, że wersety 5-7 również odzwierciedlają tę samą prawdę. Zbawienie jest połączeniem inicjatywy Ducha (zob. 6:44.65) oraz odpowiedzi danej jednostki polegającej na wierze/skrusze (por. 1: 12; 3: 16; 16: 18).

Ewangelia Jana w wyjątkowy sposób skupia się na osobie i działaniu Ducha (zob. 14:17.25-26; 16:7-15). Jan postrzega nową erę sprawiedliwości jako erę Ducha Bożego.

Werset 8 podkreśla zagadkę tego, że niektórzy ludzie reagują wiarą, kiedy usłyszą/zobaczą Ewangelię, a inni nie. Jan stwierdza, że nikt nie może uwierzyć, jeżeli nie zostanie dotknięty przez Ducha (zob. J 1:13; 6:44.65). Werset ten popiera tę teologię. Jednakże zagadnienie odpowiedzi na przymierze (tj. ludzkiego przyjęcia boskiej oferty) nadal zakłada, że Duch dotyka każdego. To, dlaczego niektórzy nie wierzą, stanowi wielką

tajemnicę niegodziwości (tj. egocentryzmu związanego z upadkiem człowieka). Im dłużej żyję, im więcej studiuję Biblię, im więcej służę Bożym ludziom, tym bardziej postrzegam życie jako tajemnicę. Wszyscy poruszamy się w gęstej mgłę (np. 1 Kor 13:12) ludzkiego buntu! Ani umiejętność wyjaśnienia tego, ujęcia w inne słowa, ani też opracowanie systematycznej teologii nie jest tak ważne, jak ufanie Bogu w Chrystusie. Hiob nigdy nie dowiedział się „dlaczego”!

TEMAT SPECJALNY: ODDECH, WIATR, DUCH

Hebrajski termin *ruach* (BDB 924) i greckie słowo *pneuma* mogą oznaczać „ducha”, „oddech” lub „wiatr” (zob. Temat specjalny: Duch w Biblii). Ducha często łączy się ze stworzeniem świata (zob. Rdz 1:2; Hi 26:13; Ps 104:30). ST nie podaje jasnego określenia związku pomiędzy Bogiem a Duchem (zob. Temat specjalny: Trójca). W Hi 28:26-28; Ps 104:24 i Prz 3:19; 8:22-23 Bóg do stworzenia wszystkiego posłużył się „mądrością” (BDB 315, RZECZOWNIK RODZAJU ŻEŃSKIEGO, zob. Prz 8:12). W NT o Jezusie mówi się jako o Tym, przez którego Bóg dokonał stworzenia (zob. J 1:1-3; 1 Kor 8:6; Kol 1:15-17; Heb 1:2-3). Wszystkie trzy Osoby Boskie są zaangażowane w proces stwarzania – tak jak i w proces odkupienia. Pierwszy rozdział księgi Rodzaju nie wymienia żadnej wtórnej przyczyny stworzenia (zob. Iz 45:5-7).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): J 3:9-15

⁹W odpowiedzi rzekł do Niego Nikodem: «Jakżeż to się może stać?» ¹⁰Odpowiadając na to rzekł mu Jezus: «Ty jesteś nauczycielem Izraela, a tego nie wiesz? ¹¹Zaprawdę, zaprawdę, powiadam ci, że to mówimy, co wiemy, i o tym świadczymy, cośmy widzieli, a świadectwa naszego nie przyjmujecie. ¹²Jeżeli wam mówię o tym, co jest ziemskie, a nie wierzycie, to jakżeż uwierzycie temu, co wam powiem o sprawach niebieskich? ¹³I nikt nie wstąpił do nieba, oprócz Tego, który z nieba zstąpił - Syna Człowieczego. ¹⁴A jak Mojżesz wywyższył węża na pustyni, tak potrzeba, by wywyższono Syna Człowieczego, ¹⁵aby każdy, kto w Niego wierzy, miał życie wieczne.

J 3:9-10 Nikodem powinien był zrozumieć symboliczną terminologię stosowaną przez Jezusa w świetle (1) prozelickiego chrztu funkcjonującego w judaizmie oraz (2) nauczania Jana Chrzciciela.

Może to być celowe umniejszenie znaczenia ludzkiej wiedzy: nawet ktoś taki jak Nikodem, dostojnik żydowski, nie posiadał pełnego zrozumienia spraw duchowych. Ewangelia Jana została napisana w celu zwalczania zaczątków gnostycyzmu – herezji, która podkreślała ludzką wiedzę jako środek zbawienia. Tylko Jezus jest prawdziwym światłem (por. w. 19) dla wszystkich, a nie tylko jakiejś elitarnej grupy.

J 3:11 „to mówimy, co wiemy” Te ZAIMKI w LICZBIE MNOGIEJ odnoszą się do Jezusa i apostoła Jana (por. w. 11) lub Jezusa i Ojca, co lepiej pasuje do kontekstu (w. 12). Ewangelia to nie spekulacje, tylko boskie objawienie!

▣ „świadectwa naszego nie przyjmujecie” Jan często posługuje się pojęciem przyjmować (*lambanō*) i jego złożeniami PRZYIMKOWYMI w znaczeniu teologicznym.

1. O przyjmowaniu Jezusa
 - a. negatywnym (1:11; 3:11.32; 5:43.47)
 - b. pozytywnym (1:12; 3:11.33; 5:43; 13:20)
2. O przyjmowaniu Ducha
 - a. negatywnym (14:17)
 - b. pozytywnym (7:39)
3. O przyjmowaniu słów Jezusa
 - a. negatywnym (12:48)
 - b. pozytywnym (17:8)

Zobacz Temat specjalny: Świadkowie Jezusa w 1:8.

3:12 „Jeśli ziemskie powiedziałem wam i nie wierzycie, jak, jeśli powiem wam niebieskie, uwierzycie?” (GPNT) Pierwszy człon to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ, którego prawdziwość zakładana jest z perspektywy autora lub dla jego celów literackich. Drugi człon to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ oznaczające potencjalne działanie.

▣ „**wam**” ZAIMEK i CZASOWNIKI są w LICZBIE MNOGIEJ. Z Nikodemem do Jezusa mogli przyjść jego uczniowie lub inni faryzeusze – lub mogło być to ogólne stwierdzenie (tj. Nikodem w roli przedstawiciela grupy) skierowane do wszystkich niewierzących Żydów, podobnie jak wersety 7 i 11.

3:13 Ten werset ma na celu potwierdzenie Jezusowego objawienia Ojca jako prawdziwego, skończonego, bezpośredniego i wyjątkowego (por. 1:1-14). Jest to kolejny przykład pionowego dualizmu u Jana: niebo a ziemia, fizyczne a duchowe, pochodzenie Nikodema a pochodzenie Jezusa (zob. 1:51; 6:33.38.41.50.51.58.62). Werset ten potwierdza (1) boskość, (2) preegzystencję, oraz (3) wcielenie wiecznej Drugiej Osoby Trójcy (zobacz też Temat specjalny: Trójca w 14:26).

▣ „**Syn Człowieczy**” Jest to określenie, za pomocą którego Jezus opisuje Samego siebie. Nie miało ono nacjonalistycznych, militarynych ani mesjanicznych implikacji w judaizmie I w. n.e. Termin ten wzięty jest z Ez 2:1 i Ps 8:4: gdzie oznaczał „istotę ludzką”, oraz Dn 7:13: gdzie wskazywał na bóstwo. Pojęcie to łączy w sobie paradoks osoby Jezusa – w pełni Boga i w pełni człowieka (por. 1 J 4:1-3).

3:14-21 Ciężko stwierdzić, gdzie dokładnie kończy się rozmowa Jezusa z Nikodemem, a rozpoczyna komentarz Jezusa lub apostoła Jana. Możliwe, że Ewangelie synoptyczne są zapisem publicznego nauczania Jezusa, a Jan relacjonuje Jego prywatne rozmowy z uczniami. Wersety 14-21 można podzielić następująco:

1. wersety 14-15 odnoszą się do Jezusa
2. wersety 16-17 odnoszą się do Ojca
3. wersety 18-21 odnoszą się do ludzkości

Warto pamiętać, że niezależnie od tego, czy słowa te wypowiada Jezus, czy Jan, nie wpływa to na ich prawdziwość!

3:14 „jak Mojżesz wywyższył węża” Jest to odwołanie do Lb 21:4-9, gdzie opisane jest doświadczenie sądu Bożego podczas wędrówki Izraelitów po pustyni. Najważniejszą prawdą jest tu to, że ludzie muszą ufać i być posłuszni słowu Bożemu, nawet jeśli w pełni go nie rozumieją. Bóg zapewnił Izraelitom drogę ocalenia od ukąszeń węży – jeśli tylko uwierzą. O wierze tej świadczyło posłuszeństwo Jego słowu/obietnicy (zob. Lb 21:8).

▣ „**wywyższył**” To greckie słowo (zob. 8:28; 12:32.34) często tłumaczy się jako „wynieść” lub „wywyżżyć” (por. Dz 2:33; 5:31; Flp 2:9) i jest kolejnym terminem, którego Jan używa w obu znaczeniach (dwuznacznik, zob. 1:5; 3:3.8). Tak samo, jak Bóg obiecał ratunek przed śmiercią spowodowaną ukąszeniami węży tym, którzy uwierzyli Jego słowu i spojrzeli na węża z brązu, ci, którzy wierzą Bożemu słowu (Ewangelii o Chrystusie, wywyższonym na krzyżu) i ufają Jezusowi zostaną uratowani (zbawieni) od ukąszeń złego węża (diabła, grzechu) (por. 12:31-32).

3:15-18 „każdy” (w. 15) „każdy” (w. 16) „kto” (w. 18) Boża miłość jest zaproszeniem wystosowanym do całej ludzkości (por. Iz 55:1-3; Ez 18:23.32; J 1:29; 3:16; 6:33.51; 2 Kor 5:19; 1 Tm 2:4; 4:10; Tt 2:11; 2 P 3:9; 1 J 2:2; 4:14). Oferta zbawienia jest uniwersalna – ale nie jej przyjęcie!

3:15 „wierzy” Jest to IMIESŁÓW STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Wiara jest ciągłym zaufaniem. Zobacz komentarz do 1:12 i Tematy specjalne w 1:7 i 2:23.

▣ „**w Niego**” Odnosi się to nie tylko do faktów (prawd teologicznych) na temat Jezusa, ale także do osobistej więzi z Nim. Zbawienie jest (1) przesłaniem, któremu należy uwierzyć, (2) osobą, którą należy przyjąć i której należy być posłusznym, oraz (3) życiem w taki sposób, jak ta osoba!

Zastosowana tutaj forma gramatyczna jest nietypowa. Jest to ZAIMEK z PRZYIMKIEM *en*, który występuje u Jana tylko w tym miejscu; zazwyczaj stosowany jest PRZYIMEK *eis*. Możliwe, że miał on odnosić się do „miał życie wieczne” (por. Harold Greenlee, *The New Testament in Basic English [Nowy Testament w prostym języku angielskim]*).

3:15-16 „życie wieczne” Ten grecki termin (*zoē*) odnosił się do jakości i ilości (zob. 5:24). W Mt 25:46 tego samego słowa użyto w znaczeniu wiecznego oddzielenia. U Jana *zoē* (użyte 33 razy, głównie w rozdziałach 5 i 6)

zazwyczaj (CZASOWNIK na określenie fizycznego życia: 4:50.51.53) opisuje zmartwychwstanie, życie eschatologiczne lub życie nowej ery – życie Samego Boga.

Ewangelia Jana jest wyjątkowa pod względem nacisku, jaki kładzie na „życie wieczne”. Jest to jej główny temat i cel, dla którego została napisana (zob. 3:15; 4:36; 5:39; 6:54.68; 10:28; 12:25; 17:2-3).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): J 3:16-21

¹⁶Tak bowiem Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne. ¹⁷Albowiem Bóg nie posłał swego Syna na świat po to, aby świat potępił, ale po to, by świat został przez Niego zbawiony. **18** Kto wierzy w Niego, nie podlega potępieniu; a kto nie wierzy, już został potępiony, bo nie uwierzył w imię Jednorodzonego Syna Bożego. **19** A sąd polega na tym, że światło przyszło na świat, lecz ludzie bardziej umiłowali ciemność aniżeli światło: bo złe były ich uczynki. **20** Każdy bowiem, kto się dopuszcza nieprawości, nienawidzi światła i nie zbliża się do światła, aby nie potępiono jego uczynków. **21** Kto spełnia wymagania prawdy, zbliża się do światła, aby się okazało, że jego uczynki są dokonane w Bogu».

3:16 „Tak bowiem Bóg umiłował świat” Jest to AORYST STRONY CZYNNY TRYBU ORZEKAJĄCEGO (tak, jak CZASOWNIK „dał”), który w tym miejscu informuje o czynności ukończonej w czasie przeszłym (Bóg posłał Jezusa). Wersety 16-17 dotyczą głównie miłości Ojca (zob. 1 J 4:7-21: szczególnie w. 9-10). „Ukochał” to słowo *agapaō*. Nie było ono często używane w klasycznej grece. Wczesny kościół zaadaptował je i zaczął używać go w konkretnym znaczeniu. W niektórych kontekstach odnosi się ono do miłości Ojca lub Syna, jednakże w odniesieniu do miłości ludzkiej używany jest w znaczeniu negatywnym (zob. 3:19; 12:43; 1 J 2:15). Teologicznie jest ono synonimem starotestamentowego *hesed*, które oznaczało Bożą miłość i lojalność w ramach przymierza. W grece koine z czasów Jana terminy *agapaō* i *fileō* są praktycznie rzecz biorąc synonimami (por. 3:35 z 5:20).

Interpretatorzy powinni być świadomi faktu, że wszystkie słowa używane, by opisać Boga, są obciążone ludzkim (antropomorficznym) bagażem. Jesteśmy zmuszeni, aby używać słów opisujących nasz świat, nasze uczucia i naszą perspektywę historyczną do opisu wiecznej, świętej, wyjątkowej, duchowej Istoty (Boga). Całe ludzkie słownictwo jest do pewnego stopnia analogiczne lub metaforyczne. To, co zostało nam objawione, jest z pewnością prawdziwe, nie jest jednak ostateczne. Upadła, przemijająca i skończona ludzkość nie jest w stanie pojąć ostatecznej rzeczywistości.

TEMAT SPECJALNY: ANTROPOMORFICZNE SŁOWNICTWO OPISUJĄCE BOGA

I. Tego typu słownictwo (tj. opis bóstwa w kategoriach ludzkich) jest bardzo powszechne w ST (kilka przykładów).

A. Fizyczne części ciała

1. oczy – Rdz 1:4.31; Wj 33:17; Lb 14:14; Pwt 11:12; Zach 4:10
2. ręce – Wj 15:17; Lb 11:23; Pwt 2:15
3. ramię – Wj 6:6; 15:16; Pwt 4:34; 5:15
4. uszy – Lb 11:18; 1 Sam 8:21; 2 Krl 19:16; Ps 5:1; 10:17; 18:6
5. twarz – Wj 33:11; Kpł 20:3.5.6; Lb 6:25; 12:8; Pwt 31:17; 32:20; 34:10
6. palec – Wj 8:15; 31:18; Pwt 9:10; Ps 8:4
7. głos – Rdz 3:8.10; Wj 15:26; 19:19; Pwt 26:17; 27:10
8. stopy – Wj 24:10; Ez 43:7
9. postać człowieka – Wj 24:9-11; Ps 47; Iz 6:1; Ez 1:26
10. anioł Pański – Rdz 16:7-13; 22:11-15; 31:11.13; 48:15-16; Wj 3:4.13-21; 14:19; Sdz 2:1; 6:22-23; 13:3-22

B. Fizyczne działania

1. mówienie jako mechanizm stwarzania – Rdz 1:3.6.9.11.14.20.24.26
2. chodzenie (tj. odgłos kroków) w ogrodzie Eden – Rdz 3:8; Kpł 26:12; Pwt 23:14; Hab. 23:14
3. zamknięcie drzwi arki Noego – Rdz 7:16
4. wążanie ofiar – Rdz 8:21; Kpł 26:31; Am 5:21
5. zstępowanie – Rdz 11:5; 18:21; Wj 3:8; 19:11.18.20
6. pochowanie Mojżesza – Pwt 34:6

- C. Ludzkie emocje (kilka przykładów)
1. żal/zmiłowanie – Rdz 6:6-7; Wj 32:14; Sdz 2:18; 1 Sam 15:29.35; Am 7:3.6
 2. gniew – Wj 4:14; 15:7; Lb 11:10; 12:9; 22:22; 25:3-4; 32:10.13-14; Pwt 6:15; 7:4; 29:20
 3. zazdrość – Wj 20:5; 34:14; Pwt 4:24; 5:9; 6:15; 32:16.21; Joz 24:19
 4. obrzydzenie/wzgarda – Kpł 20:23; 26:30; Pwt 32:19
- D. Pojęcia rodzinne (kilka przykładów)
1. Ojciec
 - a. Izraela – Wj 4:22; Pwt 14:1; Iz 1:2; 63:16; 64:8; Jer 31:9; Oz 11:1
 - b. króla – 2 Sam 7:11-16; Ps 2:7
 - c. metafory ojcowskiego działania – Pwt 1:31; 8:5; 32:6-14; Ps 27:10; Prz 3:12; Jer 3:4.22; 31:20; Oz 11:1-4; Mal 3:17
 2. Rodzic – Oz 11:1-4
 3. Matka – Iz 49:15; 66:9-13 (analogia do karmiącej matki)
 4. Młody wierny kochanek – Oz 1-3

II. Powody stosowania tego typu języka

- A. Objawianie się istotom ludzkim jest dla Boga koniecznością. Nie ma na to innego sposobu, niż posłużenie się słowami tego upadłego świata. Wszechobecne postrzeganie Boga jako mężczyzny jest antropomorfizmem, ponieważ Bóg jest duchem!
- B. Bóg wykorzystuje najbardziej znaczące aspekty ludzkiego życia, aby objawić się upadłej ludzkości (ojciec, matka, rodzic, kochanek).
- C. Chociaż czasem jest to potrzebne (np. Rdz 3:8), Bóg nie chce ograniczać się do jakiegokolwiek fizycznej formy (por. Wj 20; Pwt 5).
- D. Ostatecznym antropomorfizmem jest wcielenie Jezusa! Bóg stał się fizyczny, dotykalny (zob. 1 J 1:1-3). Boże poselstwo stało się Słowem Bożym (zob. J 1:1-18).

III. Pomocne omówienie tej kwestii znaleźć można w: *The International Standard Bible Encyclopaedia* [Międzynarodowa standardowa encyklopedia biblijna] – G. B. Caird, *The Language and Imagery of the Bible* [Język i symbolika Biblii], rozdział 10, "Anthropomorphism," [„Antropomorfizm”], s. 152-154.

▣ „**tak**” Dosłownie oznacza to „w taki sposób” (zob. 7:46; 11:48; 18:22). Słowo to wyraża sposób, a nie uczucie! Bóg okazał Swoją miłość (por. Rz 5:8) dając (w. 16) i wysyłając (w. 17: oba w formie AORYSTU STRONY CZYNNEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO) Swojego Syna, aby umarł za ludzkość (zob. Iz 53; Rz 3:25; 2 Kor 5:21; 1 J 2:2).

▣ „**świat**” Jan posługuje się tym greckim terminem *kosmos* w różnych znaczeniach (zob. komentarz do 1:10 oraz Temat specjalny w 14:7).

Werset ten zaprzecza także gnostycyckiemu dualizmowi pomiędzy duchem (Bogiem) a materią. Grecy mieli tendencję do przypisywania zła materii. Dla nich materia (tj. ludzkie ciało) była więzieniem boskiej iskry we wszystkich ludziach. Jan nie zakłada zła materii ani ciała. Bóg kocha świat (planetę, zob. Rz 8:18-22) i istoty ludzkie (ciało, zob. Rz 8:23). Może to być kolejna zamierzona dwuznaczność, tak charakterystyczna dla Jana (zob. 1:5; 3:3.8).

▣ „**Syna swego Jednorodzonego**” Co znaczy: „wyjątkowego, jedyne w swoim rodzaju”. Nie należy rozumieć tego jako „jednorodzonego” w sensie (1) seksualnym ani (2) że nie ma innych dzieci. Nie ma po prostu innych dzieci takich jak Jezus. Zobacz obszerniejszy komentarz do 1:14.

▣ „**każdy, kto w Niego wierzy**” Jest to IMIESŁÓW CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ, podkreślający początkową i trwającą nadal wiarę. Zobacz Tematy specjalne w 1:14 i 2:23. To stwierdzenie jest dla podkreślenia powtórzone w wersecie 15. Dzięki Bogu za to „każdy”! Powinno być ono przeciwwagą dla wszelkiego rodzaju przesadnego podkreślenia znaczenia różnych grup (rasowych, intelektualnych lub teologicznych). Nie chodzi tu o to, że „Boża suwerenność” i „wolna wola człowieka” wzajemnie się wykluczają; i jedno, i drugie jest prawdą! Bóg zawsze pierwszy wywołuje reakcję i ustala bieg wydarzeń (zob. 6:44.65), ale ukształtował swoją więź z ludźmi jako przymierze. Człowiek musi odpowiedzieć i trwać w odpowiadaniu na Jego propozycję i warunki!

TEMAT SPECJALNY: PREDESTYNACJA (KALWINIZM) A WOLNA WOLA CZŁOWIEKA (ARMINIANIZM)

List do Tytusa 2:11 stanowi przeciwwagę dla innych fragmentów NT dotyczących Bożego wyboru. Stwierdziłem, że zawarcie tutaj moich komentarzy do Rz 8:29 i 9 oraz Ef 1 może okazać się pomocne ze względów teologicznych.

I. Rz 8:29 – Paweł używa określenia „od wieków poznał” (*proginōskō*, „poznać wcześniej”) dwa razy – tutaj oraz w 11:2. W 11:2 odnosi się ono do przedwiecznej miłości Bożej do Izraela w ramach przymierza. Należy pamiętać, że termin „znać” oznacza w języku hebrajskim bliską, osobistą więź, a nie znajomość faktów na czyjś temat (zob. Rdz 4:1; Jer 1:5). Tutaj został on wprzęgnięty w łańcuch wiecznych wydarzeń (zob. Rz 8:29-20). Pojęcie to wiązano z predestynacją. Należy jednak zauważyć, że uprzednia wiedza Boga nie jest podstawą wybrania, ponieważ gdyby tak było, opierałoby się ono o przyszłą odpowiedź upadłej ludzkości, czyli ludzkie osiągnięcia. Słowo to pojawia się także w Dz 26:5; 1 P 1:2.20 oraz 2 P 3:17.

A. „od wieków poznał” (*proginōskō*, „poznać wcześniej”)

Greckie terminy „od wieków poznać” („wiedzieć z góry”) i „predestynować” są słowami złożonymi zawierającymi PRZYIMEK „przed”, co sprawia, że powinno się je tłumaczyć jako „poznać wcześniej”, „wcześniej ustalić granice” lub „oddzielić wcześniej”. Rozstrzygającymi fragmentami NT na temat predestynacji są Rz 8:28-30; Ef 1:13-14 i Rz 9. Teksty te w oczywisty sposób podkreślają Bożą suwerenność. On ma nad wszystkim całkowitą władzę. W czasie realizowany jest zaplanowany wcześniej boski plan. Plan ten jednak nie jest arbitralny ani wybiórczy. Opiera się nie tylko o Bożą suwerenność i uprzednią wiedzę, ale także o Jego niezmienny charakter: miłość, miłosierdzie i niezасłużoną łaskę. Zobacz Temat specjalny: Owieczny plan odkupienia JHWH.

Musimy uważać na nasz zachodni (amerykański) indywidualizm oraz ewangeliczną gorliwość, koloryzującą tę wspaniałą prawdę. Powinniśmy także wystrzegać się polaryzacji historycznych konfliktów teologicznych – Augustyna z Pelagiuszem oraz kalwinizmu z arminianizmem.

B. „przeznaczył” („predestynował”) – *proorizō*, „wcześniej ustalić granice”

Predestynacja nie jest doktryną mającą na celu ograniczać miłość, łaskę i miłosierdzie Boże ani wykluczać niektórych z zasięgu Ewangelii. Ma ona na celu wzmocnienie wierzących poprzez kształtowanie ich światopoglądu. Bóg jest za całą ludzkością (por. 1:12; 3:16; 1 Tm 2:4; 2 P 3:9; 1 J 2:2; 4:14). Bóg ma wszystko pod kontrolą. Kto lub co może nas od Niego oddzielić (zob. Rz 8:31-39)? Bóg ogarnia całą historię jednym spojrzeniem; ludzie są ograniczeni czasowo. Nasza perspektywa i możliwości umysłowe są ograniczone. Nie ma sprzeczności pomiędzy Bożą suwerennością i wolną wolą rodzaju ludzkiego. Jest to struktura przymierza. Stanowi to kolejny przykład prawdy podanej w stanie napięcia dialektycznego. Biblijne doktryny przedstawiane są z różnych perspektyw i często wydają się paradoksalne. Prawda jest równowagą pomiędzy pozornie przeciwstawnymi parami. Nie możemy likwidować napięcia poprzez wybieranie tylko jednej z prawd ani wydzielanie jakiegokolwiek prawdy biblijnej i zamykanie jej w osobnej przegródce.

Należy jednak także dodać, że celem wybrania jest nie tylko niebo po śmierci, ale podobieństwo do Chrystusa teraz (por. Rz 8:29-30; 2 Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 4:13; 1 Tes 3:13; 4:3; 5:23; 2 Tes 2:13; Tt 2:14; 1 P 1:15). Zostaliśmy wybrani, aby być „świętymi i nieskalanymi”. Bóg zmienia nas, żeby inni widzieli tę zmianę i odpowiedzieli na nią wiarą w Chrystusa. Predestynacja nie jest osobistym przywilejem, ale odpowiedzialnością w ramach przymierza. To jest centralna prawda tego fragmentu oraz cel chrześcijaństwa. Świętość jest Bożą wolą dla każdego wierzącego. Bóg wybiera nas, abyśmy byli podobni do Chrystusa (zob. Ef 1:4), a nie żebyśmy byli szczególnie uprzywilejowani. Obraz Boży, który został dany człowiekowi przy stworzeniu (por. Rdz 1:26; 5:1.3; 9:6), ma zostać odnowiony.

C. „na wzór obrazu Jego Syna” – ostatecznym celem Boga jest odnowienie obrazu utraconego przy Upadku. Wierzący są z góry przeznaczeni do podobieństwa do Chrystusa (por. Ef 1:4).

II. Rz 9

A. Rz 9 jest jednym z fragmentów NT najsilniej podkreślających Bożą suwerenność (drugi to Ef 1:3-14), natomiast rozdział 10 jasno i wielokrotnie stwierdza wolną wolę ludzi (zob. „każdy” w 9:4 i 13; „żaden” w wersecie 11 i „wszyscy” [dwukrotnie] w wersecie 12). Paweł nie stara się pogodzić tego teologicznego napięcia. Obie jego strony są prawdą! Większość doktryn biblijnych

przedstawianych jest w parach paradoksalnych lub dialektycznych. Większość systemów teologicznych to logiczne półprawdy. Zarówno augustynizm i kalwinizm, jak i semipelagianizm oraz arminianizm zawierają w sobie elementy prawdy i fałszu. Biblijne napięcie pomiędzy doktrynami jest bardziej wskazane niż udowodniany za pomocą wersetów, dogmatyczny, racjonalny system teologiczny, wtłaczający Biblię w z góry przyjęte ramy interpretacyjne.

B. Ta sama prawda (co w Rz 9:23) powtórzona jest w Rz 8:29-30 i Ef 1:4.11. Rozdział ten jest najsilniejszym wyrazem Bożej suwerenności w NT. To, że Bóg posiada absolutną władzę nad stworzeniem i odkupieniem, nie może podlegać dyskusji. Prawda ta musi jednak zostać zrównoważona tym, że Bóg wybrał przymierze jako sposób odnoszenia się do stworzenia ludzkiego, uczynionego na Jego obraz. Chociaż prawdą jest, że niektóre przymierza ST, takie jak to opisane w Rdz 15, są bezwarunkowe i nie mają żadnego związku z odpowiedzią człowieka, inne jednak są od niej uzależnione (np. w ogrodzie Eden, z Noem, Mojżeszem, Dawidem). Bóg ma plan odkupienia Swojego stworzenia; żaden człowiek nie może na niego wpłynąć. Bóg postanowił jednak pozwolić jednostkom na uczestniczenie w Jego planach. Ta możliwość uczestnictwa stanowi o teologicznym napięciu pomiędzy Bożą suwerennością (Rz 9) i wolną wolą człowieka (Rz 10).

Wybieranie jednej rzeczy, na którą kładzie nacisk Biblia, i ignorowanie innej, jest niewłaściwe. Pomiędzy doktrynami występuje napięcie, ponieważ kultury wschodu przedstawiają prawdę w parach dialektycznych, pomiędzy którymi ono zachodzi. Doktryny należy rozpatrywać w związku z innymi doktrynami. Prawda jest mozaiką prawd.

III. Ef 1

A. Wybranie przez Boga jest cudowną doktryną. Nie stanowi jednak wezwania do faworyzowania, tylko do bycia kanałem, narzędziem lub środkiem odkupienia innych! W ST termin ten stosowany był przede wszystkim do służby; w NT odnosi się przede wszystkim do zbawienia, z którego wypływa służba. Biblia nigdzie nie godzi pozornej sprzeczności pomiędzy Bożą suwerennością a wolną wolą ludzkości. Potwierdza obie te prawdy! Dobrym przykładem tego biblijnego napięcia jest Rz 9, mówiący o Bożym suwerennym wyborze, oraz Rz 10 opisujący potrzebę ludzkiej odpowiedzi (zob. 10:11.13).

Klucz do tego teologicznego napięcia znaleźć można w Ef 1:4. Jezus jest wybranym przez Boga człowiekiem i w Nim wszyscy są potencjalnie wybrani (Karl Barth). Jezus jest Bożym „tak” w odpowiedzi na potrzebę upadłej ludzkości (Karl Barth). Ef 1:4 jest także pomocny w wyjaśnieniu tej kwestii poprzez to, że stwierdza, że celem predestynacji jest nie tylko niebo, ale również świętość (podobieństwo do Chrystusa). Często zwracamy uwagę na korzyści płynące z Ewangelii, ignorując wynikające z niej obowiązki. Boże powołanie (wybranie) jest zarówno czasowe, jak i wieczne!

Doktryny występują w powiązaniu z innymi prawdami, a nie jako oddzielne, niezwiązane ze sobą twierdzenia. Dobrą analogią jest tu porównanie gwiazdozbioru z pojedynczą gwiazdą. Bóg przedstawia prawdę we wschodnich, a nie zachodnich kategoriach. Nie możemy usuwać napięcia powodowanego przez dialektyczne (paradoksalne) pary prawd doktrynalnych (Bóg jako transcendentny a Bóg jako immanentny; pewność zbawienia a wytrwałość świętych; Jezus jako równy Ojcu a Jezus jako poddany Ojcu; chrześcijańska wolność a chrześcijańskie zobowiązanie wobec partnera przymierza itp.)

Teologiczna koncepcja „przymierza” łączy suwerenność Boga (który zawsze podejmuje inicjatywę i wyznacza porządek) z obowiązkową – zarówno początkową, jak i ciągłą – odpowiedzią skruszonej wiary ze strony człowieka. Należy wystrzegać się dowodzenia wersetami jednej strony paradoksu i umniejszania drugiej! Przyjmowanie jedynie swoich ulubionych doktryn lub systemów teologicznych jest niebezpieczne.

B. „wybrał nas” w Ef 1:4 jest AORYSTEM W TRYBIE ORZEKAJĄCYM STRONY MEDIALNEJ podkreślającym PODMIOT. Nacisk pada tu na wybór Ojca przed wiekami. Boży wybór nie może być rozumiany w islamskim znaczeniu determinizmu – ani też w ultra-kalwinistycznym sensie „niektórych wobec pozostałych” – lecz w sensie przymierza. Bóg obiecał odkupić upadłą ludzkość (zob. Rdz 3:15). Powołał i wybrał Abrahama, aby w ten sposób wybrać całą ludzkość (zob. Rdz 12:3; Wj 19:5-6). Bóg sam wybrał wszystkie osoby, które miały uwierzyć w Chrystusa. Inicjatywa jeżeli chodzi o zbawienie zawsze należy do Boga (por. J 6:44.65). Ten fragment oraz Rz 9 stanowią biblijną podstawę doktryny predestynacji, podkreślanej przez Augustyna i Kalwina.

Bóg wybrał wierzących nie tylko do zbawienia (usprawiedliwienia), ale także do uświęcenia (zob. Kol 1:10-12). Może to odnosić się do (1) naszej pozycji w Chrystusie (zob. 2 Kor 5:21)

lub (2) Bożego pragnienia powielania Jego charakteru w Jego dzieciach (por. Ef 2:10; Rz 8:28-29; Gal 4:19). Bożą wolą dla Jego dzieci jest zarówno niebo pewnego dnia, jak i podobieństwo do Chrystusa teraz!

„W Nim” jest kluczową koncepcją w Ef 1:4. Błogosławieństwa, łaska i zbawienie od Ojca przepływają przez Chrystusa (zob. J 14:6). Warto zauważyć powtórzenie tej formy gramatycznej (DATIVUS LOCATIVUS) w w. 3 „w Chrystusie”; w. 4 „w Nim”; w. 7 „w Nim”; w. 9 „w Nim”; w. 10 „w Chrystusie”; w. 11 „w Nim”; w. 12 „w Chrystusie” i „w Nim” (dwukrotnie). Jezus jest Bożym „tak” w odpowiedzi na potrzebę upadłej ludzkości (Karl Barth). Jezus jest wybrany przez Ojca i w Nim wszyscy są potencjalnie wybrani. Wszelkie błogosławieństwo Boga Ojca przepływa przez Chrystusa.

Zwrot „przed założeniem świata” pojawia się również w Mt 25:34; J 17:24; 1P 1:19-20 i Ap 13:8. Ukazuje zbawcze działanie Trójjedynego Boga jeszcze przed Rdz 1:1. Ludzie są ograniczeni swoim poczuciem czasu; dla nas wszystko jest przeszłością, terażniejszością lub przyszłością, ale nie dla Boga.

Celem predestynacji jest świętość, a nie uprzywilejowany status. Boże powołanie nie jest adresowane do wybranej grupki dzieci Adama, ale do wszystkich! Jest to powołanie ludzkości do tego, by była taka, jaką Bóg ją zamierzył – taka jak On (por. 1 Tes 5:23; 2 Tes 2:13); na Jego obraz (por. Rdz 1:26-27). Obracanie predestynacji w teologiczną przesłankę zamiast realizowania jej przez życie w świętości jest prawdziwą tragedią. Często nasza teologia zagłusza biblijny tekst.

Termin „nieskalani” (*amōmos*) czy też „wolni od skazy” jest użyty w odniesieniu do

1. Jezusa (por. Heb 9:14; 1 P 1:19)
2. Zachariasza i Elżbiety (por. Łk 1:6)
3. Pawła (por. Flp 2:15)
4. wszystkich prawdziwych wierzących (zob. Flp 2:15; 1 Tes 3:13; 5:23)

Niezmienną wolą Boga wobec każdego chrześcijanina jest nie tylko niebo później, ale również upodobanie się do Chrystusa już teraz (por. Rz 8:29-30; Gal 4:19; 1 P 1:2). Wierzący mają być odbiciem Bożego charakteru wobec zgubionego świata, aby w ten sposób głosić mu Ewangelię.

Z gramatycznego punktu widzenia fraza „z miłości” w Tt 2:2 może być dołączona zarówno do Tt 2:4 jak i 2:5. Użycie tej frazy w innych miejscach listu do Efezjan zawsze odnosi się jednak do miłości człowieka do Boga (por. 3:17; 4:2.15.16).

- C. W Ef 1:5 zwrot „przeznaczył nas” jest IMIESŁOWEM AORYSTU STRONY CZYNNIEJ. Ten grecki termin jest złożeniem słów „przed” i „wyznaczać/wydzielać”. Odnosi się on do ustalonego z góry odkupieńczego planu Boga (por. Łk 22:22; Dz 2:23; 4:28; 17:31; Rz 8:29-30). Predestynacja jest jedną z wielu prawd związanych ze zbawieniem ludzkości. Nigdy nie miała być szczególnie podkreślana jako odosobniona idea. Prawda biblijna jest podana jako seria paradoksalnych par pozostających wobec siebie w napięciu. Wyznaniowość ma tendencję do usuwania biblijnego napięcia poprzez podkreślanie tylko jeden strony zestawu dialektycznych prawd (predestynacja a wolna wola; pewność zbawienia a wytrwałość świętych; grzech pierworodny a grzech dobrowolny; bezgrzeszność a grzeszenie mniej; natychmiastowa deklaratywna świętość a stopniowe uświęcanie; wiara a uczynki; chrześcijańska wolność a odpowiedzialność; transcendencja a immanencja).

Boży wybór nie wynika z Jego uprzedniej wiedzy o życiu danego człowieka, ale z Jego łaskawego charakteru (por. Ef 1:7.9 i 11). Bóg pragnie, by wszyscy (a nie jakaś wyjątkowa garstka jak np. gnostycy czy współcześni ultra-kalwińscy) byli zbawieni (por. Ez 18:21-23.32; J 3:16-17; 1 Tm 2:4; 4:10; Tt 2:11; 2 P 3:9; 1 J 2:2; 4:14). Boża łaska (Boży charakter) jest teologicznym kluczem do tego fragmentu (por. Ef 1:6a, 7c, 9b) – w ten sam sposób, w jaki Boże miłosierdzie jest kluczem do innych fragmentów mówiących o predestynacji, np. Rz 9-11.

Jedyną nadzieją upadłej ludzkości jest Boża łaska i miłosierdzie (por. Iz 53:6 i inne starotestamentowe teksty cytowane w Rz 3:9-18). Ważne jest, żeby przy interpretacji tych kilku pierwszych teologicznych rozdziałów uświadomić sobie, że Paweł podkreśla kwestie, które są zupełnie niezwiązane z ludzkimi uczynkami: predestynację (rozdział 1), łaskę (rozdział 2), i Boży odwieczny plan zbawienia (tajemnica, 2:11-3:13). Miało to zrównoważyć nacisk, jaki fałszywi nauczyciele kładli na ludzkie zasługi i dumę.

▣ Stwierdzenie „aby... nie zginął” sugeruje, że niektórzy zginą (AORYST STRONY MEDIALNEJ TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO). Ich zagłada (*apollumi*, AORYST STRONY MEDIALNEJ TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO) jest bezpośrednio związana z ich brakiem wiary w odpowiedzi na Jezusa (por. 11:25). Bóg nie powoduje, nie

zamierza ani nie chce ich niewiary
(por. Ez 18:23.32; 1 Tm 2:4; 2P 3:9).

Wielu usiłowało potraktować ten zwrot dosłownie i przez to sugerować zagładę grzeszników. Byłoby to sprzeczne z Dn 12:2 i Mt 25:46. Jest to dobrym przykładem na to, jak szczerzy wierzący włączają wysoce metaforyczną wschodnią literaturę w zachodnie (dosłowne i logiczne) ramy interpretacyjne. Termin ten został szczegółowo omówiony przez Roberta B. Girdlestone'a w *Synonyms of the Old Testament* [*Synonimy Starego Testamentu*], s. 275-277. Zobacz Temat specjalny: Zagłada (*apolummi*) w 10:10.

Także tutaj wyraźnie widać dualistyczny sposób myślenia i pisania Jana (np. ginąć a mieć życie wieczne). Ewangelie synoptyczne i Ewangelia Jana znacznie się różnią słownictwem i teologicznym uporządkowaniem nauczania Jezusa. Można zdumiewać się tym, ile wolności (pod boskim prowadzeniem czy też natchnieniem) mieli autorzy Ewangelii prezentując Jezusa wybranej przez siebie grupie czytelników. Zobacz też: Gordon Fee i Douglas Stuart, *How To Read The Bible For All Its Worth* [*Jak czytać Biblię, żeby odkryć całe jej bogactwo*], s. 127-148.

3:17 „aby świat potępił” W Ewangelii Jana jest kilka fragmentów stwierdzających, że Jezus przyszedł jako Zbawiciel, a nie Sędzia (por. 3:17-21; 8:15; 12:47). Jednak zawiera ona także inne fragmenty, które mówią o tym, że Jezus przyszedł aby sądzić i że będzie sądził (por. 5:22-23.27; 9:39; tak jak i inne części NT: Dz 10:42; 17:31; 2Tm 4:1; 1P 4:5).

Warto tu poczynić parę komentarzy teologicznych:

1. Bóg oddał Jezusowi sąd nad światem – tak samo, jak oddał Mu stworzenie i odkupienie, aby otoczyć Go chwałą (por. 5:23).
2. Za pierwszym razem Jezus nie przyszedł by sądzić, ale by zbawić (por. 3:17), ale odrzucając Go ludzie sami wydają na siebie osąd.
3. Jezus powróci jako Król Królów i Sędzia (por 9:39).

3:18 W tym wersecie powtarza się temat darmowego zbawienia przez Chrystusa w zestawieniu z sądem, który ludzie sami na siebie ściągają. Bóg nie wysłał ludzi do piekła. Sami się tam wysyłają. Wiara ma trwałe skutki („wierzący” IMIESŁÓW CZYNNY CZASU TERAŹNIEJSZEGO) tak samo jak i niewiara („został potępiony” ASPEKT DOKONANY STRONY BIERNEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO i „nie uwierzył” ASPEKT DOKONANY STRONY CZYNNY TRYBU ORZEKAJĄCEGO). Zobacz Temat specjalny w 2:23 i 9:7.

3:19-21 „ludzie bardziej umiłowali ciemność aniżeli światło” Wielu ludzi, którzy usłyszeli Ewangelię, odrzuca ją – nie ze względów intelektualnych czy kulturowych, ale głównie ze względów moralnych (por. Hi 24:13). Światło odnosi się do Chrystusa (por. 1:9; 8:12; 9:5; 12:46) i Jego przesłania o Bożej miłości, potrzebie ludzkości, Jego zaspokojeniu tej potrzeby i wymaganej reakcji. Jest to powracający motyw z 1:1-18.

3:19 „A sąd polega na tym” Sąd, tak jak zbawienie, jest zarówno teraźniejszą rzeczywistością (por. 3:19; 9:39) jak i czymś, co spełni się w przyszłości (por. 5:27-29; 12:31.48). Wierzący żyją w „już” urzeczywistnionej eschatologii i w „jeszcze nie” wypełnionej eschatologii. Życie chrześcijańskie jest radością i straszliwym zmaganiem; jest zwycięstwem następującym po serii porażek; pewnością, a zarazem serią napomnień, by wytrwać!

3:21 „kto spełnia wymagania prawdy” Jako że „światło” (por. ww. 19: 20 [dwukrotnie] i 21) jest oczywistym odniesieniem do Jezusa, możliwe jest, że „prawda” również powinna być pisana z wielkiej litery. Robert Hanna w *A Grammatical Aid to the Greek New Testament* [*Pomocy gramatycznej do greckiego Nowego Testamentu*] cytuje N. Turnera, *Grammatical Insights into the New Testament* [*Gramatyczne zrozumienie Nowego Testamentu*], który tłumaczy tę frazę jako „człowiek, który jest uczniem Prawdy” (s. 144).

Teologicznie rzecz biorąc werset ten wyraża tę samą prawdę co Mt 7. Życie wieczne ma widoczne objawy. Człowiek nie może prawdziwie spotkać Boga w Chrystusie, być wypełniony Duchem Świętym i pozostać niezmiennym. Przypowieść o glebach skupia się na przynoszeniu owoców, a nie na kiełkowaniu (por. Mt 13; Mk 4; Łk 8; zob. omówienie w J 15:1-11). Uczynkami nie można zapracować na zbawienie, ale są one dowodem, że dana osoba jest zbawiona (por. Ef 2:8-10).

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Co oznacza zwrot „nowonarodzony”?
2. Jak myślisz, do czego odnosi się „woda” z w. 5 i dlaczego?
3. Co kryje się za słowem „wierzyć” (w odniesieniu do zbawczej wiary)?
4. Czy J 3:16 mówi o miłości Ojca czy Jezusa do ludzi?
5. Jaki jest związek pomiędzy kalwinizmem a J 3:16?
6. Czy „zginąć” oznacza unicestwienie?
7. Zdefiniuj „światło”.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 3:22-36

- A. Jan podkreśla pełną boskość Jezusa Chrystusa od samego początku swojej Ewangelii za pośrednictwem dialogów i spotkań z różnymi osobami. W rozdziale 3 format ten pozostaje taki sam.
- B. Jan, który pisał swoją Ewangelię pod koniec pierwszego wieku, odpowiada na pytania, które pojawiły się po tym, jak napisane zostały Ewangelie synoptyczne. Jedno z nich dotyczyło najwyraźniej licznej rzeszy zwolenników Jana Chrzciciela oraz wczesnych herezji z nim związanych (zob. Dz 18:24-19:7). Istotne jest, że w 1:6-8.19-36 oraz 3:22-36 Jan Chrzciciel potwierdza swoją podrzędną rolę wobec Jezusa z Nazaretu oraz zapewnia o Jego mesjańskiej roli.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): J 3:22-24

²²Potem Jezus i uczniowie Jego udali się do ziemi judzkiej. Tam z nimi przebywał i udzielał chrztu. ²³Także i Jan był w Aion, w pobliżu Salim, udzielając chrztu, ponieważ było tam wiele wody. I przychodzili [tam] ludzie i przyjmowali chrzest. ²⁴Nie wtrącono bowiem jeszcze Jana do więzienia.

J 3:22 „udali się do ziemi judzkiej” Ten wczesny etap służby Jezusa nie pojawia się w Ewangeliach synoptycznych. Ewangelie nie są chronologicznymi biografiami Chrystusa. Zobacz: *How To Read The Bible For All Its Worth [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całe jej bogactwo]* Gordona Fee i Douglasa Stuarta, s. 127-148.

▣ **„Tam z nimi przebywał”** Jezus przemawiał do tłumów, ale ze swoimi uczniami po prostu dużo rozmawiał. Objawiał im Siebie. Metodologię tę opisują dwie wspaniałe książki Roberta E. Colemana, *The Master Plan of Evangelism* [polskie wydanie: *Ewangelizacja według planu Mistrza*] oraz *The Master Plan of Discipleship [Uczniostwo według planu Mistrza]*. Obydwie podkreślają osobiste zaangażowanie Jezusa w małej grupie osób.

▣ **„i udzielał chrztu”** Z J 4:2 dowiadujemy się, że Jezus Sam nie chrzczył, tylko Jego uczniowie. Przesłanie Jezusa było z początku bardzo podobne do tego, co głosił Jan Chrzciciel. Było to starotestamentowe przesłanie skruchy i przygotowania. Wspomniany tu chrzest nie jest chrztem chrześcijańskim – symbolizuje jedynie skruchę i duchową otwartość.

3:23 „Także i Jan był w Aion, w pobliżu Salim, udzielając chrztu” Położenie tego miejsca jest niepewne.

1. Niektórzy są zdania, że była to Perea w Transjordanii
2. Inni uważają, że była to północno-wschodnia Samaria
3. Inni natomiast sądzą, że było położone niecałe 5 km od miasta Sychem

Ponieważ, jak się wydaje, „aeonon” oznacza „strumień”, najbardziej prawdopodobna jest opcja #3. Niezależnie od dokładnego położenia, Jezus pełnił swoją służbę w Judei, a Jan znajdował się trochę na północ od Niego.

3:24 „Nie wtrącono bowiem jeszcze Jana do więzienia” Nie jest pewne, dlaczego zostało tutaj dodane to chronologiczne określenie. Niektórzy twierdzą, że jest to próba zsynchronizowania chronologii Jana z synoptykami (zob. Mt 14:1-12; Mk 6:14-29). Jest to sposób umieszczenia tego spotkania na przestrzeni życia Chrystusa.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): J 3:25-30

²⁵A powstał spór między uczniami Jana a [pewnym] Żydem w sprawie oczyszczenia. ²⁶Przyszli więc do Jana i powiedzieli do niego: «Nauczycielu, oto Ten, który był z tobą po drugiej stronie Jordanu i o którym ty wydałeś świadectwo, teraz udziela chrztu i wszyscy idą do Niego». ²⁷Na to Jan odrzekł: «Człowiek nie może otrzymać niczego, co by mu nie było dane z nieba. ²⁸Wy sami jesteście mi świadkami, że powiedziałem: Ja nie jestem Mesjaszem, ale zostałem przed Nim posłany. ²⁹Ten, kto ma oblubienicę, jest oblubieńcem; a przyjaciel oblubieńca, który stoi i słucha go, doznaje najwyższej radości na głos oblubieńca. Ta zaś moja radość doszła do szczytu. ³⁰Potrzeba, by On wzrastał, a ja się umniejszał.

3:25 „powstał spór między uczniami Jana a [pewnym] Żydem” „Spór” (BT, BW, BWP) to silnie nacechowany termin oznaczający „kontrowersję” lub „konfrontację”. Niektóre manuskrypty grackie mają tu LICZBĘ MNOGĄ „Żydów”. Starożytne manuskrypty greckie są równie podzielone. Ponieważ LICZBA POJEDYNCZA jest mniej powszechna (tj. MSS P²⁵: κ²: A, B, L, W), prawdopodobnie to ona jest oryginalna. UBS⁴ ocenia ją jako „B” (prawie pewna). Tendencją skrybów w starożytności było harmonizowanie i wygładzanie tekstów. Interesujący jest również fakt, iż prawdopodobnie to uczniowie Jana rozpoczęli ten spór.

▣

GPNT	„o oczyszczeniu_(się)”
BP	„w sprawie oczyszczenia”
BW, BWP	„o oczyszczenie”
PL	„Rzecz dotyczyła oczyszczenia”

Na temat przedmiotu tego sporu powstało kilka teorii (źródło: NKJV).

1. Możliwe, że uczniowie Jana mieli na myśli związek pomiędzy chrztem Jana i Jezusa a żydowskim zwyczajem obmywania; użyto tu tego samego słowa co w 2:6.
2. Niektórzy twierdzą, że chodzi o najbliższy kontekst, w którym Jezus naucza, że Jego życie i służba całkowicie wypełniły judaizm.
 - a. 2:1-12 wesele w Kanie Galilejskiej
 - b. 2:13-22 oczyszczenie świątyni
 - c. 3:1-21 rozmowa z Nikodemem, dostojnikiem żydowskim
 - d. 3:22-36 żydowskie obmywania a chrzest Jana Chrzciciela i Jezusa

Fakt, że w kontekście nie znajdujemy nic więcej na temat tej konkretnej dysputy podkreśla to, że była to dla Jana Chrzciciela kolejna okazja, aby zaświadczyć o wyższości Jezusa z Nazaretu.

3:26 „o którym ty wydałeś świadectwo, teraz udziela chrztu i wszyscy idą do Niego” Uczniowie pamiętali wcześniejsze świadectwo Jana na temat Baranka Bożego (zob. 1:19-36) i widocznie trochę zazdroszczą Mu Jego sukcesów (hiperbola). Jezus także był wrażliwy na wszelkie dążenia do współzawodnictwa (zob. 4:1).

3:27 „Człowiek nie może otrzymać niczego, co by mu nie było dane z nieba” Jest to bardzo bezpośrednie potwierdzenie faktu, że w kwestiach duchowych nie ma miejsca na współzawodnictwo. Wszystko, co mają wierzący, zostało im dane dzięki Bożej łasce. Powstało jednak wiele teorii dotyczących znaczenia słów „co” oraz „mu” w tym zdaniu.

1. Niektórzy twierdzą, że „mu” odnosi się do wierzącego, a „co” do przyjścia do Chrystusa po zbawienie (Bóg inicjuje, ludzie mogą tylko odpowiedzieć, zob. J 6:44.65).
2. Inni są zdania, że „mu” odnosi się do Jezusa, a „co” do wierzących (por. J 6:39; 10:29; 17:2.9.11.24)

Różnica pomiędzy tymi dwoma stanowiskami jest taka, że słowo „dane” ma związek albo ze zbawieniem indywidualnego wierzącego, albo z tym, że wszyscy wierzący są Bożym darem dla Jezusa (zob. 17:2).

3:28 „Ja nie jestem Mesjaszem” Jan Chrzciciel konkretnie stwierdza, tak jak uczynił to w 1:20: że nie jest Mesjaszem, tylko Jego zwiastunem. Jest to oczywista aluzja do prorockich wypowiedzi zawartych w Mal 3:1 i 4:5-6 oraz w Iz 40 (zob. J 1:23). Zobacz komentarz do słowa „Mesjasz” w 1:20 i Temat specjalny w 4:25.

3:29 „Ten, kto ma oblubienicę, jest oblubieńcem” Jest czymś uderzającym, jak wiele nawiązań do metafory małżeństwa opisującej więź pomiędzy Bogiem a Izraelem pojawia się w ST (por. Iz 54:5; 62:4-5; Jer 2:2; 3:20; Ez 16:8; 23:4; Oz 2:21). Odwołuje się do niej także Paweł w Ef 5:22ff. Chrześcijańskie małżeństwo jest prawdopodobnie najlepszym współczesnym przykładem relacji opartej na przymierzu.

▣ **„Ta zaś moja radość doszła do szczytu”** RZECZOWNIK „radość” i CZASOWNIK „radować się” pojawiają się w tym wersecie trzykrotnie. Zamiast wykazywać ducha rywalizacji, Jan Chrzciciel w oczywisty sposób uznał swoje miejsce i uradował się w Jezusie.

3:30 „Potrzeba, by On wzrastał, a ja się umniejszał” Termin „potrzeba” (*dei*) jest tu bardzo istotny. Pojawia się on także w 3:14 oraz 4:4. Jest to znaczące potwierdzenie tego, że Jan uważał się tylko ze zwiastuna większej i ważniejszej służby Jezusa.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): J 3:31-36

³¹ Kto przychodzi z wysoka, panuje nad wszystkimi, a kto z ziemi pochodzi, należy do ziemi i po ziemsku przemawia. Kto z nieba pochodzi, Ten jest ponad wszystkim. ³² Świadczy On o tym, co widział i słyszał, a świadectwa Jego nikt nie przyjmuje. ³³ Kto przyjął Jego świadectwo, wyraźnie potwierdził, że Bóg jest prawdomówny. ³⁴ Ten bowiem, kogo Bóg posłał, mówi słowa Boże: a z niezmierzonej obfitości udziela [mu] Ducha. ³⁵ Ojciec miłuje Syna i wszystko oddał w Jego ręce. ³⁶ Kto wierzy w Syna, ma życie wieczne; kto zaś nie wierzy Synowi, nie ujrzy życia, lecz grozi mu gniew Boży».

3:31-36 Komentatorzy spierają się, czy wersety te to:

1. Kontynuacja słownych zapewnień Jana Chrzciciela
2. Słowa Jezusa (zob. 3:11-12)
3. Wypowiedź apostoła Jana

Wersety te powracają do tematów poruszanych w ww. 16-21.

3:31 „Kto przychodzi z wysoka” Znaczące jest, że te dwa tytuły nadawane Mesjaszowi podkreślają Jego preegzystencję i pełną boskość (sugerowaną w wersecie 31), a także Jego wcielenie i Boże poselstwo (sugerowane w wersecie 34). Termin „z wysoka” to ten sam, który użyty został w wersecie 3 we frazie „narodzić się na nowo” lub „narodzić się z góry”.

Ten podział na to, co nad, i na to, co pod, na Bożą domenę i ziemską domenę ludzkości, jest charakterystyczny dla Jana. Różni się od eschatologicznego dualizmu zwojów znad Morza Martwego, a także od gnostyckiego podziału na ducha i materię. U Jana stworzenie i ludzkie ciało nie są same w sobie złe ani grzeszne.

▣ **„nad wszystkimi... ponad wszystkim”** Pierwsza część tego wersetu nawiązuje do boskości i preegzystencji Jezusa, przychodzącego z nieba (zob. 1:1-18; 3:11-12), podczas gdy jego druga część potwierdza fakt, że jest On ponad Bożym stworzeniem. W tekście greckim niepewne jest, czy „wszystko” jest rodzaju MĘSKIEGO czy NIJAKIEGO, odnoszącego się do całej ludzkości lub wszystkich rzeczy. Drugiego „ponad wszystkim” brakuje w niektórych tekstach greckich. UBS⁴ nie może decydować o jego włączeniu do tekstu Biblii, ale przesłanki krytyki tekstów (zobacz Dodatek 2) przemawiają za jego włączeniem.

▣

GPNT
BP
BW
BWP

„Będący z ziemi z ziemi jest i z ziemi mówi”
„Kto z ziemi pochodzi, do ziemi należy i mówi o sprawach ziemskich”
„kto z ziemi pochodzi, należy do ziemi i mówi rzeczy ziemskie”
„kto z ziemi pochodzi, należy do tego, co ziemskie, i po ziemsku przemawia”

PL „Kto pochodzi z ziemi, należy do niej i mówi jak ludzie z tej ziemi”

Nie jest to negatywne zdanie o Janie. Słowo tłumaczone tu jak ziemia (*gē*, 12:32; 17:4; 1 J 5:8 oraz 76 razy w Apokalipsie) to nie ten sam termin, co „świat” (*kosmos*), którym Jan często posługuje się w negatywnym znaczeniu. Jest to po prostu potwierdzenie tego, że Jezus mówił o tym, co znał – o niebie, podczas gdy wszystkie istoty ludzki mówią o tym, co znają – o ziemi. Dlatego świadectwo Jezusa jest daleko większe niż jakiegokolwiek ziemskiego proroka lub kaznodziei (zob. Heb 1:1-4).

3:32 „Świadczy On o tym, co widział i słyszał” Mamy tu grę CZASÓW GRAMATYCZNYCH, w których użyte są CZASOWNIKI: (1) „widział” to CZAS DOKONANY; (2) „słyszał” to AORYST; a (3) „świadczy” to CZAS TERAŹNIEJSZY. Jezus jest ostatecznym objawieniem Boga (por. 1 Kor 8:6; Kol 1:13-20; Heb 1:2-3). To, co mówi, wypływa z Jego (1) własnego doświadczenia z Bogiem Ojcem oraz (2) własnej boskości.

▣ „a świadectwa Jego nikt nie przyjmuje” Jest to orientalna przesada, ponieważ wersety 23-26 wskazują na to, że wielu do Niego przychodziło. Fraza ta odnosi się do judaizmu jako całości (zob. 3:11), a nie tylko bezpośredniego kontekstu.

3:33 „Kto” Ukazuje to Bożą uniwersalną, nieograniczoną miłość do wszystkich istot ludzkich. Boża Ewangelia nie wiąże się z żadnymi przeszkodami; należy tylko skruszyć się i uwierzyć (zob. Mk 1:15; Dz 20:21) – oferta ta jest dostępna dla wszystkich (zob. 1:12; 3:16-18; 4:42; 1 Tm 2:4; Tt 2:11; 2 P 3:9; 1 J 2:1; 4:14).

▣ „przyjął Jego świadectwo” Werset 33 jest IMIESŁOWEM AORYSTU, podczas gdy w. 36 jest IMIESŁOWEM CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Pokazuje to, że zaufanie Bogu w kwestii zbawienia to nie tylko początkowa decyzja, ale życie w uczniostwie. To samo potwierdzenie potrzeby przyjęcia Jezusa pojawiło się już zarówno w 1:12 jak i 3:16-18. Zauważmy tutaj dychotomię pomiędzy przyjęciem świadectwa (werset 33) a dalszym trwaniem w nim (werset 36). Termin „przyjąć”, podobnie jak „wiara”, ma w NT dwa skojarzenia:

1. osobiste przyjęcie Chrystusa i trwanie w Nim
2. przyjęcie prawd i doktryn składających się na Ewangelię (por. Jud 3:20)

▣

GPNT „opieczętował, że Bóg prawdomówny jest”
BP „przyłożył pieczęć na dowód, że Bóg mówi prawdę”
BW „potwierdził, że Bóg mówi prawdę”
BWP „stwierdza wyraźnie, że Bóg mówi prawdę”
PL „potwierdził tym samym, że Bóg mówi prawdę”

Kiedy wierzący składają swoje osobiste zaufanie w Chrystusie, potwierdzają, że Boże przesłanie o Nim Samym, o świecie, ludzkości i Jego Synu, jest prawdziwe (por. Rz 3:4). Jest to temat, który często pojawia się u Jana (zob. 3:33; 7:28; 8:26; 17:3; 1 J 5:20). Jezus jest prawdomówny, ponieważ ostatecznie objawia jedyne prawdziwego Boga (zob. 3:7.14; 19:11).

Aby dowiedzieć się więcej o CZASOWNIKU „pieczętować” (AORYST STRONY CZYNNEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO), zobacz poniższy Temat specjalny.

TEMAT SPECJALNY: PIECZĘĆ

W starożytności pieczęć mogła być sposobem wykazania:

1. prawdy (zob. J 3:33)
2. własności (zob. J 6:27; 2 Tm 2:19; Ap 7:2-3; 9:4)
3. bezpieczeństwa lub ochrony (zob. Rdz 4:15; Mt 27:66; Rz 4:11; 15:28; 2 Kor 1:22; Ef 1:13; 4:30; Ap 20:3)
4. może być także znakiem rzeczywistości Bożej obietnicy daru (zob. Rz 4:11 i 1 Kor 9:2)

Przeznaczeniem pieczęci w Ap 7:2-4; 9:4 jest identyfikacja Bożych ludzi, żeby nie dotknął ich Jego gniew. Pieczęć szatana pomaga rozpoznać jego ludzi, którzy są przedmiotem Bożego gniewu. W Apokalipsie „ucisk” (tj. *thlipsis*) polega zawsze na prześladowaniu wierzących przez niewierzących, natomiast gniew (tj. *orgē* lub *thumos*) zawsze odnosi się do Bożego sądu nad niewierzącymi, aby dać im szansę upamiętania i zwrócenia się w wierze do Chrystusa. Pozytywny cel sądu uwidoczony został w błogosławieństwach/przekleństwach przymierza w Pwt 27-28 i Psalmie 1.

3:34 „Ten bowiem, kogo Bóg posłał, mówi słowa Boże” W wersecie 34 znajdują się dwa paralelne stwierdzenia pokazujące, że władza Jezusa pochodzi od Boga:

1. Bóg Go posłał
2. Posiada pełnię Ducha

▣ **„z niezmierzonej obfitości udziela [mu] Ducha”** W dosłownym brzmieniu zdanie to jest zaprzeczone (GPNT: „Nie bowiem z miary daje Ducha”), ale w języku polskim jego znaczenie lepiej oddaje forma niezaprzeczona. Opisywaną tu pełnię Ducha można rozumieć na dwa sposoby:

1. Niektórzy są zdania, że Jezus daje pełnię Ducha wierzącym (zob. 4:10-14; 7:37-39)
2. Inni twierdzą, że pełnia Ducha dotyczy Bożego daru – Mesjasza (zob. werseł 35).

Rabini posługiwali się pojęciem „miara” do opisu tego, w jaki sposób Bóg dawał natchnienie prorokom. Podkreślali także, że żaden prorok nie miał pełnej miary Ducha. Ukazuje to, że Jezus jest większy od proroków (zob. Heb 1:1-2) i jako taki stanowi pełne objawienie Boga.

3:35 „Ojciec miłuje Syna” Oświadczenie to powtarza się w 5:20 oraz 17:23-26. Więż wierzących z Bogiem opiera się na Jego miłości do Mesjasza (wyjątkowego Syna, por. Heb 1:2; 3:5-6; 5:8; 7:28). Zauważmy wymienione w tym kontekście powody, dla których ludzie powinni ufać Jezusowi jako Mesjaszowi.

1. Ponieważ jest z wysoka i ponad wszystkimi (w. 31)
2. Ponieważ został wysłany przez Boga na służbę jednania (w. 34)
3. Ponieważ Bóg ciągle obdarza Go pełnią Ducha (w. 34)
4. Ponieważ Bóg Go kocha (w. 35)
5. Ponieważ Bóg oddał wszystko w Jego ręce (w. 35)

Na określenie „miłości” jest kilka greckich słów związanych z różnymi ludzkimi relacjami. *Agapaō* i *fileō* są częściowo zbieżne znaczeniowo. Oba używane są do opisanie miłości Ojca do Syna:

1. 3:35; 17:23.24.26 – *agapaō*
2. 5:20 – *fileō*

W rozmowie Jezusa z Piotrem, opisanej w J 21:15-17 wydaje się jednak występować pewien kontekstualny rozdział. Pamiętajmy: o znaczeniu słów decyduje „kontekst, kontekst i jeszcze raz kontekst”, a nie leksykony i słowniki!

▣ **„wszystko oddał w Jego ręce”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY ASPEKTU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Jest to hebrajski idiom oznaczający władzę lub autorytet nad kimś innym (zob. 10:28; 13:3; Dz 4:28; 13:11). Jest to niezwykle interesująca fraza, mająca wiele odpowiedników (zob. J 17:2; Mt 11:27; 28:18; Ef 1:20-22; Kol 2:10; 1 P 3:22).

3:36

GPNT „Wierzący w Syna ma życie wieczne. Zaś nieuległy Synowi nie zobaczy życia”

BP „Kto wierzy w Syna, ma życie wieczne, a kto nie chce wierzyć Synowi, nie osiągnie życia”

BW „Kto wierzy w Syna, ma żywot wieczny, kto zaś nie słucha Syna, nie ujrzy żywota”

BWP „Każdy, kto wierzy w Syna, ma życie wieczne; kto zaś nie wierzy w Syna, tego czeka nie życie”

PL „Kto wierzy w Syna, ma życie wieczne, kto natomiast odmawia Synowi posłuszeństwa, nie zazna życia”

Te FORMY CZASOWNIKOWE są wszystkie w STRONIE CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO, co oznacza trwające działanie. Wiara to coś więcej niż jednorazowa decyzja – nieważne jak szczerza lub emocjonalna (zob. Mt 13:20). Potwierdza to fakt, że nie znając Jezusa, nie można poznać Ojca (por. J 12:44-50 i 1 J 5:10). Zbawienie przychodzi jedynie poprzez trwającą relację z Jezusem – Synem (zob. 10:1-18; 14:6)

CZAS TERAŹNIEJSZY wskazuje nie tylko na trwające działanie, ale także na teraźniejszą rzeczywistość zbawienia. Jest to coś, co wierzący mają już teraz, chociaż nie jest ono w pełni dokonane. Jest to dualizm „już” vs. „jeszcze nie” dwóch epok (zobacz Temat specjalny: Ten wiek i wiek, który ma nadejść w 1 J 2:17; zobacz też Temat specjalny: Czasy gramatyczne stosowane do zbawienia w 9:7).

Interesujące jest także zauważenie przeciwstawienia „wierzenia” „posłuszeństwu” w tym wersecie. Ewangelia to nie tylko osoba, którą przyjmujemy i prawda, którą uznajemy, ale także nasze życie (por. Łk 6:46; Ef 2:8-10).

▣ „**lecz grozi mu gniew Boży**” Jest to jedyny fragment w pismach Jana (oprócz Apokalipsy, w której występuje 5 razy), w którym pojawia się termin „gniew” (*orgē*). Jest to powszechnie znane pojęcie, związane zazwyczaj z „sądem”. Jest to TRYB ORZEKAJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO. „Wiara”, „posłuszeństwo” i „gniew” są bieżącą, terażniejszą rzeczywistością, która zostanie dopełniona w przyszłości. Występuje tu to samo napięcie co pomiędzy „już” a „jeszcze nie” jeżeli chodzi o Królestwo Boże. Pełne biblijne omówienie Bożego gniewu znajduje się w Rz 1:18-3:20.

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. W jaki sposób początkowa nowina Jezusa była podobna do tego, co głosił Jan Chrzciciel?
2. Czy ten chrzest jest tym samym, co chrzest chrześcijański?
3. Dlaczego w początkowych rozdziałach Ewangelii Jana słowa Jana Chrzciciela są tak mocno eksponowane?
4. Opisz liczbę i rodzaj przeciwstawień, za pomocą których Jan – autor Ewangelii – porównuje Jana Chrzciciela z Jezusem?
5. W jaki sposób pojęcie „przyjąć” w wersecie 33 wiąże się ze słowem „wierzyć” z wersetu 36? Co wnosi do tego termin „nieposłuszeństwo” z wersetu 36?
6. Wymień podane przez Jana powody, dla których ludzie powinni zaufać Jezusowi z Nazaretu jako swojej jedynej nadziei zbawienia (wersety 31-36).
7. Wyjaśnij, dlaczego słowo „gniew” w wersecie 36 jest CZASOWNIKIEM w CZASIE TERAŹNIEJSZYM.

ROZDZIAŁ 4 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
Jezus i Samarytanka	Rozmowa Jezusa z Samarytanką	Nauka o wodzie żywej	Jezus i Samarytanka	Jezus, Samarytanka i dar wody żywej
4:1-26			4:1-26	4:1-3 4:4-26
4:27-38			Praca misyjna apostołów 4:27-38	4:27-30
	4:1-42	4:1-42		Prawdziwy pokarm: pełnienie woli Bożej 4:31-38
4:39-42			Jezus wśród Samarytan 4:39-42	Sychar: Nawrócenia wśród Samarytan 4:39-42 4:43-45
Powrót do Galilei	Uzdrowienie syna dworzanina królewskiego w Galilei	Nowy znak w Kanie	Powrót do Galilei	
4:43-45	4:43-54	4:43-54	4:43-45	
Syn dworzanina			Uleczenie syna urzędnika królewskiego z Kafarnaum	Uzdrowienie dla ufających Słowu
4:46-54			4:46-54	4:46:54

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 4:1-54

- A. Rozdziały 3 i 4 są celowo ustrukturyzowane:
 1. „Pan religijny” (Nikodem) vs. „pani wyrzutek” (kobieta przy studni)
 2. Judaizm skupiony wokół Jerozolimy (ortodoksyjny) vs. judaizm samarytański (heretycki)
- B. Prawdy na temat osoby i dzieła Jezusa są pogłębiane za pośrednictwem:
 1. Rozmowy z kobietą przy studni (wersety 1-26);
 2. Rozmowy z Jego uczniami (wersety 27-38);
 3. Świadczenia mieszkańców wioski (wersety 29-42)
 4. Przyjęcia przez Galilejczyków (wersety 43-45)
 5. Znaku/cudu władzy Jezusa nad chorobą (wersety 46-54).

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 4:1-6

¹A kiedy Pan dowiedział się, że faryzeusze usłyszeli, iż Jezus pozyskuje sobie więcej uczniów i chrzci więcej niż Jan - ²choć w rzeczywistości sam Jezus nie chrzczył, lecz Jego uczniowie - ³opuścił Judeę i odszedł znów do Galilei. ⁴Trzeba Mu było przejść przez Samarię. ⁵Przybył więc do miasteczka samarytańskiego, zwanego Sychar, w pobliżu pola, które [niegdyś] dał Jakub synowi swemu, Józefowi. ⁶Było tam źródło Jakuba. Jezus zmęczony drogą siedział sobie przy studni. Było to około szóstej godziny.

4:1 „Pan” Wspominając te wydarzenia (z pomocą Ducha Świętego) po latach, Jan używa w jednym zdaniu słów „Pan” i „Jezus” w odniesieniu do tej samej osoby.

W niektórych greckich manuskryptach w wersecie 1 słowo „Jezus” pojawia się dwa razy (tj. \aleph , D, NRSV, NJB, REB), ale w źródłach MSS P^{66,75}, A, B, C, L (NASB, NKJV) występuje „Pan”. Pomimo lepszego poparcia w manuskryptach dla słowa „Pan”, w tekście UBS⁴ pojawia się słowo „Jezus” opatrzone notą „C” (trudno rozstrzygnąć).

▣ „faryzeusze” Zobacz Temat specjalny w 1:24.

▣ „usłyszeli, iż Jezus pozyskuje sobie więcej uczniów i chrzci więcej niż Jan” Być może Jezus opuścił te tereny z powodu tarć pomiędzy Jego naśladowcami a naśladowcami Jana Chrzciciela, powodowanych przez faryzeuszy. Ewangelie synoptyczne podają, że odszedł stamtąd dlatego, że Herod Antypas uwięził Jana Chrzciciela (zob. Mt 4:12; Mk 1:14; Łk 3:20).

4:2 „sam Jezus nie chrzczył” Nie jest to uwaga dyskredytująca chrzest jako taki (por. Mt 28:19; Dz 2:38; 8:12; 16:33; 22:16), tylko uwzględnienie egocentrycznej natury ludzkości (tzn. „mnie ochrzcił Jezus” albo Paweł – por. 1 Kor 1:17). Wygląda na to, że Jezus chrzczył na początku Swojej posługi (por. J 3:33), ale później przestał. Jan koryguje fałszywe zdanie faryzeuszy.

4:3 „opuścił Judeę i odszedł znów do Galilei” Użyto tu dwóch AORYSTÓW STRONY CZYNNEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO w celu podkreślenia geograficznego przemieszczania się Jezusa.

4:4 „Trzeba Mu było przejść przez Samarię” „Trzeba” to grecki CZASOWNIK *dei*, kilkakrotnie użyty przez Jana w tym kontekście (por. J 3:7.14.30). Zazwyczaj tłumaczony jest jako „potrzeba” lub „trzeba”. Za taką, a nie inną trasą Jezusa stoi niebiański zamysł. Jest to najkrótsza droga; Józef Flawiusz podaje, że Żydzi z Galilei zazwyczaj podążali tą trasą – ale Żydzi z Judei nienawidzili Samarytan i nie przechodzili przez ich ziemie, ponieważ uważali ich za religijnych mieszańców.

TEMAT SPECJALNY: RASIZM

I. Wprowadzenie

- A. Nastawienie to, cechujące się poczuciem wyższości, jest uniwersalnym wyrazem upadku człowieka w ramach społeczeństwa – to ego ludzkości opierające się na plecach innych. Pod wieloma względami rasizm jest współczesnym zjawiskiem, podczas gdy historia nacjonalizmu (albo trybalizmu) jest znacznie dłuższa.
- B. Nacjonalizm został zapoczątkowany pod wieżą Babel (Rdz 11) i pierwotnie miał związek z trzema synami Noego, od których wykształciły się tak zwane rasy (Rdz 10). Z Pisma Świętego w jasny sposób wynika jednak, że cała ludzkość wywodzi się z jednego źródła (zob. Rdz 1-3; Dz 17:24-26).
- C. Rasizm jest po prostu jednym z uprzedzeń. Do innych należą:
 1. snobizm w dziedzinie wykształcenia
 2. arogancja socjoekonomiczna
 3. zarozumiały legalizm religijny
 4. dogmatyczna przynależność polityczna

II. Materiał biblijny

A. Stary Testament

1. Rodzaju 1:27 – Ludzkość, męczyzna i kobieta, stworzona została na obraz i podobieństwo Boga, co czyni ją wyjątkową. Wskazuje to także na indywidualną wartość i godność człowieka (por. J 3:16).
2. Rodzaju 1:11-25 – Wyrażenie „według rodzaju” występuje w tym fragmencie dziesięć razy (BW). Był on wykorzystywany dla poparcia segregacji rasowej – z kontekstu w oczywisty sposób wynika jednak, że słowa te dotyczą roślin i zwierząt, a nie ludzi.
3. Rodzaju 9:18-27 – Wydarzeniami tymi posługiwano się dla poparcia dominacji rasowej. Należy jednak pamiętać, że Bóg nie przeklął Kanaana. Zrobił to Noe, jego dziadek, po przebudzeniu się z pijackiego otępienia. Nigdzie w Biblii nie znajdujemy informacji, żeby Bóg potwierdził tę przysięgę/przekleństwo – a nawet, jeśli tak było, to nie dotyczy ono rasy czarnej. Kanaan był ojcem ludów zamieszkujących Palestynę, a egipskie malowidła ściennie świadczą o tym, że nie były one czarnoskóre.
4. Liczb 12:1 – Mojżesz poślubił czarnoskórą żonę.
5. Jozuego 9:23 – Wersetu tego używano aby udowodnić, że jedna rasa ma służyć innej. Jednakże zagłębiając się w kontekst tych wydarzeń odkrywamy, że Gibeonici byli tego samego pochodzenia rasowego, co Żydzi.
6. Ezdrasza 9-10 i Nehemiasza 13 – Fragmentów tych często używano w kontekście rasy; jednakże kontekst tych wydarzeń pokazuje, że małżeństwa te zostały potępione nie ze względu na rasę (zgodnie z Rdz 10 obie grupy wywodziły się od tego samego syna Noego), ale z powodów religijnych.

B. Nowy Testament

1. Ewangelie

- a. Jezus kilka razy odnosił się do nienawiści pomiędzy Żydami a Samarytanami, co świadczy o tym, że nienawiść rasowa jest czymś niewłaściwym.
 - (1) przypowieść o miłosiernym Samarytaninie (Łk 10:25-37)
 - (2) kobieta przy studni (J 4)
 - (3) wdzięczny trędowaty (Łk 17:11-19)
- b. Ewangelia dana jest całej ludzkości
 - (1) J 3:16
 - (2) Łk 24:46-47
 - (3) Heb 2:9
 - (4) Ap 14:6

- c. Królestwo Boże będzie obejmować całą ludzkość
 - (1) Łk 13:29
 - (2) Ap 5
2. Dzieje Apostolskie
 - a. Rozstrzygającym fragmentem na temat Bożej uniwersalnej miłości i uniwersalnego przesłania Ewangelii jest 10. rozdział Dziejów Apostolskich.
 - b. W 11. rozdziale Dziejów Apostolskich Piotr został zaatakowany za to, co zrobił, i kwestia ta została rozstrzygnięta dopiero podczas tzw. Soboru Jerozolimskiego opisanego w Dz 15. W I w. n.e. napięcie pomiędzy Żydami a poganami było bardzo duże.
3. Paweł
 - a. W Chrystusie nie ma przeszkód
 - (1) Gal 3:26-28
 - (2) Ef 2:11-22
 - (3) Kol 3:11
 - b. Bóg nie ma względu na osoby
 - (1) Rz 2:11
 - (2) Ef 6:9
4. Piotr i Jakub
 - a. Bóg nie ma względu na osoby: 1 P 1:17
 - b. Ponieważ Bóg nie okazuje stronniczości, Jego ludzie także nie powinni tego robić: Jak 2:1
5. Jan
 - a. Jeden z najdobitniejszych fragmentów na temat odpowiedzialności wierzących to 1 J 4:20

III. Wnioski

- A. Rasizm, wraz z wszelkiego rodzaju uprzedzeniami, jest czymś absolutnie niewłaściwym dla dzieci Bożych. Podczas przemówienia na forum Christian Life Commission [posłannictwo życia chrześcijańskiego] w Glorieta w stanie Nowy Meksyk w 1964 roku Henlee Barnette wygłosił następujące słowa: „Rasizm jest heretycki, ponieważ jest niebiblijny i niechrześcijański – nie mówiąc już o tym, że jest nienaukowy”.
- B. Kwestia ta jest dla chrześcijan możliwością okazywania Chrystusowej miłości, przebaczenia i zrozumienia w zgubionym świecie. Rasizm wśród chrześcijan jest oznaką niedojrzałości i umożliwia diabłu hamowanie ich wiary, pewności zbawienia i rozwoju – a także stanowi przeszkodę dla osób niewierzących w przychodzeniu do Chrystusa.
- C. Co mogę zrobić? (Poniższy tekst pochodzi z broszury Christian Life Commission pt. „Race Relations” [„Stosunki rasowe”]).

„NA POZIOMIE OSOBISTYM”

 - Uznaj własną odpowiedzialność za rozwiązywanie problemów na tle rasowym.
 - Staraj się wyzbyć uprzedzeń rasowych poprzez modlitwę, studiowanie Słowa Bożego i wspólnotę z osobami innych ras.
 - Wyrażaj swoje przekonania na tematy rasowe – szczególnie tam, gdzie nikt nie sprzeciwia się osobom nawołującym do nienawiści rasowej.

„W ŻYCIU RODZINNYM”

 - Docień znaczenie wpływu rodziny na rozwijanie się postaw wobec innych ras.
 - Dąż do kształtowania chrześcijańskich postaw, rozmawiając o tym, co dzieci i rodzice słyszą na tematy związane z tą kwestią poza domem.
 - Rodzice powinni zadbać o dawanie chrześcijańskiego przykładu w kontaktach z osobami innych ras.
 - Szukaj możliwości zawierania rodzinnych przyjaźni na przekór obowiązującym podziałom rasowym.

„W TWOIM KOŚCIELE”

 - Poprzez nauczanie i wygłaszanie kazań opartych o biblijną prawdę odnośnie zagadnień rasowych można zmotywować cały kościół do bycia dobrym przykładem w swojej miejscowości.
 - Upewnij się, że uwielbienie, wspólnota i służba w Twoim kościele są dostępne dla wszystkich – idąc za przykładem nowotestamentowych kościołów, które nie wprowadzały ograniczeń

rasowych (Ef 2:11-22; Gal 3:26-29).
„W ŻYCIU CODZIENNYM”

- Pomagaj przewyżczać dyskryminację ze względu na rasę w Twoim życiu zawodowym.
- Współpracuj z wszelkiego rodzaju lokalnymi organizacjami na rzecz równości praw i możliwości, pamiętając, że należy atakować kwestię rasową, a nie ludzi. Celem jest promowanie zrozumienia, a nie wywoływanie goryczy.
- Jeśli uznasz to za mądry krok, utwórz specjalny komitet składający się z osób, dla których ważne jest tworzenie ścieżek komunikacji w lokalnej społeczności w celu edukowania społeczeństwa oraz organizowania konkretnych działań w kierunku poprawy stosunków rasowych.
- Wspieraj ustawodawstwo i ustawodawców we wprowadzaniu praw promujących sprawiedliwość rasową i przeciwstawiaj się tym, którzy wykorzystują uprzedzenia dla celów politycznych.
- Chwal stróżów prawa, którzy wykonują swoje obowiązki nikogo nie dyskryminując.
- Unikaj przemocy i promuj poszanowanie prawa. Rób wszystko, co leży w Twojej możliwości – jako chrześcijańskiego obywatela – żeby zapewnić, aby tworzone przez prawo struktury nie stały się narzędziami w rękach ludzi promujących dyskryminację.
- Naśladuj Chrystusa we wszystkich relacjach międzyludzkich.

▣ „przez Samarię” Pomiędzy Judejczykami a Samarytanami panowała wielka nienawiść, sięgająca VIII w. p.n.e. W roku 722 p.n.e. dziesięć północnych plemion ze stolicą w Samarii zostało wprowadzonych do niewoli przez Asyrię i deportowanych do Medii (zob. 2 Krl 17:6). Do północnej Palestyny przesiedlono natomiast inne ludy wzięte do niewoli (zob. 2 Krl 17:24). Z biegiem lat ci poganie wymieszali się z resztkami izraelskiej populacji. Żydzi uważali Samarytan za religijnych mieszaińców i heretyków (zob. Ekd 4:1-4). Tak przedstawia się kontekst wersetu 9.

4:5 „miasteczka samarytańskiego, zwanego Sychar, w pobliżu pola, które [niegdyś] dał Jakub synowi swemu, Józefowi” (zob. Rdz 33:18-19; Joz 24:32). Wiele osób zakłada, że Sychar to Sychem, jednak nie jest to powiedziane w NT.

4:6 „Było tam źródło Jakuba” W rzeczywistości była to wykopana cysterna, głęboka na jakieś 2,5 metra. Nie wypływała stamtąd bieżąca woda – nie było to źródło, tylko zbiornik na deszczówkę. Nie ma o tym wzmianki w ST, ale nazwa ta pojawia się w tradycji Patriarchów.

▣ „Jezus zmęczony drogą” Jasno widać tu ludzką naturę Jezusa (por. Łk 2:52) – ale nigdy nie był On zbyt zmęczony, żeby kochać ludzi!

▣

GPNT „godzina była jakoś szósta”
BP, BW „było to około szóstej godziny”
PL „było samo południe”
BWP „około godziny szóstej”

Metoda liczenia czasu używana w Ewangeliu Jana pozostaje przedmiotem dyskusji. Wydaje się, że w niektórych fragmentach chodzi o czas żydowski, a w innych – o rzymski. Dla Żydów dzień zaczyna się o 6.00, a dla Rzymian – w południe. Jezus przyszedł więc do studni o najgorętszej porze dnia – w południe.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 4:7-14

⁷Nadeszła [tam] kobieta z Samarii, aby zaczerpnąć wody. Jezus rzekł do niej: «Daj Mi pić!» ⁸Jego uczniowie bowiem udali się przedtem do miasta dla zakupu żywności. ⁹Na to rzekła do Niego Samarytanka: «Jakżeż Ty będąc Żydem, prosisz mnie, Samarytankę, bym Ci dała się napić?» Żydzi bowiem z Samarytanami unikają się nawzajem. ¹⁰Jezus odpowiedział jej na to: «O, gdybyś знаła dar Boży i [wiedziała], kim jest Ten, kto ci mówi: "Daj Mi się napić" - prosiłabyś Go wówczas, a dałby ci wody żywej». ¹¹Powiedziała do Niego kobieta: «Panie, nie masz czerpaka, a studnia jest głęboka. Skądże więc weźmiesz wody żywej? ¹²Czy Ty jesteś większy od ojca naszego Jakuba, który dał nam tę studnię, z której pił i on sam, i jego synowie i jego bydło?» ¹³W odpowiedzi na to rzekł do niej Jezus: «Każdy, kto pije tę wodę, znów będzie pragnął. ¹⁴Kto zaś będzie pił wodę, którą Ja mu dam, nie będzie pragnął na wieki, lecz

4:7 „Nadeszła [tam] kobieta z Samarii” Ta kobieta przyszła sama do leżącej w oddali studni o nietypowej porze dnia z powodu swojej pozycji społecznej w jej miejscowości.

▣ **„Daj Mi się napić”** Jest to AORYST STRONY CZYNNEJ TRYBU ROZKAZUJĄCEGO, niosący z sobą poczucie pewnej pilności.

4:8 Ten werset przygotowuje grunt pod prywatną rozmowę Jezusa z tą kobietą-wyrzutkiem z heretyckiej sekty judaizmu. Jest to kolejna „wtrącona uwaga” Jana.

4:9 „Jakżeż Ty będąc Żydem, prosisz mnie, Samarytankę, bym Ci dała się napić?” Żydowi nie wolno było nawet pić z tego samego wiadra, co Samarytanin (zob. żydowskie tradycje na podstawie Kpł 15). Jezus zignorował tu dwie bariery kulturowe: (1) rozmawiając z osobą pochodzenia samarytańskiego oraz (2) publicznie rozmawiając z kobietą.

▣ **„Żydzi bowiem z Samarytanami unikają się nawzajem”** Tego wtrącenia, stanowiącego kolejny objaśniający dodatek Jana, brak w MSS κ^* oraz D, występuje jednak w P^{63,66,75,76}, κ^1 , A, B, C oraz L. UBS⁴ określa jego włączenie do tekstu notą „A” (pewne).

4:10 „gdybyś” Jest to ZDANIE WARUNKOWE DRUGIEJ KATEGORII, zwane „sprzecznym ze stanem faktycznym”. Polega na zastosowaniu fałszywego stwierdzenia w celu podkreślenia konkluzji, która także jest fałszywa.

Werset ten jest jedynym, w którym w Ewangelii Jana użyto słowa „dar”. Tutaj odnosi się ono do Jezusa jako daru Bożego (zob. J 3:16), który daje życie wieczne. W Jana 7:38-39 oraz Dziejach Apostolskich opisuje ono dar Ducha Świętego (por. Dz 2:38; 8:20; 10:40; 11:17). Chodzi tu o niezасłużoną łaskę Bożą, która objawiona jest w Chrystusie i Duchu.

▣ **„wody żywej”** Słowo to ma starotestamentowe metaforyczne tło (zob. Ps 36:10; Iz 12:3; 44:3; Jer 2:13; 17:13; Zach 14:8). Jezus stosuje termin „woda żywa” jako równoznaczny z „życiem duchowym”. Jednak Samarytanka myśli, że chodzi Mu o wodę bieżącą, w odróżnieniu od deszczówki w cysternie. Jest to charakterystyczne dla Ewangelii Jana: Jezus (światło życia) często jest opacznie rozumiany (np. przez Nikodema). Ziemska, upadła domena nie rozumie domeny niebiańskiej (tj. przesłania Jezusa).

4:11 „Panie” Jest to greckie słowo *kurios* w WOŁACZU: *kurie*. Może to być uprzejmy sposób zwrócenia się do kogoś („proszę pana”) lub teologiczne wyznanie (PAN) odnoszące się do Jezusa jako w pełni Boga, jak w wersecie 1 oraz Rz 10:13. Tutaj jest to zwrot grzecznościowy.

4:12 „Czy Ty jesteś większy od ojca naszego Jakuba” Struktura gramatyczna przewiduje odpowiedź przeczącą. Jest to stwierdzenie w oczywisty sposób ironiczne. Samarytanka odwoływała się do wielkości własnego pochodzenia, które Samarytanie wyprowadzali przez Efraima i Manassesę od Jakuba. Niesamowite jest to, że Jezus właśnie to twierdził – że jest większy od Jakuba!

Rozmowa ta porusza dwie teologiczne kwestie:

1. Bożej/Jezusowej miłości do wyrzutków (tj. Samarytan, kobiet)
2. Wyższości Jezusa nad judaizmem oraz dumą rasową

4:13-14 „Kto zaś będzie pił wodę, którą Ja mu dam, nie będzie pragnął na wieki” Prawdopodobnie stwierdzenie to miało mesjanistyczne implikacje (zob. Iz 12:3; 48:21; 49:10). Fraza ta to silne PODWÓJNE PRZECZENIE. Występuje tu także gra CZASAMI, w jakich występują CZASOWNIKI. IMIESŁÓW CZYNNY CZASU TERAŹNIEJSZEGO w wersecie 13 zakłada ciągłość picia, podczas gdy AORYST STRONY CZYNNEJ TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO w wersecie 14 zakłada jednorazowe napięcie się.

4:14 „źródłem wody wytryskającej ku życiu wiecznemu” Jest to IMIESŁÓW CZASU TERAŹNIEJSZEGO oznaczający „ciągle płynącą” (por. Iz 58:11 i J 7:38). Dla ludzi pustyni woda była symbolem życia i Bożego zaopatrzenia.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 4:15-26

¹⁵Rzekła do Niego kobieta: «Daj mi tej wody, abym już nie pragnęła i nie przychodziła tu czerpać». ¹⁶A On jej odpowiedział: «Idź, zawołaj swego męża i wróć tutaj!» ¹⁷A kobieta odrzekła Mu na to: «Nie mam męża». Rzekł do niej Jezus: «Dobrze powiedziałaś: Nie mam męża. ¹⁸Miałaś bowiem pięciu mężów, a ten, którego masz teraz, nie jest twoim mężem. To powiedziałaś zgodnie z prawdą». ¹⁹Rzekła do Niego kobieta: «Panie, widzę, że jesteś prorokiem. ²⁰Ojcowie nasi oddawali cześć Bogu na tej górze, a wy mówicie, że w Jerozolimie jest miejsce, gdzie należy czcić Boga». ²¹Odpowiedział jej Jezus: «Wierz Mi, kobieto, że nadchodzi godzina, kiedy ani na tej górze, ani w Jerozolimie nie będziecie czcili Ojca. ²²Wy czcicie to, czego nie znacie, my czcimy to, co znamy, ponieważ zbawienie bierze początek od Żydów. ²³Nadchodzi jednak godzina, owszem już jest, kiedy to prawdziwi czciciele będą oddawać cześć Ojcu w Duchu i prawdzie, a takich to czcicieli chce mieć Ojciec. ²⁴Bóg jest duchem: potrzeba więc, by czciciele Jego oddawali Mu cześć w Duchu i prawdzie». ²⁵Rzekła do Niego kobieta: «Wiem, że przyjdzie Mesjasz, zwany Chrystusem. A kiedy On przyjdzie, objawi nam wszystko». ²⁶Powiedział do niej Jezus: «Jestem nim Ja, który z tobą mówię».

4:15 Samarytanka, podobnie jak Nikodem, nadal rozumie słowa Jezusa na bardzo fizycznym (dosłownym) poziomie. Zdarzało się to nawet uczniom – często błędnie interpretowali to, co mówił, nie rozumiejąc jego metaforycznego języka (por. J 4:31-33; 11:11-13).

4:16 W UBS⁴ nie ma nawet wzmianki o możliwości dodania imienia „Jezus” (zob. PL). NET Bible podaje manuskrypty, na podstawie których ujmuje je w swoim tekście (s. 1903, tj. MSS κ^{*c} , A, C², D, L i W, nie występuje jednak w MSS P^{66,75}, B, C). Skrybowie mieli tendencję do czynienia tekstu jaśniejszym i łatwiejszym do śledzenia.

▣ „Idź, zawołaj” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ, po którym następuje AORYST STRONY CZYNNEJ TRYBU ROZKAZUJĄCEGO.

4:17 „Nie mam męża” Grzechowi należy stawić czoła. Jezus go nie popiera – ale też nie potępia.

4:18 „Miałaś bowiem pięciu mężów” Jezus używa nadprzyrodzonej wiedzy, żeby przenieść uwagę Samarytanki ze sfery fizycznej na duchową (zob. 1:48).

4:19 „widzę, że jesteś prorokiem” Samarytanka nie zrozumiała jeszcze, że rozmawia z Mesjaszem. Próbuje uniknąć głównej kwestii jej relacji z Bogiem za pomocą komplementu (zupełnie jak Nikodem w J 3:2).

Inni komentatorzy widzą tu odniesienie mesjańskie z Pwt 18:15-22.

TEMAT SPECJALNY: PROROCTWA ST

I. WPROWADZENIE

A. Uwagi wstępne

1. Wspólnota wierzących nie jest zgodna co do tego, jak interpretować prorocтва. Inne prawdy zostały przez wieki ustalone i powszechnie przyjęte, ale ta kwestia – nie.
2. Istnieje kilka dobrze zdefiniowanych etapów prorocत्व ST:
 - a. Przedmonarchiczne
 - (1) Jednostki zwane prorokami
 - (a) Abraham – Rdz 20:7
 - (b) Mojżesz – Lb 12:6-8; Pwt 18:15; 34:10
 - (c) Aaron – Wj 7:1 (przedstawiciel Mojżesza)
 - (d) Miriam – Wj 15:20
 - (e) Medad i Eldad – Lb 11:24-30
 - (f) Debora – Sdz 4:4
 - (g) Bezimienny – Sdz 6:7-10
 - (h) Samuel – 1 Sam 3:20

- (2) Odniesienia do proroków jako grupy – Pwt 13:1-5; 18:20-22
- (3) Grupa lub bractwo prorockie – 1 Sam 10:5-13; 19:20; 1 Krl 20:35.41; 22:6.10-13; 2 Krl 2:3.7; 4:1.38; 5:22; 6:1, itd.
- (4) Mesjasz nazwany prorokiem – Pwt 18:15-18
- b. Niespisane monarchiczne (kierowane do królów)
 - (1) Gad – 1 Sam 22:5; 2 Sam 24:11; 1 Krn 29:29
 - (2) Natan – 2 Sam 7:2; 12:25; 1 Krl 1:22
 - (3) Achiasz – 1 Krl 11:29
 - (4) Jehu – 1 Krl 16:1.7.12
 - (5) Bezimienni – 1 Krl 18:4.13; 20:13.22
 - (6) Eliasz – 1 Krl 18-2 Krl 2
 - (7) Micheasz – 1 Krl 22
 - (8) Elizeusz – 2 Krl 2:9.12-13
- c. Klasyczne spisane proroctwa (zwracają się zarówno do królów, jak i narodu): Izajasz-Malachiasz (oprócz Daniela)
- B. Biblijne określenia
 - 1. *Ro'eh* = „widzący” (BDB 611, KB 661), 1 Sam 9:9. Już sam odnośnik wskazuje na przejście do terminu *nabi*. *Ro'eh* wywodzi się od ogólnego słowa oznaczającego „widzieć”. Była to osoba, która rozumiała Boże drogi i plany. Zwracano się do niej w celu poznania Bożej woli w danej kwestii.
 - 2. *Hozeh* = „widzący” (BDB 302, KB 3011), 2 Sam 24:11. Zasadniczo jest to synonim *Ro'eh*, wywodzący się od rzadziej występującego czasownika „widzieć”. Najczęściej w odniesieniu do proroków stosowana jest forma imiesłowowa (tj. „oglądający”).
 - 3. *Nabi'* = „prorok” (BDB 611, KB 661), wyraz spokrewniony z akademickim CZASOWNIKIEM *Nabu* = „wołać” i arabskim *Naba'a* = „ogłaszać”. Jest to najpowszechniejsze określenie proroka w Starym Testamencie – pojawia się ponad 300 razy. Dokładna etymologia jest niepewna, ale na dzień dzisiejszy „wzywać” wydaje się najlepszą opcją. Być może najlepsze zrozumienie tego terminu wynika z tego, jak JHWH opisuje relację Mojżesza z faraonem poprzez Aarona (por. Wj 4:10-16; 7:1; Pwt 5:5. Prorok jest kimś, kto przemawia w imieniu Boga do Jego ludu (Am 3:8; Jer 1:7.17; Ez 3:4).
 - 4. Wszystkie te trzy określenia urzędu prorockiego występują w 1 Kron 29:29; Samuel – *Ro'eh*; Natan – *Nabi'* i Gad – *Hozeh*.
 - 5. Fraza *isz ha - 'elohim*, „mąż Boży”, także stanowi szersze określenie kogoś, kto mówi w imieniu Boga. W ST wyrażenie to zostało użyte 76 razy w znaczeniu „proroka”.
 - 6. Termin „prorok” jest pochodzenia greckiego. Pochodzi od: (1) *pro* – „przed” lub „dla” oraz (2) *femi* = „mówić”.

II. DEFINICJA PROROCTWA

- A. Określenie „proroctwo” w języku hebrajskim miało szersze pole semantyczne, niż w polskim. Historyczne księgi od Jozuego po księgi Królewskie (za wyjątkiem księgi Rut) są przez Żydów określane mianem „proroków wcześniejszych”. Zarówno Abraham (Rdz 20:7; Ps 105:15), jak i Mojżesz (Pwt 18:18) nazwani są prorokami (a także Miriam – Wj 15:20). Dlatego należy uważać na polską definicję, którą zakładamy słysząc to słowo!
- B. Według *Interpreter's Dictionary of the Bible [Słownika do interpretacji Biblii]*, „[p]rofetyzm można słusznie zdefiniować jako rozumienie historii przyjmujące znaczenie jedynie w kategoriach boskich spraw, boskich zamiarów i boskiego udziału” (tom 3, s. 896). [tłum. własne – przyp. tłum.]
- C. „Prorok nie jest ani filozofem, ani teologiem systematycznym, tylko pośrednikiem przymierza, przekazującym słowo Boże Jego ludowi, aby kształtować jego przyszłość poprzez reformę teraźniejszości” („Prophets and Prophecy” [„Prorocy i proroctwo”], *Encyclopedia Judaica*, tom 13, s. 1152.).

III. CEL PROROCTWA

- A. Proroctwa są sposobem, w jaki Bóg przemawia do Swoich ludzi, zapewniając im prowadzenie w ich aktualnej sytuacji i nadzieję, że On ma władzę nad ich życiem i wydarzeniami rozgrywającymi się na świecie. Przesłanie proroctw było zasadniczo kolektywne. Proroctwa miały napominać, zachęcać,

wywoływać wiarę i skruchę oraz informować Boży lud o Nim i Jego planach. Nawołują Boży lud do wierności Bożym przymierzom. Należy tutaj dodać, że proroctwa często jasno objawiały, kogo Bóg wybierał na Swojego przedstawiciela (Pwt 13:1-3; 18:20-22). Ostatecznie odnosi się to do Mesjasza.

- B. Prorocy często komentowali współczesne im kryzysy historyczne lub teologiczne, rzutując je na okoliczności eschatologiczne. Takie spojrzenie na historię z perspektywy czasów ostatecznych jest wyłączną cechą Izraela – jak również jego poczucie boskiego wybrania oraz obietnic w ramach przymierza.
- C. Jako sposób poznania woli Bożej urząd prorocki wydaje się równoważyć (Jer 18:18) i przewyższać urząd najwyższego kapłana. Urim i tummim przerażają się w ustny przekaz od Bożego przedstawiciela. Wydaje się także, że urząd prorocki zanikł w Izraelu po śmierci Malachiasza. Powraca dopiero 400 lat później wraz z wystąpieniem Jana Chrzciciela. Nie jest pewne, jak nowotestamentowy dar „proroctwa” ma się do Starego Testamentu. Nowotestamentowi prorocy (Dz 11:27-28; 13:1; 15:32; 1 Kor 12:10.28-29; 14:29.32.37; Ef 4:11) nie przekazują nowego objawienia ani Słowa Bożego, tylko zapowiadają i przepowiadają Bożą wolę w warunkach przymierza.
- D. Natura proroctw nie polega wyłącznie ani głównie na przewidywaniu. Przewidywanie jest jednym ze sposobów potwierdzenia urzędu i przesłania prorockiego, należy jednak zauważyć, że „mniej niż 2% proroctw ST to proroctwa mesjaniczne. Mniej niż 5% dokładnie opisuje erę nowego przymierza. Mniej niż 1% dotyczy wydarzeń, które jeszcze nie nastąpiły” (Fee i Stuart, *How to Read the Bible For All Its Worth [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całe jej bogactwo]*, s. 166).
- E. Prorocy reprezentują Boga przed ludźmi, a kapłani reprezentują ludzi przed Bogiem. Jest to ogólne stwierdzenie, od którego są wyjątki – takie jak Habakuk, który zadaje Bogu pytania.
- F. Jednym z powodów, dla których trudno jest zrozumieć proroków, jest to, że nie wiemy, jaki układ miały ich księgi. Nie są one chronologiczne. Wydają się tematyczne, ale nie zawsze w sposób, którego byśmy się spodziewali. Często brakuje oczywistego tła historycznego, ram czasowych oraz jasnych podziałów pomiędzy wyroczniami. Księgi te trudno jest:
 - 1. przeczytać za jednym razem
 - 2. podzielić ze względu na tematy
 - 3. określić w nich centralną prawdę lub zamysł autora w każdej wyroczni

IV. CHARAKTERYSTYCZNE CECHY PROROCTW

- A. Wydaje się, że w Starym Testamencie zaobserwować można rozwój koncepcji „proroka” i „proroctwa”. We wczesnym Izraelu wykształciła wspólnota proroków z silnym, charyzmatycznym przywódcą na czele – takim jak Eliasz czy Elizeusz. Czasami grupa ta nazywana była określeniem „uczniowie proroków” (2 Krl 2). Charakterystyczne dla proroków było to, że wpadali w zachwycenie (1 Sam 10,10-13; 19,18-24).
- B. Ten okres szybko przeszedł jednak w okres indywidualnych proroków. Wśród nich byli tacy (zarówno prawdziwi, jak i fałszywi), którzy identyfikowali się z królem i żyli na jego dworze (Gad, Natan) – a także prorocy niezależni, czasem zupełnie oderwani od status quo izraelskiego społeczeństwa (Amos). Rola ta przypadała zarówno mężczyznom, jak i kobietom (2 Krl 22:14).
- C. Prorok często objawiał przyszłość, uzależnioną od natychmiastowej reakcji człowieka. Często zadaniem proroka było odkrycie przed innymi Bożego uniwersalnego planu dla Jego stworzenia, na który ludzka reakcja nie ma wpływu. Ten uniwersalny, eschatologiczny plan jest czymś wyjątkowym wśród proroków starożytnego Bliskiego Wschodu. Przepowiadanie przyszłości oraz wierność przymierzu to bliźniacze ogniska przesłań prorockich (por. Fee i Stuart, s. 150). Oznacza to, że proroctwa skierowane są głównie do zbiorowości. Zazwyczaj – choć nie zawsze – prorocy zwracali się do narodów.
- D. Większość proroczych treści przekazywana była ustnie. Następnie łączono je na podstawie tematu, chronologii lub innych wzorców literatury Bliskiego Wschodu, które są nam nieznane. Ponieważ był to przekaz ustny, nie posiada struktury charakterystycznej dla pisanej prozy. Sprawia to, że księgi te trudno przeczytać za jednym posiedzeniem oraz zrozumieć je bez konkretnego tła historycznego.
- E. Dla przekazania swoich treści prorocy posługują się kilkoma wzorcami.
 - 1. Scena w sądzie – Bóg pozywa swój lud do sądu; często jest to sprawa rozwodowa, w której JHWH odrzuca swoją żonę (Izrael) za jej niewierność (Oz 4, Mi 6).
 - 2. Pieśń żałobna – szczególne metrum tego typu przesłania i jego charakterystyczne „biada” wyróżnia je jako szczególną formę (Iz 5, Hab 2).

3. Wypowiedzenie błogosławieństwa w ramach przymierza – podkreśla warunkową naturę przymierza i przedstawia zarówno pozytywne, jak i negatywne przyszłe konsekwencje (Pwt 27-28).

V. WSKAZÓWKI POMOCNE PRZY INTERPRETACJI PROROCTW

- A. Zidentyfikuj zamysł pierwotnego proroka (redaktora) odnotowując tło historyczne oraz kontekst literacki każdej wyroczni. Zazwyczaj będzie on dotyczył Izraela łamiącego w jakiś sposób przymierze Mojżesza.
- B. Przeczytaj i zinterpretuj całą wyrocznię, nie tylko jej część; sporządź zarys jej treści. Zobacz, jak ma się do wyroczni przed i po niej. Spróbuj stworzyć zarys całej księgi.
- C. Zakładaj dosłowną interpretację danego fragmentu, dopóki coś w tekście nie naprowadzi cię na znaczenie przenośne; wtedy przełóż język przenośni na prozę.
- D. Analizuj symboliczne akty w świetle tła historycznego i równoległych fragmentów. Pamiętaj, że starożytna literatura Bliskiego Wschodu to nie literatura zachodnia ani nowożytna.
- E. Zwróć uwagę na przepowiednie:
 1. Czy dotyczą wyłącznie czasów autora?
 2. Czy wypełniły się w historii Izraela?
 3. Czy są to wydarzenia, które spełnią się w przyszłości?
 4. Czy ich spełnienie dotyczy zarówno czasów współczesnych autorowi, jak i przyszłości?
 5. Niech twoimi wnioskami kierują autorzy Biblii, a nie nowożytni.
- F. Szczególne środki ostrożności.
 1. Czy przepowiednia uzależniona jest od reakcji?
 2. Czy jest pewne, do kogo to proroctwo jest skierowane (i dlaczego)?
 3. Czy z biblijnego i historycznego punktu widzenia istnieje możliwość wielokrotnego wypełniania się tego proroctwa?
 4. Natchnieni autorzy NT byli w stanie dostrzec Mesjasza w wielu fragmentach ST, w których dla nas nie jest to oczywiste. Wydają się używać typologii lub gier słów. Ponieważ my nie jesteśmy natchnieni, pozostawmy to podejście im.

VI. POMOCNA LITERATURA

- A. *A Guide to Biblical Prophecy [Przewodnik po proroctwach biblijnych]*, Carl E. Amending i W. Ward Basque
- B. *How to Read the Bible for All Its Worth [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całe jej bogactwo]*, Gordon Fee i Douglas Stuart
- C. *My Servants the Prophets [Moi słudzy prorocy]*, Edward J. Young
- D. *Plowshares and Pruning Hooks: Rethinking the Language of Biblical Prophecy and Apocalyptic [Lemiesze i sierpy: Nowe spojrzenie na język proroctw biblijnych i apokaliptykę]*, D. Brent Sandy
- E. *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis [Nowy międzynarodowy słownik teologii i egzegezy Starego Testamentu]*, tom 4, s. 1067-1078

TEMAT SPECJALNY: PROROCTWA NT

- I. Nie są tym samym, co proroctwa ST (BDB 611, KB 661; zob. Temat specjalny powyżej), uważane przez rabinów za spisane natchnione objawienia otrzymane od JHWH (por. Dz 3:18.21; Rz 16:26). Tylko prorocy mogli pisać Biblię.
 - A. Mojżesz został nazwany prorokiem (zob. Pwt 18:15-21).
 - B. Księgi historyczne (od Jozuego po Królewskie [za wyjątkiem Rut]) nazywane były „prorokami wcześniejszymi” (zob. Dz 3:24).
 - C. Prorocy przejmują od najwyższego kapłana rolę źródła informacji od Boga (zob. Izajasza – Malachiasza).
 - D. Druga część kanonu hebrajskiego zwana jest „Prorokami” (zob. Mt 5:17; 22:40; Łk 16:16; 24:25.27; Rz 3:21).
- II. W NT koncepcja ta pojawia się w kilku różnych znaczeniach.
 - A. W odniesieniu do proroków ST i ich natchnionego przesłania (zob. Mt 2:23; 5:12; 11:13; 13:14;

- Rz 1:2).
- B. W odniesieniu do przesłania do jednostki, a nie zbiorowości (prorocy ST zwracali się głównie do Izraela).
 - C. W odniesieniu zarówno do Jana Chrzciciela (zob. Mt 11:9; 14:5; 21:26; Łk 1:76), jak i Jezusa jako zwiastunów Królestwa Bożego (por. Mt 13:57; 21:11.46; Łk 4:24; 7:16; 13:33; 24:19). Jezus twierdził także, że jest większy od proroków (zob. Mt 11:9; 12:41; Łk 7:26).
 - D. Inni prorocy w NT:
 - 1. Wczesne lata życia Jezusa zrelacjonowane w Ewangelii Łukasza (tj. wspomnienia Marii)
 - a. Elżbieta (zob. Łk 1:41-42)
 - b. Zachariasz (zob. Łk 1:67-79)
 - c. Symeon (zob. Łk 2:25-35)
 - d. Anna (zob. Łk 2:36)
 - 2. Ironiczne przepowiednie (zob. Kajfasz, J 11:51)
 - E. W odniesieniu do kogoś, kto głosi Ewangelię (listy darów zwiastowania w 1 Kor 12:28-29; Ef 4:11)
 - F. W odniesieniu do trwającego w kościele daru (zob. Mt 23:34; Dz 13:1; 15:32; Rz 12:6; 1 Kor 12:10.28-29; 13:2; Ef 4:11). Czasem może dotyczyć on kobiet (zob. Łk 2:36; Dz 2:17; 21:9; 1 Kor 11:4-5).
 - G. W odniesieniu do niektórych części apokaliptycznej księgi Objawienia (por. Ap 1:3; 22:7.10.18.19).

III. Prorocy NT

- A. Nie przekazują natchnionego objawienia w tym samym sensie, co prorocy ST (tj. Pisma Świętego). Stwierdzenie takie jest możliwe z powodu użycia frazy „wiarą” (w znaczeniu kompletnej Ewangelii) w Dz 6:7; 13:8; 14:22; Gal 1:23; 3:23; 6:10; Flp 1:27; Jud 3:20.

Koncepcja ta jasno wynika z pełnej frazy użytej w Jud 3: „wiarę, która raz na zawsze została przekazana świętym” (BW). Wiara przekazana „raz na zawsze” oznacza prawdy, doktryny, koncepcje, światopogląd oraz naukę chrześcijaństwa. Ten nacisk na „raz na zawsze” stanowi biblijną podstawę dla teologicznego ograniczenia natchnienia do pism NT i nie dopuszczania, aby późniejsze lub inne pisma były uznawane za objawienie. W NT jest wiele niejednoznacznych, niepewnych i mglistych fragmentów, ale wierzący przez wiarę potwierdzają, że wszystko, co jest „niezbędne” dla wiary i praktyki zostało ujęte w NT z wystarczającą jasnością. Koncepcja ta została przedstawiona na tak zwanym „trójkącie objawienia”:

 - 1. Bóg objawił się w historycznym czasie i przestrzeni (OBJAWIENIE)
 - 2. Wybrał pewnych ludzkich pisarzy, żeby spisali i objaśnili Jego dzieła (NATCHNIENIE)
 - 3. Dał Swojego Ducha, który otwiera umysły i serca ludzi, aby zrozumieli te pisma; nie ostatecznie, ale w sposób wystarczający dla zbawienia i owocnego życia chrześcijańskiego (OŚWIECENIE, zob. Temat specjalny: Oświecenie w 10:18).

Chodzi tu o to, że natchnienie ogranicza się do autorów biblijnych. Nie ma dalszych autorytarnych pism, wizji ani objawień. Kanon jest zamknięty. Otrzymaliśmy całą prawdę, która jest nam potrzebna, aby właściwie odpowiedzieć Bogu. Prawdę tę najlepiej ilustruje zgoda panująca wśród autorów biblijnych w zestawieniu z niezgodą pomiędzy szczerymi, pobożnymi wierzącymi. Żaden współczesny pisarz ani mówca nie znajduje się pod takim Bożym prowadzeniem, jak autorzy Pisma Świętego.
- B. Pod pewnymi względami prorocy NT przypominają proroków ST.
 - 1. Przepowiadanie przyszłych wydarzeń (zob. Paweł, Dz 27:22; Agabus, Dz 11:27-28; 21:10-11; inni nienazwani prorocy, Dz 20:23).
 - 2. Wygłaszanie sądów (zob. Paweł, Dz 13:11; 28:25-28).
 - 3. Symboliczne akty obrazowo przedstawiające jakieś wydarzenie (zob. Agabus, Dz 21:11).
- C. Czasami ogłaszają prawdy Ewangelii wraz z przepowiedniami (zob. Dz 11:27-28; 20:23; 21:10-11), ale nie jest to główny przekaz ich zwiastowania. W 1 Koryntian prorokowanie zasadniczo oznaczało przekazywanie Ewangelii (zob. 1 Kor 14:24.39).
- D. Przez nich Duch Święty obecnie objawia współczesne i praktyczne zastosowania Bożej prawdy do każdej nowej sytuacji, kultury lub okresu czasu (por. 1 Kor 14:3).
- E. Działali we wczesnych kościołach paulińskich (zob. 1 Kor 11:4-5; 12:28-29; 13:2.8-9;

14:1.3.4-6.22.24.29.31-32.37.39; Ef 2:20; 3:5; 4:11; 1 Tes 5:20), wspomina ich *Didache* (dzieło napisane pod koniec I w.n.e. lub na początku II w., datowanie niepewne) oraz północnoafrykański montanizm z II i III w.

IV. Czy dary NT ustały?

- A. Trudno odpowiedzieć na to pytanie. Pomóc może w tym określenie celu, któremu mają służyć dary. Czy mają potwierdzać początkowe głoszenie Ewangelii, czy też są stałymi sposobami, na jaki kościół ma usługiwać sobie i zgubionemu światu?
- B. Czy w poszukiwaniu odpowiedzi na to pytanie odwołamy się do historii kościoła, czy do samego NT? NT nie wspomina, aby dary duchowe miały być tymczasowe. Ci, którzy starają się odpowiedzieć na to pytanie cytując fragment 1 Kor 13:8-13, nadużywają autorskiego zamysłu stojącego za tymi wersetami, stwierdzającymi, że przeminie wszystko poza miłością.
- C. Kusi mnie, żeby powiedzieć, że ponieważ to NT, a nie historia kościoła, jest naszym autorytetem, wierzący muszą przyznać, że dary trwają nadal. Jestem jednak przekonany, że kultura wpływa na interpretację. Niektóre bardzo jasne teksty nie mają już zastosowania (np. święty pocałunek, noszenie zasłon przez kobiety, spotkania kościołów w domach itd.). Jeśli kultura wpływa na teksty, to dlaczego nie historia kościoła?
- D. Jest to po prostu pytanie, na które nie da się udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Niektórzy wierzący będą obstawać za „ustaniem”, a inni za „nieustaniem”. W tej kwestii, tak samo jak przy wielu innych problemach dotyczących interpretacji, kluczem jest serce wierzącego. NT jest wieloznaczny i uwarunkowany kulturowo. Trudność polega na stwierdzeniu, na które teksty miała wpływ kultura/historia, a które przeznaczone są dla wszystkich czasów i kultur (zob. Fee i Stuart, *How to Read the Bible For All Its Worth [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całą jej bogactwo]*, s. 14-19 i 69-77). Kluczowe są tu dyskursy na temat wolności i odpowiedzialności zawarte w Rz 14:1-15:13 oraz 1 Kor 8-10. To, jak odpowiemy na to pytanie, jest istotne z dwóch powodów:
 1. Każdy wierzący musi chodzić w wierze i postępować według światła, które ma. Bóg patrzy na nasze serce i motyw.
 2. Każdy wierzący musi pozwolić innym wierzącym postępować według ich zrozumienia wiary. W biblijnych granicach potrzebna jest tolerancja. Bóg chce, żebyśmy kochali się nawzajem tak, jak On kocha nas.
- E. Podsumowując tę kwestię: chrześcijaństwo to życie wiarą i miłością, a nie doskonała teologia. Wiąż z Nim, która wpływa na nasze relacje z innymi, jest ważniejsza niż rozstrzygające informacje lub bezbłędność wyznania.

4:20 „Ojcowie nasi” Fraza ta odnosi się do Abrahama i Jakuba (por. Rdz 12:7; 33:20). Samarytanka wyraża swoje poczucie przynależności do przymierza (zob. J 8:31-59).

▣ **„oddawali cześć Bogu na tej górze”** Wiąże się to z teologicznym sporem o to, gdzie należy czcić Boga (JHWH). Żydzi podkreślali znaczenie góry Moria (na której znajdowała się świątynia żydowska), podczas gdy Samarytanie – góry Gerizim (samarytańska świątynia została zniszczona w 129 r. p.n.e. przez Jana Hirkana).

W dzisiejszych czasach byłaby to sytuacja, kiedy ludzie, którym opowiadamy o Jezusie, próbują obejść temat swojej relacji z Jezusem sprowadzając rozmowę do jakiejś teologicznej kontrowersji. Ludzie lubią zgłębiać religię i filozofię, jeżeli nie dotyka ich to osobiście (por. 3:19-21).

4:21 „nadchodzi godzina, kiedy ani na tej górze, ani w Jerozolimie nie będziecie czcili Ojca” To musiało być szokujące zdanie – zarówno dla niej, jak i Jego uczniów. Nie chodzi o to gdzie, tylko Kogo!

4:22 „ponieważ zbawienie bierze początek od Żydów” Jest to potwierdzenie pochodzenia Mesjasza (por. Rdz 12:2-3; 49:8-12; Iz 2:3; Rz 9:4-5).

4:23 „Nadchodzi jednak godzina, owszem już jest” Może to być aluzja do powszechnej czci oddawanej Bogu w Mał 1:11. Oczywiście jest, że Jezus przyniósł dar życia wiecznego w swoim życiu i po śmierci. Stwierdzenie to odzwierciedla napięcie pomiędzy dwoma przyjściami Mesjasza. Dwie żydowskie epoki (zob. Temat specjalny w 1 J 2:17) nałożyły się na siebie. Nadeszła nowa era Ducha, jednak nadal żyjemy w starej erze zła i grzechu.

Jezus bez wątplenia twierdzi, że nowa era rozpoczęła się wraz z Nim. Wiek Ducha, era mesjańska, została zainaugurowana!

▣ „w duchu i prawdzie” (BW) Słowo „duch” (zob. Temat specjalny w J 3:8) wyraża cześć, która nie jest oparta o fizyczność ani jakieś konkretne miejsce. Terminem „prawda” w świecie greckim posługiwano się w rozmowie o jakiejś rozumowej koncepcji, podczas gdy łoż hebrajskie wiązało się z wiernością lub wiarygodnością. Zobacz Tematy specjalne: Prawda w 6:55 i 17:3.

▣ „Ojciec” W Nowym Testamencie nazywanie Boga „Ojcem” bez dodania odniesienia do Jezusa jako Jego wyjątkowego Syna jest bardzo rzadkie.

TEMAT SPECJALNY: OJCIEC

ST przedstawia bliską, rodzinną metaforę Boga jako Ojca (zob. Temat specjalny: Boże Ojcostwo)

1. Naród izraelski często określany jest „synem” JHWH (por. Oz 11:1; Mal 3:17).
2. Analogia Boga jako Ojca pojawia się już wcześniej – w Pwt 1:31.
3. W Pwt 32 Izrael nazwany jest „Jego dziećmi”, a Bóg „twym ojcem”.
4. Analogia ta pojawia się także w Ps 103:13 i rozwinięta jest w Ps 68:6 (ojciec dla sierot).
5. Jest ona powszechna w pismach prorockich (por. Iz 1:2; 63:8; Izrael jako syn, Bóg jako Ojciec, 63:16; 64:8; Jer 3:4.19; 31:9).

Jezus mówił po aramejsku, co oznacza, że w wielu fragmentach, gdzie „Ojciec” występuje jako greckie *Pater*, może ono być odzwierciedleniem aramejskiego *Abba* (zob. Mk 14:36). Ten rodzinny zwrot, „tata” albo „tatuś”, ukazuje bliskość Jezusa z Ojcem; to, że objawia On ją swoim naśladowcom zachęca nas do tego, żebyśmy także szukali bliskości z Ojcem. Określenie „Ojciec” w ST rzadko przypisywane było JHWH, ale Jezus używa go bardzo często. Jest to ważne objawienie nowej relacji wierzących z Bogiem przez Chrystusa (zob. Mt 6:9).

▣

GPNT

„Ojciec takich szuka kłaniających się mu”

BP

„Ojciec szuka takich właśnie czcicieli”

BW

„Ojciec takich szuka, którzy by mu tak cześć oddawali”

BWP

„tylko takich pragnie mieć Ojciec”

PL

„Takich właśnie czcicieli Ojciec sobie szuka”

Bóg aktywnie szuka zgubionej ludzkości (por. Iz 55, Ez 18:23.32; Łk 19:10; J 1:12; 3:16).

4:24 „Bóg jest duchem” W Pismach Jana pojawia się kilka krótkich fraz opisujących Boży charakter: (1) Bóg jest miłością; (2) Bóg jest światłem; (3) Bóg jest duchem. Może to oznaczać, że (1) nie jest bytem fizycznym; (2) nie jest ograniczony do jednej lokalizacji; (3) nie jest związany następstwem czasu lub (4) niebiański vs. ziemski.

4:25 „przyjdzie Mesjasz” Termin „Mesjasz” pojawia się w NT tylko dwa razy – i oba wystąpienia znajdują się w Ewangelii Jana (zob. 1:41; 4:25).

TEMAT SPECJALNY: MESJASZ (na podstawie Dn 9:26)

Trudność w interpretacji tego wersetu wynika z potencjalnych znaczeń wiążących się z terminem „Mesjasz” lub „namaszczony” (BDB 603, KB 645). Było to określenie namaszczenia jakiejś osoby specjalnym olejkiem, co oznaczało Boże powołanie i wyposażenie do jakiejś przywódczej funkcji.

1. Termin ten stosowany był do królów żydowskich (np. 1 Sm 2:10; 12:3; 24:6.10; 2 Sm 19:21; 23:1; Ps 89:52; Ps 132:10.17; Lm 4:20; Hab 3:13; „Władca-Pomazaniec” w Dn 9:25)
2. Używano go wobec żydowskich kapłanów (tj. "namaszczeni kapłani" – Wj 29:7; np. Kpł 4:3.5.16; 6:15; 7:36; 8:12; być może także Ps 84:9-10; 133:2)
3. Nazywano tak patriarchów i proroków (zob. 1 Krn 16:22 i Ps 105:15, odnoszące się łącznie do ludu przymierza; być może także Hab. 3:13)

4. Stosowano go do proroków (zob. 1 Krl 19:16; być może także 1 Krn 29:22)
5. Nazwano tak Cyrusa (por. Iz 45:1)
6. #1 i #2 są połączone w Psalmie 110 i Zachariasza 4
7. Opisywał szczególne przyjście Bożego króla z linii Dawida, w celu wprowadzenia nowej ery sprawiedliwości:
 - a. Z linii Judy (por. Rdz 49:10).
 - b. Z domu Jessego (por. 2 Sam 7)
 - c. Powszechne panowanie (por. Ps 2; Iz 9:6; 11:1-5; Mi 5:1-4ff).

Osobiście podoba mi się identyfikacja „namaszczonego” z Jezusem z Nazaretu (zob. J 1:41; 4:25) z powodu:

1. Zaprowadzenia wiecznego Królestwa w Dn 2 w czasie czwartego imperium.
2. Wprowadzenia „syna człowieczego” w Dn 7:13, któremu dane jest wieczne królestwo.
3. Fraz dotyczących odkupienia w Dn 9:24, wskazujących na kulminację historii upadłego świata.
4. Cytowanie księgi Daniela przez Jezusa w NT (zob. Mt 24:15; Mk 13:14).

Trzeba przyznać, że w ST jest to rzadko występujący tytuł – być może tylko w Dn 9:25 – a także, że Jezus nie pasuje do ogólnego starotestamentowego opisu Mesjasza:

1. Nie był przywódcą w Izraelu
2. Nie został oficjalnie namaszczony przez kapłana
3. Nie był wybawicielem Izraela
4. Był nie tylko „synem człowieczym”, ale, co szokujące, „Synem Bożym”

▣ „kiedy On przyjdzie, objawi nam wszystko” Pokazuje to, że Samarytanie oczekiwali Mesjasza – a także, że postrzegali go jako tego, który przyjdzie, by objawić pełnię Bożą.

4:26 „Jestem nim Ja, który z tobą mówię” Może być to aluzja do Iz 52:6. Jest to jasne, otwarte potwierdzenie Jego boskości (jakże odmiennie niż w Ewangeliach synoptycznych)! Jest to nawiązanie do „Ja Jestem”, odzwierciedlającego związane z przymierzem ST Boże imię JHWH (por. Wj 3:12.14). Jezus posłużył się tym starotestamentowym imieniem Boga w odniesieniu do jasnego i widzialnego objawienia JHWH w Nim (por. J 8:24.28.58; 13:19; 18:5 z Iz 41:4; 43:10; 46:4). Należy odróżnić to szczególne zastosowanie frazy „Ja Jestem” od dobrze znanych wypowiedzi „Ja jestem” w Jana 6:35.51; 8:12; 10:7.9.11.14; 11:25; 14:6; 15:1.5, którym towarzyszą określenia je RZECZOWNIKI.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 4:27-30

²⁷Na to przyszli Jego uczniowie i dziwili się, że rozmawiał z kobietą. Jednakże żaden nie powiedział: «Czego od niej chcesz? - lub: - Czemu z nią rozmawiasz?» ²⁸Kobieta zaś zostawiła swój dzban i odeszła do miasta. I mówiła tam ludziom: ²⁹«Pójdźcie, zobaczcie człowieka, który mi powiedział wszystko, co uczyniłam: Czyż On nie jest Mesjaszem?» ³⁰Wyszli z miasta i szli do Niego.

4:27 „dziwili się, że rozmawiał z kobietą” Kultura ortodoksyjnych Żydów po prostu nie dopuszczała czegoś takiego.

▣ „Jednakże żaden nie powiedział: «Czego od niej chcesz? - lub: - Czemu z nią rozmawiasz?»” Jest to komentarz naocznego świadka – Jana. Musiał dobrze zapamiętać to oburzające wydarzenie!

4:28 „Kobieta zaś zostawiła swój dzban” Jakież to piękne, historyczne spostrzeżenie naocznego świadka, pokazujące entuzjazm tej kobiety, gdy pobiegła z powrotem do wioski, żeby zaświadczyć o Jezusie (por. wersety 29-30).

4:29 „Czyż On nie jest Mesjaszem?” Forma gramatyczna przewiduje odpowiedź „nie”, ale kontekst pokazuje, że Samarytanka naprawdę uwierzyła, że tak! Kontekst góruje nad gramatyką.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 4:31-38

³¹Tymczasem prosili Go uczniowie, mówiąc: «Rabbi, jedź!» ³²On im rzekł: «Ja mam do jedzenia pokarm, o którym wy nie wiecie». ³³Mówili więc uczniowie jeden do drugiego: «Czyż Mu kto przyniósł coś do zjedzenia?» ³⁴Powiedział im Jezus: «Moim pokarmem jest wypełnić wolę Tego, który Mnie posłał,

i wykonać Jego dzieło. ³⁵Czyż nie mówicie: "Jeszcze cztery miesiące, a nadejdą żniwa?" Oto powiadam wam: Podnieście oczy i popatrzcie na pola, jak bieleją na żniwo. ³⁶Żniwiarz otrzymuje już zapłatę i zbiera plon na życie wieczne, tak iż siewca cieszy się razem ze żniwiarzem. ³⁷Tu bowiem okazuje się prawdziwym powiedzenie: Jeden siewca, a drugi zbiera. ³⁸Ja was wysłałem żąć to, nad czym wyście się nie natrudzili. Inni się natrudzili, a w ich trud wyście weszli».

4:32 Jest to kolejna aluzja do dualizmu niebo vs. ziemia, duchowe vs. fizyczne. Jezus był na ewangelizacyjnej misji objawiania ludziom Ojca. Ludzie byli/są najważniejsi!

4:34 „Moim pokarmem jest wypełnić wolę Tego, który Mnie posłał, i wykonać Jego dzieło” Jana 17 jasno wyraża to, jak Jezus rozumiał to, czego chciał od Niego Ojciec (por. Mk 10:45; Łk 19:10; J 6:29).

Mamy tu kontrast pomiędzy Jezusem, przysłanym z wysoka, gdzie przebywał w obecności samego Boga Ojca, a Jego misją objawienia Ojca i wypełnienia Jego dzieła. Jest to tak charakterystyczny dla Jana pionowy dualizm (nad vs. pod, duch vs. ciało).

U Jana występują dwa słowa na określenie wysłania Jezusa:

1. *pempō* (4:34; 5:23.24.30.37; 6:38.39.40.44; 7:16.18.28.33; 8:16.18.26.29; 9:4; 12:44.45.49; 14:24; 15:21; 16:5)
2. *apostellō* (3:17.24; 5:36.38; 6:29.57; 7:29; 8:42; 10:36; 11:42; 17:3.18.21.23.25; 20:21)

Jak pokazuje 20,21, są to synonimy. Wskazuje to także na fakt, że również wierzący są wysłani do zgubionego świata jak przedstawiciele Ojca w celu głoszenia pojednania z Nim (zob. 2 Kor 5:13-21).

TEMAT SPECJALNY: WOLA (*THELĒMA*) BOŻA

„Wola” Boża obejmuje kilka kategorii.

EWANGELIA JANA

- Jezus przyszedł, żeby wypełnić wolę Ojca (zob. 4:34; 5:30; 6:38)
- wskreszenie w dniu ostatecznym wszystkich, których Ojciec dał Synowi (zob. 6:39)
- żeby wszyscy uwierzyli w Syna (zob. 6:29.40)
- wysłuchanie modlitwy związanej z pełnieniem woli Bożej (zob. 9:31 i 1 Jan 5:14)

EWANGELIE SYNOPTYCZNE

- pełnienie woli Bożej jest czymś kluczowym (zob. Mt 7:21)
- pełnienie woli Bożej czyni z człowieka brata i siostrę Jezusa (zob. Mt 12:50; Mk 3:35)
- nie jest wolą Bożą, żeby ktokolwiek był zgubiony (zob. Mt 18:14; 1 Tm 2:4; 2 P 3:9)
- krzyż był wolą Ojca dla Jezusa (zob. Mt 26:42; Łk 22:42)

LISTY PAWŁA

- dojrzałość i służba wszystkich wierzących (zob. Rz 12:1-2)
- uratowanie wierzących z tego złego wieku (zob. Gal 1:4)
- wolą Bożą był Jego plan odkupienia (zob. Ef 1:5.9.11)
- doświadczanie przez wierzących życia napełnionego Duchem (zob. Ef 5:17-18)
- napełnienie wierzących poznaniem Boga (zob. Kol 1:9)
- uczynienie wierzących doskonałymi i pełnymi (zob. Kol 4:12)
- uświęcenie wierzących (zob. 1 Tes 4:3)
- dziękczynienie wierzących w każdym położeniu (zob. 1 Tes 5:18)

LISTY PIOTRA

- właściwe postępowanie wierzących (tj. podporządkowanie władzom państwowym) i uciszanie przez to głupich ludzi, co stwarza okazje do ewangelizacji (zob. 1 P 2:15)
- cierpienie wierzących (zob. 1 P 3:17; 4:19)
- żeby życie wierzących nie było skupione na sobie (zob. 1 P 4:2)

LISTY JANA

- trwanie wierzących na wieki (zob. 1 J 2:17)
- klucz do wysłuchania modlitw wierzących (zob. 1 J 5:14)

4:35 „Jeszcze cztery miesiące, a nadejdą żniwa” Jest to metaforyczne zdanie pokazujące, że okazja do duchowej reakcji jest teraz! Ludzie dostępowali zbawienia przez wiarę w Jezusa w trakcie Jego życia, nie tylko po zmartwychwstaniu.

4:36-38 „Jeden sieje, a drugi zbiera” Wersety te odnoszą się do posługi proroków lub być może Jana Chrzciciela. Frazy tej użyto w 1 Kor 3:6-8 dla opisania związku pomiędzy służbą Pawła i Apollosa.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 4:39-42

³⁹Wielu Samarytan z owego miasta zaczęło w Niego wierzyć dzięki słowu kobiety świadczącej: «Powiedział mi wszystko, co uczyniłam». ⁴⁰Kiedy więc Samarytanie przybyli do Niego, prosili Go, aby u nich pozostał. Pozostał tam zatem dwa dni. ⁴¹O wiele więcej ich uwierzyło na Jego słowo, ⁴²a do tej kobiety mówili: «Wierzimy już nie dzięki twemu opowiadaniu, na własne bowiem uszy usłyszeliśmy i jesteśmy przekonani, że On prawdziwie jest Zbawicielem świata».

4:39 „Wielu Samarytan z owego miasta zaczęło w Niego wierzyć” Jan posługuje się CZASOWNIKIEM „wierzyć” w połączeniu z kilkoma innymi terminami: „wierzyć w” (*en*), „wierzyć że” (*hoti*), oraz, najczęściej, „uwierzyć w” (*eis*) lub „złożyć ufność w” (zob. 2:11.23; 3:16.18.36; 6:29.35.40; 7:5.31.37.48; 8:30; 9:35.36; 10:42; 11:25.26.45.48; 12:11.37.42.44.46; 14:1.12; 16:9; 17:20). Początkowo Samarytanie uwierzyli z powodu świadectwa kobiety (w. 39), ale kiedy zaczęli słuchać Jezusa, osobiście przyjęli Jego świadectwo (wersety 41-42). Jezus przyszedł do zgubionych owiec z Izraela, ale Jego Ewangelia przeznaczona była dla całej ludzkości: Samarytan, Syrofenicjanki i rzymskich żołnierzy (zob. Rz 10:12; 1 Kor 12:13; Gal 3:28-29; Kol 3:11). Zobacz Temat specjalny w 2:23.

▣ **„dzięki słowu kobiety świadczącej”** Skoro Bóg posłużył się świadectwem tej niemoralnej kobiety o heretyckich poglądach, może też użyć mojego i twojego! Ten werset podkreśla znaczenie osobistego świadectwa. Zobacz Temat specjalny: Świadkowie Jezusa w 1:8.

4:40 „prosili” Jest to mocne greckie określenie, które powinno być tłumaczone jako „nalegali” lub „błagali”. Usilność tego określenia jasno widać w w. 47 (por. Łk 4:38).

4:42 „Zbawicielem świata” Ten sam uniwersalny tytuł pojawia się w 1 J 4:14. Stosowany jest także w powszechnym znaczeniu Bożej miłości do całej ludzkości (zob. 1 Tm 2:6; Heb 2:9; 1 J 2:2). Wypełniła się obietnica z Rdz 3:15! W I w. n.e. określeniem tym często opisywano Cezara. Rzymskie prześladowania wybuchły dlatego, że chrześcijanie tytułowali tak wyłącznie Jezusa. Termin ten pokazuje także, w jaki sposób autorzy NT przypisywali tytuły Boga Ojca Synowi: Tytus 1:3 – Tytus 1:4; Tytus 2:10 – Tytus 2:13; Tytus 3:4 – Tytus 3:6.

Żydzi odrzucili Jezusa (zob. J 1:11), ale Samarytanie przyjęli go szybko i z łatwością (zob. J 1:12)!

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 4:43-45

⁴³Po dwóch dniach wyszedł stamtąd do Galilei. ⁴⁴Jezus wprawdzie sam stwierdził, że prorok nie doznaje czci we własnej ojczyźnie. ⁴⁵Kiedy jednak przybył do Galilei, Galilejczycy przyjęli Go, ponieważ widzieli wszystko, co uczynił w Jerozolimie w czasie świąt. I oni bowiem przybyli na święto.

4:43 Ten werset świadczy o tym, że Jezus swobodniej i częściej przemieszczał się pomiędzy Judeą a Galileą niż można by to założyć na podstawie Ewangelii synoptycznych.

4:44 Jest to bardzo dziwny werset, ponieważ nie pasuje do wcześniejszego kontekstu. Może odnosić się do posługi w Galilei, która właśnie miała się rozpocząć (zob. J 4:3). Przysłowie to pojawia się także w Mt 13:57; Mk 6:4 i Łk 4:24. W Ewangeliiach synoptycznych odnosi się ono do Galilei, ale tutaj – do Judei.

Galilejczycy także „przyjęli” Jezusa, ale wielu z nich nie wytrzymało i później Go opuściło. W „uwierzeniu” i „przyjęciu” chodzi o coś więcej niż tylko początkową reakcję (zob. przypowieść o glebach w Mt 13:18-23; Mk 4:12-20; Łk 8:11-15). Zobacz Temat specjalny: Potrzeba wytrwania w 8:31.

4:45 „Galilejczycy przyjęli Go” Spotkali się już z nauczaniem Jezusa i Jego cudami podczas wcześniejszego pobytu w Jerozolimie z okazji święta Paschy. Oznacza to, że zaufali Jezusowi jako Bożemu Mesjaszowi (zob. 1:12) – przynajmniej do pewnego stopnia (zob. w. 48).

☐ „I oni bowiem przybyli na święto” NET Bible zaznacza ten werset jako kolejną uwagę autora na marginesie – tak samo, jak cały werset 44.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 4,46-54

⁴⁶Następnie przybył powtórnie do Kany Galilejskiej, gdzie przedtem przemienił wodę w wino. A w Kafarnaum mieszkał pewien urzędnik królewski, którego syn chorował. ⁴⁷Usłyszawszy, że Jezus przybył z Judei do Galilei, udał się do Niego z prośbą, aby przyszedł i uzdrowił jego syna: był on bowiem już umierający. ⁴⁸Jezus rzekł do niego: «Jeżeli znaków i cudów nie zobaczycie, nie uwierzycie». ⁴⁹Powiedział do Niego urzędnik królewski: «Panie, przyjdź, zanim umrze moje dziecko». ⁵⁰Rzekł do niego Jezus: «Idź, syn twój żyje». Uwierzył człowiek słowu, które Jezus powiedział do niego, i szedł z powrotem. ⁵¹A kiedy był jeszcze w drodze, słudzy wyszli mu naprzeciw, mówiąc, że syn jego żyje. ⁵²Zapytał ich o godzinę, o której mu się polepszyło. Rzekli mu: «Wczoraj około godziny siódmej opuściła go gorączka». ⁵³Poznał więc ojciec, że było to o tej godzinie, o której Jezus rzekł do niego: «Syn twój żyje». I uwierzył on sam i cała jego rodzina. ⁵⁴Ten już drugi znak uczynił Jezus od chwili przybycia z Judei do Galilei. Po dwóch dniach wyszedł stamtąd do Galilei.

4:46

GPNT „królewski_(dworzanin)”
BP, BWP, PL „urzędnik królewski”
BW „dworzanin”

Był to urzędnik rządowy na służbie rodziny Heroda.

4:48 „Jeżeli znaków i cudów nie zobaczycie, nie uwierzycie” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ z dobitnym PODWÓJNYM PRZECZENIEM. Jezus zwraca się do tego człowieka w LICZBIE MNOGIEJ. Żydzi szukali znaków (zob. 2:18; 6:2.30; Mt 12:38; 16:1). Jednak ten sługa Heroda uwierzył zanim został mu dany znak.

4:49 „dziecko” W trzech wersetach Jan używa trzech różnych słów:

1. w. 49 – *paidion* (BT: „dziecko”)
2. w. 50 – *hyiōs* (BT: „syn”)
3. w. 51 – *pais* (BT: „syn”)

W tym kontekście oczywiste jest, że zostały one potraktowane jako synonimy.

4:50 Ten werset ujmuje sedno Ewangelii Jana – wierz w Jezusa, wierz Jego słowom, wierz Jego czynom, wierz w Jego Osobę! Wiarę tego człowieka potwierdziło to, że zaufał Mu, chociaż nie widział jeszcze wypełnienia Jego obietnicy.

4:53 „uwierzył on sam i cała jego rodzina” Jest to jedna z wielu relacji, w których wiara jednej osoby wpływała na całą rodzinę.

1. Korneliusz (Dz 10:44-48)
2. Lidia (Dz 16:15)
3. Stróż więzienny z Filipi (Dz 16:31-34)
4. Kryspus (Dz 18:8)
5. Stefanus (1 Kor 1:16)

Na temat nawróceń całych rodzin toczyło się wiele dyskusji, należy jednak założyć, że wszyscy ich członkowie musieli osobiście przyjąć Jezusa. Mentalność bliskowschodnia jest dużo bardziej plemienna i skoncentrowana na rodzinie niż współczesne kultury. Prawdą jest także, że szczególnie ważne dla nas osoby wpływają na nasze wybory.

4:54 Pierwszym publicznym znakiem Jezusa był ten, którego dokonał na weselu w Kanie (zob. J 2:1-11)

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Dlaczego Jezus odszedł z Judei?
2. Czy Jan posługuje się czasem rzymskim, czy żydowskim?
3. Dlaczego fakt, że Jezus rozmawiał z Samarytanką, jest tak istotny?
4. Jak werset 20 wpływa na relacje pomiędzy dzisiejszymi wyznaniem?
5. Objaśnij zadziwiające stwierdzenie, jakie wygłasza Jezus w w. 26.
6. Czy wiara Galilejczyków była prawdziwa?

ROZDZIAŁ 5 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
DRUGI POBYT ŚWIĄTECZNY W JEROZOLIMIE			DALSZE OBJAWIANIE SIĘ JEZUSA W JUDEI I W GALILEI	
Uzdrowienie chromego nad sadzawką 5:1-9a	Uzdrowienie chorego przy sadzawce 5:1-18	Jezus działa jak Ojciec 5:1-5	Uzdrowienia chromego nad sadzawką Betesda 5:1-18	Uzdrowienie w szabat 5:1-13
5:9b-13		5:6-30		5:14-15
5:14-18				5:16-18
Apologia Jezusa 5:19-30	Jezus wyjaśnia swą zależność od Ojca 5:19-29	5:31-35	Apologia Jezusa 5:19-30	Dzieła Ojca w dziełach Syna 5:19-23
5:31-35	Świadectwo o Jezusie		5:31-47	Życie wieczne – owoc ufania Słowu Boga
5:36-47	5:30-47	5:36-47		5:24-29
				5:30
				5:31-40
				5:41-44
				5:45-47

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 5:1-9a

¹Potem nastąpiło święto żydowskie i Jezus udał się do Jerozolimy. ²W Jerozolimie zaś znajduje się sadzawka Owcz, nazwana po hebrajsku Betesda, zaopatrzona w pięć krużganków. ³Wśród nich leżało mnóstwo chorych: niewidomych, chorych, sparaliżowanych, <którzy czekali na poruszenie się wody. ⁴Anioł bowiem zstępował w stosownym czasie i poruszał wodę. A kto pierwszy wchodził po poruszeniu się wody, doznawał uzdrowienia niezależnie od tego, na jaką cierpiał chorobę. ⁵Znajdował się tam pewien człowiek, który już od lat trzydziestu ośmiu cierpiał na swoją chorobę. ⁶Gdy Jezus ujrzał go leżącego i poznał, że czeka już długi czas, rzekł do niego: «Czy chcesz stać się zdrowym?» ⁷Odpowiedział Mu chory: «Panie, nie mam człowieka, aby mnie wprowadził do sadzawki, gdy nastąpi poruszenie wody. Gdy ja sam już dochodzę, inny wchodzi przede mną». ⁸Rzekł do niego Jezus: «Wstań, weź swoje łoże i chodź!» ⁹Natychmiast wyzdrowiał ów człowiek, wziął swoje łoże i chodził.

5:1 „święto” W niektórych starożytnych greckich manuskryptach pisanych uncją, Ⲁ i C, występuje „święto” z rodzajnikiem określonym, jednakże większość manuskryptów zawiera „święto” z rodzajnikiem nieokreślonym (P⁶⁶, P⁷⁵, A, B oraz D). Wszyscy żydowscy mężczyźni zobowiązani byli w miarę możliwości uczestniczyć w trzech dniach świątecznych (zob. Kpł 23). Były to (1) Pascha; (2) Święto Tygodni i (3) Święto Namiotów. Jeżeli chodzi tu o Paschę, oznaczałoby to, że publiczna służba Jezusa trwała cztery lata, a nie trzy (zob. J 2:13.23; 6:4; 12:1). Tradycyjnie uważa się, że po chrzcie Janowym publiczna służba Jezusa trwała trzy lata. Ocenia się to wyłącznie na podstawie trzech świąt Paschy wspomnianych w Ewangelii Jana.

▣ **„wstąpił Jezus do Jeruzalemu”** (Biblia Gdańska) W Ewangelii Jana kilka razy wspomniano o tym, że Jezus udawał się na święta do Jerozolimy (zob. 2:13; 5:1; 7:10; 12:12).

Jerozolima zbudowana była na siedmiu wzgórzach i górowała nad okolicą. Słowo „wstąpił” może więc opisywać fizyczną rzeczywistość. Wydaje się jednak, że było ono metaforycznym idiomem oznaczającym wyższość. Z powodu świątyni Jerozolima była wyżyną ziemi i centrum (pępkiem) świata.

5:2 „przy Owczej Bramie” (BW) Ta „brama trzód” znajdowała się w północno-wschodniej części muru Jerozolimy. Wspomina o niej księga Nehemiasza przy okazji poświęcenia i odbudowy murów miejskich (zob. Neh 3:1.32; 12:39).

▣

GPNT	„nazywany (po)_hebrajsku Bethzatha”
BP	„która nazywa się po hebrajsku Bethzatha”
BW, PL	„zwana po hebrajsku Betezda”
BWP	„zwana po hebrajsku Betesda”

Istnieje kilka alternatywnych pisowni tej nazwy. Józef Flawiusz także określał ją hebrajskim mianem „Bethzatha”, które nosiła ta część Jerozolimy. W greckich manuskryptach sadzawka ta określana jest także jako „Bethsaida”. Miedziany zwój z Qumran nazywa ją „Bethesda”, co oznacza „dom miłosierdzia” lub „dom podwójnego źródła”. Dzisiaj nosi ona nazwę sadzawki św. Anny.

W czasach Jezusa zamieszkujący Palestynę Żydzi mówili po aramejsku, a nie po hebrajsku. Kiedy w Ewangelii Jana występuje „hebrajski”, oznacza to w rzeczywistości aramejski (zob. 5:2; 19:13.17.20; 20:16; Ap 9:11; 16:16). Wszystkie wypowiedzi Jezusa, takie jak:

1. *Talitha kum*, Marek 5:41
2. *Effatha*, Marek 7:34
3. *Eloi, Eloi, lama sabachthani*, Marek 15:34

są po aramejsku.

5:4 Ten werset (3b-4) to późniejszy komentarz skryby, próbujący wyjaśnić:

1. Obecność wszystkich chorych wokół sadzawki,
2. Powód, dla którego człowiek ten przebywał tam tak długo,
3. Powód, dla którego chciał, żeby ktoś wprowadził go do sadzawki (w. 7).

Oczywiście jest to żydowska ludowa opowieść – nie stanowiła części pierwotnej Ewangelii Jana. Dowody na niewłączenie tego wersetu w jej treść są następujące:

1. Nie ma go w manuskryptach P⁶⁶, P⁷⁵, ⋈, B, C*, D,
2. W ponad dwudziestu kolejnych późniejszych manuskryptach greckich oznaczony jest gwiazdką, co świadczy o tym, że tekst ten nie był uważany za pierwotny,
3. W tym krótkim wersie znajduje się kilka terminów, które nie były stosowane przez Jana.

Tekst ten zawarty jest w kilku wczesnych manuskryptach greckich pisanych uncją: A, C³, K oraz L. Zawarto go także w Diatessaronie (datowany na ok. 180 r. n.e.) oraz pismach Tertuliana (200 r. n.e.), Ambrożego z Mediolanu, Jana Chryzostoma oraz Cyryla. Świadczy to o jego starożytności, ale nie o jego przynależności do pierwotnej, natchnionej Ewangelii. Ujęty jest w tekście BT i BWP (w nawiasie), a także BW i PL, nie zawiera go natomiast GPNT ani BP (gdzie informacja o jego brzmieniu oraz wątpliwej autentyczności zawarta jest w przypisach).

Rzetelne omówienie tego wariantu manuskryptów dokonane przez ewangelikalnego krytyka tekstów przedstawione jest w książce Gordona Fee *To What End Exegesis? [Egzegeza w jakim celu?]*, s. 17-28.

5:5-6 Nie wiemy, dlaczego Jezus wybrał właśnie tego człowieka. Możliwe, że przebywał on tam najdłużej ze wszystkich. Nie jest od niego wymagane wiele wiary. Najwyraźniej Jezus miał na celu doprowadzenie do konfrontacji z przywódcami żydowskimi. Stworzył sobie tym samym okazję do zgłoszenia roszczeń do bycia Mesjaszem. Z tym mesjańskim uzdrowieniem może wiązać się eschatologiczny werset z Iz 35:6.

Wiele cudów Jezusa nie było dokonywanych przede wszystkim dla jednostki, ale dla świadków.

1. uczniów
2. władz żydowskich
3. tłumu

Ewangelie przedstawiają pewne cuda, żeby jasno pokazać, kim był Jezus. Wydarzenia te są reprezentatywne dla Jego codziennych działań. Wybrane zostały, aby ukazać:

1. Jego osobę
2. Jego współczucie
3. Jego moc
4. Jego władzę
5. Jego jasne objawienie Ojca
6. Jego jasne objawienie ery mesjańskiej

5:8 „Wstań, weź swoje łoże i chodź!” Mamy tu serię rozkazów:

1. TRYB ROZKAZUJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO
2. po nim następuje AORYST STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO
3. a następnie znowu TRYB ROZKAZUJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO

„Łoże” (PL: „posłanie”) było w rzeczywistości wykonaną z materiału poduszką, jakich biedni ludzie używali do spania. Chorym, chromym i sparaliżowanym służyło ono w ciągu dnia za siedzenie (zob. Mk 2:4.9.11.12; 6:55; Dz 9:33).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 5:9b-18

^{9b}Jednakże dnia tego był szabat. ¹⁰Rzekli więc Żydzi do uzdrowionego: «Dziś jest szabat, nie wolno ci nieść twojego łoża». ¹¹On im odpowiedział: «Ten, który mnie uzdrowił, rzekł do mnie: Weź swoje łoże i chodź». ¹²Pytali go więc: «Cóż to za człowiek ci powiedział: Weź i chodź?» ¹³Lecz uzdrowiony nie wiedział, kim On jest; albowiem Jezus odsunął się od tłumu, który był w tym miejscu. ¹⁴Potem Jezus znalazł go w świątyni i rzekł do niego: «Oto wyzdrowiałeś. Nie grzesz już więcej, aby ci się coś gorszego nie przydarzyło». ¹⁵Człowiek ów odszedł i doniósł Żydom, że to Jezus go uzdrowił. ¹⁶I dlatego Żydzi prześladowali Jezusa, że to uczynił w szabat. ¹⁷Lecz Jezus im odpowiedział: «Ojciec mój działa aż do tej chwili i Ja działam». ¹⁸Dlatego więc usiłowali Żydzi tym bardziej Go zabić, bo nie tylko nie zachowywał szabatu, ale nadto Boga nazywał swoim Ojcem, czyniąc się równym Bogu.

5:9b „Jednakże dnia tego był szabat” Przywódcy żydowscy nawet się nie ucieszyli, że ten człowiek doznał uzdrowienia. Byli obrażeni, że Jezus złamał Tradycję Ustną (skodyfikowaną później w Talmudzie) dotyczącą szabatu (zob. 5:16.18; Mk 7:1-23).

Uzdrowienia Jezusa w szabat wyjaśnić można na dwa sposoby:

1. Uzdrawiał codziennie, ale spory wybuchały tylko w związku z uzdrowieniami w szabat.

2. Wybrał tę kwestię, aby wywołać kontrowersję i stworzyć sobie możliwość wciągnięcia przywódców religijnych w teologiczny dialog.

Jezus często uzdrawiał w szabat (zob. Mt 12:9-14; Mk 1:29-31; 3:1-6; Łk 6:6-11; 14:1-6; J 5:9-18; 9:14), a także wypędzał demony (zob. Mk 1:21-28; Łk 13:10-17). Bronił także uczniów, którzy w szabat zrywali kłosa (por. Mt 12:1-8; Mk 2:23-28). Jezus poruszał kontrowersyjne tematy w synagodze w szabat (por. Łk 4:16-30; J 7:14-24).

5:13

GPNT

„odsunął się od tłumu”

BP

„oddalił się od tłumu”

BW

„niepostrzeżenie oddalił się od tłumu”

BWP

„natychmiast zniknął spośród tłumu”

PL

„niepostrzeżenie oddalił się od zgromadzonego w tym miejscu tłumu”

Dosłownie oznacza to „przechylić głowę na jedną stronę”. Jezus wyglądał jak przeciętny Żyd swoich czasów. Po prostu wmieszał się w tłum.

5:14

GPNT

„Już nie grzesz”

BP, PL

„nie grzesz więcej”

BW

„już nigdy nie grzesz”

BWP

„Nie grzesz już więcej”

Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ z PARTYKUŁĄ PRZECZĄCĄ, co często oznacza zaprzestanie już dokonywanego działania – jednakże w tym kontekście wydaje się to mało prawdopodobne. Żydowski teolog z I w. n.e. postrzegali chorobę jako związaną z grzechem (zob. Jak 5:14-15). Nie stanowi to wyjaśnienia wszystkich chorób, co można wywnioskować z interakcji Jezusa z człowiekiem, który urodził się ślepy (zob. J 9) oraz Jego słów w Łk 13:1-4.

Jezus nadal zajmował się życiem duchowym tego człowieka. Nasze czyny odzwierciedlają nasze serce i wiarę. Biblijna wiara jest zarówno obiektywna, jak i subiektywna, zawiera w sobie i zaufanie, i działanie.

W dzisiejszym kościele kładzie się duży nacisk na fizyczne uzdrowienie. Bóg z pewnością nadal uzdrawia. Jednakże boskie uzdrowienie powinno pociągać za sobą duchową przemianę stylu życia i priorytetów. Dobrym pytaniem może być: „Dlaczego chcesz być uzdrowiony?”

TEMAT SPECJALNY: CZY UZDROWIENIA SĄ CZĘŚCIĄ BOŻEGO PLANU DLA KAŻDEJ ERY?

Uderzający jest dla mnie fakt, że nie wszystkie osoby uzdrowione w NT zostawały jednocześnie „zbawione” (tj. nie zaczynały wierzyć Jezusowi i nie otrzymywały życia wiecznego). Fizyczne uzdrowienie jest marnym substytutem dla duchowego zbawienia. Nie żądamy od Boga, żeby działał cuda odnośnie każdej potrzeby w obecnym złym wieku. On jest suwerenny i nie znamy wszystkich skutków, jakie pociąga za sobą każda sytuacja.

W tym miejscu chciałbym zamieścić mój komentarz do 2 Tm 4:20 na temat Pawła i fizycznych uzdrowień (zob. www.freebiblecommentary.org):

„Jest tyle pytań, które chcielibyśmy zadać autorom NT. Jednym z tematów, o których myślą wszyscy wierzący, jest fizyczne uzdrowienie. W Dziejach Apostolskich (zob. 19:12; 28:7-9) Paweł ma moc uzdrawiania, ale tutaj i w 2 Kor 12:7-10 i Flp 2:25-30 wydaje się niezdolny do uzdrawiania. Dlaczego niektórzy doznają uzdrowienia, a inni nie? Czy z uzdrowieniami wiąże się jakiś wyznaczony czas, który już minął?”

Z pewnością wierzę w nadprzyrodzonego, współczującego Ojca, który uzdrawiał i uzdrawia – zarówno fizycznie, jak i duchowo. Dlaczego jednak aspekt uzdrowienia najpierw wydaje się występować, a później w zauważalny sposób go brak? Nie sądzę, aby związane to było z ludzką wiarą, ponieważ Paweł wierzył (zob. 2 Kor 12). Wydaje mi się, że uzdrowienia i wiara w cuda potwierdzała prawdziwość i wiarygodność Ewangelii, co nadal następuje na terenach, gdzie Ewangelia jest głoszona po raz pierwszy. Jestem jednak zdania, że Bóg chce, żebyśmy postępowali według wiary, a nie według tego, co widzimy. Fizyczna choroba często dopuszczana jest w życiu wierzących:

1. Jako doczesna kara za grzech
2. Jako konsekwencja życia w upadłym świecie
3. Aby pomóc im dojrzeć duchowo

Mój problem polega na tym, że nigdy nie wiem, o który z tych przypadków chodzi w danej sytuacji! Modłę się, żeby w każdym przypadku działa się Boża wola – i nie jest to brak wiary, tylko szczerza próba umożliwienia łaskawemu i współczującemu Bogu realizowanie Jego woli w życiu każdego.”

Oto moje wnioski:

1. Uzdrawienia były istotnym aspektem służby Jezusa i apostołów.
2. Miały one przede wszystkim za zadanie potwierdzać ich radykalnie nowe przesłanie o Bogu i Jego królestwie.
3. Ukazują one Boże serce dla cierpiących ludzi.
4. Bóg się nie zmienił (Mał 3:6), dalej kocha i uzdrawia (wszystkie dary duchowe trwają nadal, zob. 1 Kor 12:9.28.30).
5. Są przykłady sytuacji, w których uzdrowienie nie nastąpiło (w tej kwestii posiłkowałem się broszurą Gordona Fee *The Disease of the Health, Wealth Gospel [Choroba ewangelii zdrowia i bogactwa]*).
 - a. Paweł, 2 Kor 12:7-10,
 - b. Trofim, 2 Tm 4:20.
6. Myśl rabiniczna łączyła ze sobą grzech oraz chorobę (zob. J 9:2; Jak 5:13-18).
7. Nowe przymierze nie gwarantuje uzdrowienia. Nie jest ono częścią odkupienia opisanego w Iz 53:4-5 i Ps 103:3, gdzie uzdrowienie jest metaforą przebaczenia (zob. Iz 1:5-6, gdzie choroba jest metaforą grzechu).
8. To, dlaczego niektórzy są uzdrawiani, a inni nie, pozostaje tajemnicą.
9. Możliwe, że chociaż uzdrowienia zdarzają się we wszystkich wiekach, w okresie życia Jezusa było ich znacznie więcej i sytuacja ta powtórzy się tuż przed Jego powrotem.

Współczesnym autorem, który pomógł mi uświadomić sobie, że moja własna tradycja wyznaniowa deprecjonuje działanie Ducha, w szczególności cudowne, jest Gordon Fee. Napisał on wiele książek, tutaj jednak mam na myśli dwie zajmujące się tą kwestią:

1. *Paul, the Spirit, and the People of God [Paweł, Duch i Boży lud]*
2. *God's Empowering Presence: The Holy Spirit and the Letters of Paul [Boża umacniająca obecność: Duch Święty i listy Pawła]*

Tak jak z większością zagadnień biblijnych, możliwe są dwa skrajne stanowiska. Wszyscy musimy postępować według światła, jakie mamy, w miłości, i zawsze być otwarci na więcej światła z Biblii i od Ducha Świętego.

5:15 „Człowiek ów odszedł i doniósł Żydom” Nie ma pewności co do motywacji, która nim kierowała.

1. Wydaje się to bezmyślnym, małostkowym czynem świadczącym o tym, że uzdrowienie nie zawsze zaczynało się od wiary i na niej kończyło.
2. Jezus powiedział mu, żeby tak zrobił (por. Mt 8:4; Mk 1:44; Łk 5:14; 17:14).

5:16 „dlatego, że Jezus takie rzeczy czynił w szabat” (PL) Występujący tu CZASOWNIK występuje w formie ASPEKTU NIEDOKONANEGO STRONY CZYNNEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO, co oznacza ciągłe działanie w przeszłości. Nie było to pierwsze (ani ostatnie) uzdrowienie dokonane przez Jezusa w szabat!

5:17

GPNT

„Zaś [Jezus] odpowiedział im”

BP

„Rzekł im Jezus”

BW

„A Jezus odpowiedział im”

BWP

„Lecz Jezus odpowiedział im”

PL

„Lecz On tak to uzasadnił”

Skrybowie, którzy przepisywali wczesne greckie manuskrypty, mieli tendencję do:

1. Upraszczenia gramatyki
2. Precyzowania zaimków wskazujących
3. Standaryzowania zdań

Ciężko stwierdzić, która forma wersetu 17 jest formą pierwotną:

1. „ale On...” – P⁷⁵, 8, B, W
2. „ale Jezus” - P⁶⁶, A, D, L
3. „ale pan...” lub „Pan Jezus” – syryjskie tłumaczenia

UBS⁴ ocenia wariant #2 jako „C” (trudno stwierdzić).

▣ „Ojciec mój działa aż do tej chwili i Ja działam” Oba CZASOWNIKI występują tu w formie CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY MEDIALNEJ (deponentia) TRYBU ORZEKAJĄCEGO. Jezus stwierdza, że Ojciec nie przestaje czynić dobrze w szabat – ani też Syn (dogłębne omówienie tego wersetu znajduje się w książce Manfreda Braucha *Abusing Scripture [Nadużywanie Pisma]*, s. 219). Było to bardzo rzeczywiste potwierdzenie przez Jezusa Jego zrozumienia Swojej wyjątkowej relacji z Ojcem (por. wersety 19-29).

Żydowska koncepcja monoteizmu (zob. Pwt 6:4) w praktyce wyrażała się „jednoprzyczynowym” objaśnianiem wydarzeń rozgrywających się na świecie (zob. Sdz 9:23; Hi 2:10; Koh 7:14; Iz 45:7; 59:16; Lam 3:33-38; Am 3:6). Wszystkie działania były ostatecznie działaniem jedynego prawdziwego Boga. Kiedy Jezus stwierdził podwójne sprawstwo dzieł Bożych na świecie, wprowadził dualizm boskiej przyczynowości. Jest to trudna kwestia Trójcy Świętej. Jeden Bóg, ale w trzech osobowych przejawach (zob. Mt 3:16-17; 28:19; J 14:26; Dz 2:33-34; Rz 8:9-10; 1 Kor 12:4-6; 2 Kor 1:21-22; 13:13; Gal 4:4; Ef 1:3-14; 2:18; 4:4-6; Tt 3:4-6; 1 P 1:2). Zobacz Temat specjalny: Trójca w 14:26.

5:18 „Dlatego więc usiłovali Żydzi tym bardziej Go zabić” Żydzi chcieli zabić Jezusa z dwóch powodów:

1. Publicznie łamał (dosłownie „rozluźniał”, NIEDOKONANY CZASOWNIK W STRONIE CZYNNIEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO, zob. Mt 5:19) Tradycję Ustną (Talmud) odnoszącą się do szabatu.
2. Jego wypowiedzi świadczą o tym, że rozumieli oni, że Jezus twierdził, że jest równy Bogu (zob. J 8:58-59; 10:33; 19:7).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 5:19-23

¹⁹W odpowiedzi na to Jezus im mówił: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Syn nie mógłby niczego czynić sam od siebie, gdyby nie widział Ojca czyniącego. Albowiem to samo, co On czyni, podobnie i Syn czyni. ²⁰Ojciec bowiem miłuje Syna i ukazuje Mu to wszystko, co On sam czyni, i jeszcze większe dzieła ukazuje Mu, abyście się dziwili. ²¹Albowiem jak Ojciec wskrzesza umarłych i ożywia, tak również i Syn ożywia tych, których chce. ²²Ojciec bowiem nie sądzi nikogo, lecz cały sąd przekazał Synowi, ²³aby wszyscy oddawali cześć Synowi, tak jak oddają cześć Ojcu. Kto nie oddaje czci Synowi, nie oddaje czci Ojcu, który Go posłał.

5:19.24.25 „Zaprawdę, zaprawdę” Dosłownie jest to „Amen, amen”. Termin „amen” stanowi transliterację z języka hebrajskiego. Pierwotnie słowo to oznaczało wiarygodność. Z czasem zaczęto go używać jako potwierdzenia wypowiedzianej prawdy. Jezus jest jedyną znaną osobą, która używa tego terminu na początku wypowiedzi. Poprzedzał nim ważne słowa. Jedynie Jan odnotowuje podwojenie tego początkowego słowa. Zobacz Temat specjalny: Amen w 1:51.

5:19 „Syn” Występuje tu istotne z punktu widzenia teologii powtórzenie słowa „Syn” w kilku kolejnych wersetach. W tym krótkim kontekście pojawia się ono aż osiem razy. Świadczy to o wyjątkowym zrozumieniu relacji z Ojcem, jakie posiadał Jezus, i odzwierciedla tytuły „Syn Człowieczy” oraz „Syn Boży”.

▣ „Syn nie mógłby niczego czynić sam od siebie” Jak to często bywa, NT przedstawia Jezusa za pomocą paradoksalnych wyrażań. W niektórych tekstach:

1. Jest jedno z Ojcem (zob. J 1:1; 5:18; 10:30.34-38; 14:9-10; 20:28).
2. Jest oddzielny od Ojca (zob. J 1:2.14.18; 5:19-23; 8:28; 10:25.29; 14:10.11.12.13.16; 17:1-2).
3. Jest Mu nawet podporządkowany (zob. J 5:20.30; 8:28; 12:49; 14:28; 15:10.19-24; 17:8).

Prawdopodobnie ma to pokazać, że Jezus jest w pełni Bogiem, ale także osobnym, oddzielnym, osobowym i wiecznym przejawem bóstwa.

W komentarzu pod redakcją Johna Raymonda E. Browna, *The Jerome Biblical Commentary [Komentarz biblijny Hieronima]* znajduje się słuszna uwaga:

„Zawartej tutaj sugestii podporządkowania nie należy znosić poprzez założenie, że słowa Jezusa odnoszą się tylko do Jego ludzkiej natury... Byłoby to niezrozumienie ważnego elementu janowej chrystologii. Jezus podkreśla raczej całkowitą harmonię działania pomiędzy Ojcem a Synem, która rzecz jasna radykalnie domaga się tożsamości natury; tym samym procesem posłużono się w 16:12ff dla opisanego związku Ducha Świętego z Synem. Jednakże w całej tej Ewangelii nigdzie nie znajdujemy traktowania Trójcy Świętej jako tezy abstrakcyjnej teologii; zawsze podchodzi się do niej z punktu widzenia jej znaczenia dla soteriologii.” (s. 434)

▣ „**gdyby nie widział Ojca czyniącego**” Rodzaj ludzki nigdy nie widział Ojca (zob. w. 37 i 1:18), ale Syn twierdzi, że zna go dobrze, z bliska, osobiście i obecnie (zob. 1:1-3).

▣ „**Albowiem to samo, co On czyni, podobnie i Syn czyni**” W czynach i nauczaniu Jezusa ludzie jasno dostrzegają niewidzialnego Boga (zob. Kol 1:15; Heb 1:3).

5:20 „Ojciec bowiem miłuje Syna i ukazuje Mu to wszystko, co On sam czyni” Mamy tu dwa TRYBY ORZEKAJĄCE CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ, wyrażające ciągle działanie. Werset ten zawiera grecki termin tłumaczony jako „miłość” – *fileō*. Można by spodziewać się tu słowa *agapeō*, tak jak w 3:35. Te dwa określenia mają w grece Koine duże wspólne pole semantyczne (zob. D.A. Carson, *Exegetical Fallacies [Błędy egzegetyczne]*, wyd. drugie, s. 32-33 oraz F.F. Bruce, *Answers to Questions [Odpowiedzi na pytania]*, s. 73).

▣ „**większe dzieła**” Z kontekstu wiemy, że chodzi tu o wskrzeszanie zmarłych (wersety 21, 25-26) oraz wykonywanie sądu (wersety 22, 27).

▣ „**abyście się dziwili**” To ZDANIE CELOWE jasno pokazuje, że celem dokonywania cudów jest to, żeby Żydzi („wy” w LICZBIE MNOGIEJ) wierzyli w wyjątkowego Syna (zob. w. 23; Dz 13:41 [Hab. 1:5]).

5:21 „Ojciec wskrzesza umarłych...tak również i Syn” W Starym Testamencie JHWH jest jedynym, który może dawać życie (zob. Pwt 32:39). Fakt, że Jezus może wskrzeszać umarłych jest równoznaczny z twierdzeniem, że jest równy JHWH (zob. w. 26).

Jezus teraz daje życie wieczne (zob. 2 Kor 5:17; Kol 1:13), co wiąże się także z fizycznym objawieniem życia w nowej erze w wersety 25-26 (zob. 1 Tes 4:13-18). Wydaje się, że przedłużone spotkanie Jana z Jezusem jest indywidualne, podczas gdy nadal pozostają przyszłe zbiorowe wydarzenia (zarówno sąd, jak i zbawienie).

▣ „**tak również i Syn ożywia tych, których chce**” Komu Syn chce dać życie? Osadzony w swoim kontekście tekst ten nie jest dowodem prawdziwości kalwinizmu, tylko stwierdzeniem, że wiara w Jezusa przynosi życie (zob. 1:12; 3:16). Napięcie pochodzi z 6:44.65. Czy Duch wybiera „wszystkich”, czy „niektórych”? Wydaje mi się oczywiste, że upadła ludzkość nie podejmuje inicjatywy w sferze duchowej, ale jestem biblijnie przekonany o fakcie, że muszą oni odpowiedzieć (i wciąż odpowiadać) na zachętę Ducha skrucą, wiarą, posłuszeństwem i wytrwałością! Prawdziwą tajemnicą jest to, dlaczego niektórzy, którzy słyszą Ewangelię, odpowiadają „nie”! Nazywam to „tajemnicą niewiary”. W rzeczywistości jest to zarówno „niewybaczalny grzech” opisany w Ewangeliach oraz „grzech, który sprowadza śmierć” z 1 Jana. Zobacz Temat specjalny w 1 Jana 5:16.

TEMAT SPECJALNY: Procedury egzegezy przy interpretacji „niewybaczalnego grzechu”

A. Pamiętajmy, że Ewangelie odzwierciedlają żydowskie tło:

1. Dwa rodzaje grzechów (zob. Temat specjalny: Nieumyślne grzechy [ST]; zob. Kpł 4:2.22.27; 5:15.17-19; Lb 15:27-31; Pwt 1:43; 17:12-13)
 - a. nieumyślne
 - b. umyślne
2. Tło żydowskie przed zesłania Ducha Świętego (tj. wypełnienie Ewangelii [śmierć, zmartwychwstanie, wniebowstąpienie] ani Duch nie zostały jeszcze objawione).

B. Przyjrzyjmy się literackiemu kontekstowi Mk 3:22-30:

1. Niewiara rodziny Jezusa (zob. Mk 3:31-32)
2. Niewiara faryzeuszy (zob. Mk 2:24; 3:1.6.22)

C. Porównajmy równoległe fragmenty, w których tytuł „Syn Człowieczy” przechodzi w „synów ludzkich”:

1. Mateusz 12:22-37 (tj. 12:32: „słowo przeciw Synowi Człowieczemu”)
2. Łukasz 11:14-26; 12:8-12 (tj. 12:10: „słowo przeciw Synowi Człowieczemu”)
3. Marek 3:28 (tj. „Wszystkie grzechy będą odpuszczone synom ludzkim” (BW))

Niewybaczalny grzech to trwałe odrzucenie Jezusa w obliczu wielkiego światła. Faryzeusze posiadali jasne zrozumienie, ale nie uwierzyli. W tym znaczeniu wiąże się on z „grzechem, który sprowadza śmierć”

5,22 Silne **PODWÓJNE PRZECZENIE** oraz **CZASOWNIK W CZASIE DOKONANYM** podkreślają fakt, że sąd został powierzony Synowi (zob. J 5:27; 9:39; Dz 10:42; 17:31; 2 Tm 4:1; 1 P 4:5). Ten pozorny paradoks pomiędzy tym werselem a Jana 3:17-18 wyjaśnia fakt, że Jezus w ciągu tych „ostatnich dni” nie sądzi nikogo – to ludzie osądzają siebie samych swoją reakcją na Jezusa Chrystusa. Eschatologiczny sąd Jezusa (nad niewierzącymi) opiera się o to, czy Go przyjęli, czy odrzucili.

Obdarzanie życiem wiecznym vs. sąd stanowi temat J 3:17-21.36. Kiedy Boża miłość w Chrystusie zostanie odrzucona, przeradza się w Boży gniew! Opcje są tylko dwie! Istnieje tylko jeden sposób, by otrzymać życie wieczne – wiara w Chrystusa (zob. J 10:1-18; 14:6; 1 J 5:9-12)!

5:23 „aby wszyscy oddawali cześć Synowi” Łączne określenie „wszyscy” może być odniesieniem do eschatologicznej sceny sądu (zob. Fil 2:9-11).

☐ „Kto nie oddaje czci Synowi, nie oddaje czci Ojcu, który Go posłał” Stwierdzenie to bardzo przypomina 1 J 5:12. Nikt, kto nie zna Syna, nie może znać Boga, i nikt, kto nie czci i nie szanuje Syna, nie może czcić i szanować Ojca!

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): J 5,24-29

²⁴Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Kto słucha słowa mego i wierzy w Tego, który Mnie posłał, ma życie wieczne i nie idzie na sąd, lecz ze śmierci przeszedł do życia. ²⁵Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam, że nadchodzi godzina, nawet już jest, kiedy to umarli usłyszą głos Syna Bożego, i ci, którzy usłyszą, żyć będą. ²⁶Podobnie jak Ojciec ma życie w sobie, tak również dał Synowi: mieć życie w sobie samym. ²⁷Przekazał Mu władzę wykonywania sądu, ponieważ jest Synem Człowieczym. ²⁸Nie dziwcie się temu! Nadchodzi bowiem godzina, w której wszyscy, którzy spoczywają w grobach, usłyszą głos Jego: ²⁹a ci, którzy pełnili dobre czyny, pójdą na zmartwychwstanie życia; ci, którzy pełnili złe czyny - na zmartwychwstanie potępienia.

5:24 „Zaprawdę, zaprawdę” Występujące tylko u Jana podwojenie (zob. w. 25) słów Jezusa stanowi charakterystyczny wstęp do istotnych wypowiedzi. Zobacz Temat specjalny: Amen w 1:51.

☐ „Kto słucha słowa mego i wierzy w Tego, który Mnie posłał, ma życie wieczne” Mamy tu trzy FORMY CZASOWNIKOWE W CZASIE TERAŻNIEJSZYM i STRONIE CZYNNEJ, kładące nacisk na wiarę (zob. Temat specjalny w 2:23) w Ojca, która wyraża się w wierze w Syna (zob. 1 J 5:9-12). W Ewangeliach synoptycznych życie wieczne często jest przyszłym wydarzeniem, na które można mieć nadzieję w wierze, ale u Jana jest to zazwyczaj rzeczywistość czasu teraźniejszego (tj. 8:51; 11:25). Możliwe, że określenie „słucha” jest odzwierciedleniem hebrajskiego terminu *szema*, który oznaczał „słuchać w sensie bycia posłusznym” (zob. Pwt 6:4).

☐ „który Mnie posłał” CZASOWNIK *apostellō* (AORYST IMIESŁOWU CZYNNEGO) stanowi rdzeń słowa „apostoł” (zob. w. 36). Jan często posługuje się tym terminem na określenie Ojca wysyłającego Syna jako Swojego przedstawiciela. Zobacz komentarz do 4:34.

TEMAT SPECJALNY: WYŚLAĆ (*apostellō*), OD KTÓREGO POCHODZI „APOSTOŁ”

Jest to popularne greckie słowo tłumaczone jako „wysłać” (tj. *apostellō*). Termin ten ma kilka zastosowań teologicznych:

1. W klasycznej grece rabini stosowali je do sytuacji, kiedy ktoś był wzywany i wysyłany jako oficjalny przedstawiciel kogoś innego – polski odpowiednik to „ambasador” (zob. 2 Kor 5:20).
2. Ewangelie często posługują się tym CZASOWNIKIEM w odniesieniu do Jezusa, który został wysłany przez Ojca. U Jana termin ten nabiera mesjańskiego wydźwięku (por. Mt 10:40; 15:24; Mk 9:37; Łk 9:48, a w szczególności J 5:36.38; 6:29.57; 7:29; 8:42; 10:36; 11:42; 17:3.8.18.21.23.25; 20:21 [w w. 21 występuje zarówno „apostoł” jak i jego SYNONIM *pempō*]). Pojawia się także, gdy Jezus wysyła wierzących (zob. 17:18; 20:21).

3. NT używał RZECZOWNIKA na określenie:
 - a. pierwotnego wewnętrznego kręgu dwunastu uczniów (np. Mk 6:30; Łk 6:13; Dz 1:2.26)
 - b. szczególnej grupy apostołskich pomocników i współpracowników:
 - (1) Barnaba (zob. Dz 14:4.14)
 - (2) Andronik i Junias (BW: Junia, zob. Rz 16:7)
 - (3) Apollos (zob. 1 Kor 4:6-9)
 - (4) Jakub, brat Pański (zob. Gal 1:19)
 - (5) Sylwan i Tymoteusz (zob. 1 Tes 2:7)
 - (6) być może Tytus (zob. 2 Kor 8:23)
 - (7) być może Epafrodyt (zob. Fil 2:25)
 - c. nadal obecnego w kościele daru (zob. 1 Kor 12:28-29; Ef 4:11)
 4. Paweł przedstawia się jako apostoł w większości swoich listów, aby potwierdzić swój nadany przez Boga autorytet przedstawiciela Chrystusa (zob. Rz 1:1; 1 Kor 1:1; 2 Kor 1:1; Gal 1:1; Ef 1:1; Kol 1:1; 1 Tm 1:1; 2 Tm 1:1; Tt 1:1).
 5. Problemem, przed którym stoimy jako współcześni wierzący jest to, że NT nie określa nigdzie, na czym polega ten dar ani jak identyfikować go u wierzących. Oczywiście jest, że należy dokonać rozróżnienia pomiędzy początkową Dwunastką (#3a), a późniejszym zastosowaniem tego terminu (#3b). Zobacz Temat specjalny: Natchnienie i Temat specjalny: Oświecenie. Jeśli współcześni „apostołowie” nie są natchnieni, aby pisać Biblię (tj. kanon jest zamknięty, zob. Jud 1:3; zob. Temat specjalny: Kanon), to czym różnią się od nowotestamentowych proroków lub ewangelistów (zob. Ef 4:11)? Oto moje pomysły:
 - a. misjonarze zakładający kościoły na niezewangelizowanych obszarach (tak stosowany był ten termin w *Didache*)
 - b. przywódcy pastorów na danym terenie lub w ramach danego wyznania
 - c. ?
- Osobiście jestem zwolennikiem możliwości #1.

▣ „**lecz ze śmierci przeszedł do życia**” Jest to ASPEKT DOKONANY STRONY CZYNNEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO; to, co stało się w przeszłości, teraz jest stanem stałym. Królestwo Boże jest terazniejsze, ale przyszłe – tak, jak życie wieczne (zob. wersety 25-26; 1 J 3:14). Werset 25 stanowi silny argument za terazniejszością Królestwa!

5:25 „nadchodzi godzina, nawet już jest” Jest to słownictwo charakterystyczne dla pism Jana. Słowa i frazy często mają dwa znaczenia. W tym przypadku „godzina” oznacza:

1. godzinę zbawienia
2. godzinę sądu

Ramy czasowe to zarówno terazniejszość, jak i przyszłość (zob. w. 29; 6:39.44.54). To, jak człowiek ustosunkuje się do Jezusa teraz, zadecyduje o tym, co stanie się z nim w przyszłości. Zarówno zbawienie, jak i sąd są terazniejszą rzeczywistością i czymś, co wypełni się w przyszłości (zob. w. 28).

TEMAT SPECJALNY: GODZINA

Określenie „godzina” pojawia się w Ewangeliach w kilku różnych znaczeniach:

1. W odniesieniu do czasu (zob. Mt 8:13; Łk 7:21; J 11:9)
2. Jako metafora okresu próby i doświadczenia (zob. Mt 10:19; Mk 13:11; Łk 12:12)
3. Metafora rozpoczęcia służby przez Jezusa (zob. J 2:4; 4:23)
4. Metafora dnia sądu (tj. drugiego przyjścia Jezusa, zob. Mt 24:36.44; 25:13; Mk 13:32; J 5:25.28)
5. Metafora męki Jezusa (zob. Mt 26:45; Mk 14:35.41; J 7:30; 8:20; 12:23.27; 13:1; 16:32; 17:1)

▣ „**kiedy to umarli usłyszą głos Syna Bożego**” Werset 25 mówi o ludziach duchowo martwych; w. 29 natomiast o zmartwychwstaniu wszystkich fizycznie martwych. Biblia opisuje trzy rodzaje śmierci:

1. Śmierć duchowa (zob. Rodzaju 3),
2. Śmierć fizyczna (zob. Rodzaju 5),
3. Śmierć wieczna (zob. Ef 2:1; Ap 2:11; 20:6.14) lub jezioro ogniste, piekło (*Gehenna*).

Występuje tu rzadki sposób użycia frazy „Syn Boży”. Zobacz Temat specjalny w 1 Jana 3:8. Jednym z powodów, dla których wyrażenia tego nie używano częściej, jest grecki pogląd religijny na bogów (z góry Olimp), którzy brali sobie ludzkie kobiety za żony lub towarzyszki. Status Jezusa jako Syna Bożego nie odzwierciedla poczęcia seksualnego ani następstwa czasowego, tylko bliską relację. Jest to żydowska metafora rodzinna. Jezus potwierdzał Swoją Boskość wobec tych przywódców żydowskich w bardzo jasny i konkretny sposób, posługując się starotestamentowymi kategoriami (zob. 5:21.26).

5:26 „Podobnie jak Ojciec ma życie w sobie” Zasadniczo jest to znaczenie terminu JHWH z Wj 3:14. Ta forma związanego z przymierzem Bożego imienia pochodzi od hebrajskiego CZASOWNIKA „być”. Oznacza wiecznie żyjącego, jedynie żyjącego Jedyne. Zobacz Temat specjalny: Imiona Boga w 6:20.

W ST tylko JHWH miał „życie” (zob. 1 Tm 1:17; 6:16) i tylko On mógł dawać je innym (zob. Hi 10:12; 33:4; Ps 36:10). Jezus twierdzi, że JHWH udziela Mu tej samej szczególnej mocy!

▣ **„tak również dał Synowi: mieć życie w sobie samym”** Jest to silne potwierdzenie Boskości Jezusa (zob. 1:4; 1 J 5:11).

5:27 Powodem, dla którego Jezus jest w stanie (*eksousia*, ma władzę, zob. 10:18; 17:2; 19:11) sądzić sprawiedliwie jest to, że jest w pełni Bogiem, ale także w pełni człowiekiem. Frazy „Syn Człowieczy” nie poprzedza RODZAJNIK OKREŚLONY (zob. Ez 2:1 i Ps 8:5). On zna nas w pełni (zob. Heb 4:15) i w pełni zna Boga (zob. 1:18; 5:30).

Zaskakujące jest, że w kontekście, w którym Jezus nazywa Siebie „synem” (zob. w. 19 [dwukrotnie], 20, 21, 22, 23 [dwukrotnie], 25, 26), w w. 27 użyty jest tytuł „syn człowieczy” (ale bez towarzyszącego mu zwykle RODZAJNIKA OKREŚLONEGO). Podobne przejście występuje jednak w: (1) 3:13.14 vs. 3:16.17.18.35.36; (2) 6:27.53 vs. 6:40 oraz (3) 8:28 vs. 8:35.36. Jezus mówiąc o Sobie zamiennie używał obu tych określeń.

5:28 „Nie dziwcie się temu” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ z PARTYKUŁĄ PRZECZĄCĄ, co zazwyczaj oznaczało zaprzestanie działania już znajdującego się w toku. Choć wcześniejsze słowa Jezusa do przywódców żydowskich były już niezwykle oburzające, to, co powiedział później zupełnie ich zszokowało.

▣ **„wszyscy, którzy spoczywają w grobach, usłyszą głos Jego”** Wydaje się to odnosić do okrzyku Mesjasza przy Jego drugim przyjściu („Gdyż sam Pan z okrzykiem, a głosem archanielskim i z trąbą Bożą zstąpi z nieba, a pomarli w Chrystusie powstaną najpierwej” – 1 Tes 4:16, Biblia Gdańska). Łazarz (zob. 11:43) stanowi paradygmat tego wydarzenia. Nie zaprzecza to prawdzie zawartej w 2 Kor 5:6.8 – potwierdza jedynie uniwersalny sąd i autorytet Syna.

Duża część tego fragmentu odnosi się do rzeczywistości życia duchowego tu i teraz (spełniona eschatologia). Ta fraza jednak opisuje także przyszłe wydarzenie eschatologiczne u schyłku czasów. Napięcie pomiędzy „już, ale jeszcze nie” Królestwa Bożego charakteryzuje nauczanie Jezusa w Ewangeliach synoptycznych, w szczególności jednak pisma Jana.

5:29 Biblia opisuje zmartwychwstanie zarówno niegodziwych, jak i sprawiedliwych (zob. Dn 12:2; Mt 25:46; Dz 24:15). Większość fragmentów podkreśla jedynie zmartwychwstanie sprawiedliwych (zob. Hi 19:23-29; Iz 26:19; J 6:39-40.44.54; 11:24-25; 1 Kor 15:50-58).

Fragment ten nie opisuje sądu w oparciu o uczynki, ale raczej sąd w oparciu o styl życia wierzących (zob. Mt 25:31-46; Gal 5:16-21). W Bożym Słowie i Bożym świetle funkcjonuje ogólna zasada, że ludzie zbierają to, co zasiali (zob. Prz 11:24-25; Gal 6:7-8). Ujmując to językiem Starego Testamentu, „Bóg odda ludziom według ich czynów” (zob. Ps 62:13; 28:4; Hi 34:11; Prz 24:12; Mt 16:27; Rz 2:6-8; 1 Kor 3:8; 2 Kor 5:10; Ef 6:8 i Kol 3:25).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 5:30

³⁰Ja sam z siebie nic czynić nie mogę. Tak, jak słyszę, sądzę, a sąd mój jest sprawiedliwy; nie szukam bowiem własnej woli, lecz woli Tego, który Mnie posłał.

5:30 Jezus, wcielone Logos Boże, był uległy i poddany Ojcu. Ten silny nacisk na poddanie pojawia się także w w. 19 („Syn nie mógłby niczego czynić”). Nie oznacza to, że Syn jest gorszy, tylko że Trójca podzieliła zadania związane z odkupieniem pomiędzy trzy oddzielne osoby: Ojca, Syna i Ducha.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 5:31-47

³¹Gdybym Ja wydawał świadectwo o sobie samym, sąd mój nie byłby prawdziwy. ³²Jest przecież ktoś inny, kto wydaje sąd o Mnie; a wiem, że sąd, który o Mnie wydaje, jest prawdziwy. ³³Wysłaliście poselstwo do Jana i on dał świadectwo prawdzie. ³⁴Ja nie zważam na świadectwo człowieka, ale mówię to, abyście byli zbawieni. ³⁵On był lampą, co płonie i świeci, wy zaś chcieliście radować się krótki czas jego światłem. ³⁶Ja mam świadectwo większe od Janowego. Są to dzieła, które Ojciec dał Mi do wykonania; dzieła, które czynię, świadczą o Mnie, że Ojciec Mnie posłał. ³⁷Ojciec, który Mnie posłał, On dał o Mnie świadectwo. Nigdy nie słyszeliście ani Jego głosu, ani nie widzieliście Jego oblicza; ³⁸nie macie także słowa Jego, trwającego w was, bo wyście nie uwierzyli w Tego, którego On posłał. ³⁹Badacie Pisma, ponieważ sądzicie, że w nich zawarte jest życie wieczne: to one właśnie dają o Mnie świadectwo. ⁴⁰A przecież nie chcecie przyjść do Mnie, aby mieć życie. ⁴¹Nie odbieram chwały od ludzi, ⁴²ale wiem o was, że nie macie w sobie miłości Boga. ⁴³Przyszedłem w imieniu Ojca mego, a nie przyjęliście Mnie. Gdyby jednak przybył ktoś inny we własnym imieniu, to byście go przyjęli. ⁴⁴Jak możecie uwierzyć, skoro od siebie wzajemnie odbieracie chwałę, a nie szukacie chwały, która pochodzi od samego Boga? ⁴⁵Nie mniemajcie jednak, że to Ja was oskarżę przed Ojcem. Waszym oskarżycielem jest Mojżesz, w którym wy pokładacie nadzieję. ⁴⁶Gdybyście jednak uwierzyli Mojżeszowi, to byście i Mnie uwierzyli. O Mnie bowiem on pisał. ⁴⁷Jeżeli jednak jego pismom nie wierzycie, jakżeż moim słowom będziecie wierzyli?»

5:31 W Starym Testamencie każda sprawa musiała zostać potwierdzona przez dwóch świadków (zob. Lb 35:30; Pwt 19:15). W tym kontekście Jezus wymienia pięciu Swoich świadków:

1. Ojciec (wersety 32, 37)
2. Jan Chrzciciel (w. 33, zob. 1:19-51)
3. Własne czyny Jezusa (zob. w. 36)
4. Pismo (zob. w. 46)
5. Mojżesz (zob. w. 46), co odzwierciedla Pwt 18:15-22

Zobacz Temat specjalny w 1:8.

▣ „Gdybym” Jest to ZDANIE WARUNKOWE TRZECIEJ KATEGORII wyrażające potencjalne działanie.

▣ „sąd mój nie byłby prawdziwy” Wydaje się to stać w sprzeczności z 8:4. Kontekst wskazuje jednak na to, że stwierdzenia te były wypowiedzane w odmiennych okolicznościach. Tutaj Jezus pokazuje, jak wielu ma świadków, podczas gdy 8:14 stwierdza, że tylko Jego świadectwo jest niezbędne!

Aby zgłębić słowo „prawdziwy”, zobacz Temat specjalny: Prawda w J 6:55.

5:32 „Jest przecież ktoś inny, kto wydaje sąd o Mnie” Słowa te odnoszą się do Boga Ojca (zob. 1 J 5:9), ponieważ użyto tu terminu *allos*, oznaczającego „kogoś innego tego samego rodzaju”, w odróżnieniu od *heteros*, „kogoś innego rodzaju” – chociaż rozróżnienie to zacierało się w grece Koine. Zobacz Temat specjalny: Świadkowie Jezusa w 1:8.

5:33 „Wysłaliście poselstwo do Jana” Chodzi tu o Jana Chrzciciela (zob. 1:19).

5:34 „mówię to, abyście byli zbawieni” Jest to AORYST STRONY BIERNEJ TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO. STRONA BIERNA wskazuje na działanie Boga lub Ducha (zob. 6:44.65). Należy pamiętać, że Ewangelie są obwieszczeniami ewangelizacyjnymi (tj. traktatami), a nie biografiami historycznymi. Za wszystkim, co zostało zapisane, stoi cel ewangelizacji (zob. 20:30-31).

5:35 „On był lampą” Występuje tu kolejne podkreślenie roli światła – tutaj w odniesieniu do przygotowawczego posłannictwa Jana (zob. 1:6-8).

5:36 „dzieła, które czynię, świadczą o Mnie” Czyny Jezusa były spełnieniem starotestamentowych prorocत्व o Mesjaszu. Współcześni Mu Żydzi powinni rozpoznać te cudowne znaki – przywracanie wzroku ślepy, karmienie biednych, uzdrawianie kulawych (zob. Iz 29:18; 32:3-4; 35:5-6; 42:7). Moc nauczania Jezusa, Jego sprawiedliwy styl życia, Jego współczucie i potężne cuda (zob. 2:23; 10:25.38; 14:11; 15:24) jasno świadczyły o tym, kim był, skąd przyszedł i Kto Go posłał.

5:37 „On dał o Mnie świadectwo” „On” oznacza tu Ojca. Rozpatrywana w kontekście fraza ta wydaje się odwoływać do Pisma ST (zob. Heb 1:13). Obejmowałyby to wszystkie mesjańskie wzmianki w ST (zob. w. 39).

▣ **„Nigdy nie słyszeliście ani Jego głosu, ani nie widzieliście Jego oblicza”** Jezus stwierdza, że chociaż Żydzi powinni byli poznać Boga za pośrednictwem Pisma i osobistych doświadczeń przy Jego uwielbieniu, w rzeczywistości w ogóle Go nie znali (zob. 8:43; Iz 1:1-15; 6:9-10; 29:13; Jer 5:21).

W ST uważano, że zobaczenie Bóstwa pociągało za sobą śmierć. Jediną osobą, która rozmawiała z JHWH twarzą w twarz był Mojżesz, a nawet wtedy spotkanie następowało poprzez zasłonę Chmury. Wiele osób uważało, że Wj 33:23 stoi w sprzeczności z J 1:18. Jednakże hebrajskie określenie w księdze Wyjścia oznacza „według chwały”, a nie fizyczną postać.

5:38 „słowa Jego, trwającego w was” Znajdują się tu dwie potężne metafory zawarte w pismach Jana. Słowo Boże (*logos*) musi zostać przyjęte, a kiedy zostanie przyjęte (zob. 1:12), musi pozostać (trwać, zob. J 8:31; 15:4.5.6.7.10; 1 J 2:6.10.14.17.24.27.28; 3:6.14.15.24). Jezus jest pełnym objawieniem Boga (zob. J 1:1-18; Fil 2:6-11; Kol 1:15-17; Heb 1:1-3). Zbawienie potwierdza trwająca relacja (hebrajskie znaczenie słowa „znać” – zob. Rdz 4:1 – „Adam poznał Ewę” [Biblia Gdańska]; Jer 1:5) oraz przyjęcie prawd Ewangelii (greckie znaczenie słowa „znać” – zob. 2 J 1:9).

Określenie „trwać” oznacza tutaj bliską, osobistą relację cechującą się wytrwałością. Trwanie jest warunkiem prawdziwego zbawienia (zob. rozdział 15). U Jana słowo to używane jest w kilku znaczeniach.

1. Trwanie Syna w Ojcu (zob. 10:38; 14:10.11.20.21; 17:21)
2. Trwanie Ojca w Synu (zob. 10:38; 14:10.11.21; 17:21.23)
3. Wierzących w Synu (zob. 14:20.21; 15:5; 17:21)
4. Wierzących w Synu i Ojcu (zob. 14:23)
5. Wierzących w słowie (zob. 5:38; 8:31; 15:7; 1 J 2:14)

Zobacz Temat specjalny w 1 J 2:10.

5:39 „Badacie Pisma” Może to być albo TRYB ORZEKAJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO albo TRYB ROZKAZUJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Ponieważ znajduje się na liście świadków odrzuconych przez Żydów, prawdopodobnie jest to TRYB ORZEKAJĄCY.

Na tym polega tragedia przywódców żydowskich: mieli Pisma, czytali je, studiowali i uczyli się ich na pamięć, ale nie dostrzegli osoby, na które one wskazują! Bez Ducha Świętego nawet Biblia jest nieskuteczna! Prawdziwe życie bierze się wyłącznie z osobistej więzi, opartej na wierze i cechującej się posłuszeństwem (tj. Pwt 4:1; 8:11; 30:15-20; 32:46-47).

▣ **„to one właśnie dają o Mnie świadectwo”** Chodzi tu o Pisma ST, które Jezus wypełnia (tj. 1:45; 2:22; 5:46; 12:16.41; 19:28; 20:9). Większość wczesnych kazań Piotra (zob. Dz 3:18; 10:43) i Pawła (zob. Dz 13:27; 17:2-3; 26:22-23.27) w Dziejach Apostolskich wykorzystuje wypełnione prorocтва jako dowód na to, że Jezus jest Mesjaszem. Wszystkie fragmenty potwierdzające autorytet Pisma Świętego znajdujące się w NT poza jednym (2 P 3:15-16) odnoszą się do ST (zob. 1 Kor 2:9-13; 1 Tes 2:13; 2 Tm 3:16; 1 P 1:23-25; 2 P 1:20-21). Jasne jest, że Jezus uważał Siebie Samego za wypełnienie i cel (a także właściwego interpretatora, zob. Mt 5:17-48) ST.

TEMAT SPECJALNY: KERYGMA WCZESNEGO KOŚCIOŁA

Jest wiele opinii na temat chrześcijaństwa. Nasze czasy są czasami religijnego pluralizmu – podobnie jak pierwszy wiek. Osobiście w pełni akceptuję i przyjmuję wszystkie grupy twierdzące, że znają Jezusa Chrystusa i ufają Mu. Wszyscy mamy jakieś różnice zdań, ale zasadniczo w chrześcijaństwie chodzi przede wszystkim o Jezusa. Są jednak grupy, które podają się za chrześcijan, a w rzeczywistości są ich „sobowtórami” lub „nowinkarzami”. Jak rozpoznać różnicę?

Są dwa sposoby:

- A. Książka, która pomaga zorientować się we wierzeniach współczesnych kultów (na podstawie ich własnych tekstów) to *The Kingdom of the Cults* [Królestwo kultów] Waltera Martina.
- B. Kazania wczesnego kościoła, szczególnie te wygłoszone przez Apostołów Piotra i Pawła w Dziejach Apostolskich, przedstawiają ogólny zarys tego, jak natchnieni autorzy z pierwszego wieku prezentowali chrześcijaństwo różnym grupom. To wczesne „zwiastowanie” lub „głoszenie” (którego podsumowaniem są Dzieje) określane jest greckim słowem *kerygma*. Poniżej znajdują się podstawowe prawdy Ewangelii o Jezusie z Dziejów Apostolskich:
 1. Wypełnia wiele obietnic ST – Dz 2:17-21.30-31.34; 3:18-19.24; 10:43; 13:17-23.27.33-37.40.41; 26:6-7.22-23
 2. Został posłany przez JHWH zgodnie z obietnicą – Dz 2:23; 3:26
 3. Czynił cuda dla potwierdzenia Swojego przesłania i objawienia Bożego współczucia – Dz 2:22; 3:16; 10:38
 4. Został wydany i odrzucony – Dz 3:13-14; 4:11
 5. Ukrzyżowano Go – Dz 2:23; 3:14-15; 4:10; 10:39; 13:28; 26:23
 6. Został wskrzeszony – Dz 2:24,31-32; 3:15.26; 4:10; 10:40; 13:30; 17:31; 26:23
 7. Został wyniesiony na prawicę Boga – Dz 2:33-36; 3:13.21
 8. Przyjdzie jeszcze raz – Dz 3:20-21
 9. Został ustanowiony Sędzią – Dz 10:42; 17:31
 10. Zesłał Ducha Świętego – Dz 2:17-18,33,38-39; 10:44-47
 11. Jest Zbawicielem wszystkich, którzy wierzą – Dz 13:38-39
 12. Nie ma innego Zbawiciela – Dz 4:12; 10:34-36

Oto kilka sposobów reakcji na te apostołskie filary prawdy:

1. Nawrócenie – Dzieje 2:38; 3:19; 17:30; 26:20
2. Wiara – Dzieje 2:21; 10:43; 13:38-39
3. Chrzest – Dzieje 2:38; 10:47-48
4. Przyjęcie Ducha – Dzieje 2:38; 10:47
5. Wszyscy mogą przyjść do Boga – Dzieje 2:39; 3:25; 26:23

Schemat ten służył za podstawę zwiastowania wczesnego kościoła, choć różni autorzy Nowego Testamentu pomijali pewne jego elementy lub podkreślali w swoim nauczaniu inne szczegóły. Cała Ewangelia Marka dokładnie odzwierciedla piotrowy aspekt *kerygma*. Tradycja podaje, że Marek układał kazania Piotra wygłoszone w Rzymie w spisana Ewangelię. Zarówno Mateusz, jak i Łukasz naśladowują zasadniczą strukturę Ewangelii Marka.

5:41-44 Wersety te wydają się mówić o tym, że żydowskich przywódców religijnych cieszyło uznanie, jakim wzajemnie się obdarzali. Chlubili się tym, że potrafią cytować rabinów z przeszłości, ale z powodu duchowej ślepoty nie dostrzegli największego ze wszystkich nauczycieli, który był wśród nich. Jest to jedna z sytuacji, w których Jezus wygłasza ostrą krytykę rabinicznego judaizmu z I w. n.e. (zob. też: przypowieść w Mt 21:33-46; Mk 12:1-12; Łk 20:9-19).

5:41

GPNT

„Chwały od ludzi nie biorę”

BP

„Nie zabiegam o chwałę u ludzi”

BW, PL

„Nie przyjmuję chwały od ludzi”

BWP

„Ja nie doznaję żadnej chwały od ludzi”

Trudno jest konsekwentnie tłumaczyć termin „chwała”, *doksa* (zobacz Temat specjalny w 1:14). Słowo to odzwierciedla hebrajskie „chwała”, *kabodh*, które służyło do wyrażenia promienistej, olśniewającej Bożej obecności (zob. Wj 16:10; 24:17; 40:34; Dz 7:2) oraz do chwalenia i uwielbiania Boga za Jego charakter i czyny. Dobrym przykładem wersetu łączącego te konotacje jest 2 P 1:17.

Ten olśniewający aspekt obecności Samego Boga i Jego charakteru wiąże się z:

1. aniołami (zob. Łk 2:9; 2 P 2:10)
2. otaczaniem Jezusa chwałą (zob. J 1:14; 8:54; 12:28; 13:31; 17:1-5.22.24; 1 Kor 2:8; Fil 4:19-20)
3. wtórnie z wierzącymi (zob. Rz 8:18.21; 1 Kor 2:7; 15:43; 2 Kor 4:17; Kol 3:4; 1 Tes 2:12; 2 Tes 2:14; Heb 2:10; 1 P 5:1.4)

Ciekawe jest również spostrzeżenie, że Jan pisze o ukrzyżowaniu Jezusa jako o Jego uwielbieniu (zob. 7:39; 12:16.23; 13:31). Słowo to może jednak być także tłumaczone jako „cześć” lub „dziękczynienie”

(zob. Łk 17:18; Dz 12:23; Rz 4:20; 1 Kor 10:31; 2 Kor 4:15; Fil 1:11; 2:11; Ap 11:13; 14:7; 16:9; 19:7). W takim właśnie znaczeniu zostało ono użyte w tym kontekście.

5:43 „nie przyjęliście Mnie” W całej Ewangelii Jana sednem wiary w Jezusa nie jest podyktowane teologią wyznaniem, tylko osobiste spotkanie z Nim (wersety 39-40). Wiara zaczyna się od decyzji zaufania Mu. W ten sposób zostaje zapoczątkowana pogłębiająca się osobista więź zasadzająca się na naśladowaniu Chrystusa, której kulminacją jest doktrynalna dojrzałość oraz życie w podobieństwie do Chrystusa.

▣ **„Gdyby jednak przybył kto inny we własnym imieniu”** Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ.

▣ **„to byście go przyjęli”** Jest to aluzja do metod studiowania stosowanych przez rabinów – porównywali oni nauczycieli z różnych szkół rabinicznych z Talmudu.

Trafnie komentuje to Michael Magill w tłumaczeniu Biblii *New Testament TransLine*:

„Przywódcy żydowscy przyjęliby ludzkiego nauczyciela lub rabiną, który nie twierdziłby, że został wysłany przez Boga. Z ludzkim nauczycielem byłiby we wzajemnej relacji na równych prawach, odbierając chwałę od siebie nawzajem. Z prorokiem wysłanym przez Boga musieliby być na podrzędnej pozycji – słuchać i być posłuszni. Właśnie to zawsze tkwiło u podstaw tego, że Boży prorocy byli odrzucani.” (s. 318)

5:44 Zobacz komentarz do 17:3.

5:45-47 Jezus stwierdza, że pisma Mojżesza Go objawiają. Prawdopodobnie jest to odniesienie do Pwt 18:15-22. W w. 45 Pismo jest uosobione jako oskarżyciel. Miało ono być przewodnikiem (zob. Łk 16:31). Jeśli przewodnik zostanie odrzucony, staje się przeciwnikiem (zob. Gal 3:8-14.23-29).

5:46 „Gdybyście” Jest to ZDANIE WARUNKOWE DRUGIEJ KATEGORII, zwane „sprzecznym ze stanem faktycznym”, stwierdzające, że przywódcy żydowscy tak naprawdę nie wierzyli nawet w pisma Mojżesza oraz że Jezus (eschatologiczny Mojżesz [tj. prorok z Pwt 18:15-19]) będzie ich sędzią w dniu ostatecznym.

5:47 „Jeżeli” wprowadza ZDANIE WARUNKOWE PIERWSZEJ KATEGORII, zakładające prawdziwość („skoro” w Słowie Życia).

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Dlaczego werset 4 jest pomijany w naszych współczesnych tłumaczeniach?
2. Dlaczego Jezus uzdrowił właśnie tego człowieka?
3. Czy uzdrowienie tego człowieka wymagało wiary z jego strony?
4. Czy jego choroba wiązała się z jakimś jego osobistym grzechem? Czy każda choroba związana jest z osobistym grzechem?
5. Dlaczego Żydzi chcieli zabić Jezusa?
6. Wymień działania Boże w Starym Testamencie, które mają zastosowanie do Jezusa.
7. Czy życie wieczne to teraźniejsza rzeczywistość, czy nadzieja na przyszłość?
8. Czy sąd ostateczny jest oparty na wierze, czy uczynkach? Dlaczego?

ROZDZIAŁ 6 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
CHLEB ŻYWY				
Cudowne rozmnożenie chleba	Nakarmienie pięciu tysięcy	Znak chleba	Cudowne rozmnożenie chleba	Jezus wobec ludzkich potrzeb
6:1-13	6:1-14	6:1-15	6:1-15	6:1-4
6:14-15				6:5-15
Jezus chodzi po jeziorze	Jezus chodzi po morzu	Jezus chodzi po morzu	Jezus chodzi po morzu	Jezus wobec praw natury
6:16-21	6:15-21	6:16-21	6:16-21	6:16-21
Mowa eucharystyczna	Lud żąda znaku	Nauka o chlebie życia	Mowa eucharystyczna	Jezus chlebem życia
6:22-25	6:22-31	6:22-71	6:22-26	6:22-25
6:26-40	Jezus – chlebem żywota		6:27-31	6:26-29
6:41-47	6:32-59		6:32-35	6:30-35
6:48-52	Zgorszenie się niektórych i ich odejście		6:36-40	6:36-40
6:53-59	6:60-66		6:41-47	6:41-51
6:60-71	Wyznanie Piotra o Jezusie – Mesjaszu		6:48-51	6:52-59
	6:67-71		6:52-59	6:60-65
			6:60-65	6:66-71
			6:66-71	

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit

2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 6:1-71

- A. Ewangelia Jana nie opisuje samej Wieczery Pańskiej, chociaż rozdziały 13-17 odnotowują rozmowę i modlitwę w Wieczerniku. Pominięcie to może być celowe. W II w. n.e. kościół zaczął postrzegać nakazy Jezusa w znaczeniu sakramentalnym – jako sposoby otrzymania łaski. Być może Jan reagował na to sakramentalne spojrzenie, celowo nie wspominając o chrzcie Jezusa ani Wieczery Pańskiej.
- B. Rozdział 6 Ewangelii Jana stanowi kontekst dla nakarmienia pięciu tysięcy. Wielu jednak na jego podstawie naucza sakramentalnego spojrzenia na Eucharystię. Stanowi on także źródło rzymskokatolickiej doktryny przeistoczenia (wersety 53-56).
Pytanie o to, w jaki sposób Jana 6 odnosi się do Eucharystii, ukazuje dwoistą naturę Ewangelii. Oczywiście jest, że Ewangelie relacjonują słowa i życie Jezusa, zostały jednak napisane wiele dekad później i wyrażały wspólnotę wiary poszczególnych autorów. Mamy więc do czynienia z trzema poziomami autorskiego zamysłu:
 1. Duch
 2. Jezus i pierwotni słuchacze
 3. Autorzy Ewangelii i ich czytelnicy
 W jaki sposób dokonywać interpretacji? Jedyna weryfikowalna metoda to taka, która bierze pod uwagę kontekst, gramatykę, podejście leksykalne oraz informacje dotyczące tła historycznego.
- C. Musimy brać pod uwagę, że słuchacze byli Żydami, a kulturowym tłem tych wydarzeń było rabiniczne oczekiwanie na Mesjasza, będącego super-Mojżeszem (zob. wersety 30-31), w szczególności jeśli chodzi o wydarzenia z okresu wyjścia z Egiptu, takie jak manna. Swoje twierdzenia rabini opierali na Ps 72:16. Niezwykłe wypowiedzi Jezusa (zob. wersety 60-62, 66) miały wyprostować fałszywe mesjańskie oczekiwania zgromadzonego tłumu (zob. wersety 14-15).
- D. Pierwsi ojcowie kościoła nie zgadzali się między sobą co do tego, czy fragment ten dotyczy Wieczery Pańskiej. Klemens z Aleksandrii, Orygenes i Euzebiusz nie wspominają o niej w ogóle omawiając ten fragment.
- E. Metafory użyte w tym fragmencie bardzo przypominają słowa Jezusa, których użył w rozmowie z „kobietą przy studni” w rozdziale 4. Ziemska woda i chleb są tu metaforami życia wiecznego i duchowej rzeczywistości.
- F. Opisane w tym rozdziale rozmnożenie chleba jest jedynym cudem, o którym wspominają wszystkie cztery Ewangelie (Mt 14:13-21; Mk 6:32-44; Łk 9:10-17)!
- G. W tłumaczeniu Biblii *New Testament TransLine* Michael Magill dokonuje ciekawej obserwacji odnośnie różnych grup w Kafarnaum i ich stosunku do wstrząsających słów Jezusa:
 1. Tłum, w. 24
 2. Żydzi, wersety 41, 52
 3. Uczniowie, wersety 60,66
 4. Dwunastu, w. 67
 Jezus skutecznie:
 1. Powstrzymał tłum przed obwołaniem Go królem dlatego, że ich nakarmił (w. 15)
 2. Swoimi radykalnymi stwierdzeniami na swój własny temat rzucił wyzwanie przywódcom żydowskim
 3. Sprawił, że wielu Jego dalszych wyznawców Go opuściło

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 6:1-14

¹Potem Jezus udał się za Jezero Galilejskie, czyli Tyberiadzkie. ²Szedł za Nim wielki tłum, bo widziano znaki, jakie czynił na tych, którzy chorowali. ³Jezus wszedł na wzgórze i usiadł tam ze swoimi uczniami. ⁴A zbliżało się święto żydowskie, Pascha. ⁵Kiedy więc Jezus podniósł oczy i ujrzał, że liczne tłumy schodzą do Niego, rzekł do Filipa: «Skąd kupimy chleba, aby oni się posilili?» ⁶A mówił to wystawiając go na próbę. Wiedział bowiem, co miał czynić. ⁷Odpowiedział Mu Filip: «Za dwieście denarów nie wystarczy chleba, aby każdy z nich mógł choć trochę otrzymać». ⁸Jeden z uczniów Jego, Andrzej, brat Szymona Piotra, rzekł do Niego: ⁹«Jest tu jeden chłopiec, który ma pięć chlebów jęczmiennych i dwie ryby, lecz cóż to jest dla tak wielu?» ¹⁰Jezus zatem rzekł: «Kaźcie ludziom usiąść!» A w miejscu tym było wiele trawy. Usiedli więc mężczyźni, a liczba ich dochodziła do pięciu tysięcy. ¹¹Jezus więc wziął chleby i odmówiwszy dziękczynienie, rozdał siedzącym; podobnie uczynił z rybami, rozdając tyle, ile kto chciał. ¹²A gdy się nasycili, rzekł do uczniów: «Zbierzcie pozostałe ułamki, aby nic nie zginęło». ¹³Zebrałi więc, i ułomkami z pięciu chlebów jęczmiennych, które zostały po spożywających, napelnili dwanaście koszów. ¹⁴A kiedy ci ludzie spostrzegli, jaki cud uczynił Jezus, mówili: «Ten prawdziwie jest prorokiem, który miał przyjść na świat».

6:1 „Jezero Galilejskie, czyli Tyberiadzkie” Ten zbiornik wodny znany był także pod kilkoma innymi nazwami. W ST nazywano go Kinneret (zob. Lb 34:11). W Łk 5:1 nosi nazwę jeziora Genezaret, a w J 21:1 wymieniona jest jego rzymska nazwa – Morze Tyberiadzkie. Mamy tu do czynienia z kolejną wtrąconą uwagą autora Ewangelii. Pokazuje to, że została ona napisana z myślą o ludziach spoza Palestyny (zob. J 6:4.6.64.71).

6:2 Zwróćmy uwagę na powód, dla którego tłum szedł za Jezusem.

6:3 Jezus wykorzystał naturalne wzmocnienie głosu, jakie dała mu powierzchnia wody i zbocze góry. Fakt, iż „usiadł”, wskazuje na to, że była to oficjalna sesja nauczania skierowanego do Jego uczniów. Można się zastanawiać, czy wejście na wzgórze miało przypominać o miejscu, w którym Mojżesz otrzymał od Boga prawa, tak jak Mt 5-7.

W tych obszernych sesjach nauczania Jezus często zwracał się do różnych grup obecnych w tłumie. Wokół Niego, u Jego stóp, siedzieli najbliżsi uczniowie; dookoła nich zgromadzeni byli ciekawscy, bogacze i zwykły „lud ziemi”; a także małe grupki przywódców religijnych (faryzeusze, skrybowie, saduceusze, być może nawet esseńczycy).

6:4 „święto żydowskie, Pascha” Jedynym sposobem określenia czasu trwania publicznej służby Jezusa jest liczba świąt Paschy wymienionych w Ewangelii Jana (pierwsza, 2:13; druga, 6:4; trzecia, 11:55 i 13:1). Jeśli Jana 5:1 także dotyczy Paschy, publiczna służba Jezusa trwała co najmniej trzy i pół lub cztery lata. Jest wiele rzeczy, których nie wiemy o życiu Jezusa (zob. 20:30; 21:25).

6:6 A mówił to wystawiając go na próbę” Greckie określenie na „próbę” (*peirazō*) zazwyczaj niesie z sobą złe skojarzenia (Zobacz Temat specjalny w 1 J 4:1; zob. Mt 4:1). Jest to dobry przykład pokazujący, że współcześni interpretatorzy próbują na siłę dopasować nowotestamentowe słowa do jednej definicji. Greka koine utraciła wiele gramatycznych i lingwistycznych rozróżnień greki klasycznej (zob. adnotacja do 5:20).

Jezus wystawiał Filipa na próbę – ale czego była to próba?

1. Jego wiary w Jezusa jako zaopatrzciciela?
2. Jego znajomości ST (zob. Lb 11:13 – skierowane do Boga pytanie Mojżesza o zapewnienie pożywienia)?
3. Jego troski o tłum?

6:7 „Za dwieście denarów” Denar stanowił dzienny zarobek pracownika fizycznego (zob. Mt 20:2) oraz żołnierza. Kwota ta to prawie dwie trzecie rocznych zarobków.

TEMAT SPECJALNY: MONETY ZNAJDUJĄCE SIĘ W OBIĘGU W PALESTYNIĘ ZA CZASÓW JEZUSA

I. Monety miedziane:

- A. *cherma* – niewielka wartość (zob. J 2:15)
- B. *chalchos* – niewielka wartość (zob. Mt 10:9; Mk 12:41)
- C. *assarion* – rzymska moneta miedziana warta około 1/16 *dēnariusa* (zob. Mt 10:29)
- D. *kodrantēs* – rzymska moneta miedziana warta około 1/64 *dēnariusa* (zob. Mt 5:26)
- E. *lepton* – rzymska moneta miedziana warta około 1/128 *dēnariusa* (zob. Mk 12:42; Łk 21:2)
- F. *kwadrans/grosz* – rzymska moneta miedziana o niewielkiej wartości

II. Monety srebrne

- A. *arguros* („srebrna moneta”) – o wiele więcej warta niż monety z miedzi lub brązu (zob. Mt 10:9; 26:15)
- B. *dēnarius* – rzymska srebrna moneta o wartości dziennego zarobku (zob. Mt 18:28; Mk 6:37)
- C. *drachmē* – grecka srebrna moneta o tej samej wartości co *dēnarius* (zob. Łk 15:9)
- D. *di-drachmon* – dwudrachma warta była pół żydowskiego szekla (zob. Mt 17:24)
- E. *statēr* – srebrna moneta warta około czterech denarów (zob. Mt 17:27)

III. Złote monety – *chrusos* („złote monety”) – najcenniejsze (zob. Mt 10:9).

IV. Ogólne nazwy wag metali

- A. *mnaa* – łacińska *mina*, waga metalu odpowiadająca 100 *denarom* (zob. Łk 19:13)
- B. *talanton* – grecka jednostka wagi (zob. Mt 18:24; 25:15.16.20.24.25.28)
 - 1. 6 000 *denarów* w srebrze
 - 2. 180 000 *denarów* w złocie
- C. *sheqel* – ST waga srebra (tj. ponad 100 gramów, zob. Rdz 23:15; 37:28; Wj 21:32)
 - 1. *pīm* – 2/3 szekla
 - 2. *beka* – 1/2 szekla
 - 3. *gera* – 1/20 szeklaWiększe jednostki
 - 1. *maneh* – 50 szekli
 - 2. *kikkar* – 3 000 szekli

6:8-9 „Andrzej, brat Szymona Piotra” Wersety te stanowią piękny obraz prostej wiary Andrzeja i jego zaufania zdolnościom i osobie Jezusa.

6:9 „chlebów jęczmiennych” Chleb ten uważany był za najtańszy i najmniej pożądany. Było to pożywienie biednych. Jezus nie wykorzystał Swoich mocy do zapewnienia drogiego jedzenia!

6:10 „Kaźcie ludziom usiąść” W tej kulturze jadło się siedząc na podłodze lub leżąc za niskim stołem w kształcie litery „U”.

▣ „w miejscu tym było wiele trawy” Jest to (redakcyjny) komentarz apostoła – naocznego świadka tych wydarzeń.

▣ „Usiedli więc mężczyźni, a liczba ich dochodziła do pięciu tysięcy” Nazywanie tego wydarzenia „nakarmieniem pięciu tysięcy” jest w rzeczywistości błędne, ponieważ z tekstu w oczywisty sposób wynika, że tego dnia było tam dużo więcej osób. Pięć tysięcy to zaokrąglona liczba dotycząca dorosłych mężczyzn (tj. od 13 lat wzwyż), nie obejmująca kobiet i dzieci (zob. Mt 14:21). Nie jest jednak pewne, ile kobiet i dzieci mogło brać udział w tych wydarzeniach (zob. Mt 14:21).

6:11 „odmówiwszy dziękczynienie, rozdał” Cud rozmnożenia chleba musiał nastąpić w rękach Jezusa. W kontekście mesjańskiej nadziei Żydów wydarzenie to byłoby oczekiwanym znakiem, że Jezus zapewnia pożywienie – tak, jak Mojżesz zapewniał mannę.

Greckie określenie na „dziękczynienie” (*eucharisteō*) przerodziło się później w nazwę Ostatniej Wieczerzy (zob. 1 Kor 11:23-24). Czy Jan zastosował tu ten termin mając na myśli tę przyszlą, techniczną definicję? Pozostałe Ewangelie, które nie zawierają aluzji do Eucharystii, stosują tu inne słowo (*eulogeō*, zob. Mt 14:19; Mk 6:41). Termin *eucharisteō* także się w nich pojawia (zob. Mt 15:36; Mk 8:6; Łk 17:16; 18:11), ale nie jest konsekwentnie stosowany w opisie Ostatniej Wieczerzy. Określenie to opisuje dziękczynną modlitwę Jezusa w Wieczerniku (zob. Mt 26:27; Mk 14:23; Łk 22:17-19). Dlatego też, ponieważ słowo to nie było używane w jednolity sposób, Jan musiałby zastosować bardziej konkretną aluzję, gdyby późniejsi czytelnicy mieli interpretować ją w kontekście Eucharystii.

6:12 „zginęło” Zobacz Temat specjalny: *Apollumi* w 10:10.

6:13 „Zebrali więc, i ułomkami (...) napelnili dwanaście koszów” Określenie „kosz” odnosi się tu do dużego kosza z pokrywą. Co istotne, Jezus nie zmarnował nic z rozmnożonego jedzenia. Nie zmienił też natury (ani typu) chleba.

Czy dwanaście ma tu jakieś symboliczne znaczenie? Trudno to stwierdzić z pewnością. Określenie to było interpretowane jako odniesienie do pokoleń Izraela (Jezus wypełnia ST) lub po jednym koszu dla każdego ucznia (Jezus zaspokaja potrzeby Swoich uczniów), ale być może jest to tylko szczegół przekazany przez naocznego świadka wydarzeń (tak jak w w.19).

TEMAT SPECJALNY: LICZBA DWANAŚCIE

Dwanaście było zawsze symboliczną liczbą (zob. Temat specjalny: Symboliczne liczby w Piśmie Świętym) organizacji.

A. Poza Biblią

1. Dwanaście znaków zodiaku
2. Dwanaście miesięcy roku

B. W ST (BDB 1040 plus 797)

1. Synowie Jakuba (pokolenia Izraela)
2. Odzwierciedlone w
 - a. Dwunastu stelach ołtarza w Wj 24:4
 - b. Dwunastu drogich kamieniach umieszczonych w pectorale Najwyższego Kapłana w Wj 28:21
 - c. Dwunastu plackach w miejscu świętym przybytku w Kpł 24:5
 - d. Dwunastu szpiegach wysłanych do Kanaanu w Lb 13 (po jednym z każdego pokolenia)
 - e. Dwunastu laskach (rodowych insygniach) przy buncie Koracha w Lb 17:17
 - f. Dwunastu kamieniach pamiątkowych Jozuego (zob. Joz 4:3.9.20)
 - g. Dwunastu okręgach administracyjnych pod rządami Salomona (zob. 1 Krl 4:7)
 - h. Dwunastu kamieniach ołtarza Eliasza dla JHWH (zob. 1 Krl 18:31)

C. W NT

1. Wybór dwunastu apostołów
2. Dwanaście koszy resztek (po jednym na każdego apostoła) w Mt 14:20
3. Dwanaście tronów, na których zasiadają nowotestamentowi uczniowie (w odniesieniu do 12 pokoleń Izraela) w Mt 19:28
4. Dwanaście legionów aniołów gotowych walczyć za Jezusa w Mt 26:53
5. Symbolika Apokalipsy
 - a. 24 Starców na 24 tronach w Ap 4:4
 - b. 144 000 (12x12 000) w Ap 7:4; 14:1.3
 - c. Wieniec z dwunastu gwiazd na głowie kobiety w Ap 12:1
 - d. Dwanaście bram i dwunastu aniołów odzwierciedlających dwanaście pokoleń w Ap 21:12
 - e. Dwanaście tysięcy stadiów w Ap 21:16 (rozmiar nowego miasta – Nowego Jeruzalem)
 - f. 144 łokcie muru w Ap 21:17
 - g. Dwanaście bram z pereł w Ap 21:21
 - h. Drzewo życia w Nowym Jeruzalem rodzące dwanaście owoców (jeden na każdy miesiąc) w Ap 22:2

6:14 „prorokiem” Jest to aluzja do mesjańskiego odniesienia z Pwt 18:15-22 (zob. Dz 3:22; 7:37). Tłum rozpoznał moc Jezusa, ale opacznie rozumiał naturę Jego misji i znaków.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 6:15

¹⁵Gdy więc Jezus poznał, że mieli przyjść i porwać Go, aby Go obwołać królem, sam usunął się znów na górę.

6:15 Tłum był podekscytowany mesjańskim cudem zaopatrzenia w żywność dokonany przez Jezusa. Werset ten może odnosić się do pokusy złego z Mt 4:3.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 6:16-21

¹⁶O zmierzchu uczniowie Jego zesłi nad jezioro ¹⁷i wsiadłszy do łodzi przepławili się przez nie do Kafarnaum. Nastąpiły już ciemności, a Jezus jeszcze do nich nie przyszedł; ¹⁸jezioro burzyło się od silnego wichru. ¹⁹Gdy upłynęli około dwudziestu pięciu lub trzydziestu stadiów, ujrzeli Jezusa kroczącego po jeziorze i zbliżającego się do łodzi. I przestraszyli się. ²⁰On zaś rzekł do nich: «To Ja jestem, nie bójcie się!» ²¹Chcieli Go zabrać do łodzi, ale łódź znalazła się natychmiast przy brzegu, do którego zdążyli.

6:17 „Kafarnaum” Tutaj znajdowała się kwatery główna Jezusa podczas Jego służby w Galilei z powodu niewiary Jego rodzinnego miasta, Nazaretu (zob. Łk 4,28-29).

6:19 „pokonali już cztery, a może nawet sześć kilometrów” (PL) Znajdowali się mniej więcej na środku jeziora, kiedy Jezus przyszedł do nich po wodzie. Mateusz rozwija tę narrację, opisując Piotra idącego do Niego po wodzie.

▣ „przestraszyli się” Uczniowie nadal oceniali Jezusa ziemską miarą. Ich strach opisuje Mk 6:49. Łączna waga tych „znaków” zmusiła ich do ponownego przemyślenia tego, kim jest Jezus.

6:20 „To Ja jestem” Dosłownie jest to (*egō eimi*), „Ja Jestem” (zob. J 4:26; 8:24.28.54-59; 13:19; 18:5-6), odzwierciedlające JHWH, związane z przymierzem Boże imię w ST (Wj 3:12-15). Jezus jest widzialnym „Ja Jestem”, pełnym objawieniem się Boga, wcielonym Bożym Logos (słowem), prawdziwym i jedynym Synem. Zobacz punkt D w poniższym Temacie specjalnym.

TEMAT SPECJALNY: IMIONA BOŻE

A. *El* (BDB 42, KB 48)

1. Pierwotne znaczenie tego starożytnego rdzennego określenia jest niepewne, choć wielu uczonych jest zdania, że pochodzi ono od akadyjskiego rdzenia „być silnym” lub „być potężnym” (zob. Rdz 17:1; Lb 23:19; Pwt 7:21; Ps 50:1).
2. Na szczycie kananejskiego panteonu stał bóg *El* (teksty z Ras Szamra), nazywany „ojcem bogów” i „panem nieba”.
3. W Biblii *El* zazwyczaj łączy się z innymi określeniami. Połączenia te stały się sposobem, na jaki można scharakteryzować Boga.
 - a. *El-Elyon* („Bóg Najwyższy”, BDB 42 i 751 II), Rdz 14:18-22; Pwt 32:8; Iz 14:14
 - b. *El-Roi* („Bóg który widzi” lub „Bóg który się objawia”, BDB 42 i 909), Rdz 16:13
 - c. *El-Szaddai* („Bóg Wszechmocny” lub „Bóg wszelkiego miłosierdzia” lub „Bóg z góry”, BDB 42 i 994), Rdz 17:1; 35:11; 43:14; 49:25; Wj 6:3
 - d. *El-Olam* („Bóg Wiekuisty”, BDB 42 i 761), Rdz 21:33. Teologicznie termin ten wiąże się z Bożą obietnicą daną Dawidowi, 2 Sam 7:13.16
 - e. *El-Berit* („Bóg przymierza”, BDB 42 i 136), Szd 9:46
4. *El* utożsamiany jest z:
 - a. *JHWH* w Lb 23:8; Ps 16:1-2; 85:8; Iz 42:5
 - b. *Elohim* w Rdz 46:3; Hi 5:8: „Jam jest *El*, *Elohim* ojca twego”
 - c. *Szaddai* w Rdz 49:25; Lb 24:4.16

- d. „Zazdrosny” w Wj 34:14; Pwt 4:24; 5:9; 6:15
 - e. „Miłosierny” w Pwt 4:31; Neh 9:31
 - f. „Wielki i potężny” w Pwt 7:21; 10:17; Neh 1:5; 9:32; Jer 32:18; Dan 9:4
 - g. „Wszewiedzący” w 1 Sam 2:3
 - h. „Twierdza warowna” w 2 Sam 22:33 (BWP)
 - i. „Mściciel” w 2 Sam 22:48
 - j. „Święty” w Iz 5:16
 - k. „Mocny” w Iz 10:21
 - l. „Zbawienie” w Iz 12:2
 - m. „Odplata” w Jer 51:56
5. Kombinacja wszystkich głównych ST imion Boga znajduje się w Joz 22:22 (powtarzają się *El*, *Elohim* i *JHWH*)
- B. *Elyon* (BDB 751, KB 832)
1. Jego podstawowe znaczenie to „wysoki”, wywyższony” lub „wyniesiony” (zob. Rdz 40:17; 1 Krl 9:8 [Biblia Gdańska]; 2 Krl 18:17; Neh 3:25; Jer 20:2; 36:10; Ps 18:14).
 2. Używane jest w znaczeniu analogicznym do kilku innych imion/tytułów Boga.
 - a. *Elohim* – Ps 47:2-3; 73:11; 107:11
 - b. *JHWH* – Rdz 14:22; 2 Sam 22:14
 - c. *El-Szaddai* – Ps 91:1.9
 - d. *El* – Lb 24:16
 - e. *Elah* – często używane w Dn 2-6 i Ezd 4-7; ma związek z *Illair* (aramejskie „wysoki Bóg”) w Dn 3:26; 3:99; 5:18.21
 3. Często posługują się nim nie-Izraelici
 - a. Melchizedek, Rdz 14:18-22
 - b. Balaam, Lb 24:16
 - c. Mojżesz o narodach w Pwt 32:8
 - d. W NT Ewangelia Łukasza, adresowana do pogan, także używa greckiego ekwiwalentu *Hupsistos* (zob. 1:32.35.76; 6:35; 8:28; Dz 7:48; 16:17)
- C. *Elohim* (LICZBA MNOGA), *Eloah* (LICZBA POJEDYNCZA), używane głównie w poezji (BDB 43, KB 52)
1. Termin ten pojawia się wyłącznie w Starym Testamencie.
 2. Słowo to może oznaczać Boga Izraela lub bogów narodów (zob. Wj 3:6; 20:3). Rodzina Abrahama wyznawała politeizm (zob. Joz 24:2).
 3. Może także odnosić się do izraelskich sędziów (zob. Wj 21:6 [Biblia Gdańska]; Ps 82:6).
 4. Określenie *elohim* ma także zastosowanie do innych istot duchowych (aniołów, demonów) – np. Pwt 32:8 (LXX); Ps 8:6; Hi 1:6; 38:7.
 5. W Biblii jest to pierwsze imię/tytuł Bóstwa (zob. Rdz 1:1). Jest jedynym Bożym imieniem aż do Rdz 2:4, gdzie występuje w połączeniu z *JHWH*. Zasadniczo (pod względem teologicznym) odnosi się do Boga jako stwórcy – Tego, który podtrzymuje i daje życie wszystkiemu na tej planecie (zob. Ps 104).
Termin ten jest równoznaczny z *El* (zob. Pwt 32:15-19). Może także funkcjonować analogicznie do *JHWH* – na podstawie Psalmu 14 (*Elohim*, wersety 1, 2, 5; *JHWH*, wersety 2, 6; a nawet *Adon*, w. 4).
 6. Chociaż określenie to używane w LICZBIE MNOGIEJ oznacza innych bogów, słowo to często odnosi się do Boga Izraela, najczęściej jednak jako RZECZOWNIK W LICZBIE POJEDYNCZEJ dla podkreślenia jego monoteistycznego zastosowania (zob. Temat specjalny: Monoteizm w 17:3).
 7. Zaskakujący jest fakt, że powszechnie używane imię monoteistycznego Boga jest w LICZBIE MNOGIEJ! Chociaż nie ma pewności co do wyjaśnienia tego faktu, powstały następujące teorie:
 - a. W języku hebrajskim wiele RZECZOWNIKÓW występuje w LICZBIE MNOGIEJ – często dla emfazy. Wiąże się z tym późniejsza cecha gramatyki hebrajskiej zwana PLURALIS MAJESTATIS, w której LICZBA MNOGA stosowana jest dla wzmocnienia danej koncepcji.
 - b. Może odnosić się to do anielskiej rady, z którą Bóg spotyka się w niebie i która spełnia Jego wolę (zob. 1 Krl 22:19-23; Hi 1:6; Ps 82:1; 89:6.8)
 - c. Możliwe nawet, że odzwierciedla to nowotestamentowe objawienie Boga w trzech osobach. W Rdz 1:1 Bóg stwarza, w Rdz 1:2 Duch unosi się nad wodami, a w NT Jezus jest tym, przez którego Bóg dokonuje dzieła stworzenia (zob. J 1:3.10; Rz 11:36; 1 Kor 8:6; Kol 1:15; Heb 1:2;

2:10).

D. JHWH (BDB 217, KB 394)

1. Jest to imię przedstawiające bóstwo jako Boga zawierającego przymierze; Boga jako zbawiciela, odkupiciela! Ludzie łamią przymierza, ale Bóg jest wierny Swojemu słowu, obietnicy, przymierzu (zob. Psalm 103).

Imię to po raz pierwszy wymienione jest w połączeniu z *Elohim* w Rdz 2:4. W pierwszych dwóch rozdziałach księgi Rodzaju nie ma dwóch opisów stworzenia, tylko dwa różne akcenty:

- a. Bóg jako stwórca wszechświata (materialnego)
- b. Bóg jako szczególnie stwórca ludzkości

Opowiadanie w Rdz 2:4-3:24 zapoczątkowuje wyjątkowe objawienie dotyczące uprzywilejowanego miejsca i przeznaczenia ludzkości, a także problemu grzechu i buntu związanego z tą szczególną pozycją.

2. W Rdz 4:26 czytamy: „zaczęto wzywać imienia Pana” (JHWH). Jednakże z Wj 6:3 wynika, że wcześnie ludzie przymierza (patriarchowie i ich rodziny) znali Boga tylko jako *El-Shaddai*. Imię JHWH jest wyjaśnione tylko raz w Wj 3:13-16, szczególnie w w. 14. Należy też jednak wziąć pod uwagę, że pisma Mojżesza często interpretują różne terminy w oparciu o popularne gry słów, a nie ich etymologię (zob. Rdz 17:5; 27:36; 29:13-35). Na temat znaczenia tego imienia powstało wiele teorii (na podstawie IDB, tom 2, strony 409-11).

- a. Z arabskiego rdzenia oznaczającego „okazywać żarliwą miłość”
- b. Z arabskiego rdzenia „dmuchać/wiać” (JHWH jako Bóg burzy)
- c. Z ugaryckiego (kananejskiego) rdzenia „mówić”
- d. Za fenicką inskrypcją, IMIESŁOWEM KAUZATYWNYM oznaczającym „podtrzymującego” lub „ustanawiającego”
- e. Z hebrajskiej formy *Qal* „Ten, który jest” lub „Ten, który jest obecny” (w CZASIE PRZYSZŁYM „Ten, który będzie”)
- f. Z hebrajskiej formy *Hifil* „Ten, który sprawia”
- g. Z hebrajskiego rdzenia „żyć” (np. Rdz 3:20), oznaczającego „zawsze-żyjącego, jedynie-żyjącego”
- h. Z kontekstu Wj 3:13-16 – gra słów z formą NIEDOKONANĄ użytą w CZASIE DOKONANYM, „nadal będę tym, którym byłem” lub „nadal będę tym, którym zawsze byłem” (zob. J. Wash Watts, *A Survey of Syntax in the Old Testament [Przegląd składni w Starym Testamencie]*, s. 67). Pełne imię JHWH często pojawia się jako skrót lub być może forma pierwotna.

(1) *Jah* (np. Hallelu - jah, BDB 219, zob. Wj 15:2; 17:16; Ps 89:9; 104:35)

(2) *Jahu* (zakończenie imion „iasz”, np. Izajasz)

(3) *Jo* (początki imion „Jo”, np. Jozue, Joel)

3. W późniejszym judaizmie to związane z przymierzem imię stało się tak święte (tetragram), że Żydzi bali się je wypowiadać, aby nie złamać przykazania z Wj 20:7; Pwt 5:11; 6:13. Zastępowali je więc hebrajskim terminem oznaczającym „właściciel”, „pan”, „mąż” – *adon* lub *adonai* (mój pan). Kiedy czytając teksty ST natrafiali na JHWH, wymawiali „pan”. Dlatego w polskich tłumaczeniach Biblii JHWH oddawane jest jako Pan.

4. Podobnie jak *El*, JHWH często łączone jest z innymi określeniami dla podkreślenia pewnych cech Boga przymierza Izraela. Takich kombinacji jest bardzo wiele – poniżej znajduje się kilka przykładów.

- a. JHWH-*Jireh* (JHWH zaopatruje, BDB 217 i 906), Rdz 22:14 (BW)
- b. JHWH-*Rofeka* (JHWH jest twoim lekarzem, BDB 217 i 950, IMIESŁÓW *Qal*), Wj 15:26
- c. JHWH-*Nissi* (JHWH jest moim sztandarem, BDB 217 i 651), Wj 17:15
- d. JHWH-*Meqaddiszkem* (JHWH jest Tym, który was uświęca, BDB 217 i 872, IMIESŁÓW *Piel*), Wj 31:13
- e. JHWH-*Szalom* (JHWH jest Pokojem, BDB 217 i 1022), Sdz 6:24
- f. JHWH-*Sabaoth* (JHWH Zastępów, BDB 217 i 878), 1 Sam 1:3.11; 4:4; 15:2; często pojawia się w pismach prorockich
- g. JHWH-*Ro 'I* (JHWH jest moim pasterzem, BDB 217 i 944, IMIESŁÓW *Qal*), Ps 23:1
- h. JHWH-*Sidqenu* (JHWH jest naszą sprawiedliwością, BDB 217 i 841), Jer 23:6
- i. JHWH-*Szamma* (JHWH jest tam, BDB 217 i 1027), Ez 48:35

6:21 „ale łódź znalazła się natychmiast przy brzegu, do którego zdążali” Najwyraźniej było to kolejne cudowne wydarzenie (zob. wersety 22-25), ponieważ Ewangelia Marka podaje, że wiosłując dotarli mniej więcej do połowy jeziora (zob. Mk 6:47). Inne Ewangelie jednak o tym nie wspominają (tj. Mt 14:32 i Mk 6:51).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 6:22-25

²²Nazajutrz lud, stojąc po drugiej stronie jeziora, spostrzegł, że poza jedną łodzią nie było tam żadnej innej oraz że Jezus nie wsiadł do łodzi razem ze swymi uczniami, lecz że Jego uczniowie odpłynęli sami. ²³Tymczasem w pobliże tego miejsca, gdzie spożyto chleb po modlitwie dziękczynnej Pana, przypłynęły do Tyberiady inne łodzie. ²⁴A kiedy ludzie z tłumu zauważyli, że nie ma tam Jezusa, a także Jego uczniów, wsiadli do łodzi, przybyli do Kafarnaum i tam szukali Jezusa. ²⁵Gdy zaś odnaleźli Go na przeciwległym brzegu, rzekli do Niego: «Rabbi, kiedy tu przybyłeś?»

6:23 „do Tyberiady” Miasto to zostało zbudowane przez Heroda Antypasa w 22 r. n.e. i było jego stolicą.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 6:26-34

²⁶W odpowiedzi rzekł im Jezus: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Szukacie Mnie nie dlatego, żeście widzieli znaki, ale dlatego, żeście jedli chleb do sytości. ²⁷Troszczcie się nie o ten pokarm, który ginie, ale o ten, który trwa na wieki, a który da wam Syn Człowieczy; Jego to bowiem pieczęcią swą naznaczył Bóg Ojciec». ²⁸Oni zaś rzekli do Niego: «Cóż mamy czynić, abyśmy wykonywali dzieła Boże?» ²⁹Jezus odpowiadając rzekł do nich: «Na tym polega dzieło [zamierzone przez] Boga, abyście uwierzyli w Tego, którego On posłał». ³⁰Rzekli do Niego: «Jakiego więc dokonasz znaku, abyśmy go widzieli i Tobie uwierzyli? Cóż zdziałasz?» ³¹Ojcowie nasi jedli mannę na pustyni, jak napisano: Dał im do jedzenia chleb z nieba». ³²Rzekł do nich Jezus: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Nie Mojżesz dał wam chleb z nieba, ale dopiero Ojciec mój da wam prawdziwy chleb z nieba. ³³Albowiem chlebem Bożym jest Ten, który z nieba zstępuje i życie daje światu». ³⁴Rzekli więc do Niego: «Panie, dawaj nam zawsze tego chleba!»

6:26.32.53 „Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam” „Amen, amen”. Jest to hebrajska fraza mająca trzy różne zastosowania:

1. W ST słowo to oznaczało „zaufanie”. Miało także znaczenie przenośne – „być trwałym”. Używano go dla opisu wiary osoby w JHWH.
2. W ustach Jezusa słowa te wprowadzają ważne i znaczące wypowiedzi. Nie ma innych współczesnych przykładów takiego zastosowania słowa „amen”.
3. We wczesnym kościele, tak samo jak w ST, termin ten zaczął oznaczać potwierdzenie lub zgodę.

Zobacz Temat specjalny: Amen w 1:51.

▣ **„ale dlatego, żeście jedli chleb”** Ich motywacje były fizyczne i bezpośrednie, a nie wieczne i duchowe.

▣ **„do sytości”** Słowo to oznaczało „napychać się” i było często stosowane do zwierząt (w szczególności krów).

6:27 „Troszczcie się nie o ten” Jest to CZAS TERAŹNIEJSZY STRONY MEDIALNEJ TRYBU ROZKAZUJĄCEGO z PARTYKUŁĄ PRZECZĄCĄ, co zazwyczaj oznacza zaprzestanie już dokonywanej czynności. Starotestamentowe tło dla tego fragmentu stanowi Iz 5. Rozmowa ta ma wiele cech wspólnych z rozmową z kobietą przy studni w J 4.

▣ **„ginie”** Zobacz Temat specjalny: *Apollumi* w 10:10.

▣ **„pieczęcią swą naznaczył”** Dosłownie jest to „opieczętował”. Był to znak autentyczności, własności, władzy i zapewnienia (zob. Mt 28:18 i J 17:2). Słowo Życia tłumaczy to jako „po to właśnie zostałem posłany przez Boga Ojca”, ponieważ pieczęć jest Bożym potwierdzeniem służby Jezusa. Zobacz Temat specjalny: Pieczęć w J 3:33, gdzie odnosić się może do Ducha Świętego.

6:28 „Cóż mamy czynić, abyśmy wykonywali dzieła Boże” Było to centralne pytanie dotyczące religii w judaizmie I w. n.e. (zob. Łk 18:18). Zakładano, że religijny Żyd był sprawiedliwy przed Bogiem na podstawie

(1) swojego pochodzenia i (2) wypełniania Prawa Mojżeszowego zgodnie z interpretacją Tradycji Ustnej (Talmudu).

6:29 „abyście uwierzyli w Tego, którego On posłał” Jest to CZAS TERAŹNIEJSZY STRONY CZYNNY TRYBU PRZYPUSTKOWEGO, po którym następuje AORYST STRONY CZYNNY TRYBU ORZEKAJĄCEGO. Słowo „wierzyć” jest kluczowe dla zrozumienia nowotestamentowego nauczania o zbawieniu. Zobacz Temat specjalny w 2:23. Termin ten pierwotnie skupiał się na dobrowolnym zaufaniu. Gracka grupa słów *pistis* może być tłumaczona jako „wierzyć”, „zaufanie” lub „wiara”. Przedmiotem ludzkiej wiary musi być On (zob. 1:12; 3:16), a nie ludzka uczciwość, zaangażowanie ani entuzjazm. Ten fragment bezpośrednio odnosi się do osobistej więzi z Jezusem Chrystusem, a nie do prawidłowej teologii na Jego temat, oczekiwanych rytuałów religijnych ani nawet etycznego życia. Wszystko to jest pomocne – ale nie najważniejsze. Warto zauważyć, że Jezus zmienia LICZBĘ MNOGĄ z „dzieł” na POJEDYNCZĄ: „dzieło”.

„Posłał” – zobacz Temat specjalny: Wysłać (*Apostellō*) w 5:24.

6:30-33 Trzeba pamiętać, że ta grupa ludzi właśnie uczestniczyła w cudownym nakarmieniu pięciu tysięcy. Zobaczyli już swój znak! Judaizm rabinistyczny uważał, że Mesjasz powtórzy niektóre dzieła ze ST, takie jak zesłanie manny (zob. II Baruch 29:8). Rabinii posługiwali się Ps 72:16 jako tekstem mającym dowodzić ich poglądu, że Mesjasz będzie „super-Mojżeszem” (zob. I Kor 1:22).

Warto zauważyć istotną gramatyczną różnicę pomiędzy „uwierzyli w Tego” w w. 29 a „Tobie uwierzyli” w w. 30. Pierwsza fraza to charakterystyczna dla Jana konstrukcja skupiająca się na wierze w Jezusa. Ma osobisty wydźwięk. Druga skupia się na wierze słowem lub twierdzeniem Jezusa – chodzi w niej o treść. Pamiętajmy: Ewangelia jest zarówno osobą, jak i przekazem. Zobacz Temat specjalny w 2:23.

6:31 „jak napisano” Jest to PERYFRASTYCZNY IMIESŁÓW STRONY BIERNEJ BIERNY ASPEKTU DOKONANEGO. Jest to standardowa forma gramatyczna wprowadzająca cytaty biblijne ze ST. Był to idiom potwierdzający natchnienie oraz autorytet ST. Cytat ten mógł odnosić się do jednego z kilku tekstów ST lub stanowić ich połączenie: Ps 78:24; 105:40; Wj 16:4.15 lub Neh 9:15.

6:32 Jezus przeciwstawia się tradycyjnej teologii Żydów. Twierdzili oni, że Mesjasz musi dokonywać cudownych dzieł, takich jak czynił Mojżesz, na podstawie Pwt 18:15.18. Jezus koryguje ich założenia w kilku punktach:

1. To Bóg, a nie Mojżesz, zesłał mannę.
2. Manna nie pochodziła z nieba, chociaż ludzie tak uważali (zob. Ps 78:23-25).
3. Prawdziwym chlebem z nieba był Jezus, który nie był dziełem z przeszłości, tylko teraźniejszą rzeczywistością.

6:33 „Ten, który z nieba zstępuje” U Jana jest to powracający temat (zob. 3:13) – przykład janowego pionowego dualizmu. W tym kontekście zstąpienie Jezusa stwierdzone jest siedem razy (zob. 6:33.38.41.42.50.51.58). Świadczy to o preegzystencji i boskim pochodzeniu Jezusa (zob. wersety 33, 38, 41, 42, 50, 51, 58 i 62). Widać tu także grę słów z terminem „manna”, która przyszła z nieba tak, jak Jezus – prawdziwy Chleb, Chleb życia.

Dosłownie fraza ta brzmi „chlebem Bożym jest ten zstępujący z nieba”. Tutaj IMIESŁÓW CZYNNY RODZAJU MĘSKIEGO W CZASIE TERAŹNIEJSZYM odnosi się do (1) „chleba” lub (2) człowieka, Jezusa. U Jana takie dwuznaczności są często celowe (podwójne znaczenia).

▣ „życie daje światu” To cel, dla którego Jezus przyszedł (zob. J 3:16; Mk 10:45; 2 Kor 5:21). Jest nim „nowe życie”, „życie wieczne”, „życie w nowym wieku”, „Boże życie” dla zgubionego i zbuntowanego świata; nie dla jakiejś szczególnej grupy (Żydzi/poganie, wybrani/nie wybrani, konserwatywni/liberalni), tylko dla wszystkich!

6:34 „Panie” Określenie to zawiera w sobie dwa odmienne semantyczne znaczenia słowa *kurios*. W tym kontekście trafnym wydaje się domniemanie, że chodzi tu o zwrot grzesznościowy. Tłum nie rozumiał Jezusa ani tego, co mówił i nie uważał Go za Mesjasza (zobacz też: J 4:11; 5:7).

▣ „dawaj nam zawsze tego chleba” Wypowiedź ta brzmi podobnie do słów kobiety przy studni w J 4:15. Ci Żydzi także nie rozumieli duchowych metafor Jezusa. Jest to powracający temat w Ewangelii Jana.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 6:35-40

³⁵Odpowiedział im Jezus: «Jam jest chleb życia. Kto do Mnie przychodzi, nie będzie łaknął; a kto we Mnie wierzy, nigdy pragnąć nie będzie. ³⁶Powiedziałem wam jednak: Widzieliście Mnie, a przecież nie wierzycie. ³⁷Wszystko, co Mi daje Ojciec, do Mnie przyjdzie, a tego, który do Mnie przychodzi, precz nie odrzucę, ³⁸ponieważ z nieba zstąpiłem nie po to, aby pełnić swoją wolę, ale wolę Tego, który Mnie posłał. ³⁹Jest wolą Tego, który Mnie posłał, abym ze wszystkiego, co Mi dał, niczego nie stracił, ale żebym to wskrzesił w dniu ostatecznym. ⁴⁰To bowiem jest wolą Ojca mego, aby każdy, kto widzi Syna i wierzy w Niego, miał życie wieczne. A ja go wskrzeszę w dniu ostatecznym».

6:35 „Jam jest chleb życia” Jest to jedno ze stwierdzeń „Ja jestem” charakterystycznych dla Jana (zob. 6:35.41.48.51; 8:12; 10:7.9.11.14; 11:25; 14:6; 15:1.5). Ewangelia Jana skupia się na osobie Jezusa Chrystusa. Wiąże się to z mesjańskimi oczekiwaniami Żydów odnośnie manny i nowego Prawodawcy, który miał zapoczątkować nowy eksodus (z niewoli grzechu). Zob. komentarz do 8:12.

▣ **„tego, który do Mnie przychodzi, precz nie odrzucę”** W grece są to dwa silne PODWÓJNE PRZECZENIA, „nigdy, nie, nigdy” (zob. w. 37).

Słowa „przychodzi” i „wierzy” są tutaj równoległe (zob. 7:37-38, podobna relacja zachodzi pomiędzy „widzi” i „słyszy”). Oba czasowniki to IMIESŁOWY CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Wiara i przychodzenie wierzących do Boga to nie jednorazowa decyzja, tylko zapoczątkowanie stylu życia zasadzającego się na wspólności, przyjaźni i naśladowaniu.

▣ **„łaknął...pragnąć”** Głodem i pragnieniem często posługiwano się dla opisu duchowej rzeczywistości (zob. Ps 42:2; Iz 55:1; Am 8:11-12; Mt 5:6).

6:36 „Widzieliście Mnie” Niektóre starożytne świadectwa (MSS κ , A, wiele starołacińskich i syryjskich wersji oraz Wulgata) pomijają „Mnie”, przez co zdanie Jezusa odnosi się do Jego znaku (tj. nakarmienia tłumu). ZAIMEK ten zawiera jednak tak wiele greckich manuskryptów i wariantów, że UBS⁴ nie było w stanie określić, która wersja jest oryginalna.

6:37 „Wszystko, co Mi daje Ojciec, do Mnie przyjdzie” We fragmencie tym główny nacisk pada na Bożą suwerenność. Dwoma decydującymi tekstami dotyczącymi tej prawdy teologicznej są Rz 9 i Ef 1:3-14. Co ciekawe, w obu tych kontekstach wymagana jest reakcja ludzkości. Rzymian 10 zawiera siedem całościowych stwierdzeń. Tak samo jest w Efezjan 2, gdzie omówienie Bożej łaski w wersety 1-7 przechodzi w wezwanie do wiary w wersety 8 i 9. Predestynacja jest doktryną dla odkupionych, a nie barierą dla niezabawionych. Kluczem do jej zrozumienia jest Boża miłość i łaska, a nie wiekiuste prawa. Zauważmy, że wszyscy, których Bóg daje Jezusowi, „przychozą” do Niego. Bóg zawsze podejmuje inicjatywę (zob. wersety 44, 65), ale ludzie muszą na nią odpowiedzieć (zob. 1:12; 3:16). Zobacz Temat specjalny w J 3:16.

▣ **„tego, który do Mnie przychodzi, precz nie odrzucę”** Jest to kolejne silne PODWÓJNE PRZECZENIE. Podkreśla ono prawdę, że Bóg powołuje i przyjmuje do Siebie wszystkich przez Chrystusa (zob. Ez 18:21-23. 30-32; 1 Tm 2:4; 2 P 3:9). Bóg zawsze podejmuje inicjatywę (zob. wersety 44, 65), wymaga ona jednak odpowiedzi ze strony człowieka (zob. Mk 1:15; Dz 3:16.19; 20:21). Cóż za wspaniały werwet na temat pewności zbawienia (zob. Rz 8:31-39)!

TEMAT SPECJALNY: PEWNOŚĆ ZBAWIENIA WIERZĄCYCH

Pewność zbawienia jest (1) prawdą biblijną, (2) doświadczeniem wierzących i (3) jest potwierdzana poprzez styl życia.

A. Biblijną podstawą pewności zbawienia jest:

1. Charakter i zamiary Boga Ojca

a. Wj 34:6-7 (zob. Temat specjalny: Cechy Boga Izraela)

b. Neh 9:17

c. J 3:16; 10:28-29 (zob. Temat specjalny: Boży odwieczny plan odkupienia)

- d. Rz 8:38-39
 - e. Ef 1:3-14; 2:5.8-9
 - f. Flp 1:6
 - g. 2 Tm 1:12
 - h. 1 P 1:3-5
2. Dzieło Boga Syna
- a. Jego arcykapłańska modlitwa w J 17:9-24, szczególnie w. 12; Heb 7-9
 - b. Jego zastępcza ofiara (zob. Iz 52:13-53:12)
 - 1) Mk 10:45
 - 2) 2 Kor 5:21
 - 3) 1 J 2:2; 4:9-10
 - c. Jego ciągłe wstawiennictwo
 - 1) Rz 8:34
 - 2) Heb 7:25
 - 3) 1 J 2:1
3. Wspieranie przez Ducha Świętego
- a. Jego powołania, J 6:44.65
 - b. Jego pieczęć
 - 1) 2 Kor 1:22; 5:5
 - 2) Ef 1:13-14; 4:30
 - c. Jego osobiste zapewnienie
 - 1) Rz 8:16-17
 - 2) 1 J 5:7-13
- B. Konieczną odpowiedzią wierzącego w ramach przymierza jest (zob. Temat specjalny: Przymierze):
1. Początkowe i trwające nawrócenie i wiara (zob. Temat specjalny: Co toaczy „przyjąć”, uwierzyć”, „wyznać” i „wezwać”?)
 - a. Mk 1:15
 - b. J 1:12
 - c. Dz 3:16; 20:21
 - d. Rz 10:9-13
 2. Pamiętanie o tym, że celem zbawienia jest podobieństwo do Chrystusa
 - a. Rz 8:28-29
 - b. 2 Kor 3:18
 - c. Gal 4:19
 - d. Ef 1:4; 2:10; 4:13
 - e. 1 Tes
 - f. 2 Tes 3:13; 4:3; 5:23
 - g. Tt 2:14
 - h. 1 P 1:15
 3. Pamiętanie o tym, że pewność zbawienia potwierdza styl życia
 - a. List Jakuba
 - b. 1 Jana
 4. Pamiętanie o tym, że pewność zbawienia potwierdza czynna wiara i wytrwałość (zob. Temat specjalny: Wytrwałość)
 - a. Mk 13:13
 - b. 1 Kor 15:2
 - c. Heb 3:14; 4:14
 - d. 2 P 1:10
 - e. Jud 1:20-21

6:38 „z nieba zstąpiłem” Jest to CZAS DOKONANY, co wskazuje na Wcielenie (zob. J 1:1ff; Ef 4:8-10), którego skutki pozostają. Świadczy także o niebiańskim pochodzeniu Jezusa (zob. wersety 41, 62).

☐ „nie po to, aby pełnić swoją wolę, ale wolę Tego, który Mnie posłał” NT głosi zarówno jedność Trójcy (zob. Temat specjalny w 14:26), np. 14:8-9, jak i osobowość trzech Osób. Werset ten wpisuje się w wątek

uległości Jezusa wobec Ojca, podkreślany przez Jana. Zobacz komentarz do 5:19. Zobacz Temat specjalny: Wysłać (*Apostellō*) w 5:24.

6:39 „abym ze wszystkiego, co Mi dał, niczego nie stracił” Pomiędzy RODZAJEM NIJAKIM LICZBY POJEDYNCZEJ w w. 37 („wszystko”) a RODZAJEM NIJAKIM LICZBY POJEDYNCZEJ w w.39 zachodzi oczywisty związek. Jan kilka razy posługuje się tą nietypową formą (zob. 17:2.24 [Biblia Gdańska]). Jan w oczywisty sposób podkreśla ogół wszystkich (zob. wersety 40, 45).

Jest to wielka obietnica Bożej zachowującej mocy, która jest źródłem pewności zbawienia (zob. J 10:28-29; 17:2.24; zob. Temat specjalny w 1 J 5:13). Zauważmy, że CZASOWNIK w w. 37 jest w CZASIE TERAŹNIEJSZYM, a w w. 39 w CZASIE DOKONANYM. Boży dar trwa! Także dwa ostatnie stwierdzenia wersetu 39 występują w formie AORYSTU STRONY CZYNNIEJ; Jezus nie traci nic z tego, co dał Mu Ojciec (wersety 37 i 39) i wskrzesza wszystkich, którzy zostali Mu dani, w dniu ostatecznym (zob. w. 44). Zawarte są tu Boże obietnice (1) wybrania i (2) wytrwałości!

Zawarta tutaj koncepcja dnia spełnienia (zarówno pozytywnego, jak i negatywnego) występuje pod różnymi nazwami:

1. Dzień ostateczny: J 6:39.40.44.54; 11:24; 12:48
2. Czas ostateczny: 1 P 1:5
3. Ostatnie dni: 2 Tm 3:1; 2 P 3:3
4. Ostatnia godzina: 1 J 2:18
5. Ostatnie czasy: Jud 1:18
6. Ów dzień Mt 7:22; 1 Tes 5:4; 2 Tm 1:12.18; 4:8
7. Dzień: Łk 17:30; Dz 17:31; 1 Kor 3:13; Heb 10:25
8. Wielki dzień: Jud 1:6
9. Dzień Jego: Łk 17:24
10. Dzień Pański: 1 Tes 5:2; 2 Tes 2:2
11. Dzień Chrystusa: Fil 1:10; 2:16
12. Dzień Pana naszego Jezusa Chrystusa: 1 Kor 1:8;
13. Dzień Pana Jezusa: 1 Kor 5:5
14. Dzień Pana naszego Jezusa: 2 Kor 1:14
15. Dzień Chrystusa Jezusa: Fil 1:6
16. Dzień Syna Człowieczego: Łk 17:24 (zob. też #7)
17. Dzień sądu: Mt 10:15; 11:22.24; 12:36; 2 P 2:9; 3:7; 1 J 4:17
18. Wielki Dzień Jego gniewu: Ap 6:17
19. Wielki Dzień wszechmogącego Boga: Ap 16:14

▣ **ale żebym to wskrzesił w dniu ostatecznym”** Fraza ta odnosi się do dnia zmartwychwstania dla wierzących i sądu dla niewierzących (zob. wersety 40, 44, 54; 5,25.28; 11,24 i 1 Kor 15 NT). W *A New Testament Theology [Teologia Nowego Testamentu]* Frank Stagg dzieli się pomocną myślą na ten temat:

„Ewangelia Jana dobitnie świadczy o przyszłym przyjściu (14:3.18f.28; 16:16.22) i jasno mówi o zmartwychwstaniu i sądzie ‘w dniu ostatecznym’ (5:28f, 6:39f.44.54; 11:24; 12:48); jednakże w Czwartej Ewangelii życie wieczne, sąd i zmartwychwstanie są rzeczywistością czasu teraźniejszego (3:18f; 4:23; 5:25; 6:54; 11:23ff; 12:28.31; 13:31f; 14:17; 17:26).” (s. 311)

6:40 „To bowiem jest wola Ojca mego” Jest to odpowiedź Jezusa na pytanie z w. 28: „Cóż mamy czynić, abyśmy wykonywali dzieła Boże?”. Zobacz Temat specjalny: Wola Boża w 4:34.

▣ **„aby każdy, kto widzi Syna”** IMIESŁOWY STRONY CZYNNIEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO czasowników „widzieć” i „wierzyć” są analogiczne (jak „przychodzić” i „wierzyć” w w. 35 albo „widzieć” i „słyszeć”). Są to ciągle czynności, a nie jednorazowe wydarzenia. Termin „widzieć” oznaczał „uważnie się w coś wpatrywać” aby to zrozumieć lub poznać.

Bardzo podoba mi się przewijające się przez pisma Jana określenie „wszyscy/każdy” (*pas*). Przyjrzyjmy się jego występowaniu:

1. by wszyscy uwierzyli przez niego (1:7)
2. oświeca każdego człowieka (1:9)
3. każdy, kto w Niego wierzy, ma życie wieczne (3:15)

4. aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne (3:16)
5. aby wszyscy oddawali cześć Synowi (5:23)
6. wszystko, co Mi daje Ojciec, do Mnie przyjdzie (6:37)
7. abym ze wszystkiego, co Mi dał, niczego nie stracił (6:39)
8. aby każdy, kto widzi Syna i wierzy w Niego, miał życie wieczne (6:40)
9. oni wszyscy będą uczniami Boga. Każdy, kto od Ojca usłyszał i nauczył się, przyjdzie do Mnie. (6:45)
10. każdy, kto żyje i wierzy we Mnie, nie umrze na wieki (11:26)
11. a Ja, gdy zostanę nad ziemię wywyższony, przyciągnę wszystkich do siebie (12:32)
12. aby każdy, kto we Mnie wierzy, nie pozostawał w ciemności (12:46)

Jest to tajemnica suwerenności (zob. wersety 38-29; 17:2.24) i wolnej woli. I jedno, i drugie jest prawdą – jeżeli chodzi o mnie, najlepiej łączy je teologiczna koncepcja „przymierza”!

▣ „**i wierzy w Niego**” Pamiętajmy, że w zbawieniu tym chodzi przede wszystkim o osobistą więź, a nie jakieś wyznanie wiary, właściwą teologię ani moralny styl życia (zob. 3:16; 11:25-26). Nacisk pada na przedmiot wiary, a nie jej siłę. Zobacz Temat specjalny w 2:23.

Warto zauważyć tu równowagę się nacisku na Boży suwerenny wybór w wersetach 37a, 39, 44 i 65 oraz na reakcję w postaci wiary ze strony ludzkości w wersetach 37b i 40. Nie należy znosić tych biblijnych napięć. Boża suwerenność i wolna wola ludzkości składają się na dwa bliźniacze aspekty biblijnego przymierza.

▣ „**miał życie wieczne**” Jest to TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO; wymagana jest reakcja (zob. 1 J 5:11). Zauważmy też, że w. 39 jest zbiorowy, a w. 40 – indywidualny. Jest to paradoks zbawienia.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 6:41-51

⁴¹Ale Żydzi szemrali przeciwko Niemu, dlatego że powiedział: «Jam jest chleb, który z nieba zstąpił». ⁴²I mówili: «Czyż to nie jest Jezus, syn Józefa, którego ojca i matkę my znamy? Jakżeż może On teraz mówić: "Z nieba zstąpiłem"». ⁴³Jezus rzekł im w odpowiedzi: «Nie szemrajcie między sobą! ⁴⁴Nikt nie może przyjść do Mnie, jeżeli go nie pociągnie Ojciec, który Mnie posłał; Ja zaś wskrzeszę go w dniu ostatecznym. ⁴⁵Napisane jest u Proroków: Oni wszyscy będą uczniami Boga. Każdy, kto od Ojca usłyszał i nauczył się, przyjdzie do Mnie. ⁴⁶Nie znaczy to, aby ktokolwiek widział Ojca; jedynie Ten, który jest od Boga, widział Ojca. ⁴⁷Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Kto wierzy, ma życie wieczne. ⁴⁸Jam jest chleb życia. ⁴⁹Ojcowie wasi jedli mannę na pustyni i pomarli. ⁵⁰To jest chleb, który z nieba zstępuje: kto go spożywa, nie umrze. ⁵¹Ja jestem chlebem żywym, który zstąpił z nieba. Jeśli kto spożywa ten chleb, będzie żył na wieki. Chlebem, który Ja dam, jest moje ciało za życie świata».

6:41 „Ale Żydzi szemrali” Jest to CZAS NIEDOKONANY, co wskazuje na to, że zaczęli szemrać lub szemrali raz po raz. Analogia do okresu wędrówki po pustyni (zob. księgi Wyjścia i Liczb) jest uderzająca. Izraelici w tamtych czasach także odrzucali Mojżesza, przedstawiciela Boga, który także ich karmił.

6:42 Słowa te świadczą o tym, że Żydzi rozumieli słowa Jezusa, które o Sobie wypowiedział. W jasny sposób posługiwał się żydowskimi idiomami, aby oznajmić swoją preegzystencję i boskość! Słowa Jezusa nadal są szokujące – zważywszy, że pochodziły z ust galilejskiego cieśli. Wypowiedzi Jezusa o samym Sobie są bardzo jasne i bezpośrednie. Jest więc On:

1. Wcielonym Synem Bożym, którego słowa i czyny przynoszą życie wieczne, lub
2. Perfidnym kłamcą
3. Szaleńcem (na podstawie: Josh McDowell, *Przewodnik apologetyczny*).

Chrześcijaństwo opiera się na prawdziwości twierdzeń Jezusa.

6:43 „Nie szemrajcie między sobą!” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO, co zazwyczaj oznacza zaprzestanie już dokonywanej czynności.

6:44 „Nikt nie może przyjść do Mnie, jeżeli go nie pociągnie Ojciec, który Mnie posłał” Bóg zawsze podejmuje inicjatywę (zob. w. 65 i 15:16). Wszystkie duchowe decyzje są skutkiem zachęcania przez Ducha, a nie ludzkiej religijności (zob. Iz 53:6). Boża suwerenność i wymagana odpowiedź człowieka są ze sobą nierozdzielnie związane Bożą wolą i miłosierdziem. Na tym polega starotestamentowa koncepcja przymierza.

Przeciwwagę do tego „Bożego pociągania” znajdziemy w 12:32, gdzie Jezus „przyciąga wszystkich do Siebie”. To pociąganie zrywa ze starotestamentowym wzorcem, w którym Boży ludzie nie odpowiadali na Jego prorocze słowo (przykłady: Iz 6:9-13; 29:13; Jeremiasz). Bóg przemawia znowu – nie przez proroków do Izraela, tylko przez Swojego Syna do całej ludzkości (zob. Heb 1:1-3). Zobacz Temat specjalny: Wysłać (*Apostellō*) w 5:24.

6:45 „Napisane jest u Proroków” Jest to cytat z Iz 54:13 lub Jer 31:34, opisujący wewnętrzny (nowe serce, nowy umysł) aspekt „nowego przymierza”.

▣ **„Każdy, kto od Ojca usłyszał i nauczył się, przyjdzie do Mnie”** Nie można twierdzić, że zna się Boga i odrzucać Jezusa (zob. 1 J 5:1-12).

6:46 „Nie znaczy to, aby ktokolwiek widział Ojca” Jezus twierdzi, że tylko przez Niego można naprawdę zrozumieć i poznać Boga (zob. J 1:18; 14:6.9). Nawet Mojżesz nigdy tak naprawdę nie widział JHWH (zob. komentarz do 5:32).

6:47 Werset ten jest podsumowaniem oferowanego przez Jezusa darmowego zbawienia dla wszystkich ludzi („kto wierzy”, IMIESŁÓW STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO; „życie wieczne” – zob. 6:51.58; 3:15.16.36; 5:24; 11:26; 20:31). Jezus jest jedynym prawdziwym objawieniem Boga, jedynymi prawdziwymi drzwiami do Boga (ekskluzywizm Ewangelii, zob. 10:1-6.7-9; 14:6), które jednak są dostępne wszystkim synom i córkom Adama (inkluzywizm Ewangelii wypełnia J 1:4.7.12; 3:16; Rdz 3:15; 12:3).

6:50 Werset ten, podobnie jak wersety 31-35, stanowi grę znaczeniami słowa chleb – fizyczny (manna) i duchowy (Jezus). Pierwszy daje i podtrzymuje życie fizyczne, ale musi być przyjmowany wielokrotnie i ostatecznie nie chroni przed śmiercią. Drugi daje i podtrzymuje życie duchowe, musi jednak być przyjmowany i pielęgnowany; natychmiastowo kładzie kres śmierci duchowej (zerwanej więzi z Bogiem, bliskiej więzi z grzechem i własnym „ja”).

6:51 „Ja jestem chlebem żywym” Jest to jedno ze słynnych „Ja jestem” pojawiających się w Ewangelii Jana (zob. 6:35.48.51). Jezus stosuje tę technikę literacką, by skupić uwagę na Swojej osobie. Zbawienie, podobnie jak objawienie, ostatecznie jest osobą.

▣ **„Chlebem, który Ja dam, jest moje ciało za życie świata”** Jest to metafora podkreślająca fakt, że sam Jezus, a nie jakaś dostawa żywności, jest naszą największą potrzebą. Fraza ta w oczywisty sposób odnosi się do 1:14.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 6:52-59

⁵²Sprzecjali się więc między sobą Żydzi mówiąc: «Jak On może nam dać [swoje] ciało do spożycia?»
⁵³Rzekł do nich Jezus: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Jeżeli nie będziecie spożywali Ciała Syna Człowieczego i nie będziecie pili Krwi Jego, nie będziecie mieli życia w sobie. ⁵⁴Kto spożywa moje Ciało i pije moją Krew, ma życie wieczne, a Ja go wskrzeszę w dniu ostatecznym. ⁵⁵Ciało moje jest prawdziwym pokarmem, a Krew moja jest prawdziwym napojem. ⁵⁶Kto spożywa moje Ciało i Krew moją pije, trwa we Mnie, a Ja w nim. ⁵⁷Jak Mnie posłał żyjący Ojciec, a Ja żyję przez Ojca, tak i ten, kto Mnie spożywa, będzie żył przeze Mnie. ⁵⁸To jest chleb, który z nieba zstąpił - nie jest on taki jak ten, który jedli wasi przodkowie, a poumierali. Kto spożywa ten chleb, będzie żył na wieki». ⁵⁹To powiedział ucząc w synagodze w Kafarnaum.

6:52

GPNT

BP

BW

BWP

PL

„Walczyli więc ze sobą nawzajem”

„Sprzecjali się więc Judejczycy między sobą”

„sprzecjali się Żydzi między sobą”

„poczęli się tedy sprzeczać między sobą”

„zaczęli się więc sprzeczać między sobą”

CZAS NIEDOKONANY oznaczał rozpoczęcie czegoś lub kontynuowanie czegoś w czasie przeszłym. Jest to mocne greckie określenie oznaczające walkę (zob. Dz 7:26; 2 Tm 2:23-24; Tt 3:9), zastosowane także metaforycznie w 2 Kor 7:5 i Jk 4:1-2.

▣ „**Jak On może nam dać [swoje] ciało do spożycia**” W Ewangelii Jana Jezus posługuje się metaforycznym językiem, który często jest rozumiany dosłownie: (1) Nikodem, 3:4; (2) Samarytanka, 4:11; (3) żydowski tłum, 6:52; oraz (4) uczniowie, 11:11.

6:53-57 FORMY CZASOWNIKOWE użyte w wersety 53 i 54 są bardzo interesujące. W w. 53 „będziecie spożywali” i „będziecie pili” występują w formie AORYSTU TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO STRONY CZYNNEJ, co świadczy o dobrowolnym potencjalnym inicjowaniu działania. FORMY CZASOWNIKOWE zastosowane w w. 54, „spożywa” i „pije”, to IMIESŁOWY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŻNIEJSZEGO, podkreślające trwającą czynność (zob. wersety 56, 57, 58). Wydaje się to potwierdzać fakt, że należy początkowo odpowiedzieć na Jezusa, a następnie trwać w tej odpowiedzi (zob. w. 44).

Należy pamiętać, że dosłowne potraktowanie tego fragmentu oznacza niezrozumienie zgromy Żydów na wieść o picciu krwi (zob. Kpł 17:10-14). Branie oczywistych aluzji Jezusa do manny na pustyni (zob. w. 58) i traktowanie ich jako dosłownych wypowiedzi związanych z Eucharystią jest manipulowaniem tłem historycznym oraz kontekstem literackim w celach liturgicznych.

6:54 „Ciało...Krew” Jest to żydowska metafora na określenie całej osoby, taka jak „serce”.

6:55 „prawdziwym pokarmem...prawdziwym napojem” Jest to charakterystyczne dla Jana użycie słowa prawdziwy/prawda (zobacz Temat specjalny poniżej). Jan, który pisał później niż inni autorzy NT, był świadkiem powstania kilku herezji (nadmierne akcentowanie roli Jana Chrzciciela, nadmierny nacisk na sakramentalizm, nadmierny nacisk na ludzką wiedzę – gnostycyzm).

TEMAT SPECJALNY: „PRAWDA” (JAKO KONCEPCJA) W PISMACH JANA

W pewnym sensie Jan łączy hebrajskie i greckie tło słowa *alētheia*, „prawda”, tak, jak zrobił to z terminem *logos* (zob. 1:1-14). Hebrajski termin (zob. Temat specjalny: Wierzyć, zaufanie, wiara i wierność w ST) oznacza to, co jest prawdziwe lub wiarygodne (w Septuagincie często łączone z *pisteuō*). W grece łączyło się ono z platońską rzeczywistością przeciwstawioną nierzeczywistości i tym co niebiańskie przeciwstawionym ziemskiemu. Pasuje to do janowego dualizmu. Bóg jasno objawił (etymologia słowa *alētheia* to odsłaniać, ujawniać, jasno pokazywać) się w swoim Synu. Jest to wyrażone na kilka sposobów.

1. RZECZOWNIK, *alētheia*, prawda
 - a. Jezus jest pełen łaski i prawdy (zob. 1:14.17 – określenia związane z przymierzem ST)
 - b. Jezus jest przedmiotem świadectwa Jana Chrzciciela (zob. 1:32-34; 18:37 – ostatni prorok ST)
 - c. Jezus mówi prawdę (zob. 8:40.44.45.46 – objawienie jest propozycjonalne i osobiste)
 - d. Jezus jest drogą, prawdą i życiem (zob. 14:6)
 - e. Jezus uświęca ich w prawdzie (zob. 17:17)
 - f. Jezus (*Logos*, 1:1-3) jest prawdą (zob. 17:17)
2. PRZYMIOTNIK, *alēthēs*, prawdziwy, wiarygodny
 - a. Świadectwo Jezusa (zob. 5:31-32; 7:18; 8:13-14)
 - b. Sąd Jezusa (zob. 8:16)
3. PRZYMIOTNIK, *alēthinus*, prawdziwy, rzeczywisty
 - a. Jezus jest prawdziwą światłością (zob. 1:9)
 - b. Jezus jest prawdziwym chlebem (zob. 6:32)
 - c. Jezus jest prawdziwym krzewem winnym (zob. 15:1)
 - d. Jezus daje prawdziwe świadectwo (zob. 19:35)
4. PRZYSŁÓWEK, *alēthōs*, prawdziwie
 - a. Świadectwo Samarytan o Jezusie jako Zbawicielu świata (zob. 4:42)
 - b. Jezus jest prawdziwym pokarmem i napojem w przeciwieństwie do manny z czasów Mojżesza (zob. 6:55)

Termin „prawda” i wyrazy pochodne wyrażają także świadectwo innych o Jezusie, *alēthēs*

- a. Świadectwo Jana Chrzciciela jest prawdziwe (zob. 10:41)

b. Świadeństwo Jana (autora Ewangelii) jest prawdziwe (zob. 19:35; 21:24)

c. Jezus postrzegany jako prawdziwy prorok (zob. 6:14; 7:40)

Pomocne omówienie prawdy w ST i NT znaleźć można w: *A Theology of the New Testament [Teologia Nowego Testamentu]*, George E. Ladd, s. 263-269.

6:56 „trwa we Mnie, a Ja w nim” Ta sama prawda pojawia się w 15:4-7; 1 J 2:6.27.28; 3:6.24. Zobacz Temat specjalny: Trwanie w 1 J 2:10. Wpisuje się to w powszechny w NT nacisk na wytrwałość świętych (zob. Gal 6:9; Ap 2:7.11.17.26; 3:5.12.21; zobacz Temat specjalny w 8:31). Prawdziwą odpowiedź potwierdza jej ciągłość. Nacisk na wytrwałość jest tym, czego brakuje amerykańskiemu ewangelikalizmowi. Trzeba nie tylko zacząć wiarą, ale i skończyć (Heb 11). Jonathan Edwards powiedział: „Pewnym dowodem wybrania jest wytrwanie aż do końca”. W.T. Conner stwierdził natomiast: „Zbawienie człowieka wybranego do zbawienia jest pewne od wieczności w wieczność w umyśle i zamyśle Bożym, zależy jednak od wiary, i to wiary wytrwałej i zwycięskiej”.

6:57 „żyjący Ojciec” Fraza ta jest unikalna, ale wyrażana przez nią koncepcja często pojawia się w Biblii. Jest kilka różnych sposobów interpretacji pochodzenia tego tytułu Boga:

1. podstawowe imię Boga przymierza (zob. Wj 3:12.14-16; 6:2-3; zobacz Temat specjalny w 6:20)
2. Boże przysięgi „na moje życie” lub przysięgi w imieniu Boga „na życie Pana” (zob. Lb 14:21.28; Iz 49:18; Jer 4:2)
3. jako opis Boga (zob. Ps 42:3; 84:3; Joz 3:10; Jer 10:10; Dn 6:21.27; Oz 2:1; Mt 16:16; 26:63; Dz 14:15; Rz 9:26; 2 Kor 3:3; 6:16; 1 Tes 1:9; 1 Tm 3:15; 4:10; Heb 3:12; 9:14; 10:20; 12:22; Ap 7:2)
4. oświadczenia z J 5:26 o tym, że Ojciec ma życie w Sobie i dał je Synowi oraz 5:21 gdzie Ojciec wskrzesza umarłych i Syn także wskrzesza umarłych.

6:58 Jest to porównanie Starego i Nowego testamentu, Mojżesza i Jezusa (zob. list do Hebrajczyków – szczególnie rozdziały 3 i 4).

☐ „**który jedli wasi przodkowie, a poumierali**” Fraza ta mogła także służyć teologicznej funkcji zaprzeczenia zbawieniu przez pochodzenie (zob. 8:33-39) lub przez Prawo Mojżeszowe (Torę).

☐ „**na wieki**” Zobacz Temat specjalny poniżej.

TEMAT SPECJALNY: NA WIEKI (*‘olam*)

Etymologia hebrajskiego terminu *‘olam*, מלוע (BDB 761, KB 798) jest niepewna (NIDOTTE, tom 3, s. 345). Używane jest w kilku znaczeniach (o których zazwyczaj decyduje kontekst). Poniżej znajduje się jedynie kilka wybranych przykładów.

1. dawny/e
 - a. ludy, Rdz 6:4; 1 Sam 27:8 (BWP); Jer 5:15; 28:8
 - b. miejsca, Iz 58:12; 61:4
 - c. Bóg, Ps 93:2; Prz 8:23; Iz 63:16
 - d. rzeczy, Rdz 49:26; Hi 22:15; Ps 24:7.9; Iz 46:9
 - e. dni, Pwt 32:7; Iz 51:9; 63:9.11
2. przyszły/e
 - a. życie, Wj 21:6; Pwt 15:17; 1 Sam 1:22; 27:12
 - b. hiperbola wyrażająca szacunek do króla 1 Krl 1:31; Ps 61:7; Neh 2:3
 - c. ciągle istnienie
 - (1) ziemi, Ps 78:69; 104:5, Koh 1:4
 - (2) nieba, Ps 148:6
 - d. istnienie Boga
 - (1) Rdz 21:33
 - (2) Wj 15:18
 - (3) Pwt 32:40
 - (4) Ps 93:2

- (5) Iz 40:28
- (6) Jer 10:10
- (7) Dn 12:7
- e. przymierze
 - (1) Rdz 9:12.16; 17:7.13.19
 - (2) Wj 31:16
 - (3) Kpł 24:8
 - (4) Lb 18:19
 - (5) 2 Sam 23:5
 - (6) Ps 105:10
 - (7) Iz 24:5; 55:3; 61:8
 - (8) Jer 32:40; 50:5
- f. szczególne przymierze z Dawidem
 - (1) 2 Sam 7:13.16.25.29; 22:51; 23:5
 - (2) 1 Krl 2:33.45; 9:5
 - (3) 2 Krn 13:5
 - (4) Ps 18:51; 89:5.29.37.38
 - (5) Iz 9:6; 55:3
- g. Boży Mesjasz
 - (1) Ps 45:3; 72:17; 89:36-37; 110:4
 - (2) Iz 9:6
- h. Boże prawa
 - (1) Wj 29:28; 30:21
 - (2) Kpł 6:18.22; 7:34; 10:15; 24:9
 - (3) Lb 18:8.11.19
 - (4) Ps 119:89.160
- i. Boże obietnice
 - (1) 2 Sam 7:13.16.25; 22:51
 - (2) 1 Krl 9:5
 - (3) Ps 18:51
 - (4) Iz 40:8
- j. potomkowie Abrahama i Ziemia Obiecana
 - (1) Rdz 13:15; 17:19; 48:4
 - (2) Wj 32:13
 - (3) 1 Krn 16:17
- k. święta w ramach przymierza
 - (1) Wj 12:14.17.24
 - (2) Kpł 23:14.21.41
 - (3) Lb 10:8
- l. wieczność
 - (1) 1 Krl 8:13
 - (2) Ps 61:8-9; 77:8; 90:2; 103:17; 145:13
 - (3) Iz 26:4; 45:17
 - (4) Dn 9:24
- m. co wierzący będą robić wiecznie według Psalmów
 - (1) dziękować Bogu Ps 30:12; 79:13
 - (2) trwać w Jego obecności, Ps 41:13; 61:5.8
 - (3) ufać Jego łasce, Ps 52:10
 - (4) wysławiać Pana, Ps 52:11
 - (5) śpiewać Mu, Ps 61:9; 89:2
 - (6) opowiadać Jego sprawy, Ps 75:8-10 (Biblia Gdańska)
 - (7) sławić Jego imię, Ps 86:12; 145:2
 - (8) błogosławić Jego imię, Ps 145:1
- n. opisuje nową erę w księdze Izajasza
 - (1) wiekiście przymierze, Iz 24:5; 55:3; 61:8

- (2) JHWH wiekuiłą skałą, Iz 26:4
- (3) wieczne szczęście, Iz 35:10; Iz 51:11; Iz 61:7
- (4) wieczny Bóg, Iz 40:28
- (5) wieczne zbawienie, Iz 45:17
- (6) wieczysta miłość (Hesed), Iz 54:8
- (7) wieczysty znak, Iz 55:13
- (8) wieczyste/odwieczne imię, Iz 56:5; 63:12.16
- (9) wieczna światłość, Iz 60:19.20

Negatywnie zorientowane zastosowanie związane z wieczną karą dla niegodziwych występuje w Iz 33:14, „wieczyste płomienie”. Izajasz często posługuje się ideą „ognia” dla zobrazowania Bożego gniewu (zob. Iz 9:18-19; 10:16; 47:14), ale tylko w Iz 33:14 jest on opisany jako „wieczysty”.

- 3. zarówno w przeszłości, jak i przyszłości (od wieku po wiek)
 - a. Ps 41:14 (chwała Bogu)
 - b. Ps 90:2 (Sam Bóg)
 - c. Ps 103:17 (łaskawość Pańska)

Należy pamiętać, że ramy znaczeniowe pojęć wyznacza kontekst, w którym się znajdują. Wieczne przymierza i obietnice są warunkowe (zob. Jer 7; zob. Temat specjalny: Przymierze). Nie można wczytywać naszego współczesnego postrzegania czasu ani teologii systematycznej NT w każde zastosowanie tego bardzo płynnego słowa w ST. NT uniwersalizuje obietnice ST (zob. Temat specjalny: Starotestamentowe a nowotestamentowe przepowiednie przyszłości).

6:59 Jezus praktykował judaizm swoich czasów. Uczył się w szkole synagoidalnej, uczestniczył w nabożeństwach w synagogach i nauczał w ich trakcie. Spełniał wszystkie wymagania Prawa.

Synagogi zasadniczo zaczęły pojawiać się podczas niewoli babilońskiej (605-538 r.p.n.e.). Żydzi zakładali specjalne miejsca kultu i nauczania wszędzie, gdzie byli żydowscy mężczyźni. Synagogi stały się miejscami kultywowania żydowskiej kultury i tradycji. Kiedy Żydzi powrócili do Judei i podjęli służbę świątynną, nadal zakładali te lokalne ośrodki.

W rozdziale 6 nie ma informacji o tym, kiedy Jezus wszedł do synagogi w Kafarnaum (zob. w. 24).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 6:60-65

⁶⁰A spośród Jego uczniów, którzy to usłyszeli, wielu mówiło: «Trudna jest ta mowa. Któż jej może słuchać?» ⁶¹Jezus jednak świadom tego, że uczniowie Jego na to szemrali, rzekł do nich: «To was gorszy? ⁶²A gdy ujrzycie Syna Człowieczego, jak będzie wstępował tam, gdzie był przedtem? ⁶³Duch daje życie; ciało na nic się nie przyda. Słowa, które Ja wam powiedziałem, są duchem i są życiem. ⁶⁴Lecz pośród was są tacy, którzy nie wierzą». Jezus bowiem na początku wiedział, którzy to są, co nie wierzą, i kto miał Go wydać. ⁶⁵Rzekł więc: «Oto dlaczego wam powiedziałem: Nikt nie może przyjść do Mnie, jeżeli mu to nie zostało dane przez Ojca».

6:60 „spośród Jego uczniów...wielu” Tutaj słowo „uczeń” użyte zostało w szerokim znaczeniu. U Jana termin ten oraz określenie „wierzyć” odnoszą się zarówno do (1) prawdziwych (w. 68) jak i (2) tymczasowych naśladowców (w. 64, zob. 8:31-47).

▣ „usłyszeli...słuchać” Mamy tutaj grę słów z terminem „słuchać” (*akouō*). Usłyszeli słowa Jezusa, ale ich nie zrozumieli i nie zaczęli postępować zgodnie z nimi (nie usłuchali). W tym sensie to greckie wyrażenie funkcjonuje tak, jak hebrajskie *szema* (zob. Pwt 4:1; 5:1; 6:3.4; 27:9-10).

6:62 Jest to niekompletne ZDANIE WARUNKOWE PIERWSZEJ KATEGORII pozbawione konkluzji. Oznaczało to, że tak będzie (zob. Dz 1). Po śmierci/zmartwychwstaniu/wniebowstąpieniu Jezusa i zesłaniu Ducha Świętego wiele nauk i czynów Jezusa miało nabrać dla nich znaczenia.

▣ „jak będzie wstępował tam, gdzie był przedtem” Jest to dalsze podkreślenie tego, że Jezus „zstąpił z nieba”. Świadczy o Jego preegzystencji z Ojcem w niebie oraz Jego bliskiej relacji z Ojcem w niebie (zob. 17:5.24).

TEMAT SPECJALNY: WNIEBOWSTĄPIENIE

Jezus zstąpił z nieba (zob. Flp 2:6-7; 2 Kor 8:9). Teraz przywrócono Mu Jego chwałę, którą miał przed stworzeniem świata (zob. J 1:1-3; 17:5; Ef 4:10; 1 Tm 3:16; I J 1:2) i siedzi po prawicy Boga (zob. Ps 110:1; Łk 22:69; Dz 2:33; Rz 8:34; Ef 1:20; Kol 3:1; Heb 1:3; 8:1; 10:12; 12:2; 1 P 3:22). Jest to potwierdzenie Bożej aprobaty dla Jego życia i śmierci! Jest kilka różnych greckich słów użytych na określenie wstąpienia Jezusa z powrotem do nieba:

1. Dz 1:2.11.22, *analambanō*, wziąć (zob. 1 Tm 3:16)
2. Dz 1:9, *epairō*, podnieść, unieść, wznieść
3. Łk 9:51, *analēpsis* (inna forma #1)
4. Łk 24:51, *diistēmi*, odejść

W Ewangelii Jana znajduje się wiele aluzji do powrotu Jezusa do nieba (zob. 7:33; 8:14.21; 12:33-34; 13:3.33.36; 14:4.5.12.28; 16:5.10.17.28; 26:7)

5. J 3:13; 20:17, *ana BeBēken*, wstąpił
6. J 6:62, *anabainō*, wstąpić

O wydarzeniu tym nie wspominają Ewangelie Marka ani Mateusza. Ewangelia Marka kończy się werselem 16:8, ale jeden z trzech późniejszych dodatków skrybów opisuje wydarzenia z 16:19 (tj. *analambanō*).

W Dziejach Apostolskich zawartych jest wiele aluzji do Jezusa w niebie:

1. Piotr – Dz 2:33; 3:21
2. Szczepan – Dz 7:55-56
3. Paweł – Dz 9:3.5; 22:6-8; 26:13-15

6:63 Werset ten (na podstawie szerszego kontekstu rozdziału 6) może odnosić się do kontrastu pomiędzy starym a nowym przymierzem, Mojżeszem a Jezusem (zob. w. 58; 2 Kor 3:6; zob. porównania obu przymierzy w Liście do Hebrajczyków).

▣ „**Duch daje życie**” Jest to jedno z wielu zdań odnoszonych zarówno do Jezusa, jak i Ducha:

1. Duch jest życiodajną wodą (7:38-39)
2. Jezus jest żywą wodą (4:10-14)
3. Duch Święty jest Duchem prawdy (14:17; 15:26; 16:13)
4. Jezus jest prawdą (14:6)
5. Duch jest parakletosem (14:16.26; 15:26; 16:7)
6. Jezus jest parakletosem (1 J 2:1)

Zobacz Temat specjalny w 14:16.

Warto zauważyć, że w tym wersecie słowo „duch” (*pneuma*) użyte jest w dwóch szczególnych znaczeniach:

1. Duch Święty (zob. 1:32.33; 3:34; 7:39; 14:17; 15:26; 16:13)
2. duch (zob. 4:24; 11:33; 13:21)

W Jana 3:5.6.8 trudno jest stwierdzić, które ze znaczeń autor miał na myśli – znając Jana, najprawdopodobniej oba.

TEMAT SPECJALNY: DUCH (*pneuma*) W NT

Greckie słowo oznaczające „ducha” jest w NT używane w kilku różnych znaczeniach. Poniżej znajduje się kilka reprezentatywnych klasyfikacji oraz przykładów.

A. Trójjedyny Bóg (zob. Temat specjalny: Trójca w 14:26)

1. Ojciec (zob. J 4:24)
2. Syn (zob. Rz 8:9-10; 2 Kor 3:17; Gal 4:6; 1 P 1:11)
3. Duch (zob. Mk 1:10.12; Mt 3:16; 10:20; J 3:5.6.8; 7:39; 14:17; Dz 2:4; 5:9; 8:29.39; Rz 1:4; 8:11.16; 1 Kor 2:4.10.11.13.14; 12:7)

B. Ludzka siła życiowa

1. Jezusa (zob. Mk 8:12; J 11:33.38; 13:21)
2. ludzkości (zob. Mt 22:43 (Biblia Gdańska); Dz 7:59; 17:16; 20:22 (Biblia Gdańska); Rz 1:9; 8:16; 1 Kor 2:11; 5:3-5; 7:34; 15:45; 16:18; 2 Kor 2:13; 7:13; Flp 4:23; Kol 2:5)

3. Działanie Ducha w ludzkim duchu i poprzez niego
 - a. nie ducha niewoli, tylko przybrania za synów – Rz 8:15
 - b. duch łagodności – 1 Kor 4:21
 - c. duch wiary – 2 Kor 4:13
 - d. duch mądrości i objawienia w głębszym poznaniu Boga – Ef 1:17
 - e. nie duch bojaźni, ale mocy i miłości, i trzeźwego myślenia – 2 Tm 1:7
 - f. nie duch fałszu, a duch prawdy – 1 J 4:6
- C. Sfera duchowa
 1. Duchowe istoty
 - a. dobre (tj. anioły, zob. Dz 23:8-9; Heb 1:14)
 - b. złe (tj. demony, zob. Mt 8:16; 10:1; 12:43.45; Dz 5:16; 8:7; 16:16; 19:12-21; Ef 6:12)
 - c. duchy (zob. Łk 24:37)
 2. Duchowe rozeznanie (zob. Mt 5:3; 26:41; J 3:6; 4:23; Dz 18:25 (BW); 19:21 (Biblia Gdańska); Rz 2:29; 7:6; 8:4.10; 12:11; 1 Kor 14:37)
 3. Duchowe sprawy (zob. J 6:63; Rz 2:29; 8:2.5.9.15; 15:27; 1 Kor 9:11; 14:12)
 4. Dary duchowe (zob. 1 Kor 12:1; 14:1)
 5. Natchnienie Ducha (zob. Mt 22:43; Łk 2:27; Ef 1:17)
 6. Duchowe ciało (zob. 1 Kor 15:44-45)
- D. Charakterystyczny dla
 1. Postawy świata (zob. Rz 8:15; 11:8; 1 Kor 2:12)
 2. Procesów myślowych ludzi (zob. Dz 6:10; Rz 8:6; 1 Kor 4:21)
- E. W sferze fizycznej
 1. wiatr (zob. Mt 7:25.27; J 3:8; Dz 2:2)
 2. oddech/tchnienie (zob. Dz 17:25; 2 Tes 2:8)

Oczywiste jest, że słowo to należy interpretować w świetle bezpośredniego kontekstu, w którym się znajduje. Różne odcienie znaczeniowe tego terminu mogą odnosić się zarówno do (1) świata fizycznego, (2) świata niewidzialnego, jak i (3) osób ze świata fizycznego lub sfery duchowej.

Duch Święty jest tą częścią Trójjedynego Boga, która jest szczególnie aktywna na obecnym etapie dziejów. Nadeszła nowa era Ducha. Wszystko, co dobre, święte, właściwe i prawdziwe ma związek z Nim. Jego obecność, dary i działanie są kluczowe dla szerzenia Ewangelii i budowania Królestwa Bożego (zob. J 14 i 16). Duch Święty nie zwraca uwagi na Siebie, tylko na Chrystusa (zob. J 16:13-14). Przekonuje, zachęca, chrzci i prowadzi wszystkich wierzących do dojrzałości (zob. J 16:8-11).

6:64 Ta grupa pozornych, lecz fałszywych naśladowców jest tu zredukowana do jednego fałszywego naśladowcy – Judasza (zob. wersety 70-71, 13:11). Bez wątpienia różne poziomy wiary są pewną tajemnicą.

TEMAT SPECJALNY: APOSTAZJA (*AFISTĒMI*)

Grecki termin *afistēmi* ma szerokie pole semantyczne. Polskie określenie „apostazja” wywodzi się jednak od tego słowa i sprawia, że przez współczesnych czytelników jest odczytywane w określonym znaczeniu. Tak jak zawsze, kluczem jest tu kontekst, a nie jakaś z góry założona definicja.

Jest to określenie złożone z przyimka *apo*, oznaczającego „z” lub „od”, oraz „*histēmi*”, „siedzieć”, „stać” lub „ustalać”. Zwróćmy uwagę na poniższe (nieteologiczne) zastosowania tego terminu:

1. Fizycznie odstąpić/odejść/zostawić/opuścić
 - a. ze świątyni, Łk 2:37
 - b. z domu, Mk 13:34
 - c. osoby, Mk 12:12; 14:50; Dz 5:38
 - d. wszystko, Mt 19:27.29
2. Opuścić politycznie, Dz 5:37
3. Opuścić/odejść/odstąpić/odłączyć się w kontekście relacji, Dz 5:38; 15:38; 19:9; 22:29
4. Opuścić prawnie (odprawić, oddalić, rozwieść się), Pwt 24:1.3 (LXX); w NT: Mt 5:31; 19:7; Mk 10:4; 1 Kor 7:11
5. Darować dług, Mt 18:27
6. Okazać brak troski zostawiając, Mt 4:20; J 4:28; 16:32

7. Okazać troskę nie zostawiając, J 8:29; 14:18

8. Pozwolić/dopuścić/zostawić (w spokoju), Mt 13:30; 19:14; Mk 14:6; Łk 13:8

CZASOWNIK ten jest także powszechnie stosowany w znaczeniu teologicznym:

1. przebaczyć, odpuścić grzech, odpuścić nieprawość, przywrócić Wj 32:32 (LXX); Lb 14:19; Hi 42:10; w NT: Mt 6:12.14-15; Mk 11:25-26
2. powstrzymać się od grzechu, 2 Tm 2:19
3. zaniedbać poprzez odejście
 - a. Prawo, Mt 23:23; Dz 21:21
 - b. wiarę, Ez 20:8 (LXX); Łk 8:13; 2 Tes 2:3; 1 Tm 4:1; Heb 3:12

Współcześni wierzący zadają wiele teologicznych pytań, które autorom NT nigdy nie przyszłyby do głowy. Jedno z nich wiąże się ze współczesną tendencją do oddzielania wiary (usprawiedliwienia) od wierności (uświęcenia).

Są także w Biblii osoby, które należą do Bożego ludu aż do jakiegoś wydarzenia, które sprawia, że odchodzą.

I. Stary Testament

- A. Ci, którzy wysłuchali relacji dwunastu (dziesięciu) szpiegów, Lb 14 (zob. Heb 3:16-19)
- B. Korach, Lb 16
- C. Synowie Helego, 1 Sm 2 i 4
- D. Saul, 1 Sm 11-31
- E. Fałszywi prorocy (przykłady)
 1. Pwt 13:1-5; 18:19-22 (sposoby rozpoznawania fałszywych proroków)
 2. Jer 28
 3. Ez 13:1-7
- F. Fałszywe prorokinie
 1. Ez 13:17
 2. Neh 6:14
- G. Żli przywódcy Izraela (przykłady)
 1. Jer 5:30-31; 8:1-2; 23:1-4
 2. Ez 22:23-31
 3. Mich 3:5-12

II. Nowy Testament

- A. Ten grecki termin oznacza „dokonać apostazji”. Zarówno Stary, jak i Nowy Testament potwierdzają nasilenie zła i fałszywej nauki przed Drugim Przyjściem Jezusa (zob. Mt 24:24; Mk 13:22; Dz 20:29.30; 2 Tes 2:9-12; 2 Tm 4:4). To greckie słowo może odzwierciedlać słowa Jezusa z przypowieści o glebach z Mt 13, Mk 4 i Łk 8. Fałszywi nauczyciele w oczywisty sposób nie są chrześcijanami, ale wywodzą się spośród nich (zob. Dz 20:29-30; 1 J 2:19); są jednak w stanie uwodzić i odciągać niedojrzałych wierzących (zob. Heb 3:12).

Z punktu widzenia teologii można zastanawiać się, czy fałszywi nauczyciele kiedykolwiek byli wierzącymi. Na to pytanie trudno udzielić odpowiedzi, ponieważ fałszywi nauczyciele obecni byli w lokalnych kościołach (zob. 1 J 2:18-19). Często nasze tradycje teologiczne lub wyznaniowe odpowiadają na to pytanie bez odniesienia do konkretnych tekstów biblijnych (poza metodą „dowodzenia wersetami” polegającą na cytowaniu wyciągniętych z kontekstu wersetów mających rzekomo potwierdzać nasze zdanie).

B. Pozorna wiara

1. Judasz, J 17:12
2. Szymon mag, Dz 8
3. Ludzie, o których mowa w Mt 7:13-23
4. Ludzie, o których mowa w Mt 13; Mk 4; Łk 8
5. Żydzi z J 8:31-59
6. Aleksander i Hymenajos, 1 Tm 1:19-20
7. Osoby wymienione w 1 Tm 6:21
8. Hymenajos i Filetos, 2 Tm 2:16-18
9. Demas, 2 Tm 4:10

10. Fałszywi nauczyciele, 2 P 2:19-22, Jud 1:12-19

11. Antychryści, 1 J 2:18-19

C. Bezowocna wiara

1. 1 Kor 3:10-15

2. 2 P 1:8-11

Rzadko rozważamy te teksty, ponieważ nasza teologia systematyczna (kalwinizm, arminianizm itp.) dyktuje nam prawidłową odpowiedź. Proszę cię, żebyś nie osądzał mnie z góry dlatego, że poruszam ten temat. Chodzi mi o prawidłową procedurę hermeneutyczną. Musimy pozwolić, żeby Biblia do nas mówiła, a nie wślaczać ją w ustaloną z góry teologię. Często jest to dla nas bolesne i wstrząsające, ponieważ duża część naszej teologii jest wyznaniowa, kulturowa lub związana z relacjami (rodzic, przyjaciel, pastor), a nie biblijna. Niektóre osoby znajdujące się wśród Bożego ludu okażą się do nich nie należeć (np. Rz 9:6).

6:65 Werset ten wyraża tę samą prawdę co w. 44. Upadła ludzkość nie szuka Boga z własnej inicjatywy (zob. Rz 3:9-18, gdzie zawarta jest seria cytatów ze ST podkreślających grzeszność i bunt ludzkości).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 6:66-71

⁶⁶Odtąd wielu uczniów Jego się wycofało i już z Nim nie chodziło. ⁶⁷Rzekł więc Jezus do Dwunastu: «Czyż i wy chcecie odejść?» ⁶⁸Odpowiedział Mu Szymon Piotr: «Panie, do kogóż pójdziemy? Ty masz słowa życia wiecznego. ⁶⁹A myśmy uwierzyli i poznali, że Ty jesteś Świętym Boga». ⁷⁰Na to rzekł do nich Jezus: «Czyż nie wybrałem was dwunastu? A jeden z was jest diablem». ⁷¹Mówił zaś o Judaszu, synu Szymona Iskarioty. Ten bowiem - jeden z Dwunastu - miał Go wydać.

6:67 „Dwunastu” W tym miejscu Jan po raz pierwszy stosuje do Apostołów to kolektywne określenie (zob. 6:70.71; 20:24). Zobacz Temat specjalny w 6:13.

6:68 „Odpowiedział Mu Szymon Piotr” Piotr jest przedstawicielem Dwunastu (zob. Mt 16:16). Nie oznacza to jednak, że pozostali postrzegają go jako swojego przywódcę (zob. Mk 9:34; Łk 9:46; 22:24).

▣ **„Ty masz słowa życia wiecznego”** Chrześcijaństwo jest zarówno (1) prawdą zawartą w przesłaniu, „słowami życia wiecznego”, jak i (2) prawdą wyrażoną w osobie – Jezusie. Ewangelia jest więc i przesłaniem, i osobą. Termin *pistis* może odnosić się zarówno do (1) przesłania (zob. Jud 1:3.20), jak i osoby (zob. J 1:12; 3:15-16). Zobacz Temat specjalny w J 2:23.

6:69 „myśmy uwierzyli i poznali” Oba CZASOWNIKI występują w CZASIE DOKONANYM STRONY CZYNNIEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO. Zbawienie znajduje się tu w CZASIE DOKONANYM, co oznacza, że przeszły, kulminacyjny czyn przerodził się w ustalony stan. Prawdziwe zbawienie obejmuje wszystkie greckie CZASY. Zobacz Temat specjalny: Greckie czasy stosowane do zbawienia w 9:7.

▣

GPNT „ty jesteś Święty Boga”

BP „Ty jesteś Święty Boży”

BW, PL „Ty jesteś Chrystusem, Synem Boga żywego”

BWP „Ty jesteś Świętym Boga”

W tym wersecie napotykamy na problem z manuskryptami. Krótszy tekst (GPNT, BP, BWP) popierają starożytne manuskrypty greckie P⁷⁵, Ⓝ, B, C*, D, L oraz W. Późniejsi skrybowie w oczywisty sposób wstawili tu dalsze słowa z wyznania Marty z 11:27 lub Piotra z Mt 16:16. UBS⁴ ocenia krótszą wersję jako „A” (pewna).

Fraza „święty Boży” jest starotestamentowym tytułem mesjańskim. Odwołują się do niego Łk 1:35 i Dz 3:14. Tak tytułują Jezusa demony w Mk 1:24 i Łk 4:34. Zobacz Temat specjalny w 1 J 2:20. Jest to kolejne wyznanie wiary Dwunastu, podobne do tego opisanego w Mt 16.

6:70 „Czyż nie wybrałem was” Jest to kolejne podkreślenie tego, że uczniowie zostali wybrani przez Boga (zob. w. 44 i 65). Zwróćmy uwagę na pytanie Jezusa w w. 67. Boży wybór i ludzka wola muszą pozostawać w biblijnym napięciu. Są one dwoma stronami więzi opartej na przymierzu.

▣ „**A jeden z was jest diabłem**” Cóż za zaskakujące stwierdzenie! Jezus nie mówi o którymś z uczniów trzymających się na uboczu, którzy odeszli (zob. w. 66), ale o jednym z dwunastu wybranych apostołów, wyznających wiarę w Niego. Wielu łączyło ten werset z 13:2 lub 27. Ze zrozumieniem tego wersetu wiąże się kilka pytań: (1) Dlaczego Jezus wybrał diabła? oraz (2) Co oznacza to słowo w tym kontekście?

Odpowiedź na pierwsze pytanie łączy się z proroczwami, które przewidywały taki stan rzeczy (zob. 17:12; Ps 41:10). Jezus wiedział, co zrobi Judasz. Judasz jest skrajnym przykładem niewybaczalnego grzechu. Odrzucił Jezusa po tym, jak słuchał Go, widział i przebywał z Nim przez kilka lat.

Jeżeli chodzi o drugie pytanie, możliwe są dwa znaczenia:

1. Niektórzy uważają, że oznacza ono diabła (w Dz 13:10 i Ap 20:2 słowo „szatan” użyte jest bez RODZAJNIKA), który wstąpił w Judasza (zob. 13:2.27).
2. Określenie to mogło także zostać zastosowane w znaczeniu ogólnym (brak RODZAJNIKA tak jak w 1 Tm 3:11; 2 Tm 3:3 i Tt 2:3).

Judasz był oskarżycielem w starotestamentowym sensie – tak samo, jak szatan (zobacz Temat specjalny w 12:31). Ten grecki termin oznacza oszczercę lub donosiciela. Składa się ze słowa „rzucić” oraz „w poprzek”.

6:71 „Szymona Iskarioty” Istnieje kilka teorii na temat tego słowa (ma ono różną pisownię w różnych greckich manuskryptach). Może odnosić się do:

1. Człowieka z Keriotu, miasta w Judei
2. człowieka z Kartanu, miasta w Galilei
3. Skórzanej torby używanej do przenoszenia pieniędzy
4. Hebrajskiego słowa „dusić”
5. Greckiego określenia oznaczającego sztylet zamachowca

Jeśli prawdziwa jest opcja #1, Judasz był jedynym Judejczykiem wśród Dwunastu. Jeśli prawdą jest opcja #5, był zelotą jak Szymon.

Niedawno ukazała się książka interpretująca postać Judasza w pozytywnym świetle. Jej tytuł to *Judas: Betrayer or Friend of Jesus?* [*Judasz: zdrajca czy przyjaciel Jezusa?*] (William Klassen, Fortress Press, 1996). Jej problem polega na tym, że nie traktuje poważnie uwag zawartych w Ewangelii Jana.

▣ „**wydać**” To greckie słowo jest często tłumaczone i w większości kontekstów jego wydźwięk jest neutralny. Jednak kiedy opisuje Judasza wydającego Jezusa przełożonym, nabiera mrocznych konotacji. Zobacz komentarz do 18:2.

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Czy 6. rozdział Ewangelii Jana mówi o Wieczery Pańskiej? Dlaczego lub dlaczego nie?
2. Co twierdził Jezus mówiąc „ja jestem chlebem żywym”?
3. Dlaczego Jezus kierował do tłumu tak wstrząsające słowa?

ROZDZIAŁ 7 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
WODA ŻYWA I ŚWIATŁOŚĆ			ŚWIATŁO I ŻYCIE ŚWIATA	
W drodze na Święto Namiotów	Jezus i jego bracia	Jezus naucza w Galilei	Jezus i Jego bracia	Jezus wobec wątplenia najbliższych
7:1-9	7:1-13	7:1-10	7:1-9	7:1
7:10-13		Jezus głosi naukę Ojca	7:10-13	7:2-9
Spory w czasie święta		7:11-53	Podczas Święta Namiotów w Jerozolimie	7:10-13
7:14-24	Wystąpienie Jezusa w świątyni w Jerozolimie		7:14-31	Pochodzenie nauk Jezusa
7:25-31	7:14-36		7:32-36	7:14-18
7:32-36	Jezus – wodą żywą		Nauka o wodzie żywej i niedowiarstwo Żydów	7:19-24
Źródło wody żywej	7:37-49		7:37-44	Prawdziwy Jezus i niepewność słuchaczy
7:37-44	Nikodem broni Jezusa		7:45-53	7:25-29
7:45-53	7:50-53			Próba schwytania Jezusa
				7:30-36
				Duch Święty – obietnica dla spragnionych
				7:37-39
				Rozłam wśród słuchaczy
				7:40-44
				Niechęć przywódców żydowskich do Jezusa
				7:45-49
				7:50-53

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 7:1-52

- A. Tłem wydarzeń rozgrywających się w rozdziałach 5 i 6 jest święto Paschy. Jana 7:1-10.21 dzieje się w trakcie święta Namiotów (7:2ff).
- B. Święto Namiotów było przede wszystkim dziękczynieniem za żniwa (zwane także świętem Zbiorów, zob. Wj 23:16; 34:22). Był to także czas wspomnienia wyjścia z Egiptu (święto Namiotów, zob. Kpł 23:29-44 i Pwt 16:13-15). Obchodzone było 15 dnia miesiąca tiszri, czyli pod koniec naszego września lub na początku października.
- C. Rozdziały 7 i 8 ukazują wrogość żydowskiego establishmentu wobec łamania przez Jezusa szabatu (5:16) oraz tego, że twierdził, że jest jedno z JHWH (5:18). Zauważmy, ile razy w tekście pojawia się wzmianka o ich próbach:
 1. aresztowania Go, 7:30.32.44; 10:39
 2. zabicia Go, 7:1.19.25; 8:37.40 (a także 11:53)

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 7:1-9

¹Potem Jezus obchodził Galileę. Nie chciał bowiem chodzić po Judei, bo Żydzi mieli zamiar Go zabić. ²A zbliżało się żydowskie Święto Namiotów. ³Rzekli więc Jego bracia do Niego: «Wyjdź stąd i idź do Judei, aby i uczniowie Twoi ujrzeli czyny, których dokonujesz. ⁴Nikt bowiem nie dokonuje niczego w ukryciu, jeżeli chce się publicznie ujawnić. Skoro takich rzeczy dokonujesz, to okaż się światu!» ⁵Bo nawet Jego bracia nie wierzyli w Niego. ⁶Powiedział więc do nich Jezus: «Dla Mnie stosowny czas jeszcze nie nadszedł, ale dla was – zawsze jest do rozporządzenia. ⁷Was świat nie może nienawidzić, ale Mnie nienawidzi, bo Ja o nim świadczę, że złe są jego uczynki. ⁸Wy idźcie na święto; Ja jeszcze nie idę na to święto, bo czas mój jeszcze się nie wypełnił». ⁹To im powiedział i pozostał w Galilei.

7:1 „Potem” Jest to literacki sposób kontynuowania relacji – nie stanowi umiejscowienia wydarzeń w czasie (zob. 5:1; 6:1; 7:1; 21:1).

▣ **„Żydzi mieli zamiar Go zabić”** U Jana słowo „Żydzi” często ma mroczne konotacje (zob. 1:19; 2:18.20; 5:10.15.16; 6:41.52; 7:1.11.13.35; 8:22.52.57; 9:18.22; 10:24.31.33; 11:8; 19:7.12; 20:19).

Ich nienawiść i mordercze zamiary zostały wiele razy odnotowane (zob. 5:16-18; 7:19.30.44; 8:37.40.59; 10:31.33.39; 11:8.53).

7:2 „żydowskie Święto Namiotów” (zob. Kpł 23:34-44; Pwt 16:13-17). Było ono także zwane Świętem Szałasów (BW), ponieważ w czasie żniw wieśniacy mieszkali w małych szałasach na polach, co przypominało Żydom o doświadczeniu wyjścia z Egiptu. Rytuał i liturgia tego święta stanowią tło dla nauczania Jezusa w 7:1-10:21, tak jak Święto Paschy było tłem dla rozdziałów 5-6.

7:3 „Jego bracia” Jest to pierwsza wzmianka o rodzinie Jezusa od 2:12. Z fragmentu tego w oczywisty sposób wynika, że nie rozumieli oni ani Jego motywów, ani metod, ani celów.

▣ **„Wyjźdź stąd i idź do Judei”** Mówią oni o dorocznym pochodzie pielgrzymów (zob. Łk 2:41-44), którzy szli z Galilei do Jerozolimy. Warto mieć na uwadze, że Ewangelia Jana skupia się na służbie Jezusa w Jerozolimie.

7:4 „publicznie” Zobacz Temat specjalny poniżej.

TEMAT SPECJALNY: ŚMIAŁOŚĆ (*parrhēsia*)

Ten grecki termin składa się z dwóch elementów: „wszystko” (*pan*) i „mowa” (*rhēsis*). Ta wolność lub śmiałość w mowie często kojarzona była z odwagą wśród sprzeciwu lub odrzucenia (zob. J 7:13; 1 Tes 2:2).

W Pismach Jana słowo to pojawia się 13 razy i często oznacza publiczne ogłoszenie czegoś (zob. 18:20, a także pisma Pawła: Kol 2:15). Czasem jednak oznacza po prostu „otwarcie” (zob. 10:24; 11:14; 16:25.29).

W Dziejach Apostołów przekazują wiadomość o Jezusie w ten sam sposób (odważnie, śmiało, otwarcie, swobodnie), w jaki Jezus mówił o Ojcu, Jego planach i obietnicach (zob. Dz 2:29; 4:13.29.31; 9:27-28; 13:46; 14:3; 18:26; 19:8; 26:26; 28:31). Także Paweł prosił o modlitwę, żeby mógł śmiało głosić Ewangelię (zob. Ef 6:19; 1 Tes 2:2) i żyć Ewangelią (zob. Fil 1:20).

Eschatologiczna nadzieja Pawła, której przedmiotem był Chrystus, dała mu odwagę i śmiałość, żeby głosić Ewangelię w obecnym złym wieku (zob. 2 Kor 3:11-12). Miał także pewność, że naśladowcy Jezusa będą właściwie postępować (zob. 2 Kor 7:4).

Jest jeszcze jeden aspekt tego określenia. List do Hebrajczyków używa go w szczególnym znaczeniu ufności wierzących w Chrystusie, aby zbliżyć się do Boga i mówić do Niego (zob. Heb 3:6; 4:16; Heb 10:19.35). Wierzący są w pełni zaakceptowani i zaproszeni do bliskości z Ojcem przez Syna (zob. 2 Kor 5:21)!

W NT słowo to stosowane jest na kilka różnych sposobów:

1. Pewność, odwaga lub ufność związana z:
 - a. ludźmi (zob. Dz 2:29; 4:13.31; 2 Kor 3:12; Ef 6:19)
 - b. Bogiem (zob. 1 J 2:28; 3:21; 4:14; 5:14; Heb 3:6; 4:16; 10:19)
2. Mówić otwarcie, jawnie lub wyraźnie (zob. Mk 8:32; J 7:4.13; 10:24; 11:14; 16:25; Dz 28:31)
3. Przemawiać publicznie (zob. J 7:26; 11:54; 18:20)
4. Pokrewne wyrażenie (*parrhēsiazomai*) stosowane jest w znaczeniu odważnego przemawiania wśród trudnych okoliczności (zob. Dz 18:26; 19:8; Ef 6:20; 1 Tes 2:2)

▣ **„Skoro”** Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ, którego prawdziwość zakładana jest z perspektywy autora.

▣ **„okaż się światu”** Jezus podchwycił sposób, w jaki Jego bracia użyli słowa „świat” i odpowiedział im w w. 7. Świat nie przyjmował Go i nie był Mu życzliwy, tylko wrogi (zob. 15:18-19; 17:14; 1 J 3:13), ponieważ ujawniał On jego bunt i grzech (zob. J 3:19-20).

Pomysł braci Jezusa na Jego objawienie się (tj. cuda) był zupełnie inny, niż Jego własny (krzyż). Tutaj właśnie bardzo wyraźnie ukazuje się prawdziwość proroctwa z Iz 55:8-11!

7:5 „Bo nawet Jego bracia nie wierzyli w Niego” Jest to kolejny komentarz redakcyjny autora Ewangelii. Uznanie Jezusa za Mesjasza musiało być bardzo trudne dla kogoś, kto wychowywał się razem z Nim (zob. Mk 3:20-21). Jezus troszczył się o Swoich przyrodnych braci i siostry. Jedną z sytuacji, w których ukazał się On po swoim zmartwychwstaniu miało na celu objawienie się im. Jego bracia uwierzyli w Niego

(zob. Dz 1:14)! Jakub został przywódcą kościoła jerozolimskiego – a i on, i Juda napisali księgi, które znalazły się w kanonie NT.

7:6 „Dla Mnie stosowny czas jeszcze nie nadszedł” W Ewangelii i listach Jana słowo „czas” (*kairos*) pojawia się tylko tutaj i w w.8. BAGD podaje trzy podstawowe konotacje związane z tym terminem:

1. – pomyślny czas (np. 2 Kor 6:2)
– pewien czas (np. Łk 4:13)
– wyznaczony czas (np. Mk 13:33; Dz 3:21; 1 P 1:11)
2. stosowny lub sprzyjający czas
– stosowny (np. Mt 24:45; Łk 1:20)
– określony czas (np. J 7:8; 2 Tm 4:6)
3. czas eschatologiczny (np. Łk 21:8; Rz 13:11; 1 Tes 5:1; 2 Tes 2:6)

Pola semantyczne numerów 2 i 3 częściowo się pokrywają.

Jezus rozumiał Swoją misję (zob. Jan 12:23; 13:1; 17:1-5). Wydarzenia rozgrywające się w Ewangelii zachodziły według boskiego rozkładu (zob. Łk 22:22; J 7:30; 8:20; Dz 2:23; 3:18; 4:28).

7:7 „świat” Zobacz Temat specjalny: *Kosmos* w 14:17.

7:8

GPNT

„Wy wejdziecie na święto. Ja nie wchodzę na święto to”

BP

„Idźcie na święto, Ja nie idę na to święto”

BW

„Wy idźcie na to święto: ja jeszcze nie pójdę na to święto”

BWP

„Wy już idźcie na święto. Ja zaś nie idę na to święto”

PL

„Wy idźcie na święto. Ja nie idę”

W kilku starożytnych manuskryptach greckich (Ⲙ, D oraz K) brak PRZYŚLÓWKA „jeszcze”. Wydaje się, że wcześnie skrybowie próbowali pogodzić pozorną sprzeczność pomiędzy wersetami 8 i 10. PRZYŚLÓWEK ten obecny jest w manuskryptach P⁶⁶, P⁷⁵, B, L, T oraz W.

To krótkie stwierdzenie może być rozumiane na następujące sposoby:

1. Nie idę z wami (w waszych celach)
2. Przyjdę w połowie ośmiodniowego święta (żeby objawić się poprzez jego symbolikę)

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 7:10-13

¹⁰Kiedy zaś bracia Jego udali się na święto, wówczas poszedł i On, jednakże nie jawnie, lecz skrycie. ¹¹Tymczasem Żydzi już Go szukali w czasie święta i mówili: ¹²«Gdzie On jest?» Wśród tłumów zaś wiele mówiono o Nim pokątnie. Jedni mówili: «Jest dobry». Inni zaś mówili: «Nie, przeciwnie - zwodzi tłumy». ¹³Nikt jednak nie odzywał się o Nim jawnie z obawy przed Żydami.

7:11 „Żydzi” W tym rozdziale obserwujemy interakcje Jezusa z czterema oddzielnymi grupami:

1. Jego bracia
2. „Żydzi”, co odnosi się do przywódców religijnych
3. „tłumy”, co odnosi się do pielgrzymów zmierzających na Święto Namiotów
4. „mieszkańcy Jerozolimy”, czyli miejscowi, którzy znali Sanhedryn i wiedzieli o planach zabicia Jezusa

7:12 „Wśród tłumów zaś wiele mówiono o Nim” Właśnie tak Ewangelia zazwyczaj wpływa na każdy tłum. Pokazuje to odmienne duchowe umiejętności i poziomy zrozumienia wśród ludzkości (zob. Jan 7:40-44).

▣ „zwodzi tłumy” CZASOWNIK *planaō* używany jest dla określenia:

1. Fałszywych nauczycieli (zob. Mt. 24:11; 2 Tm 3:13; 1 J 1:8; 2:26; 3:7)
2. Fałszywych mesjaszy (zob. Mt 24:4-5.24); u Jana dla określenia tego, za kogo Żydzi uważali Jezusa (zob. J 7:12.47; Mt 27:63)
3. Ludzi oszukujących samych siebie (zob. 1 Kor 3:18; 1 J 1:8) lub
4. Oszukiwanych (zob. 1 Kor 6:9; 1 Kor 15:33; Gal 6:7; Jak 1:16).

Słowa tego używano na określenie planet, które nie krążyły po wyznaczonych orbitach konstelacji. Były one nazywane „wędrowcami”.

7:13 „Żydzi” Cały tłum był narodowości żydowskiej. Jasno wskazuje to na szczególne zastosowanie tego słowa do przywódców religijnych w Jerozolimie. Zobacz komentarz do 7:1.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 7:14-18

¹⁴Tymczasem dopiero w połowie świąt przybył Jezus do Świątyni i nauczał. ¹⁵Żydzi zdumiewali się mówiąc: «W jaki sposób zna On Pisma, skoro się nie uczył?» ¹⁶Odpowiedział im Jezus mówiąc: «Moja nauka nie jest moją, lecz Tego, który Mnie posłał. ¹⁷Jeśli kto chce pełnić Jego wolę, pozna, czy nauka ta jest od Boga, czy też Ja mówię od siebie samego. ¹⁸Kto mówi we własnym imieniu, ten szuka własnej chwały. Kto zaś szuka chwały Tego, który go posłał, ten godzien jest wiary i nie ma w nim nieprawości.»

7:14 „Tymczasem dopiero w połowie świąt” Nie znamy do końca powodu, dla którego Jezus czekał do tej chwili. Można spekulować, że dał w ten sposób czas pielgrzymom i mieszkańcom Jerozolimy na rozmowę o Nim i Jego służbie. Dał także czas przywódcom żydowskim na jawne okazanie wrogości (zob. w. 13).

▣ „nauczał” Kiedy Jezus przemawiał, było to

1. nauczanie, Mt 4:23; 5:2.19; 7:29, itd.; J 6:59; 7:14.28.35; 8:20.28
2. głoszenie, Łk 4:18; 7:22; 9:6; 20:1

Wydaje się, że w odniesieniu do Jezusa przekazującego Boże prawdy Swojemu ludzkiemu stworzeniu określenia te stosowane są wymiennie. Objawienie zawsze miało informować i przemieniać. Wymagało decyzji, której towarzyszyła zmiana stylu życia i priorytetów. Prawda zmienia wszystko!

7:15 „Jak ten Pisma zna nie uczywszy się” (GPNT) Oznacza to po prostu że nie uczęszczał do żadnej z oficjalnych szkół rabinicznych ani nie był uczniem żadnego z uznanych rabinów. Określenie „ten” wiąże się z pewnym brakiem szacunku (zob. J 18:17.29).

Nauczanie Jezusa często zaskakiwało Jego słuchaczy (zob. Mk 1:21-22; Łk 4:22) z powodu szczególnej (1) treści oraz (2) formy. Inni rabinicy cytowali siebie nawzajem; Jezus twierdził, że cytuje Boga!

7:16 Jezus po raz kolejny zwraca uwagę nie tylko na Swoje poddanie Ojcu (zob. komentarz do 5:19), ale także na Swoją wyjątkową znajomość Ojca. Oni mieli ziemskich nauczycieli; on miał niebiańskiego Nauczyciela.

7:17 „Jeśli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, co oznacza potencjalną lub możliwą czynność. Znowu widzimy tu paradoks powszechnej oferty Ewangelii (zob. J 1:12; 3:16) i Bożej suwerenności (zob. J 6:44.65). Co więcej, serce musi zostać otwarte przez Ducha (zob. Jana 16:8-13).

7:18 Jezus stwierdza Swoją własną wyjątkowość w porównaniu do upadłej ludzkości: (1) nie szuka własnej chwały; (2) szuka chwały Ojca; (3) jest wiarygodny; i (4) jest bezgrzeszny.

▣ „chwały Tego” Zobacz komentarz do 1:14.

▣ „nie ma w nim nieprawości” Jezus mógł za nas umrzeć, ponieważ nie musiał umierać za Swoją własną grzech (2 Kor 5:21). Bezgrzeszność Jezusa jest kluczowym zagadnieniem z punktu widzenia teologii. Kwestia ta jest poruszana często i na różne sposoby:

1. Łk 23:41
2. J 6:69; 7:18; 8:46; 14:30
3. 2 Kor 5:21
4. Heb 4:15; 7:26; 9:14
5. 1 P 1:19; 2:22 (Iz 53:9)
6. 1 J 2:29; 3:5.7

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 7:19-24

¹⁹Czyż Mojżesz nie dał wam Prawa? A przecież nikt z was nie zachowuje Prawa, [bo] czemuż usiłujecie Mnie zabić?» ²⁰Tłum odpowiedział: «Jesteś opętany przez złego ducha! Któż usiłuje Cię zabić?» ²¹W odpowiedzi Jezus rzekł do nich: «Dokonałem tylko jednego czynu, a wszyscy jesteście zdziwieni. ²²Oto Mojżesz dał wam obrzezanie - ale nie pochodzi ono od Mojżesza, lecz od przodków - i wy w szabat obrzezujecie człowieka. ²³Jeżeli człowiek może przyjmować obrzezanie nawet w szabat,

aby nie przekroczone Prawa Mojżeszowego, to dlaczego złościacie się na Mnie, że w szabat uzdrowilem całego człowieka? ²⁴Nie sądźcie z zewnętrznych pozorów, lecz wydajcie wyrok sprawiedliwy».

7:19 Konstrukcja gramatyczna przewiduje odpowiedź twierdzącą.

▣ „**A przecież nikt z was nie zachowuje Prawa**” Dla Żydów biorących właśnie udział w nakazanym przez Prawo święcie musiało być to szokujące stwierdzenie.

Prawo mojżeszowe jasno zabraniało morderstwa z premedytacją, a jednak właśnie to planowali przywódcy. Miejscowi o tym wiedzieli, ale nie chcieli ich powstrzymać ani nawet zwrócić im uwagi.

▣ „**czemuż usiłujecie Mnie zabić?**” Pytania z w. 20 nie zadają przywódcy religijni, tylko tłum pielgrzymów, którzy nic nie wiedzieli o spisku na życie Jezusa.

Przywódcy religijni także oskarżali Jezusa o to, że jest opętany, aby wyjaśnić tym Jego moc i mądrość (zob. Mt 9:34; 11:18; 12:24; Mk 3:22-30; J 8:48-52; 10:20-21).

7:20 „Jesteś opętany przez złego ducha” Dla wszystkich, którzy spotykali Jezusa, oczywiste było, że miał On duchową moc. Pytanie brzmiało skąd ona pochodziła. Przywódcy żydowski nie mogli zaprzeczyć „znakom/cudom” Jezusa, więc przypisywali Jego moc szatanowi i demonom (zob. J 8:48-49.52; 10:20).

W tym kontekście tłum pielgrzymów przybyłych na Święto Namiotów używa tej samej frazy, ale w innym znaczeniu. Twierdzą oni, że zachowanie Jezusa jest nieracjonalne i paranoiczne.

TEMAT SPECJALNY: ANIOŁOWIE I DEMONY

- A. Starożytne ludy wyznawały animizm. Przypisywały cechy ludzkiej osobowości siłom natury, zwierzętom i przedmiotom spotykanym w naturze. Życie objaśniano jako interakcję tych duchowych bytów z ludzkością.
- B. Ta personifikacja przerodziła się w politeizm (wielobóstwo). Zazwyczaj demony (*genii*) były pośledniejszymi bogami lub półbogami (dobrymi lub złymi) wpływającymi na życie poszczególnych ludzi.
1. Mezopotamia: chaos i konflikt
 2. Egipt: porządek i przydzielone funkcje
 3. Kanaan: zob. *Archaeology and the Religion of Israel [Archeologia a religia Izraela]* autorstwa W. F. Albrighta, wydanie piąte, s. 67-92
- C. ST nie omawia ani nie rozwija tematu „mniejszych” bogów, aniołów ani demonów – prawdopodobnie z powodu swojego ścisłego monoteizmu (zob. Temat specjalny: Monoteizm; zob. Wj 8:6; 9:14; 5:11; Pwt 4:35.39; 6:4; 33:26; Ps 35:10; 71:19; 86:8; Iz 46:9; Jer 10:6-7; Mich 7:18). Wymienia jednak fałszywych bogów narodów pogańskich (*Szedim*, BDB 993, zob. Pwt 32:17; Ps 106:37) i imiona niektórych z nich.
1. *Se'im* (satiry lub włochate demony, BDB 972 III, KB 1341 III, zob. Kpł 17:7; 2 Krn 11:15; Iz 13:21; 34:14)
 2. *Lilit* (uwodzicielski nocny demon żeński, zob. Iz 34:14)
 3. *Mavet* (hebrajski termin oznaczający śmierć, stosowany do kananejskiego boga podziemi imieniem *Mot*, BDB 560, KB 560, zob. Iz 28:15.18; Jer 9:20; być może także Pwt 28:22)
 4. *Reszef* (zaraza, ogień lub grad, BDB 958, KB 958, zob. Pwt 32:24; Ps 78:48; Hab 3:5)
 5. *Dever* (mór, BDB 184, zob. Ps 91:5-6; Hab 3:5)
 6. *Az'azel* (nazwa niepewna – być może demon pustyni albo nazwa miejsca, BDB 736, KB 736, zob. Kpł 16:8.10.26)
- (Przykłady zaczerpnięto z: *Encyclopaedia Judaica*, tom 5, s. 1523)
- W ST nie ma jednak żadnego dualizmu ani niezależności aniołów od JHWH. Szatan jest sługą JHWH (zob. Hiob 1-2; Zachariasz 3), a nie niezależnym, autonomicznym wrogiem (zob. A. B. Davidson, *A Theology of the Old Testament [Teologia Starego Testamentu]*, s. 300-306).
- D. Judaizm rozwinął się podczas niewoli babilońskiej (586-538 r. p.n.e.). Pod względem teologii znajdował się pod wpływem perskiego spersonifikowanego zoroastriańskiego dualizmu z dobrym najwyższym

bogiem imieniem *Mazda* lub *Ormazd* oraz złym przeciwnikiem zwanym *Arymanem*. W judaizmie okresu powygnaniowego pociągnęło to za sobą spersonifikowany dualizm pomiędzy JHWH i Jego aniołami a szatanem i jego aniołami lub demonami.

Teologia uosobionego zła w judaizmie wyjaśniona została i dobrze udokumentowana w dziele Alfreda Edersheima *The Life and Times of Jesus the Messiah [Życie i czasy Jezusa Mesjasza]*, tom 2, dodatek XIII (s. 749-863) i XVI (s. 770-776). Judaizm uosabiał zło na trzy sposoby:

1. Szatan lub *Sammael*
2. Skłonność do złego (*jecer hara*) ludzkości
3. Anioł Śmierci

Edersheim charakteryzuje te personifikacje jako:

1. Oskarżyciela
2. Kusiciela
3. Tego, który karze (tom 2, s. 756).

Pomiędzy judaizmem okresu powygnaniowego a nowotestamentowym przedstawieniem i wyjaśnieniem zła istnieje znaczna różnica teologiczna.

- E. NT, a w szczególności Ewangelie, potwierdzają istnienie i sprzeciw złych duchowych bytów wobec ludzkości i JHWH (w judaizmie szatan był wrogiem ludzkości, ale nie Boga). Sprzeciwiają się one Bożej woli, panowaniu i królestwu.

Jezus napotykał i wyrzucał z ludzi te demoniczne istoty, nazywane także (1) duchami nieczystymi (zob. Łk 4:36; 6:18) lub (2) złymi duchami (zob. Łk 7:21; 8:2). Jezus czynił jasną różnicę pomiędzy chorobą (fizyczną i umysłową) a demonami. Okazywał Swoją moc i duchowe rozeznanie rozpoznając i wyrzucając te złe duchy. Te często Go poznawały i próbowały się do Niego zwracać, ale Jezus odrzucał ich świadectwo, rozkazywał im się uciszyć oraz je wyrzucał. Egzorcyzmy są znakiem przegranej królestwa szatana.

Brak informacji na ten temat w listach apostoelskich NT jest zaskakujący. Egzorcyzmy nie są wymieniane jako dar duchowy, nie ma także żadnej metodologii ani procedury wypędzania demonów dla przyszłych pokoleń duchownych lub wierzących.

- F. Zło jest rzeczywiste, osobowe i obecne. Jego pochodzenie ani powód jego istnienia nie został nam objawiony. Biblia potwierdza jego realność i zdecydowanie sprzeciwia się jego wpływowi. Rzeczywistość nie charakteryzuje się jakimś ostatecznym dualizmem. Bóg ma pełną kontrolę nad wszystkim; zło jest pokonane, osądzone i zostanie usunięte ze stworzenia.

- G. Boży ludzie muszą przeciwstawiać się złu (zob. Jk 4:7). Zło nie może nad nimi panować (zob. 1 J 5:18), mogą jednak być kuszeni, a ich świadectwo i wpływ – osłabiane (zob. Ef 6:10-18). Zło jest objawioną częścią światopoglądu chrześcijańskiego. Współcześni chrześcijanie nie mają prawa przedefiniowywać zła (demitologizacja Rudolfa Baltmanna); depersonalizować go (struktury społeczne Paula Tillicha) ani próbować do końca wyjaśnić go psychologicznie (Zygmunt Freud). Wpływ zła jest wszechobecny, ale zostało ono pokonane. Wierzący muszą chodzić w zwycięstwie Chrystusa!

7:22

GPNT

„nie, że od Mojżesza jest, ale od ojców”

BP

„– chociaż nie pochodzi ono od Mojżesza, ale od praojców –”

BW

„ (nie iżby ona pochodziła od Mojżesza, lecz od przodków)”

BWP

„– które zresztą nie pochodzi od Mojżesza, lecz od jego przodków –”

PL

„– pochodzi ono oczywiście od ojców, a nie od Mojżesza –”

Rytuał obrzezania nie został zapoczątkowany wraz z nadaniem prawa mojżeszowego (zob. Wj 12:48; Kpł 12:3). Otrzymał go Abraham jako znak szczególnego przymierza z JHWH (zob. Rdz 17:9-14; 21:4; 34:22).

▣ „i wy w szabat obrzezujecie człowieka” Istotą argumentacji Jezusa było to, że Żydzi byli gotowi odłożyć na bok swoje zasady związane z szabatem po to, żeby dziecko mogło zostać obrzezane (zob. *Szab* 132a; *Sabh.* 18:3; 19:1-6), ale nie chcieli ich zawiesić po to, żeby został uzdrowiony człowiek. Istotne jest, aby uświadomić sobie, że w tej wypowiedzi Jezus używa logiki i form myślowych judaizmu rabinicznego.

7:23 „Jeżeli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ, zakładające prawdziwość z perspektywy autora lub dla jego celów literackich.

▣ „**złościć się na Mnie, że w szabat uzdrowilem całego człowieka**” Odnosi się to albo do uzdrowienia opisanego w 5:1-9 lub nieodnotowanego nigdzie uzdrowienia podczas święta.

Greckie słowo przetłumaczone jako „złościć się” (*cholaō*) jest rzadkim określeniem, które w NT występuje tylko w tym miejscu. W greckiej literaturze również pojawia się bardzo rzadko (BAGD, s. 883 oraz MM, s. 689). Jest spokrewnione ze słowem „żółć” (*cholē*, zob. Mat 27:34). Powód, dla którego Jezus używa tego słowa (tj. jego konotacji) nie jest pewny. Może ono oznaczać „święte oburzenie” w takim znaczeniu, że Żydzi myśleli, że bronią Bożej woli i praw, które Jezus łamał.

7:24 „Nie sądźcie z zewnętrznych pozorów, lecz wydajcie wyrok sprawiedliwy” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO z PRZECZENIEM, co oznacza zaprzestanie znajdującej się w toku czynności. Po nim następuje AORYST TRYBU ROZKAZUJĄCEGO, co sugeruje pilność. Może to być aluzja do Iz 11:3.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 7:25-31

²⁵Niektórzy z mieszkańców Jerozolimy mówili: «Czyż to nie jest Ten, którego usiłują zabić?
²⁶A oto jawnie przemawia i nic Mu nie mówią. Czyżby zwierzchnicy naprawdę się przekonali, że On jest Mesjaszem? ²⁷Przecież my wiemy, skąd On pochodzi, natomiast gdy Mesjasz przyjdzie, nikt nie będzie wiedział, skąd jest». ²⁸A Jezus, ucząc w świątyni, zawołał tymi słowami: «I Mnie znacie, i wiecie, skąd jestem. Ja jednak nie przyszedłem sam od siebie; lecz prawdziwy jest Ten, który Mnie posłał, którego wy nie znacie. ²⁹Ja Go znam, bo od Niego jestem i On Mnie posłał». ³⁰Zamierzali więc Go pojmać, jednakże nikt nie podniósł na Niego ręki, ponieważ godzina Jego jeszcze nie nadeszła. ³¹Natomiast wielu spośród tłumu uwierzyło w Niego i mówili: «Czyż Mesjasz, kiedy przyjdzie, uczyni więcej znaków, niż On uczynił?»»

7:25 „Czyż to nie jest Ten, którego usiłują zabić” Forma gramatyczna tego pytania zakłada odpowiedź twierdzącą (zob. Jan 5:47; Jan 7:19). Jest to pierwsze z serii pytań aż do w. 36.

7:26

GPNT „otwarcie mówi”
BP „przemawia jawnie”
BW „jawnie przemawia”
BWP „jawnie tu przemawia”
PL „otwarcie przemawia”

Zobacz Temat specjalny: Śmiałość (*parrhēsia*) w 7:4.

▣

GPNT „(Czyż) nie prawdziwie poznali przywódcy, że ten jest Pomazańcem”
BP „Czyżby władze przekonały się naprawdę, że to jest Mesjasz”
BW „Czyżby rzeczywiście przełożeni doszli do przekonania, że to Chrystus”
BWP „Czyżby starsi naszego ludu uznali, że jest rzeczywiście Mesjaszem”
PL „Czyżby przełożeni naprawdę doszli do wniosku, że On jest Chrystusem”

Ta konstrukcja gramatyczna spodziewa się odpowiedzi przeczącej. Wyraża jednak możliwość (zob. J 4:29; 7:26.31).

7:27 „my wiemy, skąd On pochodzi, natomiast gdy Mesjasz przyjdzie, nikt nie będzie wiedział, skąd jest” Wypowiedź ta odnosi się do rabinistycznej tradycji mesjańskiej opierającej się o Mal 3:1, gdzie mowa jest o tym, że Mesjasz nagle pojawi się w świątyni. Informacja ta pojawia się w 1 Księdze Henocha 48:6 i 4 Księdze Ezdrasza 13:51-52.

7:28 W tym wersecie Jezus stwierdza dwie rzeczy:

1. Że został posłany przez Boga (zob. J 3:17.34; 5:36.38; 6:29; 7:29; 8:42; 10:36; 11:42; 17:3.18.21.23.25; 20:21)
2. Że Żydzi nie znają Boga (zob. J 5:37.42; 8:19.27.54-55; 16:3)

Jan podaje, że Jezus „zawołał” (zob. J 7:37; 12:44, Mt 8:29). Jezus podniósł głos, żeby ludzie Go usłyszeli. W pewnym sensie fakt ten funkcjonuje – w sensie literackim – tak samo jak stosowanie przez Niego „Amen” lub „Amen, amen” na początku wypowiedzi. Chciał podkreślić te ironiczne słowa! Problem ukazany jest w w. 29. Wszyscy myślą, że Jezus pochodzi z Galilei, ale w rzeczywistości przybył z nieba!

▣ „**prawdziwy jest Ten, który Mnie posłał**” Ojciec jest prawdziwy (zob. J 3:33; 8:26; 1 J 5:20) – i Syn też (zob. J 7:18; 8:16). Zobacz Temat specjalny w 6:55.

7:29 „Ja Go znam, bo od Niego jestem i On Mnie posłał” Jest to kolejny przykład janowego pionowego dualizmu. Stwierdzenie to zostało uznane przez przywódców żydowskich za bluźnierstwo i potwierdziło w ich oczach potrzebę uśmiercenia Go. Zobacz Temat specjalny: Wysłać (*Apostellō*) w 5:24.

7:30 „Zamierzali więc Go pojmać” Jest to CZASOWNIK W CZASIE NIEDOKONANYM, co oznacza, że (1) zaczęli próbować Go pojmać lub (2) raz po raz próbowali Go zaarrestować, ale nie chcieli wywołać zamieszek wśród pielgrzymów, którzy wierzyli że Jezus jest Mesjaszem.

▣ „**ponieważ godzina Jego jeszcze nie nadeszła**” Jest to powtarzający się profetyczny idiom potwierdzający boski plan wydarzeń (zob. J 2:4; 7:6.30; 8:20; 12:23.27; 13:1; 17:1).

7:31 „Natomiast wielu spośród tłumu uwierzyło w Niego” Była to prawdziwa wiara w Jezusa – pomimo, iż była pełna błędnych przekonań odnośnie Jego zadania jako Mesjasza. Nikt nie posiada „doskonałej” wiary (zob. Noe, Abraham, Mojżesz, Dawid, Dwunastu). Zobacz Temat specjalny w 2:23.

Kiedy gdzieś przedstawiana jest Ewangelia, zawsze tak się dzieje: niektórzy wierzą, inni wątpią, a jeszcze inni wpadają w gniew. W tym miejscu krzyżują się tajemnice:

1. Bożego wybrania
2. Ludzkiej grzeszności

Jest to tajemnica. Zawsze zadziwia mnie niewiara w obliczu tak jasnego światła. Prawdopodobnie to właśnie miał na myśli Jezus mówiąc o nastawianiu członków rodziny przeciwko sobie nawzajem. Ewangelia niektórym przynosi pokój, a innym – konflikt!

▣ „**Czyż Mesjasz, kiedy przyjdzie, uczyni więcej znaków, niż On uczynił**” Zastosowana tutaj forma gramatyczna przewiduje odpowiedź przeczącą.

W książce *A Theology of the New Testament [Teologia Nowego Testamentu]* George E. Ladd zamieścił ciekawy komentarz na temat używania „znaków” w celu zachęcania do wiary w Jezusa:

„Zagadnienie związku znaków z wiarą nie jest łatwe, ponieważ wydaje się, że dane wskazują w dwa różne kierunki. Czasami znaki są zamierzone po to, żeby prowadzić do wiary w Jezusa (2:23; 6:14; 7:31; 10:42). Z drugiej strony, byli ludzie, którzy oglądali znaki i nie uwierzyli (6:27; 11:47; 12:37). Co więcej, pewnego razu Jezus upomina Żydów za to, że nie uwierzą, jeśli nie zobaczą znaków (4:48; 6:30). Odpowiedź musi tkwić w pewnego rodzaju napięciu pomiędzy znakami a wiarą. Rozpoznanie prawdziwego znaczenia znaków i tego, że świadczą one o Jezusie, wymaga wiary; dla tych, którzy jej nie mieli, znaki były po prostu nic nie znaczącymi osiągnięciami. Dla tych, którzy właściwie na nie reagują, znaki są środkiem do potwierdzania i pogłębiania wiary. Jasne jest, że znaki Jezusa nie miały w zamyśle zmuszania do wiary. Z drugiej strony czyny Jezusa są wystarczającym świadectwem dla tych, którzy byli w stanie dostrzec, na czym polegała Jego misja. Czyny Jezusa posłużą za podstawę potępienia i utwierdzenia ślepych w ich grzechu.” (s 274)

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 7:32-36

³²Faryzeusze usłyszeli, że tłum tak mówił o Nim w podnieceniu. Kapłani więc wraz z faryzeuszami wysłali strażników celem pojmania Go. ³³Ale Jezus rzekł: «Jeszcze krótki czas jestem z wami, a potem pójdę do Tego, który Mnie posłał. ³⁴Będziecie Mnie szukać, a nie znajdziecie, a tam, gdzie Ja będę potem, wy pójść nie możecie». ³⁵Rzekli Żydzi do siebie: «Dokąd to zamierza pójść, że Go nie będziemy mogli znaleźć? Czyżby miał zamiar udać się do Żydów rozproszonych wśród Greków i uczyć Greków? ³⁶Cóż znaczy to Jego powiedzenie: "Będziecie Mnie szukać i nie znajdziecie, a tam, gdzie Ja będę, wy pójść nie możecie?"»

7:32 „Kapłani więc wraz z faryzeuszami” Oznacza to członków Sanhedrynu (zob. Temat specjalny w 3:1). Był tylko jeden najwyższy kapłan, ale od czasu okupacji rzymskiej urząd ten został upolityczniony i walczyło o niego kilka bogatych żydowskich rodzin, przez co przechodził z jednego członka rodziny na drugiego.

▣ „wysłali strażników celem pojmania Go” Była to „policja świątynna”, czyli Lewici. Mieli ograniczoną władzę poza ścisłym terenem samej Świątyni (zob. J 7:45.46; 18:3.12.18.22).

7:33 „Jeszcze krótki czas jestem z wami” Fraza ta powtarza się u Jana kilka razy (zob. J 12:35; 13:33; 14:19; 16:16-19). Jezus wiedział, Kim jest, co się z nim stanie i kiedy się to wydarzy (zob. J 12:23; 13:1; 17:1-5).

▣ „pójdę do Tego, który Mnie posłał” Odnosi się to do końcowych wydarzeń misji odkupienia wypełnianej przez Jezusa: ukrzyżowania, zmartwychwstania, wniebowstąpienia i przywrócenia do chwały, którą miał za czasów Swojej preegzystencji (zob. J 17:1-5; Dz 1).

7:34 Sformułowanie to ma bardzo podobne brzmienie do słów Jezusa w rozmowie z uczniami w Wieczerniku (J 13:33; zob. 7:36 i 8:21). Tutaj jednak są one skierowane do niewierzących (tj. tłum, mieszkańców Jerozolimy oraz przywódców żydowskich).

7:35-36 „Czyżby miał zamiar udać się do Żydów rozproszonych wśród Greków i uczyć Greków” Użyta tu grecka forma gramatyczna zakłada odpowiedź przeczącą. Jest to kolejny przypadek zastosowania ironii. Zbawienie pogan zawsze było Bożą wolą (zob. Rdz 3:15; 12:3; Iz 2:2-4). Podczas Świąta Namiotów ofiarowywano siedemdziesiąt byków za narody świata. Żydzi mieli obowiązek modlitwy za pogan i niesienia im światła. Może to odzwierciedlać kulturowe tło tego zdania. Terminu „Grecy” użyto tu w znaczeniu „poganie”. Określenie *disperia* odnosiło się do Żydów mieszkających w pogańskich krajach (zob. Jk 1:1; 1 P 1:1). Mamy tu kolejny przykład sytuacji, w której tłum opacznie rozumie metaforyczny język Jezusa.

Jest to kolejny przykład pionowego dualizmu Jezusa. Tłum źle Go zrozumiał, ponieważ dosłownie zinterpretował Jego słowa, nie odnosząc ich do kategorii „nad” i „pod”, którymi cechowało się Jego nauczanie. Jezus pochodził od Ojca i miał do Niego powrócić.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 7:37-39

³⁷W ostatnim zaś, najbardziej uroczystym dniu święta, Jezus stojąc zawołał donośnym głosem: «Jeśli ktoś jest spragniony, a wierzy we Mnie - niech przyjdzie do Mnie i pije! ³⁸Jak rzekło Pismo: Strumienie wody żywej popłyną z jego wnętrza». ³⁹A powiedział to o Duchu, którego mieli otrzymać wierzący w Niego; Duch bowiem jeszcze nie był [dany], ponieważ Jezus nie został jeszcze uwielbiony.

7:37 „W ostatnim zaś, najbardziej uroczystym dniu święta” Nie jest pewne, czy święto to trwało siedem dni (zob. Pwt 16:13), czy osiem (zob. Kpł 23:36; Neh 8:17; 2 Machabejska 10:60; Józef Flawiusz). Najwyraźniej jednak za czasów Jezusa było to ośmiodniowe święto. Ostatniego dnia nie czerpano wody z sadzawki Syloe i nie wylewano jej u podnóża ołtarza, jak to robiono w czasie pozostałych siedmiu dni. Opis tej ceremonii znajduje się w Talmudzie w traktacie Sukka, cytującym Iz 12:3. Mogła to być wizualizacja modlitwy o zapewniający plony deszcz.

▣ „Jeśli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie.

▣ „ktoś jest spragniony” Jest to uniwersalne zaproszenie do wiary w Jezusa! Zobacz komentarz do 7:17.

▣ „niech przyjdzie do Mnie i pije” Tej samej metafory Jezus użył w 4:13-15. Potencjalnie może się to odnosić do Jezusa jako mesjańskiej Skąły zaopatrującej w wodę (zob. 1 Kor 10:4). W oczywisty sposób łączy się to ze starotestamentowym zaproszeniem z Iz 55:1-3 oraz kulturową okazją symbolicznego wylewania wody podczas święta.

Niektóre wczesne manuskrypty greckie nie zawierają frazy „do Mnie” (zob. MSS P⁶⁶, N* i D). Pojawia się ona jednak w P^{66c}, P⁷⁵, N^c, L, T oraz W i zakłada ją kontekst. UBS⁴ nadaje jej włączeniu notę „B” (prawie pewne). U Jana ludzie są zachęceni do zaufania Jezusowi. Ton tej Ewangelii jest osobisty.

▣ „**a wierzy we Mnie**” Zauważmy, że jest to powiedziane w CZASIE TERAŻNIEJSZYM. Ukazuje to nacisk na trwającą, osobistą więź, na której opiera się wiara – podobnie jak „trwanie” w J 15. Zobacz Temat specjalny: Greckie czasy stosowane do zbawienia w 9:7.

7:38 „Jak rzekło Pismo” Trudno określić konkretny fragment Pisma mówiący na ten temat. Być może chodzi o Iz 12:3; 43:19-20; 44:3; 58:11; Ez 47:1; Joel 3:18; Zach 13:1; 14:8, odnoszących się metaforycznie do eschatologicznej wody jako symbolu Bożej obecności. W tym przypadku woda nowej ery rolniczego błogosławieństwa przeradza się w metaforę wewnętrznej natury nowego przymierza. Duch będzie działał w sercach i umysłach (zob. Ez 36:27-38).

▣ „**Strumienie wody żywej popłyną z jego wnętrza**” Powstało kilka teorii na temat tego, do czego odnosi się ten PRZYSŁÓWEK:

1. Samego Jezusa (zob. wcześni Ojcowie Kościoła)
2. Poszczególnych wierzących, którzy zaufali Chrystusowi
3. Jerozolimy. W języku aramejskim „jego” może oznaczać „jej” i odnosić się do miasta (tak jest zdaniem rabinów, zob. Ez 47:1-12; Zach 14:8)

Pomocne, krótkie i uproszczone omówienie dwóch teorii opartych o różną interpunkcję wersetów 37b i 38b znaleźć można w NIDOTTE, tom 1, s. 683.

Jezus nazwał Siebie wodą żywą (zob. 4:10). W tym kontekście jest to Duch Święty (zob. w. 39), zaopatrujący naśladowców Jezusa w żywą wodę. Jest to analogia działania Ducha polegającego na kształtowaniu Chrystusa w wierzącym (zob. Rzym 8:29; Gal 4:19; Ef 4:13).

7:39 „Duch bowiem jeszcze nie był [dany], ponieważ Jezus nie został jeszcze uwielbiony” Werset ten najwyraźniej odzwierciedla późniejszą myśl Jana (tzn. jest to uwaga redakcyjna) na temat znaczenia tej wypowiedzi (zob. 16:7). Ukazuje także znaczenie Kalwarii i Zesłania Ducha Świętego, które opisywane są jako „uwielbienie” (zob. Jan 3:14; 12:16.23; 17:1.5). Istnieje kilka wariantów manuskryptów, w których skrybowie na różne sposoby starali się wyjaśnić, co Jan miał na myśli w tym krótkim stwierdzeniu.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): J 7:40-44

⁴⁰A wśród słuchających Go tłumów odezwały się głosy: «Ten prawdziwie jest prorokiem». ⁴¹Inni mówili: «To jest Mesjasz». «Ale - mówili drudzy - czyż Mesjasz przyjdzie z Galilei? ⁴²Czyż Pismo nie mówi, że Mesjasz będzie pochodził z potomstwa Dawidowego i z miasteczka Betlejem?» ⁴³I powstało w tłumie rozdwojenie z Jego powodu. ⁴⁴Niektórzy chcieli Go nawet pojmać, lecz nikt nie odważył się podnieść na Niego ręki.

7:40 „Ten prawdziwie jest prorokiem” Jest to aluzja do mesjańskiej obietnicy Mojżesza w Pwt 18:15.18. Wielu uważało Jezusa za proroka (zob. 4:19; 6:14; 9:17; Mt 21:11). Uznawali Jego moc, ale opacznie rozumieli Jego osobę i dzieło. Islam także tytułuje Jezusa prorokiem, ale nie rozumie Jego przesłania.

7:41 „Inni mówili: «To jest Chrystus»” (BW) Świadczy to o tym, że termin „Chrystus” jest równoznaczny z hebrajskim określeniem „Mesjasz”, oznaczającym „namaszczoney”. W ST królowie, kapłani i prorocy byli namaszczeni na znak Bożego powołania i wyposażenia. Zobacz Temat specjalny: Namaszczanie w Biblii w 11:2.

▣ „**Ale - mówili drudzy - czyż Mesjasz przyjdzie z Galilei**” Użyta tutaj grecka konstrukcja gramatyczna przewiduje odpowiedź przeczącą. Co jednak z Iz 9:1?

7:42 Gramatyczna forma tego pytania przewiduje odpowiedź twierdzącą.

▣ „**z potomstwa Dawidowego**” (zob. 2 Sam 7; Mt 21:9; 22:42).

▣ „**z miasteczka Betlejem**” Jest to kolejny przykład zastosowania ironii (zob. Mi 5:1-2; Mt 2:5-6).

7:43 Jezus i Jego przesłanie zawsze powodowało podziały (zob. J 7:48-52; 9:16; 10:19; Mt 10:34-39; Łk 12:51-53). Jest to tajemnica przypowieści o glebach (zob. Mt 13). Niektórzy mają duchowe uszy, a inni – nie (zob. Mt 10:27; 11:15; 13:9.15 (dwa razy).16.43; Mk 4:9.23; 7:16; 8:18; Łk 8:8; 14:35).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 7:45-52

⁴⁵Wrócili więc strażnicy do arcykapłanów i faryzeuszów, a ci rzekli do nich: «Czemuście Go nie pojmali?» ⁴⁶Strażnicy odpowiedzieli: «Nigdy jeszcze nikt nie przemawiał tak, jak ten człowiek przemawia». ⁴⁷Odpowiedzieli im faryzeusze: «Czyż i wy daliście się zwieść? ⁴⁸Czy ktoś ze zwierzchników lub faryzeuszów uwierzył w Niego? ⁴⁹A ten tłum, który nie zna Prawa, jest przeklęty». ⁵⁰Odezwał się do nich jeden spośród nich, Nikodem, ten, który przedtem przyszedł do Niego: ⁵¹«Czy Prawo nasze potępia człowieka, zanim go wpierw przesłucha, i zbada, co czyni?» ⁵²Odpowiedzieli mu: «Czy i ty jesteś z Galilei? Zbadaj, zobacz, że żaden prorok nie powstaje z Galilei».

7:46 „Strażnicy odpowiedzieli: «Nigdy jeszcze nikt nie przemawiał tak, jak ten człowiek przemawia»”

Jan po raz kolejny posługuje się ironią. Jest to bardzo zaskakujące świadectwo:

1. nie wspomnieli, żeby bali się tłumowi, co byłoby dla nich dobrą wymówką
2. opinia członków straży świątynnej na temat Jezusa jest zgodna, chociaż tłum był podzielony
3. ci ludzie byli przyzwyczajeni do wykonywania rozkazów, a nie wyrażania swoich opinii

7:48 „Czy ktoś ze zwierzchników lub faryzeuszów uwierzył w Niego” Grecka forma gramatyczna w w. 47 i 48 zakłada odpowiedź przeczącą. Termin „zwierzchnicy” odnosi się do Sanhedrynu. Mamy tu saduceuszy i faryzeuszy (cały Sanhedryn), którzy przeważnie żywili do siebie nawzajem wielką wrogość, zjednoczonych przeciwko Jezusowi (zob. 11:47.57; 18:3).

7:49 „A ten tłum, który nie zna Prawa, jest przeklęty” Odnosi się to do „ludu ziemi” (*‘am hā’āres*), znajdującego się w pogardzie u przywódców religijnych z powodu niewypełniania wszystkich Tradycji Ustnych (zob. Pwt 27:26). Ironię Jana widać dalej w w. 51, kiedy Nikodem wytyka im, że także łamią Prawo przez to, jak traktują Jezusa.

Widać tu tragedię religijności: ci, którzy przeklinają (*eparatos*, jedyne wystąpienie tego słowa w NT) zwykłych ludzi, sami są przeklęci! Jeśli światło jest ciemnością, jakże wielka to ciemność! Jest to ostrzeżenie dla współczesnych konserwatywnych, wykształconych religijnych ludzi.

7:51 „Czy Prawo nasze potępia człowieka, zanim go wpierw przesłucha, i zbada, co czyni?” Grecka konstrukcja gramatyczna przewiduje odpowiedź przeczącą (zob. Wj 23:1; Pwt 1:16).

7:52 „Czy i ty jesteś z Galilei” Świadczy to o emocjonalnym sprzeciwie Sanhedrynu wobec Jezusa.

▣ **„Zbadaj, zobacz”** W Judaizmie „zbadaj” wiąże się ze studiowaniem Pism (zob. Jan 5:39). Po raz kolejny Jan posługuje się tu ironią. Co z Eliaszem (zob. 1 Krl 17:1) i Jonaszem (zob. 2 Krl 14:25), Ozeaszem i Nahumem? Musieli mieć na myśli „proroka” z Pwt 18:15.19, Rdz 49:10 i 2 Sam 7.

7:53-8:11 Zobacz komentarz na początku rozdziału 8.

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Jakie święto stanowi tło dla słów Jezusa w rozdziale 7?
2. Opisz i wyjaśnij zamysł „Święta Namiotów”.
3. Dlaczego przywódcy religijni byli tak przeciwni Jezusowi?
4. Wymień różne grupy, które rozmawiają o Jezusie w tym rozdziale.

ROZDZIAŁ 8 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
Kobieta cudzołożna 8:1-11	O kobiecie przyłapanej na cudzołóstwie 8:1-11	Jezus światłością świata 8:1-47	Jezus i jawnogrzesznica 8:1-11	Jezus i kobieta przyłapana na cudzołóstwie 8:1-11
Światłość wobec ciemności 8:12-19	Jezus – światłością świata 8:12-20	Jezus istnieje przed Abrahamem 8:48-59	Jezus – światłością świata 8:12-20	Jezus światłem świata 8:12-20
8:20	Zapowiedź przejścia do chwały		Przyjście z wysoka	Tragedia zaprzepaszczonej możliwości 8:21-29
8:21-41	8:21-30		8:21-29	
8:42-47	Spór Jezusa z Żydami		Prawdziwa wolność	Droga do prawdziwej wolności
8:48-59	8:31-59		8:30-36 Potomstwo Abrahama i potomkowie czarta 8:37-47 Wyższość Jezusa nad Abrahama 8:48-59	8:30-36 8:37-47 8:48-59

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 7:53-8:11

- A. Fragment J 7:53-8:11 nie był częścią pierwotnej Ewangelii Jana.
- B. Dowody na brak tego fragmentu (stanowiącego w grece jedno zdanie) w Ewangelii są następujące:
1. Dowody zewnętrzne
 - a. Nie ma go w najstarszych greckich manuskryptach
 - 1) papirus – P⁶⁵ (początek trzeciego wieku), P⁷⁵ (trzeci wiek)
 - 2) uncjały – κ (czwarty wiek), B (czwarty wiek), prawdopodobnie nie ma go też w A i C. Są one w tym miejscu uszkodzone, ale pomiar kompletnych arkuszy manuskryptów wskazuje na to, że nie ma w nich miejsca na ten fragment.
 - b. Wiele późniejszych greckich manuskryptów zawierających ten fragment zaznacza go specjalnym znakiem lub symbolem podobnym do gwiazdki, aby wskazać, że nie jest częścią oryginalnej Ewangelii.
 - c. W kilku późniejszych manuskryptach fragment ten znajduje się w różnych miejscach:
 - 1) po J 7:36
 - 2) po J 7:44
 - 3) po J 7:25
 - 4) w Łk po 21:38
 - 5) w Łk po 24:53
 - d. Nie ma go w starożytnych tłumaczeniach:
 - 1) Starołacińskie
 - 2) Starosyryjskie
 - 3) Wczesne kopie Peszitty (późniejsze syryjskie)
 - e. Wcześni greccy ojcowie kościoła nie komentowali tego fragmentu (aż do dwunastego wieku)
 - f. Zawarty jest w kodeksie D (Bezy), zachodnim manuskrypcie z szóstego wieku, łacińskiej Wulgacie oraz późniejszych wydaniach Peszitty.
 2. Dowody wewnętrzne
 - a. Język i styl bardziej przypomina Łukasza niż Jana. W niektórych manuskryptach fragment ten był umieszczany po Łk 21:38, a w innych po 24:53.
 - b. Zupełnie nie pasuje do kontekstu rozmowy Jezusa z przywódcami żydowskimi po Świątce Namiotów (7:1-52; 8:12-59).
 - c. Nie ma swoich odpowiedników w Ewangeliach synoptycznych.
 3. Szczegółowe techniczne omówienie tej kwestii znaleźć można w: *A Textual Commentary on the Greek New Testament* [Komentarz tekstualny do greckiego Nowego Testamentu], Bruce M. Metzger, s. 219-221.
- C. Możliwe, że relacja ta jest prawdziwym przekazem ustnym na temat życia Jezusa. Jest jednak wiele opowiadań o życiu Jezusa, których autorzy Ewangelii nie zdecydowali się w nich zawrzeć (J 20:30-31). To oni byli natchnieni. Późniejsi skrybowie nie mieli prawa dołączać do Ewangelii żadnych innych wydarzeń z życia Jezusa – nawet, jeśli były one autentyczne – jeżeli nie zrobił tego natchniony pierwotny autor. Tylko oni wyposażeni byli w odpowiednie rozeznanie i prowadzenie Ducha Świętego, aby wybierać, układać i organizować słowa i czyny Jezusa. Fragment ten nie jest oryginalny, co oznacza, że nie jest natchniony i nie powinien znajdować się w naszych Bibliach!
- D. Postanowiłem nie komentować tego fragmentu, ponieważ moim zdaniem nie jest on autorstwa Jana i nie jest częścią natchnionego tekstu (nawet jeśli jest historyczny).

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 8:12-20

¹²A oto znów przemówił do nich Jezus tymi słowami: «Ja jestem światłością świata. Kto idzie za Mną, nie będzie chodził w ciemności, lecz będzie miał światło życia». ¹³Rzekli do Niego faryzeusze: «Ty sam o sobie wydajesz świadectwo. Świadectwo Twoje nie jest prawdziwe». ¹⁴W odpowiedzi rzekł do nich Jezus: «Nawet jeżeli Ja sam o sobie wydaję świadectwo, świadectwo moje jest prawdziwe, bo wiem skąd przyszedłem i dokąd idę. Wy zaś nie wiecie, ani skąd przychodzę, ani dokąd idę. ¹⁵Wy wydajecie

sąd według zasad tylko ludzkich. Ja nie sędzę nikogo.¹⁶ A jeśli nawet będę sędził, to sąd mój jest prawdziwy, ponieważ Ja nie jestem sam, lecz Ja i Ten, który Mnie posłał.¹⁷ Także w waszym Prawie jest napisane, że świadectwo dwóch ludzi jest prawdziwe.¹⁸ Oto Ja sam wydaję świadectwo o sobie samym oraz świadczy o Mnie Ojciec, który Mnie posłał». ¹⁹ Na to powiedzieli Mu: «Gdzie jest Twój Ojciec?» Jezus odpowiedział: «Nie znacie ani Mnie, ani Ojca mego. Gdybyście Mnie poznali, poznalibyście i Ojca mego». ²⁰ Słowa te wypowiedział przy skarbcu, kiedy uczył w świątyni. Mimo to nikt Go nie pojął, gdyż godzina Jego jeszcze nie nadeszła.

8:12 „A oto znów przemówił do nich Jezus” W tym rozdziale nie ma wzmianki o „tłumie”. Być może Święto Namiotów już się skończyło, a Jezus pozostał na terenie Świątyni próbując przekonywać przywódców żydowskich i dawać im świadectwo.

Jednakże podobnie jak Jezus wykorzystał związaną z tym świętem ceremonię wylewania wody, żeby objawić samego Siebie, w tej części posłużył się w tym celu ceremonią zapalania świec. Możliwe także, że wydarzenia z fragmentu 8:12-10:21 w dalszym ciągu rozgrywają się podczas ostatniego dnia Święta Namiotów (Szałasów).

▣ **„Ja jestem światłością”** Rozdziały 6, 7 i 8 wydają się wiązać z okresem wędrówki Izraela po pustyni, będącego źródłem metafor, którymi Jezus posługiwał się w odniesieniu do samego Siebie.

1. W rozdziale 6 pojawia się „manna” i „chleb życia”
2. W rozdziale 7 pojawia się „woda” i „woda żywa”
3. W rozdziale 8 pojawia się „światłość” i „szekina – chwała”

Metafora światła jest Ewangelii Jana powracającym motywem (zob. 1:4-5. 8-9; 3:19-21; 9:5; 12:46).

To, do czego dokładnie odnosi się to określenie, pozostaje przedmiotem dyskusji:

1. Odwiecznego lęku przed ciemnością
2. Starotestamentowego tytułu Boga (zob. Ps 27:1; Iz 60:20; 1 J 1:5)
3. Kontekstu Święta Namiotów – zapalania świeczników na Dziedzińcu Kobiet
4. Może być aluzją do *szekiny* – chmury symbolizującej Bożą obecność w trakcie wędrówki przez pustynię
5. Mesjańskich tytułów w ST (zob. Iz 42:6; 49:6; 2:32).

Rabini także używali „światła” jako tytułu dla Mesjasza. Zapalanie wielkich świeczników na Dziedzińcu Kobiet podczas Święta Namiotów jest oczywistym tłem dla wypowiedzi Jezusa. Mesjańskie implikacje światła i szczególne odniesienia w 1:4.8 zbiegają się z ceremonią w Świątyni, aby Jezus mógł nadal objawiać Swoje prawdziwe pochodzenie.

Zawarte jest tu jedno z siedmiu stwierdzeń „Jam jest” znajdujących się w Ewangelii Jana (poprzedzających orzeczenie):

1. Jam jest chleb życia (J 6:35.41.48.51),
2. Ja jestem światłością świata (J 8:12),
3. Ja jestem bramą owiec (J 10:7.9),
4. Ja jestem dobrym pasterzem (J 10:11.14),
5. Ja jestem zmartwychwstaniem i życiem (J 11:25),
6. Ja jestem drogą i prawdą, i życiem (J 14:6),
7. Ja jestem prawdziwym krzewem winnym (J 15:1.5).

Te wyjątkowe stwierdzenia, znajdujące się wyłącznie w Ewangelii Jana, wskazują na osobę Jezusa. Jan skupia się na osobistych aspektach zbawienia. Musimy Mu zaufać!

▣ **„świata”** Termin ten (*kosmos*, zob. Temat specjalny w 14:17) ukazuje uniwersalny zasięg Ewangelii Jezusa Chrystusa (zob. 3:16).

▣ **„Kto idzie za Mną”** Jest to IMIESŁÓW CZYNNY CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Należy pamiętać, że chrześcijaństwo nie jest przede wszystkim wyznaniem wiary ani teologią, tylko osobistą więzią pociągającą za sobą styl życia oparty na ucziostwie (zob. Mt 28:18-20; 1 J 1:7).

▣ **„nie będzie chodził w ciemności”** Jest to aluzja do teologicznej koncepcji szatana „zaślepiającego oczy niezbawionych” (zob. 2 Kor 4:4), a także do fragmentów w ST mówiącym o Słowie Bożym, takich jak „Twoje słowo jest lampą dla moich stóp i światłem na mojej ścieżce” (zob. Ps 119:105).

Ci, którzy przyjmują „Światło”, powinni żyć inaczej (zob. 1 J 1:7)!

▣ „światło życia” Jezus ma życie Boże i daje je Swoim naśladowcom (zob. Mt 5:14) – tym, których dał Mu Bóg.

8:13 „faryzeusze” Zobacz Temat specjalny w 1:24.

▣ „Świadectwo Twoje nie jest prawdziwe” Żydzi uchwycili się prawnego szczegółu dowodzenia (tj. wymagania dwóch świadków, zob. Lb 35:30; Pwt 17:6; 19:15-21). Jezus wcześniej odniósł się do tego właśnie zastrzeżenia (zob. J 5:31ff) i wymienił kilku świadków. W tym kontekście świadczy o Nim Ojciec!

8:14.16 „jeżeli... jeśli” Mamy tutaj dwa ZDANIA WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Większość zdań warunkowych w rozdziale 8. to zdania tego typu.

▣ „wiem skąd przyszedłem i dokąd idę” Po raz kolejny pojawia się dualizm „nad i pod”. Jezus świadomie pamiętał swoją preegzystencję z Ojcem, rozumiał Swoją misję i wiedział, jakie wydarzenia muszą nastąpić zgodnie z prorocztwami (zob. J 1:1-4.14-18; 7:28-29; 13:1; 17:5).

▣ „Wy zaś nie wiecie, ani skąd przychodzę, ani dokąd idę” Odnosi się to do rozdziału 7 – Żydzi nie znali miejsca urodzenia Jezusa (zob. 7:41-42) i nie wiedzieli, dokąd zmierza (zob. 7:34-36; 8:21). Zobacz Temat specjalny: Świadkowie Jezusa w 1:8.

8:15 „Wy wydajecie sąd według zasad tylko ludzkich” To także jest aluzja do rozdziału 7 (zob. w. 24). Zobacz Temat specjalny: Ciało (*sarks*) w 1:14.

▣ „Ja nie sądzę nikogo” Niektórzy widzą sprzeczność pomiędzy tym werselem i J 3:17 a J 9:39. Jezus nie przyszedł, żeby sądzić, tylko dawać życie. Sam fakt Jego przyjścia sprawia, że ci, którzy Go odrzucają, zostają osądzeni (zob. 3:18-21).

8:16-18 Znowu zostaje poruszona kwestia wymagania, aby w każdej sprawie sądowej występowało dwóch świadków (zob. Lb 35:30; Pwt 17:6; 19:15). Jezus jednoznacznie stwierdza Swoją jedność z Ojcem (zob. 7:29; 14:9). Zobacz Temat specjalny: Świadkowie Jezusa w 1:8.

8:16

GPNT „(który_posłał) mnie, Ojciec”

BP „Ojciec, który Mnie posłał”

BW, BWP, PL „Ten, który Mnie posłał”

Nie ma pewności co do tego, która wersja jest oryginalna, co znajduje odzwierciedlenie nawet w różnych wydaniach tego samego tłumaczenia (np. angielska NASB z 1970 i z 1995). Także UBS^{3,4} wydaje różne osądy na jego temat:

1. UBS³ opatruje słowo „Ojciec” notą „C” (MS P^{39,66,75}, κ^2 , B, L, T, W)

2. UBS⁴ nadaje mu notę „A” (pomija je MSS κ^* , D i niektóre starołacińskie i starosyryjskie wersje)

Jezus nigdy nie jest sam! Ojciec jest zawsze z Nim (zob. 8:16.29; 16:32) – być może za wyjątkiem krzyża (zob. Mk 15:34).

Sednem zbawienia jest radość i pełna wspólnota. Celem stworzenia było to, żeby Bóg miał kogoś, z kim mógłby cieszyć się wspólnotą. Dlatego Bóg (czyli Chrystus, zob. J 1:3; 1 Kor 8:6; Kol 1:16; Heb 1:2) stworzył ludzi na obraz i podobieństwo JHWH (zob. Rdz 1:26-27). Karą za grzech jest zerwanie tej wspólnoty. Celem misji Jezusa było jej przywrócenie!

8:19 „Gdzie jest Twój Ojciec” Żydzi nadal pojmowali Jezusa na fizycznym, dosłownym poziomie. Ich uprzedzone i dumne umysły były zamknięte na prawdę (zob. w. 27). To niezrozumienie jest cechą literacką charakterystyczną dla Ewangelii Jana.

▣ „Gdybyście Mnie poznali, poznalibyście i Ojca mego” Jest to zdanie WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ, często zwane „sprzecznym ze stanem faktycznym”: „Gdybyście Mnie znali – a nie znacie – znalibyście też Ojca – którego także nie znacie”. Wątek ten pojawia się już w 5:37 – zobacz też komentarz do 7:28. Trudno jest

stworzyć zarys Ewangelii Jana, ponieważ przypomina ona tkaninę z powtarzającymi się wzorami lub symfonię z powracającymi melodiami.

8:20 „Słowa te wypowiedział przy skarbcu” Jest to najwyraźniej kolejna redakcyjna uwaga naocznego świadka. Skarbiec nie był oddzielnym budynkiem. Tradycja rabiniczna (*Szekalim* 6) podaje, że na Dziedzińcu Kobiet (gdzie zapalano świeczniki podczas Święta Namiotów) znajdowało się trzydzieści pojemników w kształcie trąb, oznaczonych stosownie do przeznaczenia datków (zob. Mk 12:41).

▣ „godzina Jego jeszcze nie nadeszła” Zob. komentarz do 2:4.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 8:21-30

²¹A oto znowu innym razem rzekł do nich: «Ja odchodzę, a wy będziecie Mnie szukać i w grzechu swoim pomrzecie. Tam, gdzie Ja idę, wy pójść nie możecie». ²²Rzekli więc do Niego Żydzi: «Czyżby miał sam siebie zabić, skoro powiada: Tam, gdzie Ja idę, wy pójść nie możecie?» ²³A On rzekł do nich: «Wy jesteście z niskości, a Ja jestem z wysoka. Wy jesteście z tego świata, Ja nie jestem z tego świata. ²⁴Powiedziałem wam, że pomrzecie w grzechach swoich. Tak, jeżeli nie uwierzycie, że JA JESTEM, pomrzecie w grzechach swoich». ²⁵Powiedzieli do Niego: «Kimże Ty jesteś?» Odpowiedział im Jezus: «Przede wszystkim po cóż jeszcze do was mówię? ²⁶Wiele mam o was do powiedzenia i do sądzenia. Ale Ten, który Mnie posłał jest prawdziwy, a Ja mówię wobec świata to, co usłyszałem od Niego». ²⁷A oni nie pojęli, że im mówił o Ojcu. ²⁸Rzekł więc do nich Jezus: «Gdy wywyższycie Syna Człowieczego, wtedy poznacie, że JA JESTEM i że Ja nic od siebie nie czynię, ale że to mówię, czego Mnie Ojciec nauczył. ²⁹A Ten, który Mnie posłał, jest ze Mną; nie pozostawił Mnie samego, bo Ja zawsze czynię to, co się Jemu podoba». ³⁰Kiedy to mówił, wielu uwierzyło w Niego.

8:21-22 „Tam, gdzie Ja idę, wy pójść nie możecie ... Czyżby miał sam siebie zabić” Pytanie z wersetu 22 przewiduje odpowiedź przeczącą. Z kontekstu w oczywisty sposób wynika, że chociaż opacznie zrozumieli Jego wypowiedź (zob. 7:34-36), wiązali ją z Jego śmiercią. Od Józefa Flawiusza dowiadujemy się, że popełnienie samobójstwa powodowało potępienie i umieszczenie w najniższych partiach Hadesu. Ich pytanie zdaje się sugerować, że ich zdaniem właśnie tam Jezus powinien się znaleźć.

8:21 „w grzechu swoim pomrzecie” Termin „grzech” występuje w w. 21 w LICZBIE POJEDYNCZEJ, a w w. 24 w LICZBIE MNOGIEJ. Odnosi się to przede wszystkim do odrzucenia przez nich Jezusa jako Chrystusa (zob. w. 24). Na tym właśnie polega niewybaczalny grzech z Ewangelii synoptycznych. Ich przywódcy odrzucają Jezusa pomimo wielkiego światła Jego słów i znaków.

Poniższe uwagi to spostrzeżenia zawarte w moim komentarzu do Ewangelii Marka.

Mk 3:29 „Kto by jednak zbluźnił przeciw Duchowi Świętemu” Słowa te należy rozumieć w kontekście historycznym, w którym zostały wypowiedziane – a więc przed zesłaniem Ducha Świętego. Użyte zostały w znaczeniu odrzucenia Bożej prawdy. Treść tego wersetu powszechnie nazywana jest nauką o „niewybaczalnym grzechu”. Należy ją jednak interpretować w świetle następujących kryteriów:

1. Rozróżnienia na „umyślne” i nieumyślne” grzechy w ST (zob. Liczb 15:27-31)
2. Niewiary własnej rodziny Jezusa przeciwstawionej w tym kontekście niewierze faryzeuszy
3. Wypowiedzi na temat przebaczenia z w. 28
4. Różnic pomiędzy równoległymi fragmentami w innych Ewangeliach – szczególnie zamiany „syna człowieczego” (zob. Mt 12:32; Łk 12:10) na „ludzi” (zob. Mt 12:31; Mk 3:28).

W świetle powyższych informacji grzech ten popełniany jest przez tych, którzy pomimo obecności wielkiego światła i zrozumienia nadal odrzucają Jezusa jako Bożego pośrednika objawienia i zbawienia. Zamieniają światło Ewangelii na ciemność szatana (zob. Mk 3:30). Odrzucają pociągającego i przekonującego ich Ducha (zob. Jan 6:44.65). Niewybaczalny grzech nie polega na odrzuceniu przez Boga z powodu jakiegoś pojedynczego czynu lub słowa, ale z powodu ciągłego, trwałego odrzucenia Boga w Chrystusie poprzez świadomą niewiarę (uczonych w Piśmie i faryzeuszy).

Grzech ten może być popełniony jedynie przez tych, którzy mieli styczność z Ewangelią. Ci, którzy usłyszeli dobrą nowinę o Jezusie w jasny sposób obarczeni są największą odpowiedzialnością za jej odrzucenie. Jest to szczególnie prawdziwe w odniesieniu do współczesnych kultur, które mają ciągły dostęp do Ewangelii, ale odrzucają Jezusa (tj. Ameryka, kultura zachodnia).

8:23 „Wy jesteście z niskości, a Ja jestem z wysoka” Jest to kolejny przykład janowego pionowego dualizmu (pod vs. nad, zob. 7:35-36; 18:36).

Zarysowany przez Jana kontrast pomiędzy Jezusem, który jest z wysoka, a Żydami, którzy są z niskości, stanowi szczególnie dla jego Ewangelii dualizm. Ewangelie synoptyczne (Mateusza, Marka i Łukasza) przeciwstawiają sobie dwie żydowskie epoki: obecny zły wiek i przyszłą erę sprawiedliwości. Różnicę tę opisują terminy „poziomy dualizm” i „pionowy dualizm”. Czy Jezus nauczał o obu przy różnych okazjach? Możliwe, że synoptycy zapisali publiczne nauczania Jezusa, a Jan przekazał Jego prywatne przesłanie do uczniów.

▣ **„Wy jesteście z tego świata”** Świat znajduje się we władaniu Złego (zob. 2 Kor 4:4; Ef 2:2 i 1 J 5:19). Zobacz też Temat specjalny: Świat (*kosmos*) w 14:17.

8:24 „jeżeli nie” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie.

▣

GPNT „uwierzcie, że ja jestem”
BP „uwierzcie, że JA JESTEM”
BW, BWP, PL “uwierzcie, że to Ja jestem”

Jest to jedna z najmocniejszych wypowiedzi wyrażających zrozumienie przez Jezusa Jego własnej boskiej natury (możliwe także, że w tym kontekście referentem jest „Mesjasz”). Posługuje się starotestamentowym tytułem JHWH (zob. „Jestem” w Wj 3:14). Od słynnych wypowiedzi „Jam jest” w Ewangelii Jana różni się ona tym, że nie posiada orzeczenia (zob. 4:26; 6:20; 8:24-25.58; 13:19; 18:5.6.8). Zobacz Temat specjalny: Stosowanie przez Jana czasownika „wierzyć” w 2:23.

8:25 „Kimże Ty jesteś?” Władze żydowskie szukają podstaw prawnych dla oskarżenia o bluźnierstwo (zob. Mt 26:57-68; Mk 14:53-65)! Chcą Jego śmierci. Nie szukają informacji, tylko sposobu, jak Go skazać.

Jezus jasno objawia się w Ewangelii Jana (inaczej niż u synoptyków)! Jego słowa (m.in. w. 24) i czyny (np. uzdrowienia w szabat) jednoznacznie świadczą o Jego mocy.

▣

GPNT „(Na)_początku, (czegoś) coś i mówię wam?”
BP „Jestem tym, o którym wam mówię”
BW „Po co Ja w ogóle mówię do was”
BWP „Po cóż Ja w ogóle do was mówię”
PL „Przed wszystkim tym, za kogo się podaję”

Pierwotnie greckie manuskrypty pisane były bez przerw pomiędzy słowami. Dlatego litery mogą być dzielone w różnych miejscach – tak, aby słowa pasowały do kontekstu. Rozbieżność pomiędzy tłumaczeniami nie jest tu wynikiem różnych wariantów manuskryptów, tylko odmiennego podziału liter na słowa. Możliwości są następujące:

1. *hote* – na początku np. „Jestem Tym, za kogo zawsze się podawałem (Słowo Życia) albo „To, co wam z początku powiadam” (Biblia Gdańska)

2. *ho ti* jako semicki idiom – okrzyk „że też w ogóle do was mówię” (GPNT, BW, BWP)

Prawdopodobnie jest to jedna z janowych gier słów: termin „początek” pojawia się w Septuagincie w Rdz 1:1 (stworzenie) i w J 1:1 (Jego służba). Jezus jest od „początku” i przez cały czas im to mówił za pośrednictwem Swoich słów i czynów!

8:26-27 U Jana niektóre tematy powtarzają się dla ich podkreślenia:

1. Ojciec Mnie wysłał (zob. 3:17.34; 4:34; 5:36.38; 6:29.44.57; 7:28-29; 8:16.26.42; 10:36; 11:42; 12:49; 14:24; 15:21; 17:3.18.21.23.25; 20:21)
2. Ojciec jest prawdziwy (zob. 3:33; 7:28)
3. Nauka Jezusa pochodzi od Ojca (zob. 3:11; 7:16-17; 8:26.28.40; 12:49; 14:24; 15:15)
4. Jezus objawia Ojca (zob. 1:18; 8:26-29; 12:49-50; 14:7.9)

▣ **„świata”** Zob. komentarz do 1:10.

8:27 Kolejny komentarz redakcyjny autora. Gdyby słuchacze zrozumieli Jego jasny metaforyczny i symboliczny język, próbowaliby Go zabić tak, jak inni Żydzi (zob. 5:18; 8:59; 10:33). Jego wypowiedzi nie były aż tak nieprzeniknione!

8:28 „Gdy wywyższycie Syna Człowieczego” Jest to aluzja do ST – Lb 21:4-9. Fragment ten omawiany jest w J 3:14. Słowo to – jak wiele innych u Jana – ma podwójne znaczenie. Może oznaczać „podniesiony”, jak na krzyżu (zob. 3:14; 12:32.34), często jednak stosowane jest w sensie „wywyższony”, jak w Dz 2:33; 5:31; Fil 2:9. Jezus wiedział, że przyszedł, żeby umrzeć (Mk 10:45).

▣ **„Syna Człowieczego”** Jest to tytuł, który Jezus stosował do samego Siebie, ponieważ w ramach judaizmu rabinistycznego nie niósł z sobą militarystycznych ani nacjonalistycznych implikacji. Jezus wybrał to określenie, ponieważ łączy zarówno ideę człowieczeństwa (zob. Ez 2:1; Ps 8:5), jak i boskości (zob. Dn 7:13).

▣ **„wtedy poznacie, że JA JESTEM”** Nawet uczniowie (i Jego rodzina) nie rozumieli tego w pełni (zob. 7:39) aż do zesłania Ducha Świętego. Duch przybył z mocą, która otworzyła duchowe oczy i uszy wszystkich, którzy je mieli!

Jeśli chodzi o szczególne gramatyczne potwierdzenie „JA JESTEM”, zobacz komentarz do w. 24. Poznają oni:

1. Kim jest Jezus (czyli Mesjaszem)
2. że objawia On Ojca (zob. 5:19-20)
3. że On i Ojciec są jedno (w. 29)

8:29 „nie pozostawił Mnie samego” Jezusa podtrzymywała Jego wspólnota z Ojcem (zob. 8:16; 16:32). Dlatego właśnie zerwanie jej na krzyżu było dla Niego takie trudne (zob. Mk 15:34).

8:30 „wielu uwierzyło w Niego” Termin „uwierzyć” został tu zastosowany z dużą swobodą. Wydaje się, że opisuje płytką wiarę niektórych słuchaczy (zob. Mt 13; Mk 4). Byli gotowi przyznać, że jest Mesjaszem zgodnie z tym, co sami rozumieli przez to określenie. Kontekst 8:30-58 jasno pokazuje, że nie byli to prawdziwi wierzący (zob. 2:23-25). Ewangelia Jana opisuje kilka różnych poziomów wiary. Nie wszystkie one prowadzą do zbawienia. Zobacz Temat specjalny w 2:23.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 8:31-33

³¹Wtedy powiedział Jezus do Żydów, którzy Mu uwierzyli: «Jeżeli będziecie trwać w nauce mojej, będziecie prawdziwie moimi uczniami ³²i poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli». ³³Odpowiedzieli Mu: «Jesteśmy potomstwem Abrahama i nigdy nie byliśmy poddani w niczyją niewolę. Jakżeż Ty możesz mówić: "Wolni będziecie?"»

8:31 „Jeżeli będziecie trwać” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Nacisk na ciągłą wiarę jest także jasno wyrażony w Jana 15. Jest to element, którego brakuje w ewangelikalnym zwiastowaniu Ewangelii. Trzeba uwierzyć słowu (zob. J 5:24), być mu posłusznym i w nim trwać. Zobacz Temat specjalny: Trwanie w 1 J 2:10.

TEMAT SPECJALNY: POTRZEBA WYTRWAŁOŚCI

Biblijne doktryny odnoszące się do życia chrześcijańskiego są trudne do wyjaśnienia, ponieważ przedstawiane są w typowo wschodnich parach dialektycznych. Wydają się one sprzeczne, ale obie ich strony są biblijne. Zachodni chrześcijanie mieli tendencję do tego, aby wybierać jedną prawdę, a drugą ignorować lub umniejszać jej znaczenie. Pozwól, że zilustruję to zjawisko.

- A. Czy zbawienie jest początkową decyzją zaufania Chrystusowi, czy dożywotnim zaangażowaniem w uczniostwo?
- B. Czy zbawienie jest wybraniem przez łaskę suwerennego Boga, czy wiarą i nawróceniem ludzkości w odpowiedzi na Bożą ofertę?
- C. Czy raz otrzymanego zbawienia nie można stracić, czy jest potrzeba ciągłego starania się o nie?

Kwestia wytrwałości wywołała wiele podziałów w historii Kościoła. Problem zaczyna się od pozornie

sprzecznych fragmentów NT:

- A. Teksty na temat pewności zbawienia
 - 1. wypowiedzi Jezusa (J 6:37; 10:28-29)
 - 2. wypowiedzi Pawła (Rz8:35-39; Ef 1:13; 2:5.8-9; Fil 1:6; 2:13; 2 Tes 3:3; 2 Tm 1:12; 4:18)
 - 3. wypowiedzi Piotra (1 P 1:4-5)
- B. Teksty na temat potrzeby wytrwałości
 - 1. wypowiedzi Jezusa (Mt 10:22; Mt 13:1-9. 13:24-30; 24:13; Mk 13:13; J 8:31; 15:4-10; Ap 2:7.17.26; 3:5.12.21)
 - 2. wypowiedzi Pawła (Rz 11:22; 1 Kor 15:2; 2 Kor 13:5; Gal 1:6; 3:4; 5:4; 6:9; Fil 2:12; 3:18-20; Kol 1:23; 2 Tm 3:2)
 - 3. wypowiedzi autora Listu do Hebrajczyków (Heb 2:1; 3:6.14; 4:14; 6:11)
 - 4. wypowiedzi Jana (1 J 2:6; 2 J 1:9)
 - 5. wypowiedź Ojca (Ap 21:7)

Biblijne zbawienie wypływa z miłości, miłosierdzia i łaski suwerennego, Trójjedynego Boga. Żaden człowiek nie może być zbawiony bez inicjatywy Ducha (zob. J 6:44.65). Bóg przychodzi pierwszy i wyznacza bieg wydarzeń, wymaga jednak, aby ludzie odpowiedzieli wiarą i nawróceniem – zarówno początkowo, jak i w sposób ciągły. Bóg współpracuje z ludzkością w relacji przymierza, z którego wynikają zarówno przywileje, jak i obowiązki!

Zbawienie oferowane jest wszystkim ludziom. Śmierć Jezusa rozwiązała problem grzechu upadłej ludzkości. Bóg zapewnił sposób i chce, żeby wszyscy stworzeni na Jego obraz odpowiedzieli na Jego miłość i zaopatrzenie, które zapewnił im w Jezusie.

Jeśli chcesz przeczytać coś więcej na ten temat z niekalwinistycznej perspektywy, zobacz:

- 1. Dale Moody, *The Word of Truth* [*Słowo prawdy*], Eerdmans, 1981 (s. 348-365)
- 2. Howard Marshall, *Kept by the Power of God* [*Strzeżeni mocą Bożą*], Bethany Fellowship, 1969
- 3. Robert Shank, *Life in the Son* [*Życie w Synu*], Westcott, 1961

W tej kwestii Biblia odnosi się do dwóch różnych zagadnień: (1) traktowania pewności zbawienia jako upoważnienia do bezowocnego i samolubnego życia oraz (2) zachęcania tych, którzy zmagają się w dziedzinie służby i osobistego grzechu. Problem tkwi w tym, że niektóre grupy ludzi skupiają się na niewłaściwym przesłaniu i budują systemy teologiczne w oparciu o wyjęte z kontekstu fragmenty Biblii. Niektórzy chrześcijanie desperacko potrzebują słyszeć o pewności zbawienia, a innym potrzebne są surowe ostrzeżenia! A ty do której grupy należysz?

▣ „w nauce mojej, będziecie prawdziwie moimi uczniami” Jezus podkreśla tu styl życia cechujący się posłuszeństwem (Jego przykazaniom, zob. wersety 51, 52, 55; 14:15.21.23.24; 15:10.20; 17:6; Łk 6:46; 2 J 1:9). W pewnym sensie odzwierciedla to hebrajskie słowo *szema*, oznaczające „słuchać w sensie bycia posłusznym” (np. Pwt 6:4-6).

8:32 „poznacie” Słowo to zostało użyte w starotestamentowym znaczeniu, opisującym „osobistą więź”, a nie w sensie „poznawalnej prawdy” (zob. Rdz 4:1; Jer 1:5). Prawda jest osobą! Werset ten, cytowany tak często przez różne instytucje związane ze szkolnictwem, nie odnosi się do zbioru ludzkiej wiedzy. Historia pokazała, że nie wyzwala ona ludzi, tylko ich dzieli i krępuje. „Prawda” o której mowa tutaj to Ewangelia i osoba Jezusa Chrystusa. Nie ma prawdy, pokoju ani nadziei poza Nim!

8:32.40.44.45.46 „prawda” Jest to koncepcja kluczowa dla tego fragmentu. Słowo to ma dwie konotacje:

- 1. Wiarygodność
- 2. Prawda vs. fałsz

Obie trafnie opisują życie i służbę Jezusa. Jest On zarówno treścią, jak i celem Ewangelii. Prawda jest zasadniczo osobą! Jezus objawia osobowego Ojca. Werset ten często wyciągany jest z kontekstu i wykorzystywany w edukacji. Fakty – nawet te prawdziwe i nawet wielka ich ilość – nikogo nie wyzwalają (zob. Koh 1:18). Zobacz Tematy specjalne dotyczące prawdy w 6:55 i 17:3.

8:32 „was wyzwoli” Wierzący są wolni od legalizmu, rytualizmu i ludzkiej religijności skupionej na zachowaniu. Wolni wierzący poddają się jednak w niewolę dla dobra Ewangelii (zob. Rom 14:1-15:6; 1 Kor 8-10).

8:33 „Jesteśmy potomstwem Abrahama i nigdy nie byliśmy poddani w niczyją niewolę” Niesamowite, jak zaślepiona może być duma rasowa. A co z Egiptem, Syrią, Babilonem, Persją, Grecją, Syrią i Rzymem?

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 8:34-38

³⁴Odpowiedział im Jezus: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Każdy, kto popełnia grzech, jest niewolnikiem grzechu. ³⁵A niewolnik nie przebywa w domu na zawsze, lecz Syn przebywa na zawsze. ³⁶Jeżeli więc Syn was wyzwoli, wówczas będziecie rzeczywiście wolni. ³⁷Wiem, że jesteście potomstwem Abrahama, ale wy usiłujecie Mnie zabić, bo nie przyjmujecie mojej nauki. ³⁸Głoszę to, co widziałem u mego Ojca, wy czynicie to, coście słyszeli od waszego ojca».

8:34 „Każdy, kto popełnia grzech, jest niewolnikiem grzechu” Jezus próbował naprowadzić Swoich słuchaczy na duchową rzeczywistość stojącą za frazą „was wyzwoli” w w. 32, ponieważ w. 33 świadczy o tym, że źle zrozumieli Jego słowa. Wypowiedź ta łączy się z poważnymi oskarżeniami z Jego strony w wersety 21 i 24. Kulminacją Jego potępienia dla tych odległych naśladowców są wersety 44-47.

Jak stwierdza Frank Staggs w książce *New Testament Theology [Teologia Nowego Testamentu]*, „ironią losu człowieka jest to, że zniewolenie jest skutkiem jego dążenia do wolności” (s. 32).

CZASOWNIK w tym zdaniu to IMIESŁÓW CZYNNY CZASU TERAŹNIEJSZEGO, „popełniający”, co oznacza trwający grzech. Ciągłe grzeszenie jest dowodem na to, że osoba taka nie „zna” prawdy (Jezusa). Ta sama prawda wyrażona jest CZASOWNIKAMI w CZASIE TERAŹNIEJSZYM „grzeszy” w 1 J 3:6.9!

Pytanie brzmi: czy wierzący nadal grzeszą? Odpowiedź musi brzmieć „tak” (zob. Rz 7; 1 J). Chrześcijanie zmagają się z grzechem, ludzie zgubieni natomiast pławią się w nim i nie zdają sobie z tego sprawy!

Biblia NET Bible (s. 1921 #21) słusznie zauważa, że grzechem, o który chodzi w tym kontekście, jest „niewiara” (niewybaczalny grzech). Nie jest to kontekst etyki, tylko zbawczej wiary. „Grzechem” w 1 J także jest niewiara (grzech, który sprowadza śmierć)!

8:35 Werset ten nie ma bezpośredniego odniesienia do w. 34, tylko do 36. To Jezus, a nie Mojżesz judaizmu rabinistycznego, jest prawdziwym synem (zob. Heb 1:2; 3:6; 5:8; 7:28). Tylko wiara w Niego, a nie spełnianie niekończących się zasad i rytuałów, może wyzwolić człowieka (zob. w. 32).

▣ „na zawsze” Zobacz Temat specjalny w 6:58.

8:36 „Jeżeli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie.

8:37 „ale wy usiłujecie Mnie zabić” (Zob. 5:18; 7:1.19; 8:37.40; 11:53).

▣ „bo nie przyjmujecie mojej nauki” Fraza ta może być rozumiana na kilka sposobów. Oto warianty pojawiające się w różnych polskich tłumaczeniach:

1. „słowo moje nie ma miejsca w was” (GPNT)
2. „słowa mojego nie przyjmujecie” (BP)
3. „nie chcecie przyjąć mojej nauki” (BWP)
4. „nie ma w was miejsca dla mego Słowa” (PL)
5. „słowo moje nie ma do was przystępu” (BW)
6. „moje słowa nie trafiają do ich serc” (Słowo Życia)
7. „mowa moja nie ma u was miejsca” (Biblia Gdańska)

Po raz kolejny chodzi o przyjęcie lub odrzucenie Ewangelii. Jest to kwestia zbawienia, a nie czynienia postępów w moralności.

▣ „wy czynicie to, coście słyszeli od waszego ojca” Pierwsza wzmianka o „ojcu” mogła odnosić się do tradycji żydowskiej (zob. Iz 29:13). Jednak w wersety 41-44 PODMIOTEM jest szatan/diabeł. Ich czyny, motywacje i słowa, rzekomo odwołujące się do „Mojżesza”, jasno świadczą o ich duchowej orientacji. W świecie duchowym ludzie nie podejmują inicjatywy – nie są nawet do tego zdolni. Są tylko dwa źródła wpływu (choć nie polega to na dualizmie) – Bóg/Chrystus/Duch lub szatan i jego demony! Reakcja na Ewangelię (zob. 1:12; 3:16; 10:1-18; 14:6) ujawnia duchową orientację!

Jeżeli chodzi o tę frazę, dopuszczanych jest kilka możliwości:

1. oba odniesienia do „ojca” mogłyby dotyczyć JHWH (brak ZAIMKA „wasz”)

2. CZASOWNIK w TRYBIE ROZKAZUJĄCYM, a nie ORZEKAJĄCYM

(zob. Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament* [Komentarz tekstualny do greckiego Nowego Testamentu], s. 225).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 8:39-47

³⁹W odpowiedzi rzekli do Niego: «Ojcem naszym jest Abraham». Rzekł do nich Jezus: «Gdybyście byli dziećmi Abrahama, to byście pełnili czyny Abrahama. ⁴⁰Teraz usiłujecie Mnie zabić, człowieka, który wam powiedział prawdę usłyszaną u Boga. Tego Abraham nie czynił. ⁴¹Wy pełnicie czyny ojca waszego». Rzekli do Niego: «Myśmy się nie urodzili z nierządu, jednego mamy Ojca - Boga». ⁴²Rzekł do nich Jezus: «Gdyby Bóg był waszym Ojcem, to i Mnie byście miłowali. Ja bowiem od Boga wyszedłem i przychodzę. Nie wyszedłem od siebie, lecz On Mnie posłał. ⁴³Dlaczego nie rozumiecie mowy mojej? Bo nie możecie słuchać mojej nauki. ⁴⁴Wy macie diabła za ojca i chcecie spełniać požądania waszego ojca. Od początku był on zabójcą i w prawdzie nie wytrwał, bo prawdy w nim nie ma. Kiedy mówi kłamstwo, od siebie mówi, bo jest kłamcą i ojcem kłamstwa. ⁴⁵A ponieważ Ja mówię prawdę, dlatego Mi nie wierzycie. ⁴⁶Kto z was udowodni Mi grzech? Jeżeli prawdę mówię, dlaczego Mi nie wierzycie? ⁴⁷Kto jest z Boga, słów Bożych słucha. Wy dlatego nie słuchacie, że z Boga nie jesteście».

8:39 „Ojcem naszym jest Abraham” Jezus potwierdził ich fizyczne pochodzenie od Abrahama, ale wytknął im rodzinne podobieństwo do szatana (zob. wersety 38, 44). To osobista więź polegająca na wierze, a nie tożsamość rasowa była tym, co zapewniało Żydom pokój z Bogiem (zob. Pwt 6:5.13; Rz 2:28-29; 9:6).

▣ „Gdybyście” Występuje tu forma ZDANIA WARUNKOWEGO KLASY PIERWSZEJ (w drugiej części – TRYB ORZEKAJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO z *ei*), ale mogła ona pełnić funkcję ZDANIA WARUNKOWEGO KLASY DRUGIEJ (zob. wersety 19 i 42). Warianty greckich manuskryptów starały się zniwelować tę mieszaną formę zdania warunkowego poprzez zmianę pierwszego CZASOWNIKA na NIEDOKONANY. W takim przypadku zdanie to brzmiałoby następująco: „Gdybyście byli dziećmi Abrahama – którymi nie jesteście – to pełnilibyście czyny Abrahama – czego nie robicie”. UBS⁴ nadaje mieszanej formie warunkowej notę „B” (prawie pewne).

8:40 „człowieka” Jezus postrzegał Siebie nie tylko jako przedstawiciela JHWH, równego Mu boską istotą, ale także jako prawdziwą istotę ludzką. Stwierdzenie to odpiera tezy gnostyckich fałszywych nauczycieli głoszących odwieczny dualizm ducha i rzeczy fizycznych (zob. 1 Jan 1:1-4; 4:1-4).

TEMAT SPECJALNY: GNOSTYCYZM (z greckiego *gnosis*, oznaczającego „wiedzę” ,zob. 1 Tm 6:20)

I. Tło pierwszego wieku n.e.

W świecie rzymskim I w. n.e. był czasem eklektyzmu wschodnich i zachodnich religii. Bogowie panteonów greckich i rzymskich popadli w niełaskę. Dużą popularnością cieszyły się religie misteryjne, ponieważ kładły nacisk na osobistą relację z bóstwem oraz wiedzę tajemną. Powodzenie miała również świecka filozofia grecka, która łączona była z innymi światopoglądami. W ten świat eklektycznej religii wkroczył ekskluzywizm wiary chrześcijańskiej (Jezus jedyną drogą do Boga, zob. J 14:6). Jakikolwiek było dokładne podłoże tej herezji, była ona próbą uwiarygodnienia i uczynienia chrześcijańskiego ekskluzywizmu (tj. J 14:6; 1 J 5:12) intelektualnie akceptowalnym dla szerszej greko-rzymskiej publikacji. Możliwe, że myśl gnostycka zapoczątkowana została w krańcowych sektach żydowskich (tj. jeden przykład: sekta znad Morza Martwego). Może to wyjaśniać niektóre żydowskie elementy ksiąg NT odnoszących się do gnostycyzmu.

II. Kilka podstawowych założeń herezji na podstawie dowodów wewnętrznych z 1 Listu Jana:

- A. Zaprzeczanie wcieleniu Jezusa Chrystusa
- B. Zaprzeczanie kluczowej roli Jezusa Chrystusa w zbawieniu
- C. Brak właściwego chrześcijańskiego stylu życia
- D. Nacisk na wiedzę (często tajemną)
- E. Tendencja do ekskluzywizmu i elitaryzmu

III. Początki gnostycyzmu w pierwszym wieku

- A. Wydaje się, że głównym założeniem początkowego gnostycyzmu z pierwszego wieku był nacisk na ontologiczny (wieczny) dualizm pomiędzy duchem i materią. Uważano, że duch (najwyższy bóg) jest dobry, a materia nieodłącznie zła. Dychotomia ta przypomina:
1. przeciwstawienie świata idei i świata fizycznego u Platona
 2. przeciwstawienie świata niebiańskiego i świata ziemskiego
 3. przeciwstawienie świata niewidzialnego i świata widzialnego; gnostycyzm kładł także nadmierny nacisk na znaczenie wiedzy tajemnej (hasła lub tajnych kodów pozwalających duszy przechodzić przez anielskie sfery (*aeony*) do najwyższego boga) dla zbawienia.
 4. być może znajdował się pod wpływem zoroastrianizmu.
- B. Istnieją dwie formy początkowego gnostycyzmu, które mogły stanowić tło dla 1 Listu Jana:
1. Doketyzm, zaprzeczający prawdziwemu człowieczeństwu Jezusa, ponieważ materia jest zła.
 2. Keryntianizm, utożsamiający Chrystusa z jednym z wielu *aeonów* lub poziomów anielskich pomiędzy bogiem najwyższym a złą materią. „Duchowy Chrystus” zamieszkał w człowieku Jezusie przy jego chrzcie i opuścił go przed ukrzyżowaniem.
 3. Niektóre z tych grup praktykowały ascetyzm (jeśli ciało tego chce, jest to złe), a inne antynomizm (jeśli ciało tego chce, zrób to).
- C. Nie ma pisemnych dowodów rozwiniętego systemu gnostycyzmu w pierwszym wieku. Pochodzą one dopiero z połowy drugiego wieku (zob. teksty z Nag Hammadi). Więcej informacji na temat gnostycyzmu znaleźć można w następujących źródłach:
1. Hans Jonas, *The Gnostic Religion* [*Religia gnostycka*] wydawnictwa Beacon Press
 2. Elaine Pagels, *The Gnostic Gospels* [*Ewangelie gnostyckie*] wydawnictwa Random House
 3. Andrew Helmbold, *The Nag Hammadi Gnostic Texts and the Bible* [*Teksty gnostyckie z Nag Hammadi a Biblia*]

IV. Herezja dzisiaj

- A. Duch tej herezji jest obecny wśród nas dzisiaj, kiedy ludzie próbują łączyć prawdę chrześcijańską z innymi systemami myślowymi.
- B. Duch tej herezji jest obecny wśród nas dzisiaj, kiedy ludzie podkreślają „poprawną” doktrynę, pomijając osobistą relację i wiarę wyrażającą się w stylu życia.
- C. Duch tej herezji jest obecny wśród nas dzisiaj, kiedy ludzie zamieniają chrześcijaństwo w ekskluzywny intelektualny elitaryzm.
- D. Duch tej herezji jest obecny wśród nas dzisiaj, kiedy religijni ludzie zwracają się ku ascetyzmowi lub antynomizmowi jako najlepszej drodze do znalezienia Bożej przychylności.

8:41

GPNT

„My z rozpusty nie zrodzeni_zostaliśmy”

BP

„My nie przyszliśmy na świat z nierządu”

BW

„My nie jesteśmy zrodzeni z nierządu”

BWP

„Nie jesteśmy synami nieprawego łoża”

PL

„My nie urodziliśmy się z nierządu”

Może wiązać się to z oskarżeniem z w. 48 („jesteś Samarytaninem”). Wydaje się, że Żydzi twierdzili, że Jezus był nieślubnym dzieckiem, niepełnej krwi Żydem. Późniejsze źródła rabiniczne głosiły, że ojcem Jezusa był rzymski żołnierz.

▣ „jednego mamy Ojca – Boga” Wypowiedź ta odzwierciedla ścisły monoteizm ST (zob. Pwt 4:35; 4:39; 6:4-5) wyrażony ojcowską terminologią (zob. Pwt 32:6; Iz 1:2; 63:16; 64:8). Oto dylemat: przywódcy żydowski twierdzą, że Bóg jest Jedyny (zob. Pwt 6:4-5) i że posłuszeństwo Prawu Mojżeszowemu skutkuje prawidłową więzią z Bogiem (zob. Pwt 6:1-3.17.24-25). Jezus przyszedł twierdząc, że jest jedno z Bogiem! Głosił, że pokój z Bogiem nie zasadza się na wypełnianiu prawa, tylko na osobistej wierze w Niego. Ich dezorientacja i niechęć jest zrozumiała, ale właśnie tutaj przekonywanie Ducha i potężne dzieła Jezusa owocują wiarą!

8:42 „Gdyby” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ, zwane „sprzecznym ze stanem faktycznym”. „Gdyby Bóg był waszym Ojcem – a nie jest – kochalibyście mnie – a nie kochacie” (zob. w. 47).

8:43 „Dlaczego nie rozumiecie mowy mojej” Jezus mówi tu o duchowej wrażliwości i zrozumieniu. Nie mieli duchowych uszu (zob. Iz 6:9-10; Mt 11:15; 13:9.15-16.43; Mk 4:9.23; 7:16; 8:18; Łk 8:8; 14:35; Dz 7:51; 28:26-27).

8:44 „Wy macie diabła za ojca” Cóż za zaskakujące słowa do przywódców religijnych Jego czasów (zob. w. 47). Ta koncepcja wspólnych cech rodzinnych jest wyrażona hebrajskim idiomem: „synowie/dzieci...” (zob. Mt 13:38; Dz 13:10; 1 J 3:8-10).

Jeżeli chodzi o „diabła”, zob. Temat specjalny w 12:31.

▣ **„Od początku był on zabójcą”** Nie miało to oznaczać wieczności zła (tj. dualizmu jak w zoroastrianizmie), tylko odzwierciedlać koncepcję duchowego kuszenia Adama i Ewy poprzez działanie kłamliwego ducha zamieszkującego w wężu (zob. Rdz 3). Zauważmy celowe przeciwstawienie Boga, który jest Prawdziwy i jest Prawdą, oraz diabła!

8:46 „Kto z was udowodni Mi grzech” W tym kontekście odnosi się to do fałszywego świadectwa. Szatan kłamie, ale Jezus mówi prawdę. Jezus zaprasza przywódców żydowskich do odparcia Jego twierdzeń lub nauk, do udowodnienia, że są fałszywe! W tym kontekście wypowiedź ta nie wydaje się związana z bezgrzesznością Jezusa jako doktryną teologiczną.

U Jana „grzech” oznacza siłę zła w upadłym świecie zbuntowanym przeciwko Bogu raczej niż jakiś konkretny grzeszny czyn. Grzech jest wszystkim, czym nie jest Jezus! Największym „grzechem” jest niewiara (zob. 16:9).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 8:48-59

⁴⁸Odpowiedzieli Mu Żydzi: «Czyż nie słusznie mówimy, że jesteś Samarytaninem i jesteś opętany przez złego ducha?» ⁴⁹Jezus odpowiedział: «Ja nie jestem opętany, ale czczę Ojca mego, a wy Mnie znieważacie. ⁵⁰Ja nie szukam własnej chwały. Jest Ktoś, kto jej szuka i sędzi. ⁵¹Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Jeśli kto zachowa moją naukę, nie zazna śmierci na wieki». ⁵²Rzekli do Niego Żydzi: «Teraz wiemy, że jesteś opętany. Abraham umarł i prorocy - a Ty mówisz: Jeśli kto zachowa moją naukę, ten śmierci nie zazna na wieki. ⁵³Czy Ty jesteś większy od ojca naszego Abrahama, który przecież umarł? I prorocy pomarli. Kim Ty siebie czynisz?» ⁵⁴Odpowiedział Jezus: «Jeżeli Ja sam siebie otaczam chwałą, chwała moja jest niczym. Ale jest Ojciec mój, który Mnie chwałą otacza, o którym wy mówicie: "Jest naszym Bogiem", ⁵⁵ale wy Go nie znacie. Ja Go jednak znam. Gdybym powiedział, że Go nie znam, byłbym podobnie jak wy - kłamcą. Ale Ja Go znam i słowa Jego zachowuję. ⁵⁶Abraham, ojciec wasz, rozradował się z tego, że ujrzał mój dzień - ujrzał [go] i ucieszył się». ⁵⁷Na to rzekli do Niego Żydzi: «Pięćdziesięciu lat jeszcze nie masz, a Abrahama widziałeś?» ⁵⁸Rzekł do nich Jezus: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Zanim Abraham stał się, JA JESTEM». ⁵⁹Porwali więc kamienie, aby je rzucić na Niego. Jezus jednak ukrył się i wyszedł ze świątyni.

8:48 „jesteś Samarytaninem i jesteś opętany przez złego ducha” Istnieje możliwość, że prawdziwe znaczenie wynikające z kontekstu tego fragmentu odzwierciedla aramejskie słowo przetłumaczone na język grecki jako „Samarytanin”, a które oznaczało „wodza demonów”. Jezus mówił po aramejsku. Jeśli tak jest, pasuje to do ciągłych zarzutów przywódców religijnych o to, że moc Jezusa pochodziła z nadprzyrodzonego, złego źródła. Możliwe też, że powiedzenie, że ktoś jest opętany oznaczało, że kłamie (zob. w. 52). Stwierdzenie, że Jezus jest Samarytaninem (zob. Jan 4:9) lub jest opętany przez złego ducha (zob. 7:20; 8:48.49.52; 10:20-21; zobacz Temat specjalny w 12:31) było sposobem powiedzenia, że nie powinno się Go słuchać ani odpowiadać na Jego przesłanie. Tak samo jak wypowiedź „Ojcem naszym jest Abraham”, była to kolejna wymówka, żeby nie zareagować na Jezusa i Jego przesłanie.

8:49 Nie można wierzyć w Ojca, a w Syna nie (zob. 1 J 5:9-12); nie można znać Ojca i nie oddawać czci Synowi (zob. 5:23). Chociaż zewnętrznie są to dwie oddzielne osoby, są jednocześnie jedno (zob. 10:30; 17:21-23).

8:50 „własnej chwały” Zobacz komentarz do 1:14.

8:51.52 „Jeśli ... Jeśli” W obu tych wersetach zastosowano ZDANIA WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Zauważmy, że posłuszeństwo jest powiązane z wiarą (zobacz listę odnośników w w. 48).

▣ „nie zazna śmierci na wieki” Jest to silne PODWÓJNE PRZECZENIE. Oczywiście jest tu mowa o śmierci duchowej (zob. wersety 21, 24), a nie fizycznej (zob. 5:24; 6:40.47; 11:25-26). Mogło się to odnosić do strachu przed śmiercią (zob. 1 Kor 15:54-57).

W Piśmie Świętym koncepcja „śmierci” (*thanatos*) jest ukazana trzyetapowo:

1. Śmierć duchowa, Rdz 2:17; 3:1-24; Iz 59:2; Rz 7:10-11; Jk 1:15 (zerwanie więzi z Bogiem)
2. Śmierć fizyczna, Rdz 3:4-5; 5 (zerwanie więzi z planetą)
3. Śmierć wieczna, „druga śmierć”, Ap 2:11; 20:6.14; 21:8 (trwałe zerwanie więzi z Bogiem)

Śmierć jest przeciwieństwem woli Bożej dla stworzeń uczynionych na Jego podobieństwo (zob. Rdz 1:26-27).

8:52 Słowa te świadczą o tym, że słuchacze źle zrozumieli słowa Jezusa (zob. w. 51). Myśleli, że mówił o fizycznym życiu Abrahama i proroków.

8:53 To pytanie przewiduje odpowiedź przeczącą. Cóż za zadziwiająca wypowiedź! Ale właśnie to twierdził Jezus:

1. Że jest większy od Abrahama, w. 53
2. Że jest większy od Jakuba, 4:12
3. Że jest większy od Jonasza, Mt 12:41; Łk 11:32
4. Że jest większy od Jana Chrzciciela, 5:36; Łk 7:28
5. Że jest większy od Salomona, Mt 12:42; Łk 11:31

Cały List do Hebrajczyków wykazuje wyższość Jezusa nad Mojżeszem i nowego przymierza nad starym (zobacz mój komentarz do Listu do Hebrajczyków dostępny darmowo online na stronie www.freebiblecommentary.org [aktualnie w języku angielskim]).

▣ „Kim Ty siebie czynisz” Właśnie o to chodziło! Jezus jasno stawia sprawę w wersetach 54 i 58, a Jego słuchacze próbują ukamienować Go za bluźnierstwo (zob. w. 59).

8:54 „Jeżeli” Jest to kolejne ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, wyrażające potencjalne działanie.

▣ „otaczam chwałą” Tutaj sformułowania tego użyto w znaczeniu czci, szacunku (zob. Rz 1:21; 1 Kor 12:26).

8:55 „znacie ... znam” W tym wersecie polskie tłumaczenie oddaje tym samym terminem dwa greckie słowa: *ginōskō* i *oida*, które w tym kontekście wydają się funkcjonować jako synonimy (zob. 7:28-29). Jezus zna Ojca i objawia Go Swoim naśladowcom. Świat (nawet Żydzi) nie zna Ojca (zob. 1:10; 8:19.55; 15:21; 16:3; 17:25).

8:56 „Abraham, ojciec wasz” Jest to zaskakujące stwierdzenie. Jezus dystansuje się od „Żydów”, „Prawa” (zob. 8:17), „Świątyni”, a nawet patriarchy Abrahama. Jest to jasne zerwanie ze starym przymierzem!

▣ „rozradował się z tego, że ujrzał mój dzień” Jest to AORYST STRONY MEDIALNEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO. Co Abraham wiedział na temat Mesjasza? Niektóre tłumaczenia oddają ten werset w czasie przyszłym. Oto kilka możliwości przekładu tego fragmentu:

1. „rozweselił się, (że) ujrzy dzień mój” (GPNT)
2. „cieszył się, że ujrzy mój dzień” (BP)
3. „uradował się tym, że ujrzał mój dzień” (BWP)
4. „był bardzo szczęśliwy, że zobaczy mój dzień” (PL)
5. „rozradował się z tego, że ujrzał mój dzień” (BW)
6. „radował się, że ujrzy mój dzień” (Słowo Życia)
7. „z radością żądał, aby oglądał dzień mój” (Biblia Gdańska)

The Analytical Greek Lexicon Revised [Poprawiony analityczny leksykon greki] pod redakcją Harolda K. Moultona podaje, że na podstawie użycia tego czasownika w Septuagincie oznaczać on może „żarliwie pragnąć” (s. 2).

▣ „ujrzał [go] i ucieszył się” Fraza ta może odnosić się do dwóch rzeczy:

1. że Abraham w trakcie swojego życia miał wizję Mesjasza (zob. 2 Ezdrasza 3:14)
2. że Abraham żył (w niebie) i był świadomy dzieła Mesjasza na ziemi (zob. Heb 11:13)

W tej wypowiedzi Jezusa chodzi o to, że Ojciec narodu żydowskiego z wielką radością oczekiwał ery mesjańskiej, ale ówczesne „nasienie” (pokolenie) nie uwierzyło i nie ucieszyło się! Abraham jest ojcem wierzących (zob. Rz 2:28-29), a nie niewierzących!

8:57 Słuchacze po raz kolejny opacznie rozumieją słowa Jezusa, traktując je dosłownie. Mogło to być celowe – nie widzieli, bo nie chcieli widzieć – lub też nie mogli.

8:58 „Zanim Abraham stał się, JA JESTEM” Dla Żydów było to bluźnierstwo i próbowali Go za nie ukamienować (zob. Wj 3:12.14). Dobrze zrozumieli to, co powiedział – że jest Bogiem, który istniał przed stworzeniem świata (zob. 4:26; 6:20; 8:24.28.54-59; 13:19; 18:5.6.8).

8:59 „Porwali więc kamienie, aby je rzucić na Niego” Jezus wyraził się bardzo jasno: że jest Mesjaszem i jedno z Ojcem. Ci Żydzi, o których w w. 31 jest mowa, że w Niego „uwierzyli”, są teraz gotowi ukamienować Go za bluźnierstwo (zob. Kpł 24:16). Przyjęcie nowego, radykalnego przesłania Jezusa było dla nich tak trudne, ponieważ:

1. Nie zachowywał się tak, jak spodziewali się tego po Mesjaszu
2. Podważał ich uświęconą tradycję ustną
3. Wprowadzał zamieszanie w ich ścisły monoteizm
4. Twierdził, że ich „ojcem” jest szatan, a nie JHWH

Jezusa trzeba albo „ukamienować”, albo „przyjąć”. Nie ma pośredniego rozwiązania!

▣ **„Jezus jednak ukrył się i wyszedł ze świątyni”** Jest to jeden z wersetów, który wywoływał spekulacje wśród interpretatorów (i sprawiał, że uzupełniali grecki tekst). Czy:

1. to był cud (zob. Łk 4:30 i tekst dodany w tym miejscu)
2. Jezus wmieszał się w tłum, ponieważ wyglądał jak każdy inny obecny tam Żyd.

Wszystko następowało wedle Bożego planu. Jezus wiedział, że przyszedł, aby umrzeć, i wiedział jak, kiedy i gdzie to nastąpi. Jego „godzina jeszcze nie nadeszła”!

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Czy Jana 7:53-8:11 jest częścią oryginalnej Ewangelii Jana? Dlaczego lub dlaczego nie?
2. Jakie jest tło słów „Ja jestem światłością świata” wypowiedzianych przez Jezusa?
3. Dlaczego faryzeusze byli tak antagonistycznie nastawieni do Jezusa?
4. Wyjaśnij użycie określenia „wierzyć” w w. 30 w świetle późniejszego kontekstu.

ROZDZIAŁ 9 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
Uzdrowienie niewidomego od urodzenia	Jezus uzdrawia ślepego od urodzenia	Wiara i chrzest dają światło	Uzdrowienie niewidomego od urodzenia	Jezus i dolegliwości wrodzone
9:1-12	9:1-41	9:1-41	9:1-7	9:1-7
9:13-23			Uleczony wobec ludu	9:8-12
9:24-34			9:8-12	9:13-17
9:35-41			Uleczony wobec faryzeuszcy	9:18-23
			9:13-34	9:24-34
			Wiara uleczonego	9:35-38
			9:35-41	9:39-41
				8:37-47
				8:48-59

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 9:1-41

- A. Co zaskakujące, uzdrawianie niewidomych, bardzo częsty cud w służbie Jezusa, dokonywane jest na kilka różnych sposobów.
- B. Uzdrawianie niewidomych było mesjańskim znakiem (zob. Iz 29:18; Iz 35:5; Iz 42:7; Mat 11:5). O znaczeniu tych uzdrowień świadczy bezpośredni kontekst wypowiedzi Jezusa o tym, że jest Światłością świata (zob. 8:12 i 9:5). Żydzi chcieli znaku; mieli ich wiele! Tylko JHWH może otwierać oczy!

C. Rozdział ten jest żywą przypowieścią o fizycznej ślepotie pewnego człowieka i duchowej ślepotie faryzeuszy (zob. wersety 39-41; Mt 6:23).

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 9:1-12

¹[Jezus] przechodząc obok ujrzał pewnego człowieka, niewidomego od urodzenia. ²Uczniowie Jego zadali Mu pytanie: «Rabbi, kto zgrzeszył, że się urodził niewidomym - on czy jego rodzice?» ³Jezus odpowiedział: «Ani on nie zgrzeszył, ani rodzice jego, ale [stało się tak], aby się na nim objawiły sprawy Boże. ⁴Potrzeba nam pełnić dzieła Tego, który Mnie posłał, dopóki jest dzień. Nadchodzi noc, kiedy nikt nie będzie mógł działać. ⁵Jak długo jestem na świecie, jestem światłością świata». ⁶To powiedziawszy splunął na ziemię, uczynił błoto ze śliny i nałożył je na oczy niewidomego, ⁷i rzekł do niego: «Idź, obmyj się w sadzawce Siloam» - co się tłumaczy: Posłany. On więc odszedł, obmył się i wrócił widząc. ⁸A sąsiedzi i ci, którzy przedtem widywali go jako żebraka, mówili: «Czyż to nie jest ten, który siedzi i żebrze?» ⁹Jedni twierdzili: «Tak, to jest ten», a inni przeczyli: «Nie, jest tylko do tamtego podobny». On zaś mówił: «To ja jestem». ¹⁰Mówili więc do niego: «Jakżeż oczy ci się otwarły?» ¹¹On odpowiedział: «Człowiek zwany Jezusem uczynił błoto, pomazał moje oczy i rzekł do mnie: "Idź do sadzawki Siloam i obmyj się". Poszedłem więc, obmyłem się i przejrzałem». ¹²Rzekli do niego: «Gdzież On jest?» On odrzekł: «Nie wiem».

9:1 „niewidomego od urodzenia” Jest to jedyny przykład tego rodzaju uzdrowienia. Nie było tu możliwości oszustwa.

9:2 „Uczniowie Jego” Jest to pierwsza wzmianka o uczniach Jezusa od rozdziału 6. Określenie to może odnosić się do (1) uczniów z Judei, o których mowa w 7:3 lub (2) do Dwunastu.

▣ **„kto zgrzeszył, że się urodził niewidomym - on czy jego rodzice”** Pytanie to jest źródłem wielu teologicznych dysput. Należy interpretować je w ramach starożytnego judaizmu, a nie religii Wschodu. Istnieje kilka możliwości, o co mogło tutaj chodzić:

1. o grzechy prenatalne, wnioskowane przez rabinów z Rdz 25:22
2. o grzechy rodziców lub bezpośrednich przodków, które miały wpływ na nienarodzone dziecko (zob. Wj 20:5; Pwt 5:9)
3. o związek pomiędzy grzechem a chorobą, tak powszechny w teologii rabinicznej (zob. Jk 5:15-16; J 5:14) Nie ma to nic wspólnego ze wschodnią cykliczną teologią reinkarnacji lub koła *karmy*. Kontekst jest żydowski. Pomocne omówienie tej kwestii znaleźć można w książce Jamesa W. Sire'a *Scripture Twisting [Przekręcanie Pisma]*, s. 127-144.

9:3 Wypowiedź ta jest odpowiedzią na pytanie uczniów z w. 2. Zawiera ona dwie prawdy: (1) grzech i choroba nie są ze sobą automatycznie związane oraz (2) problemy często stwarzają okazję dla Bożego błogosławieństwa.

9:4 „nam ... Mnie” Te ZAIMKI w oczywisty sposób nie zgadzają się ze sobą. W niektórych greckich manuskryptach dokonano zmiany pierwszego lub drugiego – tak, aby osiągnąć gramatyczną zgodność. Słowa te wydają się wspierać teologiczny pogląd głoszący, że ponieważ Jezus jest światłem świata, my powinniśmy odzwierciedlać to światło w naszych czasach (zob. Mt 5:14).

▣ **„Nadchodzi noc”** Porównanie z w. 5 jasno wskazuje na to, że słów tych użyto w znaczeniu metaforycznym. Noc może oznaczać:

1. nadchodzący sąd
2. okres braku możliwości
3. odrzucenie i ukrzyżowanie Jezusa

9:5 „Jak długo jestem na świecie” Wydaje się, że wypowiedź ta odnosi się do okresu wcielenia – czasu od Betlejem do Kalwarii/Góry Oliwnej. Jezus był na ziemi przez ograniczony czas. Jego słuchacze muszą zareagować na głoszone przez Niego przesłanie. Teologicznie zdanie to jest paralelą w. 4.

Można się zastanawiać, jak wiele sugeruje „jestem” użyte w takim kontekście!

▣ „**jestem światłością świata**” Jan często posługuje się „światłem” i „ciemnością” jako metaforami duchowej rzeczywistości. Jezus jako „światłość świata” (zob. 1:4-5.8-9; 3:17-21; 8:12; 9:5; 12:46) może odzwierciedlać starotestamentowe mesjańskie implikacje (zob. Iz 42:6; 49:6; 51:4; 60:1-3). Zobacz też komentarz do 8:12.

9:6 „uczynił błoto ze śliny” Ślina była żydowskim domowym lekarstwem. Nie było wolno jej używać w szabat (zob. w. 14). Ewangelie opisują trzy przypadki, w których Jezus posłużył się śliną (tutaj, Mk 7:33 oraz 8:23). Używając tego przyjętego, a nawet oczekiwanego sposobu uzdrawiania, Jezus fizycznie zachęcał tego człowieka do wiary, a jednocześnie celowo rzucał wyzwanie tradycjom i zasadom faryzeuszy.

9:7 „sadzawce Siloam” Siloam oznacza „tego, który został posłany”. Sadzawkę tę wykorzystywano w rytuale Święta Namiotów.

▣ „**co się tłumaczy: Posłany**” Termin „posłany” wiązał się z faktem, że woda była sprowadzana do tej sadzawki rurami ze źródła Gichon, które znajdowało się poza murami Jerozolimy. Rabini łączyli słowo „posłany” z mesjańskimi implikacjami. Jest to kolejny komentarz redakcyjny autora.

▣ „**obmył się**” To był jego akt wiary. Postąpił według słów Jezusa! Nie była to jednak „zbawcza wiara” (zob. w. 11, 17, 36, 38), tylko wiara wzrastająca. Jako jedyny ze wszystkich ewangelistów, Jan opisuje „poziomy” wiary. Rozdział 8 opisuje grupę ludzi, którzy uwierzyli, ale nie ku zbawieniu (zob. Mt 13; Mk 4; przypowieść o glebach).

TEMAT SPECJALNY: GRECKIE CZASY STOSOWANE DO ZBAWIENIA

Zbawienie nie jest produktem, tylko codzienną więzią z Bogiem w Chrystusie. Nie dokonuje się ono, kiedy ktoś zaufa Chrystusowi; to dopiero początek (przejście przez bramę, a następnie podążanie drogą, zob. Mt 7:13-14)! Nie jest polisą ubezpieczeniową od ognia ani biletem do nieba, tylko życiem rosnącego podobieństwa do Chrystusa. W Ameryce mamy przysłowiowe powiedzenie mówiące o tym, że im dłużej dwoje ludzi żyje razem, tym bardziej się do siebie upodabniają. To właśnie jest celem zbawienia!

ZBAWIENIE JAKO CZYNNOŚĆ DOKONANA (AORYST)

- Dz 15:11
- Rz 8:24
- 2 Tm 1:9
- Tt 3:5
- Rz 13:11 (łączy AORYST z orientacją na PRZYSZŁOŚĆ)

ZBAWIENIE JAKO STAN (DOKONANY)

- Ef 2:5.8

ZBAWIENIE JAKO CIĄGŁY PROCES (TERAŹNIEJSZY)

- 1 Kor 1:18; 1 Kor 15:2 (Biblia Gdańska: „zbawienia dostępujecie”)
- 2 Kor 2:15
- 1 Piotr 3:21

ZBAWIENIE JAKO PRZYSZŁE SPEŁNIENIE (PRZYSZŁOŚĆ wynikająca z CZASU lub kontekstu)

- Rz 5:9-10; 10:9.13
- 1 Kor 3:15; 5:5
- Flp 1:28
- 1 Tes 5:8-9
- Heb 1:14; 9:28
- 1 Piotr 1:5.9

Zbawienie rozpoczyna się więc od początkowej decyzji wiary (zob. J 1:12; 3:16; Rz 10:9-13), musi ona jednak skutkować procesem zmiany stylu życia w konsekwencji wiary (zob. Rz 8:29; Gal 2:19-20; Ef 1:4; 2:10), który pewnego dnia zostanie dopełniony (zob. 1 J 3:2). Ten końcowy stan nazywany jest obdarzeniem chwałą. Można to zilustrować następująco:

1. Początkowe zbawienie – usprawiedliwienie (zbawienie od kary za grzech)
2. Progresywne zbawienie – uświęcenie (zbawienie od mocy grzechu)

9:8 „sąsiedzi” W tym rozdziale wymienione są trzy grupy, które są świadkami tego cudu: (1) sąsiedzi tego człowieka (w. 8), (2) on sam (w. 11) oraz (3) jego rodzice (w. 18). Zarówno wśród sąsiadów, jak i faryzeuszy nie było zgody co do tego uzdrowienia.

▣ **„Czyż to nie jest ten, który siedzi i żebrze”** W grece to pytanie przewiduje odpowiedź twierdzącą.

9:9 „To ja jestem” Jest to ten sam grecki idiom, którym posługuje się Jezus w 4:26; 6:20; 8:24.28.58; 13:19; 18:5.6.8. Tutaj kontekst wskazuje na to, że forma ta nie wiązała się automatycznie z boskimi konotacjami. Podobna dwuznaczność dotyczy terminu *kurios* użytego w wersetach 36 (panie) i 38 (Panie) tego rozdziału.

9:11-12 Rozmowa ta świadczy o tym, że uzdrowienie tego człowieka nie objęło jednocześnie duchowego zbawienia. Wiara tego człowieka rozwija się, kiedy spotyka się on z Jezusem (zob. w. 35).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 9:13-17

¹³Zaprowadzili więc tego człowieka, niedawno jeszcze niewidomego, do faryzeusów.¹⁴A tego dnia, w którym Jezus uczynił błoto i otworzył mu oczy, był szabat.¹⁵I znów faryzeusze pytali go o to, w jaki sposób przejrzał. Powiedział do nich: «Położył mi błoto na oczy, obmyłem się i widzę». ¹⁶Niektórzy więc spośród faryzeusów rzekli: «Człowiek ten nie jest od Boga, bo nie zachowuje szabatu». Inni powiedzieli: «Ale w jaki sposób człowiek grzeszny może czynić takie znaki?» I powstało wśród nich rozdwojenie.¹⁷Ponownie więc zwrócili się do niewidomego: «A ty, co o Nim myślisz w związku z tym, że ci otworzył oczy?» Odpowiedział: «To prorok».

9:13 „zaprowadzili” Zdanie to odnosi się do jego sąsiadów.

▣ **„faryzeusów”** Przywódcy żydowski określiani są u Jana dwoma słowami. Zazwyczaj nazywani są przez niego „Żydami” (zob. wersety 18, 22). Jednak w tym rozdziale określani są jako faryzeusze (wersety 13.15.16 i 40). Zobacz Temat specjalny w 1:24.

9:14 „A tego dnia, w którym Jezus uczynił błoto ... był szabat” Tradycyjne zasady przywódców żydowskich (Tradycja Ustna skodyfikowana w Talmudzie) były dla nich ważniejsze, niż potrzeba tej osoby (zob. 5:9; 9:16; Mt 23:24). Wydaje się prawie, jakby Jezus celowo działał w szabat, żeby doprowadzić do dialogu teologicznego z tymi przywódcami. Zobacz komentarz do 5:9.

9:16 Faryzeusze mogli opierać swój osąd na temat Jezusa o Pwt 13:1-5.

▣ **„powstało wśród nich rozdwojenie”** Jezus zawsze powodował podziały (zob. 6:52; 7:43; 10:19; Mt 10:34-39).

9:17 „To prorok” Rozdział ten ukazuje rozwój wiary tego człowieka (zob. wersety 36, 38). Zobacz Temat specjalny: Prorok w 4:19.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 9:18-23

¹⁸Jednakże Żydzi nie wierzyli, że był niewidomy i że przejrzał, tak że aż przywołali rodziców tego, który przejrzał,¹⁹i wypytywali się ich w słowach: «Czy waszym synem jest ten, o którym twierdzicie, że się niewidomym urodził? W jaki to sposób teraz widzi?» ²⁰Rodzice zaś jego tak odpowiedzieli: «Wiemy, że to jest nasz syn i że się urodził niewidomym. ²¹Nie wiemy, jak się to stało, że teraz widzi, nie wiemy także, kto mu otworzył oczy. Zapytajcie jego samego, ma swoje lata, niech mówi za siebie». ²²Tak powiedzieli jego rodzice, gdyż bali się Żydów. Żydzi bowiem już postanowili, że gdy ktoś uzna Jezusa za Mesjasza, zostanie wyłączony z synagogi. ²³Oto dlaczego powiedzieli jego rodzice: «Ma swoje lata, jego samego zapytajcie!»

9:22-23 „gdy ktoś uzna Jezusa za Mesjasza” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, wyrażające potencjalne działanie. Rodzice tego człowieka bali się przywódców żydowskich. Uzdrowienie to potwierdzone

jest przez licznych świadków: (1) sąsiadów (werset 8-10), (2) samego uzdrowionego (wersety 11-17, 24-33) oraz (3) jego rodziców (wersety 18-23).

TEMAT SPECJALNY: WYZNANIE

- A. Istnieją dwie formy tego samego greckiego rdzenia na określenie wyznawania: *homologeō* i *eksomologe*. Stosowany przez Jakuba czasownik złożony to *homo* – ten sam, *legō* – mówić oraz *eks* – z. Podstawowe znaczenie tego słowa to mówić to samo, zgadzać się z czymś. Część *eks* zawierała w sobie ideę publicznej deklaracji.
- B. Polskie tłumaczenia tej grupy wyrażen to:
1. chwalić
 2. zgadzać się
 3. ogłaszać
 4. wyznawać
- C. Ta grupa wyrażen ma dwa pozornie sprzeczne znaczenia
1. chwalić (Boga)
 2. przyznawać się do grzechu
- Mogły one ukształtować się pod wpływem ludzkiej świadomości Bożej świętości i własnej grzeszności. Przyznanie jednego oznacza zarazem potwierdzenie drugiego.
- D. Znaczenia tej grupy wyrażen w NT są następujące:
1. obiecywać (zob. Mat 14:7; Dz 7:17)
 2. zgadzać się z czymś, uznawać coś, potwierdzać (zob. Łk 22:6; J 1:20; Dz 24:14; Heb 11:13)
 3. chwalić (zob. Mt 11:25; Łk 10:21; Rz 14:11; 15:9)
 4. przyznać się do, uznać:
 - a. osobę (zob. Mt 10:32; Łk 12:8; J 9:22; 12:42; Rz 10:9; Fil 2:11; 1 J 2:23; Ap 3:5)
 - b. prawdę (zob. Dz 23:8; 1 J 4:2)
 5. złożyć publiczną deklarację (znaczenie prawne, które przerodziło się w religijną afirmację, zob. Dz 24:14; 1 Tm 6:13)
 - a. bez przyznania się do winy (zob. 1 Tm 6:12; Heb 10:23)
 - b. z przyznaniem się do winy (zob. Mt 3:6; Dz 19:18; Heb 4:14; Jak 5:16; 1 J 1:9)

9:22 „zostanie wyłączony z synagogi” Oczywiście jest, że rodzice tego człowieka bali się ekskomunikacji (zob. 12:42; 16:2). Był to poważny akt wyłączenia ze społeczności. Być może procedura ta ma swoje początki w czasach Ezdrasza (zob. Ezd 10:8). Z literatury rabinicznej wiemy, że były trzy typy wykluczenia: (1) na tydzień, (2) na miesiąc, (3) dożywotnio.

Jan, który pisał pod koniec pierwszego wieku, dobrze znał wykluczenie z synagogi z powodu wyznawania Jezusa jako Mesjasza. Historyczne „formuły przekleństw” zostały opracowane przez faryzeuszy po żydowskim odrodzeniu zapoczątkowanym w roku 70 n.e. w Jamni.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 9:24-34

²⁴Znowu więc przywołali tego człowieka, który był niewidomy, i rzekli do niego: «Daj chwałę Bogu. My wiemy, że człowiek ten jest grzesznikiem». ²⁵Na to odpowiedział: «Czy On jest grzesznikiem, tego nie wiem. Jedno wiem: byłem niewidomy, a teraz widzę». ²⁶Rzekli więc do niego: «Cóż ci uczynił? W jaki sposób otworzył ci oczy?» ²⁷Odpowiedział im: «Już wam powiedziałem, a wyście mnie nie wysłuchali. Po co znowu chcecie słuchać? Czy i wy chcecie zostać Jego uczniami?» ²⁸Wówczas go zelżyli i rzekli: «Bądź ty sobie Jego uczniem, my jesteśmy uczniami Mojżesza. ²⁹My wiemy, że Bóg przemówił do Mojżesza. Co do Niego zaś nie wiemy, skąd pochodzi». ³⁰Na to odpowiedział im ów człowiek: «W tym wszystkim to jest dziwne, że wy nie wiecie, skąd pochodzi, a mnie oczy otworzył. ³¹Wiemy, że Bóg grzeszników nie wysłuchuje, natomiast Bóg wysłuchuje każdego, kto jest czcicielem Boga i pełni Jego wolę. ³²Od wieków

nie słyszano, aby ktoś otworzył oczy niewidomemu od urodzenia.³³Gdyby ten człowiek nie był od Boga, nie mógłby nic czynić». ³⁴Na to dali mu taką odpowiedź: «Cały urodziłeś się w grzechach, a śmiesz nas pouczać?» I precz go wyrzucili.

9:24 „Daj chwałę Bogu” Była to formuła zaprzysiężenia w celu zapewnienia prawdomówności (zob. Joz 7:19).

9:25 Odpowiedź ta odwołuje się do w. 16. Ten człowiek nie chce dyskutować o teologii – stwierdza po prostu skutki swojego spotkania z Jezusem.

9:27 „Czy i wy chcecie zostać Jego uczniami” Grecka forma gramatyczna przewiduje odpowiedź przeczącą, jednak sam fakt zadania tego pytania świadczył o ciętej ironii i dowcipie tego niewidomego żebraka.

9:28a „Bądź ty sobie Jego uczniem” Pytanie, w którym punkcie tego rozdziału człowiek ten uwierzył, pozostaje nierozstrzygnięte. Na początku wydaje się, że uzdrowienie go przez Jezusa nie miało związku z wiarą tego człowieka w Niego jako Mesjasza; dopiero później Jezus skonfrontował go ze Swoim stwierdzeniem, iż jest Mesjaszem (zob. wersety 36-38). Epizod ten pokazuje, że fizyczne uzdrowienie niekoniecznie pociąga za sobą zbawienie.

9:28b-29 Ukazuje to problem, na który natknęli się przywódcy religijni. Próbowali zrównać szczegółowe, konkretne interpretacje Tradycji Ustnej (Talmudu) z natchnionym objawieniem danym Mojżeszowi. Ich oczy były zaślepione przez uprzedzenia natury teologicznej (zob. Mt 6:23). Byli uczniami ludzkich tradycji (zob. Iz 29:13).

9:29 „Co do Niego zaś nie wiemy, skąd pochodzi” Jest to kolejny przykład ironii Jana (zob. 7:27-28; 8:14). Jezus przyszedł od Ojca (zob. 8:42; 13:3; 16:28), ale w swojej ślepotcie faryzeusze nie wiedzieli

1. skąd pochodzi
2. gdzie się urodził

9:30 „W tym wszystkim to jest dziwne, że wy nie wiecie, skąd pochodzi, a mnie oczy otworzył” Jest to kolejny przykład ciętego dowcipu i ironii tego niewidomego żebraka, odpierającego logikę faryzeuszy.

9:31-33 Teologia tego niewykształconego niewidomego była bardziej spójna i konsekwentna niż ta wyznawana przez przywódców religijnych!

9:33 „Gdyby” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ, zwane „sprzecznym ze stanem faktycznym”. Należy je rozumieć następująco: „Gdyby ten człowiek nie przyszedł od Boga – a przyszedł – to nie mógłby dokonać niczego takiego – a dokonał”.

9:34 „Cały urodziłeś się w grzechach” Interesująca jest tu informacja, że w judaizmie rabinistycznym nie ma koncepcji „grzechu pierwotnego” (zob. Hi 14:1.4; Ps 51:7). Upadek w 3. rozdziale księgi Rodzaju nie był podkreślany w judaizmie rabinistycznym. Żydzi twierdzili, że każdy człowiek ma dobre i złe zamiary (*jecer*). Ci faryzeusze twierdzili, że świadectwo i logika uzdrowionego są nieważne ponieważ w oczywisty sposób był on grzesznikiem, o czym świadczyło to, że urodził się niewidomy.

▣ „precz go wyrzucili” Odnosi się to do (1) członkostwa i uczestnictwa w miejscowej synagodze lub (2) wyproszenia ze spotkania. W kontekście rozgrywających się wydarzeń bardziej prawdopodobna wydaje się druga możliwość.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 9:35-41

³⁵Jezus usłyszał, że wyrzucili go precz, i spotkawszy go rzekł do niego: «Czy ty wierzysz w Syna Człowieczego?» ³⁶On odpowiedział: «A któż to jest, Panie, abym w Niego uwierzył?» ³⁷Rzekł do niego Jezus: «Jest Nim Ten, którego widzisz i który mówi do ciebie». ³⁸On zaś odpowiedział: «Wierzę, Panie!» i oddał Mu pokłon. ³⁹Jezus rzekł: «Przyszedłem na ten świat, aby przeprowadzić sąd, aby ci, którzy nie widzą, przejrzel, a ci, którzy widzą stali się niewidomymi». ⁴⁰Usłyszeli to niektórzy faryzeusze, którzy z Nim byli i rzekli do Niego: «Czyż i my jesteśmy niewidomi?» ⁴¹Jezus powiedział do nich: «Gdybyście byli

9:35

GPNT

„Ty wierzysz w Syna Człowieka?”

BP, BWP, PL

„Czy ty wierzysz w Syna Człowieczego?”

BW

„Czy wierzysz w Syna Człowieczego?”

Starożytne greckie manuskrypty pisane uncją, A i L, mają w tym miejscu „Syna Bożego”, ale w P⁶⁶, P⁷⁵, κ , B, D, i W jest „Syn Człowieczy”. Na podstawie stosowania tego terminu przez Jana i świadectwa manuskryptów „Syn Człowieczy” dużo lepiej pasuje do tego kontekstu i prawdopodobnie taka jest oryginalna pisownia. UBS⁴ nadaje „człowieczemu” notę A (pewne). Z gramatycznego punktu widzenia pytanie to przewiduje odpowiedź twierdzącą.

9:36 „Panie” W tym rozdziale obserwujemy teologiczny rozwój wiary tego człowieka. Najpierw nazywa Jezusa

1. człowiekiem (w. 11)
2. potem prorokiem (w. 17)
3. następnie pełnym szacunku „Panie” (w. 36)
4. aż wreszcie „Panie” w pełnym teologicznym znaczeniu tego słowa (w. 38).

W wersetach 36 i 38 występuje to samo greckie słowo. Jego konotacje mogą być określone jedynie za pomocą kontekstu. Zobacz Temat specjalny: Imiona Boże w 6:20. Greckie *Kurios* może być odzwierciedleniem hebrajskiego *Adon*, które stało się ustnym zamiennikiem JHWH.

9:38 Jest to punkt kulminacyjny tego opowiadania jeżeli chodzi o zbawienie uzdrowionego. Co zaskakujące, wersetu tego brakuje w kilku starożytnych manuskryptach greckich (P⁷⁵, κ , W) i w Diatessaronie (wczesnym zbiorze czterech Ewangelii). Werset ten zawiera dwa rzadkie zwroty: (1) fraza „On zaś odpowiedział” pojawia się tylko w tym miejscu oraz w 1:23 oraz (2) termin „oddał pokłon” występuje w Ewangelii Jana tylko w tym miejscu. Większość współczesnych tłumaczeń zawiera ten werset.

9:39 „Przyszedłem na ten świat, aby przeprowadzić sąd” Wydaje się to zgodne z 5:22.27, gdzie mowa o sądzie ostatecznym (eschatologicznym). Wypowiedź ta wydaje się też jednak sprzeczna z 3:17-21 oraz 12:47.48. Kwestie te pogodzić można faktem, że Jezus przyszedł, aby odkupić ludzkość, ale ci, którzy odrzucają Jego ofertę, automatycznie sami ściągają na siebie sąd.

▣ **„aby ci, którzy nie widzą, przejrzeni, a ci, którzy widzą stali się niewidomymi”** Jest to podwójne wypełnienie prorocत्व – szczególnie Izajasza:

1. pyszny Izraelita nie zrozumie Bożego przesłania (zob. Iz 6:10, 42:18-19; 43:8; Jer 5:21; Ez 12:2)
2. biedni, wyrzutkowie i fizycznie upośledzeni, którzy okażą skruchę i pokorę, zrozumieją (zob. Iz 29:18; 32:3-4; 35:5; 42:7.16)

Jezus jest światłem świata dla wszystkich, którzy chcą je zobaczyć (zob. 1:4-5.8-9).

9:40 „Czyż i my jesteśmy niewidomi” Grecka składnia przewiduje odpowiedź przeczącą (zob. Mt 15:14; 23-24). Tych kilka ostatnich wersetów pokazuje, że była to żywa przypowieść o duchowej ślepoty, która jest nieuleczalna (niewybaczalny grzech niewiary, zob. Temat specjalny w 5:21) i fizycznej, która może zostać uzdrowiona!

9:41 Werset ten wyraża ogólną prawdę (zob. 15:22.24; Rz 3:20; 4:15; 5:13; 7:7.9). Ludzie są pociągani do odpowiedzialności za światło, które widzą bądź widzieli!

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Czy ten rozdział mówi przede wszystkim o duchowym, czy o fizycznym uzdrowieniu?
O fizycznej czy duchowej ślepcie?
2. W jaki sposób ten człowiek mógł zgrzeszyć zanim się urodził?
3. W którym punkcie tego rozdziału ten człowiek otrzymuje zbawienie?
4. Czy Jezus przyszedł na świat żeby go sądzić, czy zbawić?
5. Objasnij tło wyrażenia „Syn Człowieczy”.
6. Wymień momenty, w których w odpowiedziach niewidomego skierowanych do przywódców żydowskich pojawia się ironia.

ROZDZIAŁ 10 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
Dobry Pasterz	O owczarni	Jezus umiera za owce	Jezus – Dobry Pasterz	Jezus dobrym pasterzem
10:1-6	10:1-6	10:1-21	10:1-18	10:1-6
10:7-10	O dobrym pasterzu		10:19-21	10:7-10
10:11-21	10:7-21			10:11:13
PODCZAS UROCZYŚCISCI POŚWIĘCENIA ŚWIATYNI				10:14-16
				10:17-18
				10:19-21
Chrystus – jedno z Ojcem	Jezus na uroczystości poświęcenia świątyni w Jerozolimie	Judejczycy odrzucają Jezusa	Jedność Chrystusa z Ojcem	Jezus i Ojciec – jedno
10:22-30	10:22-30	10:22-42	10:22-39	10:22-30
	Żydzi odrzucają Jezusa			10:31-39
10:31-39	10:31-42			
W Zajordaniu			Jezus za Jordanem	
10:40-42			10:40-42	10:40-42

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 10:1-6

¹Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Kto nie wchodzi do owczarni przez bramę, ale wdziera się inną drogą, ten jest złodziejem i rozbójnikiem. ²Kto jednak wchodzi przez bramę, jest pasterzem owiec. ³Temu otwiera odzwierny, a owce słuchają jego głosu; woła on swoje owce po imieniu i wyprowadza je. ⁴A kiedy wszystkie wyprowadzi, staje na ich czele, a owce postępują za nim, ponieważ głos jego znają. ⁵Natomiast za obcym nie pójdą, lecz będą uciekać od niego, bo nie znają głosu obcych». ⁶Tę przypowieść opowiedział im Jezus, lecz oni nie pojęli znaczenia tego, co im mówił.

10:1 „Zaprawdę, zaprawdę” Zob. komentarz do 1:51.

▣ „ale wdziera się inną drogą, ten jest złodziejem i rozbójnikiem” Zauważmy, że w owczarni są tacy, którzy nie należą do dobrego pasterza (zob. Mt 7:21-23 i przypowieść o pszenicy i kąkolu w Mt 13:24-30). Problem polega tu na tym, że niektórzy usiłują osiągnąć własnym wysiłkiem to, co Bóg oferuje za darmo w Chrystusie (zob. Rz 3:19-31; 9:30-33; 10:2-4; Gal 2:16; 5:4). Faryzeusze z rozdziału 9 są tego dobrym przykładem.

10:2 „Kto jednak wchodzi przez bramę, jest pasterzem owiec” W tym rozdziale zauważyć można bardzo oczywiste pomieszenie metafor. Jezus jako brama owiec (w. 7) jest także pasterzem owiec (wersety 11 i 14). Takie mieszanie metafor nie jest jednak obce Janowi i pojawia się też w innych fragmentach NT.

1. Jezus jest chlebem i dawcą chleba (zob. 6:35.51)
2. Jezus jest prawdą i mówi prawdę (zob. 8:45-46 i 14:6)
3. Jezus jest drogą i pokazuje drogę (14:6)
4. Jezus jest ofiarą i tym, który składa ofiarę (zob. List do Hebrajczyków)

Tytuł „pasterz” w ST często stosowany był zarówno do Boga, jak i Mesjasza (zob. Ps 23; 80:2; Iz 40:10-11; 1 P 5:1-4). Przywódcy żydowscy nazywani są „fałszywymi pasterzami” w Jer 23; Ez 34 i Iz 56:9-12. Termin „pasterz” wiąże się ze słowem „pastor” (zob. Ef 4:11; Tt 1:5.7).

10:3 „owce słuchają jego głosu” Rozpoznawanie głosu Jezusa i posłuszeństwo Mu opierają się na więzi. U Jana zarówno „słuchać” (zob. 4:42; 5:24-25; 5:28-29; 8:47; 10:16.27; 18:37), jak i „widzieć” (zob. 3:3; 12:40; 20:8) stosowane są w znaczeniu wiary/zaufania Jezusowi jako Chrystusowi.

▣ „woła on swoje owce po imieniu” Jezus zna tych, którzy do Niego należą, osobiście i indywidualnie (tak jak JHWH, zob. 10:29-31). Pasterze często nadawali swoim zwierzętom przydomki – nawet w dużych stadach.

Z punktu widzenia teologii szokujące jest, że Jezus powołuje Swoje prawdziwe owce spośród fałszywych owiec z narodu żydowskiego. Lud przymierza nie był prawdziwym ludem Bożym. Na tym polega radykalny skandal nowego przymierza. To wiara, a nie pochodzenie decyduje o przyszłości człowieka. Wiara jest osobista, a nie narodowa.

Przywódcy żydowscy, którzy sprzeciwiali się Jezusowi, nie byli częścią ludu Bożego (zob. w. 26)!

▣ „i wyprowadza je” Odnosi się to nie tylko do zbawienia, ale także codziennego prowadzenia (zob. wersety 4 i 9).

10:4 Może to być odniesienie do zwyczaju spędzania na noc do jednej zagrody kilku różnych stad. O poranku pasterz wołał swoje owce, a te przychodziły do niego.

10:5 Kościół od zawsze miał do czynienia z fałszywymi pasterzami (zob. 1 Tm 4:1-3; 2 Tm 4:3-4; 1 J 4:5-6; 2 P 2).

10:6 „Tę przypowieść opowiedział im Jezus” Nie jest to słowo, które zazwyczaj tłumaczone jest jako „przypowieść” (*parabolē*), pochodzi jednak z tego samego rdzenia (*paroimian*). Forma ta występuje tylko tutaj, w 16:25.29 i w 2 P 2:22. Chociaż jest to inna forma, wydaje się, że jej znaczenie jest takie samo jak powszechnie używanego słowa na określenie „przypowieści” (występującego w Ewangeliach synoptycznych). Termin „przypowieść” zazwyczaj oznacza umieszczenie powszechnego kulturowego zjawiska obok duchowej prawdy

w celu jej lepszego zrozumienia. Może też jednak odnosić się do ukrywania prawdy przed duchowo ślepyimi oczami (zob. J 16:29; Mk 4:11-12).

▣ „**lecz oni nie pojęli**” Jeśli rozdział 10 jest czasowo powiązany z rozdziałem 9, „oni” odnosiłoby się do faryzeuszy. Twierdzili, że widzą (zob. 9:41), ale nie widzieli (zob. 10:20). Religia może być przeszkodą, a nie mostem.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 10:7-10

⁷Powtórnie więc powiedział do nich Jezus: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: **Ja jestem bramą owiec.** ⁸Wszyscy, którzy przyszli przede Mną, są złodziejami i rozbójnikami, a nie posłuchały ich owce. ⁹Ja jestem bramą. Jeżeli ktoś wejdzie przeze Mnie, będzie zbawiony – wejdzie i wyjdzie, i znajdzie paszę. ¹⁰Złodziej przychodzi tylko po to, aby kraść, zabijać i niszczyć. Ja przyszedłem po to, aby [owce] miały życie i miały je w obfitości.

10:7 „Ja jestem bramą owiec” Jest to jedna ze słynnych siedmiu stwierdzeń „Jam jest” u Jana. Metafora ta podkreśla prawdę, że Jezus jest jedyną prawdziwą drogą (zob. 8; 10; 14:6). Często nazywane jest to skandalem ekskluzywizmu Ewangelii. Jeśli Biblia jest Bożym objawieniem, jest tylko jeden sposób na pokój z Bogiem – wiara w Chrystusa (zob. Dz 4:12; 1 Tm 2:5). Zobacz komentarz do 8:12.

10:8 „Wszyscy, którzy przyszli przede Mną, są złodziejami i rozbójnikami” Ponieważ kontekstem dla rozdziałów 9 i 10 jest Uroczystość Poświęcenia, Chanuka (zob. J 10:22), możliwe, że słowa te odnoszą się do mesjańskich pretensji Machabeuszy i ich potomków w okresie międzytestamentalnym. Najprawdopodobniej jednak dotyczą starotestamentowych fragmentów o fałszywych prorokach (zob. Iz 56:9-12; Jer 23; Ez 34; Zach 11).

Ten silnie zalegoryzowany język i wieloznaczność elementów poprzedzających sprawiły, że wcześni skrybowie zmieniali tekst lub uzupełniali go, usiłując wyjaśnić ich znaczenie. Jeden manuskrypt (MS D) po prostu pomija łączne słowo „wszyscy”, a kilka wczesnych manuskryptów (P45, P75, N*) pomija frazę „przede mną”.

10:9 „Jeżeli ktoś wejdzie przeze Mnie, będzie zbawiony” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ z CZASOWNIKIEM w STRONIE BIERNEJ CZASU PRZYSZŁEGO. Jezus jest jedyną drogą do Boga (zob. 14:6). CZASOWNIK „zbawiony” w tym kontekście prawdopodobnie odnosi się do starotestamentowego skojarzenia z fizycznym ocaleniem (tj. owce są bezpieczne). Jednakże Jan często wybiera słowa posiadające dwa zachodzące na siebie znaczenia. Koncepcja duchowego zbawienia także jest obecna w tym kontekście (zob. w. 42).

10:10 „Złodziej” Ukazuje to ukryte motywy fałszywych pasterzy – a także odzwierciedla zamysł złego! Niedbała postawa najemników widoczna jest w wersach 12-13.

▣ „**niszczyć**” Zobacz Temat specjalny poniżej.

TEMAT SPECJALNY: ZNISZCZENIE (APOLLUMI)

Termin ten ma szerokie pole semantyczne, co spowodowało duże zamieszanie w kwestii teologicznych koncepcji wiecznego sądu vs. zagłady. Podstawowe dosłowne znaczenie wywodzi się z połączenia *apo* z *ollumi* – burzyć, niszczyć.

Problem sprawiają metaforyczne zastosowania tego terminu. Jasno pokazuje to *Greek-English Lexicon of the New Testament, Based On Semantic Domains [Grecko-angielski leksykon Nowego Testamentu w oparciu o pola semantyczne]* Louwa and Nidy, tom 2, s. 30, który wymienia różne znaczenia tego określenia:

1. niszczyć (np. Mt 10:28; Łk 5:37; J 10:10; 17:12; Dz 5:37; Rz 9:22 [tom 1, s. 232])
2. tracić (np. Mt 10:42, [tom 1, s. 566])
3. gubić (np. Łk 15:8 [tom 1, s. 566]; Łk 15:4 [tom 1, s. 330])
4. umrzeć (np. Mt 10:39 [tom 1, s. 266])

W książce *Theological Dictionary of the New Testament [Słownik teologiczny Nowego Testamentu]*

(tom 1, s. 394) Gerhard Kittel stara się określić różne zastosowania tego słowa wymieniając cztery jego znaczenia:

1. niszczyć lub zabijać (np. Mt 2:13; 27:20; Mk 3:6; 9:22; Łk 6:9; 1 Kor 1:19)
2. stracić lub zgubić (np. Mk 9:41; Łk 15:4.8)
3. ginąć (np. Mt 26:52; Mk 4:38; Łk 11:51; 13:3.5.33; 15:17; J 6:12.27; 1 Kor 10:9-10)
4. przepadać (np. Mt 5:29-30; Mk 2:22; Łk 15:4.6.24.32; 21:18; Dz 27:34)

Kittel dodaje, że „ogólnie rzecz biorąc możemy powiedzieć, że #2 i #4 dotyczą wypowiedzi odnoszących się do tego świata, jak u synoptyków, podczas gdy #1 i #3 dotyczą wypowiedzi odnoszących się do tamtego świata, jak u Pawła i Jana” (s. 394).

W tym właśnie tkwi całe zamieszanie. Pole semantyczne tego słowa jest tak rozległe, że różni autorzy NT używają go w odmiennych znaczeniach. Osobiście podobają mi się słowa Roberta B. Girdlestone’a zawarte w *Synonyms of the Old Testament* [*Synonimy Starego Testamentu*] (s. 275-277). Odnosi on to określenie do tych ludzi, którzy są moralnie zgubieni i czeka ich wieczne oddzielenie od Boga vs. tych, którzy znają Chrystusa i mają w Nim życie wieczne. Ta druga grupa jest „zbawiona”, podczas gdy pierwsza jest zgubiona.

Osobiście nie wydaje mi się, żeby termin ten oznaczał zagładę (zob. E. Fudge, *The Fire that Consumes* [*Ogień trawiący*]). W Mt 25:46 określenie „wieczny” zastosowane jest zarówno do wiecznej kary, jak i życia wiecznego. Umniejszenie jednego z nich oznacza umniejszenie obydwu!

▣ „**Ja przyszedłem po to, aby [owce] miały życie i miały je w obfitości.**” Fraza ta często cytowana jest jako obietnica materialnych dóbr, ale kontekst wskazuje na to, że odnosi się ona do osobistej znajomości Jezusa i duchowych błogosławieństw, a nie materialnego powodzenia, które miałby On zapewniać (werset ten jest analogiczny do 4:14 i 7:38). Nie chodzi o to, żeby w tym życiu mieć o wiele więcej, ale o to, żeby znać i mieć prawdziwe życie!

Podczas gdy synoptycy odnotowali nacisk kładziony przez Jezusa na Królestwo Boże, Jan skupił się na szczególnej uwadze, jaką zwracał On na życie wieczne. Można je mieć już teraz! Królestwo zostało już zainaugurowane!

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 10:11-18

¹¹Ja jestem dobrym pasterzem. Dobry pasterz daje życie swoje za owce. ¹²Najemnik zaś i ten, kto nie jest pasterzem, którego owce nie są własnością, widząc nadchodzącego wilka, opuszcza owce i ucieka, a wilk je porywa i rozprasza; ¹³dlatego, że jest najemnikiem i nie zależy mu na owcach. ¹⁴Ja jestem dobrym pasterzem i znam owce moje, a moje Mnie znają, ¹⁵podobnie jak Mnie zna Ojciec, a Ja znam Ojca. Życie moje oddaję za owce. ¹⁶Mam także inne owce, które nie są z tej owczarni. I te muszę przyprowadzić i będą słuchać głosu mego, i nastanie jedna owczarnia, jeden pasterz. ¹⁷Dlatego miłuje Mnie Ojciec, bo Ja życie moje oddaję, aby je [potem] znów odzyskać. ¹⁸Nikt Mi go nie zabiera, lecz Ja od siebie je oddaję. Mam moc je oddać i mam moc je znów odzyskać. Taki nakaz otrzymałem od mojego Ojca».

10:11.14 „Ja jestem dobrym pasterzem” Był to starotestamentowy tytuł Mesjasza (zob. Ez 34:23; Zach 11; 1 P 5:4) i JHWH (zob. Ps 23:1; 28:9; 77:21; 78:52; 80:2; 95:7; 100:3; Iz 40:11; Jer 23:1; 31:10; Ez 34:11-16).

Są dwa greckie słowa, które mogą być tłumaczone jako „dobry”: (1) *agathos*, które u Jana zazwyczaj opisuje rzeczy, oraz (2) *kalos*, które używane było w Septuagincie na określenie dobra w przeciwieństwie do zła. W NT oznacza ono „piękny”, „szlachetny”, „moralny” oraz „godny”. Te dwa określenia występują razem w Łk 8:15. Zobacz też komentarz do 8:12.

10:11 „Dobry pasterz daje życie swoje za owce” Oznacza to zastępcze odkupienie, którego dokonał Chrystus (zob. wersety 11, 15, 17, 18). On dobrowolnie oddał Swoje życie za grzeszną ludzkość (zob. Iz 52:13-53:12; Mk 10:45; 2 Kor 5:21). Prawdziwe i obfite życie otrzymujemy wyłącznie przez Jego śmierć.

W książce *A Textual Commentary on the Greek New Testament* [*Komentarz tekstualny do greckiego Nowego Testamentu*] Bruce M. Metzger dokonuje interesującego spostrzeżenia na temat tego wersetu:

„Zamiast wyrażenia ‘oddawać życie’, które jest charakterystyczne dla Jana (10:15.17; 13:37.38; 15:13; 1 J 3:16), niektóre świadectwa (P⁴⁵, κ*, D) mają frazę ‘dawać życie’, występującą w Ewangeliach synoptycznych (Mat 20:28; Marek 10:45).” (s. 230)

10:14 „znam owce moje, a moje Mnie znają” Słowo „znać” zostało tu użyte w znaczeniu hebrajskim (zob. Temat specjalny w 1:10). Tak, jak Syn zna Ojca, a Ojciec Syna, Jezus zna tych, którzy Mu ufają, a oni znają Jego. „Zobaczyli” i „usłyszeli” (zob. w. 4) – i odpowiedzieli (zob. 1:12; 3:16). Chrześcijaństwo to osobista więź (zob. 17:20-26)

10:15 „podobnie jak Mnie zna Ojciec, a Ja znam Ojca” Jest to jeden z powtarzających się tematów Ewangelii Jana. Czyny i słowa Jezusa wypływają z Jego bliskiej więzi z Ojcem.

Zaskakującą analogią z wersetów 14-15 jest to, że bliskość pomiędzy Ojcem a Synem porównana jest do bliskości pomiędzy Jezusem a Jego naśladowcami (zob. 14:23). Jan skupia się na hebrajskich konotacjach słowa „znać” jako na bliskiej wspólnotcie, a nie faktach, które można poznać. Jezus zna Ojca; ci, którzy znają Jezusa, znają Boga!

10:16 „Mam także inne owce, które nie są z tej owczarni” Jest to nawiązanie do Iz 56:6-8. Kontekst wydaje się wymagać tego, aby słowa te odnosiły się do (1) Samarytan (zob. 4:1-42) lub (2) Kościoła pogan (zob. 4:43-54). Świadczy to o jedności wszystkich, którzy praktykują wiarę w Chrystusa. Nowe przymierze łączy Żydów i pogan (zob. Ef 2:11-3:13; zobacz też 1 Kor 12:13; Gal 3:28; Kol 3:11)! Rdz 3:15 i J 2:16 ulegają tu połączeniu!

▣ **„i nastanie jedna owczarnia, jeden pasterz”** To zawsze było Bożym celem (zob. Rdz 3:15; 12:3; Wj 19:5-6). Teologiczne aspekty tej jedności omówione są w Ef 2:11-3:13 i 4:1-6.

10:17 „Dlatego miłuje Mnie Ojciec” Tak samo, jak Syn nie został zmuszony do oddania Swojego życia, Ojciec nie był zmuszony do oddania Swojego Syna. Nie należy tego interpretować tak, że Bóg wynagrodził Jezusa-człowieka za jego posłuszeństwo (tę herezję często nazywa się adopcjanizmem – zob. Słowniczek).

▣ **„Ja życie moje oddaję, aby je [potem] znów odzyskać”** Implikuje to zmartwychwstanie. Zazwyczaj w NT to Ojciec wskrzesza Syna (zob. 18b), aby pokazać, że przyjął Jego ofiarę. Jednak tutaj stwierdzona jest moc Samego Jezusa przejawiona w zmartwychwstaniu.

Fraza ta jest świetną okazją do wykazania, że NT często przypisuje dzieło odkupienia wszystkim trzem osobom Boskim:

1. Bóg Ojciec wskrzesił Jezusa (zob. Dz 2:24; 3:15; 4:10; 5:30; 10:40; 13:30.33.34.37; 17:31; Rz 6:4.9 [BW]; 10:9; 1 Kor 6:14; 2 Kor 4:14; Gal 1:1; Ef 1:20; Kol 2:12; 1 Tes 1:10)
2. Jezus zmartwychwstał (zob. J 2:19-22; 10:17-18)
3. Duch Święty wskrzesił Jezusa (zob. Rz 8:11)

10:18 „Mam moc” Jest to ta sama fraza co w 1:12 – może być tłumaczona jako „władza”, „prawo” lub „moc”. Werset ten ukazuje moc i władzę Jezusa.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 10:19-21

¹⁹I znów nastąpiło rozdwojenie między Żydami z powodu tych słów. ²⁰Wielu spośród nich mówiło: «On jest opętany przez złego ducha i odchodzi od zmysłów. Czemu Go słuchacie?» ²¹Inni mówili: «To nie są słowa opętanego. Czyż zły duch może otworzyć oczy niewidomym?»

10:19 Zdania na temat Jezusa były podzielone w 6:52; 7:12.25.43; 9:16; 10:19-21 i 11:36-37. Kwestia ta często powraca w Ewangelii Jana. Tajemnicą tego, że niektórzy przyjmują Ewangelię, a inni ją odrzucają, jest napięcie pomiędzy predestynacją a ludzką wolną wolą!

10:20 „On jest opętany przez złego ducha i odchodzi od zmysłów” Było to często oskarżenie wobec Jezusa z dwóch różnych perspektyw:

1. W tym wersecie, tak samo jak w 7:20, użyte zostało w znaczeniu choroby psychicznej
2. To samo oskarżenie pada z ust faryzeuszy dla wyjaśnienia źródła mocy Jezusa (zob. 8:48.52)

10:21 Werset 21 zawiera dwa pytania:

1. W w. 21a występuje *ouk*, przewidyujące odpowiedź twierdzącą
2. W w. 21b występuje *mē*, przewidyujące odpowiedź przeczącą

Zobacz też: James Hewett, *New Testament Greek [Greka Nowego Testamentu]*, s. 171. Werset ten pokazuje jednak, jak trudno jest znaleźć stałe i niezmiennie zasady w grece koine. To kontekst, a nie forma gramatyczna decyduje w niej o ostatecznym znaczeniu.

Uzdrowienie niewidomego było mesjańskim znakiem (zob. Wj 4:11; Ps 146:8; Iz 29:18; 35:5; 42:7). W pewnym sensie – tak jak w rozdziale 9 – ukazana jest tu ślepotą Izraela (zob. Iz 42:19).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 10:22-30

²²Obchodzono wtedy w Jerozolimie uroczystość Poświęcenia świątyni. Było to w zimie. ²³Jezus przechadzał się w świątyni, w portyku Salomona. ²⁴Otoczyli Go Żydzi i mówili do Niego: «Dokąd będziesz nas trzymał w niepewności? Jeśli Ty jesteś Mesjaszem, powiedz nam otwarcie!» ²⁵Rzekł do nich Jezus: «Powiedziałem wam, a nie wierzycie. Czyny, których dokonuję w imię mojego Ojca, świadczą o Mnie. ²⁶Ale wy nie wierzycie, bo nie jesteście z moich owiec. ²⁷Moje owce słuchają mego głosu, a Ja znam je. Idą one za Mną ²⁸i Ja daję im życie wieczne. Nie zginą one na wieki i nikt nie wyrwie ich z mojej ręki. ²⁹Ojciec mój, który Mi je dał, jest większy od wszystkich. I nikt nie może ich wyrwać z ręki mego Ojca. ³⁰Ja i Ojciec jedno jesteśmy».

10:22 „uroczystość Poświęcenia” Józef Flawiusz nazywa ją „Świętem Świąteł”. W dzisiejszych czasach znane jest pod nazwą Chanuka. Było to ośmiodniowe święto przypadające w okolicach połowy grudnia. Upamiętniało ponowne poświęcenie świątyni po militarnym zwycięstwie Judy Machabeusza w 164 r. p.n.e. W 168 r. p.n.e. Antioch IV Epifanes, przywódca seleucydzki, próbował zmusić Żydów do hellenistycznych praktyk (zob. Dn 8:9-14). Zamienił Świątynię Jerozolimską w pogańską świątynię, w Miejscu Świętym ustawiając nawet ołtarz dla Zeusa. Juda Machabeusz, jeden z licznych synów kapłana z Modin, pokonał syryjskiego suzerena i dokonał oczyszczenia oraz ponownego poświęcenia Świątyni (zob. 1 Mach 4:36-59; 2 Mach 1:18).

Jan wykorzystuje święta judaizmu jako okazję do użycia ich symboliki przez Jezusa w celu objawienia się żydowskiemu przywódcom, obywatelom Jerozolimy i tłumom pielgrzymów (zob. rozdziały 7-11).

▣ **„Było to w zimie”** Jest to szczegół podany przez naocznego świadka.

10:23 „portyku Salomona” Był to zadaszony teren ciągnący się wzdłuż wschodniej strony Dziedzińca Kobiet, gdzie Jezus nauczał. Józef Flawiusz podaje, że portyk Salomona przetrwał zniszczenie Świątyni przez Babilon w 586 r. p.n.e.

10:24 „Jeśli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ, którego prawdziwość zakładana jest z perspektywy autora lub dla jego celów literackich. W tym kontekście występuje kilka ZDAŃ WARUNKOWYCH KLASY PIERWSZEJ (zob. wersety 24, 35, 37, 38). W. 24 pokazuje, w jaki sposób ta konstrukcja może być zastosowana w sensie literackim. Faryzeusze tak naprawdę nie wierzyli, że Jezus jest Mesjaszem; podpuszczali Go.

▣ **„powiedz nam otwarcie”** Werset ten zawiera kilka kwestii wartych omówienia. Po pierwsze, Jezus nauczał w przypowieściach, używał metaforycznego słownictwa i wieloznacznych, dualistycznych wypowiedzi. Tłum w Świątyni chciał, żeby wyraził się jasno. Zobacz Temat specjalny: *Parrhēsia* w 7:4.

Po drugie, Żydzi za czasów Jezusa nie spodziewali się, że Mesjasz będzie wcielonym Bogiem. Wydaje się, że Jezus już wcześniej nawiązywał do Swojej jedności z Bogiem przy różnych okazjach (zob. 8:56-59), ale w tym kontekście Żydzi pytają konkretnie o Mesjasza. Oczekiwali, że namaszczonego będzie zachowywał się tak, jak Mojżesz (zob. Pwt 18:15.19). Właśnie tak postąpił Jezus w rozdziale szóstym. Jego dzieła były wypełnieniem starotestamentowych prorocत्व – zwłaszcza uzdrowienie niewidomego (rozdział 9). Mieli wszelkie dowody, jakich potrzebowali. Problem polegał na tym, że Jezus nie pasował do ich tradycyjnych, militarnych i nacjonalistycznych oczekiwań w stosunku do Mesjasza.

10:25 „Czyny, których dokonuję w imię mojego Ojca, świadczą o Mnie” Jezus twierdzi, że Jego czyny są potwierdzeniem Jego słów (zob. 2:23; 5:36; 10:25.38; 14:11; 15:24).

10:26 Cóż za szokująca wypowiedź!

10:28 „Ja daję im życie wieczne” Życie wieczne charakteryzuje się zarówno ilością, jak i jakością. Jest to życie nowej ery, dostępne teraz przez wiarę w Chrystusa (zob. 3:36; 11:24-26).

▣ „Nie zginą one na wieki i nikt nie wyrwie ich z mojej ręki” Jest to PODWÓJNE PRZECZENIE z AORYSTEM STRONY MEDIALNEJ TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO. Jest to jeden z fragmentów najsilniej potwierdzających bezpieczeństwo wierzących w całym NT (zob. 6:39). Oczywiście jest, że jedynym, co może nas oddzielić od Bożej miłości, jesteśmy my sami (zob. Rz 8:38-39; Gal 5:2-4). Pewność zbawienia (zobacz Temat specjalny w 1 J 5:13) musi być równoważona wytrwałością (zob. Temat specjalny w 8:31). Pewność zbawienia musi opierać się o charakter i dzieła Trójjedynego Boga.

Ewangelia Jana stwierdza pewność zbawienia wszystkich, którzy w ciągły sposób pokładają swoją wiarę w Chrystusie. Zaczyna się to od decyzji skruchy i wiary, z której wypływa życie w wierze. Problem teologiczny zaczyna się wtedy, kiedy ta osobista więź przedstawiana jest opacznie jako produkt, który posiadamy („raz zbawiony, na zawsze zbawiony”). Ciągła wiara jest dowodem prawdziwego zbawienia (zob. List do Hebrajczyków, List Jakuba i 1 List Jana).

10:29

GPNT

„Ojciec mój, co dał mi, (od)_wszystkich większym jest”

BP

„Mój Ojciec, który Mi je dał, jest większy od wszystkich”

BW

„Ojciec mój, który mi je dał, jest większy nad wszystkich”

BWP

„Ojciec mój, Ten, który mi je dał, większy jest od wszystkich”

PL

„Mój Ojciec, który mi je dał, przewyższa wszystkich”

Pytanie brzmi tutaj, co jest DOPEŁNIENIEM frazy „większy od”: (1) ludzie, których Bóg dał Jezusowi, czy (2) Sam Bóg. Druga część tego wersetu wskazuje na to, że ktoś może próbować odciągać naśladowców Jezusa. Z teologicznego punktu widzenia najlepsza wydaje się druga możliwość. Zobacz Temat specjalny: Pewność zbawienia w 6:37.

Jest to cudowny fragment na temat pewności zbawienia wierzącego opierającej się na mocy Ojca! Pewność zbawienia wierzących, tak jak wszystkie inne prawdy biblijne, przedstawiana jest w ramach cechującego się napięciem wzorca przymierza. Nadzieja i pewność zbawienia wierzących tkwi w charakterze Trójjedynego Boga, Jego miłosierdziu i łasce. Wierzący musi jednak dalej trwać w wierze. Zbawienie zaczyna się od początkowej decyzji skruchy i wiary, do której prowadzi Duch Święty. Musi ono także skutkować dalszą skruchą, wiarą, posłuszeństwem i wytrwałością! Zbawienie nie jest produktem (ubezpieczeniem na życie, biletem do nieba), tylko pogłębiającą się więzią z Bogiem przez Chrystusa.

Rozstrzygającym dowodem właściwej relacji z Bogiem jest przemienione i zmieniające się życie wiary i służby (zob. Mt 7). Biblijnych dowodów dla cielesnych chrześcijan jest bardzo niewiele (zob. 1 Kor 2-3). Normą jest podobieństwo do Chrystusa teraz, a nie tylko w niebie po śmierci. Nie brakuje biblijnych zapewnień zbawienia dla tych, którzy wzrastają w wierze, służą, a nawet zmagają się z grzechem. Jednak brak owocu świadczy o braku korzeni! Zbawienie jest wyłącznie z łaski i tylko przez wiarę, ale prawdziwe zbawienie skutkować będzie „dobrymi uczynkami” (zob. Ef 2:10; Jk 2:14-26).

10:30-33 „Ja i Ojciec jedno jesteśmy ... znowu Żydzi porwali kamienie, aby Go ukamienować” Jest to jedno z mocnych potwierżeń Boskości Jezusa i faktu, że jest On Mesjaszem (zob. 1:1-14; 8:58; 14:8-10, a w szczególności 17:21-26, gdzie także pojawia się słowo „jedno”). Żydzi dobrze rozumieli to, co mówił, i uznali to za bluźnierstwo (zob. w. 33; 8:59). Zamierzali Go ukamienować zgodnie z Kpł 24:16.

W początkach sporu o osobę Chrystusa (*Ariusz*: pierworodny; *Atanazy*: w pełni Bóg) w. 30 i 14:9 były często przywoływane przez Atanazego (zob. *The Cambridge History of the Bible [Historia Biblii Cambridge]*, tom 1, s. 444). Zobacz też „arianizm” w Słowniczku.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 10:31-39

³¹I znowu Żydzi porwali kamienie, aby Go ukamienować. ³²Odpowiedział im Jezus: «Ukazałem wam wiele dobrych czynów pochodzących od Ojca. Za który z tych czynów chcecie Mnie ukamienować?» ³³Odpowiedzieli Mu Żydzi: «Nie chcemy Cię kamienować za dobry czyn, ale za bluźnierstwo, za to, że Ty będąc człowiekiem uważasz siebie za Boga». ³⁴Odpowiedział im Jezus: «Czyż nie napisano w waszym Prawie: Ja rzekłem: Bogami jesteście? ³⁵Jeżeli [Pismo] nazywa bogami tych, do których skierowano słowo Boże - a Pisma nie można odrzucić - ³⁶to jakżeż wy o Tym, którego Ojciec poświęcił i posłał na świat, mówicie: "Bluźnisz", dlatego że powiedziałem: "Jestem Synem Bożym?" ³⁷Jeżeli nie dokonuję dzieł mojego Ojca, to Mi nie wierzcie! ³⁸Jeżeli jednak dokonuję, to choćbyście Mnie nie wierzyli, wierzcie moim dziełom, abyście poznali i wiedzieli, że Ojciec jest we Mnie,

10:31 Werset ten łączy się z wypowiedzią Jezusa w w. 30. Jezus odpowiada na ich zarzuty dość niezwykłym rabinicznym argumentem. Jest to gra słów z użyciem terminu *Elohim*, który był starotestamentowym określeniem Boga (zob. Rdz 1), ale jego LICZBA jest MNOGA i słowo to było często stosowane zarówno do aniołów, jak i ludzkich przywódców (sędziów). Zobacz Temat specjalny: Imiona Boże w 6:20.

10:32 Dobry (*kalos*) pasterz dokonuje dobrych (*kalos*) czynów pochodzących od Ojca.

10:33 „za bluźnierstwo” Jezus wiedział, że Jego słuchacze właściwie zrozumieli Jego twierdzenie, że jest jedno z Ojcem.

10:34 „w waszym Prawie” Jezus cytuje Psalmy, nazywając je jednak „Prawem” („Tora” oznacza „nauczania”, zob. 12:34; 15:25; Rz 3:9-19). Termin „Prawo” zazwyczaj odnosił się do pism Mojżesza (Tory) – od Księgi Rodzaju po Powtórzonego Prawa. Fragment ten ukazuje szersze zastosowanie tego słowa, obejmujące cały ST.

▣ **„Bogami jesteście”** Jezus posłużył się cytatem z Ps 82:6. Słowo *elohim* jest tam użyte dla określenia ludzkich sędziów (zob. też *Elohim* w Temacie specjalnym w 6:20). Ci sędziowie (choć żli), nazwani są „synami Najwyższego”. Żydzi atakowali Jezusa, ponieważ pomimo że był człowiekiem, twierdził że jest: (1) Synem Bożym oraz (2) jedno z Bogiem. Inni ludzie byli jednak nazywani „bogami” (zob. Wj 4:16; 7:1; 22:7-8; Ps 82:6; Ps 138:1).

Rabiniczny argument Jezusa wydaje się brzmieć tak: Pismo jest prawdziwe, ludzie nazywani są *elohim*, a więc czemu nazywacie mnie bluźniercą za to, że twierzę, że jestem synem Bożym? Termin *Elohim* występuje w hebrajskim w LICZBIE MNOGIEJ, tłumaczony jest jednak jako LICZBA POJEDYNCZA, a CZASOWNIKI odnoszące się do Boga Starego Testamentu występują w LICZBIE POJEDYNCZEJ. Zobacz Temat specjalny: Imiona Boże w 6:20. Może być to typowa janowa gra słów: (1) termin posiadający dwie konotacje oraz (2) greckie pytanie przewidujące odpowiedź twierdzącą.

10:35 „– a Pisma nie można odrzucić –” Jan często komentuje rozmowy Jezusa. Nie ma pewności co do tego, czy słowa te należą do Jezusa, czy do Jana. Ponieważ jednak i jedno, i drugie są tak samo natchnione, nie ma to znaczenia. Werset ten ma za zadanie potwierdzić wiarygodność Pisma Świętego. Jezus i Apostołowie uważali ST i swoje jego interpretacje za słowa Samego Boga (zob. Mt 5:17-19; 1 Kor 2:9-13; 1 Tes 2:13; 2 Tm 3:16; 1 P 1:23-25; 2 P 1:20-21; 3:15-16).

W dziele *The Life of Bishop Moule* [Życie biskupa Moule] biskup H. C. G. Moule pisze:

„On [Chrystus] całkowicie ufał Biblii, i chociaż są w niej niewytłumaczalne i zawile kwestie, które były dla mnie tak wielką zagadką, będę – nie ślepo, a z czcią i szacunkiem – ufać tej Księdze z Jego powodu.” (s. 138)

10:36 W tym wersecie Jezus twierdzi, że Bóg wybrał Go (lub „poświęcił” albo „uświęcił”) i posłał (jako Mesjasza). Z tego powodu bez wątplenia ma prawo być nazywany „synem Bożym”. Tak, jak sędziowie Izraela reprezentowali Boga (zob. Ps 82:6), Jezus reprezentuje Ojca słowem i czynem. Zobacz Temat specjalny: Wysłać (*Apostellō*) w 5:24.

10:37 Jest to dokładnie to, co powiedziane zostało w wersecie 25. Cuda Jezusa odzwierciedlały Boże działanie.

10:37.38 „Jeżeli ... Jeżeli” Są to ZDANIA WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ. Jezus dokonywał dzieł Ojca. Jeśli tak było, powinni byli Mu uwierzyć i upewnić się, że On i Ojciec są jedno (zob. w. 30, 38). Zobacz Temat specjalny: Trwanie w 1 J 2:10.

10:39 Jest to jedna z kilku sytuacji, w których Jezus ucieka osobom, które usiłują Go skrzywdzić (zob. Łk 4:29-30; J 8:59). Nie wiadomo, czy udawało Mu się ich uniknąć w wyniku (1) cudownej interwencji lub (2) fizycznego podobieństwa Jezusa do wszystkich wokół, które pozwalało Mu wtapiać się w tłum.

i tam przebywał.⁴¹Wielu przybyło do Niego, mówiąc, iż Jan wprawdzie nie uczynił żadnego znaku, ale że wszystko, co Jan o Nim powiedział, było prawdą.⁴²I wielu tam w Niego uwierzyło.

10:40 Jest to teren za Jordanem naprzeciw Jerycha, w pobliżu miasta zwanego Betanią.

10:41 Jan po raz kolejny powołuje się na potwierdzenie Jezusa ze strony Jana Chrzciciela (zob. 1:6-8.19-42; 3:22-30; 5:33)! Być może miało to przeciwdziałać pewnym herezjom, które powstały wokół osoby Jana Chrzciciela.

10:42 Podczas gdy przywódcy żydowscy odrzucili Jezusa, wielu zwykłych ludzi (ludu ziemi) odpowiedziało Mu wiarą (zob. 2:23; 7:31; 8:30). Zobacz Temat specjalny w 2:23.

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Dlaczego Jan tak często miesza ze sobą różne metafory? (Przykład: Jezus jest zarówno bramą dla owiec jak i dobrym pasterzem)
2. Jakie jest starotestamentowe tło 10 rozdziału Ewangelii Jana?
3. Co oznacza „oddanie życia” przez Jezusa?
4. Dlaczego Żydzi ciągle oskarżali Jezusa o to, że jest opętany przez złego ducha?
5. Dlaczego czyny Jezusa są takie istotne?
6. Jaki jest związek pomiędzy „pewnością zbawienia” a „wytrwałością wierzących”?

ROZDZIAŁ 11 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
W OSTATNIEJ DRODZE DO JEROZOLIMY				
Wskrzeszenie Łazarza	Wskrzeszenie Łazarza	Jezus jest zmartwychwstaniem i życiem	Wskrzeszenie Łazarza	Wzbudzenie Łazarza
11:1-16	11:1-44	11:1-57	11:1-6	11:1-10
11:17-37			11:7-27	11:11-16
11:38-44			11:28-38	11:17-27
Narada kapłanów	Arcykapłani radzą, jak zabić Jezusa		11:39-44	11:28-31
11:45-53	11:45-57		Narada kapłanów i decyzja zgładzenia Jezusa	11:32-37
W Efraim			11:45-53	11:38-44
11:54-57			Jezus w Efraim	Jezus i rozgrywki polityczne
			11:54-57	11:45-46
				11:47-54
				11:55-57

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SKRÓT TEOLOGICZNY

Teologiczne znaczenie rozdziału 11 jest następujące:

1. Dalsze objawianie mocy i władzy Jezusa.
2. Śmierć Łazarza zawarta jest w Bożym planie w celu zapewnienia możliwości uwielbienia Jezusa (zob. 9:3).
3. Rozmowa Marty z Jezusem daje jej okazję do wspańiałego wyznania wiary i dalszego objawienia Jezusa (tj. jako zmartwychwstania i życia, w. 25).
4. Jezus teraz daje życie wieczne (ureczywistniona eschatologia). Wskreszenie Łazarza jest tego symbolem. Jezus ma władzę nad śmiercią!
5. Nawet wobec potężnego cudu niewiara trwa (tj. niewybaczalny grzech, zob. Temat specjalny w 5:21)!

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 11:1-16

¹Był pewien chory, Łazarz z Betanii, z miejscowości Marii i jej siostry Marty. ²Maria zaś była tą, która namaściła Pana olejkami i włosami swoimi otarła Jego nogi. Jej to brat Łazarz chorował. ³Siostry zatem posłały do Niego wiadomość: «Panie, oto choruje ten, którego Ty kochasz». ⁴Jezus usłyszawszy to rzekł: «Choroba ta nie zmierza ku śmierci, ale ku chwale Bożej, aby dzięki niej Syn Boży został otoczony chwałą». ⁵A Jezus miłował Martę i jej siostrę, i Łazarza. ⁶Mimo jednak że słyszał o jego chorobie, zatrzymał się przez dwa dni w miejscu pobytu. ⁷Dopiero potem powiedział do swoich uczniów: «Chodźmy znów do Judei!» ⁸Rzekli do Niego uczniowie: «Rabbi, dopiero co Żydzi usiłowali Cię ukamienować i znów tam idziesz?» ⁹Jezus im odpowiedział: «Czyż dzień nie liczy dwunastu godzin? Jeżeli ktoś chodzi za dnia, nie potknie się, ponieważ widzi światło tego świata. ¹⁰Jeżeli jednak ktoś chodzi w nocy, potknie się, ponieważ brak mu światła». ¹¹To powiedział, a następnie rzekł do nich: «Łazarz, przyjaciel nasz, zasnął, lecz idę, aby go obudzić». ¹²Uczniowie rzekli do Niego: «Panie, jeżeli zasnął, to wyzdrowieje». ¹³Jezus jednak mówił o jego śmierci, a im się wydawało, że mówi o zwyczajnym śnie. ¹⁴Wtedy Jezus powiedział im otwarcie: «Łazarz umarł, ¹⁵ale raduję się, że Mnie tam nie było, ze względu na was, abyście uwierzyli. Lecz chodźmy do niego!» ¹⁶Na to Tomasz, zwany Didymos, rzekł do współuczniów: «Chodźmy także i my, aby razem z Nim umrzeć».

11:1 „Był pewien chory” Jest to CZAS NIEDOKONANY, co sugeruje, że był chory od dłuższego okresu czasu. CZAS NIEDOKONANY można jednak także zinterpretować jako „zaczął być chory”.

▣ **„Łazarz”** Jest to hebrajskie imię „Eleazer”, oznaczające „Bóg pomaga” lub „Bóg jest pomocnikiem”. Jan zakłada, że czytelnicy wiedzą o przyjaźni Jezusa z Marią, Martą i Łazarzem (zob. Łk 10:38-42 – jedyna wzmianka na ich temat w Ewangeliach synoptycznych).

▣ **„z Betanii”** Jest to inne miejsce, niż Betania wspomniana w 1:28 i 10:40, leżąca nad Jordanem, w pobliżu Jerycha. Betania o której mowa tutaj znajduje się około trzech kilometrów na południowy wschód od Jerozolimy – na tym samym grzbiecie co Góra Oliwna. Było to ulubione miejsce zakwaterowania Jezusa podczas Jego pobytów w Jerozolimie.

▣ **„Marii”** Jest to hebrajskie imię „Miriam”.

▣ **„Marty”** Jest to aramejskie słowo oznaczające „panią”. Niezwykle jest to, że Marta, jako najstarsza, nie została wymieniona jako pierwsza; może wiązać się to z Łk 10:38-42.

11:2 „Maria zaś była tą, która namaściła Pana olejkami i włosami swoimi otarła Jego nogi” Werset 2 to kolejny dodatek redakcyjny Jana. To świadectwo oddania Marii (zob. 12:2-8) znajduje się także w Ewangelii Mateusza (zob. 26:6-13) oraz Marka (zob. 14:3-9). Kobieta, która namaściła stopy Jezusa w Łk 7:36ff to ktoś inny.

Werset ten odnosi się do wydarzenia, które nie zostało jeszcze opisane w Ewangelii Jana – pojawia się dopiero w rozdziale 12. Wiele osób zakłada, że Jan oczekiwał, że jego czytelnicy będą znali tę rodzinę z innych źródeł.

TEMAT SPECJALNY: NAMASZCZENIE W BIBLI (hebrajski CZASOWNIK, BDB 603, KB 643 I, RZECZOWNIK, BDB 603)

- A. Stosowane dla pielęgnacji/upiększenia (BDB 691 I. zob. Pwt 28:40; Rut 3:3; 2 Sam 12:20; 14:2; 2 Krn 28:15; Dn 10:3; Mich 6:15)
- B. Stosowane wobec gości (BDB 206, zob. Ps 23:5; Łk 7:38.46; J 11:2)
- C. Stosowane do leczenia/uzdrawiania (BDB 602, zob. Iz 61:1; Mk 6:13; Łk 10:34; Jak 5:14) [zastosowanie higieniczne w Ez 16:9]
- D. Stosowane jako przygotowanie do pogrzebu (zob. Mk 16:1; J 12:3.7; 19:39-40; zob. też 2 Kron 16:14 – werset ten nie zawiera jednak czasownika „namaszczać”)
- E. Stosowanie w znaczeniu religijnym (jakiejś rzeczy, BDB 602, zob. Rdz 28:18; 31:13 [steli]; Wj 29:36 [ołtarza]; Wj 30:26; 40:9-16; Kpł 8:10-13; Lb 7:1 [przybytku])
- F. Stosowane dla ustanawiania przywódców:
 - 1. Kapłanów
 - a. Aarona (Wj 28:41; 29:7; 30:30)
 - b. Synów Aarona (Wj 40:15; Kpł 7:36)
 - c. Ogólnie (Lb 3:3; Kpł 16:32)
 - 2. Królów
 - a. przez Boga (zob. 1 Sam 2:10; 2 Sam 12:7; 2 Krl 9:3.6.12; Ps 45:8; 89:21)
 - b. przez proroków (zob. 1 Sm 9:16; 10:1; 15:1.17; 16:3.12-13; 1 Krl 1:45; 19:15-16)
 - c. przez kapłanów (zob. 1 Krl 1:34.39; 2 Krl 11:12)
 - d. przez starszych (zob. Sdz 9:8.15; 2 Sam 2:7; 5:3; 2 Krl 23:30)
 - e. Jezusa jako mesjańskiego króla (zob. Ps 2:2; Łk 4:18 [Iz 61:1]; Dz 4:27; 10:38; Heb 1:9 [Ps 45:8])
 - f. naśladowców Jezusa (zob. 2 Kor 1:21; 1 J 2:20.27 [krzyżmo])
 - 3. Być może proroków (cf. 1 Krl 19:16; Iz 61:1)
 - 4. Niewierzących narzędzi boskiego ocalenia
 - a. Cyrusa (zob. Iz 45:1)
 - b. Króla Tyru (zob. Ez 28:14, gdzie użyte są metafory Ogrodu Eden)
 - 5. Termin tub tytuł „Mesjasz” oznacza „Namaszczony” („Pomazaniec”) (BDB 603), zob. Ps 2:2; 89:39; 132:10

Dz 10:38 to werset, w którym w namaszczeniu zaangażowane są wszystkie trzy Osoby Boskie. Jezus został namaszczony (zob. Łk 4:18; Dz 4:27; 10:38). Idea ta zostaje rozszerzona na wszystkich wierzących (zob. 1 J 2:27). Namaszczony stał się wieloma namaszczonymi! Może być to analogiczne do Antychrysta i antychrystów (zob. 1 J 2:18). Starotestamentowy symboliczny akt fizycznego namaszczenia olejem (zob. Wj 29:7; 30:25; 37:29) odnosi się do wszystkich, którzy zostali powołani i wyposażeni przez Boga do jakiegoś szczególnego zadania (tj. prorocy, kapłani i królowie). Słowo „Chrystus” jest tłumaczeniem hebrajskiego terminu „namaszczony” lub „Mesjasz”.

11:3 „Siostry zatem posłały do Niego wiadomość” Posłały wiadomość do Jezusa, który znajdował się w Perea, po drugiej stronie Jordanu.

☐ „**oto choruje ten, którego Ty kochasz**” Świadczy to o wyjątkowej więzi Jezusa z tą rodziną. Użyty jest tu grecki termin *fileō* – jednak w grece koine słowa *fileō* i *agapaō* stosowane są zamiennie (zob. w. 5; 3:35; 5:20).

11:4 „Choroba ta nie zmierza ku śmierci, ale ku chwale Bożej” Oznacza to, że Jezus wiedział, że Łazarz jest chory. Pozwolił mu umrzeć, żeby Ojciec mógł okazać przez Niego Swoją moc, wskrzeszając go z martwych. Choroby i cierpienie czasami są wolą Bożą (zob. 9:3; Księga Hioba; 2 Kor 12:7-10).

☐ „**chwale Bożej**” Czyny Jezusa objawiają „chwałę Bożą”. Zob. komentarz do 1:14.

▣ „aby dzięki niej Syn Boży został otoczony chwałą” Słowa „Boży” (GENETIVUS) brakuje w starożytnych greckich manuskryptach P⁴⁵ i P⁶⁶. Choroba ta miała przynieść chwałę zarówno Ojcu, jak i Synowi. W tej sytuacji chwała Jezusa jest czymś diametralnie różnym od tego, czego można by się spodziewać. W całej Ewangelii Jana słowo to odnosi się do Jego ukrzyżowania i uwielbienia. Wskreszenie Łazarza spowoduje, że przywódcy żydowski zaczną domagać się śmierci Jezusa.

11:5 Kolejny komentarz redakcyjny Jana (zob. w. 36).

11:6 „zatrzymał się przez dwa dni w miejscu pobytu” Jezus zwlekał, aż Łazarz umarł! Jezus nikogo nie faworyzował. Za tą chorobą stał Boży zamysł (zob. w. 15; 9:3).

11:7 „potem powiedział do swoich uczniów: «Chodźmy znów do Judei!»” Rozmowa, która następuje po tych słowach świadczy o tym, że uczniowie byli w pełni świadomi tego, że Żydzi chcieli ukamienować Jezusa (zob. w. 8; Jan 8:59; 10:31.39). Uczniowie okazują dziwne pomieszanie zarówno wiary, jak i strachu (zob. w. 16). Tomasz często uważa się za wątpiącego ucznia, ale tutaj jest on gotów umrzeć z Jezusem (zob. w. 16).

W Biblii *NT TransLine* (s. 345 #43) Michael Magill dokonuje trafnej obserwacji, iż „chodźmy” z w. 7 przeradza się w „lecz idę” w w. 11. Uczniowie bali się i mieli wątpiwości, ale Jezus był pewny siebie. To Tomasz dołącza do Jezusa („Chodźmy”) w w. 16!

11:9-10 Może być to sposób połączenia tego rozdziału z 8:12 i 9:4-5 (zob. 12:35). Werset 9a przewiduje odpowiedź twierdzącą.

Jest oczywista różnica pomiędzy tymi, którzy podążają za Bożą wolą (tj. Jezusem), a tymi, którzy tego nie robią (w. 10, Żydami). Jezus nie myli się idąc tam, gdzie prowadzi Go Bóg, ponieważ jest światłością świata!

Kontrast pomiędzy światłem a ciemnością był charakterystyczny dla żydowskiej literatury mądrościowej oraz pism z Qumran (tj. „Wojna synów światłości z synami ciemności”).

▣ „Jeżeli ... Jeżeli” Są to ZDANIA WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie.

11:11 „Łazarz, przyjaciel nasz, zasnął” CZASOWNIK jest tu zastosowany w CZASIE DOKONANYM STRONY BIERNEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO. Uczniowie często opacznie rozumieli Jezusa, ponieważ traktowali Jego wypowiedzi zbyt dosłownie (zob. w. 13). Użycie przez Jezusa tej metafory na określenie śmierci odzwierciedla jej stosowanie w ST (zob. Pwt 31:16; 2 Sam 7:12; 1 Krl 1:21; 2:10; 11:21. 43; 14:20 itd.). Polskie słowo „cmentarz” pochodzi od tego samego rdzenia co grecki termin oznaczający „spać”.

11:12 „jeżeli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ, którego prawdziwość zakładana jest z perspektywy autora lub dla jego celów literackich.

▣ „wyzdrowieje” Dosłownie jest to termin „będzie zbawiony” w starotestamentowym znaczeniu „fizycznego ocalenia” (zob. Jk 5:15). Uczniowie po raz kolejny źle zrozumieli Jezusa, dosłownie traktując Jego metaforyczny język (tj. „zasnął”). Niezrozumienie Jezusa przez Jego słuchaczy jest charakterystyczne dla Ewangelii Jana (zob. wersety 23-24). On pochodzi z wysokości – a oni z niskości. Bez pomocy Ducha (zesłanego w dzień Zielonych Świąt) nie są w stanie Go zrozumieć!

11:13 Jest to kolejna uwaga redakcyjna Jana.

11:14 „Jezus powiedział im otwarcie” Zobacz Temat specjalny: *Parrhēsia* w 7:4.

11:15 „raduję się, że Mnie tam nie było, ze względu na was, abyście uwierzyli” Jezus stwierdza, że powodem wskreszenia Łazarza nie była Jego przyjaźń z nim ani smutek Marii i Marty, tylko (1) zarówno wzmocnienie wiary uczniów (w. 14), jak i (2) zachęcenie żydowskiego tłumu do uwierzenia (w. 42). U Jana wiara jest procesem. Czasami się rozwija (u uczniów, zob. Jan 2:11), a czasami nie (słuchacze w 8:31-59).

11:16 Werset ten jasno ukazuje wiarę Tomasza. Był gotów umrzeć z Jezusem. Uczniowie potrzebowali przekonać się o władzy Jezusa nad śmiercią, której boi się cała ludzkość.

Imię Tomasz to aramejskie słowo „bliźniak” (kolejny komentarz redakcyjny) – po grecku „Didymos”. Synoptycy wymieniają go wśród Apostołów (zob. Mt 10:3; Mk 3:18; Łk 6:15); często wymieniany jest w Ewangelii Jana (zob. 11:16; 14:5; 20:24-29; 21:2). Zobacz Temat specjalny: Tabela imion Apostołów w 1:45.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 11:17-27

¹⁷Kiedy Jezus tam przybył, zastał Łazarza już do czterech dni spoczywającego w grobie. ¹⁸A Betania była oddalona od Jerozolimy około piętnastu stadiów ¹⁹i wielu Żydów przybyło przedtem do Marty i Marii, aby je pocieszyć po bracie. ²⁰Kiedy zaś Marta dowiedziała się, że Jezus nadchodzi, wysłała Mu na spotkanie. Maria zaś siedziała w domu. ²¹Marta rzekła do Jezusa: «Panie, gdybyś tu był, mój brat by nie umarł. ²²Lecz i teraz wiem, że Bóg da Ci wszystko, o cokolwiek byś prosił Boga». ²³Rzekł do niej Jezus: «Brat twój zmartwychwstanie». ²⁴Rzekła Marta do Niego: «Wiem, że zmartwychwstanie w czasie zmartwychwstania w dniu ostatecznym». ²⁵Rzekł do niej Jezus: «Ja jestem zmartwychwstaniem i życiem. Kto we Mnie wierzy, choćby i umarł, żyć będzie. ²⁶Każdy, kto żyje i wierzy we Mnie, nie umrze na wieki. Wierzysz w to?» ²⁷Odpowiedziała Mu: «Tak, Panie! Ja mocno wierzę, żeś Ty jest Mesjasz, Syn Boży, który miał przyjść na świat».

11:17 „już do czterech dni spoczywającego w grobie” Rabini twierdzili, że dusza ludzka pozostaje w pobliżu fizycznego ciała przez trzy dni. Jezus zwlekał aż minęły cztery dni, żeby była pewność, że Łazarz naprawdę nie żyje i jest już poza jakąkolwiek rabiniczną nadzieją.

11:18 „około piętnastu stadiów” Mamy tu kolejną uwagę redakcyjną Jana. Było to około trzech kilometrów.

11:19 „wielu Żydów przybyło przedtem do Marty i Marii” Jest to odmienne od charakterystycznego zastosowania słowa „Żydzi” przez Jana, zazwyczaj opisującego nim wrogów Jezusa. W tym kontekście jednak odnosi się ono po prostu do mieszkańców Jerozolimy, którzy znali tę rodzinę (zob. wersety 31, 33, 45).

11:20 „Maria zaś siedziała w domu” Zwyczajową żydowską pozycją żałobną było siedzenie na podłodze.

TEMAT SPECJALNY: OBRZĘDY ŻAŁOBNE

Izraelici okazywali swój smutek z powodu śmierci bliskiej osoby oraz w wyrazie skruchy zarówno za osobiste, jak i zbiorowe winy, na wiele sposobów:

1. rozdzielali szaty, Rdz 37:29.34; 44:13; Sdz 11:35; 2 Sam 1:11; 3:31; 1 Krl 21:27; Hi 1:20
2. zakładali wory, Rdz 37:34; 2 Sam 3:31; 1 Krl 21:27; Jer 48:37
3. ściągali buty, 2 Sam 15:30; Iz 20:3
4. kładli ręce na głowy, 2 Sam 13:19; Jer 2:37
5. sypali głowy prochem, Joz 7:6; 1 Sam 4:12; Neh 9:1
6. siedzieli na ziemi, Lam 2:10; Ez 26:16 (leżeli na ziemi, 2 Sam 12:16); Iz 47:1
7. bili się w piersi, 1 Sam 25:1; 2 Sam. 11:26; Nah. 2:7
8. robili nacięcia na ciele, Pwt 14:1; Jer 16:6; 48:37
9. pościli, 2 Sam 1:12; 12:16.21; 1 Krl 21:27; 1 Krn 10:12; Neh 1:4
10. śpiewali żałobne pieśni, 2 Sam 1:17; 2 Sam 3:31; 2 Krn 35:25
11. wrywali sobie lub golili włosy, Jer 48:37
12. obcinali brody, Jer 48:37
13. zasłaniali głowy lub twarze, 2 Sam. 15:30; 2 Sam 19:5

Były to zewnętrzne oznaki wewnętrznych uczuć.

11:21.32 „Marta rzekła ... gdybyś tu był, mój brat by nie umarł” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ, zwane „sprzecznym ze stanem faktycznym”. W związku z tym należałoby je rozumieć następująco: „Gdybyś tu był – a nie było cię – to mój brat by nie umarł – a umarł”. Słowa Marty i Marii (zob. w. 32) do Jezusa są identyczne. Musiały często o tym rozmawiać w ciągu tych czterech dni żałoby. Te dwie kobiety czuły się przy Nim wystarczająco pewnie, żeby wyrazić wobec Niego swoje zawołane rozczarowanie, że nie przyszedł wcześniej.

11:22 „Lecz i teraz wiem, że Bóg da Ci wszystko, o cokolwiek byś prosił Boga” Nie jest pewne, o co Marta prosi tutaj Jezusa, ponieważ w w. 39 jest zaskoczona wskrzeszeniem Łazarza.

11:23-24 „Brat twój zmartwychwstanie” Marta miała takie same poglądy na temat życia po śmierci jak faryzeusze, którzy wierzyli w fizyczne zmartwychwstanie w dniu ostatecznym. Przekonanie to oparte jest o ograniczony materiał dowodowy ze ST (zob. Dn 12:2; Hi 14:14; 19:25-27). Jezus przekształca to żydowskie pojmowanie w potwierdzenie Swojej władzy i mocy (zob. w. 25; Jan 14:6).

11:24 „w dniu ostatecznym” Chociaż prawdą jest, że Jan podkreśla bezpośredniość zbawienia (ureczywistniona eschatologia), nadal oczekuje spełnienia u kresu czasów. Wyraża to na kilka sposobów:

1. dzień sądu/zmartwychwstania (zob. 5:28-29; 6:39-40.44.54; 11:24; 12:48)
2. „godzina” (zob. 4:23; 5:25.28; 16:32)
3. drugie przyjście Chrystusa (zob. 14:3; możliwe, że wersety 14:18-19.28 oraz 16:16.22 odnoszą się do ukazywania się Jezusa po Jego zmartwychwstaniu, a nie do Jego eschatologicznego przyjścia)

11:25 „Rzekł do niej Jezus: «Ja jestem zmartwychwstaniem i życiem.»” Jest to kolejne z siedmiu stwierdzeń „Jam jest” Jezusa. W obliczu śmierci Łazarza zachęca On Martę, aby wierzyła, że Łazarz ożyje. Nadzieja ta zakorzeniona jest w Osobie i mocy Ojca oraz Jezusa (zob. 5:21). Zobacz też komentarz do 8:12.

Co zaskakujące, jeden wczesny manuskrypt zapisany na papirusie (P⁴⁵) oraz niektóre starołacińskie i syryjskie wersje wraz z Diatessaronem pomijają słowa „i życiem”. UBS³ nadaje jego włączeniu notę „B”, a UBS⁴ – notę „A” (pewne).

11:26 „Każdy, kto żyje i wierzy we Mnie, nie umrze na wieki” Tekst ten wyróżnia się kilkoma istotnymi cechami składniowymi:

1. powszechny zaimek „każdy”
2. IMIESŁOWY TERAŹNIEJSZE, wskazujące na potrzebę ciągłej wiary (wersety 25 i 26)
3. silne podwójne przeczenie odnośnie śmierci: „nigdy nie umrze”, gdzie w oczywisty sposób mowa jest o śmierci duchowej

U Jana życie wieczne jest dla wierzących rzeczywistością czasu teraźniejszego, a nie tylko jakimś przyszłym wydarzeniem. Łazarz ma wyrazić słowa Jezusa! Dla Jana życie wieczne jest rzeczywistością czasu teraźniejszego.

11:27 „Tak, Panie! Ja mocno wierzę, żeś Ty jest Mesjasz, Syn Boży, który miał przyjść na świat” Wypowiedź ta jest w CZASIE DOKONANYM. Jest to mocne wyznanie jej osobistej wiary w Jezusa jako obiecanego Mesjasza. Teologicznie jest ono równoważnikiem wyznania Piotra w Cezarei (zob. Mt 16).

Aby wyrazić swą wiarę, Marta posługuje się kilkoma różnymi tytułami:

1. Mesjasz (greckie Chrystus, Pomazaniec)
2. Syn Boży (starotestamentowy tytuł Mesjasza)
3. który miał przyjść (kolejny tytuł obiecanego przez Boga osoby, która miała zaprowadzić nową erę sprawiedliwości, zob. 6:14).

Jan posługuje się dialogiem jako techniką literacką przekazującą prawdę. W Ewangelii Jana znajduje się wiele wyznań wiary w Jezusa (zob. 1:29; 1:34; 1:41; 1:49; 4:42; 6:14; 6:69; 9:35-38; 11:27). Zobacz Temat specjalny: Stosowanie przez Jana czasownika „wierzyć” w 2:23.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 11:28-29

²⁸Gdy to powiedziała, odeszła i przywołała po kryjomu swoją siostrę, mówiąc: «Nauczyciel jest i woła cię». ²⁹Skoro zaś tamta to usłyszała, wstała szybko i udała się do Niego.

11:28 „Nauczyciel” Biblia NASB Study Bible zawiera w tym miejscu trafny komentarz: „Jest to znaczące określenie w ustach kobiety. Rabin nie nauczali kobiet (zob. Jan 4:27), ale Jezus często to robił”.

TEMAT SPECJALNY: KOBIETY W BIBLI

- I. Stary Testament
 - A. Kulturowo kobiety uważane były za własność

1. są wymienione na liście rzeczy stanowiących własność (Wj 20:17)
 2. traktowanie niewolnic (Wj 21:7-11)
 3. zobowiązania kobiet mogły być unieważnianie przez społecznie odpowiedzialnego mężczyznę (Lb 30)
 4. kobiety jako łupy wojenne (Pwt 20:10-14; 21:10-14)
- B. Praktycznie funkcjonowała obopólność
1. mężczyzna i kobieta stworzeni na obraz Boży (Rdz 1:26-27)
 2. czcij ojca i matkę (Wj 20:12 [Pwt 5:16])
 3. szanuj matkę i ojca (Kpł 19:3; 20:9)
 4. nazirejczykami mogli być mężczyźni i kobiety (Lb 6:1-2)
 5. córki mają prawo dziedziczenia (Lb 27:1-11)
 6. kobiety są częścią ludu przymierza (Pwt 29:10-12)
 7. słuchanie nauk ojca i matki (Prz 1:8; 6:20)
 8. synowie i córki Hemana (z rodu Lewiego) zajmowali się muzyką w Świątyni (1 Krn 25:5-6)
 9. synowie i córki będą prorokować w nowej erze (Jl 2:28-29)
- C. Kobiety pełniły przywódcze role
1. siostra Mojżesza, Miriam, nazwana jest prorokinią (Wj 15:20-21; zob. też Mich 6:4)
 2. kobiety obdarowane przez Boga umiejętnością przedzenia materiałów na Przybytek (Wj 35:25-26)
 3. zameżna kobieta, Debora, także prorokini (zob. Sdz 4:4), sądziła wszystkie pokolenia (Sdz 4:4-5; 5:7)
 4. Hulda była prorokinią kiedy król Jozjasz wezwał do czytania i objaśniania odnalezionej „księgi Prawa” (2 Krl 22:14; 2 Krn 34:22-27)
 5. królowa Estera, pobożna kobieta, uratowała Żydów w Persji

II. Nowy Testament

- A. Kulturowo kobiety – zarówno w judaizmie, jak i świecie greko-rzymskim – były obywatelami drugiej kategorii, posiadającymi niewiele praw i przywilejów (wyjątkiem była Macedonia).
- B. Kobiety w przywódczych rolach
1. Elżbieta i Maria, pobożne kobiety otwarte na Boże działanie (Łk 1-2)
 2. Anna, prorokini usługująca w Świątyni (Łk 2:36)
 3. Lidia, wierząca prowadząca kościół domowy (Dz 16:14-40)
 4. Cztery córki Filipa, dziewice-prorokinie (Dzieje 21:8-9)
 5. Feba, diakonisa kościoła w Kenchrach (Rz 16:1)
 6. Pryska (Pryscylla), współpracowniczka Pawła i nauczycielka Apollosa (Dz 18:26; Rz 16:3)
 7. Maria, Tryfena, Tryfoza, Persyda, Julia isiostra Nereusza – kobiety, które były współpracowniczkami Pawła (Rz 16:6-16)
 8. Junia (BW), być może kobieta-apostoł (Rz 16:7)
 9. Ewodia i Syntycha, współpracownice Pawła (Fil 4:2-3)

III. W jaki sposób współczesny wierzący ma równoważyć te różnorodne przykłady z Biblii?

- A. W jaki sposób odróżniać historyczne lub kulturowe prawdy, mające zastosowanie tylko w ich pierwotnym kontekście, od wiecznych prawd, obowiązujących dla wszystkich kościołów i wierzących we wszystkich wiekach?
1. Musimy bardzo poważnie traktować zamiar pierwotnego natchnionego autora. Pismo Święte jest Słowem Bożym i jedynym źródłem wiary i praktyki.
 2. Musimy odnieść się do natchnionych tekstów, które są w oczywisty sposób uwarunkowane historycznie.
 - a. kult (rytuały i liturgia) Izraela (zob. Dz 15; Gal 3)
 - b. judaizm I w. n.e.
 - c. w oczywisty sposób uwarunkowane historycznie wypowiedzi Pawła w 1 Koryntian:
 - (1) system prawny pogańskiego Rzymu (1 Kor 6)
 - (2) pozostawanie niewolnikiem (1 Kor 7:20-24)
 - (3) celibat (1 Kor 7:1-35)
 - (4) dziewice (1 Kor 7:36-38)
 - (5) pokarmy ofiarowane bożkom (1 Kor 8; 10:23-33)

(6) niegodne zachowania podczas Wieczerzy Pańskiej (1 Kor 11)

3. Bóg w pełni i jasno objawił się konkretnej kulturze konkretnych czasów. Musimy poważnie traktować to objawienie, ale nie każdy aspekt jego historycznego usytuowania. Słowo Boże zostało zapisane ludzkimi słowami i skierowane do konkretnej kultury w konkretnym czasie.

B. Interpretacja Biblii musi poszukiwać zamysłu pierwotnego autora. Co mówił do siebie współczesnych? Jest to zasadnicza i kluczowa kwestia dla właściwej interpretacji. Następnie jednak musimy zastosować to do własnych czasów. Prawdziwym problemem w interpretacji może być zdefiniowanie danego terminu. Czy poza funkcją pastora były także inne, które postrzegane były jako przywódcze? Czy diakonisy lub prorokinie były uważane za przywódców? Jest dość jasne, że w 1 Kor 14:34-35 i 1 Tm 2:9-15 Paweł stwierdza, że kobiety nie powinny przewodzić na publicznych zebraniach! Jak mam jednak zastosować to dzisiaj? Nie chcę, żeby kultura Pawła ani moja kultura uciszały Boże Słowo i Jego wolę. Być może czasy Pawła były zbyt ograniczające – możliwe też jednak, że to moje czasy są zbyt otwarte. Nie czuję się dobrze mówiąc, że słowa i nauczanie Pawła są warunkowymi, ograniczonymi do pierwszego wieku, lokalnymi prawdami sytuacyjnymi. Kim jestem, żeby mój umysł czy kultura zaprzeczały natchnionemu autorowi?!

Jednakże co mam zrobić, kiedy napotykam na biblijne przykłady kobiet-przywódców (nawet w pismach Pawła, zob. Rz 16)? Dobrym przykładem takiej sytuacji jest omówienie przez Pawła publicznych zebrań w 1 Kor 11-14. W 1 Kor 11:5 Paweł wydaje się pozwalać na to, aby kobiety prorokowały i modliły się na publicznych zebraniach z nakrytą głową, ale w 14:34-35 żąda, aby zachowały ciszę! W kościele były diakonisy (zob. Rz 16:1) i prorokinie (zob. Dz 21:9). Właśnie ta różnorodność daje mi swobodę, aby zidentyfikować uwagi Pawła (odnośnie zakazów skierowanych do kobiet) jako ograniczone do Koryntu i Efezu w I w. n.e. W obu tych kościołach występowały problemy z kobietami korzystającymi ze swojej nowo odnalezionej wolności (zob. Bruce Winter, *After Paul Left Corinth [Kiedy Paweł opuścił Korynt]*), co mogło sprawiać, że kościół miał problemy ze pozyskiwaniem swojego społeczeństwa dla Chrystusa. Ich wolność musiała zostać ograniczona, aby Ewangelia mogła skutecznie się rozprzestrzeniać.

Moje czasy są zupełnie inne niż czasy Pawła. W moich czasach Ewangelia może być ograniczana jeżeli komunikatywnym, wykształconym kobietom nie pozwoli się dzielić Ewangelią i przewodzić! Jaki jest ostateczny cel publicznych nabożeństw? Czyż nie ewangelizacja i czynienie uczniami? Czy Bóg może być uwielbiony i zadowolony z kobiet w roli przywódców? Biblia jako całość wydaje się odpowiadać „tak”!

Chcę podążać za Pawłem; moja teologia jest zasadniczo paulińska. Nie chcę być pod nadmiernym wpływem współczesnego feminizmu ani być przez niego manipulowany. Czuję jednak, że kościół zbyt opornie reaguje na oczywiste biblijne prawdy, takie jak niewłaściwość niewolnictwa, rasizmu, bigoterii czy seksizmu. Równie długo zajęło mu zajęcie właściwego stanowiska w kwestii przemocy wobec kobiet we współczesnym świecie. Bóg w Chrystusie uwolnił niewolnika i kobietę. Nie powinienem pozwalać, żeby kulturowo uwarunkowany tekst z powrotem ich uwięził.

Jeszcze jedna uwaga: jako interpretator zdaję sobie sprawę z tego, że kościół w Koryncie był bardzo zaburzony. Ceniono dary duchowe i chwalono się nimi. Być może kobiety także brały w tym udział. Jestem także przekonany, że Efez znajdował się pod wpływem fałszywych nauczycieli, którzy wykorzystywali kobiety jako zastępczych mówców w tamtejszych kościołach domowych.

C. Sugerowana dalsza lektura:

1. *How to Read the Bible For All Its Worth [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całe jej bogactwo]*, Gordon Fee i Douglas Stuart (s. 61-77)
2. *Gospel and Spirit: Issues in New Testament Hermeneutics [Ewangelia i Duch: zagadnienia hermeneutyki Nowego Testamentu]*, Gordon Fee
3. *Hard Sayings of the Bible [Trudne stwierdzenia Biblii]*, Walter C. Kaiser, Peter H. Davids, F. F. Bruce i Manfred T. Branch (s. 613-616; 665-667)

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 11:30-37

³⁰Jezus zaś nie przybył jeszcze do wsi, lecz był wciąż w tym miejscu, gdzie Marta wysłała Mu na spotkanie. ³¹Żydzi, którzy byli z nią w domu i pocieszali ją, widząc, że Maria szybko wstała i wyszła, udali się za nią, przekonani, że idzie do grobu, aby tam płakać. ³²A gdy Maria przyszła do miejsca, gdzie był Jezus, ujrawszy Go upadła Mu do nóg i rzekła do Niego: «Panie, gdybyś tu był, mój brat

by nie umarł». ³³Gdy więc Jezus ujrzał jak płakała ona i Żydzi, którzy razem z nią przyszli, wzruszył się w duchu, rozrzewnił i zapytał: «Gdzieście go położyli?» ³⁴Odpowiedzieli Mu: «Panie, chodź i zobacz!». ³⁵Jezus zapłakał. ³⁶A Żydzi rzekli: «Oto jak go miłował!» ³⁷Niektórzy z nich powiedzieli: «Czy Ten, który otworzył oczy niewidomemu, nie mógł sprawić, by on nie umarł?»

11:30 Jest to kolejny szczegół odnotowany przez naocznego świadka – Apostoła i autora Ewangelii.

11:33

GPNT „wzburzył się (w)_duchu i poruszył (w)_sobie”
BP „wzruszył się do głębi i wstrząśnięty”
BW „rozrzewnił się w duchu i wzruszył się”
BWP „wzruszył się bardzo i rozrzewniony zapytał”
PL „westchnął głęboko”

Dosłownie oznacza to „zachnął się w duchu”. Idiom ten zazwyczaj stosowany był do gniewu (zob. Dn 11:30 [LXX]; Mk 1:43; 14:5). W tym kontekście jednak preferowane jest tłumaczenie wyrażające głębokie emocje (zob. w. 38). Chociaż niektórzy komentatorzy są zdania, że to silne uczucie, być może gniew, skierowane było na śmierć, Jezus miał prawdziwie ludzkie emocje (zob. w. 33, 35, 36, 38) i tutaj okazuje je swoim przyjaciółom.

11:35 „Jezus zapłakał” Jest to najkrótszy werset w Biblii. Śmierć nie była Bożą wolą dla tej planety. Jest skutkiem ludzkiego buntu. Jezus czuje ból straty bliskiej osoby. Współczuje wszystkim Swoim naśladowcom w ich życiowych doświadczeniach!

Płacz Jezusa był cichy i osobisty – nie był to publiczny lament taki jak w w. 33.

11:37 Pytanie to przewiduje odpowiedź twierdzącą. Także Marta (w. 21) i Maria (w. 32) były tego zdania.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 11:38-44

³⁸A Jezus ponownie, okazując głębokie wzruszenie, przyszedł do grobu. Była to pieczara, a na niej spoczywał kamień. ³⁹Jezus rzekł: «Usuńcie kamień!» Siostra zmarłego, Marta, rzekła do Niego: «Panie, już cuchnie. Leży bowiem od czterech dni w grobie». ⁴⁰Jezus rzekł do niej: «Czyż nie powiedziałem ci, że jeśli uwierzysz, ujrzysz chwałę Bożą?» Usunięto więc kamień. ⁴¹Jezus wznosił oczy do góry i rzekł: «Ojcze, dziękuję Ci, żeś mnie wysłuchał. ⁴²Ja wiedziałem, że mnie zawsze wysłuchujesz. Ale ze względu na otaczający Mnie lud to powiedziałem, aby uwierzyli, żeś Ty Mnie posłał». ⁴³To powiedziawszy zawołał donośnym głosem: «Łazarzu, wyjdź na zewnątrz!» ⁴⁴I wyszedł zmarły, mając nogi i ręce powiązane opaskami, a twarz jego była zawinięta chustą. Rzekł do nich Jezus: «Rozwiążcie go i pozwólcie mu chodzić!».

11:38 „pieczara” W tym okresie w Palestynie groby były:

1. Naturalnymi jaskiniami (*Baba Bathra* 6:8)
2. Jaskiniami wykutymi w skałach i zapieczętowanymi okrągłymi kamieniami staczanymi do rowków
3. Dziurami wykopanymi w ziemi i przykrytymi wielkimi kamieniami

Na podstawie badań archeologicznych okolic Jerozolimy najbardziej prawdopodobna jest w tym przypadku opcja #1.

11:39 „Usuńcie kamień” Wielki kamień staczany do rowka był metodą zabezpieczania grobów przed rabusiami i zwierzętami.

☐ „Leży bowiem od czterech dni w grobie” Jest to grecki idiom – dosłownie „jest czterodniowy”.

11:41 „Jezus wznosił oczy do góry” Zwyczajną postawą Żyda podczas modlitwy były ręce i oczy (otwarte) zwrócone w kierunku nieba. Jest to idiom oznaczający modlitwę (zob. 17:1).

☐ „żeś mnie wysłuchał” Jezus „słucha” Ojca (zob. 8:26.40; 15:15), a Ojciec „wysłuchuje” Syna. Ci, którzy „słuchają” Jezusa, mają życie wieczne. Jest to ciąg dalszy gry słowami „widzieć” i „słyszeć”, analogicznej do „przyjmować” (1:12) i „wierzyć” (3:16). Łazarz „usłyszał” głos Jezusa i ożył.

11:42 Zdanie to wyraża cel modlitwy i cudu Jezusa. Jezus często dokonywał cudów po to, żeby zachęcić do wiary Swoich uczniów, a w tym przypadku – pobudzić do wiary także Żydów z Jerozolimy.

Z teologicznego punktu widzenia Jezus po raz kolejny podkreśla władzę Ojca i Jego pierwszeństwo w Swoich dziełach (zob. 5:19.30; 8:28; 12:49; 14:10). Cud ten objawia bliską relację Jezusa z Ojcem. Zobacz Temat specjalny: Wysłać (*apostellō*) w 5:24.

11:43 „zawołał donośnym głosem: «Łazarzu, wyjdź na zewnątrz!»” Niektórzy twierdzą, że gdyby Jezus nie zawołał Łazarza po imieniu, ożyłby cały cmentarz!

11:44 Zwłoki były przygotowywane do pogrzebu poprzez umycie wodą, a następnie zawinięcie w lniane pasy na przemian z wonnościami, które łagodziły przykry zapach. Zmarłych trzeba było pochować w ciągu dwudziestu czterech godzin, ponieważ Żydzi nie balsamowali zwłok.

TEMAT SPECJALNY: PRAKTYKI POGRZEBOWE

- I. Mezopotamia
 - A. Właściwy pogrzeb był bardzo istotny dla szczęśliwego życia pozagrobowego, które często postrzegane było jako przedłużenie tego życia (zob. Temat specjalny: Gdzie są zmarli?).
 - B. Przykład mezopotamskiego przekleństwa: „Oby ziemia nie przyjęła waszych zwłok”.
- II. Stary Testament
 - A. Właściwy pogrzeb był bardzo ważny (zob. Koh 6:3)
 - B. Odbywał się bardzo szybko (zob. pogrzeb Sary w Rdz 23 i Racheli w Rdz 35:19; patrz też Pwt 21:23)
 - C. Niewłaściwy pogrzeb był oznaką odrzucenia i grzechu:
 1. Pwt 28:26
 2. Iz 14:20
 3. Jer 8:2; 22:19
 - D. Zmarłych grzebano w miarę możliwości w kryptach rodzinnych znajdujących się w okolicy („spoczął ze swoimi przodkami”)
 - E. Żydzi nie praktykowali balsamowania zwłok, jak to robiono w Egipcie. Ludzkość powstała z prochu i musi obrócić się z powrotem w proch (zob. Rdz 3:19; Ps 103:14; Ps 104:29). Zobacz też Temat specjalny: Kremacja.
 - F. W judaizmie rabinistycznym trudno było znaleźć równowagę pomiędzy odpowiednim szacunkiem i obchodzeniem się ze zwłokami a koncepcją ceremonialnej nieczystości związaną z ciałami zmarłych.
- III. Nowy Testament
 - A. Pogrzeb następował niedługo po śmierci – zazwyczaj w ciągu dwudziestu czterech godzin. Żydzi często czuwali przy grobie przez trzy dni, wierząc że w tym czasie dusza mogłaby powrócić do ciała (zob. J 11:39)
 - B. Pogrzeb obejmował umycie ciała i owinięcie go wonnościami (zob. J 11:44; 19:39-40).
 - C. W Palestynie w I w. n.e. nie funkcjonowały oddzielne żydowskie ani chrześcijańskie obrządku pogrzebowe (nie wkładano też do grobów żadnych przedmiotów).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 11:45-46

⁴⁵Wielu więc spośród Żydów przybyłych do Marii ujrzawszy to, czego Jezus dokonał, uwierzyło w Niego. ⁴⁶Niektórzy z nich udali się do faryzeuszów i donieśli im, co Jezus uczynił.

11:45 „Wielu więc spośród Żydów ... uwierzyło w Niego” To właśnie jest tematem Ewangelii Jana, stwierdzonym w 2:-30-31. Przewija się on przez całą jej treść (zob. 2:23; 7:31; 8:30; 10:42; 11:45; 12:11.42). Należy jednak ponownie podkreślić, że wiara w Ewangelii Jana ma różne poziomy i nie zawsze jest to zbawcza wiara (zob. 2:23-25; 8:30ff). Zobacz Temat specjalny w 2:23.

11:46 „Niektórzy z nich udali się do faryzeuszów i donieśli im, co Jezus uczynił” Poziom duchowej ślepoty w obliczu tak cudownego nauczania i potężnych cudów jest zaskakujący. Jezus jednak dzieli wszystkie grupy na tych, którzy Mu ufają i tych, którzy odrzucają prawdę o Nim. Nawet potężny cud taki jak ten nie wywołuje wiary (zob. Łk 16:30-31).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 11:47-53

⁴⁷Wobec tego arcykapłani i faryzeusze zwołali Wysoką Radę i rzekli: «Cóż my robimy wobec tego, że ten człowiek czyni wiele znaków? ⁴⁸Jeżeli Go tak pozostawimy, to wszyscy uwierzą w Niego, i przyjdą Rzymianie, i zniszczą nasze miejsce święte i nasz naród». ⁴⁹Wówczas jeden z nich, Kajfasz, który w owym roku był najwyższym kapłanem, rzekł do nich: «Wy nic nie rozumiecie i nie bierzecie tego pod uwagę, ⁵⁰że lepiej jest dla was, gdy jeden człowiek umrze za lud, niż miałby zginąć cały naród». ⁵¹Tego jednak nie powiedział sam od siebie, ale jako najwyższy kapłan w owym roku wypowiedział proroctwo, że Jezus miał umrzeć za naród, ⁵²a nie tylko za naród, ale także, by rozproszone dzieci Boże zgromadzić w jedno. ⁵³Tego więc dnia postanowili Go zabić.

11:47 „arcykapłani i faryzeusze zwołali Wysoką Radę” Odnosi się to do Sanhedrynu, najwyższego sądu żydowskiego w Jerozolimie. Liczył on 70 członków. Najwyżsi kapłani należeli do grupy religijnej zwanej saduceuszami, którzy wierzyli tylko w pisma Mojżesza i zaprzeczali zmartwychwstaniu. Faryzeusze byli najpopularniejszą, legalistyczną grupą wyznającą (1) cały ST; (2) posługiwanie aniołów; (3) życie pozagrobowe. Zjednoczenie się tych dwóch antagonistycznych grup w jakimkolwiek celu jest niezwykle. Zobacz Temat specjalny: Sanhedryn w 3:1.

▣ „ten człowiek czyni wiele znaków” Nazwanie Jezusa „tym człowiekiem” jest pejoratywnym sposobem nie wymienienia Jego imienia. Niesamowite jest także to, że w obliczu tak wielkich cudów jak wskrzeszenie Łazarza ich uprzedzenie tak dalece zaślepiło ich oczy (zob. 2 Kor 4:4).

11:48 „Jeżeli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie.

▣ „wszyscy uwierzą w Niego” Zazdrość oraz różnice teologiczne były źródłem ich nieufności oraz strachu przed Jezusem. „Wszyscy” mogło obejmować nawet Samarytan i pogan (zob. 10:16). Ich obawy miały także aspekt polityczny (tj. rzymskie panowanie).

▣ „przyjdą Rzymianie, i zniszczą nasze miejsce święte i nasz naród” Jest to jedna z ironicznych przepowiedni zawartych w Ewangelii Jana – słowa te spełniły się bowiem dosłownie w 70 r. n. e. za rzymskiego generała (późniejszego cesarza) Tytusa.

Polityczna rzeczywistość rzymskiej dominacji stanowiła integralną część żydowskiej nadziei odnoszącej się do końca czasów (eschatologicznej). Żydzi wierzyli, że Bóg ześle religijną/militarną postać, podobną do Sędziów ze ST, aby fizycznie ocalić ich od Rzymu. Kilku pretendentów do tytułu Mesjasza wszczynało w Palestynie bunty, aby spełnić te oczekiwania.

Jezus twierdził, że Jego królestwo nie jest umiejscowionym w czasie ani politycznym panowaniem (zob. 18:36), ale królestwem duchowym, którego globalne wypełnienie nastąpi w przyszłości (tj. objawienie). Twierdził, że wypełnia proroctwa ST, ale nie w dosłownym, żydowskim i nacjonalistycznym sensie. Z tego powodu został odrzucony przez większość współczesnych Sobie Żydów.

11:49 „Kajfasz, który w owym roku był najwyższym kapłanem” Urząd najwyższego kapłana miał być dożywotnią funkcją przekazywaną dzieciom (zob. Wj 28), ale pod rzymską okupacją był on sprzedawany temu, kto zaoferował za niego największą sumę, ponieważ wiązał się z lukratywnym handlem na Górze Oliwnej i na terenie Świątyni. Kajfasz był najwyższym kapłanem w latach 18-36 n.e. (był on zięciem Annasza, najwyższego kapłana w latach 6-15 n.e.)

11:50-52 Jest to kolejny przykład ironii Jana. Kajfasz głosi Ewangelię!

11:50 „jeden człowiek umrze za lud” Starotestamentowym tłem tej wypowiedzi jest żydowskie przekonanie o „zbiorowości”. Jedna osoba (dobra lub zła) mogła wpływać na wszystkich (np. Adam/Ewa; Achan). Koncepcja ta stała się podmurowaniem systemu ofiarniczego, a szczególnie Dnia Przebłągania (Kpł 16), w którym jedno

niewinne zwierzę ponosiło grzech całego narodu. Na tym zasadza się mesjańska idea stojąca za Iz 53. W NT koncepcję tę odzwierciedla typologia Adam/Chrystus z Rz 5:12-21.

11:51

GPNT „miał Jezus umrzeć”

BP, BW, BWP „Jezus miał umrzeć”

PL „Jezus ma umrzeć”

W słowniku teologii i egzegezy ST NIDOTTE (tom 1, s. 326) zawarto ciekawe spostrzeżenie na temat teologicznego zastosowania czasownika *mellō* („musieć”, „być pewnym”) w kontekście Bożej woli dla odkupieńczego dzieła Chrystusa.

1. Mk 10:32
2. Mt 17:22
3. Łk 9:31.44; 24:21; Dz 26:23
4. J 7:39; 11:51; 12:33; 14:22; 18:32

Słowo to zastosowano także do konieczności zdrady Judasza.

1. Łk 22:23
2. J 6:71; 12:4

W Dziejach Apostolskich Łukasz używa tego słowa do wypełnienia prorocत्व (zob. Dz 11:28; 24:15; 26:22). Wszystkie wydarzenia związane z odkupieniem znajdowały się w Bożych rękach (zob. Dz 2:23; 3:18; 4:28; 13:29)!

11:52 „ale także, by rozproszone dzieci Boże zgromadzić w jedno” Wydaje się, że jest to komentarz redakcyjny Jana, mogący być analogią do 10:16. Słowa te mogą odnosić się do:

1. Żydów mieszkających poza Palestyną
2. Pół-żydów, takich jak Samarytanie
3. Pogan

Najbardziej trafna wydaje się tu możliwość #3. O którąkolwiek jednak chodzi, śmierć Jezusa przyniesie jedność „wierzącej” ludzkości (zob. 1:29; 3:16; 4:42; 10:16).

11:53 „Tego więc dnia postanowili Go zabić” Jest to powracający temat w Ewangelii Jana (zob. 5:18; 7:19; 8:59; 10:39; 11:8).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 11:54

⁵⁴Odtąd Jezus już nie występował wśród Żydów publicznie, tylko odszedł stamtąd do krainy w pobliżu pustyni, do miasteczka, zwanego Efraim, i tam przebywał ze swymi uczniami.

11:54 „Odtąd Jezus już nie występował wśród Żydów publicznie” 12 rozdział Ewangelii Jana to ostatnia próba przekonania przywódców żydowskich przez Jezusa.

Słowo tłumaczone w Ewangelii Jana jako „publicznie” lub „jawnie” (zob. 7:26; 11:54; 18:20) zazwyczaj oznacza „odważnie”. Zobacz Temat specjalny w 7:4.

▣ „miasteczka, zwanego Efraim” Miasteczko to mogło mieścić się obok Betel w Samarii (zob. 2 Krn 13:19).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 11:55-57

⁵⁵A była blisko Pascha żydowska. Wielu przed Paschą udawało się z tej okolicy do Jerozolimy, aby się oczyścić. ⁵⁶Oni więc szukali Jezusa i gdy stanęli w świątyni, mówili jeden do drugiego: «Cóż wam się zdaje? Czyżby nie miał przyjść na święto?» ⁵⁷Arcykapłani zaś i faryzeusze wydali polecenie, aby każdy, ktokolwiek będzie wiedział o miejscu Jego pobytu, doniósł o tym, aby Go można było pojmać.

11:55-57 Wersety te łączą rozdziały 11 i 12.

11:55 „aby się oczyścić” Odnosi się do rytualnych oczyszczeń w przygotowaniu do Paschy. Czas nauczania, głoszenia Ewangelii i służby Jezusa w Palestynie nadal pozostaje przedmiotem dyskusji. Ewangelie synoptyczne ułożone są w taki sposób, że możliwy jest rok lub dwa. U Jana natomiast (doroczne) Święto Paschy pojawia

się kilka razy. Bezspornie wymienione są trzy (zob. 2:13; 6:4 i 11:55), a przynajmniej jeszcze jedna może kryć się pod „świętem” z 5:1.

11:57 Jest to kolejna redakcyjna uwaga Jana.

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Dlaczego Jezus pozwolił Łazarzowi umrzeć?
2. Do kogo skierowany był ten cud?
3. Jaka jest różnica pomiędzy wskrzeszeniem a ożywieniem?
4. Dlaczego przywódcy żydowscy byli tak oburzeni wskrzeszeniem Łazarza?

ROZDZIAŁ 12 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
MĘKA I ZMARTWYCHWSTANIE JEZUSA CHRYSZTUSA WYPADKI POPRZEDZAJĄCE				
Uczta w Betanii	Namaszczenie Jezusa przez Marię w Betanii	Namaszczenie w Betanii	Namaszczenie w Betanii	Namaszczenie Jezusa
12:1-11	12:1-11	12:1-11	12:1-11	12:1-2
Uroczysty wjazd do Jerozolimy	Wjazd Jezusa do Jerozolimy	Królewski wjazd do Jerozolimy	Uroczysty wjazd do Jerozolimy	12:3-8
12:12-19	12:12-19	12:12-19	12:12-19	12:9-11
Godzina Syna Człowieczego	Prośba Greków	Godzina śmierci godziną uwielbienia	Godzina Syna Człowieczego	Wjazd Jezusa do Jerozolimy
12:20-26	12:20-36	12:20-50	12:20-26	12:12-19
12:27-36			Wywyższenie Syna	Jezus ziarnem pszenicy
Niedowiarstwo Żydów			12:27-36	12:20-26
12:37-50	Wierzący i niewierzący w Judei		Niedowiarstwo Żydów	12:27-33
	12:37-43		12:37-50	12:34-36
				Przyczyny i skutki niewiary w Jezusa
	Sąd przez Słowo			12:37-43
	12:44-50			12:44-50

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit

2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 12:1-50

- A. Wszystkie cztery Ewangelie odnotowują namaszczenie Jezusa przez kobietę. Świadczy to o tym, że wydarzenie to musiało być znaczące dla ich autorów. Jednakże Mk 14:3-9, Mt 26:6-13 oraz J 12:2-8 identyfikują ją jako Marię z Betanii, siostrę Łazarza, podczas gdy Łk 7:36-50 opisuje ją jako grzeszną kobietę w Galilei.
- B. W rozdziale 12 kończy się publiczna służba Jezusa (zob. w. 35). Wielokrotnie próbował wzbudzić wiarę u przywódców żydowskich. Rozdział 11 opisuje Jego próbę przywiedzenia do wiary mieszkańców Jerozolimy.
- C. W tym rozdziale wymienione są cztery grupy ludzi:
 1. Tłum, który był świadkiem wskrzeszenia Łazarza: w. 17
 2. Tłum z Jerozolimy: w. 9
 3. Tłum pielgrzymów przybyłych na święto Paschy, wersety 12, 18, 29, 34
 4. Być może tłum pogan, w. 20
 5. Być może tłum przywódców żydowskich, którzy w Niego uwierzyli, w. 42

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 12:1-8

¹Na sześć dni przed Paschą Jezus przybył do Betanii, gdzie mieszkał Łazarz, którego Jezus wskrzesił z martwych. ²Urządzono tam dla Niego ucztę. Marta posługiwała, a Łazarz był jednym z zasiadających z Nim przy stole. ³Maria zaś wzięła funt szlachetnego i drogocennego olejku nardowego i namaściła Jezusowi nogi, a włosami swymi je otarła. A dom napelniał się wonią olejku. ⁴Na to rzekł Judasz Iskariota, jeden z uczniów Jego, ten, który miał Go wydać: ⁵«Czemu to nie sprzedano tego olejku za trzysta denarów i nie rozdano ich ubogim?» ⁶Powiedział zaś to nie dlatego, jakoby dbał o biednych, ale ponieważ był złodziejem, i mając trzos wykradał to, co składano. ⁷Na to Jezus powiedział: «Zostaw ją! Przechowała to, aby [Mnie namaścić] na dzień mojego pogrzebu. ⁸Bo ubogich zawsze macie u siebie, ale Mnie nie zawsze macie».

12:1 „sześć dni przed Paschą” Kolejność wydarzeń jest tu inna niż w Mt 26:2. Należy pamiętać, że Ewangelie nie skupiają się przede wszystkim na chronologii, tylko na reprezentatywnych czynach Jezusa, odzwierciedlających prawdę o Jego osobie i dziele. Ewangelie nie są biografiami, tylko traktatami ewangelizacyjnymi skierowanymi do konkretnych grup docelowych.

12:2 „Urządzono” Wydaje się to odnosić do mieszkańców Betanii, którzy wydali ucztę dla Jezusa i Jego uczniów dla uczczenia wskrzeszenia Łazarza. W Mt 26:6 wydarzenia te rozgrywają się jednak w domu Szymona Trędowatego.

12:3 „funt” Było to łacińskie określenie rzymskiego funta, równego niecałe 350 gramów. Ten drogocenny olejek mógł stanowić posag Marii. Wiele niezamężnych kobiet nosiło takie pachnidła w buteleczkach na szyi.

GPNT
BP
BW

„pachnidła nardu prawdziwego wielkiej_ceny”
„czystego, kosztownego olejku nardowego”
„czystej, bardzo drogiej maści nardowej”

BWP „prawdziwego, cennego olejku nardowego”
PL „czystego, bardzo drogiego olejku nardowego”

Istnieje wiele domysłów na temat znaczenia tego PRZYMIOTNIKA: (1) czysty, (2) płynny lub (3) nazwa miejsca. Sam olejek pozyskiwany był z aromatycznego korzenia z Himalajów, który był bardzo drogi. Zob. James M. Freeman, *Manners and Customs of the Bible [Biblijne zwyczaje i obyczaje]*, s. 379-380.

▣ „namaściła Jezusowi nogi” Inne ewangeliczne relacje z tego wydarzenia (wyrażającego być może wdzięczność Marii za wskrzeszenie Łazarza, w. 2) mówią o kobiecie, która namaściła głowę Jezusa. Najwidoczniej Maria namaściła całe Jego ciało – zaczynając od głowy i kończąc na stopach. Stopy Jezusa były odsłonięte, ponieważ spoczywał przy niskim stole opierając się na lewym łokciu.

Jest to kolejny janowy dwuznacznik. Wonności tej używano do przygotowania ciała do pogrzebu (zob. 19:40). Możliwe, że Maria zrozumiała więcej z przesłania Jezusa na temat Jego zbliżającej się śmierci, niż Jego uczniowie (zob. w. 7). Zobacz Temat specjalny: Namaszczenie w 11:2.

▣ „A dom napelnił się wonią olejku” Cóż za obrazowy szczegół (redakcyjny) podany przez naocznego świadka! Jan dobrze pamięta tę chwilę!

12:4 „Judasza Iskariota” Termin „Iskariota” ma dwie możliwe etymologie: (1) miasto w Judzie (Keriot – zob. Joz 15:25) lub (2) określenie oznaczające „sztylet zamachowca”. Ze wszystkich ewangelistów Jan opisuje Judasza w najostrzejszych słowach (zob. w. 6). Zobacz komentarz do 6:70-71.

▣ „wydać” Jest to kolejny komentarz redakcyjny. Użyte tu greckie słowo zazwyczaj nie łączy się ze zdradą – dosłownie oznacza „przekazać” w sensie prawnym lub w sensie powierzenia czegoś komuś innemu. Zob. komentarz do 18:2.

12:5 „trzysta denarów” Denar stanowił dzienną wypłatę żołnierza i pracownika fizycznego, więc była to blisko równowartość rocznych zarobków.

12:6 Werset ten to kolejna uwaga redakcyjna. Ewangelia Jana potępia Judasza bardziej niż wszystkie inne.

▣
GPNT, BW „sakiewkę”
BP, BWP „trzos”
PL „sakiewką”

Słowo to oznacza „małe pudełko”. Pierwotnie były one wykorzystywane przez muzyków do przenoszenia ustników.

▣ „wykradał to, co składano” Greckie określenie oznacza „nosić”. Zostało ono tu użyte w dwóch różnych znaczeniach: (1) nosił pudełko, ale także (2) „wynosił” jego zawartość. Zdanie to mogło zostać zawarte w tym miejscu, aby pokazać, że troska Judasza o ubogich w w. 5 była w rzeczywistości wymówką dla kradzieży dla siebie.

12:7 Jest to dziwny werset. W oczywisty sposób łączy ten akt hojności i oddania z podobną procedurą odbywającą się przy pochówku (zob. 19:40). Jest to kolejna profetyczna wypowiedź Jana.

12:8 „Bo ubogich zawsze macie u siebie” Słowa te łączą się z Pwt 15:4.11. Nie było to stwierdzenie ubliżające ubogim, tylko podkreślające obecność Jezusa jako Mesjasza (zob. w. 35; 7:33; 9:4). ST wyróżnia się spośród literatury starożytnego Bliskiego Wschodu pod względem praw ubogich i nakazanej troski o nich.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 12:9-11

⁹Wielki tłum Żydów dowiedział się, że tam jest; a przybyli nie tylko ze względu na Jezusa, ale także by ujrzeć Łazarza, którego wskrzesił z martwych.¹⁰ Arcykapłani zatem postanowili stracić również Łazarza,¹¹ gdyż wielu z jego powodu odłączyło się od Żydów i uwierzyło w Jezusa.

12:9 „Wielki tłum Żydów dowiedział się, że tam jest” Jest to niezwykle zastosowanie słowa „Żydzi” u Jana. Zazwyczaj odnosi się ono do przywódców religijnych przeciwnych Jezusowi. Jednakże w 11:19.45 i 12:17 wydaje się ono odnosić do mieszkańców Jerozolimy, którzy przyjaźnili się z Łazarzem i przyszli na jego pogrzeb.

12:10 „Arcykapłani zatem postanowili stracić również Łazarza” Chcieli pozbyć się dowodów! Powodował nimi strach (zob. 11:48) i zazdrość (zob. 11:48; Jan 12:11).

Musieli oni myśleć, że dokonany przez Jezusa akt wskrzeszenia był jednorazowym, rzadkim przypadkiem. Ślepotą i uprzedzenia tych żydowskich przywódców odzwierciedlają mrok, w którym żyje upadła ludzkość.

12:11 Werset ten odnosi się do w. 11:45. Zobacz Temat specjalny: Stosowanie przez Jana czasownika „wierzyć” w 2:23.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 12:12-19

¹²Nazajutrz wielki tłum, który przybył na święto, usłyszawszy, że Jezus przybywa do Jerozolimy, ¹³wziął gałązki palmowe i wybiegł Mu naprzeciw. Wołali: Hosanna! Błogosławiony, który przychodzi w imię Pańskie oraz «Król izraelski!» ¹⁴A gdy Jezus znalazł osiołka, dosiadł go, jak jest napisane: ¹⁵Nie bój się, Córo Syjońska! Oto Król twój przychodzi, siedząc na osłędzie. ¹⁶Z początku Jego uczniowie tego nie zrozumieli. Ale gdy Jezus został uwielbiony, wówczas przypomnieli sobie, że to o Nim było napisane i że tak Mu uczynili. ¹⁷Dawał więc świadectwo ten tłum, który był z Nim wówczas, kiedy Łazarza z grobu wywołał i wskrzesił z martwych. ¹⁸Dlatego też tłum wyszedł Mu na spotkanie, ponieważ usłyszał, że ten znak uczynił. ¹⁹Faryzeusze zaś mówili jeden do drugiego: «Widzicie, że nic nie zyskujecie? Patrz - świat poszedł za Nim».

12:12-19 Jest to relacja Jana z triumfalnego wjazdu Jezusa do Jerozolimy (zob. Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Łk 19:29-38).

12:12 „wielki tłum, który przybył na święto” Żydowscy mężczyźni zobowiązani byli do uczestnictwa w trzech obowiązkowych dniach świątecznych (zob. Wj 23:14-17; Kpł 23; Pwt 16:16). Życiowym marzeniem Żydów mieszkających poza Palestyną (w diasporze) było uczestnictwo w święcie w Jerozolimie. Podczas tych wyznaczonych świąt populacja Jerozolimy zwiększała się od trzech do pięciu razy w porównaniu z liczbą mieszkańców w ciągu roku. Fraza ta odnosi się do tej ogromnej liczby zainteresowanych pielgrzymów, którzy słyszeli o Jezusie i chcieli Go zobaczyć (zob. 11:56).

12:13 „gałązki palmowe” Nie jest to zwykle określenie gałęzi palmowych. Niektórzy są zdania, że palmy porastały niegdyś zbocza Góry Oliwnej (tj. Józef Flawiusz), inni zaś twierdzą, że były one importowane z Jerycha. Wydaje się, że stanowiły one symbol zwycięstwa lub triumfu (zob. Ap 7:9). Co roku używano ich podczas rytuałów związanych ze Świętem Namiotów (zob. Kpł 23:40) i Paschą (tradycja z okresu machabejskiego).

▣ „**Wołali**” Użyto tu CZASU NIEDOKONANEGO, oznaczającego (1) czynność powtarzaną w przeszłości lub (2) rozpoczęcie czynności w przeszłości.

▣ „**Hosanna**” Określenie to oznaczało „zbaw teraz” lub „zbaw proszę” (zob. Ps 118:25-26). W czasie odprawiania rytuałów paschalnych w czasie przemarszu pielgrzymów do Świątyni recytowano psalmy Hillela (zob. Ps 113-118). Wiele tych działań i fraz było powtarzanych co roku w czasie święta Paschy. Jednak tym konkretnym razem znalazły one swoje ostateczne znaczenie w Jezusie! Tłum to przeczuwał. Przyznali to faryzeusze.

▣ „**który przychodzi w imię Pańskie**” Właśnie to twierdził Jezus. To on był Tym, który został posłany przez Boga! Reprezentował JHWH.

▣

GPNT, BP, PL
BW
BWP

„Król Izraela”
„król Izraela”
„Oto Król izraelski”

Fraza ta nie była częścią Psalmu – została dodana przez tłum. Wydaje się, że jest to bezpośrednie odwołanie do Jezusa jako Mesjańskiego Króla obiecane w 2 Sam 7 (zob. J 1:49; 19:19).

12:14 „osiołka” Osły były królewskimi wierzchowcami bitewnymi królów izraelskich (zob. 1 Król 1:33.38.44 [w polskich przekładach „mulica” – przyp. tłum.]). Tylko król jeździł na swoim osle, więc fakt, że Jezus dosiadł osiołka, na którym jeszcze nikt nie jeździł (zob. Mk 11:2), był bardzo znaczący.

12:14-15 „jak jest napisane” Jest to cytat z Zach 9:9. Żrebię osłicy świadczy nie tylko o tym, że Mesjasz jest królem, ale także o Jego pokorze. Jezus nie przyszedł jako wojskowy zdobywca, którego oczekiwali Żydzi, tylko Cierpiący Sługa z Iz 53 jadący na żrebięciu osłicy.

12:16 „Z początku Jego uczniowie tego nie zrozumieli” Jest to kolejne bolesne wspomnienie naocznego świadka – Jana. Temat ten przewija się przez Ewangelie (zob. J 2:22; 10:6; 16:18; Mk 9:32; Łk 2:50; 9:45; 18:34). Dopiero po Wniebowstąpieniu i Zesłaniu Ducha Świętego ich duchowe oczy w pełni się otworzyły.

☐ **„Ale gdy Jezus został uwielbiony, wówczas przypomnieli sobie”** Była to jedna z funkcji Ducha Świętego (zob. 14:26 i 2:22).

Werset ten świadczy także o tym, że autorzy Ewangelii układali swoje relacje na podstawie osobistego doświadczenia zmartwychwstałego Chrystusa. Synoptycy przedstawiają Jezusa na tle historycznego rozwoju wydarzeń i ukrywają Jego chwałę aż do punktu kulminacyjnego swoich sprawozdań. Jan jednak pisze całą swoją Ewangelię w świetle uwielbionego Mesjasza. Ewangelie są odzwierciedleniem późniejszych wspomnień oraz potrzeb wspólnoty wiary tych natchnionych ludzi. Mamy więc dwa tła historyczne (Jezusa i autorów Ewangelii), z których oba są natchnione.

☐ **„uwielbiony”** Zobacz komentarz do 1:14.

12:17 Zobacz Temat specjalny: Świadkowie Jezusa w 1:8 oraz spostrzeżenia dotyczące kontekstu, punkt C.

12:19 „Faryzeusze zaś mówili jeden do drugiego” Jest to kolejna profetyczna zapowiedź. Odnosi się do (1) Żydów, 11:48; 12:11 oraz (2) pogan, wersety 20-23. Odzwierciedla dwa tła historyczne: życia Jezusa oraz wczesnego kościoła.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 12:20-26

²⁰A wśród tych, którzy przybyli, aby oddać pokłon [Bogu] w czasie święta, byli też niektórzy Grecy. ²¹Oni więc przystąpili do Filipa, pochodzącego z Betsaidy Galilejskiej, i prosili go mówiąc: «Panie, chcemy ujrzeć Jezusa». ²²Filip poszedł i powiedział Andrzejowi. Z kolei Andrzej i Filip poszli i powiedzieli Jezusowi. ²³A Jezus dał im taką odpowiedź: «Nadeszła godzina, aby został uwielbiony Syn Człowieczy. ²⁴Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Jeżeli ziarno pszenicy wpadłszy w ziemię nie obumrze, zostanie tylko samo, ale jeżeli obumrze, przynosi plon obfity. ²⁵Ten, kto kocha swoje życie, traci je, a kto nienawidzi swego życia na tym świecie, zachowa je na życie wieczne. ²⁶A kto by chciał Mi służyć, niech idzie za Mną, a gdzie Ja jestem, tam będzie i mój sługa. A jeśli ktoś Mi służy, uczci go mój Ojciec.

12:20 „niektórzy Grecy” Wyrażenia tego użyto w znaczeniu pogan, a nie konkretnie osób pochodzenia greckiego.

☐ **„wśród tych, którzy przybyli, aby oddać pokłon [Bogu] w czasie święta”** CZAS TERAŹNIEJSZY wskazuje na to, że uczestnictwo w Święcie było w ich zwyczaju. Byli to albo (1) bojący się Boga albo (2) prozelici bramy. Ci pierwsi to stali bywalcy synagog, a drudzy oficjalnie nawrócili się na wiarę żydowską.

12:21 „i prosili go” Jest to CZAS NIEDOKONANY, co oznacza, że (1) prosili raz po raz lub (2) zaczęli prosić. Chcieli na osobności spotkać się z Jezusem. Wszystko wskazuje na to, że był to ostatni ruch prorockiej wskazówki przed śmiercią Jezusa (zob. w. 23).

12:22 Filip („miłośnik koni”) i Andrzej („męski”) to jedyni apostołowie noszący greckie imiona. Być może sprawiło to, że ci Grecy (tj. poganie) czuli, że mogą zwrócić się do nich ze swoją prośbą.

12:23 „Nadeszła godzina” Jest to CZAS DOKONANY. Jan często posługuje się określeniem „godzina” mówiąc o ukrzyżowaniu i zmartwychwstaniu jako o szczytowych wydarzeniach posłannictwa Jezusa (zob. 12:27; 13:1; 16:32; 17:1). Wcześniej Jezus powiedział, że został posłany do zgubionych owiec z Izraela (zob. Mt 15:24). Teraz Jego przesłanie dotarło do pogan!

▣ **„Syn Człowieczy”** Jest to aramejskie wyrażenie oznaczające po prostu „istotę ludzką” (zob. Ps 8:5; Ez 2:1). W Dn 7:13 zawiera jednak w sobie dodatkową konotację boskości. Jest to tytuł, którym Jezus określał samego Siebie, łączący Jego dwie natury – ludzką i boską (zob. 1 J 4:1-3).

▣ **„aby został uwielbiony”** Śmierć Jezusa zawsze opisywana jest jako otoczenie Go chwałą (uwielbienie, wywyższenie, wślawienie). Termin ten pojawia się w tym kontekście kilka razy (zob. wersety 28 [dwa razy], 32 i 33). Używany jest także na określenie śmierci i zmartwychwstania Jezusa (zob. 13:1.32; 17:1). Zobacz też komentarz do 1:14.

12:24 „Jeżeli ziarno pszenicy wpadłszy w ziemię nie obumrze” Zastosowany tu został fenomenologiczny lub opisowy język, przedstawiający rzeczy tak, jak odbierane są przez pięć zmysłów. Z pojedynczego ziarna może powstać wiele (zob. 15:2.4.5.8.16; 1 Kor 15:36). Jego śmierć przywiodła wielu do prawdziwego życia (zob. Mk 10:45).

▣ **„jeżeli”** W tym kontekście występuje seria ZDAŃ WARUNKOWYCH KLASY TRZECIEJ, oznaczających potencjalne działanie (zob. wersety 24, 26, 32, 47).

12:25 „Ten, kto kocha swoje życie, traci je” Jest to gra słów z greckim określeniem *psychē*, oznaczającym istotę ludzkiej osobowości lub siłę życiową (zob. Mt 10:39; 16:24-25; Mk 8:34-35; Łk 9:23-24). Kiedy ktoś zaufa Chrystusowi, otrzymuje nowe życie. Jest ono Bożym darem, który ma być wykorzystywany do służby, a nie do prywatnego użytku. Wierzący są szafarzami tego nowego życia. Zostaliśmy uwolnieni z niewoli grzechu, aby stać się sługami Boga (zob. Rz6:1-7:6).

Falszywi pasterze z rozdziału 10 próbowali „ratować” życie ucieczką. Jezus jednak oddaje Swoje życie, a więc i wierzący muszą robić to samo (zob. 2 Kor 5:12-15; Gal 2:20).

▣ **„traci je”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Termin ten (zob. Temat specjalny w 10:10) oznacza „niszczyć” – jest to kolejne słowo łączące się z dwoma konotacjami. Jest ono przeciwieństwem „życia wiecznego”. Jeżeli ktoś nie ma wiary w Chrystusa, jest to jedyna alternatywa. Zniszczenie to nie oznacza jednak unicestwienia, tylko utratę osobistej więzi z Bogiem (co stanowi istotę piekła).

▣ **„nienawidzi”** Jest to hebrajski idiom porównawczy. Bóg musi być na pierwszym miejscu (zob. żony Jakuba, Rdz 29:30-31; Pwt 21:15; Jakub i Ezaw, Mał 1:2-3; Rz 10-13; rodzina, Łk 14:26)

▣ **„życia”** Jest to greckie słowo *zoē*. U Jana oznacza ono przeważnie (1) życie duchowe; (2) życie wieczne; (3) życie w nowej erze i (4) życie zmartwychwstałe. Prawdziwe życie jest wolnością od tyranii „ja”, będącej istotą Upadku.

12:26 „jeśli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie.

▣ **„niech idzie za Mną”** Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO, opisujący ciągłą więź (zob. J 15). Jest to zaniedbywana biblijna kwestia wytrwałości (zob. Temat specjalny: Potrzeba wytrwałości w 8:31). Często komplikuje ją teologiczne napięcie pomiędzy Bożą suwerennością a ludzką wolną wolą. Najlepiej jednak postrzegać zbawienie jako doświadczenie związane z przymierzem. Zawsze jest ono inicjowane i ustalane przez Boga (zob. 6:44.65), który wymaga jednak reakcji ludzkości na Jego ofertę, polegającej na pokucie i wierze (zob. Mk 1:15; Dz 20:21) – zarówno jako początkowej decyzji, jak i trwającym całe życie ucniostwie. Wytrwałość jest dowodem na to, że Go znamy (zob. Mt 10:22; 13:20-21; Gal 6:9; 1 J 2:19; Ap 2:7.11.17.26; 3:5.12.21).

Doktryna chrześcijańska, jako oparta na Biblii, często przedstawiana jest w paradoksalnych i pełnych napięcia parach. Takie alegoryczne, kontrastujące ze sobą wzorce myślowe są charakterystyczne dla literatury Wschodu. Często współcześni zachodni czytelnicy wtłaczają paradoksy w wybory „albo/albo”, podczas gdy w zamierzeniu są to prawdy „zarówno/jak i”.

Aby zilustrować swój komentarz, zawarłem tutaj fragment mojego seminarium interpretacji biblii zatytułowany „biblijne paradoksy”.

Biblijne paradoksy

1. Spostrzeżenie to było najbardziej pomocne dla mnie osobiście, jako dla kogoś kto kocha Biblię i ufa jej jako Bożemu Słowu. Kiedy staramy się poważnie ją traktować, staje się oczywiste, że różne teksty objawiają prawdę na różne, nieusystematyzowane sposoby. Jeden natchniony tekst nie może odwoływać ani umniejszać znaczenia innego! Prawda bierze się z poznania całego Pisma (ponieważ cała Biblia, a nie tylko niektóre jej księgi, jest natchniona – zob. 2 Tm 3:16-17), a nie z cytowania pojedynczych wersetów (dowodzenia wersetami)!
2. Większość prawd biblijnych (literatura Wschodu) przedstawianych jest w dialektycznych lub paradoksalnych parach (pamiętajmy, że autorzy NT, poza Łukaszem, są myślicielami hebrajskimi posługującymi się potoczną greką). Literatura mądrościowa i poetycka przedstawiają prawdę w równoległych liniach. Paralelizm antytetyczny funkcjonuje jak paradoks. Paralelizm syntetyczny funkcjonuje na zasadzie równoległych fragmentów. W jakiś sposób oba są równie prawdziwe! Paradoksy te uderzają w nasze ukochane tradycje upraszczania wszystkiego.
 - a. predestynacja a wolna wola człowieka
 - b. pewność zbawienia wierzącego a potrzeba wytrwałości
 - c. grzech pierworodny a grzech umyślny
 - d. Jezus jako Bóg a Jezus jako człowiek
 - e. Jezus równy Ojcu a Jezus podległy Ojcu
 - f. Biblia jako słowo Boże a ludzcy autorzy
 - g. bezgrzeszność (perfekcjonizm, zob. Rz 6) a grzeszenie mniej
 - h. początkowe natychmiastowe usprawiedliwienie i uświęcenie a stopniowe uświęcanie
 - i. usprawiedliwienie z wiary (Rz 4) a usprawiedliwienie potwierdzone uczynkami (zob. Jk 2:14-26)
 - j. Chrześcijańska wolność (zob. Rz 14:1-23; 1 Kor 8:1-13; 10:23-33) a chrześcijańska odpowiedzialność (zob. Gal 5:16-21; Ef 4:1)
 - k. Boża transcendencja a Boża immanencja
 - l. Bóg jako ostatecznie niepoznawalny a Bóg jako poznawalny w Piśmie i Chrystusie
 - m. Liczne metafory zbawienia u Pawła
 - (1) adopcja
 - (2) uświęcenie
 - (3) usprawiedliwienie
 - (4) odkupienie
 - (5) uwielbienie
 - (6) przeznaczenie
 - (7) pojednanie
 - n. Królestwo Boże jako teraźniejszość a przyszłe spełnienie
 - o. skrucha jako dar Boży a skrucha jako wymagana reakcja na zbawienie (zob. Mk 1:15; Dz 20:21)
 - p. ST jako nieprzemijający a ST przeminął i jest nieważny (zob. Mt 5:17-19 vs. 5:21-48; Rz 7 a Gal 3)
 - q. wierzący jako słudzy/niewolnicy a wierzący jako dzieci/dziedzice”

▣ „gdzie Ja jestem, tam będzie i mój sługa” Temat ten pojawia się także w 14:3; 17:24; 2 Kor 5:8; Flp 1:23; 1 Tes 4:17! Chrześcijaństwo jest przede wszystkim osobistą więzią z Bogiem! Celem jest relacja: Jego obecność, wspólnota z Nim!

Zostaliśmy stworzeni do wspólnoty z Bogiem (zob. Rdz 1:26-27). Zbawienie jest odnowieniem zerwanej wspólnoty z Ogródem Eden. Jan podkreśla, że to odnowienie dokonuje się teraz!

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 12:27-36a

²⁷Teraz dusza moja doznała lęku i cóż mam powiedzieć? Ojczy, wybaw Mnie od tej godziny.

Nie, właśnie dlatego przyszedłem na tę godzinę. ²⁸Ojcie, wsław Twoje imię!». Wtem rozległ się głos z nieba: «Już wsławiłem i jeszcze wsławię». ²⁹Tłum stojący [to] usłyszał i mówił: «Zagrzmiało!» Inni mówili: «Anioł przemówił do Niego». ³⁰Na to rzekł Jezus: «Głos ten rozległ się nie ze względu na Mnie, ale ze względu na was. ³¹Teraz odbywa się sąd nad tym światem. Teraz władca tego świata zostanie precz wyrzucony. ³²A Ja, gdy zostanę nad ziemię wywyższony, przyciągnę wszystkich do siebie». ³³To powiedział zaznaczając, jaką śmiercią miał umrzeć. ³⁴Na to tłum Mu odpowiedział: «Myśmy się dowiedzieli z Prawa, że Mesjasz ma trwać na wieki. Jakżeż Ty możesz mówić, że potrzeba wywyżżyć Syna Człowieczego? Któż to jest ten Syn Człowieczy?» ³⁵Odpowiedział im więc Jezus: «Jeszcze przez krótki czas przebywa wśród was światłość. Chodźcie, dopóki macie światłość, aby was ciemność nie ogarnęła. A kto chodzi w ciemności, nie wie, dokąd idzie. ³⁶Dopóki światłość macie, wierzcie w światłość, abyście byli synami światłości».

12:27 „dusza moja doznała lęku” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY STRONY BIERNEJ CZASU DOKONANEGO. Sprawca (Ojciec, szatan, okoliczności itp.) nie jest znany. Jest to mocne określenie, używane w NT na kilka sposobów:

- a. Przerazenie Heroda (Mt 2:3)
- b. Lęk uczniów (Mt 14:26)
- c. Lęk Jezusa (J 12:27; 13:21; zob. też Mt 26:38; Mk 14:34)
- d. Niepokój Kościoła w Jerozolimie (Dz 15:24)
- e. Zamęt siany przez fałszywych nauczycieli w kościołach Galacji (Gal 1:7)

Jest to sposób, w który Jan relacjonuje ludzkie zmagania Jezusa z nadchodzącą męką Jego ukrzyżowania (zob. Mk 14:32ff). Jan nie wspomina o agonii Jezusa w ogrodzie Getsemane, ale dzieje się to w tych samych okolicznościach.

☐ „**wybaw Mnie od tej godziny**” Właściwe znaczenie tej wypowiedzi jest przedmiotem debat. Czy jest to modlitwa (tj. Mt 26:39)? A może zdziwiona reakcja na to, czego nie powinno się robić (NET Bible)?

☐ „**właśnie dlatego przyszedłem na tę godzinę**” Życie Jezusa przebiegało według Bożego planu (zob. Łk 22:22; Dz 2:23; 3:18; 4:28), który Jezus w pełni rozumiał (zob. Mt 20:28; Mk 10:45).

☐ „**wsław Twoje imię**” Ojciec odpowiada w w. 28b. To określenie, „wsław”, jest bardzo płynne. Może odnosić się do:

1. Chwały Jezusa przed stworzeniem świata (zob. 17:5)
2. Objawienia Ojca przez Jezusa (zob. 17:4)
3. Ukrzyżowania i zmartwychwstania Jezusa (zob. 17:1)

Zob. komentarz do 1:14.

☐ „**głos z nieba**” Rabinowie nazywają to *bath-kol*. Od czasów Malachiasza w Izraelu nie było proroczego głosu. Jeśli wola Boża miała być potwierdzona, musiał przemówić głos z nieba. Ewangelie podają, że w ciągu życia Jezusa Bóg przemówił trzy razy:

1. przy Jego chrzcie, Mt 3:17
2. przy przemienieniu, Mt 17:5
3. w tym wersecie

12:29 „Tłum stojący [to] usłyszał i mówił” Istnieją dwie interpretacje tego, co się wydarzyło: (1) zagrzmiało – był to sposób opisywania Boga przemawiającego w ST (zob. 2 Sam 22:14; Hi 37:4; Ps 29:3; 18:14; 104:7) lub (2) przemówił do niego anioł. Przypomina to zamieszanie wokół doświadczenia Szawła w Dz 9:7; 22:9.

12:30 „Na to rzekł Jezus: «Głos ten rozległ się nie ze względu na Mnie, ale ze względu na was» Fraza ta to semickie porównanie. Oznacza to, że nie rozległ się wyłącznie dla nich, ale przede wszystkim dla nich (zob. 11:42).

12:31 „Teraz odbywa się sąd nad tym światem” Jest to analogiczna konstrukcja do następnej frazy („władca tego świata zostanie precz wyrzucony”). Czas, kiedy się to wydarzyło, nie został określony (zobacz Temat specjalny poniżej).

Z pewnością zgadzam się z F.F. Bruce, który w książce *Answers to Questions [Odpowiedzi na pytania]* na stronie 198 stwierdza, że w. 31 jest kolejnym przykładem tego, co C. H. Dodd nazwał „urzeczywistnioną

eschatologią”. Dla Jana Jezus już przyniósł zarówno zbawienie wierzącym, jak i sąd niewierzącym. W pewnym sensie przypomina to formę gramatyczną zwaną „PROFETYCZNYM CZASEM DOKONANYM”. Coś, co ma wydarzyć się w przyszłości, jest tak pewne, że wyrażone jest tak, jakby już się działo!

▣ „władca tego świata” Wyrażenie to odnosi się do osobowej siły zła (zob. 14:30; 16:11) znanej w języku hebrajskim jako „szatan” lub „przeciwnik” (zob. Hi 1-2) lub w greckim jako „diabeł” lub „oszczerca” (zob. Mt 4:1.5.8.11; 13:39; 25:41; J 6:70; 8:44; 13:2; 2 Kor 4:4; Ef 2:2). Te dwa imiona są równoznaczne w Mt 4:1-11 i J 13:2.27. Został on wygnany z nieba, żeby nie mógł nadal oskarżać/rzucać oszczerstw na naśladowców Jezusa.

TEMAT SPECJALNY: OSOBOWE ZŁO

I. KWESTIA SZATANA JEST BARDZO ZŁOŻONA

- A. ST nie zawiera objawienia arcywroga dobra (Boga), tylko sługi JHWH, który proponuje rodzajowi ludzkiemu alternatywę i oskarża ludzi o nieprawość (A. B. Davidson, *A Theology of the OT [Teologia ST]*, s. 300-306).
- B. Koncepcja osobowego arcywroga Boga rozwinęła się w międzybiblijnej (niekanonicznej) literaturze pod wpływem religii perskiej (zoroastryzmu). To z kolei miało ogromny wpływ na judaizm rabiniczny (tj. izraelskich wygnańców w Babilonie i Persji).
- C. NT rozwija tematy pojawiające się w ST w zaskakująco surowych, ale wybiórczych kategoriach.

Jeśli podejmiemy do rozważań na temat zła z perspektywy teologii biblijnej (studiując i tworząc sylwetki każdej księgi lub autora lub rodzaju literackiego z osobna), ukazały nam się bardzo odmienne spojrzenia na zło.

Jeśli jednak podejmiemy do rozważań na temat zła w ujęciu niebiblijnym lub pozabiblijnym, przyglądając się religiom świata lub religiom wschodu, okaże się, że wiele nowości wprowadzonych przez NT pojawia się wcześniej w perskim dualizmie i greko-rzymskim spirytyzmie.

Jeżeli ktoś zakłada boski autorytet Pisma Świętego (tak jak ja!), objawienie NT postrzegać należy jako progresywne. Chrześcijanie muszą strzec się dalszego wyjaśniania tej koncepcji za pomocą folkloru żydowskiego lub literatury angielskiej (tj. Dane, Milton). Ten obszar objawienia bez wątplenia wiąże się z pewną tajemnicą i niejednoznacznością. Bóg postanowił nie objawiać wszystkich aspektów zła, jego pochodzenia i przeznaczenia – objawił jednak jego przegraną!

II. SZATAN W STARYM TESTAMENCIE

W ST słowo „szatan” (BDB 966, KB 1317) lub „oskarżyciel” wydaje się odnosić do trzech osobnych grup:

- A. Ludzcy oskarżyciele (1 Sam 29:4; 2 Sam 19:22; 1 Krl 5:4 [BW], 1 Krl 11:14.23.25; Ps 109: 6.20.29)
- B. Anielscy oskarżyciele (Lb 22:22-23; Zach 3:1)
 1. Anioł Pański – Lb 22:22-23
 2. Szatan – 1 Krn 21:1; Hi 1-2; Zach 3:1
- C. Demoniczni oskarżyciele (być może szatan; 1 Krl 22:21; Zach 13:2)

Dopiero w późniejszym okresie międzytestamentalnym węża z 3. rozdziału księgi Rodzaju zaczęto utożsamiać z szatanem (zob. *Księga Mądrości* 2:23-24; 2 *Henocha* 31:3), a wśród rabinów możliwość ta została uwzględniona jeszcze później (zob. *Sot* 9b i *Sanh.* 29a). „Synowie Boży” z 6. rozdziału księgi Rodzaju stają się złymi aniołami w 1 *Henocha* 54:6. To oni stają się źródłem zła w teologii rabinicznej. Wspominam o tym nie po to, aby potwierdzić teologiczną ścisłość takich poglądów, tylko aby ukazać ich rozwój. W NT te działania ze ST przypisywane są anielskiemu, osobowemu złu (tj. szatanowi) w 2 Kor 11:3; Ap 12:9.

W zależności od przyjętego punktu widzenia trudno lub wręcz nie sposób określić pochodzenie osobowego zła na podstawie ST. Jednym z powodów takiego stanu rzeczy jest silny monoteizm Izraela (zob. 1 Krl 22:20-22; Koh 7:14; Iz 45:7; Am 3:6). Wszelka sprawczość przypisywana była JHWH w celu ukazania Jego wyjątkowości i nadrzędności (zob. Iz 43:11; 44:6.8.24; 45:5-6.14.18.21-22).

Potencjalne źródła informacji to: (1) Hi 1-2, gdzie szatan jest jednym z „synów Bożych” (tj. aniołów) lub (2) Iz 14; Ez 28, gdzie posłużono się pysznymi bliskowschodnimi królami (królem Babilonu i królem Tyru) jako ilustracją pychy szatana (zob. 1 Tm 3:6). Mam mieszane uczucia co do tego podejścia. Ezechiel posługuje się metaforami z Ogrodu Eden nie tylko przedstawiając króla Tyru jako szatana (zob. Ez 28:12-16), ale także króla Egiptu jako drzewo poznania dobra i zła (Ez 31). Jednak 14. rozdział księgi Izajasza, szczególnie wersety 12-14, wydają się opisywać anielski bunt wynikający z pychy. Gdyby Bóg chciał objawić nam konkretną naturę i pochodzenie szatana, jest to bardzo pośredni sposób i miejsce, żeby to uczynić.

Musimy wystrzegać się występującego w teologii systematycznej trendu wyodrębniania małych, niejednoznacznych części różnych testamentów, autorów, ksiąg i rodzajów literackich oraz łączenia ich jako elementów jednej boskiej układanki.

III. SZATAN W NOWYM TESTAMENCIE

W *The Life and Times of Jesus the Messiah* [Życie i czasy Jezusa Mesjasza], tom 2, dodatki XIII [s. 748-763] i XVI [s. 770-776]) Alfred Edersheim twierdzi, że perski dualizm wywarł zbyt duży wpływ na judaizm rabiniczny oraz spekulacje na temat demonów. Rabinini nie są dobrym źródłem prawdy w tej dziedzinie. Jezus radykalnie odbiega od nauk Synagogi. Uważam, że rabiniczna koncepcja anielskiego pośrednictwa (Dz 7:53) oraz sprzeciw podczas nadawania Mojżeszowi prawa na górze Synaj otworzyły furtkę dla koncepcji archanioła będącego wrogiem zarówno JHWH, jak i rodzaju ludzkiego. W irańskim dualizmie (zoroastrianizmie) było dwóch najwyższych bogów:

1. *Ahura Mazda*, zwany później *Ormazdem*, który był bogiem stworzycielem, dobrym bogiem
2. *Angra Mainyu*, zwany później *Arymanem*, który był duchem niszczącym, złym bogiem

Walczą oni o przewagę, a ziemia jest polem ich walki. Dualizm ten przerodził się w judaistyczny ograniczony dualizm JHWH i szatana.

W NT bez wątplenia następuje progresja objawienia jeżeli chodzi o pochodzenie zła, nie jest ona jednak tak rozwinięta, jak twierdzą rabinini. Dobrym przykładem tej różnicy jest „walka na niebie”. Upadek szatana (diabła) jest logiczną koniecznością, nie zostały jednak podane szczegóły. Nawet to, co zostało objawione, podane jest za zasłoną apokaliptycznego gatunku literackiego (zob. Ap 12:4.7.12-13). Chociaż szatan (diabeł) jest pokonany i wygnany na ziemię, nadal funkcjonuje jako sługa JHWH (zob. Mt 4:1; Łk 22:31-32; 1 Kor 5:5; 1 Tm 1:20).

Musimy powstrzymać swoją ciekawość w tej dziedzinie. Istnieje osobowa siła pokusy i zła, ale nadal jest tylko jeden Bóg i ludzkość pozostaje odpowiedzialna za swoje wybory. Trwa walka duchowa – zarówno przed, jak i po zbawieniu. Zwycięstwo może zostać zapoczątkowane i trwać jedynie w i przez Trójjedynego Boga. Zło zostało pokonane i zostanie usunięte (zob. Ap 20:10)!

▣ „zostanie precz wyrzucony” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY STRONY BIERNEJ CZASU PRZYSZŁEGO. Pismo Świąte nie określa dokładnego czasu upadku szatana z nieba. Może on być wspomniany w Iz 14 i Ez 28 w drugorzędny sposób. Profetyczne wypowiedzi dotyczą pysznych królów Babilonu i Tyru. Ich grzeszna wyniosłość odzwierciedla szatańską pychę (zob. Iz 14:12.15; Ez 28:16). Jezus powiedział jednak, że widział szatana spadającego z nieba podczas podróży misyjnej siedemdziesięciu (zob. Łk 10:18).

W ST następuje pewien rozwój szatana. Pierwotnie był służebnym aniołem, ale przez pychę stał się wrogiem Boga. Najbardziej pomocne omówienie tego kontrowersyjnego tematu znaleźć można w *Old Testament Theology* [Teologia Starego Testamentu] A. B. Davidsona (s. 300-306).

TEMAT SPECJALNY: WALKA NA NIEBIE (na podstawie Ap 12:7-9)

Toczą się spory na temat umiejscowienia tej konfrontacji w czasie. Wydaje się, że Jezus wspomina to wydarzenie w Łk 10:18 i J 12:31. Jednakże próby jego chronologicznego usytuowania są niezwykle trudne:

1. Przed Rodzaju 1:1 (przed stworzeniem)
2. Pomędzy Rdz 1:1 a 1:2 (teoria luk)
3. W ST po Hioba 1-2 (szatan w niebie)
4. W ST po 1 Król 22:21 (szatan na niebiańskiej naradzie)
5. W ST po Zach 3 (szatan w niebie)
6. W ST jak w Iz 14:12; Ez 28:15 i 2 Henocha 29:4-5 (potępienie królów Wschodu)
7. W NT po kuszeniu Jezusa (zob. Mt 4)
8. W NT podczas misji siedemdziesięciu (widział szatana spadającego z nieba, zob. Łk 10:18)
9. W NT po triumfalnym wjeździe do Jerozolimy (władca tego świata wyrzucony, zob. J 12:31)
10. W NT po zmartwychwstaniu i wniebowstąpieniu Jezusa (zob. Ef 4:8; Kol 2:15)
11. Na końcu czasów (zob. Ap 12:7 – możliwe, że wtedy, kiedy szatan wtargnął do nieba w poszukiwaniu Dziecka)

Powinniśmy po prostu postrzegać to wydarzenie jako wieczną walkę pomiędzy Bogiem a zastępem złego;

konflikt ten zakończy się całkowitą porażką smoka i jego wojska. W Ap 20 zostają oni usunięci i odizolowani!
Zobacz Temat specjalny: Upadek szatana i jego aniołów (Ap 12:4).

12:32 „A Ja, gdy zostanę nad ziemię wywyższony” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Termin ten mógł oznaczać:

1. wywyższony (zob. 3:14; Dz 5:31)
2. ukrzyżowany (zob. Jan 8:28)
3. wyniesiony (zob. Dz 2:33)
4. wywyższony nad wszystko (zob. Flp 2:9)

Jest to charakterystyczna dla Ewangelii Jana podwójna konotacja terminów (dwuznacznik).

▣ **„przyciągnę wszystkich do siebie”** Może to być nawiązanie do miłości JHWH do Izraela w ramach przymierza w Jer 31:3, który to fragment dotyczy oczywiście „nowego przymierza” (zob. Jer 31:31-34). Bóg pociąga do Siebie ludzi Swoją miłością i Swoim działaniem wobec nich. To samo metaforyczne użycie tego terminu występuje w J 6:44 i wyjaśnione jest w 6:65.

„Wszystkich” oznacza tutaj uniwersalne zaproszenie i obietnicę odkupienia (zob. Rdz 3:15; 12:3; Wj 19:5; Iz 2:2-4; J 1:9.12.29; 3:16; 4:42; 10:16; 1 Tm 2:4; 4:10; Tt 2:11; 2 P 3:9; 1 J 2:2; 4:14)!

W tej frazie występuje istotny wariant. „Wszystkich” może być RODZAJU MĘSKIEGO, co tłumaczyłoby się jako „wszystkich mężczyzn” – występuje w greckich manuskryptach P⁷⁵ (VID), κ^2 , B, L oraz W, podczas gdy RODZAJ NIJAKI, który tłumaczony byłby jako „wszystkie rzeczy”, pojawia się w P⁶⁶ i κ . Jeśli jest to RODZAJ NIJAKI, dotyczyłoby to kosmicznej skali odkupienia dokonanego Chrystusa przypominającej Kol 1:16-17, co prawdopodobnie odzwierciedlałoby gnostyczką herezję tak jasno widoczną w 1 Liście Jana. UBS⁴ określa RODZAJ MĘSKI jako „B” (prawie pewny).

12:33 „To powiedział zaznaczając, jaką śmiercią miał umrzeć” Jest to kolejny komentarz redakcyjny Jana. Wiąże się on z Pwt 21:23, gdzie osoba wisząca na drzewie została nazwana „przeklętą przez Boga”. To dlatego przywódcy żydowski chcieli ukrzyżowania Jezusa, a nie jego ukamienowania. Jezus poniósł za nas przekleństwo Prawa (zob. Gal 3:13).

12:34 „Na to tłum Mu odpowiedział ... Mesjasz ma trwać na wieki” Może to być aluzja do Ps 89:5.30.36-38. ST oczekiwał tylko jednego przyjścia Mesjasza i ustanowienia przez niego palestyńskich rządów światowego pokoju (zob. Ps 110:4; Iz 9:6; Ez 37:25; Dn 7:14). Jeżeli chodzi o wyrażenie „na wieki”, zobacz Temat specjalny w 6:58.

▣ **„Syna Człowieczego”** Tłum (zobacz spostrzeżenia dotyczące kontekstu, punkt C) musiał już wcześniej słyszeć nauczanie Jezusa (być może tytuł „Syn Człowieczy” w wersetach 23-34 i czasownik „wywyższyć” w wersetach 30-32), ponieważ używa tego wyjątkowego określenia, którym Jezus opisywał samego Siebie. Jest to jedyny fragment, w którym posługują się nim inni. Nie był to zwyczajowy tytuł ani określenie Mesjasza w judaizmie.

12:35 „Chodźcie, dopóki macie światłość” Jezus ponagla Swoich słuchaczy do natychmiastowej reakcji na Jego słowa. Jego czas na ziemi jest ograniczony. Zaczyna się właśnie Jego ostatni tydzień na ziemi. Nadeszła przeznaczona Mu godzina (w. 23).

W pewnym sensie fraza ta (jak wiele u Jana) zawiera zarówno referencję historyczną, jak i egzystencjalną. Słowa Jezusa są prawdziwe dla każdego, kto słyszy Ewangelię (tj. przypowieść o czterech glebach).

Wyraz „chodźcie” został to użyty w znaczeniu metaforycznym odnoszącym się do stylu życia (zob. Ef 4:1.17; 5:2.15 – „postępować”). Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNIEJ, co stanowi przedłużenie nacisku kładzonego przez Jezusa na wiarę jako ciągłą więź oraz na uczniostwo, a nie tylko początkową decyzję (zob. wersety 44-46).

12:36 Temat Jezusa jako światłości świata jest jednym z głównych powtarzających się motywów u Jana (zob. 1:4.5.7.8.9; 3:19.20.21; 5:35; 8:12; 9:5; 11:9.10; 12:35.36.46). Światłość i ciemność stanowiły także przeciwstawne rzeczywistości duchowe w żydowskiej literaturze mądrościowej oraz zwojach znad Morza Martwego.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 12:36b-43

^{36b}To powiedział Jezus i odszedł, i ukrył się przed nimi. ³⁷Chociaż jednak uczynił On przed nimi tak wielkie znaki, nie uwierzyli w Niego, ³⁸aby się spełniło słowo proroka Izajasza, który rzekł: Panie, któż uwierzył naszemu głosowi? A ramię Pańskie komu zostało objawione? ³⁹Dlatego nie mogli uwierzyć, ponieważ znów rzekł Izajasz: ⁴⁰Zaślepił ich oczy i twardym uczynił ich serce, żeby nie widzieli oczami oraz nie poznali sercem i nie nawrócili się, ażebym ich uzdrowił. ⁴¹Tak powiedział Izajasz, ponieważ ujrzał chwałę Jego i o Nim mówił. ⁴²Niemniej jednak i spośród przywódców wielu w Niego uwierzyło, ale z obawy przed faryzeuszami nie przyznawali się, aby ich nie wyłączono z synagogi. ⁴³Bardziej bowiem umiłowali chwałę ludzką aniżeli chwałę Bożą.

12:37 Cóż za smutne słowa. Duchowa ślepotą jest czymś strasznym (zob. 2 Kor 4:4). Werset ten opisuje niewybaczalny grzech (zob. Temat specjalny w 5:21).

12:38 „słowo proroka Izajasza” Jest to cytat z fragmentu o cierpiącym słudze z Iz 53:1.

12:39-40 Są to trudne wersety. Czy Bóg zatwardza serca ludzi, aby nie mogli Mu odpowiedzieć? Poniżej zawarte są moje komentarze na temat Iz 6:9-10 oraz Rz 11:7 (zob. www.freebiblecommentary.org).

Izajasz 6:9-10 Wyjawiając cel służby Izajasza, JHWH oznajmia mu także, z jaką reakcją spotka się jego poselstwo w Judzie.

1. Idź, w. 9, BDB 229, KB 246, TRYB ROZKAZUJĄCY *Qal*
2. Mów, w. 9, BDB 55, KB 65, CZAS DOKONANY *Qal*
3. Słuchajcie, w. 9, TRYB ROZKAZUJĄCY *Qal* oraz INFINITIVUS ABSOLUTUS BDB 1033, KB 1570
4. Lecz bez zrozumienia, w. 9, BDB 106, KB 122, CZAS NIEDOKONANY *Qal* użyty w znaczeniu IUSSIVUSA, zob. Iz 1:3; 5:21; 10:13; 29:14
5. Patrzcie, w. 9, TRYB ROZKAZUJĄCY *Qal* oraz INFINITIVUS ABSOLUTUS BDB 906, KB 1157
6. Lecz bez rozeznania, w. 9, BDB 393, KB 380, CZAS NIEDOKONANY *Qal* użyty w znaczeniu IUSSIVUSA
7. Zatwardź serce tego ludu (dosł. uczyni ich serce twardym), w. 10, BDB 1031, KB 1566, TRYB ROZKAZUJĄCY *Hifil*
8. Znieczuli jego uszy, w. 10, BDB 457, KB 455, TRYB ROZKAZUJĄCY *Hifil*
9. Zaślepi jego oczy, w. 10, BDB 1044, KB 1612, TRYB ROZKAZUJĄCY *Hifil*

Po tych CZASOWNIKACH w TRYBIE ROZKAZUJĄCYM następują konsekwencje (wcześniej użyte CZASOWNIKI „widzieć”, „słyszeć” i „pojmować” trzy razy występują w CZASIE NIEDOKONANYM). Bóg wie (albo dzięki Swojej uprzedniej wiedzy, albo dlatego, że zatwardził ich już krnąbrne serca/umysły), że nie odpowiedzą i nie zostaną zbawieni:

1. żeby się nie nawrócili, BDB 996, KB 1427, zaprzeczony CZAS DOKONANY *Qal*
2. żeby nie byli uzdrowieni, BDB 950, KB 1272, zaprzeczony CZAS DOKONANY *Qal*

Izajasz będzie głosił i chociaż niektórzy odpowiedzą na jego wezwanie, zdecydowana większość jego ludu/jego społeczeństwa tego nie zrobi (zob. Rz 1:24.26.28; Ef 4:19) albo nie będzie do tego zdolna (zob. Iz 29:9.10; Pwt 29:3; Mt 13:13; Rz 11:8)! Izajasz nie jest tutaj ewangelistą, tylko prorokiem przymierza, w którym nieposłuszeństwo wiązało się z konsekwencjami (zob. Mt 13:13; Mk 4:12; Łk 8:10). Jego wieść o nadziei dotyczy przyszłości, a nie jego czasów!

Rzymian 11:7 „inni zaś pograżyli się w zatwardziałości” Jest to AORYST TRYBU ORZEKAJĄCEGO STRONY BIERNEJ (zob. 2 Kor 3:14), sugerujący, że to Bóg ich zatwardził (zob. wersety 8-10). Tym, który dokonuje zatwardzania, jest zły (zob. 2 Kor 4:4). „Zatwardziały” (*pōroō*) to termin medyczny oznaczający znieczulicę lub ślepotę (zob. Rz 11:25; 2 Kor 3:14; Ef 4:18). To samo określenie użyte zostało wobec apostołów w Mk 6:52. Jest to inne greckie słowo niż to zastosowane w Rz 9:18, (*sklērunō*) stanowiące przeciwieństwo miłosierdzia (zob. Heb 3:8.15; 4:7).

Werset ten jest bardzo jasny i stanowi podsumowanie Rz 11:1-6. Niektórzy z wybranych uwierzyli, a niektórzy z tych, którzy nie zostali wybrani, zostali zatwardzeni. Fragment ten nie powstał jednak w oderwaniu od kontekstu, jako teologiczny slogan. Stanowi on część dłuższego wywodu teologicznego. Pomiędzy prawdą, którą stwierdza ten werset, a uniwersalnymi zaproszeniami

z rozdziału 10 występuje napięcie. Tkwi tu pewna tajemnica. Jednak negowanie lub umniejszanie któregośkolwiek z „rogów” lub paradoksalnych biegunów tego dylematu nie jest jego rozwiązaniem.

12:39 „Dlatego nie mogli uwierzyć” Jest to CZAS NIEDOKONANY STRONY MEDIALNEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO oraz TRYB ROZKAZUJĄCY STRONY CZYNNYJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Byli oni niezdolni do trwania w więzi z Chrystusem opierającej się na wierze. Jego cuda ich pociągały, ale nie doprowadziły ich do zbawczej wiary/zaufania Jezusowi jako Mesjaszowi. U Jana występują różne poziomy słowa „wiara”. Nie wszystkie osiągają zbawienie. Zob. komentarz do 8:31-59.

▣ **„ponieważ znów rzekł Izajasz”** Iz 6:10 i 43:8 opisuje zatwardziałość serc Żydów na Boże przesłanie przekazywane przez Izajasza (zob. Jer 5:21; Ez 12:2; Pwt 29:2-4).

▣ **„serce”** Zobacz Temat specjalny poniżej.

TEMAT SPECJALNY: SERCE

Greckie słowo *kardia* występuje w Septuagincie i NT. Odzwierciedla hebrajski termin *lēb* (BDB 523, KB 513). Używane jest na kilka różnych sposobów (zob. Bauer, Arndt, Gingrich i Danker, *A Greek-English Lexicon [Grecko-angielski leksykon]*, s. 403-404).

1. Ośrodek życia fizycznego, metafora osoby (zob. Dz 14:17; 2 Kor 3:2-3; Jk 5:5)
2. Ośrodek życia duchowego (tj. moralnego)
 - a. Bóg zna serce (zob. Łk 16:15; Rz 8:27; 1 Kor 14:25; 1 Tes 2:4; Ap 2:23)
 - b. W odniesieniu do ludzkiego życia duchowego (zob. Mt 15:18-19; 18:35; Rz 6:17; 1 Tm 1:5; 2 Tm 2:22; 1 P 1:22)
3. Ośrodek życia umysłowego (tj. intelekt, zob. Mt 13:15; 24:48 [BW]; Dz 7:23 [BW]; 16:14; 28:27; Rz 1:21; Rz 10:6; Rz 16:18; 2 Kor 4:6; Ef 1:18; 4:18; Jk 1:26; 2 P 1:19; Ap 18:7; serce jest synonimem umysłu w 2 Kor 3:14-15 i Flp 4:7)
4. Ośrodek woli (zob. Dz 5:4 [BW]; 11:23; 1 Kor 4:5; 7:37; 2 Kor 9:7)
5. Ośrodek emocji (zob. Mt 5:28; Dz 2:26.37; 7:54; 21:13; Rz 1:24; 2 Kor 2:4; 7:3; Ef 6:22; Flp 1:7)
6. Szczególne miejsce działania Ducha (zob. Rom. 5:5; 2 Kor 1:22; Gal. 4:6 [tj. Chrystus w naszych sercach, Ef 3:17])
7. Serce to metaforyczne określenie całej osoby (zob. Mt 22:37, gdzie cytowana jest Pwt 6:5). Myśli, motywacje i działania serca w pełni ujawniają, jaki ktoś jest. ST zawiera kilka zaskakujących wystąpień tego terminu:
 - a. Rdz 6:6; Gen 8:21, „Pan... bolał w sercu swoim” (BW), zob. też Oz 11:8-9
 - b. Pwt 4:29; 6:5, „z całego serca i z całej duszy”
 - c. Pwt 10:16, „nieobrzezane serce” – a także Rz 2:29
 - d. Ez 18:31-32 „nowe serce”
 - e. Ez 36:26 „serce nowe” vs. „serce kamienne”

12:41 „Tak powiedział Izajasz, ponieważ ujrzał chwałę Jego” Jest to potwierdzenie, że prorocy ST wiedzieli o Mesjaszu (zob. Łk 24:27). Zob. komentarz na temat „chwały” w 1:14.

12:42 „Niemniej jednak i spośród przywódców wielu w Niego uwierzyło” Przesłanie Jezusa przyniosło owoc (zob. w. 11; Dz 6:7). Zob. Temat specjalny w 2:23.

▣ **„nie przyznawali się”** Zob. Temat specjalny w 2:23.

▣ **„aby ich nie wyłączono z synagogi”** (zob. 9:22; 16:2).

12:43 Wynika z tego, że prawdziwa wiara może być słaba i przestraszona – a nawet niewyznana! Ewangelia Jana stosuje słowo „wierzyć” (*pisteuō*) w kilku znaczeniach – od początkowego zainteresowania przez reakcją emocjonalną po prawdziwą, zbawczą wiarę.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 12:44-50

⁴⁴Jezus zaś tak wołał: «Ten, kto we Mnie wierzy, wierzy nie we Mnie, lecz w Tego, który Mnie posłał. ⁴⁵A kto Mnie widzi, widzi Tego, który Mnie posłał. ⁴⁶Ja przyszedłem na świat jako światło, aby każdy, kto we Mnie wierzy, nie pozostawał w ciemności. ⁴⁷A jeżeli ktoś posłyszyna słowa moje, ale ich nie zachowa, to Ja go nie sądzę. Nie przyszedłem bowiem po to, aby świat sądzić, ale aby świat zbawić. ⁴⁸Kto gardzi Mną i nie przyjmuje słów moich, ten ma swego sędziego: słowo, które powiedziałem, ono to będzie go sądzić w dniu ostatecznym. ⁴⁹Nie mówiłem bowiem sam od siebie, ale Ten, który Mnie posłał, Ojciec, On Mi nakazał, co mam powiedzieć i oznajmić. ⁵⁰A wiem, że przykazanie Jego jest życiem wiecznym. To, co mówię, mówię tak, jak Mi Ojciec powiedział».

12:44 „Ten, kto we Mnie wierzy, wierzy nie we Mnie, lecz w Tego, który Mnie posłał” Ostatecznie celem wiary jest Ojciec (zob. 1 Kor 15:25-27). Jest to powtarzający się wątek (zob. Mt 10:40; J 5:24). Znać Syna to znać Ojca (zob. 1 J 5:10-12).

12:45 Jaki jest Bóg? Widzieć Jezusa to widzieć Boga (zob. J 14:7-10)!

12:46 Ten świat znajduje się w ciemności od 3 rozdziału Księgi Rodzaju (zob. Rdz 6:5.11-12; 8:21; Ps 14:3; Iz 53:6; Rz 3:9-23).

12:47 „jeżeli ktoś posłyszyna słowa moje, ale ich nie zachowa” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Ciągłe posłuszeństwo jest oznaką trwania w osobistej więzi opartej na wierze! Pewność zbawienia (zob. Temat specjalny w 1 J 5:13) zasadza się na zmienionym i zmieniającym się życiu cechującym się posłuszeństwem i wytrwałością (zob. Temat specjalny w 8:31, a także List Jakuba oraz 1 List Jana).

12:47-48 „Nie przyszedłem bowiem po to, aby świat sądzić, ale aby świat zbawić” Jezus przyszedł przede wszystkim po to, żeby odkupić świat, ale sam fakt Jego przyjścia stawia ludzi przed decyzją. Jeśli Go odrzuca, sami wydają na siebie sąd (zob. Temat specjalny w 8:31 oraz J 3:17-21).

12:49-50 Jezus przemawiał na mocy autorytetu Boga, a nie Swojego własnego.

12:50**GPNT**

„przykazanie jego życiem wiecznym jest”

BP

„Jego nakaz – to życie wieczne”

BW

„przykazanie jego jest żywotem wiecznym”

BWP, PL

„Jego przykazanie jest życiem wiecznym”

Słowo Życia

„Jego słowa prowadzą do wiecznego życia”

Biblia Gdańska

„rozkazanie Jego jest żywot wieczny”

Niektóre przekłady dosłownie tłumaczą grecki tekst – inne natomiast starają się zinterpretować jego znaczenie. Różne tłumaczenia jako fragment paralelny podają J 6:68, 10:18 i 17:8. Fraza ta jest bez wątpienia niejasna.

U Jana raz pojawia się LICZBA POJEDYNCZA, a raz MNOGA „przykazania”, nie ma to jednak żadnego znaczenia dla egzegezy.

TEMAT SPECJALNY: STOSOWANIE SŁOWA „PRZYKAZANIE” W PISMACH JANA

1. Raz użyte w zastosowaniu do Prawa Mojżeszowego: Jan 8:5
2. Przykazania Ojca dane Jezusowi
 - a. władza nad Jego własną ofiarą odkupienia, J 10:18; 12:49-50; 14:31
 - b. świat pozna miłość Jezusa do Ojca, J 14:31
 - c. Jezus był posłuszny przykazaniu Ojca, J 15:10
3. Przykazania dane przez Jezusa wierzącym
 - a. trwać w Jego miłości, J 14:15; 15:10
 - b. kochać siebie nawzajem tak, jak On ich ukochał, J 13:34; 15:12.17; 1 J 2:7-8; 3:11.23; 4:7.21;

2 J 1:5

- c. zachowywać Jego przykazanie (tj. b.), J 14:15; 15:10.14; 1 J 2:3-4; 3:22.24; 5:1-3; 2 J 1:6
4. Przykazania Ojca dla wierzących
- a. wierzyć w Jezusa, 1 Jan 3:23 (zob. J 6:29)
 - b. kochać siebie nawzajem, 1 Jan 3:23

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Dlaczego Maria, siostra Łazarza, namaściła Jezusowi stopy?
2. Dlaczego Mateusz, Marek i Jan odmiennie relacjonują to wydarzenie?
3. Jakie było znaczenie tego, że tłum wyszedł Jezusowi na spotkanie z gałązkami palmowymi i cytatem z Psalmu 118?
4. Dlaczego Jezus był tak poruszony prośbą Greków o spotkanie z Nim?
5. Dlaczego Jezus tak bardzo wzburzył się w duchu? (zob. w. 27)
6. Wyjaśnij, dlaczego Jan używa słowa „wierzyć” w kilku różnych znaczeniach.

ROZDZIAŁ 13 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
OSTATNIA WIECZERZA		MĘKA JEZUSA CHRYSTUSA	OSTATNIA WIECZERZA	
Miłość i pokora Syna Bożego	Umycie nóg uczniom	Ostatnia wieczerza	Obmycie nóg apostołom	Ostatnia wieczerza
13:1-11	13:1-20	13:1-38	13:1-11	13:1-11
13:12-20	Wskazanie zdrajcy		Ujawnienie zdrajcy	13:12-17
Ujawnienie zdrajcy	13:21-33		13:12-30	13:18-20
13:21-30	Nowe przykazanie miłości		MOWA POŻEGNALNA	Zapowiedź zdrady
MOWA POŻEGNALNA	13:34-35		Nowe przykazanie	13:21-30
Wobec bliskiego rozstania	Jezus zapowiada zaparcie się Piotra		13:31-35	MOWA POŻEGNALNA
13:31-35	13:36-38		Dialog z Piotrem	13:31-33
Dialog z Piotrem			13:36-38	Zaproszenie do wzajemnej miłości
13:36-38				13:34-35
				Zapowiedź załamania się Piotra
				13:36-38

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit

4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 13:1-38

- A. W Ewangelii Jana znaki Jezusa kończą się w rozdziale 12. Od rozdziału 13 rozpoczyna się ostatni tydzień pasji.
- B. W przypisach do Biblii NASB Study Bible znajduje się ciekawy komentarz: „grecki rzeczownik *agapē* (‘miłość’) oraz czasownik *agapaō* (‘kochać’) pojawiają się w rozdziałach 1-12 tylko osiem razy, lecz 31 razy w rozdziałach 13-17”.
- C. Jan w przeciwieństwie do synoptyków nie opisuje Wieczery Pańskiej (Eucharystii). Z kolei tylko on relacjonuje rozmowę, która toczyła się wtedy w Wieczerniku (rozdziały 13-17, co stanowi dużą część całej Ewangelii; dlatego są one objawieniem osoby i dzieła Jezusa na nowy, pełen mocy sposób). Niektórzy uważają to pominięcie za celową próbę umniejszenia rosnącego nacisku na sakramentalizm we wczesnym kościele. Jan nie wspomina ani o chrzcie Jezusa, ani o Wieczery Pańskiej.
- D. Historyczny kontekst Jana 13 widoczny jest w Łk 22:24. Uczniowie nadal kłócili się o to, kto jest wśród nich największy.
- E. Fizycznym tłem rozdziałów 13-17 jest Wieczernik w Jerozolimie (lub rozdziały 15-17 rozgrywają się po drodze do ogrodu Getsemane, zob. 14:31), być może w domu Jana Marka, w noc, w którą Jezus został zdradzony przez Judasza.
- F. Wydaje się, że cel umycia uczniom nóg przez Jezusa był dwojaki:
 - 1. Wersety 6-11 są zapowiedzią Jego pójścia na krzyż za nas
 - 2. Wersety 12-20 są lekcją demonstracyjną na temat pokory (w świetle Łk 22:24).

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 13:1-11

¹Było to przed Świętem Paschy. Jezus wiedząc, że nadeszła Jego godzina przejścia z tego świata do Ojca, umiławszy swoich na świecie, do końca ich umiłował. ²W czasie wieczerzy, gdy diabeł już naklonił serce Judasza Iskarioty syna Szymona, aby Go wydać, ³wiedząc, że Ojciec dał Mu wszystko w ręce oraz że od Boga wyszedł i do Boga idzie, ⁴wstał od wieczerzy i złożył szaty. A wzięwszy prześcieradło nim się przepasał. ⁵Potem nalał wody do miednicy. I zaczął umywać uczniom nogi i ocierać prześcieradłem, którym był przepasany. ⁶Podszedł więc do Szymona Piotra, a on rzekł do Niego: «Panie, Ty chcesz mi umyć nogi?» ⁷Jezus mu odpowiedział: «Tego, co Ja czynię, ty teraz nie rozumiesz, ale później będziesz to wiedział». ⁸Rzekł do Niego Piotr: «Nie, nigdy mi nie będziesz nóg umywał». Odpowiedział mu Jezus: «Jeśli cię nie umyję, nie będziesz miał udziału ze Mną». ⁹Rzekł do Niego Szymon Piotr: «Panie, nie tylko nogi moje, ale i ręce, i głowę!». ¹⁰Powiedział do niego Jezus: «Wykąpany potrzebuje tylko nogi sobie umyć, bo cały jest czysty. I wy jesteście czysti, ale nie wszyscy». ¹¹Wiedział bowiem, kto Go wyda, dlatego powiedział: «Nie wszyscy jesteście czysti».

13:1 „przed Świętem Paschy” Jan i Ewangelie synoptyczne nie zgadzają się co do tego, czy był to dzień przed posiłkiem paschalnym, czy sam posiłek paschalny. I Jan, i synoptycy umieszczają ten posiłek w czwartek, a ukrzyżowanie w piątek (zob. J 19:31; Mk 15:42; Łk 23:54). Ten posiłek paschalny był upamiętnieniem wyjścia Izraelitów z Egiptu (zob. Wj 12). Jan twierdzi, że był to dzień przed zwyczajowym posiłkiem paschalnym (zob. J 18:28; 19:14.31.42).

Możliwe, że społeczność esseńska używała innego kalendarza (tj. kalendarza słonecznego z Księgi Jubileuszów i Henocha, aby wyrazić w ten sposób swoje odrzucenie aktualnego kapłaństwa), co umiejscowiłoby Paschę o dzień wcześniej.

Jerome Biblical Commentary [Komentarz biblijny Hieronima] zawiera podsumowanie aktualnego stanu badań na ten temat (s. 451). Twierdzi, że „dzień przed” u Jana jest prawdziwy, a Ewangelie synoptyczne

odwołują się do paschalnej symboliki tego posiłku. Należy zawsze pamiętać, że Ewangelie nie są zachodnimi przyczynowo-skutkowymi chronologicznymi historiami. Historia zapisywana jest na wiele sposobów – nie tylko w sposób właściwy i niewłaściwy, prawdziwy i fałszywy. Historia jest objaśnieniem przeszłości w służbie aktualnych problemów/potrzeb/perspektyw. Tak naprawdę chodzi o to, kto i dlaczego napisał daną historię. Najlepsze omówienie gatunku literackiego zwanego narracją historyczną oraz Ewangelii znajduje się w książce *How To Read The Bible For All Its Worth [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całe jej bogactwo]* Gordona Fee i Douglasa Stuarta (s. 89-126).

▣ **„Jezus wiedząc, że nadeszła Jego godzina”** „Wiedząc” to CZAS DOKONANY IMIESŁOWU STRONY BIERNEJ (jak w w. 3). Jezus rozumiał Swoją wyjątkową więź z Ojcem przynajmniej od dwunastego roku życia (Łk 2:41-51). Przyjście Greków, którzy chcieli Go zobaczyć w 12:20-23 pokazało Jezusowi, że nadeszła godzina Jego śmierci i uwielbienia (zob. 2:4; 7:6.8.30; 8:20; 12:23.27; 17:1).

▣ **„przejścia z tego świata do Ojca”** Ewangelia Jana stale podkreśla pionowy dualizm: nad vs. pod (zob. w. 3). Jezus został posłany (zob. 8:42) przez Ojca i teraz do Niego powraca. Ewangelie synoptyczne przedstawiają Jezusa i Jego naukę poziomego dualizmu pomiędzy dwoma żydowskimi epokami – napięcie „już, ale jeszcze nie” związane z Królestwem Bożym.

Jest wiele pytań dotyczących Ewangelii, na które muszą sobie odpowiedzieć ich współcześni czytelnicy, ale pomimo wszelkich niejasności te święte teksty objawiają spójny, biblijny światopogląd:

1. Jest jeden święty Bóg
2. Jego szczególne stworzenie, ludzkość, popadło w grzech i bunt
3. Bóg zesłał wcielonego Odkupiciela (tj. Mesjasza)
4. Ludzkość musi odpowiedzieć Mu wiarą, skruchą, posłuszeństwem i wytrwałością
5. Istnieje osobowa zła moc sprzeciwiająca się Bogu i Jego woli
6. Wszelkie świadome stworzenie zda ze swojego życia sprawę Bogu

Czasownik „przechodzić” (*metabainō*) łączy się w pismach Jana z konotacją przejścia od upadłej, fizycznej egzystencji (tj. starej ery i buntu) do nowej ery Ducha i życia wiecznego (zob. 5:24; 13:1; 1 J 3:14; poza zastosowaniem w J 7:3).

▣ **„umiłowawszy swoich”** Tej greckiej frazy używano w papirusach egipskich (Moulton, Milligan, *The Vocabulary of the Greek New Testament [Słownik Greckiego Nowego Testamentu]*) na określenie „bliskich krewnych” (zob. Łk 8:19-21).

▣ **„na świecie”** Jan posługuje się terminem „świat” (*kosmos*) w kilku różnych znaczeniach:

1. Ta planeta (zob. 1:10; 11:9; 16:21; 17:5.11.24; 21:25)
2. Rodzaj ludzki (zob. 3:16; 7:4; 11:27; 12:19; 14:22; 18:20.37)
3. Zbuntowana ludzkość (zob. 1:10.29; 3:16-21; 4:42; 6:33; 7:7; 9:39; 12:31; 15:18; 17:25)

Zob. Temat specjalny: Stosowanie słowa *Kosmos* przez Pawła w 14:17.

▣ **„do końca ich umiłował”** Jest to greckie słowo *telos*, oznaczające spełniony zamiar. Odnosi się ono do dzieła odkupienia ludzkości na krzyżu. Inna forma tego samego terminu była ostatnim słowem Jezusa na krzyżu (zob. 19:30, „wykonało się”. Z egipskich papirusów wiemy, że oznaczało ono „zostało w pełni zapłacone”).

13:2 „W czasie wieczerzy” W tym miejscu tekst jest odmienny w różnych manuskryptach. Różnica dotyczy tylko jednej litery greckiego słowa:

1. *ginomenou*, IMIESŁÓW CZASU TERAŻNIEJSZEGO (tj. podczas wieczerzy), MSS \aleph , B, L, W
2. *genomenou*, IMIESŁÓW AORYSTU, (tj. po wieczerzy), MSS P⁶⁶, \aleph^2 , A, D

UBS⁴ nadaje opcji #1 ocenę „B” (prawie pewna).

Może to oznaczać, że działo się to:

1. po kolacji
2. po pierwszym Kielichu Błogosławieństwa, kiedy zwyczaj nakazywał obmycie rąk
3. po trzecim Kielichu Błogosławieństwa

TEMAT SPECJALNY: PASCHA (PRZEBIEG)

- A. Modlitwa
 - B. Kielich wina
 - C. Umycie rąk przez gospodarza i podanie misy obecnym
 - D. Zanurzanie chleba w gorzkich ziołach i sosie
 - E. Baranek i główny posiłek
 - F. Modlitwa i zanurzanie chleba w gorzkich ziołach i sosie
 - G. Drugi kielich wina z czasem pytań i odpowiedzi dla dzieci (zob. Wj 12:26-27)
 - H. Śpiewanie Psalmów Hallelu (113-114) i modlitwa
 - I. Po umyciu rąk Mistrz ceremonii zanurza w winie kawałek chleba dla każdego
 - J. Wszyscy jedzą do syta; na koniec zjadają kawałek baranka
 - K. Śpiewanie Psalmów Hallelu (115-118)
 - L. Czwarty kielich wina, który oznaczał przyjście Królestwa
- Wiele osób uważa, że ustanowienie Wieczery Pańskiej miało miejsce w punkcie „K”.

▣ „**gdy diabeł już nakłonił serce Judasza Iskarioty**” Jest to IMIESŁÓW STRONY CZYNNEJ CZASU DOKONANEGO. Jezus od początku wiedział o Judaszu (zob. 6:70). Zły przez długi czas kusił Judasza, ale w wersecie 27 przejął nad nim pełną kontrolę. Zob. Temat specjalny: Serce w 12:40 oraz komentarz na temat Judasza w 18:2.

13:3 „wiedząc, że Ojciec dał Mu wszystko w ręce” Jest to IMIESŁÓW STRONY CZYNNEJ CZASU DOKONANEGO – tak jak w w. 1 następuje po nim AORYST STRONY CZYNNEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO. Jest to jedna zadziwiających wypowiedzi Jezusa zdradzających Jego zrozumienie samego Siebie i Swojej władzy (zob. 3:35; 17:2; Mt 28:18). Znaczące jest tu użycie AORYSTU. Ojciec dał Jezusowi „wszystko” przed ukrzyżowaniem. Nie otrzymał tego wyłącznie jako nagrody za Swoje posłuszeństwo, ale także ze względu na to, Kim był! Jezus wiedział, kim jest i umył nogi tych, którzy kłócili się o to, który z nich jest największy!

- ▣ „**od Boga wyszedł**” Jest to druga z trzech rzeczy, o których Jezus wiedział zgodnie z wersem 3:
1. Ojciec dał Mu wszystko w ręce
 2. Wyszedł od Boga
 3. Wracał do Boga (zob. J 7:33; 14:12.28; 16:5.10.17.28; 20:17)

Ostatnie dwa punkty wpisują się w tak powszechny u Jana dualizm „nad” vs. „pod”.

Punkt #2 to fraza charakterystyczna i wyłączna dla Jana (zob. 8:42; 13:3; 16:28.30; 17:8). Pozwala wnioskować zarówno o pochodzeniu, jak i miejscu (tj. Bóstwo z nieba).

13:4 „wstał od wieczerzy” Pamiętajmy, że wtedy spoczywano opierając się na lewym łokciu z nogami z tyłu, a nie siedziano na krzesłach.

▣ „**złożył szaty**” LICZBA MNOGA odnosi się do zewnętrznej części ubioru Jezusa (zob. Jan 19:23). Co ciekawe, ten sam CZASOWNIK zastosowano w 10:11.15.17.18 na określenie Jezusa oddającego (BW: kładącego) życie (zob. w. 37). Może to być jeden z janowych dwuznaczników. Wydaje się prawdopodobne, że umycie nóg było czymś więcej niż tylko lekcją demonstracyjną na temat pokory (zob. wersety 6-10).

13:5 „umywać uczniom nogi” Tego greckiego słowa używano w znaczeniu „mycia tylko części ciała”. Termin znajdujący się w w. 10 miał zastosowanie do kąpieli całego ciała. Mycie nóg było obowiązkiem niewolnika. Nawet rabini nie oczekiwali tego od swoich uczniów. Jezus, będąc świadom Swojej boskości, chciał umyć nogi tych zazdrosnych i ambitnych uczniów (nawet Judasza)!

13:6 Pytanie Piotra było retorycznym sposobem odmówienia Jezusowi czynionego gestu. Piotrowi często wydawało się, że wie, co Jezus powinien robić, a co nie (zob. Mt 16:22).

13:7 Apostołowie, którzy spędzali z Jezusem bardzo wiele czasu, nie zawsze rozumieli Jego czyny i nauczanie (zob. 2:22; 10:6; 12:16; 14:26; 16:18). Ten brak zrozumienia wyraża janowy pionowy dualizm.

13:8 „Nie, nigdy mi nie będziesz nóg umywał” Jest to silne podwójne przeczenie, oznaczające „nie, nigdy, w żadnym razie”.

▣ „Jeśli cię nie umyję, nie będziesz miał udziału ze Mną” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ. Werset ten wskazuje na to, że działo się tam coś więcej niż tylko lekcja demonstracyjna. Wersety 6-10 wydają się odnosić do dzieła Jezusa na krzyżu w celu przebaczenia grzechów.

Druga część zdania może stanowić odzwierciedlenie starotestamentowego idiomu związanego z dziedzictwem (zob. Pwt 12:12; 2 Sam 20:1; 1 Krl 12:16). Jest to bardzo silnie nacechowany idiom oznaczający wykluczenie.

13:9 Grecka partykuła przecząca „nie” (MĒ) wskazuje na dorozumiany TRYB ROZKAZUJĄCY, „umyj”.

13:10 „Wykąpany” Jezus posługuje się metaforą oznaczającą odkupienie. Piotr jest wykąpany (zbawiony, zob. J 15:3; Tt 3:5), ale nadal musi pokutować (zob. 1 J 1:9), aby utrzymać bliską relację z Bogiem.

Kolejna możliwość wynikająca z otaczającego kontekstu jest taka, że Jezus mówi o zdradzie Judasza (zob. w. 11 i 18). Metafora kąpielii odnosi się więc do (1) ciała Piotra lub (2) grupy apostołów.

▣ „wy jesteście czyści, ale nie wszyscy” Jezus zwraca się w LICZBIE MNOGIEJ do wewnętrznego kręgu uczniów – poza Judaszem (zob. wersety 11, 18, 6:70).

„Czyści” odnosi się do przesłania Jezusa, które przyjęli (zob. Jan 15:3). Są „czyści”, ponieważ uwierzyli/zaufali/przyjęli Tego, który jest czysty – Jezusa.

Jeżeli chodzi o frazę „nie wszyscy”, zobacz Temat specjalny: Apostazja w J 6:64.

13:11 Niektóre przekłady Pisma Świętego umieszczają ten werset w nawiasie, interpretując go jako jeden z wielu komentarzy redakcyjnych autora.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 13:12-20

¹²A kiedy im umył nogi, przywdział szaty i znów zajął miejsce przy stole, rzekł do nich: «Czy rozumiecie, co wam uczynilem? ¹³Wy Mnie nazywacie "Nauczycielem" i "Panem" i dobrze mówicie, bo nim jestem. ¹⁴Jeżeli więc Ja, Pan i Nauczyciel, umyłem wam nogi, to i wyście powinni sobie nawzajem umywać nogi. ¹⁵Dałem wam bowiem przykład, abyście i wy tak czynili, jak Ja wam uczynilem. ¹⁶Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Sługa nie jest większy od swego pana ani wysłannik od tego, który go posłał. ¹⁷Wiedząc to będziecie błogosławieni, gdy według tego będziecie postępować. ¹⁸Nie mówię o was wszystkich. Ja wiem, których wybrałem; lecz [potrzeba], aby się wypełniło Pismo: Kto ze Mną spożywa chleb, ten podniósł na Mnie swoją piętę. ¹⁹Już teraz, zanim się to stanie, mówię wam, abyście, gdy się stanie, uwierzyli, że JA JESTEM. ²⁰Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Kto przyjmuje tego, którego Ja pošlę, Mnie przyjmuje. A kto Mnie przyjmuje, przyjmuje Tego, który Mnie pošlę».

13:12-20 Odmienne od wersetów 6-10, Jezus opisuje tu Swój czyn jako przykład pokory. Apostołowie kłócili się o to który z nich jest największy (zob. Łk 22:24). W tym kontekście Jezus wykonuje zadanie niewolnika, a następnie wyjaśnia, co to znaczy i jak to zastosować.

13:14 „Jeżeli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ, którego prawdziwość zakładana jest z perspektywy autora lub dla jego celów.

▣ „Pan i Nauczyciel” Zwróćmy uwagę na RODZAJNIK OKREŚLONY w wersety 13 i 14 – a także na to, że kolejność tytułów została odwrócona. To On jest tym, który przemawia z mocą. Objawia Ojca i oczekuje posłuszeństwa i oddania! Uczniowie muszą naśladować to, co robi Jezus (w. 15).

13:14-15 „i wyście powinni sobie nawzajem umywać nogi” Czy to stwierdzenie oznacza, że ten akt pokory miał być trzecim obrzędkiem kościelnym? Większość grup chrześcijańskich udziela na to pytanie odpowiedzi przeczącej, ponieważ:

1. W Dziejach Apostolskich nie ma wzmianek, żeby jakkolwiek kościół praktykował obmywanie nóg
2. Nigdy nie jest ono zalecane w listach NT

3. Nigdzie nie jest konkretnie powiedziane, że ma to być stały obrządek taki jak chrzest (zob. Mt 28:19) i Wieczerza Pańska (zob. 1 Kor 11:17-34)

Nie oznacza to jednak, że nie może to być ważny element nabożeństwa.

„Przykład” który dał im Jezus to nie tylko pokora, ale ofiarna służba (zob. J 15:12-13). Dobrze ujmuje to 1 J 3:16. Jezus kocha do końca (zob. w. 1), więc oni także muszą kochać do ostateczności (tj. życie pełne poświęcenia, odwrócenie Upadku).

13:16 „Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam” Jest to dosłownie „Amen, amen” (jak w w. 20). Jest to forma starotestamentowego terminu oznaczającego „wiarę” (zob. Hab 2:4). Jezus był jedynym (w całej greckiej literaturze), który używał go w ten sposób na początku zdania. Zazwyczaj termin ten dodawano na koniec aby wyrazić (1) zgodę lub (2) potwierdzenie jakiejś wypowiedzi lub czynu. Zastosowane na początku zdania i podwojone, wyrażenie to jest autorytarnym zabiegiem mającym na celu pozyskanie uwagi. Zobacz Temat specjalny: Amen w 1:51.

▣ **„Sługa nie jest większy od swego pana”** Jest to wprowadzająca fraza przekazująca pewne prawdy:

1. J 13:16, ani wysłannik nie jest większy od tego, który go posłał
2. J 15:20
 - a. Jeżeli Mnie prześladowali, to i was będą prześladować
 - b. Jeżeli moje słowo zachowali, to i wasze będą zachowywać
3. Łk 6:40 (podobne), Lecz każdy, dopiero w pełni wykształcony, będzie jak jego nauczyciel (zob. Mt 10:24)
4. Łk 22:27 (podobne), Otóż Ja jestem pośród was jak ten, kto służy

13:17 „Wiedząc to będziecie błogosławieni, gdy według tego będziecie postępować” Pierwsza fraza to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ, którego prawdziwość zakładana jest z perspektywy autora. Druga fraza to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Jeśli wiemy, powinniśmy działać (zob. Mt 7:24-27; Łk 6:46-49; Rz 2:13; Jk 1:22-25; 4:11)! Celem nie jest wiedza, tylko życie w taki sposób, jak żył Chrystus. Odzwierciedla to hebrajski CZASOWNIK *szema*, „słuchać i być posłusznym” (zob. Pwt 6:4).

13:18 „[potrzeba], aby się wypełniło Pismo” Odnosi się to do Judasza. Tkwi tutaj tajemnica przenikania się predestynacji i wolnej woli człowieka.

Jezus i Jego uczniowie wierzyli w wiarygodność Pisma Świętego! W kwestiach, o których się wypowiadało, należało mu ufać (zob. Mt 5:17-19). Jan wiele razy powtarza komentarz „aby się wypełniło Pismo” (zob. J 12:14; 13:18; 15:25; 17:12; 19:24.36). Tekst ST często nie jest w pełni zrozumiały, dopóki nie wyjaśni go jakieś wydarzenie z życia Chrystusa (tj. typologia, np. Oz 11:1) lub wypełni go (wielokrotne wypełnienie) jakieś nowotestamentowe wydarzenie (tj. Iz 7:14 lub Dn 9:27; 11:31; 12:11).

▣ **„podniósł na Mnie swoją piętę”** Jest to cytat z Psalmu 41:10. Wschodni zwyczaj wspólnego jedzenia w wyrazie przyjaźni i przymierza czyni przewinienie Judasza jeszcze cięższym. Na Bliskim Wschodzie pokazanie drugiej osobie spodu swojej stopy było wyrazem pogardy.

„Czyści” odnosi się do przesłania Jezusa, które przyjęli (zob. Jan 15:3). Są „czyści”, ponieważ uwierzyli/zaufali/zawierzyli/przyjęli Tego, który jest czysty – Jezusa.

13:19 Werset ten ukazuje zamysł cudownych znaków i zapowiedzi Jezusa (zob. J 20:31). U Jana wiara jest rosnącym i ciągłym doświadczeniem. Jezus stale pogłębia zaufanie/wiarę/zawierzenie apostołów. Zob. Temat specjalny w 9:7.

Jezus pogłębia ich wiarę poprzez

1. Swoje słowa
2. Swoje czyny
3. Swoją uprzednią wiedzę

Jezus zapoczątkował radykalną „nową” drogę do pokoju z Bogiem. Była ona sprzeczna z tradycjami i wierzeniami tych Żydów:

1. Skupiał uwagę na Sobie, a nie na Mojżeszu
2. Chodziło o łaskę, a nie osiągnięcia

▣ „**że JA JESTEM**” Jest to odniesienie do Bożego imienia „JHWH”, pochodzącego od hebrajskiego CZASOWNIKA „być” (zob. JESTEM w Wj 3:14). Jezus jasno stwierdza, że jest obiecany Mesjaszem w boskim znaczeniu (zob. J 4:26; 8:24.28.58; 13:19 i 18:5.6.8; por. Mt 24:5 i Mk 13:6; Łk 21:8).

Zob. Temat specjalny: Imiona Boże w 6:20.

13:20 Jan zazwyczaj posługuje się terminem „wierzyć” (*pisteuō*), „wierzyć w” (*pisteuō eis*) lub „wierzyć że” (*pisteuō hoti*) na określenie chrześcijan (zob. Temat specjalny: Stosowanie przez Jana czasownika „wierzyć” w 2:23), posługuje się jednak także innymi określeniami, takimi jak „przyjmować” (zob. 1:12; 5:43; 13:20). W Ewangelii chodzi zarówno o przyjęcie osoby, jak i biblijnych prawd na jej temat – a także o życie w jej naśladowaniu.

▣ „**Kto przyjmuje tego, którego Ja poślę, Mnie przyjmuje**” Cóż za mocne potwierdzenie władzy, którą Jezus obdarzył uczniów. Może ona funkcjonować na kilku poziomach:

1. wyprawy misyjne Dwunastu (Mt 10:40) i Siedemdziesięciu (Łk 10:16)
2. świadectwo kościoła (zob. J 17:20)

Wieść o Jezusie ma przemieniającą życie moc, która nie jest zależna od tego, kto ją głosi. Władzą tą obdarzone jest przesłanie (tj. Ewangelia), a nie ziemski przekaz.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 13:21-30

²¹To powiedziawszy Jezus doznał głębokiego wzruszenia i tak oświadczył: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Jeden z was Mnie zdradzi». ²²Spoglądali uczniowie jeden na drugiego niepewni, o kim mówi. ²³Jeden z uczniów Jego - ten, którego Jezus miłował - spoczywał na Jego piersi. ²⁴Jemu to dał znak Szymon Piotr i rzekł do niego: «Kto to jest? O kim mówi?» ²⁵Ten oparł się zaraz na piersi Jezusa i rzekł do Niego: «Panie, kto to jest?» ²⁶Jezus odparł: «To ten, dla którego umaczam kawałek [chleba], i podam mu». Umoczywszy więc kawałek [chleba], wziął i podał Judaszowi, synowi Szymona Iskarioty. ²⁷A po spożyciu kawałka [chleba] wszedł w niego szatan. Jezus zaś rzekł do niego: «Co chcesz czynić, czyń prędzej!». ²⁸Nikt jednak z biesiadników nie rozumiał, dlaczego mu to powiedział. ²⁹Ponieważ Judasz miał pieczę nad trzosem, niektórzy sądzili, że Jezus powiedział do niego: «Zakup, czego nam potrzeba na święto», albo żeby dał coś ubogim. ³⁰A on po spożyciu kawałka [chleba] zaraz wyszedł. A była noc.

13:21 „doznał głębokiego wzruszenia” Zdrada Judasza naprawdę zasmuciła Jezusa (tego samego słowa użyto w odniesieniu do Niego w 12:27). Jezus wybrał Judasza ze względu na jego duchowy potencjał, który jednak nigdy nie zaowocował (zob. w. 18).

▣ „**Zaprawdę, zaprawdę**” Zob. komentarz do 1:51.

13:22 Jest to zaskakujący werset. Uczniowie z wewnętrznego kręgu obawiali się, że wcześniej ustalony plan mógłby zakładać, że to oni będą zdrajcami (zob. Mk 14:19). Na tym właśnie polega problem z determinizmem. Boże działania nie naruszają ludzkiej wolnej woli, tylko podkreślają ich konsekwencje i dopełniają je.

13:23 „którego Jezus miłował” Wydaje się to odnosić do samego Jana (zob. 13:23.25; 19:26-27.34-35; 20:2-5.8; 21:7.20-24). Potwierdza to J 19:26. Imię Jana w ogóle nie występuje w tej Ewangelii. Czy Jezus miał faworytów? Cóż, na pewno miał wewnętrzny krąg uczniów (Piotr, Jakub i Jan) oraz wyróżniał pewną rodzinę (Łazarz, Maria i Marta).

13:25 Kontekst ten odzwierciedla typowe okoliczności spożywania posiłku w Palestynie w I w. n.e. Uczniowie leżeli za niskim stołem w kształcie podkowy, opierając się na lewych łokciach, ze stopami z tyłu, i jedli rękami. Jan zajmował miejsce po prawej stronie Jezusa, a Judasz po lewej (honorowe miejsce). Powód takiego ustawienia nie jest podany w Biblii. Jan pochylił się do tyłu i zadał Jezusowi pytanie.

13:26 „To ten, dla którego umaczam kawałek [chleba], i podam mu” Był to wyraz szacunku (zob. Rut 2:14). Judasz spoczywał po lewej stronie Jezusa, co także było honorowym miejscem. Jezus nadal próbował do niego dotrzeć!

„Kawałek” pochodził z potrawy z gorzkich ziół i sosu (zob. Temat specjalny w 13:2). Paralelny fragment u Marka (Mk 14:20) stwierdza „ze mną”. Jest to zamieszanie co do szczegółów pamiętanych przez naocznych świadków.

▣ „Iskarioty” Zob. Temat specjalny poniżej i komentarze do 6:71 i 18:2.

TEMAT SPECJALNY: ISKARIOTA

Judasz słyszał słowa Pana Jezusa, obserwował go i żył z Nim w bliskiej wspólnocie przez kilka lat, ale najwidoczniej nadal nie nawiązał z Nim osobistej relacji opartej na wierze (zob. Mt 7:21-23). Piotr jest kuszony równie intensywnie, co Judasz, ale z diametralnie odmiennym skutkiem (zob. Mt 26:75). Motywy zdrady Judasza są przedmiotem wielu dyskusji:

1. Przede wszystkim finansowe (zob. J 12:6)
2. Przede wszystkim polityczne (zob. William Klassen, *Judas: Betrayer or Friend of Jesus* [*Judasz: zdrajca czy przyjaciel Jezusa?*])
3. Były one duchowe (zob. Łk 22:3; J 6:70; 13:2.27)

Poniżej podaję listę materiałów (w kolejności według tego, w jakim stopniu uważam je za godne zaufania) na temat wpływu szatana i opętania przez demony (zob. też Temat specjalny: Demony w NT):

1. Merrill F. Unger, *Biblical Demonology, Demons in the World Today* [*Demonologia biblijna, demony w dzisiejszym świecie*]
2. Clinton E. Arnold, *Three Crucial Questions About Spiritual Warfare* [*Trzy kluczowe pytania na temat walki duchowej*]
3. Kurt Koch, *Christian Counseling and Occultism, Demonology Past and Present* [*Poradnictwo chrześcijańskie a okultyzm, demonologia dawniej i dziś*]
4. C. Fred Dickason, *Demon Possession and the Christian* [*Opętanie a chrześcijanin*]
5. John P. Newport, *Demons, Demons, Demons* [*Demony, demony, demony*]
6. John Warwick Montgomery, *Principalities and Powers* [*Zwierzchności i władze*]

Należy wystrzegać się kulturowych mitów i przesądów. W Mt 16:23 szatan wpływa na Piotra, żeby kusić Jezusa w taki sam sposób – w kwestii jego zastępczej śmierci. Szatan jest konsekwentny. Na wszelkie możliwe sposoby stara się powstrzymać Jezusa od Jego odkupieńczego dzieła na naszą rzecz.

1. Kuszenie Jezusa, Łk 4
2. Wykorzystuje Piotra
3. Wykorzystuje Judasza i Sanhedryn

W J 6:70 Jezus określa nawet Judasza mianem diabła. Biblia nie omawia kwestii opętania oraz wpływu demonów na wierzących. Oczywiście jest jednak, że wpływają na nich ich osobiste wybory oraz osobowe zło (zob. Temat specjalny: Osobowe zło)!

Etymologia „Iskarioty” jest nieco mglista – proponuje się kilka opcji:

1. *Keriot*, miasto w Judzie (zob. Joz 15:25)
2. *Kartan*, miasto w Galilei (zob. Joz 21:32)
3. *Karōides*, gaj palm daktylowych w Jerozolimie lub Jerychu
4. *Scorteia*, fartuch lub skórzana torba (zob. J 13:29)
5. *Askara*, duszenie (hebrajski) z Mat 27:5
6. Sztylet zamachowca (grecki), co oznaczałoby, że był zelotą tak jak Szymon (zob. Łuk 6:15)

13:27 „wszedł w niego szatan” Jest to jedyne wystąpienie słowa „szatan” w Ewangelii Jana. W języku hebrajskim oznacza ono „przeciwnika” (zob. Łk 22:3 i J 13:2). Zob. Temat specjalny w 12:31. Czy Judasz nie ponosi odpowiedzialności, ponieważ wstąpił w niego szatan? W Biblii widoczne jest napięcie pomiędzy

działaniami sfery duchowej (Bóg zatwardzający serce faraona) oraz ludzką odpowiedzialnością w sferze fizycznej. Bez wątplenia ludzie nie mają takiej wolności wyboru, jak im się wydaje. Każdy z nas jest uwarunkowany historycznie, przez doświadczenie oraz geny. Poza tymi fizycznymi określnikami istnieje także sfera duchowa (Bóg, Duch, anioły, szatan i demony). Tkwi tu pewna tajemnica! Ludzie nie są jednak robotami; jesteśmy odpowiedzialni za swoje czyny, wybory i ich konsekwencje. Judasz podjął działania. Nie był w tym sam, ale jest moralnie odpowiedzialny za swoje czyny. Zdrada Judasza została przepowiedziana (w. 18). Pomysłodawcą był szatan (zob. Temat specjalny: Osobowe zło w 12:31). Tragiczne jest to, że Judasz nigdy w pełni nie poznał Jezusa i nie zaufał Mu.

13:29 „Judasz miał pieczę nad trzosem” Judasz był odpowiedzialny za finanse grupy (zob. J 12:6). Zobacz pełny komentarz do 18:2.

13:30 „była noc” Czy chodzi tutaj o określenie czasu, czy o duchową ocenę? Jan często używa takich niejasnych wypowiedzi, które można zrozumieć na kilka sposobów (np. w rozmowie z Nikodemem, zob. 3:2; 19:39).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 13:31-35

³¹Po jego wyjściu rzekł Jezus: «Syn Człowieczy został teraz otoczony chwałą, a w Nim Bóg został chwałą otoczony. ³²Jeżeli Bóg został w Nim otoczony chwałą, to i Bóg Go otoczy chwałą w sobie samym, i to zaraz Go chwałą otoczy. ³³Dzieci, jeszcze krótko jestem z wami. Będziecie Mnie szukać, ale - jak to Żydom powiedziałem, tak i teraz wam mówię - dokąd Ja idę, wy pójść nie możecie. ³⁴Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali tak, jak Ja was umilowałem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie. ³⁵Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali».

13:31-38 Wersety te stanowią część szerszego kontekstu serii pytań ze strony uczniów (zob. 13:36; 14:5.8.22; 16:17-19), które zadają w rozmowie w Wieczerniku w noc ustanowienia Ostatniej Wieczerzy. Oczywiście jest, że wypowiedzi Jezusa na temat odejścia wywołały u Apostołów wiele pytań, które zrodziły się z ich błędnego rozumienia Jego słów.

1. Piotr (13:36)
2. Tomasz (14:5)
3. Filip (14:8)
4. Judasz (nie Iskariota) (14:22)
5. Niektórzy uczniowie (16:17-19)

13:31 „Syn Człowieczy” Jezus sam wybrał sobie to określenie i używał go w odniesieniu do siebie Samego. Termin ten wzięty jest z Ez 2:1 i Dn 7:13. Zakłada zarówno duchowe, jak i boskie cechy. Jezus używał go, ponieważ nie funkcjonował on w judaizmie rabinistycznym i nie był łączony z nacjonalistycznymi ani wojskowymi implikacjami oraz zawierał w sobie Jego dwie natury (zob. 1 J 4:1-3).

13:32 W wersecie tym występują dwa warianty greckich manuskryptów. Na dłuższym tekście, popartym przez manuskrypty κ^c , A, C², K oraz Textus Receptus, opierają się tłumaczenia GPNT, BP, BW, BT, BWP, PL oraz Biblia Gdańska. Pomijają go („Jeżeli Bóg został w Nim otoczony chwałą”) manuskrypty MSS P⁶⁶, κ^* , B, C*, D, L, W oraz X. Wydaje się, że jest to lepszy zestaw manuskryptów – możliwe jednak, że skrybowie byli zakłopotani paralelizmem i po prostu pominęli pierwszą frazę.

▣ „otoczony chwałą” Termin ten pojawia się w wersety 31 i 32 cztery lub pięć razy – dwa lub trzy razy w AORYŚCIE oraz dwa razy w CZASIE PRZYSZŁYM. Dotyczy on Bożego planu odkupienia przez śmierć i zmartwychwstanie Jezusa (zob. 7:39; 12:16.23; 17:1.5). Tutaj odnosi się do wydarzeń mających nastąpić w życiu Jezusa. Są one tak pewne, że wyrażono je tak, jakby już się dokonały (AORYSTY). Zobacz komentarz do 1:14.

13:33 „Dzieci” Jan, piszący z miasta lub okolic Efezu jako stary człowiek, używa tego samego tytułu zwracając się do swoich słuchaczy/czytelników w 1 J 2:1.12.28; 3:7.18; 4:4; 5:21). Tutaj metafora użyta przez Jezusa jest kolejnym sposobem Jego identyfikacji z Ojcem. Jest ojcem, bratem, zbawicielem, przyjacielem i Panem – albo innymi słowami jest zarówno transcendentnym Bóstwem i immanentnym towarzyszem.

▣ „jeszcze krótko jestem z wami ... jak to Żydom powiedziałem” Jezus powiedział to przywódcom żydowskim kilka miesięcy wcześniej (zob. 7:33); teraz oznajmia to swoim Apostołom (zob. 12:35; 14:19; 16:16-19). W oczywisty sposób wynika z tego, że zmienna czasowa jest tu nieco niejasna.

▣ „dokąd Ja idę, wy pójść nie możecie” Przywódcy żydowscy w ogóle nie mogli tam pójść (zob. 7:34.36; 8:21). Uczniowie mieli być z Nim znowu dopiero po śmierci. Śmierć lub pochwycenie zjednoczy z Nim Jego naśladowców (zob. 2 Kor 5:8; 1 Tes 4:13-18).

13:34 „Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali” Wzajemna miłość nie była nowym przykazaniem (zob. Kpł 19:18; jeżeli chodzi o „przykazanie”, zob. Temat specjalny w 12:50). Nowe było to, że wierzący mieli kochać się wzajemnie tak, jak ukochał ich Jezus (zob. 15:12.17; 1 J 2:7-8; 3:11.16.23; 4:7-8.10-12.19-20; 2 J 1:5).

Ewangelia to osoba, którą należy przyjąć, zestaw prawd, w który należy uwierzyć, oraz życie, które należy prowadzić (zob. 14:1.,21.23; 15:10.12; 1 J 5:3; 2 J 5,6; Łk 6:46). Ewangelia to coś, co się przyjmuje, w co się wierzy i czym się żyje! Życie Ewangelią realizowane jest w miłości – albo wcale!

Podoba mi się wypowiedź Bruce’a Corleya w jego artykule pt. “Biblical Theology of the New Testament” [„Teologia biblijna Nowego Testamentu”] w dziele dotyczącym hermeneutyki *Foundations For Biblical Interpretation [Podstawy interpretacji biblijnej]*: „Ludzi Chrystusa charakteryzuje etyka miłości, w której stan łaski wiąże się z powinnością miłości poprzez działanie Ducha (zob. Gal 5:6.25; 6:2; Jk 3:17-18; J 13:34-35; 1 J 4:7)” (s. 562).

13:35 „Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi” Miłość jest jedyną cechą, której szatan nie jest w stanie podrobić. Wierzący mają charakteryzować się miłością (zob. 1 J 3:14; 4:7-21).

▣ „jeśli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Nasze czyny wobec innych chrześcijan potwierdzają naszą relację z Jezusem (zob. 1 J 2:9-11; 4:20-21).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 13:36-38

³⁶Rzekł do Niego Szymon Piotr: «Panie, dokąd idziesz?» Odpowiedział mu Jezus: «Dokąd Ja idę, ty teraz za Mną pójść nie możesz, ale później pójdziesz». ³⁷Powiedział Mu Piotr: «Panie, dlaczego teraz nie mogę pójść za Tobą? Życie moje oddam za Ciebie». ³⁸Odpowiedział Jezus: «Życie swoje oddasz za Mnie? Zaprawdę, zaprawdę, powiadam ci: Kogut nie zapieje, aż ty trzy razy się Mnie wyprzesz.

13:36 „Rzekł do Niego Szymon Piotr” Jest to pierwsze z serii pytań, które zadają Jezusowi uczniowie odnośnie Jego wypowiedzi w wersach 31-35 (zob. 13:36; 14:5.8.22; 16:17-19). Tak się cieszę, że uczniowie zadali te pytania i że Jan je zapamiętał i zapisał!

13:37 „Życie moje oddam za Ciebie” Piotr naprawdę tak myślał! Pokazuje to jednak, jak słaba jest upadła ludzkość i jak oddany jest nam nasz Pan, który to właśnie uczynił.

13:38 „Zaprawdę, zaprawdę” Zob. komentarz do 1:51.

▣ „Kogut nie zapieje, aż ty trzy razy się Mnie wyprzesz” Musiał to być rzymski kogut – Żydzi nie trzymali zwierząt w mieście, ponieważ była to święta ziemia. Dlatego właśnie większość bogatych ludzi posiadała ogrody (które wymagały nawożenia) poza murami miasta na górze Oliwnej. Ogród Getsemane był jednym z takich ogrodów.

Jezus posługuje się przepowiednią, aby zachęcić do wiary w Siebie. Nawet coś tak negatywnego objawia Jego wiedzę i kontrolę nad przyszłymi wydarzeniami (zob. 18:17-18, 25-27; Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Łk 22:31-34).

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Dlaczego Jan nie opisuje właściwego obrzędu Wieczery Pańskiej?
2. Dlaczego Jezus umył uczniom nogi? Czy my powinniśmy umywać nogi sobie nawzajem?
3. Dlaczego Jezus wybrał Judasza na ucznia?
4. Skąd można wiedzieć, że naprawdę jest się chrześcijaninem?

ROZDZIAŁ 14 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
Do domu Ojca	Droga do Ojca	Jezus drogą do Ojca	Zachęty do trwania w wierze	Jezus drogą, prawdą i życiem
14:1-14	14:1-15	14:1-14	14:1-14	14:1-4
Zapowiedź Pocieszyciela	Jezus obiecuje uczniom Pocieszyciela, Ducha Prawdy	Obietnica zesłania Ducha Świętego	Wezwanie do praktyki miłości	14:5-7
14:15-20	14:16-31	14:15-31	14:15-24	Jezus Bogiem widzialnym
Miłość objawiona			Słowa pożegnania. Zapowiedź zesłania Ducha Świętego	14:8-11
14:21-24			14:25-31	Niezwykłe możliwości wierzących
Posłannictwo Ducha. Pokój				14:12-14
14:25-31				Obietnica przyjścia Ducha Prawdy
				14:15-21
				14:22-26
				Jezus dawcą pokoju
				14:27-31

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 14:1-31

A. Tak naprawdę treść rozdziałów 13-17 nie powinna być podzielona na rozdziały, ponieważ tworzy jedną całość literacką – rozmowę w Wieczerniku w noc ustanowienia Wieczerzy Pańskiej. Jasne jest, że słowa Jezusa o odejściu wywołały u uczniów wiele pytań. Kontekst ten bazuje na serii ich pytań, wpływających z opacznego rozumienia Jego wypowiedzi.

1. Piotr (13:36)
2. Tomasz (14:5)
3. Filip (14:8)
4. Judasz (nie Iskariota) (14:22)
5. Niektórzy uczniowie (16:17-19)

Należy tu pamiętać, że Jan używa formy dialogu dla ukazania prawdy!

B. Pytania te nadal są pomocne wierzącym:

1. Pokazują, że nawet Apostołowie, którzy fizycznie przebywali z Jezusem, nie zawsze Go rozumieli.
2. Niektóre najcenniejsze i najgłębsze słowa Jezusa padają w odpowiedzi na te szczerze, wpływające z niezrozumienia pytania.

C. Rozdział 14 rozpoczyna się od omówienia przez Jezusa przyjścia „pomocnika”.

1. Odniesienia Jezusa do Ducha Świętego w tym dyskursie w Wieczerniku bezpośrednio odnoszą się (a także ograniczają się) do strachu i lęku uczniów związanego z odejściem Jezusa (zob. 13:33.36).

W Biblii *New Testament TransLine* (s. 355) Michael Magill przedstawia wnikliwy schemat odpowiedzi Jezusa na te obawy.

- a. „kiedyś będziecie ze Mną tam, dokąd idę”, wersety 1-11
 - b. „moje odejście będzie dla was dobre”, wersety 12-17
 - c. „przyjdę do was tam, gdzie będziecie, i objawię wam się”, wersety 18-26
 - d. „teraz zostawiam wam mój pokój”, wersety 27-31
2. To omówienie roli Ducha Świętego ma ograniczony zakres. Jest wiele kluczowych aspektów Jego działania, które w ogóle nie zostały poruszone w tym kontekście.
 3. Podkreślane jest zadanie Ducha jako:
 - a. objawiciela prawdy
 - b. osobistego pocieszyciela

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 14:1-7

¹Niech się nie trwoży serce wasze. Wierzycie w Boga? I we Mnie wierzcie! ²W domu Ojca mego jest mieszkań wiele. Gdyby tak nie było, to bym wam powiedział. Idę przecież przygotować wam miejsce. ³A gdy odejdę i przygotuję wam miejsce, przyjdę powtórnie i zabiorę was do siebie, abyście i wy byli tam, gdzie Ja jestem. ⁴Znacie drogę, dokąd Ja idę». ⁵Odezwał się do Niego Tomasz: «Panie, nie wiemy, dokąd idziesz. Jak więc możemy znać drogę?» ⁶Odpowiedział mu Jezus: «Ja jestem drogą i prawdą, i życiem. Nikt nie przychodzi do Ojca inaczej jak tylko przeze Mnie. ⁷Gdybyście Mnie poznali, znalibyście i mojego Ojca. Ale teraz już Go znacie i zobaczyliście».

14:1 „Niech się nie” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY STRONY BIERNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO z PARTYKUŁĄ PRZECZĄCĄ, co zazwyczaj oznacza zaprzestanie już dokonywanej czynności: „Przestańcie pozwalać swoim sercom na trwożenie się”. Słowa Jezusa o odejściu wywołały wielki strach.

▣ „serce wasze” Zauważmy, że występuje tu LICZBA MNOGA. Jezus zwracał się do wszystkich jedenastu. Hebrajskie pojmowanie „serca” oznacza całą osobę: umysł, wolę i emocje (zob. Pwt 6:5; Mt 22:37). Zobacz Temat specjalny w 12:40.

▣ **„Wierzycie w Boga? I we Mnie wierzcie”** Są to albo dwa TRYBY ROZKAZUJĄCE STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO (GPNT, BWP, PL), albo dwa TRYBY ORZEKAJĄCE STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO (Biblia Gdańska) – lub też kombinacja obu tych opcji (BT, BP, Słowo Życia – pierwszy człon to TRYB ORZEKAJĄCY, a drugi – ROZKAZUJĄCY). Wiara jest czymś trwałym i powszednim. Gramatycznie zrównoważona struktura tego wersetu pokazuje, że Jezus twierdzi, że jest równy Bogu. Pamiętajmy także, że byli to Żydzi wyznający monoteizm (zob. Pwt 6:4-6), którzy mimo to przyjęli konsekwencje słów Jezusa (zob. Temat specjalny: Trójca w 14:26). Wiara w Istotę Najwyższą to jedno, a bycie chrześcijaninem – coś zupełnie innego. Ta fraza nie skupia się na wyznaniu doktrynalnym, tylko na osobie Jezusa Chrystusa.

14:2 „W domu Ojca mego” W ST „domem” nazywany jest Namiot Spotkania lub Świątynia (zob. 2 Sam 7). W tym kontekście jednak jest jasne, że określenie to odnosi się do rodzinnego miejsca zamieszkania Boga w niebie lub do mieszkania z Nim w Jego świątyni (zob. Ps 23:6; 27:4-6).

▣
GPNT **„miejsca_do_mieszkania”**
BP, BW, BWP, PL **„mieszkań”**

Nie chodzi tutaj o luksusowe posiadłości, jak mogłyby sugerować niektóre tłumaczenia. Grecki termin oznacza „stałe miejsca zamieszkania” (zob. 14:23) i nie zawiera w sobie idei wystawności. Nakreślony tu obraz jest taki, że wierzący będą mieli własne pokoje w domu Ojca – jak w internacie, w którym codziennie jada się wspólne posiłki.

Interesujący jest także fakt, że słowo to pochodzi od tego samego greckiego rdzenia co „trwać”, stanowiące kluczową koncepcję u Jana (zob. J 15). Nasze trwałe miejsce zamieszkania z Ojcem jest wypełnieniem naszego trwania w Synu.

▣ **„Gdyby”** Jest to częściowe ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ, zwane „sprzecznym ze stanem faktycznym”. Mieszkań jest wiele. Zdanie to jest trudne do przetłumaczenia.

GPNT	„Jeśli zaś nie, powiedziałbym wam”
BP	„Gdyby było inaczej, powiedziałbym to wam”
BW	„gdyby było inaczej, byłbym wam powiedział”
BWP	„Powiedziałbym wam, gdyby było inaczej”
PL	„Gdyby było inaczej, powiedziałbym wam”
Słowo Życia	„Gdyby było inaczej powiedziałbym o tym otwarciu”
Biblia Gdańska	„a jeżeli nie, wżdybymci wam powiedział”

▣ **„Idę przecież przygotować wam miejsce”** Nie ma to sugerować, że niebo nie było przedtem w sensie fizycznym przygotowane, tylko że życie Jezusa, jego nauczanie i śmierć pozwala grzesznej ludzkości zbliżać się do świętego Boga i z Nim przebywać. Jezus idzie przed wierzącymi jako ich przewodnik i poprzednik (zob. Heb 6:20).

14:3 „gdy” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Jezus powiedział im, że niedługo wróci do Ojca (np. 7:33; 16:5.10.17.28) i przygotowuje dla nich miejsce.

Wydana przez United Bible Societies [Zjednoczone Towarzystwa Biblijne] [Help for Translators](#) [Pomoc dla tłumaczy] na temat Ewangelii Jana autorstwa Newmana i Widera, stwierdza, że zdanie to powinno być rozumiane w sensie czasowym: „po tym, jak odejść”, „kiedy odejść” albo „ponieważ odchodzę” (s. 456).

▣ **„przyjdę powtórnie i zabiorę was do siebie”** Odnosi się to do drugiego przyjścia albo do śmierci (zob. 2 Kor 5:8; 1 Tes 4:13-18). Ta wspólnota twarzą w twarz z Jezusem odzwierciedla wspólnotę Jezusa z Ojcem (zob. 1:1.2). Chrześcijanie będą uczestniczyć w jedności pomiędzy Jezusem a Ojcem (14:23; 17:1ff).

Użyty tutaj czasownik ‘zabiorę’ (BW: ‘wezmę’) (*paralambanō*) oznacza „przyjmowanie osoby”. Niebo jest osobistą wspólnotą z Bogiem. Słowo to różni się od tego z 1:12 (*lambanō*). Trudno precyzyjnie oszacować zakres nakładania się pól semantycznych tych dwóch określeń; często występują one jako synonimy.

▣ „abyście i wy byli tam, gdzie Ja jestem” Niebo jest tam, gdzie jest Jezus (zob. 17:24)! Niebo jest w rzeczywistości wspólnotą twarzą w twarz z Trójjedynym Bogiem! W NT nie ma jasności co do tego, kiedy dokładnie ma miejsce ta pełna wspólnota:

1. po śmierci, 2 Kor 5:8
2. przy powtórny przyjsciu, 1 Tes 4:13-18

Biblia mówi zaskakująco mało na temat życia po śmierci. Dobrą (i krótką) książką na ten temat jest *The Bible On the Life Hereafter* [*Biblia o życiu po śmierci*] Williama Hendriksena.

TEMAT SPECJALNY: GDZIE SĄ ZMARLI? (*SZEOL/HADES, GEHENNA, TARTAR*)

I. Stary Testament

- A. Wszyscy ludzie zstępują do *Szeolu* (brak pokrewnych rdzeni, etymologia niepewna, BDB 982, KB 1368), co stanowi sposób opisywania miejsca, gdzie żyją zmarli, lub grobu – głównie w literaturze mądrościowej i u Izajasza. W ST była to cienista, świadoma, lecz pozbawiona radości egzystencja (zob. Hi 10:21-22; 38:17).
- B. Cechy *Szeolu*
 1. łączony z Bożym sądem (ogniem), Pwt 32:22
 2. więzienie z bramą, Hi 38:17; Ps 9:14; 107:18
 3. kraj, z którego się nie wraca, Hi 7:9 (akadyjski tytuł śmierci)
 4. ziemia/kraina ciemności, Hi 10:21-22; 17:13; 18:18
 5. miejsce milczenia, Ps. 28:1; Ps 31:18; Ps 94:17; Ps 115:17; Isa. 47:5
 6. łączony z karą nawet przed Dniem Sądu, Ps 18:5-6
 7. łączony z *abaddonem* (zniszczeniem; zob. Temat specjalny: *Abaddon ... Apollyon*), w którym Bóg także jest obecny, Hi 26:6; Ps 139:8; Am 9:2
 8. łączony z dołem/otchłanią (grobem), Ps 16:10; Ps 88:4-5; Iz 14:15; Ez 31:15-17
 9. źli żywcem zstępują do *Szeolu*, Lb 16:30,33; Hi 7:9; Ps 55:16
 10. często przedstawiany jako zwierzę z ogromną paszczą, Lb 16:30; Prz 1:12; Iz 5:14; Hab 2:5
 11. ludzie znajdujący się w *Szeolu* zwani są *Refa'im* (tj. cieniami zmarłych), Hi 26:5; Prz 2:18; 21:16; Prz 26:14; Iz 14:9-11)
 12. a jednak JHWH jest obecny nawet tam, Hi 26:6; Ps 139:8; Prz 15:11

II. Nowy Testament

- A. Hebrajskie słowo *Szeol* tłumaczone jest greckim terminem *Hades* (niewidoczny świat)
- B. Cechy *Hadesu* (w dużej mierze podobne do cech *Szeolu*)
 1. odnosi się do śmierci, Mt 16:18
 2. łączony ze śmiercią, Ap 1:18; 6:8; 20:13-14
 3. często analogiczny do miejsca wiecznej kary (*Gehenny*), Mt 11:23 (cytat ze ST); Łk 10:15; 16:23-24
 4. często analogiczny do grobu, Łuk 16:23
- C. Być może jest podzielony (rabini)
 1. Część dla sprawiedliwych zwana *Rajem* (w rzeczywistości jest to inna nazwa dla nieba, zob. 2 Kor 12:4; Ap 2:7; Łk 23:43)
 2. Część dla niegodziwych zwana *Tartarem*, miejsce przebywania daleko niżej od *Hadesu*, 2 P 2:4, gdzie przetrzymywani są źli aniołowie (zob. Rdz 6; 1 Henocha). Wiąże się z „Czeluścią” – Łk 8:31; Rz 10:7; Ap 9:1-2.11; 11:7; 17:18; 20:1.3
- D. *Gehenna*
 1. Stanowi odzwierciedlenie starotestamentowej frazy „dolina synów Hinnoma” (na południe od Jerozolimy). Było to miejsce kultu fenickiego boga ognia, *Molocha* (BDB 574, KB 591). Składano mu tam ofiary z dzieci (zob. 2 Krl 16:3; 21:6; 2 Krn 28:3; 33:6), co było zabronione w Kpł 18:21; 20:2-5.
 2. Jeremiasz z miejsca pogańskiego kultu uczynił tę dolinę miejscem sądu JHWH (zob. Jer 7:32; 19:6-7). Stała się miejscem strasznego, wiecznego sądu w 1 Henocha 90:26-27 i Syb 1:103.
 3. Żydzi z czasów Jezusa byli tak zgorznięci tym, że ich przodkowie brali udział w pogańskim kulcie i składali ofiary z dzieci, że zamienili ten teren w wysypisko śmieci Jerozolimy. Wiele metafor wiecznego sądu wypowiedzianych przez Jezusa pochodzi z tego wysypiska (ogień, dym, smród,

robactwo, zob. Mk 9:43.48). Terminu *Gehenna* używał tylko Jezus (wyjątkiem jest Jk 3:6).

4. Stosowanie terminu *Gehenna* przez Jezusa
 - a. piekło ogniste, Mt 5:22; 18:9; Mk 9:43
 - b. wieczne, Mk 9:48 (Mt 25:46)
 - c. miejsce zatracenia (zarówno duszy, jak i ciała), Mt 10:28
 - d. równoznaczny z Szeolem, Mt 5:29-30; 18:9
 - e. określa niegodziwego mianem „syna piekła” (BW), Mt 23:15
 - f. skutek wyroku sądowego, Mt 23:33; Łk 12:5
 - g. koncepcja *Gehenny* jest analogiczna do drugiej śmierci (zob. Ap 2:11; 20:6.14) lub jeziora ognia (zob. Mt 13:42.50; Ap 19:20; 20:10.14-15; 21:8). Możliwe, że jezioro ognia będzie stałym miejscem przebywania ludzi (z Szeolu) oraz złych aniołów (z Tartaru, 2 P 2:4; Jud 1:6, lub z Czeluści, zob. Łk 8:31; Ap 9:1-11; 20:1.3).
 - h. nie została stworzona dla ludzi, tylko dla szatana i jego aniołów, Mt 25:41

E. Ponieważ pojęcia *Szeol*, *Hades* i *Gehenna* nakładają się na siebie, możliwe, że

1. początkowo wszyscy ludzie szli do *Szeolu/Hadesu*
2. ich doświadczenia tam (dobre/złe) będą spotęgowane po Dniu Sądu, ale miejsce przebywania złych pozostaje to samo (dlatego angielskie tłumaczenie KJV oddaje *hades* (grób) jako *gehennę* (piekło))
3. jedynym tekstem w NT wspominającym o mękach przed Sądem jest przypowieść z Łk 16:19-31 (o bogaczu i Łazarzu). *Szeol* także opisywany jest jako miejsce terażniejszej kary (zob. Pwt 32:22; Ps 18:1-5). Nie można jednak opierać doktryny na przypowieści.

III. Stan pośredni między śmiercią a zmartwychwstaniem

A. NT nie głosi „nieśmiertelności duszy” – jest to jeden z wielu starożytnych poglądów na życie po śmierci, głoszący że:

1. ludzkie dusze istnieją przed fizycznym życiem
2. ludzkie dusze są wieczne przed i po fizycznej śmierci
3. fizyczne ciało często postrzegane jest jako więzienie, a śmierć jako uwolnienie do stanu preegzystencji

B. NT wskazuje na bezcielesny stan pomiędzy śmiercią a zmartwychwstaniem

1. Jezus mówi o podziale pomiędzy ciałem a duszą, Mt 10:28
2. Abraham być może ma już ciało, Mk 12:26-27; Łk 16:23
3. Mojżesz i Eliasz mają fizyczne ciała przy przemienieniu Jezusa, Mt 17
4. Paweł twierdzi, że podczas drugiego przyjścia wierzący przychodzący z Chrystusem jako pierwsi otrzymają nowe ciała, 1 Tes 4:13-18
5. Paweł twierdzi, że wierzący otrzymają nowe, duchowe ciała w Dniu Zmartwychwstania, 1 Kor 15:23.52
6. Paweł twierdzi, że wierzący nie idą do *Hadesu*, tylko w chwili śmierci spotykają Jezusa, 2 Kor 5:6-8, Fil 1:23. Jezus przezwyciężył śmierć i zabrał sprawiedliwych razem z Sobą do nieba, 1 P 3:18-22

IV. Niebo

A. Określenie to stosowane jest w Biblii w trzech znaczeniach:

1. atmosfery ponad ziemią, Rdz 1:1.8; Iz 42:5; 45:18
2. gwieździstego nieba, Rdz 1:14; Pwt 10:14; Ps 148:4; Heb 4:14; 7:26
3. miejsca gdzie znajduje się Boży tron, Pwt 10:14; 1 Krl 8:27; Ps 148:4; Ef 4:10; Heb 9:24 (trzecie niebo, 2 Kor 12:2)

B. Biblia nie mówi wiele na temat życia po śmierci – prawdopodobnie dlatego, że upadła ludzkość nie byłaby w stanie tego zrozumieć (zob. 1 Kor 2:9).

C. Niebo jest zarówno miejscem (zob. J 14:2-3), jak i osobą (zob. 2 Kor 5:6.8). Niebem może być przywrócenie Ogrodu Eden (rdz 1-2; Ap 21-22). Ziemia zostanie oczyszczona i odnowiona (zob. Dz 3:21; Rz 8:21; 2 P 3:10. Boży obraz (Rdz 1:26-27) został przywrócony w Chrystusie. Bliska wspólnota z Ogrodu Eden stała się znowu możliwa.

Może to jednak posiadać znaczenie metaforyczne (niebo jako wielkie, szczęśliwe miasto w Ap 21:9-27), a nie dosłowne. 1 Kor 15 opisuje różnicę pomiędzy ciałem fizycznym a duchowym jako różnicę pomiędzy

ziarnem a dojrzałą rośliną. Także 1 Kor 2:9 (cytat z Iz 64:3 i 65:17) to wspaniała obietnica, dająca wiele nadziei! Wiem, że kiedy Go ujrzemy, będziemy tacy jak On (zob. 1 Jan 3:2).

V. Pomocne źródła informacji

- A. William Hendriksen, *The Bible On the Life Hereafter* [*Biblia o życiu po śmierci*]
- B. Maurice Rawlings, *Beyond Death's Door* [*Za drzwiami śmierci*]

14:4 „Znacie drogę” Wypowiedź Jezusa sprawia, że Tomasz wyraża swoją wątpliwość co do tego, czy rzeczywiście ją znają. Jezus odpowiada mu za pomocą trzech często występujących w ST terminów.

14:6 „Ja jestem drogą” W ST o biblijnej wierze mówiło się jako o ścieżce życiowej (zob. Pwt 5:32-33; 31:29; Ps 27:11; Iz 35:8). Wczesny kościół nazywano „Drogą” (zob. Acts 9:2; Dz 19:9.23; Dz 24:14.22). Jezus podkreślał, że był i jest jedyną drogą do Boga. Jest to teologiczne sedno Ewangelii Jana! Styl życia charakteryzujący się dobrymi uczynkami jest dowodem osobistej wiary (zob. Ef 2:8-9.10), a nie sposobem uzyskania usprawiedliwienia. Zob. komentarz do 8:12.

▣ **„prawdą”** W filozofii greckiej termin „prawda” budził skojarzenia „prawdziwości” w przeciwieństwie do „fałszu” lub „realności” w przeciwieństwie do „iluzji”. Jednak słuchający Jezusa aramejskojęzyczni uczniowie rozumieli Jego słowa w starotestamentowym znaczeniu prawdy, czyli „wierności” albo „lojalności” (zob. Ps 26:3; 86:11; 119:30). Zarówno „prawda”, jak i „życie” charakteryzują „drogę”. U Jana określenie „prawda” często opisuje nadprzyrodzone działanie (zob. J 1:14; 4:23-24; 8:32; 14:17; 15:26; 16:13; 17:17.19). Zob. Tematy specjalne na temat prawdy w 6:55 i 17:3.

▣ **„życiem”** „Życie” to słowo *zoā*, którego Jan używa na określenie życia nowej ery. W ST wiara wyrażająca się stylem życia opisywana jest jako droga do życia (zob. Ps 16:11; Prz 6:23; Prz 10:17). Wszystkie te trzy określenia wiążą się z wiarą wyrażającą się stylem życia, którą znaleźć można jedynie w osobistej więzi z Jezusem Chrystusem.

▣ **„Nikt nie przychodzi do Ojca inaczej jak tylko przeze Mnie”** Cóż za szokujące stwierdzenie! Jest ono bardzo restrykcyjne, oczywistym jest jednak także, że Jezus wierzył, że Boga poznać można tylko za pośrednictwem osobistej więzi z Nim (zob. 1 J 5:10-12). Fakt ten często nazywano ekskluzywistycznym skandalem chrześcijaństwa. Nie ma tu miejsca na żadne pośrednie rozwiązania. Jeśli zdanie to nie jest prawdziwe, chrześcijaństwo jest fałszywe. Pod wieloma względami przypomina to Jana 10.

▣ **„Gdybyście”** Jeżeli chodzi o typ zdania warunkowego, występują tutaj różne warianty manuskryptów. Tekst grecki United Bible Societies popiera pogląd, że jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ – podobnie do greckich manuskryptów P⁶⁶, κ i D. W takim przypadku zdanie to brzmiałoby tak: „gdybyście Mnie poznali – a znacie Mnie, poznalibyście Mojego Ojca – i znacie Go”.

Może to też być ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ, zwane często „sprzecznym ze stanem faktycznym”. Jego tłumaczenie brzmiałoby w takim wypadku następująco: „gdybyście Mnie poznali – a nie poznalibyście Mnie, poznalibyście Mojego Ojca – a nie znacie Go”. Wariant ten popierają manuskrypty A, B, C, D^b, K, L oraz X. Jest to trudna wypowiedź, ponieważ zakładamy, że uczniowie posiadali już zbawczą wiarę w Jezusa jako posłanego przez JHWH Mesjasza. Ta nowa i ostatecznie wyłączna prawda musiała być dla nich bardzo trudna do zrozumienia. Ewangelia Jana wydaje się opisywać różne poziomy wiary. Kontekst wydaje się przemawiać za ZDANIEM WARUNKOWYM KLASY DRUGIEJ. Zauważmy też ten sam warunek w w. 2 i 28.

▣ **„Mnie poznali”** Jezus po raz kolejny zwraca się do całej grupy Apostołów (zob. w. 9). Określenie „poznać” jest tu zastosowane w sensie starotestamentowym, opisującym bliską, osobistą więź, a nie tylko wiedzę poznawczą (zob. Rdz 4:1; Jer 1:5).

▣ **„znalibyście i mojego Ojca”** Widzieć Jezusa oznacza widzieć Boga (zob. J 1:14-18; 5:24; 12:44-45; 2 Kor 4:4; Kol 1:15; Heb 1:3)! Jezus jest doskonałym objawieniem niewidzialnego Boga. Nikt, kto odrzuca Jezusa, nie może twierdzić, że zna Boga (zob. 1 J 5:9-12).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 14:8-14

⁸Rzekł do Niego Filip: «Panie, pokaż nam Ojca, a to nam wystarczy». ⁹Odpowiedział mu Jezus: «Filipie, tak długo jestem z wami, a jeszcze Mnie nie poznałeś? Kto Mnie zobaczył, zobaczył także i Ojca. Dlaczego więc mówisz: "Pokaż nam Ojca?"¹⁰Czy nie wierzysz, że Ja jestem w Ojcu, a Ojciec we Mnie? Słów tych, które wam mówię, nie wypowiadam od siebie. Ojciec, który trwa we Mnie, On sam dokonuje tych dzieł. ¹¹Wierzcie Mi, że Ja jestem w Ojcu, a Ojciec we Mnie. Jeżeli zaś nie - wierzcie przynajmniej ze względu na same dzieła! ¹²Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Kto we Mnie wierzy, będzie także dokonywał tych dzieł, których Ja dokonuję, owszem, i większe od tych uczyni, bo Ja idę do Ojca. ¹³A o cokolwiek prosić będziecie w imię moje, to uczynię, aby Ojciec był otoczony chwałą w Synu. ¹⁴O cokolwiek prosić mnie będziecie w imię moje, Ja to spełnię.

14:8 „Rzekł do Niego Filip” Najwidoczniej Filip (1) chciał ujrzeć wizję Boga (teofanię), taką jak Mojżesz, Izajasz albo Ezechiel, albo (2) zupełnie nie zrozumiał tego, co mówił Jezus. Ten odpowiada mu potwierdzając, że ujrzawszy i poznawszy Jego, ujrzął i poznał Boga (zob. Kol 1:15; Heb 1:3)!

▣

GPNT	„i wystarczy nam”
BP	„i to nam wystarczy”
BW	„a wystarczy nam”
BWP	„a to już nam wystarczy”
PL	„a to nam wystarczy”

Uczniowie chcieli jakiegoś potwierdzenia – tak samo jak faryzeusze. Wierzący muszą jednak chodzić w wierze, a nie polegać na tym, co widzą (zob. 2 Kor 4:18; 5:7) w kwestiach duchowych. Chodzi tu o zaufanie!

14:9 „tak długo jestem z wami” Zauważmy, że Jezus używa tu LICZBY MNOGIEJ. Filip zadał pytanie, które wszyscy sobie zadawali.

▣ **„Kto Mnie zobaczył, zobaczył także i Ojca”** Jest to IMIESŁÓW DOKONANY STRONY CZYNNEJ oraz DOKONANY CZASOWNIK W STRONIE CZYNNEJ, co oznacza „zobaczył i nadal widzi”. Jezus w pełni objawia Boga (zob. Kol 1:15; Heb 1:3).

14:10 „wierzysz ... wam” Pierwszy człon tego zdania jest w LICZBIE POJEDYNCZEJ i zwraca się do Filipa. Drugi jest w LICZBIE MNOGIEJ i odnosi się do grupy Apostołów (zob. wersety 7, 10).

▣ **„Słów tych, które wam mówię, nie wypowiadam od siebie”** Jezus we wszystkim działał w imieniu Ojca (zob. w. 24; 5:19.30; 7:16-18; 8:28; 10:38; 12:49). Jego nauczanie to słowa samego Ojca (zob. w. 24).

▣ **„Ojciec, który trwa we Mnie, On sam dokonuje tych dzieł”** Wspólnota pomiędzy Ojcem a Synem (tj. 7:16; 8:28; 10:38), uwydatniona w arcykapłańskiej modlitwie Jezusa w rozdziale 17, jest podstawą dla „trwania” wierzących w Chrystusie w rozdziale 15. Ewangelia Jana objawia zbawienie jako (1) doktrynę, (2) wspólnotę, (3) posłuszeństwo i (4) wytrwałość.

14:11 „Wierzcie Mi” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO lub TRYB ORZEKAJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO (zob. 14:1).

Na początku tego wersetu występuje kilka istotnych wariantów manuskryptów. Niektóre wczesne teksty greckie (P⁶⁶, P⁷⁵, κ , D, L oraz W) zawierają tylko CZASOWNIK „wierzyć”, po którym następuje *hoti*, „że”, co sugeruje, że mieli oni przyjąć prawdę o jedności Jezusa i Ojca. Inne starożytne teksty (MSS A i B) dodają „we Mnie” w DATIVUSIE, ukazując osobisty przedmiot wiary. Uczni stojący za UBS są zdania, że pierwotnym wariantem był pierwszy z nich (zob. Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament [Komentarz tekstualny do greckiego Nowego Testamentu]*, gdzie opcja ta została oznaczona notą „B” [prawie pewna], s. 244). Większość współczesnych tłumaczeń zachowuje frazę „we Mnie”, dodając jednak także „że” (wskazujące na treść tego, w co uczniowie mają wierzyć).

▣ „Jeżeli zaś nie - wiercie przynajmniej ze względu na same dzieła” Jezus mówi im, żeby wierzyli w Jego dzieła (zob. J 5:36; 10:25.38). Były one wypełnieniem starotestamentowych prorocत्व. Jego dzieła objawiają, kim jest! Apostołowie, tak samo jak my wszyscy, nadal potrzebowali wzrostu w wierze.

14:12 „Zaprawdę, zaprawdę” Zob. komentarz do 1:51.

▣ „wierzy ... będzie także dokonywał” Wiara nie jest jedynie wysiłkiem umysłu – jest to także słowo zorientowane na działanie. Fraza „i większe od tych uczyni” to CZAS PRZYSZŁY TRYBU ORZEKAJĄCEGO STRONY CZYNNEJ. Może się to odnosić do:

1. Zasięgu geograficznego (zob. Mat 28:18-20)
2. Misji wśród pogan
3. Ducha Świętego, który jest z każdym wierzącym
4. Wstawienniczej modlitwy Jezusa (zob. Heb 7:25; 9:24)

Zobacz Temat specjalny: Modlitwa – nieograniczona, a jednak ograniczona w 1 J 2:22, punkt B. 2.

Ostatnia fraza tego wersetu, „większe od tych uczyni”, jest kluczowa dla biblijnego chrześcijaństwa. Tak, jak Ojciec posłał Syna, Syn wysłał Swoich uczniów! Bycie „w Chrystusie” i posiadanie „życia wiecznego” oznacza serce i umysł aktywnie realizujące „Wielkie Posłannictwo”. Chrześcijaństwo to nie wyznanie wiary ani coś, co może nam się przydać w deszczowy dzień. Jest to nowy kierunek życia, nowy światopogląd! Zmienia wszystko! Musi ono przekładać się na celowy, codzienny, zorientowany na Królestwo i pełen poświęcenia styl życia.

Kościół musi odzyskać:

1. Służbę każdego wierzącego
2. Priorytet Wielkiego Posłannictwa
3. Codzienną, celową, bezinteresowną służbę
4. Podobieństwo do Chrystusa teraz!

14:13-14 „o cokolwiek prosić będziecie w imię moje, to uczynię” Zauważmy, że Jezus stwierdza, że odpowie na nasze modlitwy w oparciu o Swoją charakter. W Dz 7:59 Szczepan modli się do Jezusa. W 2 Kor 12:8 Paweł modli się do Jezusa. W J 15:16 i 16:23 wierzący mają zwracać się do Ojca. Modlitwa w imię Jezusa nie polega na dodawaniu czarodziejskiej formułki na końcu naszych modlitw, tylko na modleniu się zgodnie z wolą i charakterem Jezusa.

Jest to dobry przykład potrzeby zapoznania się z równoległymi fragmentami zanim zaczniemy wygłaszać dogmatyczne stwierdzenia na tematy biblijne. Należy zrównoważyć „o cokolwiek prosić będziecie” następującymi kwestiami:

1. „w imię Moje” (J 14:13-14; 15:7.16; 16:23)
2. „prosić” (Mt 7:7-8; Łk 11:5-13; 18:1-8)
3. „dwaj zgodnie” (Mt 18:19)
4. „z wiarą” (Mt 21:22)
5. „nie wątpiąc” (Mk 11:22-24; Jk 1:6-7)
6. „nieegoistycznie” (Jak 4:2-3)
7. „zachowując Jego przykazania” (1 J 3:22)
8. „zgodnie z wolą Bożą” (Mt 6:10; 1 J 5:14-15)

Imię Jezusa oznacza Jego charakter. Jest to inny sposób opisanego Jego myśli i serca. Fraza ta często pojawia się u Jana (zob. 14:13-14,26; 15:16; 16:23-26). Im większe czyjeś podobieństwo do Chrystusa, tym bardziej prawdopodobne, że jego modlitwy będą rozpatrywane pozytywnie. Najgorszą (w sensie duchowym) rzeczą, jaką Bóg mógłby uczynić większości wierzących, jest udzielenie odpowiedzi na ich samolubne, materialistyczne modlitwy. Zob. komentarz do 1 J 3:22.

TEMAT SPECJALNY: SKUTECZNA MODLITWA

A. Odnośnie osobistej więzi danej osoby z Trójjedynym Bogiem

1. Związana z wolą Ojca
 - a. Mt 6:10
 - b. 1 J 3:22
 - c. 1 J 5:14-15

2. Trwanie w Jezusie
Jan 15:7
 3. Modlitwa w imię Jezusa
 - a. J 14:13-14
 - b. J 15:16
 - c. J 16:23-24
 4. Modlitwa w Duchu
 - a. Ef 6:18
 - b. Jud 1:20
- B. Odnosnie osobistych motywacji
1. Bez wątpienia
 - a. Mt 21:22
 - b. Jk 1:6-7
 2. Zła modlitwa
Jk 4:3
 3. Egoistyczne prośby
Jk 4:2-3
- C. Odnosnie osobistych wyborów
1. Wytrwałość
 - a. Łk 18:1-8
 - b. Kol 4:2
 - c. Jk 5:16
 2. Niezgoda w domu
1 P 3:7
 3. Grzech
 - a. Ps 66:18
 - b. Iz 59:1-2
 - c. Iz 64:6

Bóg odpowiada na każdą modlitwę, ale nie każda modlitwa jest skuteczna. Modlitwa jest dwukierunkową relacją. Najgorszą rzeczą, jaką Bóg mógłby zrobić, jest pozytywna odpowiedź na niewłaściwe prośby wierzących.

TEMAT SPECJALNY: IMIĘ PANA (NT)

Było to powszechne nowotestamentowe określenie osobistej obecności i mocy Trójjedynego Boga działającej w Kościele. Nie stanowiło magicznej formuлки, tylko zwrócenie się do Bożego charakteru widocznego w Jezusie.

Fraza ta często odnosi się do Jezusa jako Pana (zob. Fil 2:11)

1. Przy wyznawaniu wiary w Jezusa (zob. Rz 10:9-13; Dz 2:21,38; 8:12,16; 10:48; 19:5; 22:16; 1 Kor 1:13.15; Jak 2:7)
2. Przy egzorcyzmach (zob. Mt 7:22; Mk 9:38; Łk 9:49; 10:17; Dz 19:13)
3. Przy uzdrowieniach (zob. Dz 3:6,16; 4:10; 9:34; Jak 5:14)
4. Przy aktach służby (zob. Mt 10:42; 18:5; Łk 9:48)
5. Przy dyscyplinowaniu w kościele (zob. Mt 18:15-20)
6. Przy głoszeniu Ewangelii poganom (zob. Łk 24:47; Dz 9:15; 15:17; Rz 1:5)
7. W modlitwie (zob. J 14:13-14; 15:7.16; 16:23; 1 Kor 1:2)
8. Jako sposób odnoszenia się do chrześcijaństwa (zob. Dz 26:9; 1 Kor 1:10; 2 Tm. 2:19; Jk 2:7; 1 Pet. 4:14)

Cokolwiek robimy jako głosiciele, posługujący, duchowni, pomocnicy, uzdrowiciele, egzorcyci itd., robimy zgodnie z Jego charakterem, w Jego mocy i wyposażeni przez Niego – w Jego Imieniu (zob. Fil 2:9-10)!

14:14 Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie.

▣ „**O cokolwiek prosić mnie będziecie**” Zazwyczaj wierzący zachęceni są do modlitwy w Duchu, w imię Syna, do Ojca. Ten werset jest jedynym w Ewangelii Jana, gdzie Jezus zaleca modlitwę do Siebie.

Być może jest to powód, dla którego niektóre starożytne manuskrypty greckie pomijają „mnie” (tj. MSS, A, D, L i niektóre wersje Wulgaty, a także starołacińskie, koptyjskie, etiopskie i słowiańskie). UBS⁴ nadaje włączeniu tego słowa notę „B” (prawie pewne). Zawiera je MSS P⁶⁶, P⁷⁵, κ, B, W i niektóre wersje Wulgaty, starołacińskie i syryjskie.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 14:15-17

¹⁵Jeżeli Mnie miłujecie, będziecie zachowywać moje przykazania. ¹⁶Ja zaś będę prosił Ojca, a innego Poczyciela da wam, aby z wami był na zawsze - ¹⁷Ducha Prawdy, którego świat przyjąć nie może, ponieważ Go nie widzi ani nie zna. Ale wy Go znacie, ponieważ u was przebywa i w was będzie.

14:15 „Jeżeli Mnie miłujecie, będziecie zachowywać moje przykazania” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Miłość do Boga w Chrystusie wyraża się posłuszeństwem. Słowo „zachowywać” znajduje się tu w TRYBIE ORZEKAJĄCYM STRONY CZYNNEJ CZASU PRZYSZŁEGO w znaczeniu TRYBU ROZKAZUJĄCEGO CZASU TERAŹNIEJSZEGO (Friberg, *Analytical Greek New Testament [Analityczny grecki Nowy Testament]*, s. 337). Posłuszeństwo jest niezwykle ważne (zob. 8:51; 14:21.23-24; 15:10; 1 J 2:3-5; 3:22.24; 5:3; 2 J 6; Łk 6:46). Wersety 21, 23 i 24 podkreślają tę samą prawdę. Posłuszeństwo jest wyrazem prawdziwego nawrócenia (zob. listy: Jakuba i 1 Jana).

W Słowie Życia mamy TRYB ROZKAZUJĄCY: „bądźcie mi posłuszni”, co popierają źródła MSS A, D, W, Wulgata i wielu Ojców Kościoła. UBS⁴ nadaje TRYBOWI ORZEKAJĄCEMU STRONY CZYNNEJ CZASU PRZYSZŁEGO notę „C” (trudno stwierdzić), co popiera MSS B, L i wersja koptyjska, a także kilku Ojców Kościoła.

14:16 „da wam” Zob. komentarz do 14:26.

▣

GPNT	„innego pocieszyciela”
BP	„innego obrońcę”
BW, BWP	„innego Poczyciela”
PL	„innego Opiekuna”

Termin „innego” stanowi tłumaczenie greckiego słowa *allos*, oznaczającego „innego tego samego rodzaju”. Duch Święty” został nazwany „innym Jezusem” (G. Campbell Morgan, zob. Temat specjalny poniżej).

Drugie określenie to grecki termin *paraklētos*, zastosowany do Jezusa w 1 J 2:1 (w znaczeniu rzecznika) oraz do Ducha Świętego w J 14:26 i 16:7-14. Jego etymologia to „ktoś powołany do pomocy” w znaczeniu prawnym. Słowo „advokat” stanowi więc dokładne tłumaczenie tego słowa. Inna forma tego samego greckiego rdzenia, „pocieszenie” (*parakalēō*) pojawia się w odniesieniu do Ojca w 2 Kor 1:3-11.

Tłumaczenie RZECZOWNIKA „advokat” (*paraklētos*) pochodzi z rzymskiego systemu prawnego. Tłumaczenie „Pocieszyciel” zostało pierwszy raz wprowadzone przez Wycliffe’a i odzwierciedla stosowanie formy CZASOWNIKOWEJ (*parakaleō*) w Septuagincie (tj. 2 Sam 10:4; 1 Krn 19:3; Hi 16:2; Ps 69:21; Koh 4:1; Iz 35:4). Może to być ANTONIM słowa szatan (oskarżyciel).

Zarówno Filon, jak i Józef Flawiusz używali tego słowa w znaczeniu „wstawiennika” lub „doradcy”.

TEMAT SPECJALNY: JEZUS I DUCH

Pomiędzy dziełem Ducha a dziełem Syna występuje pewna płynność. G. Campbell Morgan stwierdził, że najlepszym określeniem Ducha jest „inny Jezus” (choć są to oddzielne, wieczne osoby). Poniżej znajduje się zarys porównania dzieła i tytułów Syna oraz Ducha.

1. Duch nazywany jest „Duchem Jezusa” lub podobnymi terminami (zob. Rz 8:9; 2 Kor 3:17; Gal 4:6; 1 P 1:11).
2. Obu osobom przypisywane są te same określenia:
 - a. „prawda”
 - 1) Jezus (J 14:6)

- 2) Duch (J 14:17; 16:13)
- b. „adwokat”
 - 1) Jezus (1 J 2:1)
 - 2) Duch (J 14:16.26; 15:26; 16:7)
- c. „Święty”
 - 1) Jezus (Mk 1:24; Łk 1:35; Dz 3:14; 4:27.30)
 - 2) Duch (Łk 1:35)
- 3. Wszystkie osoby mieszkają we wierzących
 - a. Jezus (Mt 28:20; J 14:20.23; 15:4-5; Rz 8:10; 2 Kor 13:5; Gal 2:20; Ef 3:17; Kol. 1:27)
 - b. Duch (J 14:16-17; Rz 8:9.11; 1 Kor 3:16; 6:19; 2 Tm 1:14)
 - c. Ojciec (J 14:23; 2 Kor 6:16)
- 4. Zadaniem Ducha jest świadczyć o Jezusie (zob. J 15:29; 16:13-15).

▣ „aby z wami był na zawsze” W wersety 16-17 występują trzy różne przyimki odnoszące się do Ducha Świętego:

1. „meta” (w. 16), „z”
2. „para” (w. 17), „u”
3. „en” (w. 17), „w”

Zauważmy, że Duch Święty jest z nami, u nas i w nas. Jego zadaniem jest objawianie życia Jezusa w wierzących. Zostanie z nimi aż do skończenia świata (zob. w. 18; Mt 28:20).

Zwróćmy także uwagę na to, że w odniesieniu do Ducha pojawia się tu zaimek „Go”. Wynika z tego, że Duch jest osobowy. W niektórych tłumaczeniach angielskich Duch określany jest rodzajem nijakim – jest tak dlatego, że termin ten jest RODZAJU NIJAKIEGO w języku greckim (zob. J 14:17.26; 15:26). Duch jest trzecią osobą Trójcy (zob. Temat specjalny w 14:26). Termin „Trójca” nie występuje w Biblii, ale jeśli Jezus jest Bogiem, a Duch jest osobą, wiąże się to z jakąś formą „trój-jedności”. Bóg to jedna boska istota w trzech stałych, osobowych przejawach (zob. Temat specjalny w 14:26; zob. Mt 3:16-17; 28:19; Dz 2:33-34; Rz 8:9-10; 1 Kor 12:4-6; 2 Kor 1:21-22; 13:14; Ef 1:3-14; 2:18; 4:4-6; Tt 3:4-6; 1 P 1:2).

Jeżeli chodzi o określenie „na zawsze”, zobacz Temat specjalny w 6:58.

14:17 „Ducha Prawdy” „Prawda” ma tu te same konotacje co w w. 6 (zob. 15:26; 16:13; 1 J 4:6). Zob. Tematy specjalne nt. prawdy w 6:55 i 17:3. Jest on przeciwieństwem szatana, ojca kłamstwa (zob. 8:44).

▣ „którego” Słowo to użyte zostało w rodzaju NIJAKIM – tak, aby było zgodne z określeniem „duch” (*pneuma*). Jednak w innych miejscach greckiego tekstu pojawia się MĘSKI ZAIMEK (zob. w. 26; 15:26; 16:7.8.13.14). W rzeczywistości Duch Święty nie jest ani rodzaju męskiego, ani żeńskiego: jest duchem. Istotnym jest, aby pamiętać, że jest także oddzielną osobą (zob. Temat specjalny w 14:26).

▣ „świat przyjąć nie może” Ducha Świętego mogą przyjąć tylko ci, którzy wierzą w Chrystusa (zob. 1:10-12). Zapewnia on wierzącemu wszystko, czego ten potrzebuje (zob. Rz 8:1-11). Niewierzący świat (*kosmos* – zob. Temat specjalny poniżej) nie jest w stanie zrozumieć ani docenić spraw duchowych (zob. 1 Kor 2:14; 2 Kor 4:4).

TEMAT SPECJALNY: SŁOWO *KOSMOS* (ŚWIAT) U PAWŁA

Paweł używa określenia *kosmos* na kilka różnych sposobów:

1. cały stworzony porządek (zob. Rz 1:20; Ef 1:4; 1 Kor 3:22; 8:4.5)
2. nasza planeta (zob. 2 Kor 1:12; Ef 1:10; Kol 1:20; 1 Tm 1:15; 3:16; 6:7)
3. ludzie (zob. Rz 3:6.19; 11:15; 1 Kor 1:27-28; 4:9.13; 2 Kor 5:19; Kol 1:6)
4. ludzie zorganizowani i funkcjonujący bez Boga (zob. 1 Kor 1:20-21; 2:12; 3:19; 11:32; Gal 4:3; Ef 2:2.12; Fil 2:15; Kol 2:8,20-23). To zastosowanie jest bardzo podobne do Janowego (tj. 1 J 2:15-17)
5. aktualne struktury światowe (zob. 1 Kor 7:29-31; Gal 6:14; podobne do Fil 3:4-9, gdzie Paweł opisuje żydowskie struktury)

Czasem znaczenia te pokrywają się, trudno jest więc przypisać kategorię każdemu przypadkowi, w którym słowo to zostało użyte. Termin ten, podobnie do wielu innych w myśli Pawła, musi być definiowany przez bezpośredni

kontekst, a nie przy pomocy wstępnej definicji. Terminologia Pawła była płynna (zob. James Stewart, *A Man in Christ [Człowiek w Chrystusie]*). Paweł nie miał na celu stworzenia teologicznego leksykonu, tylko głoszenie Chrystusa.

▣ „**zna ... znacie**” Prawdopodobnie jest to kolejny janowy dwuznacznik. Hebrajskie skojarzenie łączy się z bliską, osobistą relacją (zob. Rdz 4:1; Jer 1:5), greckie natomiast – z wiedzą. Ewangelia jest zarówno osobista, jak i poznawcza.

▣ „**u was przebywa**” Jest to to samo greckie słowo, które tłumaczone jest później (rozdział 15) jako „trwać”. Trwanie jest jedną z kluczowych koncepcji u Jana (zob. Temat specjalny w 1 J 2:10). Ojciec trwa w Synu, Duch „trwa” w wierzących, a wierzący trwają w Synu. To trwanie ma miejsce w CZASIE TERAŹNIEJSZYM – nie jest wyobcowaną decyzją ani reakcją emocjonalną.

▣ „**i w was będzie**” Frazę tę można rozumieć jako „wśród was” albo „w was”. Zamieszkanie Boga w wierzącym to cudowna obietnica. NT stwierdza, że wszystkie trzy osoby Trójcy zamieszkują w wierzących:

1. Jezus (Mt 28:20; J 14:20,23; 15:4-5; Rz 8:10; 2 Kor 13:5; Gal 2:20; Ef 3:17; Kol 1:27)
2. Duch (J 14:16-17; Rz 8:11; 1 Kor 3:16; 6:19; 2 Tm.1:14)
3. Ojciec (J 14:23; 2 Kor 6:16)

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 14:18-24

¹⁸Nie zostawię was sierotami: Przyjdę do was. ¹⁹Jeszcze chwila, a świat nie będzie już Mnie oglądał. Ale wy Mnie widzicie, ponieważ Ja żyję i wy żyć będziecie. ²⁰W owym dniu poznacie, że Ja jestem w Ojcu moim, a wy we Mnie i Ja w was. ²¹Kto ma przykazania moje i zachowuje je, ten Mnie miłuje. Kto zaś Mnie miłuje, ten będzie umiłowany przez Ojca mego, a również Ja będę go miłował i objawię mu siebie». ²²Rzekł do Niego Juda, ale nie Iskariota: «Panie, cóż się stało, że nam się masz objawić, a nie światu?» ²³W odpowiedzi rzekł do niego Jezus: «Jeśli Mnie kto miłuje, będzie zachowywał moją naukę, a Ojciec mój umiłuje go, i przyjdziemy do niego, i będziemy u niego przebywać. ²⁴Kto Mnie nie miłuje, ten nie zachowuje słów moich. A nauka, którą słyszycie, nie jest moja, ale Tego, który Mnie posłał, Ojca.

14:18 „Nie zostawię was sierotami: Przyjdę do was” Jezus spełnił każdą obietnicę, którą dał Swoim uczniom niedzielnego wieczora po święcie Paschy, kiedy po raz pierwszy ukazał im się w Wieczerniku (zob. 20:19-31). Niektórzy komentatorzy są jednak zdania, że kontekst wskazuje na przyjscie Ducha w dzień Zielonych Świąt (Dz 2) lub na drugie przyjscie Jezusa (zob. w. 3).

14:19 „Jeszcze tylko krótki czas i świat mnie oglądać nie będzie; lecz wy oglądać mnie będziecie” (BW) Werset 20 wskazuje na to, że zdanie to odnosi się do ukazywania się Jezusa po Jego zmartwychwstaniu. Właśnie tę wypowiedź podchwytuje Juda w w. 22, zadając Jezusowi kolejne pytanie. Uczniowie nadal oczekiwali, że Jezus ustanowi ziemskie Królestwo Mesjańskie (tj. Mt 20:20-28; Mk 10:35-45) i byli bardzo zdezorientowani, kiedy powiedział „świat mnie oglądać nie będzie”. Odpowiedź Jezusa na pytanie Judy (nie Iskarioty) w wersach 23 i 24 była taka, że będzie On się objawiał w życiu indywidualnych chrześcijan i przez to świat zobaczy Go przez nich!

▣ „**ponieważ Ja żyję i wy żyć będziecie**” Wskreszenie Jezusa było demonstracją Bożej mocy oraz gotowości do dawania życia (zob. Rz 8:9-11; 1 Kor 15:20-23.50-58).

14:20 „W owym dniu” Fraza ta jest zazwyczaj stosowana w sensie eschatologicznym (zob. Temat specjalny poniżej), ale tutaj może odnosić się do ukazywania się Jezusa po Jego zmartwychwstaniu lub do nadejścia pełni Ducha w dzień Zielonych Świąt.

TEMAT SPECJALNY: ÓW DZIEŃ

Fraza ta, „w owym dniu” lub „w ów dzień”, to sposób w jaki prorocy z 8 w. p.n.e. mówili o Bożym nawiedzeniu (obecności) – zarówno w celu przeprowadzenia sądu, jak i odnowienia.

Ozeasz		Amos		Micheasz	
<u>pozytywny</u>	<u>negatywny</u>	<u>pozytywny</u>	<u>negatywny</u>	<u>pozytywny</u>	<u>negatywny</u>
1:11	1:5		1:14 (2)		2:4
	2:3		2:16		3:6
2:15			3:14	4:6	
2:16	4:5		5:18 (2)		5:10
2:18	5:9		5:20		7:4
2:21	6:2		6:3	7:11 (2)	
	7:5		8:3	7:12	
	9:5	9:11	8:9 (2)		
	10:14		8:10		
			8:13		

Wzorzec ten jest typowy dla proroków. Bóg w Swoim czasie zareaguje na grzech, daje jednak także dzień pokuty i wybaczenia tym, którzy chcą zmienić swoje serca i czyny (tj. otrzymać nowe serce, nowy umysł i nowego ducha, zob. Ez 36:22-27)! Boży zamysł odkupienia i odnowienia zostanie zrealizowany! Bóg będzie miał ludzi, którzy odzwierciedlać będą Jego charakter. Cel stworzenia (wspólnota pomiędzy Bogiem a ludzkością) zostanie zrealizowany!

▣ **„poznacie”** „Poznawać” często zawiera hebrajskie konotacje osobistej wspólnoty i bliskiej więzi, tutaj jednak następuje po nim „że” (*hoti*), co wskazuje na element poznawczy. Słowo to, podobnie do terminu „wierzyć”, posiada podwójne znaczenie. Jan wybiera takie określenia dla wyrażenia Ewangelii. Wierzący znają Jezusa (wierzą w Niego), znają jednak także prawdy na Jego temat (wierzą, że). Zob. Temat specjalny w 2:23.

▣ **„Ja jestem w Ojcu moim, a wy we Mnie i Ja w was”** Jan często podkreśla jedność Jezusa i Ojca (zob. 10:38; 14:10-11; 17:21-23). Tutaj uzupełnia ją o prawdę, że tak, jak Ojciec i Jezus są blisko związani, związani są ze sobą także Jezus i Jego naśladowcy (zob. rozdział 17).

14:21 „Kto ma przykazania moje i zachowuje je” Są to dwa IMIESŁOWY CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Posłuszeństwo jest kluczowe (zob. komentarz do w. 15). Jest ono dowodem prawdziwego nawrócenia (zob. w. 23).

Apostołowie byli Żydami i w swoich pismach często posługiwali się semickimi idiomami. Rozpoczynająca każde nabożeństwo żydowska modlitwa z Pwt 6:4-5 nazywana była *szema*, co oznacza „słuchać i być posłusznym”! O to właśnie chodziło tu Janowi (zob. Jk 2:14-26).

▣ **„i objawię mu siebie”** Odnosi się to albo do (1) ukazywania się Jezusa po Jego zmartwychwstaniu (zob. Dz 10:40-41) lub (2) zesłania Ducha Świętego, aby objawiał i kształtował Chrystusa w wierzących (zob. w. 26; Rz 8:29; Gal 4:19).

▣ Jezus twierdził i wierzył, że (1) reprezentuje, (2) przemawia w imieniu i (3) objawia Ojca. Dla wierzących to autorytatywne słowo wypowiedziane przez Jezusa i zapisane przez apostołskich pisarzy jest jedynym źródłem jasnych informacji o Bogu i Jego zamysłach. Wierzący potwierdzają, że autorytet Jezusa i Pisma (właściwie interpretowanego) jest ostatecznym autorytetem; rozum, doświadczenie i tradycja są pomocne, ale nie rozstrzygające.

Pomiędzy dziełem Ducha a dziełem Syna występuje pewna płynność – dlatego G. Campbell Morgan stwierdził, że najlepszym imieniem dla Ducha byłoby „inny Jezus”. Zob. Temat specjalny w 14:16.

14:22 Zob. komentarz do w. 19.

▣ **„Juda, ale nie Iskariota”** Było to inne imię Tadeusza (zob. Mt 10:3; Mk 3:18). Zob. Temat specjalny w 1:45.

14:23 „Jeśli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, opisujące potencjalne działanie. Miłość uczniów do Jezusa będzie widoczna w ich miłości dla siebie nawzajem (zob. wersety 15, 21).

14:24 „słyszycie” Egzegetyczne pytanie brzmi tutaj „Do kogo odnosi się to ‘słyszycie’?”. Gramatycznie ZAIMEK jest tu częścią CZASOWNIKA „słyszeć” (TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŻNIEJSZEGO, DRUGA OSOBA LICZBY MNOGIEJ). Może on odnosić się do:

1. Ludzi ze świata, którzy odrzucają przesłanie Jezusa
2. Uczniów, którzy przyjmują słowa Jezusa jako słowa samego Ojca (zob. wersety 10-11)

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 14:25-31

²⁵To wam powiedziałem przebywając wśród was. ²⁶A Poczyciel, Duch Święty, którego Ojciec pošle w moim imieniu, On was wszystkiego nauczy i przypomni wam wszystko, co Ja wam powiedziałem. ²⁷Pokój zostawiam wam, pokój mój daję wam. Nie tak jak daje świat, Ja wam daję. Niech się nie trwoży serce wasze ani się lęka! ²⁸Słyszeliście, że wam powiedziałem: Odchodzę i przyjdę znów do was. Gdybyście Mnie miłowali, rozradowalibyście się, że idę do Ojca, bo Ojciec większy jest ode Mnie. ²⁹A teraz powiedziałem wam o tym, zanim to nastąpi, abyście uwierzyli, gdy się to stanie. ³⁰Już nie będę z wami wiele mówił, nadchodzi bowiem władca tego świata. Nie ma on jednak nic swego we Mnie. ³¹Ale niech świat się dowie, że Ja miłuję Ojca, i że tak czynię, jak Mi Ojciec nakazał. Wstańcie, idźmy stąd!

14:25 „To” Odnosi się to do nauczania we Wieczniku (rozdziały 13-17; wymienione konkretnie w 15:11; 16:1.4.6.25.33).

14:26 „Duch Święty” Ten tytuł trzeciej osoby Trójcy występuje u Jana tylko w 1:33, 20:22 i tutaj (zob. Temat specjalny: Święty w 1 J 2:20). W Ewangelii Jana jest On jednak nazywany kilkoma innymi określeniami (Poczyciel, Duch Prawdy, Duch).

Nowy Testament zawiera kilka fragmentów opisujących Ducha jako osobę (zob. Mk 3:29; Łk 12:12; J 14:26; 15:26; 16:7-15; zob. też Temat specjalny poniżej). W innych fragmentach z Duchem użyty jest ZAIMEK W RODZAJU NIJAKIM, ponieważ greckie słowo oznaczające ducha (*pneuma*) jest RODZAJU NIJAKIEGO (zob. 4:17; Rz 8:26).

Warto także dodać tu kilka słów na temat koncepcji Trójcy. Termin „trójca” nie jest słowem pojawiającym się w Biblii, ale w kilku tekstach trzy osobowe przejawy jednego prawdziwego Boga występują jednocześnie (zob. Temat specjalny poniżej). Jeśli Jezus jest Bogiem, a Duch jest osobowy, teologicznie jako monoteiści (zob. Pwt 6:4-6) zmuszeni jesteśmy uznać „trój-jedyność” – nie progresywne przejawy, tylko wieczne osoby!

TEMAT SPECJALNY: TRÓJCA

Przyjrzyjmy się jednoczesnemu działaniu wszystkich trzech Osób Trójcy. Określenie „trójca”, ukute przez Tertuliana, nie pojawia się w Biblii, ale koncepcja ta przenika jej karty.

- A. Ewangelie
 1. Mt 3:16-17; 28:19 (i równoległe fragmenty)
 2. J 14:26
- B. Dzieje Apostolskie – Dz 2:32-33.38-39
- C. Paweł
 1. Rz 1:4-5; 5:1.5; 8:1-4.8-10
 2. 1 Kor 2:8-10; 12:4-6
 3. 2 Kor 1:21-22; 13:14
 4. Gal 4:4-6
 5. Ef 1:3-14.17; 2:18; 3:14-17; 4:4-6
 6. 1 Tes 1:2-5
 7. 2 Tes 2:13
 8. Tt 3:4-6
- D. Piotr – 1 P 1:2
- E. Juda – Jud 1:20-21

Także ST wspomina o pluralizmie Boga.

- A. Stosowanie LICZBY MNOGIEJ w odniesieniu do Boga
 1. Imię *Elohim* występuje w LICZBIE MNOGIEJ (zob. Temat specjalny: Imiona Boże), ale kiedy

odnosi się do Boga, zawsze towarzyszy mu CZASOWNIK w LICZBIE POJEDYNCZEJ

2. "My" w Rdz 1:26-27; 3:22; 11:7
- B. „Anioł Pański” (zob. Temat specjalny: Anioł Pański) był widzialnym przedstawicielem Boga
 1. Rdz 16:7-13; 22:11-15; 31:11.13; 48:15-16
 2. Wj 3:2.4; 13:21; 14:19
 3. Sdz 2:1; 6:22-23; 13:3-22
 4. Zach 3:1-2
- C. Bóg i Jego Duch są oddzielni, Rdz 1:1-2; Ps 104:30; Iz 63:9-11; Ez 37:13-14
- D. Bóg (JHWH) i Mesjasz (*Adon*) są oddzielni, Ps 45:7-8; 110:1; Zach 2:8-11; 10:9-12
- E. Mesjasz i Duch są oddzielni, Zach 12:10
- F. Wszystkie trzy osoby wymienione są w Iz 48:16; 61:1

Boskość Jezusa i osobowość Ducha sprawiały problemy ściśle monoteistycznym (zob. Temat specjalny: Monoteizm) pierwszym wierzącym.

1. Tertulian – podporządkowywał Syna Ojcu
2. Orygenes – podporządkowywał Mu boską istotę Syna i Ducha
3. Ariusz – odmawiał boskości Synowi i Duchowi
4. Monarchianizm – przekonanie o sukcesywnych, chronologicznych przejawach jedyne Boga jako najpierw Ojca, potem Syna, a następnie Ducha

Trójca jest powstałym w toku historii sformułowaniem opartym na materiale biblijnym.

1. Pełna boskość Jezusa, równego Ojcu, została potwierdzona w 325 r. n.e. na soborze nicejskim (zob. J 1:1; Fil 2:6; Tt 2:13)
2. Pełna osobowość i boskość Ducha równego Ojcu i Synowi została potwierdzona w 381 r. n.e. przez synod w Konstantynopolu
3. Doktryna o Trójcy znalazła swój pełny wyraz w dziele Augustyna *De Trinitate*

Bez wątpienia stajemy tu w obliczu tajemnicy. NT potwierdza jednak jedną boską istotę (monoteizm) o trzech wiecznych, osobowych przejawach (Ojciec, Syn i Duch).

▣ „**którego Ojciec pośle**” We wczesnym kościele (IV w. n.e.) toczyły się zażarte dysputy na temat tego, czy Duch pochodzi od Ojca (zob. J 3:34; 14:16; 16:26) czy od Syna (zob. J 15:26; 16:7; Łk 24:49; Dz 2:33). Teologicznie debata pomiędzy Ariuszem a Atanazym dotyczyła pełnej i wiecznej boskości oraz równości pomiędzy Bogiem Ojcem i Jezusem – Synem.

▣ „**On was wszystkiego nauczy**” Należy tutaj określić, co znaczy „wszystko”, ponieważ Duch nie naucza wierzących wszystkich dziedzin wiedzy, a tylko duchowych prawd – w szczególności tych dotyczących osoby i dzieła Jezusa – Ewangelii (zob. 16:13-14; 1 J 2:20.27).

TEMAT SPECJALNY: OSOBOWOŚĆ DUCHA

W ST „Duch Boży” (tj. *ruach*) był siłą realizującą zamiary JHWH, nie ma jednak wiele informacji na temat tego, żeby była ona osobowa (tj. monoteizm ST, zob. Temat specjalny: Monoteizm). W NT jednak objawiona została pełna osobowość Ducha:

1. Możliwe jest bluźnierstwo przeciw Niemu (zob. Mt 12:31; Mk 3:29)
2. Duch naucza (zob. Łk 12:12; J 14:26)
3. Duch świadczy (zob. J 15:26)
4. Przekonuje i prowadzi (zob. J 16:7-15)
5. Określony jest zaimkiem osobowym „który” (tj. *hos*, zob. Ef 1:14)
6. Da się Go zasmucić (zob. Ef 4:30)
7. Możliwe jest gaszenie Ducha (zob. 1 Tes 5:19)
8. Możliwe jest sprzeciwianie się Mu (zob. Dz 7:51)
9. Wstawia się za wierzącymi (zob. J 14:26; 15:26; 16:7)
10. Duch otacza Syna chwałą (zob. J 16:14)

Trynitarne fragmenty (tutaj wymienione są trzy z wielu – zob. Temat specjalny: Trójca powyżej) wymieniające

trzy Osoby:

1. Mt 28:19
2. 2 Kor 13:14
3. 1 P 1:2

Chociaż greckie słowo „*duch*” (*pneuma*) jest RODZAJU NIJAKIEGO, w odniesieniu do Ducha Świętego NT często stosuje PRZYMIOTNIK WSKAZUJĄCY RODZAJU MĘSKIEGO (zob. J 16:8.13-14).

Duch związany jest z ludzką aktywnością:

1. Dz 15:28
2. Rz 8:26
3. 1 Kor 12:11
4. Ef 4:30

Na samym początku Dziejów Apostolskich podkreślana jest rola Ducha (podobnie jak w Ewangelii Jana). Zesłanie Ducha Świętego nie było zapoczątkowaniem dzieła Ducha, tylko jego nowym rozdziałem. Jezus zawsze miał Ducha. Jego chrzest nie był początkiem dzieła Ducha, tylko jego nowym rozdziałem. Duch Święty jest skutecznym środkiem realizacji zamiaru Ojca polegającego na odnowieniu wszystkich ludzi stworzonych na Jego obraz (zob. Temat specjalny: Wieczny Plan Odkupienia JHWH)!

▣ „**i przypomni wam wszystko, co Ja wam powiedziałem**” Zadaniem Ducha jest:

1. przekonywanie ludzi o grzechu
2. przyprawianie ich do Chrystusa
3. chrzczenie ich w Chrystusie
4. kształtowanie w nich Chrystusa (zob. 16:7-15)
5. wspomaganie Apostołów w pamiętaniu wszystkiego, co Jezus do nich powiedział i objaśnianie tego, żeby mogli zapisać Jego słowa w Piśmie Świętym (zob. 2:22; 15:26; 16:13)

Sam Jezus także nauczał Apostołów po Swoim zmartwychwstaniu – w szczególności odnośnie tego, w jaki sposób ST wskazuje na Niego i znajduje w Nim wypełnienie (zob. Łk 24:13ff).

14:27 „Pokój zostawiam wam, pokój mój daję wam” Pokój wierzących nie jest zależny od okoliczności, tylko od spokoju opartego na obietnicach i obecności Jezusa (zob. 16:33; Fil 4:7; Kol 3:15).

Słowo „pokój” jest tu użyte zarówno w znaczeniu obiektywnym – odnowienia więzi z Bogiem, jak i subiektywnym – uczucia bezpieczeństwa lub stabilności wśród trudnych okoliczności. Odzwierciedla żydowskie pozdrowienie *szalom*, które oznaczało zarówno brak problemów, jak i zadowolenie (zob. 20:19.21.26; 3 J 1:14; Ef 2:14; Lb 6:26; Ps 29:11; Iz 9:6). Jest on charakterystyczny dla nowej ery!

TEMAT SPECJALNY: POKÓJ (*eirēnē*) [NT]

Ten grecki termin odnosił się do braku konfliktów, ale w LXX nabrał znaczenia wewnętrznego pokoju z Bogiem i z innymi ludźmi (tj. Łk 2:14; 10:6). NT, podobnie jak ST, używa tego słowa jako pozdrowienia: „Pokój wam” (zob. Łk 10:5; J 20:19.21.26; Rz 1:7; Gal. 1:3) lub „idź w pokój” (zob. Mk 5:34; Łk 2:29; 7:50; 8:48; Jk 2:16).

To greckie określenie używane jest w znaczeniu „naprawiania więzi, które były zerwane” (tj. Rz 5:10-11). Teologicznie NT opisuje pokój na trzy różne sposoby:

1. aspekt obiektywny: nasz pokój z Bogiem przez Chrystusa (zob. Rz 5:1; Kol 1:20)
2. aspekt subiektywny: nasze pogodzenie z Bogiem (zob. J 14:27; 16:33; Fil 4:7)
3. fakt, że Bóg przez Chrystusa złączył w jedno nowe ciało zarówno wierzących Żydów, jak i pogan (zob. Ef 2:14-17; Kol 3:15). Kiedy godzimy się z Bogiem, musi to skutkować pokojem z innymi! Relacja pionowa musi przekładać się także na poziomą.

The Translator's Handbook on Paul's Letter to the Romans [Przewodnik tłumacza do listu Pawła do Rzymian] Newmana i Nidy zawiera trafny komentarz na temat „pokoju” (s. 92):

„Zarówno w Starym, jak i Nowym Testamencie termin „pokój” ma szeroką gamę znaczeń. Zasadniczo opisuje całkowity dobrostan w życiu danej osoby: został nawet zaadaptowany wśród Żydów jako formuła pozdrowienia (*szalom*). Znaczenie tego określenia jest tak głębokie, że mogło także być stosowane przez Żydów do opisu mesjańskiego zbawienia. Z powodu tego faktu czasem słowo to jest stosowane prawie równoznacznie z terminem tłumaczonym jako ‘być we właściwej relacji z Bogiem’. Tutaj termin ten wydaje się być zastosowany do opisanego harmonijnej więzi ustanowionej pomiędzy człowiekiem a Bogiem na podstawie tego, że Bóg pojednał ze sobą człowieka.”

▣ **„zostawiam”** W książce *The Hermeneutical Spiral* [Spirala hermeneutyczna] Grant Osborne zawarł trafny komentarz dotyczący naczelnej roli kontekstu w określaniu znaczenia słów.

„Kontekst logiczny

Kontekst logiczny jest w bardzo rzeczywisty sposób najbardziej podstawowym czynnikiem w interpretacji. Mówię swoim studentom, że jeżeli przysną na wykładzie i nie dosłyszają pytania, które im zadam, mają pięćdziesiąt procent szans na udzielenie prawidłowej odpowiedzi, jeżeli będzie ona brzmiała ‘kontekst’. Sam ten termin obejmuje szeroki wachlarz różnych wpływów na tekst. Najlepszym tego przedstawieniem jest seria koncentrycznych kół rozchodzących się od samego fragmentu.

Wraz ze zbliżaniem się do środka wpływ na znaczenie fragmentu rośnie. Na przykład rodzaj pomaga określić typ literacki i pomaga interpretatorowi odnaleźć paralele, nie mają one jednak takiego wpływu na omawiany fragment jak reszta Pisma. Możemy na przykład zidentyfikować Księgę Objawienia jako apokaliptyczną; a jednak, chociaż międzytestamentalna oraz hellenistyczna apokaliptyka dostarczają ważnych paraleli, większość symboli wzięta jest ze Starego Testamentu. Na drugim końcu skali bezpośredni kontekst jest ostateczną instancją wszystkich decyzji dotyczących znaczenia danego terminu lub koncepcji. Nie ma gwarancji, że Paweł stosuje w Fil 1 ten sam termin w tym samym znaczeniu, co w Fil 2. Język po prostu tak nie działa, ponieważ każde słowo ma wiele znaczeń i sposób, w jaki autor ich używa bardziej zależy od aktualnego kontekstu, niż od tego, w jakim znaczeniu stosował je w kontekstach poprzednich. Dobrym przykładem jest tu użycie słowa *afiemi* w J 14:27, „Pokój *zostawiam* wam” i w Jan 16:28, „znowu *opuszczam* świat”. Trudno byłoby interpretować jedno za pomocą drugiego, ponieważ są użyte w zupełnie przeciwnych znaczeniach. W pierwszym przypadku Jezus daje coś uczniom, a w drugim coś im zabiera (Siebie!). Jeszcze trudniej byłoby wyczytać w znaczenie tego terminu jego powszechne zastosowanie (jak w 1 J 1:9) – w sensie „przebaczenia”. Inne fragmenty pomagają nam określić pole semantyczne (różne znaczenia danego słowa), ale tylko bezpośredni kontekst może zawęzić możliwości do rzeczywistego znaczenia.” (s. 21)

▣ **„Niech się nie trwoży serce wasze”** Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY BIERNEJ z PARTYKULĄ PRZECZĄCĄ, co zazwyczaj oznacza „zaprzestanie już dokonywanego działania” – powtórzenie w. 1.

14:28 „Gdybyście Mnie miłowali” Podobnie do w. 7 jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ, zwane „sprzecznym ze stanem faktycznym”. Lepiej, żeby Jezus odszedł do Ojca i przysłał Ducha – ale uczniowie oczywiście nie byli wtedy tego świadomi.

▣ **„bo Ojciec większy jest ode Mnie”** Nie jest to stwierdzenie skupiające się na nierówności Syna, tylko na funkcjach w ramach Trójcy związanych ze zbawieniem ludzkości (zob. 10:29-30). Syn był podporządkowany Ojcu tylko przez pewien okres czasu, kiedy przebywał na ziemi aby wypełnić Boży plan objawienia i odkupienia (zob. 17:4-5; Fil 2:6-11). Jednak w pewnym sensie Ojciec, jako Ten, który posłał Jezusa, jest nadrzędny (zob. 13:16; 1 Kor 15:27-28; Ef 1:3-14).

14:29 „A teraz powiedziałem wam o tym, zanim to nastąpi” – aby ich wiara mogła zostać wzmocniona (zob. 13:19; 16:4).

14:30

GPNT	„świata władca”
BP, BWP, PL	„władca tego świata”
BW	„władca świata”
Słowo Życia	„zły książę tego świata”
Biblia Gdańska	„książę świata tego”

Odnosi się to do szatana. Domeną jego działalności jest obecnie ziemia (zob. 12:31; 16:11; 2 Kor 4:4, „bóg tego świata”; Ef 2:2, „Władca mocarstwa powietrza”). Być może Jezus postrzegał wyjście Judasza jako nadejście szatana (zob. 13:27). Zob. Temat specjalny w 12:31.

▣

GPNT	„I we mnie nie ma nic”
BP	„a on nie ma do Mnie żadnego prawa”
BW	„ale nie ma on nic do mnie”
BWP	„nic on nie może przeciwko Mnie”
PL	„We Mnie jednak nie ma nic, na co mógłby się powołać, nic, co by mogło nas łączyć”

Oznacza to, że szatan nie ma podstaw do oskarżenia, żadnej władzy nad Jezusem ani w ogóle nic z Nim wspólnego (zob. Heb 4:15).

1. PL tłumaczy tę frazę jako „nie ma nic, na co mógłby się powołać, nic, co by mogło nas łączyć”
2. BP: „a on nie ma do Mnie żadnego prawa”
3. Słowo Życia: „Nie ma on nade mną żadnej władzy”

14:31 „Ale niech świat się dowie” Szatan zawarty jest w Bożej woli i jest manipulowany dla ostatecznych Bożych zamysłów dla odkupienia ludzkości. Zob. A. B. Davidson, *The Theology of the Old Testament [Teologia Starego Testamentu]*, s. 300-306.

▣ **„tak czynię, jak Mi Ojciec nakazał”** Śmierć Jezusa była wolą Ojca (zob. Iz 53:10a,b; Mk 10:45; 2 Kor 5:21). Zob. Temat specjalny: Stosowanie słowa „przykazanie” w pismach Jana w 12:50.

▣ **„Wstańcie, idźmy stąd”** Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY STRONY MEDIALNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Fraza ta nastrocza sporych trudności, ponieważ u Mateusza i Marka występuje w Ogrodzie Oliwnym, kiedy Judasz z grupą policjantów podchodzi do Jezusa. Nie jest pewne, dlaczego użyto jej w kontekście Wieczernika (rozdziały 13-17). Być może Jezus wyszedł stamtąd i nauczał po drodze do Ogrodu Getsemane (zob. 18:1).

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Na podstawie wersetu 1 objaśnij różnicę pomiędzy teizmem, deizmem a chrześcijaństwem.
2. Omów starotestamentowe tło trzech rzeczowników z wersetu 6.
3. Czy można opierać swoją teologię modlitwy wyłącznie na wersecie 13?
4. Jakie jest główne zadanie Ducha Świętego? (zarówno wobec zgubionych, jak i zbawionych)
5. Czy Boża wola obejmuje szatana?

ROZDZIAŁ 15 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
Zjednoczenie z Chrystusem	Krzew winny i latorośle	Jezus źródłem i dawcą życia	Prawdziwy szczep winny	Jezus prawdziwą winoroślą
15:1-11	15:1-16	15:1-17	15:1-8	15:1-8
Prawa przyjaźni z Chrystusem	Nienawiść świata do Jezusa i jego uczniów	Nienawiść świata do uczniów	Prawdziwi przyjaciele Jezusa	Prawdziwa miłość i przyjaźń
15:12-17	15:17-27	15:18-27	15:9-17	15:9-17
Nienawiść świata. Świadectiono Ducha Świętego			Nienawiść świata	Jezus powodem niechęci
15:18-25			15:18-25	15:18-25
15:26-27			Świadectiono o Jezusie 15:26-27	15:26-27

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 15:1-27

- A. Jest to i cudowny, i niepokojący fragment. Daje wierzącym wielką zachętę, zapewniając o Bożej miłości i obietnicy wysłuchania, zawiera jednak także poważne ostrzeżenia. W tych kwestiach bardzo trudno dyskutuje się o tradycjach teologicznych; pozwólcie, że zacytuję tu jednego z moich ulubionych komentatorów – F. F. Bruce'a (*Answers to Questions [Odpowiedzi na pytania]*):

„Jan 15:4.6. ‘Co oznaczają wyrażenia „jeżeli we Mnie trwać nie będziecie” oraz „ten, kto we Mnie nie trwa” w Jana 15:4.6? Czy możliwe jest nie trwać w Chrystusie?’

Fragmenty takie jak ten same w sobie nie są trudne; problemy pojawiają się, kiedy próbujemy dopasować te i inne wersety do swojej teologii zamiast uczynić je podstawą swojej teologii. W czasie, kiedy nasz Pan wypowiadał te słowa, dobitny przykład kogoś, kto w Nim nie wytrzymał, był przed ich oczami – Judasz Iskariota, który właśnie od nich odszedł. Judasz był wybrany tak samo, jak pozostali jedenastu (Łuk 6:13; Jan 6:70); związanie się z Panem nie przyniosło im żadnych przywilejów, które nie byłyby w równym stopniu dostępne jemu. Nie należy nadużywać jasnych fragmentów Pisma nauczających o ostatecznej wytrwałości świętych jako wymówki dla umniejszania równie jasnych fragmentów na temat niebezpieczeństwa apostazji.” (s. 71-72)

- B. Zaskakujące jest, ile AORYSTÓW zostało użytych w tym kontekście – podczas gdy z punktu widzenia teologii spodziewalibyśmy się CZASU TERAŻNIEJSZEGO. Wydaje się, że AORYSTY występują tu w znaczeniu podsumowania całego swojego życia i spojrzenia na nie jako na jedną całość.
- C. Podział rozdziału 5 na akapity jest niepewny. Ewangelia Jana, podobnie do 1 Listu Jana, jest wielobarwną tkaniną z powtarzającymi się wzorami.
- D. Określenie „trwać” (*menō*) pojawia się w NT około 112 razy, z czego w Ewangelii Jana występuje czterdzieści razy, a w jego listach – 26. Chociaż rozdział 15 jest klasycznym wyrazem nakazu Jezusa, abyśmy w Nim trwali, termin ten ma u Jana szersze znaczenie:
 1. Prawo trwa na wieki (Mt 5:17-18), a więc i Chrystus (J 12:34)
 2. List do Hebrajczyków wskazuje na nowe źródło objawienia – nie poprzez służę, tylko przez trwającego Syna (Heb 1:1-3, a więc także J 8:35)
 3. O Jezusie napisane jest, że daje On pokarm, który trwa (J 6:27), oraz że zapewnia trwałe owoce (15:16). Obie te metafory wyrażają tę samą prawdę – że potrzebujemy Chrystusa zarówno (1) początkowo, jak i (2) ciągle (zob. 6:53).
 4. Jan Chrzciciel ujrzał Ducha zstępującego i spoczywającego (to samo greckie słowo) na Jezusie podczas Jego chrztu (1:32)
- E. Zob. Temat specjalny: Trwanie w 1 J 2:10.
- F. W wersety 11-16 Jezus obiecuje uczniom Swoją radość, natomiast w wersety 17-27 obiecuje im Swoje prześladowania. Kontekst prześladowań rozciąga się do 16:4a. Jednak wśród prześladowań wierzący mają kochać się wzajemnie tak, jak On ich ukochał.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 15:1-11

¹Ja jestem prawdziwym krzewem winnym, a Ojciec mój jest tym, który [go] uprawia. ²Każdą latorośl, która we Mnie nie przynosi owocu, odcina, a każdą, która przynosi owoc, oczyszcza, aby przynosiła owoc obfity. ³Wy już jesteście czyści dzięki słowu, które wypowiedziałem do was. ⁴Wytrwajcie we Mnie, a Ja [będę trwał] w was. Podobnie jak latorośl nie może przynosić owocu sama z siebie - jeśli nie trwa w winnym krzewie - tak samo i wy, jeżeli we Mnie trwać nie będziecie. ⁵Ja jestem krzewem winnym, wy - latoroślami. Kto trwa we Mnie, a Ja w nim, ten przynosi owoc obfity, ponieważ beze Mnie nic nie możecie uczynić. ⁶Ten, kto we Mnie nie trwa, zostanie wyrzucony jak winna latorośl i uschnie. I zbiera się ją, i wrzuca do ognia, i płonie. ⁷Jeżeli we Mnie trwać będziecie, a słowa moje w was, poproście, o cokolwiek chcecie, a to wam się spełni. ⁸Ojciec mój przez to dozna chwały, że owoc obfity przyniesiecie i staniecie się moimi uczniami. ⁹Jak Mnie umiłował Ojciec, tak i Ja was umiłowałem. Wytrwajcie w miłości mojej! ¹⁰Jeśli będziecie zachowywać moje przykazania, będziecie trwać w miłości mojej, tak jak Ja zachowałem przykazania Ojca mego i trwam w Jego miłości. ¹¹To wam powiedziałem, aby radość moja w was była i aby radość wasza była pełna.

15:1 „Ja jestem prawdziwym krzewem winnym” Jest to jedno ze słynnych „Jam jest” w Ewangelii Jana (zob. 4:26; 6:35; 8:12; 10:7.9.10.11.14; 11:25; 14:6). W ST winorośl była symbolem Izraela (Ps 80:9-17; Iz 5:1-7;

Jer 2:21; Ez 15; 19:10; Oz 10:1; Mt 21:33ff; Mk 12:1-12, Rz 11:17ff). W ST przykłady te zawsze wiązały się z negatywnymi konotacjami. Jezus potwierdza, że On był Idealnym Izraelitą (zob. Iz 53). Tak, jak Paweł użył ciała Chrystusa, oblubienicy Chrystusa i Bożej budowli jako metafor kościoła, Jan wykorzystał metaforę krzewu winnego. Oznacza to, że z powodu swojej więzi z Jezusem kościół jest prawdziwym Izraelem, prawdziwym krzewem winnym (zob. Gal 6:16; 1 P 2:5.9; Ap 1:6). Zob. Tematy specjalne w 6:55 i 17:3 oraz komentarz do 8:12.

Niektórzy interpretatorzy twierdzą, że dyskurs w Wieczerniku kończy się werselem 14:31: „idźmy stąd”. Jeśli tak było w istocie, rozdziały 15-17 zostały wypowiedziane po drodze do Ogrodu Oliwnego. Znów – jeśli tak było, symbolika „wina” była wizualnym znakiem wziętym ze złotych winorośli na budynkach świątyni przez której przedsionki Jezus przechodził tej nocy z jedenastoma.

▣ „**a Ojciec mój jest tym, który [go] uprawia**” Jezus po raz kolejny potwierdza Swoją bliską więź z Ojcem, a jednocześnie swoje poddanie Jego woli.

15:2 „Każdą latorośl, która we Mnie nie przynosi owocu, odcina ... która przynosi owoc” W tym wersecie dwa razy występuje IMIESŁÓW STRONY BIERNEJ CZASU TERAŻNIEJSZEGO. Przynoszenie owocu, a nie jego zapylenie, jest dowodem zbawienia (zob. Mt 7:16.20; 13:18ff; 21:18-22; Łk 6:43-45). Kontekst wskazuje na to, że Jezus mówił o (1) zdradzie Judasza (zob. wersele 6; 13:10; 17:12) lub o (2) fałszywych uczniach (zob. 2:23-25; 8:30-47; 1 J 2:19; 2 P 2). Jan opisuje różne poziomy wiary.

▣ „**oczyszcza**” Słowa tego użył Filon na określenie przycinania winorośli (BDB 386). W Nowym Testamencie występuje ono tylko tutaj. Jest to kolejny termin wybrany przez Jana ze względu na jego podwójne konotacje (przycinanie i oczyszczanie, zob. w. 3; 13:10). Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŻNIEJSZEGO STRONY CZYNNIEJ. Cierpienie ma w życiu wierzących swój cel (zob. wersety 17-22). Zwiększa obfitość przynoszonych przez nich owoców, obnaża to, co nieprawdziwe i utrzymuje ich w zależności od Boga (zob. Mt 13:20-23; Rz 8:17; 1 P 4:12-16). Dwie pomocne i praktyczne książki na ten trudny temat to: (1) *Principles of Spiritual Growth [Zasady duchowego wzrostu]* Milesa Stanforda oraz (2) *The Christian's Secret of a Happy Life [Sekret szczęśliwego życia chrześcijanina]* Hannah Whithall Smith.

Ponieważ rozdziały 13-17 stanowią jeden wspólny kontekst, można odnieść to oczyszczanie do umycia uczniom nóg z rozdziału 13. Byli już wykąpani (zbawieni), ale ich nogi potrzebowały umycia (ciągłe przebaczenie). Ten CZASOWNIK W CZASIE TERAŻNIEJSZYM skierowany był do uczniów, co wydaje się potwierdzać 1 J 1:9. „Trwanie” wymaga nie tylko posłuszeństwa, ale także ciągłej skruchy!

Cel cierpienia w życiu wierzącego może składać się z kilku aspektów:

1. Wzrastanie w podobieństwie do Chrystusa (zob. Heb 5:8)
2. Doczesna kara za grzech
3. Życie w upadłym świecie

Odkrycie Bożego zamysłu jest zawsze trudne, ale #1 zawsze jest potencjalnym wynikiem cierpienia.

15:3 „Wy już jesteście czyści” Termin „oczyszcza” (*kathairō*) w wersecie 2 jest formą tego samego rdzenia co greckie słowo „czysty” (*katharos*). Cały ten kontekst dotyczy dowodów prawdziwego uczniostwa. Określenie „już” jest podkreślone w tekście greckim, co dało pozostałym jedenastu uczniom pewność ich bezpiecznej pozycji w Chrystusie (w porównaniu z tym samym rdzeniem użytym wobec Judasza Iskarioty w 3:10).

▣ „**dzięki słowu, które wypowiedziałem do was**” (zob. 17:17; Ef 5:26; 1 P 1:23).

15:4

GPNT

„Pozostańcie we mnie, i ja w was”

BP

„Pozostańcie złączenia ze Mną, a Ja z wami”

BW

„Trwajcie we mnie, a Ja w was”

BWP

„Wytrwajcie tedy we Mnie do końca, to i Ja będę trwał w was”

PL

„Przede wszystkim trwajcie we Mnie, a Ja w was”

Jest to AORYST TRYBU ROZKAZUJĄCEGO STRONY CZYNNIEJ w LICZBIE MNOGIEJ (zob. J 6:56; 1 J 2:6). Z punktu widzenia gramatyki pytanie brzmi, czy drugi człon stanowi opis czy porównanie. W tym fragmencie nacisk teologiczny wielokrotnie pada na wytrwałość prawdziwego świętego (zob. wersety. 4, 5, 6, 7, 9, 10, 14; Mk 13:13; 1 Kor 15:2; Gal 6:9; Ap 2:7.11.17.26; 3:5.12.21; 21:7; zob. Temat specjalny w 8:31). Prawdziwe

zbawienie to zarówno początkowa, jak i ciągła reakcja. Ta teologiczna prawda jest często ignorowana w naszym entuzjazmie dla osobistej pewności zbawienia. Biblijna pewność wiąże się z:

1. wytrwałością w wierze
2. stylem życia cechującym się skrucą
3. ciągłym posłuszeństwem (zob. List Jakuba i 1 Jana)
4. przynoszeniem owocu (zob. Mt 13:23)

Zobacz Temat specjalny: „Trwanie” w 1 J 2:10.

▣ „latorośl nie może przynosić owocu sama z siebie” Ukazuje to naczelną rolę Bożej Opatrzności. „Owoc” – zob. komentarz do w. 5.

▣ „jeśli nie trwa ... jeżeli trwać nie będziecie” Są to dwa ZDANIA WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Nasza duchowa skuteczność zależna jest od trwałej relacji z Jezusem.

15:5 „Kto trwa we Mnie, a Ja w nim, ten przynosi owoc obfity” Jest to IMIESŁÓW CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ, po którym następuje TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Ciągła wspólnota (tj. osobista więź oparta na wierze) jest źródłem ciągłych owoców. Owoce mogą odnosić się zarówno do postaw wierzących, jak i ich czynów (zob. Mt 7:15-23; Gal 5:22-23; 1 Kor 13). Jeżeli wierzący będą trwali w Chrystusie, ten obiecuje im skuteczne, trwałe owoce (zob. w. 16).

▣ „ponieważ beze Mnie nic nie możecie uczynić” Jest to mocne PODWÓJNE PRZECZENIE – przeczące stwierdzenie prawdy wyrażonej twierdząco w w. 5 i Fil 4:13.

15:6 „Ten, kto we Mnie nie trwa, zostanie wyrzucony” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ. Drewno winorośli było bezużyteczne dla jakichkolwiek domowych celów (jako opał), ponieważ paliło się zbyt szybko i osiągało zbyt wysoką temperaturę (zob. Ez 5). Wydaje się, że jest to odniesienie do Judasza, a być może także do Izraela – a jeśli nie, to do fałszywej wiary (zob. Mt 13:41-42.50; 1 J 2:19).

Bez wątplenia pojawia się tu eschatologiczna symbolika! Nadejdzie „dzień zbioru” i „dzień ognia”. To, jak żyjemy, ujawnia źródło naszego życia (tj. Bóg lub szatan). Poznacie ich po ich owocach (zob. Mt 7; Gal 6:7).

▣ „ognia” Zob. Temat specjalny poniżej.

TEMAT SPECJALNY: OGIEN (BDB 77, KB 92)

Ogień wiąże się w Piśmie Świętym zarówno z pozytywnymi, jak i negatywnymi skojarzeniami.

A. Pozytywne

1. grzeje (zob. Iz 44:15; J 18:18)
2. świeci (zob. Iz 50:11; Mt 25:1-13)
3. piecze się na nim (zob. Wj 12:8; Iz 44:15-16; J 21:9)
4. oczyszcza (zob. Lb 31:22-23; Prz 17:3; Iz 1:25; 6:6-8; Jer 6:29; Mal 3:2-3)
5. świętość (zob. Rdz 15:17; Wj 3:2; 19:18; Ez 1:27; Heb 12:29)
6. Boże przywództwo (zob. Wj 13:21; Lb 14:14; 1 Krl 18:24)
7. Boże uprawnienie (zob. Dz 2:3)
8. ochrona (zob. Zach 2:9)

B. Negatywne

1. spala (zob. Joz 6:24; 8:8; 11:11; Mt 22:7)
2. niszczy, pochłania (zob. Rdz 19:24; Kpł 10:1-2)
3. gniew (zob. Lb 21:28; Iz 10:16; Zach 12:6)
4. kara (zob. Rdz 38:24; Kpł 20:14; 21:9; Joz 7:15)
5. fałszywy znak eschatologiczny (zob. Ap 13:13)

C. Boży gniew przeciwko grzechowi często przedstawiany jest za pomocą symboliki ognia

1. Jego gniew płonie (zob. Oz 8:5; Sof 3:8)
2. Jego gniew wylewa się jak ogień (zob. Nah 1:6)
3. wieczny ogień (zob. Jer 15:14; 17:4; Mt 25:41; Jud 1:7)

4. sąd eschatologiczny (zob. Mt 3:10; 5:22; 13:40; J 15:6; 2 Tes 1:8; 2 P 3:7-10; Ap 8:7; 16:8; 20:14-15)

D. Ogień często towarzyszy teofanii

1. Rdz 15:17
2. Wj 3:2
3. Wj 19:18
4. Ps 18:8-16; 29:7
5. Ez 1:4.27; 10:2
6. Heb 1:7; 12:29

E. Tak jak wiele innych biblijnych metafor (np. kwas, lew), ogień może być w zależności od kontekstu błogosławieństwem lub przekleństwem.

15:7 „Jeżeli we Mnie trwać będziecie, a słowa moje w was” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Odpowiedź na modlitwę nie jest automatyczna! Jezus zmienia metaforę – z siebie trwającego w uczniach na Jego słowa trwające w nich. Jezus objawia Ojca – tak jak i Jego nauka. Są to zamienne źródła objawienia. Ewangelia jest zarówno osobą, jak i przekazem.

▣ **„poproście, o cokolwiek chcecie, a to wam się spełni”** Jest to AORYST STRONY MEDIALNEJ TRYBU ROZKAZUJĄCEGO (zob. w. 16). Fraza ta padła ofiarą intensywnego dowodzenia wersetami. Należy starannie poznawać naukę całego Pisma Świętego, a nie podkreślać jego odizolowane fragmenty (zob. komentarz do 14:3). Zobacz Temat specjalny: Modlitwa: nieograniczona ale ograniczona w 1 J 3:22.

15:8 „Ojciec mój przez to dozna chwały” Życie wierzącego w podobieństwie do Chrystusa przynosi Bogu chwałę i dowodzi, że jest on prawdziwym uczniem. W J 13:31-32; 14:13; 17:4 i Mt 9:8; 15:31 Ojciec odbierał chwałę z dzieł Syna, a teraz – z czynów wierzących (zob. Mt 5:16). Zob. komentarz do 1:14.

▣

GPNT	„żeby ... staliście się mi uczniami”
BP	„jesteście moimi uczniami”
BW	„staniecie się uczniami moimi”
BWP	„staniecie się moimi uczniami”
PL	„okażecie się moimi uczniami”

Różnice te spowodowane są różnymi wariantami CZASU występującego tu CZASOWNIKA:

1. AORYST TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO, MSS P⁶⁶, B, D, L
2. CZAS PRZYSZŁY TRYBU ORZEKAJĄCEGO, MSS Ɑ, A

Życie (owoce) wierzących ujawnia, kim są! CZAS, w jakim występuje CZASOWNIK nie jest tu tak istotny jak rzeczywistość przemienionego i skutecznego życia cechującego się miłością, posłuszeństwem i służbą. To są oznaki prawdziwego wierzącego! Nasza miłość, posłuszeństwo i służba nas nie zbawią (zob. Ef 2:8.9), ale są dowodem na to, że jesteśmy wierzącymi (zob. Ef 2:10).

Termin „uczniowie” w Ewangelii Jana używany jest na określenie prawdziwych wierzących i naśladowców, którzy pełnią Bożą wolę i odzwierciedlają Jego charakter. Jan ani razu nie posługuje się terminem „kościół” (*ekklēsia*) – dlatego słowem „uczniowie” opisuje także chrześcijańską wspólnotę i zebrania. Uczniostwo jest codziennym życiem nowej ery przeżywanym w starej erze. Charakteryzuje się przede wszystkim miłością, światłem, posłuszeństwem i służbą! Po tym inni rozpoznają ich jako uczniów Jezusa.

15:9 „Jak Mnie umiłował Ojciec, tak i Ja was umilowałem” Bożą rodzinę charakteryzuje łańcuch nacechowanych miłością więzi; Ojciec kocha Syna, Syn kocha Swoich naśladowców, Jego naśladowcy kochają siebie nawzajem.

▣ **„Wytrwajcie w miłości mojej”** Jest to AORYST STRONY CZYNNEJ TRYBU ROZKAZUJĄCEGO. Wierzący mają trwać w:

1. modlitwie (w. 7; 14:14)
2. posłuszeństwie (w. 10, 14, 17 20; 14:15.21.23.24)
3. radości (w. 11)
4. miłości (w. 12; 4:21.23.24)

Wszystko to stanowi dowód osobistej relacji z Bogiem. Zob. Temat specjalny: Trwanie w J 2:10.

15:10 „Jeśli będziecie zachowywać moje przykazania” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Posłuszeństwo jest dowodem prawdziwego uczniostwa (zob. 8:31; 14:15-21.23-24; Łk 6:46). Jezus używa go jako przykładu Swojej wierności Ojcu.

▣ „miłości” To greckie słowo oznaczające miłość (*agapē*) było rzadko używane w literaturze w grece klasycznej i grece koine, dopóki kościół nie zaczął stosować go w specjalistycznym znaczeniu bezinteresownej, pełnej poświęcenia, lojalnej i aktywnej miłości. Miłość jest działaniem, a nie uczuciem (zob. 3:16). Pod względem teologii nowotestamentowy termin *agapē* jest analogiczny do starotestamentowego określenia *hesed*, oznaczającego miłość i lojalność w ramach przymierza.

▣ „tak jak Ja zachowałem przykazania Ojca mego” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Wierzący mają odnosić się do Jezusa tak, jak On odnosi się do Ojca. Pomiędzy Ojcem a Synem istnieje jedność, która ma być powielana wśród wierzących (zob. 14:23).

15:11 „aby radość wasza była pełna” Wierzący mają mieć radość Jezusa (zob. 17:13). Radość jest kolejnym dowodem prawdziwego uczniostwa (zob. 5:11 [dwukrotnie]; 16:20.21.22.24; 17:13). Na tym świecie ludzi spotyka ból i różne kryzysy; w Chrystusie jest radość, pełna radość – Jego radość.

Tom 1 NIDOTTE (s.741) zawiera trafny komentarz na temat wspólnego występowania „radości” i „pełni” w pismach Jana.

„Ewangelia i Listy Jana często łączą radość (*chara*) jako podmiot z czasownikiem *plēroō* w stronie biernej, być napełnionym. Radość ta to radość Jezusa (J 15:11; 17:13), którą przynosi poprzez Swoje przyjście (3:29), Swoje słowa (15:11; 17:13) oraz Swoją powrót (16:22) do uczniów (15:11; 17:3). Wypiera ona smutek wypełniający ich serca (Jan 16:16.20). Chrystus staje się ich radością (15:11; 16:24; zob. 1 J 1:4). Ta radość charakteryzuje życie uczniów i ich chodzenie z Jezusem; staje się ona pełna (J 3:29; 15:11; 16:24; 17:13; 1 J 1:4; 2 J 1:12). fragment ten podkreśla fakt, że to Bóg dopełnia tej radości.”

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 15:12-17

¹²To jest moje przykazanie, abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umilowałem. ¹³Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich. ¹⁴Wy jesteście przyjaciółmi moimi, jeżeli czynicie to, co wam przykazuję. ¹⁵Już was nie nazywam sługami, bo sługa nie wie, co czyni pan jego, ale nazwałem was przyjaciółmi, albowiem oznajmiłem wam wszystko, co usłyszałem od Ojca mego. ¹⁶Nie wyście Mnie wybrali, ale Ja was wybrałem i przeznaczyłem was na to, abyście szli i owoc przynosili, i by owoc wasz trwał - aby wszystko dał wam Ojciec, o cokolwiek Go poprosicie w imię moje. ¹⁷To wam przykazuję, abyście się wzajemnie miłowali.

15:12 „To jest moje przykazanie” Jezus często poruszał ten temat (zob. 13:34; 15:17; 1 J 3:11.23; 4:7-8.11-12.19-21; 2 J 1:5).

▣ „abyście się wzajemnie miłowali” Jest to tryb ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ – stały rozkaz. Miłość jest pierwszym owocem Ducha (zob. Gal 5:22). Nie jest uczuciem, tylko działaniem. Definiowana jest w wymiarze praktycznym (zob. Gal 5:22-23; 1 Kor 13).

▣ „tak jak Ja was umilowałem” Jest to AORYST TRYBU ORZEKAJĄCEGO STRONY CZYNNEJ. Było to prawdopodobnie alegoryczne nawiązanie do krzyża (zob. w. 13). Wierzący mieli wykazywać szczególnie rodzaj oddanej miłości cechujący Jezusa (zob. 2 Kor 5:14-15; Gal 2:20; 1 J 3:16).

15:13 „gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich” Odnosi się to do zastępczego odkupienia, którego miał dokonać Jezus (zob. 10:11.15.17.18; Mk 0:45; Rz 5:7-8; 2 Kor 5:21; Iz 53). To jest miłość w działaniu! Do tego właśnie są powoływani uczniowie (zob. 1 J 3:16).

15:14 „Wy jesteście przyjaciółmi moimi” Jest to grecki rzeczownik *filos*, często łączony z miłością w ramach przyjaźni (*fileō*). W grece koine “*agapaō*” i “*fileō*” używane są często jako synonimiczne CZASOWNIKI opisujące Bożą miłość (por. 11:3 [*fileō*] i 5 [*agapaō*]); *fileō* zastosowane jest także do Bożej miłości w 5:20.

▣ „jeżeli czynicie to, co wam przykazuję” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Podany jest tu warunek przyjaźni, którym jest posłuszeństwo (zob. 14:15.23-24; 15:10; Łk 6:46). Tak, jak Jezus trwał w Ojcu i Jego miłości, mają to także czynić Jego uczniowie!

15:15 Jezus informuje uczniów o (2) prawdach na temat Boga oraz (2) przyszłych wydarzeniach. Okazuje swoją moc, żeby uczniowie wzrastali w wierze i zaufaniu. Jezus podzielił się ze swoimi uczniami tym, co usłyszał od Ojca (zob. 3:32; 8:26.40; 12:49; 15:15); oni mieli przekazywać to dalej innym (zob. Mt 28:20).

15:16 „Nie wyście Mnie wybrali, ale Ja was wybrałem” Mamy tu kilka istotnych cech gramatycznych:

1. Oba czasowniki występują w formie AORYSTU STRONY MEDIALNEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO – sam Jezus wybrał ich raz na zawsze (zob. 6:70; 13:18; 15:16.19)
2. mocne PRZECIWKAWIENIE „*alla*” (ale)
3. emfaticzne stwierdzenie „*ego*”, Ja

Tutaj widzimy równowagę pomiędzy wybraniem a ludzką reakcją. Biblia uczy i jednego, i drugiego. Bóg zawsze jest stroną inicjującą (zob. 6:44.65; 15:16.19), ale człowiek musi Mu odpowiedzieć (zob. 1:12; 3:16; 15:4.7.9). Bóg zawsze obchodzi się z ludzkością w ramach relacji przymierza („jeśli... to”). Zob. Temat specjalny w 3:16.

CZASOWNIK „wybrałem” odnosi się w tym kontekście do Dwunastu. Termin „wybrany” wiąże się z konotacjami „wybrania do służby” w ST, a dodatkowa koncepcja „wybranego do zbawienia” pojawia się w polu semantycznym dopiero w NT. Nowotestamentowi wierzący są wybrani do podobieństwa do Chrystusa, czyli służby, bezinteresowności i poświęcenia dla Królestwa Bożego, ciała Chrystusa, wspólnego dobra. Jest ono jasnym dowodem na to, że egocentryzm Upadku został złamany.

Fakt, że z tego, co Jezus mówi odnośnie Dwunastu płyną wnioski i zastosowania dla wszystkich wierzących, jest charakterystyczny dla pism Jana. Reprezentują oni pierwociny uczniostwa, ale ich relacja z Nim jest

1. wyjątkowa – jako naocznych świadków (tj. natchnienie)
2. mająca zastosowanie do wszystkich wierzących w tym, że wola Jezusa dla nich jest Jego wolą dla wszystkich, którzy uwierzą i za Nim pójdą

▣ „przeznaczyłem was na to, abyście szli i owoc przynosili, i by owoc wasz trwał” Występują tu trzy TRYBY PRZYPUSZCZAJĄCE CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ: (1) szli; (2) przynosili owoc; oraz (3) owoc wasz trwał. Wierzący mają do spełnienia misję (zob. Mt 28:19-20; Łk 24:46-47; Dz 1:8). Teologiczny aspekt określenia „przeznaczyłem” widoczny jest w Dz 20:28; 1 Kor 12:28; 2 Tm. 1:11. Opisuje on także śmierć Chrystusa za wierzących (zob. 10:11.15.17-18; 15:13).

▣ „w imię moje” Wierzący mają powielać charakter Jezusa. Fraza ta jest równoznaczna z „Bożą wolą” w 1 J 5:14. Miłość i wysłuchanie modlitw są tu połączone – podobnie jak w 14:13-15. Zobacz Temat specjalny: Imię Pana w 1 J 14:13-14.

15:17 „To wam przykazuję, abyście się wzajemnie miłowali” Zob. komentarz do wersetu 12. Wysłuchanie modlitw łączy się z miłością i misją!

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 15:18-25

¹⁸Jeżeli was świat nienawidzi, wiedzcie, że Mnie pierwaj znenawidził. ¹⁹Gdybyście byli ze świata, świat by was kochał jako swoją własność. Ale ponieważ nie jesteście ze świata, bo Ja was wybrałem sobie ze świata, dlatego was świat nienawidzi. ²⁰Pamiętajcie na słowo, które do was powiedziałem: "Sługa nie jest większy od swego pana". Jeżeli Mnie prześladowali, to i was będą prześladować. Jeżeli moje słowo zachowali, to i wasze będą zachowywać. ²¹Ale to wszystko wam będą czynić z powodu mego imienia, bo nie znają Tego, który Mnie posłał. ²²Gdybym nie przyszedł i nie mówił do nich, nie mieliby grzechu. Teraz jednak nie mają usprawiedliwienia dla swego grzechu. ²³Kto Mnie nienawidzi, ten i Ojca mego nienawidzi. ²⁴Gdybym nie dokonał wśród nich dzieł, których nikt inny nie dokonał, nie mieliby grzechu. Teraz jednak widzieli je, a jednak znenawidzili i Mnie, i Ojca mego. ²⁵Ale to się stało, aby się wypełniło słowo napisane w ich Prawie: Nienawidzili Mnie bez powodu.

15:18 „Jeżeli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ, którego prawdziwość zakładana jest z punktu widzenia autora lub dla jego celów literackich. Świat, upadły ludzki system, nienawidzi naśladowców Jezusa.

▣ „świat” Jan posługuje się tym określeniem w różnych znaczeniach: (1) nasza planeta, jako metafora całej ludzkości (zob. 3:16) oraz (2) ludzkiego społeczeństwa zorganizowanego i funkcjonującego bez Boga (zob. 10:8; 1 J 2:15-17). Zobacz Temat specjalny w 14:17.

▣ „was ... nienawidzi” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ; świat nadal nienawidzi (zob. w. 20).

▣ „wiedziecie” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Znajomość prawd NT pomoże wierzącym stawić czoła prześladowaniom upadłego świata.

▣ „że Mnie pierwiej znienawidził” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Zaimek „Mnie” jest tu emfaticzny (zob. 7:7). Ujawnia to sprzeciw świata wobec Boga, Jego Mesjasza i Jego ludzi (zob. 17:14; 1 J 3:13).

Wierzący są jedno w miłości Chrystusa i jedno w Jego prześladowaniu (zob. Rz 8:17; 2 Kor 1:5.7; Fil 3:10; 1 P 4:13). Utożsamianie się z Chrystusem przynosi pokój, radość oraz prześladowania, a nawet śmierć!

15:19 „Gdybyście” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ, zwane „sprzecznym ze stanem faktycznym”. Powinno się je tłumaczyć następująco: „gdybyście byli z tego świata – a nie jesteście, świat by was kochał – a nie kocha”.

15:20 „Pamiętajcie” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ – jak w w. 18, lub TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ – być może pytanie.

▣ „Sługa nie jest większy od swego pana” Kiedy porównamy ten werset do 13:16, jasne staje się że Jezus posługiwał się przysłowiami powiedzianymi na różne sposoby.

▣ „Jeżeli Mnie prześladowali ... Jeżeli moje słowo zachowali” Są to dwa ZDANIA WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ, których prawdziwość zakładana jest z perspektywy autora. Termin „prześladowali” oznacza ściganie dzikiego zwierzęcia. Prześladowanie jest normą dla naśladowców Chrystusa w upadłym świecie (Mt 5:10-12; J 16:1-3; 17:14; Dz 14:22; Rz 5:3-4; 8:17; 2 Kor 4:16-18; 6:3-10; 11:23-30; Fil 1:29; 1 Tes 3:3; 2 Tm 3:12; Jk 1:2-4; 1 P 4:12-16).

Zauważmy jednak, że chociaż niektórzy odrzucają słowa Apostołów, a nawet będą ich prześladować, będą też inni, którzy je usłyszą i na nie odpowiedzą! Oni sami byli dowodem, że tak jest!

15:21 „nie znają Tego, który Mnie posłał” W oczywisty sposób odnosi się to do Ojca. Oznacza to, że zarówno Żydzi, jak i poganie nie znają Boga. Słowo „znać” zastosowane jest tu w semickim (starotestamentowym) znaczeniu osobistej relacji (zob. Rdz 4:1; Jer 1:5). Zgubiony świat prześladował wierzących ponieważ (1) należeli do Jezusa, którego także prześladował oraz (2) nie znał Boga!

15:22 „Gdybym nie przyszedł” Jest to kolejne ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ, czyli „sprzeczne ze stanem faktycznym”. Należałoby je tłumaczyć następująco: „Gdybym nie przyszedł i nie mówił do nich, co uczyniłem, nie mieliby grzechu – a mają”. Odpowiedzialność wiąże się z wiedzą (zob. Temat specjalny: Niewybaczalny grzech w 5:21). W tym kontekście bezowocne latorośle (tj. Judasz i Żydzi) mieli wiele możliwości zdobycie wiedzy – o wiele więcej od tych, którzy polegać musieli tylko na objawieniu Boga w przyrodzie (tj. pogan, zob. Ps 19:2-7; Rz 1:18-20 lub 2:14-15).

15:23 Ciągły opór przeciwko Jezusowi jest ciągłym oporem przeciwko Bogu (zob. w. 24).

15:24 „Gdybym” Jest to kolejne ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ, zwane „sprzecznym ze stanem faktycznym”. Jego tłumaczenie mogłoby brzmieć następująco: „Gdybym nie dokonał wśród nich dzieł, których nikt inny nie dokonał (ale Ja ich dokonałem), nie mieliby grzechu – a mają”.

Światło niesie z sobą odpowiedzialność (zob. 1:5; 8:12; 12:35.46; 1 J 1:5; 2:8.9.11; Mt 6:23).

▣ „Teraz jednak widzieli je, a jednak zniechwalili i Mnie, i Ojca mego” Dwa razy pojawia się tu TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ, co wskazuje na ustaloną postawę. Odrzucenie Jezusa oznacza odrzucenie Ojca (zob. 1 J 5:9-13).

15:25 To zaskakujące, że termin „Prawo” lub „Tora” został tu zastosowany do cytatu z Ps 35:19; 69:5. Zazwyczaj słowo to opisuje pisma Mojżesza – od Księgi Rodzaju po Powtórzonego Prawa.

Tajemnica odrzucenia Jezusa przez Żydów w obliczu tak oczywistego objawienia przypisywana jest umyślnej niewierze (zob. Iz 6:9-13; Jer 5:21; Rz 3:9-18).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 15:26-27

²⁶Gdy jednak przyjdzie Pocieszyciel, którego Ja wam pošę od Ojca, Duch Prawdy, który od Ojca pochodzi, On będzie świadczył o Mnie. ²⁷Ale wy też świadczycie, bo jesteście ze Mną od początku.

15:26 „Gdy jednak przyjdzie Pocieszyciel, którego Ja wam pošę” Duch posyłany jest i przez Ojca, i Syna (zob. 14:16.26; 15:26; 16:7). W dzieło odkupienia zaangażowane są wszystkie trzy Osoby Trójcy.

▣ „Duch Prawdy” Oznacza to, że Duch Święty objawia Ojca (zob. 14:17.26; 15:26; 16:13). Zob. Tematy specjalne dot. prawdy w 6:55 i 17:3.

▣ „On będzie świadczył o Mnie” Zadaniem Ducha jest świadczenie o Jezusie i Jego nauczaniu (zob. 14:26; 16:13-15; 1 J 5:7).

15:27 „wy też świadczycie” Wyrażenie „wy też” jest tu emfaticzne. Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŻNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Musi odnosić się to do natchnienia autorów NT (tj. Apostołów i ich przyjaciół) którzy byli z Jezusem podczas Jego ziemskiego życia (zob. Łk 24:48). Zob. Tematy specjalne: Świadczenie Jezusa w 1:8 i Osobowość Ducha w 14:26.

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Co składa się na „trwanie”?
2. Co się stanie, jeżeli wierzący przestanie trwać? A co z wierzącym, który nie wydaje owocu?
3. Wymień oznaki prawdziwego uczniostwa.
4. Jeżeli cierpienie jest normą dla chrześcijan, co oznacza to dla nas dzisiaj?
5. Wyjaśnij w. 16 własnymi słowami.

ROZDZIAŁ 16 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
Przestroga	Jezus zapowiada prześladowania	16:1-4a	Zapowiedź prześladowań	16:1-6
16:1-4	16:1-15	Działalność Ducha Świętego	16:1-4	Dzieło Ducha Prawdy
Sąd Ducha Świętego	Słowa o odejściu i powtórny przyjsciu	16:4b-15	Dzieło Ducha Świętego	16:17-11
16:5-15	16:16-33	Smutek uczniów obróci się w radość	16:5-15	16:12-15
Zapowiedź powtórnego przyjscia		16:16-24	Zapowiedź powtórnego przyjscia	Zapowiedź wielkiej radości
16:16-24		Wezwanie do ufności	16:16-22	16:16-18
16:25-33		16:25-33	16:23-33	16:19-22 16:23-24 16:25-28 16:29-33

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 16:1-33

- A. Kontekst literacki rozciąga się od 15:18 do 16:4a. Podział na rozdziały nie jest natchniony – wraz z podziałem na akapity, stosowaniem małych i wielkich liter, pisownią i podziałem na wersety stanowi on dużo późniejszy dodatek.

- B. Zadanie Ducha Świętego wobec ludzi zgubionych w sensie duchowym opisuje fragment 16:8-11, a Jego rolę wobec zbawionych wersety 16:12-15. W artykule "The Theology of the New Testament" [„Teologia Nowego Testamentu”] zawartym w komentarzu *The Exposition Bible Commentary* [Komentarz ekspozycji biblijnej] (tom 1), Samuel J. Mikolaski w interesujący sposób podsumowuje działanie Ducha w NT:

„Nowotestamentowa doktryna uświęcenia, choć ściśle powiązana z usprawiedliwieniem, pozostaje jednak od niej oddzielna. Tak jak w ST, uświęcenie wskazuje przede wszystkim na oddzielenie – na świętą transcendencję Boga – a w drugim rzędzie na moralną jakość i relację podobieństwa do Boga. Uświęcenie jest dziełem Ducha Świętego, który jednoczy człowieka z Chrystusem i duchowo odnawia jego życie. Język NT zakłada chrzest w Duchu (1 Kor 12:13); pieczęć Ducha (Ef 1:13.14; 4:30), zamieszkiwanie Ducha w człowieku (J 14:17; Rz 5:5; 8:9-11; 1 Kor 3:16; 6:19; 2 Tm 1:14), nauczanie człowieka przez Ducha (J 14:26; 16:12-15), napełnienie Duchem (Ef 5:18) oraz owoc Ducha (Gal 5:22-23). Uświęcenie wiąże się z usprawiedliwieniem, które jest pozycją przed Bogiem (Heb 10:10). Można rozpatrywać je w kategoriach wzrastania do nowego ideału”. (s. 474)

- C. Werset 17, podobnie do 13:36 i 14:5.8.22, zawiera kolejne pytanie Apostołów.

- D. Wiele osób jest zdania, że fraza „Wstańcie, idźmy stąd” z 14:31 w połączeniu z wersem 18:1 świadczy o tym, że rozdziały 15-17 zostały wypowiedziane przez Jezusa w drodze do Ogrodu Oliwnego wiodącej przez świątynie i ulice Jerozolimy, a nie w Wieczerniku.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 16:1-4

¹To wam powiedziałem, abyście się nie załamali w wierze. ²Wylączą was z synagogi. Owszem, nadchodzi godzina, w której każdy, kto was zabije, będzie sądził, że oddaje cześć Bogu. ³Będą tak czynić, bo nie poznali ani Ojca, ani Mnie. ⁴Ale powiedziałem wam o tych rzeczach, abyście, gdy nadejdzie ich godzina, pamiętali o nich, że Ja wam to powiedziałem. Tego jednak nie powiedziałem wam od początku, ponieważ byłem z wami.

16:1

GPNT

„aby nie potknęliście się”

BP

„abyście się nie załamywali”

BW

„abyście się nie zgorszyli”

BWP

„żebyście się nie załamali w wierze”

PL

„abyście się nie dali złamać”

Tego greckiego terminu (AORYST TRYBU ŁĄCZĄCEGO STRONY BIERNEJ słowa *skandalizō*, BAGD 752) pierwotnie używano na określenie pułapki z przynętą na zwierzęta. Często tłumaczy się go jako „załamać się”, „zachwiać się” lub „zwałić” (zob. Mt 13:21; 24:10; Mk 4:17; 14:27.29). Jego metaforyczne zastosowanie w tym kontekście odnosi się do tego, żeby wierzący nie byli zaskoczeni nienawistnymi czynami innych Żydów – nawet przywódców religijnych.

16:2 „Wylączą was z synagogi” Oznacza to ekskomunikę z judaizmu (zob. 9:22.34; 12:42). Jest wiele rzeczy, których nie wiemy na temat żydowskich procedur wykluczania. Wiadomo, że stosowano zarówno tymczasowy, jak i trwały zakaz wstępu na nabożeństwa w synagogach. Później, po upadku Jerozolimy w 70 r. n.e., w Jamni w Palestynie rabini opracowali „przysięgę przekleństwa” odnośnie Chrystusa, za pomocą której zamierzali wykluczać chrześcijan z nabożeństw w synagogach. To właśnie ostatecznie doprowadziło do podziału pomiędzy naśladowcami Chrystusa a lokalnymi żydowskimi synagogami.

▣ „każdy, kto was zabije, będzie sądził, że oddaje cześć Bogu” Tak właśnie myśleli przywódcy żydowscy (zob. Iz 66:5; Mt 5:10-12; 10:32). Szawel z Tarsu (Paweł) jest dobrym przykładem tej źle ukierunkowanej gorliwości religijnej (zob. Dz 26:9-11; Gal 1:13-14).

16:3 „Będą tak czynić” Szczerłość i oddanie Istocie Wyższej to za mało. Zło, błędy i fanatyzm często występują w imię Boga.

▣ **„bo nie poznali ani Ojca, ani Mnie”** Określenie „znać” odnosi się do starotestamentowego skojarzenia z bliską, osobistą więzią (zob. Ezd 4:1; Jer 1:5). Jest to dobitne stwierdzenie, że odrzucenie Jezusa jest ostatecznie odrzuceniem Boga (zob. 8:19; 15:21; 1 J 5:9-12).

Jan często potwierdza duchową ślepotę i niewiedzę świata (zob. 1:10; 8:19.55; 15:21; 16:3; 17:25). A jednak celem przyjscia Syna było zbawienie świata (zob. 3:16) i objawienie Ojca, aby świat mógł Go poznać (zob. 17:23) przez Chrystusa.

16:4 Celem zapowiedzi Jezusa było zachęcenie uczniów do wiary/zaufania wśród prześladowań i odrzucenia (zob. 13:9; 14:29).

„Od początku” odnosi się do rozpoczęcia przez Jezusa publicznej służby i szczególnego powołania Dwunastu.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 16:5-11

⁵Teraz zaś idę do Tego, który Mnie posłał, a nikt z was nie pyta Mnie: "Dokąd idziesz?"
⁶Ale ponieważ to wam powiedziałem, smutek napelnił wam serce. ⁷Jednakże mówię wam prawdę: Pożyteczne jest dla was moje odejście. Bo jeżeli nie odejdę, Pocieszyciel nie przyjdzie do was. A jeżeli odejdę, pošlę Go do was. ⁸On zaś, gdy przyjdzie, przekona świat o grzechu, o sprawiedliwości i o sądzie. ⁹O grzechu - bo nie wierzą we Mnie; ¹⁰o sprawiedliwości zaś - bo idę do Ojca i już Mnie nie ujrzye; ¹¹wreszcie o sądzie - bo władca tego świata został osądzony.

16:5 „nikt z was nie pyta Mnie: "Dokąd idziesz?"” Wydaje się, że Piotr zadał właśnie to pytanie w 13:36, ale jego umysł zaraz został zaprzątnięty bólem z powodu tego, że Jezus miał ich opuścić oraz pytaniem, co stanie się z nimi (zob. w. 6). J 14:1-3 dotyczy wstąpienia przez Jezusa do nieba (zob. Dz :9-11).

Jest to dobry moment, aby przypomnieć sobie, że Ewangelie nie są dosłownymi transkrypcjami rozmów Jezusa przytaczającymi je słowo w słowo. Stanowią podsumowania sporządzone wiele lat później dla celów teologicznych. Natchnieni autorzy Ewangelii mieli swobodę doboru, porządkowania i adaptowania słów Jezusa (zob. Gordon Fee i Douglas Stuart, *How To Read the Bible For All Its Worth [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całą jej bogactwo]*). Nie sądzę, aby otrzymali prawo do wkładania w usta Jezusa słów, których nie wypowiedział. To teologiczne ustrukturyzowanie słów, nauczania i czynów Jezusa w celu ewangelizacji konkretnych grup docelowych odbiorców prawdopodobnie odpowiada za wiele różnic pomiędzy relacjami ewangelicznymi.

16:6 „smutek napelnił wam serce” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. W Wieczerniku uczniowie doświadczyli trwogi i smutku (zob. 14:1; 16:6.22). Słowo „serce” zostało to użyte w hebrajskim znaczeniu całej osoby – umysłu, uczuć oraz woli. Zob. Temat specjalny: Serce w 12:40.

16:7 „Pożyteczne jest dla was moje odejście” Fizyczne ciało Jezusa mogło znajdować się tylko w jednym miejscu na raz, co ograniczało Jego możliwości nauczania i służenia wszystkim Jego uczniom. Poza tym w czasie Swojego ziemskiego życia Jezus skupiał się głównie na Izraelu (zob. Mt 10:6; 15:24). Przyjście Ducha Świętego miało zapoczątkować nową erę, która oznaczała rozprzestrzenianie się Ewangelii (zob. Ef 2:11-3:13).

Określenie „pożyteczne” występuje także w 11:50 i 18:14 w związku ze śmiercią Jezusa. Słowo „odejście” mogło obejmować wszystkie wydarzenia z ostatniego tygodnia życia Jezusa.

▣ **„Bo jeżeli nie odejdę, Pocieszyciel nie przyjdzie do was”** Werset ten zawiera dwa ZDANIA WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Jezus musiał odejść, żeby nadeszła pełnia Ducha! Termin *paraklētōs* tłumaczyć można jako „adwokat”, „pocieszyciel” lub „pomocnik” (zob. 14:16.26; 15:26; zob. pełny komentarz do 14:16). W Piśmie Świętym słowo to występuje tylko w pismach Jana. W literaturze greckiej stosowano je do adwokata-obroncy wezwanego do pomocy. W wersetach 8-11 Duch funkcjonuje jako oskarżyciel wobec świata, ale w wersetach 12-15 widoczne jest Jego wstawiennictwo za wierzącymi.

To samo określenie *paraklētōs* opisuje Syna w 1 J 2:1. Ten grecki rdzeń przetłumaczyć można jako „pociecha”. W tym znaczeniu został on także użyty w odniesieniu do Ojca w 2 Kor 1:3-11.

▣ **„pošlę Go do was”** Duch przyszedł i od Ojca, i od Syna (zob. 14:26).

16:8 „On zaś, gdy przyjdzie, przekona świat” Zauważmy, że wszystkie trzy obszary świadectwa Ducha (grzech, sprawiedliwość, sąd) odnoszą się do potrzeby ludzkości i odkupieńczego dzieła Jezusa Chrystusa. Termin „przekona” to greckie określenie prawnicze oznaczające „przesłuchanie”.

W książce *The Language and Imagery of the Bible* [*Język i symbolika Biblii*] (s. 159) G. B. Caird przedstawia ciekawe zrozumienie tych trzech obszarów.

Duch przekona świat że:

1. Mylił się doprowadzając do procesu i stracenia Jezusa
2. Mylił się co do znaczenia grzechu
3. Mylił się co do znaczenia sprawiedliwości
4. Mylił się co do znaczenia sądu

Jeśli tak jest, oznacza to, że Duch w pełni objawia Ewangelię przez osobę Jezusa. Religijność ludzi nie jest w stanie ich uratować. Sąd czeka wszystkich, którzy odrzucają Jezusa! „Grzechem” jest tu niewiara! Jezus jest jedyną drogą do życia!

Termin „świat” odnosi się do ludzkiego, upadłego społeczeństwa zorganizowanego i funkcjonującego bez Boga. Zob. Temat specjalny w 14:17.

16:9 „O grzechu - bo nie wierzą we Mnie” Dobra Nowina zaczyna się od uznania, że ludzkość jest grzeszna i potrzebuje Bożej sprawiedliwości (zob. Rz 3:9-18.23; 6:23; Ef 2:1-3). To nie grzech jest główną przeszkodą na drodze do zbawienia po tej stronie Kalwarii – jest nią niewiara ludzkości w dzieło i osobę Jezusa Chrystusa (zob. J 3:6-21; 8:24.26). Termin „wiara”, choć zawiera w sobie składowe poznawcze i emocjonalne, dotyczy przede wszystkim woli (zob. Temat specjalny w 2:23). Nie skupia się na zachowaniu wierzącego ani na jego zasługach, tylko na reakcji na Boże obietnice w Chrystusie cechującej się wiarą i skruchą (zob. Rz 3:21-30).

16:10 „o sprawiedliwości” Może odnosić się to do:

1. Zbliżającego się dzieła zbawienia Chrystusa na krzyżu oraz zmartwychwstania, widzianych jako jedna całość (zob. w. 10).
2. Tych, którzy myślą, że są sprawiedliwi przed Bogiem bez Chrystusa, podczas gdy w rzeczywistości tylko Chrystus jest sprawiedliwy przed Bogiem – o czym świadczy Jego wniebowstąpienie.

16:11 „o sędzie - bo władca tego świata został osądzony” Nadchodzi dzień, w którym zarówno upadli aniołowie, jak i grzeszna ludzkość staną przed sprawiedliwym Bogiem (zob. Fil 2:9-11). Szatan, choć nadal dysponuje wielką mocą na tym świecie (zob. 12:31; 14:30; 2 Kor 4:4; Ef 2:2; 1 J 5:19), jest już pokonanym przeciwnikiem (TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ). Nad jego dziećmi (zob. 8:44; Mt 13:38; 1 J 3:8-10) ciąży Boży gniew!

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 16:12-15

¹²Jeszcze wiele mam wam do powiedzenia, ale teraz [jeszcze] znieść nie możecie. ¹³Gdy zaś przyjdzie On, Duch Prawdy, doprowadzi was do całej prawdy. Bo nie będzie mówił od siebie, ale powie wszystko, cokolwiek usłyszycie, i oznajmi wam rzeczy przyszłe. ¹⁴On Mnie otoczy chwałą, ponieważ z mojego weźmie i wam objawi. ¹⁵Wszystko, co ma Ojciec, jest moje. Dlatego powiedziałem, że z mojego weźmie i wam objawi.

16:12 „ale teraz [jeszcze] znieść nie możecie” Określenia „znieść” używa się do opisu zwierzęcia niosącego jakiś ładunek. Niektóre z kwestii, których nie byli w stanie zrozumieć to:

1. Cierpienie Chrystusa
2. Zmartwychwstanie Chrystusa
3. Ogólnoświatowe posłannictwo kościoła

Współcześni czytelnicy powinni pamiętać, że życie Chrystusa w wielu kwestiach reprezentuje okres przejściowy. Apostołowie nie zrozumieli wielu rzeczy aż do okresu ukazywania się Jezusa po zmartwychwstaniu oraz przyścia Ducha Świętego w dzień Zielonych Świąt.

Powinniśmy jednak także pamiętać, że Ewangelie zostały napisane wiele lat później w celach ewangelizacyjnych do konkretnych odbiorców. Odzwierciedlają więc późniejszą, dojrzałą teologię.

16:13 „Duch Prawdy” W ST prawda (*alētheia*) wiązała się przede wszystkim z wiarygodnością, a tylko wtórnie ze znaczeniem prawdziwości. W J 14:6 Jezus powiedział, że jest prawdą. Ten tytuł nadany Duchowi Świętemu podkreśla Jego rolę jako Tego, który objawia Jezusa (zob. 14:17-26; 15:26; 16:13-14; 1 J 4:6; 5:7). Zob. komentarz do J 6:55.

▣ **„doprowadzi was do całej prawdy”** Nie oznacza to prawdy absolutnej w każdej kwestii, ale jedynie w sferze prawdy duchowej i nauczania Jezusa. Odnosi się to do głównie do natchnienia autorów pism NT. Duch prowadził ich w wyjątkowy, autorytatywny sposób. Wtórnie fraza ta dotyczy roli Ducha Świętego polegającej na oświecaniu późniejszych czytelników, aby dostrzegli prawdy Ewangelii. Zob. Tematy specjalne dot. prawdy w 6:55 i osobowości Ducha w 14:26.

TEMAT SPECJALNY: OŚWIECENIE

W przeszłości Bóg działał tak, aby jasno objawić się ludzkości (tj. stworzenie, potop, powołanie patriarchów, wyjście z Egiptu, podbój Ziemi Obiecanej itd.). W teologii nosi to nazwę „objawienia”. Bóg wybrał pewnych ludzi, żeby zapisali i objaśnili Jego objawienie (np. J 14:26; 16:12-15). W teologii zwane jest to „natchnieniem”. Posłał także Swojego Ducha, aby pomagał czytającym zrozumieć Jego i Jego obietnice oraz dary – w szczególności przyjsie Mesjasza. W teologii określane jest to mianem „oświecenia”. Rodzi się tu następujące pytanie: Jeżeli Duch bierze udział w zrozumieniu Boga, to dlaczego istnieje tak wiele interpretacji Jego, Jego woli i Jego drogi?

Problem częściowo tkwi we wcześniejszym zrozumieniu czytelników oraz ich osobistych doświadczeniach. Często czyjaś osobista agenda promowana jest przy użyciu Biblii metodą dowodzenia wersetami lub wybierania i przytaczania bardzo krótkich urywków tekstu. Często na Biblię nakłada się teologiczną siatkę, pozwalającą jej wypowiadać się tylko w niektórych kwestiach i na niektóre sposoby. Oświecenia po prostu nie można zrównać z natchnieniem – chociaż i w jedno, i drugie zaangażowany jest Duch Święty. Natchnienie ustało wraz z NT (tj. Jud 1:3-20). Większość tekstów NT poruszających temat oświecenia odnosi się do znajomości Ewangelii i życia w podobieństwie do Chrystusa (zob. Rz 8:12-17; 1 Kor 2:10-13; Ef 1:17-19; Fil 1:9-11; Kol 1:9-13; 1 J 2:20-27). W rzeczywistości jest to jedna z obietnic „Nowego Przymierza” (zob. Jer 31:31-34, szczególnie w. 34).

Najlepszym podejściem, pozwalającym Duchowi Świętemu pomagać wierzącym zrozumieć objawienie, może być dążenie do odkrycia głównej myśli danego akapitu, a nie interpretowanie każdego zawartego w tekście szczegółu. Prawda zawarta w temacie oddaje myśl przewodnią pierwotnego autora. Sporządzanie zarysów ksiąg lub całości literackich pomaga śledzić zamysł pierwotnego autora natchnionego. Żaden interpretator nie jest natchniony. Nie jesteśmy w stanie odtworzyć metody interpretacji autora biblijnego (tj. natchnienia). Możemy – i musimy – starać się zrozumieć, co mieli oni do przekazania sobie współczesnym, na następnie przelożyć tę prawdę na nasze czasy. Niektóre części Biblii są wieloznaczne lub ukryte (do pewnego czasu lub okresu). Niektóre teksty i tematy zawsze wzbudzać będą kontrowersje, musimy jednak jasno potwierdzać centralne prawdy i dopuszczać swobodę interpretacji poszczególnych wierzących w ramach zamysłu pierwotnego autora. Interpretatorzy muszą postępować według światła, jakie posiadają i powinni zawsze pozostawać otwarci na więcej światła z Biblii i od Ducha Świętego. Bóg będzie nas sądził na podstawie naszego poziomu zrozumienia oraz tego, w jaki sposób realizujemy je w swoim życiu.

▣ **„Bo nie będzie mówił od siebie, ale powie wszystko, cokolwiek usłyszy, i oznajmi wam rzeczy przyszłe”** „Rzeczy przyszłe” odnoszą się do nadchodzących wydarzeń związanych z odkupieniem: ukrzyżowania, zmartwychwstania, wniebowstąpienia i zesłania Ducha Świętego. Nie chodzi tu o służbę prorocką ani przepowiadanie przyszłości (tj. Agabus, Dz 21:10; zob. Temat specjalny: Proroctwa w 4:19).

Duch otrzyma prawdę od Ojca (tak jak wcześniej Jezus) i przekaze ją wierzącym (tak, jak robił to Jezus). Nie tylko treść przesłania Ducha pochodzi od Ojca – także i jego metodologia (tj. osobista, zobacz Temat specjalny w 14:26). Jeżeli chodzi o funkcję, Ojciec jest nadrzędny (zob. 1 Kor 15:27-28).

16:14-15 „On Mnie otoczy chwałą, ponieważ z mojego weźmie i wam objawi” Podstawowe działanie Ducha polega na wywyższaniu i wyjaśnianiu Jezusa – Mesjasza (zob. w. 15). Duch nigdy nie zwraca uwagi na Siebie, tylko zawsze na Jezusa (zob. 14:26).

▣ „Wszystko, co ma Ojciec, jest moje” Cóż za zdumiewające stwierdzenie (zob. 3:35; 5:20; 13:3; 17:10; Mt 11:27)! Znajduje ono swoją analogię w Mt 28:18; Ef 1:20-22; Kol 2:10 oraz 1 P 3:22.

W ramach Trójcy nie ma nierówności, tylko funkcjonalny porządek. Tak, jak Jezus odzwierciedlał Ojca, Duch odzwierciedla Jezusa.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 16:16-24

¹⁶Jeszcze chwila, a nie będziecie Mnie widzieć, i znowu chwila, a ujrzycie Mnie». ¹⁷Wówczas niektórzy z Jego uczniów mówili między sobą: «Co to znaczy, co nam mówi: "Chwila, a nie będziecie Mnie widzieć, i znowu chwila, a ujrzycie Mnie"; oraz: "Idę do Ojca?"» ¹⁸Powiedzieli więc: «Co znaczy ta chwila, o której mówi? Nie rozumiemy tego, co mówi». ¹⁹Jezus poznał, że chcieli Go pytać, i rzekł do nich: «Pytacie się jeden drugiego o to, że powiedziałem: "Chwila, a nie będziecie Mnie widzieć, i znowu chwila, a ujrzycie Mnie?"» ²⁰Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Wy będziecie płakać i zawodzić, a świat się będzie weselił. Wy będziecie się smucić, ale smutek wasz zamieni się w radość. ²¹Kobieta, gdy rodzi, doznaje smutku, bo przyszła jej godzina. Gdy jednak urodzi dziecko, już nie pamięta o bólu z powodu radości, że się człowiek narodził na świat. ²²Także i wy teraz doznajecie smutku. Znowu jednak was zobaczę, i rozraduje się serce wasze, a radości waszej nikt wam nie zdoła odebrać. ²³W owym zaś dniu o nic Mnie nie będziecie pytać. Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: O cokolwiek będziecie prosili Ojca, da wam w imię moje. ²⁴Do tej pory o nic nie prosiście w imię moje: Proście, a otrzymacie, aby radość wasza była pełna.

16:16 „chwila” Określenie to często pojawia się u Jana (zob. 7:33; 12:35; 13:33; 14:19). Powstało kilka teorii na temat jego znaczenia:

1. odnosi się do ukazywania się Jezusa po Jego zmartwychwstaniu
2. odnosi się do Jego drugiego przyjścia
3. odnosi się do przyjścia Jezusa w Duchu i przez Ducha

W świetle kontekstu tego wersetu jedyną możliwością jest numer 1 (zob. w. 22). Uczniowie byli zdezorientowani słysząc te słowa (zob. werseły 17-18).

16:17 „niektórzy z Jego uczniów mówili między sobą” Jest to kolejne z serii pytań (13:36; 14:5.8.22). Jezus używa pytań uczniów, żeby ich uspokoić i objawić im Siebie. Posługiwanie się dialogiem w celu objawienia prawdy jest charakterystyczne dla Jana. U Jana opisanych jest dwadzieścia siedem rozmów z Jezusem lub o Nim. Inną charakterystyczną cechą Ewangelii Jana jest odnotowywanie faktu, że słuchacze Jezusa nie rozumieli tego, co do nich mówił (zob. w. 18). On jest z wysokości; oni są z niskości.

▣ „oraz: "Idę do Ojca"” Jezus wypowiedział te słowa w 16:5 – tak samo jak określenie „chwila” w 16:16. W pewnym sensie jest to bardzo konkretne odniesienie mesjańskie (zob. 13:1.3; 16:28; 17:24).

▣ „nie będziecie Mnie widzieć ... ujrzycie” W wersełach 16 i 17 występują dwa różne słowa na określenie „widzenia”. Wydają się one równoznaczne. Jeśli tak jest, to mowa tu o tylko jednym okresie czasu, którym prawdopodobnie jest czas pomiędzy śmiercią Jezusa na krzyżu a porankiem Jego zmartwychwstania.

Inni przypuszczają, że te dwa CZASOWNIKI i dwie FRAZY odnoszą się do „fizycznego” i „duchowego” wzroku, a więc do (1) czasu pomiędzy ukrzyżowaniem a zmartwychwstaniem lub (2) czasu pomiędzy wniebowstąpieniem i drugim przyjściem.

Fakt, że pierwszy CZASOWNIK (*theōreō*) użyty jest w CZASIE TERAŹNIEJSZYM zarówno w wersecie 16, jak i 17, a drugi (*horaō*) zarówno w wersecie 16, jak i 17 w CZASIE PRZYSZŁYM wydaje się popierać założenie, że zostały tu użyte jako synonimy.

16:18 „Powiedzieli więc” Jest to czas niedokonany, co może oznaczać, że (1) powtarzali to w kółko lub (2) że zaczęli mówić.

▣ „Co znaczy ta chwila, o której mówi” Ci, którzy z Nim byli, słuchali Go i oglądali Jego cuda, nie zawsze rozumieli (zob. 8:27.43; 10:6; 12:16; 18:4). Zaradzić temu miało działanie Ducha.

16:19 „Jezus poznał, że chcieli Go pytać” Jezus często miał wgląd w myśli innych (zob. 2:25; 6:61.64; 13:11). Trudno z pewnością stwierdzić, czy wynikało to z Jego (1) boskiej natury, (2) rozeznania w ludziach i sytuacjach, (3) obu tych czynników.

16:20 „Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam” Dosłownie jest to „Amen, Amen” (zob. Temat specjalny w 1:51). „Amen” to starotestamentowe określenie (*aman, emeth, emunah*) oznaczające „wiarę” (zob. Hab. 2:4 [BWP]). Pierwotna etymologia tego słowa to „być trwałym” lub „być pewnym”. Z czasem zaczęto go używać w znaczeniu przenośnym dla opisanego Bożej wiarygodności, będącej tłem biblijnej koncepcji wiary/wierności. Jezus jest jedynym, który poprzedzał Swoje wypowiedzi tym terminem. Wydaje się on oznaczać: „to jest ważne i wiarygodne stwierdzenie, słuchajcie uważnie”.

▣ **„Wy będziecie płakać i zawodzić”** Oznaczało to głośno wyrażany żal, charakterystyczny dla żydowskich praktyk żałobnych (zob. 11:31.33; 20:11). Mówiąc o smutku uczniów Jezus trzy razy użył tu emfaticznego „wy” (dwa razy w wersecie 20 i raz w wersecie 22). Przywództwo oznacza:

1. służbę
2. odrzucenie przez świat
3. prześladowanie – takie jak Mistrza

▣ **„Wy będziecie się smucić, ale smutek wasz zamieni się w radość”** Cóż za wielka obietnica dla uczniów pogrążonych w dezorientacji i niezrozumieniu. Wszystko, co Jezus obiecał tej najbliższej grupie swoich uczniów, spełniło się, kiedy Jezus ukazał im się w Wieczerniku w niedzielny wieczór po zmartwychwstaniu:

1. że ich nie opuści (zob. 14:18; 16:16.19; 20:19)
2. że do nich przyjdzie (zob. 14:18; 16:16.19; 20:19)
3. że da im pokój (zob. Jan 16:22; 20:19)
4. że da im Ducha (zob. 15:26; 20:22)

16:21 „Kobieta, gdy rodzi” Metafora rodzącej kobiety jest rozpowszechniona zarówno w Starym, jak i Nowym Testamencie. Zazwyczaj stosowana jest w celu podkreślenia nagłości lub nieuchronności narodzin, tutaj jednak nacisk pada na postawę matki przed i po porodzie. Metafora ta często łączona jest z „bólami porodowymi” Nowej Ery (zob. Iz 26:17-18; 66:7-14; Mk 13:8). Do tego właśnie nawiązywał Jezus – i właśnie dlatego uczniowie, którzy nadal znajdowali się jeszcze po tamtej stronie krzyża, nie zrozumieli Jego słów.

16:23 „W owym zaś dniu” Jest to kolejne hebrajskie wyrażenie idiomatyczne (tak jak poród w w. 21) łączone zazwyczaj z nadejściem Nowej Ery (zob. 14:20; 16:25.26).

▣ **„o nic Mnie nie będziecie pytać”** W tym wersecie użyto dwóch słów oznaczających „pytać” (zob. w. 26). Pierwsze oznacza „zadać pytanie” (zob. 16:5.19.30). Jeśli jest to właściwe tłumaczenie, Jezus miał na myśli wszystkie ich pytania, które zadali w kontekście rozdziałów 13-17 (zob. 13:36; 14:5.8.22; 16:17-18). Drugie słowo odnosiłoby się wtedy do przyjścia Ducha Świętego (zob. 14:16-31; 15:26-27; 16:1-15), który odpowie na wszystkie ich pytania.

Fraza ta przypomina mi trochę obietnicę „nowego przymierza” z Jer 31:31-34, gdzie nadejście nowej ery przyniesie wszystkim wierzącym całkowite poznanie.

▣

GPNT	„jeśli (o)_coś poprosicie Ojca w imię me”
BP, BWP	„o cokolwiek poprosicie Ojca w imię moje”
BW	„o cokolwiek, byście prosili Ojca w imieniu moim”
PL	„o cokolwiek poprosicie Ojca w moim imieniu”

Jest to NIESPRECYZOWANE ZDANIE WZGLĘDNE, a nie ZDANIE WARUNKOWE. Trzeba zrozumieć, że prośenie w imię Jezusa nie oznacza po prostu kończenia modlitw rytualną formułką, tylko modlitwę zgodną z wolą, zamysłem i charakterem Jezusa Chrystusa (zob. 1 J 5:13). Zob. komentarz do 15:16. Zobaczn Temat specjalny: Modlitwa: nieograniczona, ale ograniczona w 1 J 3:22.

Jeżeli chodzi o frazę „w imię moje”, występuje tu różnica w manuskryptach. Czy powinna ona odnosić się do „prośenia”, „dawania”, czy jednego i drugiego? Kontekstem jest tu modlitwa, prawdopodobnie więc

powinno łączyć się z „proszaniem”, choć w rzeczywistości wszystko, co pochodzi od Ojca, przychodzi przez Jezusa („imię moje”, zob. 14:13-14; 16:15.24.26). Zobacz Temat specjalny: Imię Pana w 14:13-14.

16:24 „Proście, a otrzymacie” „Proście” TO TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Nacisk kładziony jest tu na wytrwałość i nie ustawanie wierzących w modlitwie. w pewnym sensie powinni oni poprosić tylko raz – z wiarą, ale w innym modlitwa jest ciągłą wspólnotą i zaufaniem Bogu – trwaniem w prośbach (zob. Mt 7:7-8; Łk 11:5-13; 18:1-8).

▣ **„aby radość wasza była pełna”** Jest to PERYFRASTYCZNY IMIESŁÓW CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ (zob. 1 J 1:4). Wysłuchana modlitwa jest powodem do naszej radości! Radość charakteryzuje naśladowców Jezusa (zob. 15:11; 16:20.21.24; 17:13).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 16:25-28

²⁵Mówiłem wam o tych sprawach w przypowieściach. Nadchodzi godzina, kiedy już nie będę wam mówił w przypowieściach, ale całkiem otwarcie oznajmię wam o Ojcu. ²⁶W owym dniu będziecie prosić w imię moje, i nie mówię, że Ja będę musiał prosić Ojca za wami. ²⁷Albowiem Ojciec sam was miłuje, bo wyście Mnie umiłowali i uwierzyli, że wyszedłem od Boga. ²⁸Wyszedłem od Ojca i przyszedłem na świat; znowu opuszczam świat i idę do Ojca».

16:25 „w przypowieściach” Nauczanie Jezusa odnosiło dwojaki skutek: (1) umożliwiało zrozumienie i (2) blokowało zrozumienie (zob. Mk 4:10-11; Iz 6:9-10; Jer 5:21). Kluczem do skutecznego zrozumienia jest serce słuchacza. Były jednak także prawdy, których nawet zbawieni nie byli w stanie pojąć aż do wydarzeń, które rozegrały się w tygodniu męki Jezusa (ukrzyżowanie, zmartwychwstanie, ukazywanie się, wniebowstąpienie) i zesłania Ducha Świętego.

Ukazanie się Jezusa po Jego zmartwychwstaniu dwóm uczniom zmierzającym do Emaus (zob. Łk 24:13-35) może być wskazówką co do tego, w jaki sposób Jezus nauczał Apostołów (zob. wersety 25-27, 29). On sam ukazując się po swoim zmartwychwstaniu pokazywał, w jaki sposób ST odnosił się do Jego służby i zapowiadał ją. Na tym wzorowały się kazania Piotra w Dziejach Apostolskich (*kerygma*, zob. Temat specjalny w 5:39).

▣ **„otwarcie oznajmię wam”** Zobacz Temat specjalny: Śmiałość (*Parrhēsia*) w 7:4.

16:26 „W owym dniu będziecie prosić w imię moje, i nie mówię, że Ja będę musiał prosić Ojca za wami” Werset ten wyraża istotną prawdę. Wielu współczesnych chrześcijan czuje, że nie mogą zwracać się bezpośrednio do Boga! Jednak Pismo Święte naucza, że:

1. Duch modli się za wierzących (zob. Rz 8:26-27)
2. Syn wstawia się za wierzącymi (zob. 1 J 2:1)
3. Wierzący mogą zwracać się w modlitwie bezpośrednio do Boga ze względu na Chrystusa

16:27 „Albowiem Ojciec sam was miłuje” Terminem przetłumaczonym tu jako „miłość” jest słowo *fileō*, które występuje także w 5:20, gdzie opisuje miłość Ojca do Jezusa. Cóż za znaczące słowa potwierdzające J 3:16 (gdzie użyto określenia *agapaō*). Nie jest to niechętny Bóg, którego Jezus musi przebłagać, tylko kochający Ojciec, z którym Jezus współpracuje w realizacji ich wspólnych odkupieńczych zamiarów.

▣

GPNT, BW, PL „od Boga”
BP, BWP „od Ojca”

Występują tutaj dwa warianty manuskryptów: (1) „Bóg” lub „Ojciec” oraz (2) występowanie lub brak RODZAJNIKA. „Bóg” bez RODZAJNIKA pojawia się w MSS P⁵, κ², A oraz N, podczas gdy „Bóg” Z RODZAJNIKIEM występuje w MSS C³ i W. Wydaje się, że drugie brzmienie jest trudniejsze i dziwniejsze. Jedną z przesłanek krytyki tekstów (zob. Dodatek) głosi, że najtrudniejszy i najrzadszy tekst jest prawdopodobnie oryginałem, który skrybowie zmieniali. Grecki Nowy Testament UBS nadaje mu notę „C” (trudno stwierdzić).

Jednak „Ojciec” bez RODZAJNIKA występuje w κ¹, a „Ojciec” Z RODZAJNIKIEM w B, C*, D oraz L i najlepiej pasuje do tego kontekstu.

▣ „**bo wyście Mnie umiłowali i uwierzyli, że wyszedłem**” Występują tu dwa TRYBY ORZEKAJĄCE CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Miłość do Jezusa i wiara w Niego umożliwiają wspólnotę z Ojcem. Książka Barclay’a Newmana i Eugene’a Nidy *A Translator’s Handbook on the Gospel of John* [Podręcznik tłumacza do Ewangelii Jana] zawiera bardzo ciekawe stwierdzenie:

„Twierdzenia te wskazują na to, że dla Jana koncepcje miłości, posłuszeństwa i wiary to po prostu różne sposoby wyrażenia stosunku danej osoby do Jezusa.” (s. 518).

Jeżeli chodzi o słowo „uwierzyli”, zob. Temat specjalny: Stosowanie przez Jana czasownika „wierzyć”.

16:28 „Wyszedłem ... i przyszedłem” Jest to AORYST, po którym następuje CZAS DOKONANY. Jezus urodził się w Betlejem (wcielenie) i skutki Jego przyścia są trwałe (tj. „Ja jestem z wami przez wszystkie dni”, zob. Mt 28:20).

Fakt, że Jezus „wyszedł od Ojca” (zob. wersety 27, 30; 8:42; 13:3; 17:8), potwierdza:

1. Jego preegzystencję
2. Jego boskość
3. Jego pełne objawienie Ojca

▣ „**znowu opuszczam świat i idę do Ojca**” Słowa te odnoszą się do zbliżającego się wniebowstąpienia i rozpoczęcia służby „Pomocnika” oraz wstawienniczej służby Jezusa (zob. Heb 7:25; 9:24; 1 J 2:1). Podczas gdy preegzystencja Jezusa została stwierdzona w J 1:1, werset ten potwierdza przywrócenie Mu chwały i mocy (zob. 17:5.24).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 16:29-33

²⁹Rzekli uczniowie Jego: «Patrz! Teraz mówisz otwarcie i nie opowiadasz żadnej przypowieści. ³⁰Teraz wiemy, że wszystko wiesz i nie trzeba, aby Cię kto pytał. Dlatego wierzymy, że od Boga wyszedłeś». ³¹Odpowiedział im Jezus: «Teraz wierzycie? ³²Oto nadchodzi godzina, a nawet już nadeszła, że się rozproszycie - każdy w swoją stronę, a Mnie zostawicie samego. Ale Ja nie jestem sam, bo Ojciec jest ze Mną. ³³To wam powiedziałem, abyście pokój we Mnie mieli. Na świecie doznacie ucisku, ale miejcie odwagę: Jam zwyciężył świat».

16:29 „mówisz otwarcie” Zobacz Temat specjalny: Śmiałość (*parrhēsia*) w 7:4.

16:30 Zdanie to musi być rozumiane w kontekście tego, że Jezus znał pytanie uczniów z w. 19. Ta ich wypowiedź odzwierciedla ich rozwijającą się, ale wciąż niepełną wiarę. Tak wiele widzieli i słyszeli; czy to wydarzenie (zob. w. 19) rzeczywiście było istotnym punktem zwrotnym ich zrozumienia Jezusa? W moich uszach brzmi to raczej jak jedno ze stwierdzeń Piotra wypowiedzianych w dobrej wierze, ale przesadnych (zob. *The Jerome Biblical Commentary* [Komentarz biblijny Hieronima], s. 456).

16:31 „Teraz wierzycie?” Może to być albo pytanie, albo twierdzenie. Najnowsze przekłady tłumaczą ten fragment jako pytanie. Nawet w tym kluczowym okresie wiara Apostołów była niepełna. Bóg przyjmuje także początkową wiarę współczesnych wierzących, choćby była słaba, kiedy odpowiadają na wezwanie Jezusa w oparciu o światło, jakie posiadają. Brak wiary uczniów stanie się oczywisty, kiedy opuszczą Jezusa w czasie Jego procesów i ukrzyżowania.

16:32 „że się rozproszycie - każdy w swoją stronę, a Mnie zostawicie samego” Wydaje się, że tylko Jan był obecny podczas procesów i ukrzyżowania Jezusa (zob. Mt 26:31, na podst. Zach 13:7). J 21:1-3 sugeruje, że niektórzy Apostołowie powrócili do swojego zawodu rybaków.

Jezus pozbawiony został ludzkiego towarzystwa (zob. Mt 26:38.40-41.43.45), ale nigdy Bożego (zob. 8:16.29) – aż do ukrzyżowania, kiedy poniósł grzech całego świata (zob. Mt 27:45-46).

▣

GPNT, BW
BP, BWP
PL

„każdy do swoich”
„każdy w swoją stronę”
„każdy do swej własności”

BW dosłownie tłumaczy tę frazę. Większość polskich tłumaczeń zakłada, że chodzi o ich domy. Bultmann stwierdza, że chodzi o „własność” lub „posiadłości” (NIDOTTE, vol. 2, p. 839), odnosząc się do Jezusa jako stwórcy (tj. 1:3; 1 Kor 8:6; Kol 1:16; Heb 1:2).

16:33 „abyście pokój we Mnie mieli” Jest to TRYB ŁĄCZĄCY CZASU TERAŻNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ (zob. 14:27). Zarówno obiektywny, jak i subiektywny pokój znaleźć można i utrzymać w Chrystusie. Zobacz Temat specjalny: Pokój w 14:27.

▣ **„Na świecie”** W tym kontekście Jan posługuje się określeniem „świat” w znaczeniu ludzkiego społeczeństwa zorganizowanego i funkcjonującego bez Boga. Zob. Temat specjalny: *Kosmos* w 14:17.

▣ **„doznacie ucisku”** Uczniowie doświadczą tych samych prześladowań, z jakimi spotykał się Jezus (zob. 15:18-25; Mt 5:10-12; Dz 14:22; 1 Tes 3:3). Prześladowanie (tj. *thlipsis*) jest sposobem ujawnienia prawdziwych naśladowców Jezusa.

W Apokalipsie występuje teologiczne rozróżnienie pomiędzy „gniewem” a „uciskiem”. Boży gniew nigdy nie spada na wierzących – spotykają się oni jednak z gniewem niewierzących. Ludzie tego świata okazują się dziećmi szatana, kiedy atakują „światło świata” (zob. 1:-8; Jan 3:17-21)!

▣ **„mieście odwagę”** Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŻNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ (zob. Mt 9:2.22; 14:27; Mk 6:50; 10:49; Dz 23:11). Wypowiedź ta brzmi jak słowa JHWH do Jozuego (zob. Joz 1:6.9.18; 10:25).

▣ **„Jam zwyciężył świat”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Zwycięstwo było pewne jeszcze przed wydarzeniami w Ogrójcu i na Kalwarii, jeszcze przed zmartwychwstaniem (zob. Rz 8:37; 1 Kor 15:57; 2 Kor 2:14; 4:7-15)! Nie istnieje żaden ostateczny dualizm. Bóg ma wszystko pod kontrolą.

Ponieważ Jezus zwyciężył świat Swoją miłością i posłuszeństwem Ojcu, w Nim wierzący także są zwycięzcami (zob. 1 J 2:13-14; 4:4; 5:4-5; Ap 3:21; 12:11).

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Jaki jest związek rozdziału 15 z 16?
2. Jak rozumieć 13:36 w zestawieniu z wersem 5?
3. Na czym polega służba Ducha Świętego wobec zgubionego świata?
4. Na czym polega służba Ducha Świętego wobec wierzących?
5. Dlaczego wersety 26-27 są tak istotną prawdą, niezbędną w świetle współczesnych tendencji wyznaniowych?

ROZDZIAŁ 17 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
MODLITWA ARCYKAPŁAŃSKA CHRYSYTA			MODLITWA ARCYKAPŁAŃSKA	
W obliczu dokonanego dzieła	Arcykapłańska modlitwa Jezusa	Arcykapłańska modlitwa Chrystusa	Modlitwa o wywyższenie	Arcykapłańska modlitwa Jezusa
17:1-5	17:1-26	17:1-5	17:1-5	17:1-8
Prośba za uczniów 17:6-19		Modlitwa za apostołów 17:6-12	Modlitwa za uczniów 17:6-19	17:9-19 17:20-23
Prośba za przyszły Kościół 17:20-26		17:13-19 Modlitwa za cały Kościół 17:20-26	Modlitwa o jedność 17:20-26	17:24-26

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 16:1-26

A. Tło historyczne

1. Rozdział ten zawiera arcykapłańską modlitwę Jezusa za:
 - a. Samego siebie (wersety 1-5)
 - b. Jego uczniów (wersety 6-19)
 - c. przyszłych naśladowców (wersety 20-26)

Została ona wypowiedziana w atmosferze pewności, a nie rezygnacji (zob. 16:33).

2. Jest to najdłuższa zapisana modlitwa Jezusa.
3. Rozdział ten trudno jest podzielić na tematy, ponieważ wciąż powracają w nim te same motywy – co jest charakterystyczne dla pism Jana, przypominających tkaninę z powtarzającymi się wzorami. Kluczowe słowa w tym rozdziale to „chwała”, „dawać”, „znać”, „posyłać”, „imię”, „świat” i „jedno”.
4. Rozdział ten nie zawiera ani jednej wzmianki o Duchu Świętym. Jest to dziwne z powodu istotnej roli odgrywanej przez Niego w rozdziałach 14-16.

B. Charakterystyka uczniów w wersety 6-19:

1. są wybrani
2. są posłuszni
3. znają Boga i Chrystusa
4. przyjmują prawdę
5. Jezus modli się za nich
6. zostają na świecie
7. są zachowywani Jego mocą
8. są jedno tak, jak Ojciec i Jezus są jedno
9. mają Jego radość
10. nie są z tego świata
11. są uświęceni w prawdzie
12. są posłani tak, jak On został posłany
13. są kochani tak, jak Ojciec ukochał Jezusa

C. Określenie „chwała” u Jana

1. W Septuagincie (LXX) ponad 25 hebrajskich słów tłumaczonych jest greckim określeniem *doksa*. Główny starotestamentowy termin to słowo *kabod*, którego znaczenia to: „inny”, „waga”, „ciężar”, „godność”, „reputacja”, „honor” lub „jasność/świećność”.
2. Greckie określenie *doksa* pochodzi od CZASOWNIKA „myśleć” w sensie reputacji.
3. Słowo to ma u Jana wiele różnych konotacji:
 - a. chwała Boża (zob. wersety 5, 24; 1:14; 12:41; 12:16)
 - b. objawienie Ojca poprzez znaki, nauczanie i dzieła z tygodnia męki Jezusa (zob. wersety 4, 10, 22; 1:14; 2:11; 7:18; 11:4.40)
 - c. w szczególności krzyż (zob. wersety 1, 4; 7:39; 12:23; 13:31-32)
 Oczywiście pomiędzy tymi zastosowaniami występuje pewna płynność. Centralną prawdą jest to, że niewidzialny Bóg objawił się w człowieku (tj. Jezusie Chrystusie) przez Jego słowa i czyny.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 17:1-5

¹To powiedział Jezus, a podniósłszy oczy ku niebu, rzekł: «Ojczy, nadeszła godzina. Otocz swego Syna chwałą, aby Syn Ciebie nią otoczył² i aby mocą władzy udzielonej Mu przez Ciebie nad każdym człowiekiem dał życie wieczne wszystkim tym, których Mu dałeś. ³A to jest życie wieczne: aby znali Ciebie, jedynego prawdziwego Boga, oraz Tego, którego posłałeś, Jezusa Chrystusa. ⁴Ja Ciebie otoczyłem chwałą na ziemi przez to, że wypełniłem dzieło, które Mi dałeś do wykonania. ⁵A teraz Ty, Ojczy, otocz Mnie u siebie tą chwałą, którą miałem u Ciebie pierwej, zanim świat powstał.

17:1 „To powiedział Jezus” Słowa te odnoszą się do słów wygłoszonych w rozdziałach 13-16.

▣ **„podniósłszy oczy ku niebu”** Była to powszechna pozycja przyjmowana przez Żydów do modlitwy: ręce, głowa i otwarte oczy zwrócone do nieba jakby w rozmowie z Bogiem (zob. 11:41; Mk 7:34; Łk 18:13; Ps 123:1). Jezus często się modlił. Fakt ten jest dobrze udokumentowany w Ewangelii Łukasza: 3:21; 5:16; 6:12; 9:18.28; 11:1; 22:41-45; 23:34.

▣ **„Ojciec”** Jezus na ogół zwracał się do Boga używając tego określenia (zob. 11:41; 12:27.28; Mt 11:25-27; Łk 22:42; 23:34). Jezus mówił po aramejsku i zwracając się do Ojca posługiwał się aramejskim terminem *Abba*, za pomocą którego dzieci zwracały się w domu do swoich ojców: „Tatusiu” (zob. Mk 14:36). Musiało to gorszyć i szokować tych, którzy nie byli Jego uczniami!

▣ **„nadeszła godzina”** Pokazuje to, że Jezus znał cel i Swojej służby i wiedział, co się wydarzy (zob. 2:4; 7:6.8.30; 8:20; 12:23; 13:1). Nie przerosły go nieznane okoliczności.

▣ **„Otocz swego Syna chwałą”** Jest to AORYST TRYBU ROZKAZUJĄCEGO STRONY CZYNNIEJ. U Jana Jezus zawsze mówi o Swojej śmierci w podobny sposób (zob. w. 4; 7:39; 12:23; 13:31-32). Termin ten odnosi się także do preegzystencji oraz boskości Jezusa (zob. 1:14 i wersety 5, 24). Czyny Jezusa otaczały chwałą Ojca. Funkcjonuje tu wzajemność! Zob. komentarz do 1:14 i punkt C w spostrzeżeniach dotyczących kontekstu.

Jeżeli chodzi o określenie „Syn”. zob. Temat specjalny w J 3:8.

W związku z „Synem” istnieją dwa warianty manuskryptów:

1. Syn z RODZAJNIKIEM występuje w MSS P⁶⁰, κ, B, C*, W

2. Syn z ZAIMKIEM w GENETIVIE występuje w MSS A, D, C²

UBS oznacza formę #1 notą „B” (prawie pewne).

17:2 „władzę nad wszelkim ciałem” (BW) Jest to oszałamiająca wypowiedź z ust wiejskiego cieśli (zob. J 5:27; Mt 11:27; 28:18; Łk 10:22). Określenie „władza” (*eksousia*) jest tym samym, które pojawia się w 1:12; 5:27; 19:10.11. Można je tłumaczyć jako „prawo”, „autorytet” lub „władza”.

Fraza „wszelkie ciało” jest w LICZBIE POJEDYNCZEJ (hebrajski idiom oznaczający rodzaj ludzki, zob. Rdz 6:12; Ps 65:3; 145:21; Iz 40:5; 66:23; Jl 2:28).

▣ **„wszystkim tym, których Mu dałeś”** Określenie „wszystkim” występuje tu w RODZAJU NIJAKIM i LICZBIE POJEDYNCZEJ (zob. wersety 7, 24), co oznacza położenie nacisku na uczniów – ciało Chrystusa, a nie na jednostki! Czasownik użyty jest w TRYBIE ORZEKAJĄCYM CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNIEJ, co świadczy o trwałości ich przekazania. Fraza ta potwierdza Bożą uprzednią wiedzę i wybór (zob. wersety 6, 9, 12; 6:37.39; Rz 8:29-30; Ef 1:3-14). W ST ludzie byli wybierani do służby, podczas gdy w NT są wybierani do duchowego, zabezpieczonego i wiecznego zbawienia. Wierzący są także powołani do służby. Boży wybór nie jest wyłącznie Jego działaniem – musi być połączony z ludzką odpowiedzialnością w ramach przymierza. Nie skupia się na śmierci, tylko na życiu! Wierzący są wybrani do „świętości” (zob. Ef 2:4), a nie do uprzywilejowanej pozycji. Frazy tej nie należy rozumieć tak, że Ojciec dał Jezusowi niektórych ludzi, a innych nie.

TEMAT SPECJALNY: WYBRANIE

Wybranie to wspaniała doktryna. Nie stanowi ona jednak wezwania do faworyzowania, tylko do bycia narzędziem bądź środkiem odkupienia innych! W Starym Testamencie wybranie odnosiło się głównie do służby; w Nowym Testamencie – do zbawienia wyrażającego się w służbie. Biblia nigdzie nie godzi pozornej sprzeczności pomiędzy Bożą suwerennością i wolną wolą człowieka – potwierdza i jedno, i drugie! Dobrym przykładem biblijnego napięcia jest Rz 9 na temat Bożego suwerennego wyboru oraz Rz 10 na temat niezbędnej odpowiedzi ludzkości (zob. Rz 10:11.13).

Klucz do tego teologicznego napięcia znaleźć można w Ef 1:4. Jezus jest wybranym przez Boga człowiekiem i w Nim wszyscy są potencjalnie wybrani (Karl Barth). Jezus jest Bożym „tak” w odpowiedzi na potrzebę upadłej ludzkości (Karl Barth). Ef 1:4 jest także pomocny w wyjaśnieniu tej kwestii poprzez to, że stwierdza, że celem predestynacji nie jest niebo, tylko świętość (podobieństwo do Chrystusa). Często zwracamy uwagę na korzyści płynące z Ewangelii, ignorując wynikające z niej obowiązki. Boże powołanie (wybranie) jest zarówno czasowe, jak i wieczne!

Doktryny występują w powiązaniu z innymi prawdami, a nie jako oddzielne, niezwiązane ze sobą twierdzenia. Dobrą analogią jest tu porównanie gwiazdozbioru z pojedynczą gwiazdą. Bóg przedstawia prawdę we wschodnich, a nie zachodnich kategoriach. Nie możemy usuwać napięcia powodowanego przez dialektyczne (paradoksalne) pary prawd doktrynalnych (Bóg jako transcendentny a Bóg jako immanentny; pewność zbawienia a wytrwałość świętych; Jezus jako równy Ojcu a Jezus jako poddany Ojcu; chrześcijańska wolność a chrześcijańskie zobowiązanie wobec partnera przymierza itp.)

Teologiczna koncepcja „przymierza” łączy suwerenność Boga (który zawsze podejmuje inicjatywę i wyznacza porządek) z obowiązkową – zarówno początkową, jak i ciągłą – odpowiedzią skruszonej wiary ze strony człowieka. Należy wystrzegać się dowodzenia wersetami jednej strony paradoksu i umniejszania drugiej! Przyjmowanie jedynie swoich ulubionych doktryn lub systemów teologicznych jest niebezpieczne.

Zob. też następujące Tematy specjalne:

1. Wybranie/predestynacja i potrzeba teologicznej równowagi
2. Predestynacja (kalwinizm) a wolna wola człowieka (arminianizm)
3. Przymierze
4. Literatura Wschodu (biblijne paradoksy)

▣ „**dał życie wieczne**” Życie wieczne jest Bożym darem w Chrystusie (zob. 5:21.26; 6:40.47; 10:28; 1 J 2:25; 5:11). Inne jego określenia to „życie Boże”, „życie Nowej Ery” i „życie zmartwychwstałe”. Nie chodzi w nim o ilość, ale jakość (zob. 10:10).

17:3 „to jest życie wieczne” Jest to definicja życia wiecznego wstawiona przez Jana. Werset ten ukazuje dwie główne prawdy chrześcijaństwa: (1) monoteizm (zob. Pwt 6:4-6) oraz (2) Jezusa jako Dawidowego Mesjasza (zob. 2 Sam 7). To „życie wieczne” nie jest czymś zarezerwowanym na przyszłość, tylko dostępnym teraz w Jezusie Chrystusie.

▣ „**aby znali Ciebie**” Jest to TRYB ŁĄCZĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Nie oznacza to jedynie wiedzy poznawczej, chociaż wymaga uznania prawdy – słowo to użyte jest w semickim znaczeniu osobistej relacji. Prawdą jest, że Jezus jest Mesjaszem, pełnym objawieniem jedynego prawdziwego Boga (zob. 1:12.14; Kol 1:15; Heb 1:3) oraz że jednostki muszą w Niego uwierzyć, przyjąć Go, pokutować, być mu posłuszne i trwać w Nim.

▣ „**jedynego prawdziwego Boga**” ST był wyjątkowy pod względem tego, że stwierdzał istnienie jednego i jedynego Boga zob. Wj 8:10; 9:14; Pwt 4:35.39; 6:4; 33:26; 1 Sam 2:2; 2 Sam 7:22; 1 Krl 8:23; Iz 37:20; 44:6.8; 45:6-7.14.18.21.22; 46:9; J 5:44; 1 Kor 8:4.6; 1 Tm 1:17; 2:5; Jud 1:25). Trzeba powiedzieć, że starotestamentowe przedstawienie Bożej wyjątkowości i faktu, że jest On jedyny, umieszczone jest w kontekście światopoglądu starożytnego Bliskiego Wschodu pełnego różnych duchowych istot. Jest tylko jeden Bóg, istnieją jednak także inne duchowe byty (zob. Wj 15:11; Pwt 3:24; Ps 86:10; 89:7).

TEMAT SPECJALNY: MONOTEIZM

Koncepcja „monoteizmu” (jedynego osobowego, etycznego Boga bez żeńskiej towarzyski), a nie tylko „najwyższego boga” w politeizmie lub dobrego boga irańskiego dualizmu (Zoroastrianizm), jest wyjątkowa dla Izraela (Abraham i Hiob, 2000 r. p.n.e.). Znany jest tylko jeden wyjątek w Egipcie (Amenhotep IV, znany również jako Echnaton, 1367-1350 lub 1386-1361 r. p.n.e., który czcił *Atena*, boga słońca, jako jedynego boga). Zob. J. Assmann, *The Mind of Egypt [Egipski umysł]*, s. 216-217.

Koncepcję tę wyrażają liczne starotestamentowe frazy:

1. „nie ma nikogo jak Pan”, Wj 8:6; 9:14; Pwt 33:26; 1 Krl 8:23
2. „poza Nim nie ma innego”, Pwt 4:35.39; 32:39; 1 Sam 2:2; 2 Sam 22:32; Iz 45:21; 44:6.8; 45:6.21
3. „JHWH jest jedyny”, Pwt 6:4; Rz 3:30; 1 Kor 8:4.6; 1 Tm 2:5; Jk 2:19
4. „nie ma nikogo podobnego Tobie”, 2 Sam 7:22; Jer 10:6
5. „tylko Ty jesteś Bogiem”, Ps 86:10; Iz 37:16
6. „Boga utworzonego przede Mną nie było ani po Mnie nie będzie”, Iz 43:10
7. „nie ma innego. Poza Mną ... nie ma innego”, Iz 45:5.6.22
8. „On jest źródłem wszystkiego”, Iz 45:7 (zob. Am 3:6)
9. „nie ma innego. Bogowie nie istnieją”, Iz 45:14.18
10. „nie ma innego boga prócz Mnie”, Iz 45:21
11. „nie ma innego ... nikogo nie ma jak Ja”, Iz 46:9

Trzeba przyznać, że ta kluczowa doktryna objawiana była stopniowo, progresywnie. Wczesne twierdzenia mogły być rozumiane jako „henoteizm” lub praktyczny monoteizm (inni bogowie istnieją, tj. Joz 24:15;

1 Krl 18:21), ale dla nas jest tylko jeden Bóg (zob. Wj 15:11; 20:2-5; Pwt 5:7; 6:4.14; 10:17; 32:12; 1 Krl 8:23; Ps 83:19; 86:8; 136:1-9).

Pierwsze teksty, które zaczynają zaznaczać pojedynczość (monoteizm filozoficzny) są wczesne (zob. Wj 8:6; 9:14; 20:2-3; Pwt 4:35,39; 33:26). Pełne oświadczenia znaleźć można w Iz 43-46 (zob. 43:10-11; 44:6.8; 45:7.14.18.22; 46:5.9).

ST deprecjonuje bogów narodów:

1. jako dzieło ludzkich rąk – Pwt 4:28; 2 Krl 19:18; Ps 115:4-8; 135:15-18; Iz 2:8; 17:8; 37:19; 40:19; 41:7.24.29; 44:10.12; 46:6-7; Jer 10:3-5; Ap 9:10
2. demony – Pwt 32:17; Ps 106:37; Iz 8:19; 19:3c; 1 Kor 10:20; Ap 9:20
3. nicłość, pustka - Pwt 32:21; 2 Krl 17:15; Ps 31:7; Iz 2:18; 41:29; Jer 2:5; 8:19; 10:8; 14:22
4. nie są bogami - Pwt 32:21; 2 Krn 13:9; Iz 37:19; Jer 2:11; 5:7; 1 Kor 8:4-5; 10:20; Ap 9:20

NT nawiązuje do Pwt 6:4 w Rz 3:30; 1 Kor 8:4.6; Ef 4:6; 1 Tm 2:5 i Jk 2:19. Jezus cytuje ten fragment jako największe przykazanie w Mt 22:36-37; Mk 12:29-30; Łk 10:27. Zarówno ST, jak i NT potwierdzają rzeczywistość istnienia innych bytów duchowych (demonów, aniołów), ale tylko jednego stwórcy/odkupiciela – Boga (JHWH, Rdz 1:1).

Biblijny monoteizm charakteryzuje się następującymi cechami:

1. Bóg jest jeden i wyjątkowy (ontologia jest założona, nie określona)
2. Bóg jest osobowy (zob. Rdz 1:26-27; 3:8)
3. Bóg jest etyczny (zob. Wj 34:6; Neh 9:17; Ps 103:8-10)
4. Bóg stworzył ludzi na Swoj obraz (Rdz 1:26-27) do wspólnoty (tj. #2). Jest zazdrosnym Bogiem (zob. Wj 20:5-6)

Na podstawie NT:

1. Bóg posiada trzy wieczne, osobowe przejawy (zob. Temat specjalny: Trójca w 14:26)
2. Chrystus jest doskonałym i pełnym objawieniem Boga (zob. J 1:1-14; Kol 1:15-19; Heb 1:2-3)
3. Bożym odwiecznym planem odkupienia upadłej ludzkości jest ofiarowanie Jego jedyne Syna (Iz 53; Mk 10:45; 2 Kor 5:21; Fil 2:6-11; List do Hebrajczyków)

W pewnym sensie niektóre fragmenty ST odzwierciedlają henoteizm (wielu bogów [*elohim*], ale tylko jeden Bóg dla Izraela). Mojżesz uznawał istnienie innych duchowych bytów. Nie oznacza to, że bożki narodów były prawdziwe, tylko że za fizycznymi bożkami stały demony (zob. 1 Kor 10:19-20).

Drugim użytym tu PRZYMIOTNIKIEM jest „prawdziwy” (*alēthinos*). Określenie to wraz z jemu pokrewnymi (*alēthēs*) pojawia się w pismach Jana bardzo często, trudno jednak uchwycić ich znaczenia, ponieważ mają bardzo szerokie pola semantyczne (liczne konotacje). Kontekst symboliczny ST wiąże się z wiarygodnością, wiernością i lojalnością (od słowa *emeth*). Grecki kontekst rozumie pod tym pojęciem to, co jest odkryte, jasno ukazane. W pewnym sensie prawda jest przeciwieństwem kłamstwa (zob. Tt 1:2). Końcówka *inos* dołączona do greckiego słowa (*alēthinos*) oznacza to, z czego coś jest zrobione. Być może poniższe przykłady użycia pozwolą lepiej zrozumieć znaczenie tych terminów.

TEMAT SPECJALNY: „PRAWDZIWY” (OKREŚLENIE) W PISMACH JANA

1. Bóg Ojciec

- a. Bóg jest prawdziwy/wiarygodny (zob. J 3:33; 7:18.28; 8:26; 17:3; Rz 3:4; 1 Tes 1:9; 1 J 5:20; Ap 6:10)
- b. Boże drogi są prawdziwe (zob. Ap 15:3 [BWP])
- c. Boże wyroki są prawdziwe (zob. Ap 16:7; 19:2)
- d. Boże słowa są prawdziwe (zob. Ap 19:11)

2. Bóg Syn

- a. Syn jest prawdziwy/prawdą
 - 1) prawdziwa światłość (zob. J 1:9; 1 J 2:8)
 - 2) prawdziwy krzew winny (zob. J 15:1)
 - 3) pełen łaski i prawdy (zob. J 1:14.17)
 - 4) On jest prawdą (zob. J 8:32; 14:6)
 - 5) On jest prawdziwy (zob. Ap 3:7.14 [BW]; 19:11)
- b. Świadek Syna jest prawdziwy (zob. J 18:37)

3. Może mieć znaczenie porównawcze:
 - a. Prawo Mojżeszowe a łaska i prawda Jezusa (zob. J 1:17)
 - b. Przybytek na pustyni a przybytek niebiański (zob. Heb 8:2; 9:1)
4. Jak to często bywa w pismach Jana, słowo to ma wiele konotacji (hebrajskich i greckich). Jan posługuje się nim opisując Ojca i Syna jako osoby i mówców, a także na określenie ich przesłania, które ma być przekazane ich naśladowcom (zob. J 4:23; 19:35; Heb 10:22; Ap 22:6).
5. Dla Jana te dwa PRZYMIOTNIKI opisują Ojca jako jedyne wiarygodnego Boga (zob. 5:44; 1 J 5:20), a Jezusa jako Jego prawdziwe i pełne objawienie – nie tylko faktów poznawczych, ale i związanych z odkupieniem.

▣ „**oraz Tego, którego posłałeś, Jezusa Chrystusa**” Może to być redakcyjny komentarz Jana. Podkreślanie, że Jezus został „posłany” przez Ojca wpisuje się w powtarzający się u Jana pionowy dualizm (zob. 3:17.34; 5:36.38; 6:29.38.57; 7:29; 8:42; 10:36; 11:42; 17:3.8.18.21.23.25; 20:21). Rabin używali terminu *apostellō* w odniesieniu do kogoś wysłanego jako oficjalny przedstawiciel. Zobacz Temat specjalny: Wysłać (*Apostellō*) w 5:24.

17:4 „Ja Ciebie otoczyłem chwałą na ziemi” (Zob. komentarz do 13:32). Określenie „chwała” może być używane w sensie (1) „oddawania komuś chwały” lub (2) „objawiania czyjejs chwały”. Werset 6 sugeruje #2. Jednym z głównych zadań Jezusa było objawienie Ojca (zob. 1:14.18).

▣ „**przez to, że wypełniłem dzieło**” Grecki rdzeń *telos* oznacza „całkowicie wypełnić” (zob. 4:34; 5:36; 19:30). Dzieło to było trojaki:

1. objawienie Ojca (zob. 1:14.18)
2. odkupienie upadłej ludzkości (zob. Mk 0:45; 2 Kor 5:21)
3. przykład prawdziwego człowieczeństwa (zob. J 13:31; 1 P 2:21)
4. Jezus kontynuuje także Swoje dzieło wstawiennictwa (zob. I J 2:1; Heb 7:25; 9:24)

17:5 „otocz Mnie u siebie tą chwałą” Werset ten podkreśla preegzystencję Chrystusa (zob. 1:1.15; 6:62; 8:58; 16:28; 17:11.13.24; 2 Kor 8:9; Fil 2:6-11; Kol 1:17; Heb 1:3; 10:5-8). Jezus objawił „chwałę” uczniom poprzez Swoje znaki i cuda (zob. 1:14; 2:11; 11:4.40; 12:28). Teraz ostateczną „chwałą” miała być Jego śmierć, zmartwychwstanie i wstąpienie z powrotem do chwały nieba (zob. w. 24; Fil 2:5-6). CZASOWNIK występuje tu w formie AORYSTU STRONY CZYNNEJ TRYBU ROZKAZUJĄCEGO jako prośba do Ojca. Zob. pełny komentarz na temat „chwały” w 1:14.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 17:6-19

⁶Objawilem imię Twoje ludziom, których Mi dałeś ze świata. Twoimi byli i Ty Mi ich dałeś, a oni zachowali słowo Twoje. ⁷Teraz poznali, że wszystko, cokolwiek Mi dałeś, pochodzi od Ciebie. ⁸Słowa bowiem, które Mi powierzyłeś, im przekazałem, a oni je przyjęli i prawdziwie poznali, że od Ciebie wyszedłem, oraz uwierzyli, żeś Ty Mnie posłał. ⁹Ja za nimi proszę, nie proszę za światem, ale za tymi, których Mi dałeś, ponieważ są Twoimi. ¹⁰Wszystko bowiem moje jest Twoje, a Twoje jest moje, i w nich zostałem otoczony chwałą. ¹¹Już nie jestem na świecie, ale oni są jeszcze na świecie, a Ja idę do Ciebie. Ojczy Święty, zachowaj ich w Twoim imieniu, które Mi dałeś, aby tak jak My stanowili jedno. ¹²Dopóki z nimi byłem, zachowywałem ich w Twoim imieniu, które Mi dałeś, i ustrzegłem ich, a nikt z nich nie zginął z wyjątkiem syna zatracenia, aby się spełniło Pismo. ¹³Ale teraz idę do Ciebie i tak mówię, będąc jeszcze na świecie, aby moją radość mieli w sobie w całej pełni. ¹⁴Ja im przekazałem Twoje słowo, a świat ich zniechęcił za to, że nie są ze świata, jak i Ja nie jestem ze świata. ¹⁵Nie proszę, abyś ich zabrał ze świata, ale byś ich ustrzegł od złego. ¹⁶Oni nie są ze świata, jak i Ja nie jestem ze świata. ¹⁷Uświęć ich w prawdzie. Słowo Twoje jest prawdą. ¹⁸Jak Ty Mnie posłałeś na świat, tak i Ja ich na świat posłałem. ¹⁹A za nich Ja poświęcam w ofierze samego siebie, aby i oni byli uświęceni w prawdzie.

17:6 „Objawilem imię Twoje” Hebrajskie imiona miały odzwierciedlać charakter (zob. wersety 11, 12, 25-26; Ps 9:11). Z punktu widzenia teologii fraza ta potwierdza także, że zobaczyć Jezusa to zobaczyć Boga (zob. J 1:18; 12:45; 14:8-11; Kol 1:15; Heb 1:3).

„Imię” odgrywa istotną teologiczną rolę w wypowiedziach Jezusa w Wieczerniku (zob. 14:13.14.26; 15:16.21; 16:23.24.26; 17:6.11.12.26). W rozdziale 17 użyto dwóch wyjątkowych tytułów Boga:

1. Ojciec Święty, w. 11
2. Ojciec sprawiedliwy, w. 25

▣ „**ludziom, których Mi dałeś**” Teologicznie mowa jest tu o wybraniu (zob. wersety 2, 9, 24; 6:37.39). Nikt nie może przyjść do Boga, jeżeli:

1. Bóg mu tego nie udzieli
2. Duch go nie pociągnie (6:44.65)
3. nie przyjmie (1:12) i nie uwierzy (3:16)

▣ „**oni zachowali słowo Twoje**” Posłuszeństwo jest nieodzowne (zob. 8:51.55; 14:23; 15:10.20). Słowo to jest tu zastosowane w znaczeniu podobnym do starotestamentowego „prawy” lub „nieskazitelny” (zob. Rdz 6:9 o Noem; Rdz 17:1 o Abrahamie; Pwt 18:13 [BW] do Izraela; Hi 1:1 o Hiobie). Nie oznacza doskonałego posłuszeństwa ani bezgrzeszności, tylko pragnienie słuchania i bycia posłusznym wszystkiemu, co jest objawione; tutaj odnosi się do wiary uczniów w Jezusa, ich trwania w Nim i tego, że kochali się nawzajem tak, jak Jezus ukochał ich.

17:7 „poznali” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ, po którym następuje „że” (*hoti*) odnoszące się do treści przekazu. Jeżeli chodzi o stosowanie „*hoti*” przez Jana, zob. Temat specjalny w 2:24 (punkt 4).

▣ „**że wszystko, cokolwiek Mi dałeś, pochodzi od Ciebie**” Jezus mówił to, co zostało Mu objawione przez Ojca (zob. w. 8; 7:16; 12:48-49).

17:8 „oni je przyjęli” Przyjęli przesłanie Jezusa o Bogu. DOPEŁNIENIE BLIŻSZE nie jest tu wymienione. W 1:12 DOPEŁNIENIEM BLIŻSZYM „przyjęcia” był Sam Jezus; tutaj jest nim przesłanie o Bogu, które przyniósł Jezus (w. 4). Podkreśla to bliźniacze aspekty Ewangelii jako (1) osoby i (2) przesłania.

▣ „**przyjęli ... uwierzyli**” Oba czasowniki występują w AORYŚCIE TRYBU ORZEKAJĄCEGO STRONY CZYNNEJ. Prawdy te dotyczą boskiego pochodzenia i przesłania Jezusa (zob. 5:19; 6:68-69; 12:48-49; 16:30; 17:18.21.23.25).

17:9 „Ja za nimi proszę” Jezus jest naszym Pośrednikiem (zob. 1 Tm 2:5; Heb 8:6; 9:15; 12:24) i Rzecznikiem (zob. 1 J 2:1). W zadaniu te zaangażowany jest także Ojciec (zob. 16:26-27) i Duch (zob. Rz 8:26-27). Wszystkie trzy Osoby Trójcy biorą udział we wszystkich aspektach odkupienia.

▣ „**światem**” Słowo *kosmos* użyte jest w tym rozdziale osiemnaście razy. Jezus troszczy się o (1) naszą planetę (zob. 17:5.24) i (2) stosunek wierzących do jej upadku (zob. 1:10; 17:6.9.11.13.14.15.16.17.18.21.23). W pismach Jana termin ten stosowany jest w wyjątkowym znaczeniu „ludzkiego społeczeństwa zorganizowanego i funkcjonującego bez Boga”. Czasami odnosi się do (1) naszej planety; (2) całego życia na Ziemi lub (3) życia bez Boga. Zob. Temat specjalny w 14:17.

17:10 „Wszystko bowiem moje jest Twoje, a Twoje jest moje” Ukazuje to jedność Trójcy (zob. wersety 11, 21-23; 16:15). Jeżeli chodzi o Trójcę, zob. Temat specjalny w 14:26.

▣ „**w nich zostałem otoczony chwałą**” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ. Życie ucznia ma oddawać cześć Jezusowi – tak, jak On oddawał cześć Ojcu. Cóż za niesamowita odpowiedzialność!

17:11 „Już nie jestem na świecie” Odnosi się to do (1) najbliższej przyszłości (wniebowstąpienia), kiedy Jezus miał powrócić do Ojca (zob. Dz 1:9-10) lub do (2) publicznej służby Jezusa.

▣ „**Ojciec Święty**” Jest to jedyne wystąpienie terminu „Święty” w odniesieniu do Boga w NT (w 1 P 1:15 określony jest tytułem „Święty”) – jak również w ST. PRZYMIOTNIK ten (*hagios*) jest także często stosowany

na określenie Ducha (zob. 1:33; 14:26; 20:22). Ten sam grecki rdzeń opisuje uczniów w w. 17 (*hagiasmos*) i Jezusa w w. 19 (*hagiazō*).

Podstawowa etymologia tego rdzenia to „oddzielić do służby Bożej” (zob. wersety 17, 19). Używa się go w odniesieniu do osób, miejsc i rzeczy oddanych Bogu na wyłączny użytek. Opisuje transcendentny charakter Boga (Święty Izraela) i odmiennosc od fizycznych, ziemskich, upadłych rzeczy. Jezus był święty; kiedy Jego naśladowcy upodabniają się do Niego, także odzwierciedlają „świętość”. Rdzeń słowa „święty” podchodzi od greckiego określenia. Wierzący są święci, ponieważ są w Chrystusie, uświęcają się też jednak żyjąc dla Niego, tak jak On i w Nim.

TEMAT SPECJALNY: ŚWIĘTY

- I. Stary Testament (głównie na podstawie księgi Izajasza)
- A. Pochodzenie słowa *kadosz* (BDB 872, KB 1072) jest niepewne – być może kananejskie (tj. ugaryckie). Prawdopodobnie część rdzenia (tj. *kd*) oznacza „dzielić”. Takie jest źródło popularnej definicji „oddzielony (od kultury kananejskiej, zob. Pwt 7:6; 14:2.21; 26:19) dla Bożego użytku”.
- B. Odnosi się do Bożej obecności w rzeczach, miejscach i osobach. Nie pojawia się w Księdze Rodzaju, ale jest powszechne w Księgach Wyjścia, Kapłańskiej i Liczb.
- C. W literaturze profetycznej (w szczególności u Izajasza i Ozeasza) element osobisty, który wcześniej występował, ale nie był eksponowany, wysuwa się na pierwszy plan. Jest sposobem określania istoty Boga (zob. Iz 6:3). Bóg jest święty. Jego imię, odzwierciedlające Jego charakter, to Święty. Jego lud, który ma objawiać Jego charakter światu w potrzebie, jest święty (jeśli w wierze przestrzega przymierza).
1. PRZYMIOTNIK, BDB 872 קדוש, „święty”, stosowany do:
 - a. Boga, Iz 5:16; 6:3 (trzykrotnie)
 - b. Jego imienia, Iz 40:25; 49:7; 57:15
 - c. miejsca Jego zamieszkania, Iz 57:15
 - d. Jego szabatu, Iz 58:13
 2. RZECZOWNIK, BDB 872 קדש, „być oddzielonym”, „poświęcony”
 - a. Boży charakter, Iz 5:16; 29:23
 - b. Bóg, Iz 8:13; 65:5
 - c. Aniołowie Boga, Iz 13:3
 - d. Boże imię, Iz 29:23
 - e. święto, Iz 30:29
 - f. poświęceni ludzie, Iz 66:17
 3. RZECZOWNIK, BDB 871 קדש, „oddzielenie”, „świętość”
 - a. święte nasienie, Iz 6:13
 - b. święta góra, Iz 11:9; 27:13; 56:7; 57:13; 65:11.25; 66:20
 - c. poświęcone, Iz 23:18
 - d. Droga Święta, Iz 35:8
 - e. Świątynia, Iz 43:28; Iz 62:9; Iz 64:10
 - f. Święte Miasto, Iz 48:2; 52:1
 - g. Święty, Iz 49:7
 - h. święte ramię, Iz 52:10
 - i. dzień święty, Iz 58:13
 - j. Święty Lud, Iz 62:12
 - k. święty Duch, Iz 63:10.11
 - l. Boża stolica, Iz 63:15
 - m. święte miejsce, Iz 63:18
 - n. święte miasta, Iz 64:10 (BW)
- D. Bożej miłości i miłosierdzia nie można oddzielić od teologicznych koncepcji przymierza, sprawiedliwości i zasadniczego charakteru. Tutaj tkwi występujące w Bogu napięcie wobec nieświętej, upadłej, zbuntowanej ludzkości. Na stronach 112-113 książki *Synonyms of the Old Testament* [*Synonimy Starego Testamentu*] Roberta B. Girdlestone’a znaleźć można bardzo interesujący artykuł na temat związku Bożego „miłosierdzia” z Jego „świętością”.

II. Nowy Testament

- A. Autorzy NT (poza Łukaszem) myśleli po hebrajsku, ale pisali posługując się greką koine. Nowotestamentowy kościół używał greckiego tłumaczenia ST – Septuaginty. To właśnie greckie tłumaczenie ST, a nie klasyczna literatura, myśl czy religia grecka decydowała o ich słownictwie.
- B. Jezus jest święty, ponieważ jest Bogiem i jest taki jak On (zob. Łk 1:35; 4:34; Dz 3:14; 4:27.30; Ap 3:7). Jest Świętym i Sprawiedliwym (zob. Dz 3:14; 22:14). Jezus jest święty, ponieważ jest bezgrzeszny (zob. J 8:46; 2 Kor 5:21; Heb 4:15; 7:26; 1 P 1:19; 2:22; 1 J 3:5).
- C. Ponieważ Bóg jest święty (zob. J 17:11; 1 P 1:15-16; Ap 4:8; 6:10), Jego dzieci także mają być święte (zob. Kpł 11:44-45; 19:2; 20:7.26; Mt 5:48; 1 P 1:16). Ponieważ Jezus jest święty, Jego naśladowcy także mają być święci (zob. Rz 8:28-29; 2 Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 1 Tes 3:13; 4:3; 1 P 1:15). Chrześcijanie są zbawieni, by służyć w podobieństwie do Chrystusa (świętości).

▣ „zachowaj ich w Twoim imieniu” Jezus modli się (AORYST TRYBU ROZKAZUJĄCEGO STRONY CZYNNIEJ), żeby umocnienie, ochrona i osobista obecność, które dał (TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNIEJ) Mu JHWH, zapewnione zostały Jego uczniom (zob. w. 12). Uzdolni ich to do służby w upadłym świecie – takiej, jaką On w nim pełnił (zob. w. 18). Jest to jedna z korzyści z jedności (zob. w. 21) pomiędzy:

1. Ojcem
2. Synem
3. uczniami

▣ „aby tak jak My stanowili jedno” Jest to TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO, odnoszący się do jedności więzi Trójjedynego Boga (zob. wersety 21, 22, 23; 10:30; 14:10). Jest to także niesamowite wymaganie i odpowiedzialność dla chrześcijan! W dzisiejszych czasach brakuje tego wezwania do jedności (zob. Ef 4:1-6). To jedność, a nie jednorodność, jest sposobem ponownego zjednoczenia podzielonego kościoła Bożego.

17:12 „zachowywałem ... ustrzegłem” Pierwszy CZASOWNIK jest w CZASIE NIEDOKONANYM, a drugi w AORYŚCIE. CZASOWNIKI te są równoznaczne. We fragmencie tym chodzi o ciągłą ochronę ze strony Jezusa (zob. 1 P 1:3-9).

W książce *Word Studies in the New Testament [Analiza słów w Nowym Testamencie]* (tom 1) M. R. Vincent wprowadza rozróżnienie pomiędzy tymi dwoma słowami. Twierdzi, że pierwsze (*tēreō*) oznaczało „zachowywać”, a drugie (*fulassō*) „strzec” (s. 496).

▣ „świat” Jan posługuje się tym greckim terminem (*kosmos*) w różnych znaczeniach (zob. komentarz do 1:10 oraz Temat specjalny w 14:7).

▣ „nikt z nich nie zginął” Ukazuje to moc ochrony Jezusa (zob. 6:37.39; 10:28-29).

Termin ten (*apollumi*) jest trudny do przetłumaczenia, ponieważ stosuje się go w dwóch różnych znaczeniach. W książce *Theological Dictionary of the New Testament [Słownik teologiczny Nowego Testamentu]* (tom. 1) Gerhard Kittel zawarł następujące słowa: „Ogólnie rzecz biorąc możemy powiedzieć, że 2 i 4 leżą u podłoża wypowiedzi odnoszących się do tego świata, jak u synoptyków, podczas gdy 1 i 3 wspierają wypowiedzi na temat przyszłego świata, jak u Pawła i Jana” (s. 394). Podawane przez niego definicje to:

1. „niszczyć lub zabijać”
2. „tracić lub cierpieć stratę ze strony”
3. „zginąć”
4. „być zgubionym”

Terminem tym często posługiwano się w celu dowodzenia doktryny unicestwienia, głoszącej, że po sądzie ostatecznym niezabawieni ludzie przestaną istnieć. Wydaje się to stać w sprzeczności z Dn 12:2. Pogląd ten ignoruje także rozróżnienie pomiędzy konotacjami użytymi w Ewangeliach synoptycznych a tymi występującymi w Ewangelii Jana i u Pawła, którzy stosują to określenie w sensie przenośnym opisując duchową zgubę, a nie fizyczne zniszczenie. Zob. Temat specjalny w 10:10.

▣ „z wyjątkiem syna zatracenia” W oczywisty sposób odnosi się to do Judasza Iskarioty. Ta sama fraza pojawia się w 2 Tes 2:3, gdzie dotyczy antychrysta czasów ostatecznych. Jest to hebrajski idiom oznaczający

„tego, którego przeznaczeniem jest zguba”. Jest to gra słów z określeniem „zginął” występującym wcześniej w tym wersecie: „nie jest zgubiony nikt za wyjątkiem tego, który był przeznaczony na zgubę”.

Zob. Temat specjalny: Apostazja w 6:64.

▣ „aby się spełniło Pismo” Odnosi się to do Ps 41:10, cytowanego w 6:70-71; 13:18.

17:13 „Ale teraz idę do Ciebie” Może oznaczać to:

1. Modlitwę Jezusa (J 17)
2. Wniebowstąpienie Jezusa (w. 11; Dz 1)

▣ „tak mówię, będąc jeszcze na świecie” Fraza ta może być odniesieniem do:

1. 11:42, gdzie Jezus mówi głośno, żeby inni słyszeli
2. 15:11, gdzie słowa Jezusa są bezpośrednio związane z „radością” uczniów

▣ „aby moją radość mieli w sobie w całej pełni” Jest to TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ oraz IMIESŁÓW CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ. Cóż za wspaniała obietnica (zob. 15:11; 16:24)! Jan ponownie używa tej samej frazy w 1 J 1:4 i 2 J 1:12.

17:14 „Ja im przekazałem Twoje słowo” Termin przetłumaczony tu jako „słowo” to *logos*. Grecki synonim *rhēma* użyty został w wersecie 8. Jest to potwierdzenie boskiego objawienia poprzez osobę, nauczanie i przykład Jezusa. Jezus daje Słowo i jest Słowem. Słowo to treść zarówno osobista, jak i poznawcza. Przyjmujemy osobę Ewangelii i wierzymy przesłaniu Ewangelii!

▣ „świat ich znienawidził” Odrzucenie przez świat jest oznaką przyjęcia przez Chrystusa (zob. J 15:18-20; 1 J 3:13).

▣ „za to, że nie są ze świata” Wierzący są na świecie, ale nie są ze świata (zob. w. 16; 1 J 2:15-17).

▣ „jak i Ja nie jestem ze świata” „Świat” oznacza tu upadłą erę ludzkiego i anielskiego buntu (zob. 8:23). Jest to kolejny przykład janowego pionowego dualizmu.

17:15 „Nie proszę, abys ich zabrał ze świata” Chrześcijanie mają misję do wykonania na tym świecie (zob. w. 18; Mt 28:19-20; Łk 24:47; Dz 1:8). Nie nadszedł jeszcze dla nich czas pójścia do domu!

▣

**GPNT, BP, BWP, PL, BW „od złego”
Słowo Życia „przed mocą szatana”**

Termin ten jest albo RODZAJU NIJAKIEGO, albo MĘSKIEGO. W tej całości literackiej osobowa siła zła jest często wymieniana (zob. 12:31; 13:27; 14:30; 16:11), a więc tak jak w Mt 5:37; 6:13; 13:19.38 powinien być on rozumiany jako szatan (zob. w Tes 3:3; 1 J 2:13-14; 3:12; 5:18-19). Zobacz Temat specjalny w 12:31.

17:17 „Uświęć” Jest to AORYST TRYBU ROZKAZUJĄCEGO STRONY CZYNNEJ utworzony od rdzenia „święty” (*hagios*). Może to oznaczać, że:

1. Wierzący są powołani do podobieństwa do Chrystusa (zob. w. 19; Rz 8:28-29; 2 Kor 3:18; 7:1; Gal 4:19; Ef 1:4; 4:13; 1 Tes 3:13; 4:3.7; 5:23; 1 P 1:15). Może to nastąpić tylko dzięki znajomości prawdy, która jest zarówno słowem żywym (Jezus, zob. 1:1-14), jak i spisany (Biblia, zob. 15:3).
2. „Uświęcić” w znaczeniu starotestamentowym znaczy „oddzielić dla służby Bogu”. Werset 18 wyjaśnia cel ich „uświęcenia”.

Nie jest to kwestia tego, czy prawdziwy jest punkt 1 czy 2. Oba są prawdziwe. Życie Jezusa wykazało potrzebę obu (zob. w. 19).

Bardzo możliwe, że Jan opisuje „uświęcenie” uczniów do służby Bogu nawiązując do starotestamentowych kapłanów oddzielonych dla służby Bożej. Byli oni pośrednikami starotestamentowych ofiar, podczas gdy uczniowie objawiali nowotestamentową doskonałą, skończoną ofiarę złożoną raz na zawsze – Chrystusa (zob. List do Hebrajczyków, porównujący ST i NT).

▣ „w prawdzie. Słowo Twoje jest prawdą” Prawda odnosi się do przesłania Jezusa o Bogu (zob. 8:31-32). Jezus jest nazywany zarówno Bożym przesłaniem (*Logos*, zob. 1:1.14), jak i prawdą (zob. 14:6). Duch często opisywany jest jako Duch Prawdy (zob. 14:17; 15:26; 16:13). Zauważmy, że wierzący są także uświęceni w prawdzie (zob. w. 19; IMIESŁÓW CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ) i w Duchu (zob. 1 P 1:2). Obszerniejsze omówienie greckiego rdzenia „prawdziwy, prawda” znaleźć można w Tematach specjalnych dotyczących prawdy (w 6:55 i 17:3).

Możliwe, że „Słowo Twoje jest prawdą” może być nawiązaniem lub cytatem z Ps 119:142 w tłumaczeniu LXX: „Twa sprawiedliwość to wieczna sprawiedliwość, a Prawo Twoje jest prawdą”. Niewątpliwie możliwe jest, że Jezus był postrzegany jako:

1. nowy Mojżesz (Pwt 18:15)
2. Jego uczniowie jako nowi kapłani (użycie CZASOWNIKA „uświęcać”)
3. Jego życie jako prawdziwe objawienie jedyne prawdziwego Boga
4. jedność Trójjedynego Boga i uczniów jako wypełnienie zamysłu stworzenia (tj. Rdz 1:26-27)
5. Jezus jako wypełnienie Rdz 3:15

17:18 „Jak Ty Mnie posłałeś na świat” Życie Jezusa, charakteryzujące się posłuszeństwem i służbą – aż po śmierć (2 Kor 5:14-15; Gal 2:20; 1 Jan 3:16) jest wzorem dla Jego naśladowców (zob. w. 19). Posyła ich z misją do zgubionego świata – tak, jak sam został posłany – w 20:21. Muszą oni wchodzić w interakcje ze światem, a nie odcinać się od niego. Zob. Temat specjalny: Wysłać (*Apostellō*) w 5:24.

17:19 „Ja poświęcam ... samego siebie” W tym kontekście musi to oznaczać Kalwarię! Jezus był zdecydowany czynić wolę Ojca (tj. Mk 10:45).

▣ „aby i oni byli uświęceni w prawdzie” Jest to zdanie *hina* (zdanie celowe) z PERYFRASTYCZNYM IMIESŁOWEM CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ, co oznacza, że skutki już zaszły i pozostają w mocy. Jest tu jednak pewien element warunkowy opierający się o:

1. nadchodzące dzieło Chrystusa na krzyżu, zmartwychwstanie i wniebowstąpienie
2. ich dalsze odpowiadanie na nauczanie Jezusa wiarą i skruchą

Zob. Tematy specjalne nt. prawdy w 6:55 i 17:3.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 17:20-24

²⁰Nie tylko za nimi proszę, ale i za tymi, którzy dzięki ich słowu będą wierzyć we Mnie; ²¹aby wszyscy stanowili jedno, jak Ty, Ojcze, we Mnie, a Ja w Tobie, aby i oni stanowili w Nas jedno, aby świat uwierzył, żeś Ty Mnie posłał. ²²I także chwałę, którą Mi dałeś, przekazałem im, aby stanowili jedno, tak jak My jedno stanowimy. ²³Ja w nich, a Ty we Mnie! Oby się tak zespolili w jedno, aby świat poznał, żeś Ty Mnie posłał i żeś Ty ich umiłował tak, jak Mnie umiłowałeś. ²⁴Ojcze, chcę, aby także ci, których Mi dałeś, byli ze Mną tam, gdzie Ja jestem, aby widzieli chwałę moją, którą Mi dałeś, bo umiłowałeś Mnie przed założeniem świata.

17:20 „ale i za tymi, którzy będą wierzyć we Mnie” Jest to CZAS TERAŹNIEJSZY pełniący funkcję CZASU PRZYSZŁEGO. Słowa te odnoszą się do wszystkich kolejnych wierzących, a zgodnie z 10:16 nawet do pogan. Zob. Temat specjalny w 2:23.

▣ „dzięki ich słowu” Zastosowany tu termin to *logos*. Z powodu jego wystąpienia w w. 14 oraz zastosowania jego synonimu *rhēma* w w. 8 musi on odnosić się do przekazywania przez uczniów objawiającego Ojca przesłania Jezusa.

17:21 „aby wszyscy stanowili jedno” Jedność ta to nic innego niż jedność Trójcy (zob. wersety 11, 22, 23; Ef 4:1-6). Jest to jeden z aspektów nauczania Jezusa którego Jego naśladowcy nie posłuchali.

▣ „aby świat uwierzył, żeś Ty Mnie posłał” Jest to TRYB ŁĄCZĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNIEJ. Celem jedności jest ewangelizacja. Werset 23 ma prawie dokładnie taką samą strukturę i wydźwięk!

W modlitwie Jezusa występuje napięcie: nie modli się On o świat (zob. w. 9), ale wysyła Swoich naśladowców na świat z Jego przesłaniem, które spowoduje ich prześladowania, ponieważ Bóg kocha świat (zob. wersety 21, 23, 3:16). Bóg chce, żeby cały świat uwierzył (zob. 1 Tm 2:4; Tt 2:11; 2 P 3:9). Bóg kocha

wszystkich stworzonych na Jego obraz i podobieństwo. Jezus umarł za grzechy całego świata. Zob. Temat specjalny: Wysłać (*Apostellō*) w 5:24.

17:22 „chwałę, którą Mi dałeś, przekazałem im” Oba czasowniki występują tu w TRYBIE ORZEKAJĄCYM CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Chwała musi tutaj oznaczać przesłanie objawiające Ojca. Oni poniosą Jego słowo na świat – tak, jak Jezus poniósł słowo Ojca. Sprawi to, że będą z Nim także dzielić Jego urągania! W książce *Word Pictures in the New Testament [Słowne obrazy w Nowym Testamencie]* (tom V) A. T. Robertson pisze: „17:24 dotyczy chwały Wcielonego Słowa (zob. 1:14 i 2:11), a nie chwały Wiecznego Słowa” (s. 280). Zob. pełny komentarz na temat „chwały” w 1:14.

17:23 „Oby się tak zespolili w jedno” Jest to zdanie *hina* (zdanie celowe) z PERYFRASTYCZNYM IMIESŁOWEM CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ – jak w w. 19. Werset 19 zawiera element warunkowy opierający się o (1) nadchodzące dzieło Chrystusa i (2) ich dalszą wiarę. Wynika z tego, że zostali oni już zjednoczeni przez Jezusa i że tak pozostanie! Celem jedności jest ewangelizacja.

▣ **„i żeś Ty ich umiłował tak, jak Mnie umiłowałeś”** Jest to obietnica (zob. 16:27 i 14:21.23), obwarowana jednak warunkiem. Bóg podchodzi do ludzi na warunkach przymierza („jeśli...to”).

Miłość (*agapeō*) występuje w rozdziałach 1-12 osiem razy, a w rozdziałach 13-17 aż 31 razy. Dyskurs w Wieczerniku podkreśla charakter Boga Ojca objawiony w słowach i czynach Syna, a niedługo później w Jego zmartwychwstaniu, a w szczególności w zesłaniu Ducha Świętego – przez uczniów. Bóg jest miłością (zob. J 4:7-21).

17:24 „byli ze Mną tam, gdzie Ja jestem” Jezus powraca do chwały, aby przygotować miejsce swoim naśladowcom (zob. 14:1-3). Ten świat nie jest naszym domem – tak jak nie był domem Jezusa! Jest Jego stworzeniem (Rdz 1-2) i zostanie odnowiony (Ap 21-22).

▣ **„aby widzieli chwałę moją, którą Mi dałeś”** Oczywistym jest, że termin „chwała” w tym wersecie nie może oznaczać tego samego co w w. 22. Tutaj wydaje się obejmować majestat preegzystencji i boskości Jezusa.

▣ **„przed założeniem świata”** Trójjedyny Bóg zaangażowany był w dzieło odkupienia jeszcze przed stworzeniem świata. Fraza ta powtarza się w NT wiele razy (zob. Mt 25:34; Łk 11:50; Ef 1:4; Heb 4:3; 9:26; 1 P 1:20; Ap 13:8; 17:8).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 17:25-26

²⁵Ojcie sprawiedliwy! Świat Ciebie nie poznał, lecz Ja Ciebie poznałem i oni poznali, żeś Ty Mnie posłał. ²⁶Objawilem im Twoje imię i nadal będę objawiał, aby miłość, którą Ty Mnie umiłowałeś, w nich była i Ja w nich».

17:25 „Ojcie sprawiedliwy” Tytuł ten występuje tylko raz w całym NT. Jest analogiczny z „Ojcem Świętym” z w. 11. Słowo „sprawiedliwy” pochodzi od hebrajskiego określenia „pręta mierniczego”. Bóg jest wyznacznikiem sądu! Zob. Temat specjalny w 1 J 2:29.

▣ **„Świat Ciebie nie poznał”** Świat, ludzkie społeczeństwo zorganizowane i funkcjonujące bez Boga (w tym sensie słowem tym posługuje się tylko Jan) nie zna Boga (zob. 17:25) ani Jego Syna (zob. 1:10). Jest złe i zepsute (zob. 3:19-20; 7:7).

▣ **„lecz Ja Ciebie poznałem”** Jezus jest najwyższym i najczystszy źródłem informacji o Bogu (zob. 1:18; 3:11).

17:26 „Objawilem im Twoje imię” Słowa te odnoszą się do objawienia przez Jezusa charakteru Ojca i Jego planu odkupienia ludzkości (zob. wersety 6, 11, 12; Dz 2:23; 3:18; 4:28).

▣ **„i nadal będę objawiał”** Oznacza to (1) dalsze objawianie Jezusa przez Ducha, który objaśnia Jego nauczanie lub (2) zbawcze wydarzenia (tydzień męki), które miały nastąpić. Kontekst tego fragmentu wskazuje

na #1. Zbawienie obejmuje osobę i przekaz, decyzję i styl życia, początkową i trwałą wiarę. Zawiera w sobie zarówno greckie, jak i hebrajskie konotacje słowa „znać”.

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Dlaczego ta modlitwa jest taka istotna z punktu widzenia teologii?
2. Czy Judasz był wierzącym, który odpadł od łaski?
3. Jaki jest cel naszej jedności?
4. Dlaczego preegzystencja Jezusa jest ważna?
5. Zdefiniuj w tym kontekście kluczowe terminy:
 - a. „otoczony chwałą”
 - b. „dawać”
 - c. „znać”
 - d. „posłany”
 - e. „imię”
 - f. „świat”

ROZDZIAŁ 18 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
JEZUS W OGRÓJCU			WYWYŻSZENIE	PROCES I UKRZYŻOWANIE JEZUSA
Pojmanie	Pojmanie Jezusa	Aresztowanie Jezusa	Pojmanie Jezusa	Aresztowanie
18:1-11	18:1-14	18:1-11	18:1-11	18:1-11
JEZUS PRZED SWOIMI SĘDZIAMI	Rada Najwyższa pyta Jezusa o uczniów i naukę	Przed Annaszem. Zaparcie się Piotra.	Jezus przed Annaszem i zaparcie się Piotra	Jezus przed Annaszem
Przed Annaszem. Zaparcie się Piotra	18:15-24	18:12-27	18:12-14	18:12-14
18:12-14	Zaparcie się Piotra	Przesłuchanie Jezusa -Króla	18:15-27	Pierwsza porażka Piotra
18:15-18	18:25-27	18:28-40	Jezus przed Piłatem	18:15-18
18:19-24	Jezus przed Piłatem		18:28-38	Przesłuchanie Jezusa przez Annasza
18:25-27	18:28-40		18:39-40	18:19-24
Przed Piłatem				Kolejne porażki Piotra
18:28-32				18:25-27
Przesłuchanie				Proces Jezusa przed Piłatem
18:33-40				18:28
				18:29-32
				18:33-38a
				18:38b-40

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit

3. Trzeci akapit

4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 18:1-40

- A. Jan pomija agonię Jezusa w Ogrodzie Oliwnym (choć wydarzenia z rozdziału 17 mogą rozgrywać się jednocześnie). Wydaje się, że jest tak dlatego, że Jan podkreśla dynamiczny charakter Jezusa, mającego wszelkie okoliczności pod kontrolą. On sam poświęcił Swoje życie (zob. 10:11.15.17.18).
- B. Porządek wydarzeń w tym rozdziale różni się nieco od tego przedstawionego w Ewangeliach synoptycznych. Niespójność tę można przypisać:
1. naturze zeznań naocznych świadków
 2. teologicznym zamysłem autora
- C. Ewangelia Jana znacząco różni się od Ewangelii synoptycznych. „Dlaczego” i „jak” to pytania, na które nauka nie daje odpowiedzi. Najbardziej pomocne omówienie tej kwestii, jakie znam, zawarte zostało w książce *How To Read The Bible For All Its Worth* [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całe jej bogactwo] Gordona Fee i Douglasa Stuarta. Wymienionych jest tam kilka teorii. Wygląda na to, że natchnieni autorzy Ewangelii mieli swobodę:
1. doboru
 2. adaptowania
 3. porządkowania
- słów i czynów Jezusa. Nie sędzę, żeby mogli wymyślać słowa i czyny, tylko dostosowywać je do swoich celów ewangelizacyjnych tak, aby pomóc objawić Jezusa różnym grupom ludzi. Należy pamiętać, że Ewangelie nie są historiami zachodnimi (przyczynowo-skutkowymi i chronologicznymi), tylko wschodnimi. Nie są biografiami, tylko traktatami ewangelizacyjnymi.
- D. Dobrą książką na temat tego rozdziału dotyczącą prawnej strony procesów Jezusa (zob. Sanhedryn, 4:1) jest *Roman Society and Roman Law in the NT* [Społeczeństwo i prawo rzymskie w NT] A. N. Sherwin-White’a.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 18:1-11

¹To powiedziawszy Jezus wyszedł z uczniami swymi za potok Cedron. Był tam ogród, do którego wszedł On i Jego uczniowie. ²Także i Judasz, który Go wydał, znał to miejsce, bo Jezus i uczniowie Jego często się tam gromadzili. ³Judasz, otrzymawszy kohortę oraz strażników od arcykapłanów i faryzeuszów, przybył tam z latarniami, pochodniami i bronią. ⁴A Jezus wiedząc o wszystkim, co miało na Niego przyjść, wyszedł naprzeciw i rzekł do nich: «Kogo szukacie?» ⁵Odpowiedzieli Mu: «Jezusa z Nazaretu». Rzekł do nich Jezus: «Ja jestem». Również i Judasz, który Go wydał, stał między nimi. ⁶Skoro więc rzekł do nich: «Ja jestem», cofnęli się i upadli na ziemię. ⁷Powtórnie ich zapytał: «Kogo szukacie?» Oni zaś powiedzieli: «Jezusa z Nazaretu». ⁸Jezus odrzekł: «Powiedziałem wam, że Ja jestem. Jeżeli więc Mnie szukacie, pozwólcie tym odejść!» ⁹Stało się tak, aby się wypełniło słowo, które wypowiedział: «Nie utracilem żadnego z tych, których Mi dałeś». ¹⁰Wówczas Szymon Piotr, mając przy sobie miecz, dobył go, uderzył sługę arcykapłana i odciął mu prawe ucho. A słudze było na imię Malchos. ¹¹Na to rzekł Jezus do Piotra: «Schowaj miecz do pochwy. Czyż nie mam pić kielicha, który Mi podał Ojciec?»

18:1 „potok Cedron” Termin przetłumaczony tu jako „potok” oznaczał „zimowy strumyk” lub „wadi”. „Cedron” (BDB 871) oznaczało (1) „cedrowy” lub (2) „czarny”. Było to wadi, które latem zupełnie wysychało, wypełniało się jednak w zimie. Jest to miejsce, gdzie wylewana była krew ofiar z góry Moria – być może stąd określenie „czarny”. Oddzielał on wzgórze świątynne od Góry Oliwnej (zob. 2 Sam 15:23; 2 Krl 23:4.6.12; 2 Krn 15:16; 29:16; 30:14; Jer 31:40 w LXX). Występuje tu kilka wariantów manuskryptów:

1. „cedrów” (*kedrōn*) w MSS α^c , B, C, L i kilku innych manuskryptach

2. „cedru” (*kedrou*) w MSS κ^* , D i W
 3. „Cedronu” (*kedrōn*) w MSS A i S
- UBS⁴ stosuje #3.

▣ „ogród” Rozdział ten zupełnie pomija agonię Jezusa w Ogrodzie Oliwnym, umiejscawia jednak w nim Jego pojmanie. Było to ulubione miejsce odpoczynku Jezusa (zob. w. 2; Łk 22:39). Wydaje się, że Jezus nocował tu w ostatnim tygodniu Swojego życia (zob. Łk 21:37).

Ogrody były zakazane w Jerozolimie, ponieważ niezbędny w nich nawóz był nieczysty. Dlatego wiele bogatych osób miało winnice, gaje itp. na Górze Oliwnej.

18:2 Jest to kolejny komentarz redakcyjny Jana.

▣ „Judasz” Powstało wiele spekulacji na temat Judasza i jego motywacji. Ewangelia Jana często wymienia i potępia Judasza (zob. 6:70-71; 12:4; 13:2.26.27; 18:2.3.5). Współczesna sztuka „Jesus Christ Superstar” przedstawia go jako wiernego, ale pozbawionego złudzeń naśladowcę, który próbował zmusić Jezusa do spełnienia roli starotestamentowego żydowskiego Mesjasza – czyli do obalenia Rzymian, ukarania niegodziwych i ustanowienia Jerozolimy stolicą świata. Jan przedstawia jednak jego motywacje jako chciwość i szatańskie podszepty.

Głównym problemem jest tu teologiczna kwestia Bożej suwerenności i wolnej woli człowieka. Czy Bóg lub Jezus zmanipulowali Judasza? Czy Judasz jest odpowiedzialny za swoje czyny, jeśli zawładnął nim szatan lub Bóg przeznaczył go, aby zdradził Jezusa, i doprowadził do tego? Biblia nie udziela bezpośredniej odpowiedzi na te pytania. Bóg włada historią; On wie, co wydarzy się w przyszłości, ludzkość jest jednak odpowiedzialna za podejmowane decyzje i działania. Bóg jest Bogiem sprawiedliwości, a nie manipulacji.

Jakiś czas temu ukazała się książka próbująca bronić Judasza – *Judas: Betrayer or Friend of Jesus?* [*Judasz: zdrajca czy przyjaciel Jezusa?*] Williama Klassena wydana przez Fortress Press w 1996 roku. Nie zgadzam się z nią, ponieważ deprecjonuje świadectwo Jana o Judaszu, jest jednak bardzo interesująca i pobudza do myślenia.

TEMAT SPECJALNY: WYBRANIE/PREDESTYNACJA I POTRZEBA TEOLOGICZNEJ RÓWNOWAGI

Wybranie to wspaniała doktryna. Nie stanowi ona jednak wezwania do faworyzowania, tylko do bycia narzędziem bądź środkiem odkupienia innych! W Starym Testamencie wybranie odnosiło się głównie do służby; w Nowym Testamencie – do zbawienia wyrażającego się w służbie. Biblia nigdzie nie godzi pozornej sprzeczności pomiędzy Bożą suwerennością i wolną wolą człowieka – potwierdza i jedno, i drugie! Dobrym przykładem biblijnego napięcia jest Rz 9 na temat Bożego suwerennego wyboru oraz Rz 10 na temat koniecznej odpowiedzi ludzkości (zob. Rz 10:11.13).

Klucz do tego teologicznego napięcia znaleźć można w Ef 1:4. Jezus jest wybranym przez Boga człowiekiem i w Nim wszyscy są potencjalnie wybrani (Karl Barth). Jezus jest Bożym „tak” w odpowiedzi na potrzebę upadłej ludzkości (Karl Barth). Ef 1:4 jest także pomocny w wyjaśnieniu tej kwestii poprzez to, że stwierdza, że celem predestynacji nie jest niebo, tylko świętość (podobieństwo do Chrystusa). Często zwracamy uwagę na korzyści płynące z Ewangelii, ignorując wynikające z niej obowiązki. Boże powołanie (wybranie) jest zarówno czasowe, jak i wieczne!

Doktryny występują w powiązaniu z innymi prawdami, a nie jako oddzielne, niezwiązane ze sobą twierdzenia. Dobrą analogią jest tu porównanie gwiazdozbioru z pojedynczą gwiazdą. Bóg przedstawia prawdę we wschodnich, a nie zachodnich kategoriach. Nie możemy usuwać napięcia powodowanego przez dialektyczne (paradoksalne) pary prawd doktrynalnych:

1. Predestynacja a wolna wola człowieka
2. Pewność zbawienia wierzących a potrzeba wytrwałości
3. Grzech pierworodny a umyślny
4. Bezgrzeszność (perfekcjonizm) a grzeszenie mniej
5. Początkowe natychmiastowe usprawiedliwienie i uświęcenie a stopniowe uświęcanie
6. Wolność chrześcijanina a jego obowiązki
7. Boża transcendencja a Boża immanencja
8. Bóg jako ostatecznie niepoznawalny a Bóg jako poznawalny w Piśmie Świętym

9. Królestwo Boże jako rzeczywistość czasu teraźniejszego a jako przyszłe spełnienie
10. Nawrócenie jak dar Boży a nawrócenie jako nieodzowna reakcja człowieka w ramach przymierza
11. Jezus jako Bóg a Jezus jako człowiek
12. Jezus jako równy Ojcu a Jezus jako poddany Ojcu

Teologiczna koncepcja „przymierza” łączy suwerenność Boga (który zawsze podejmuje inicjatywę i wyznacza porządek) z obowiązkową – zarówno początkową, jak i ciągłą – odpowiedzią skruszonej wiary ze strony człowieka. Należy wystrzegać się dowodzenia wersetami jednej strony paradoksu i umniejszania drugiej! Przyjmowanie jedynie swoich ulubionych doktryn lub systemów teologicznych jest niebezpieczne.

18:3

GPNT „kohortę”
 BP, BW „oddział”
 BWP „z kohortą żołnierzy”
 PL „oddział żołnierzy”

Odnosi się to do rzymskiej jednostki wojskowej stanowiącej dziesiątą część legionu, która mogła liczyć do 600 mężczyzn stacjonujących w Twierdzy Antonia znajdującej się obok świątyni (zob. Dz 21:31.33). Nie jest prawdopodobne, żeby wezwana została cała ta wielka grupa. Rzymianie byli przygotowani na zamieszki w Jerozolimie w okresie świątecznym. Z pewnością zastosowali niezbędne środki ostrożności, ściągając oddziały z Cezarei Nadmorskiej. Rzymianie byli zaangażowani w proces Jezusa, ponieważ Żydzi chcieli Go ukrzyżować. Zazwyczaj zajmowało to kilka dni; mogli to zrobić wyłącznie za zgodą i z udziałem władz rzymskich.

▣ „**oraz strażników od arcykapłanów**” Lewicka policja świątynna działała przy rzymskim garnizonie. Już raz podjęła nieudaną próbę pojmania Jezusa (zob. 7:32.45).

▣ „**bronią**” Rzymscy żołnierze uzbrojeni byli w miecze, a policja świątynna w pałki (zob. Mt 26:43; Mk 14:43; Łk 22:52).

18:4 „A Jezus wiedząc o wszystkim” Położony jest tu silny nacisk na wiedzę Jezusa i Jego kontrolę nad Jego pojmaniem, procesami i ukrzyżowaniem (zob. 10:11.15.17.18). Ukrzyżowanie Jezusa nie było przypadkiem (zob. Mk 10:45; Dz 2:23; 3:18; 4:28). Temat ten jest charakterystyczny dla Ewangelii Jana i może być powodem, dla którego nie zawiera ona zmagania Jezusa w Ogrójcu.

18:5

GPNT „Jezusa Nazorejczyka”
 BP „Jezusa Nazarejczyka”
 BW „Jezusa Nazareńskiego”
 BWP, PL „Jezusa z Nazaretu”

Etymologia terminu „Nazorejczyk” jest przedmiotem dyskusji. Może on oznaczać (1) Nazorejczyka, (2) nazirejczyka (zob. Lb 6) lub (3) pochodzącego z Nazaretu. Jego użycie w NT (zob. Mt 2:23) potwierdza #3. Niektórzy łączą nawet hebrajskie spółgłoski *nzr* z mesjańskim tytułem „Odrośl” (*nezer*, zob. Iz 11:1; Iz 14:19; 60:21).

TEMAT SPECJALNY: JEZUS NAZAREJCZYK

W NT występuje kilka różnych greckich terminów na określenie Jezusa:

A. Terminy nowotestamentowe

1. Nazaret – miasto w Galilei (zob. Łk 1:26; 2:4.39.51; 4:16; Dz 10:38). Miasto to nie jest wspomiane w źródłach współczesnych Jezusowi, ale jego nazwę odnajduje się w późniejszych inskrypcjach. Pochodzenie z Nazaretu nie było dla Jezusa komplementem (zob. J 1:46). Tabliczka przybita do krzyża nad głową Jezusa zawierająca nazwę tego miejsca była oznaką pogardy Żydów.
2. *Nazarēnos* – wydaje się także odnosić do położenia geograficznego (zob. Łk 4:34; 24:19).
3. *Nazōraios* – może odnosić się do miasta, może też jednak być grą słów z hebrajskim mesjańskim

terminem „Gałąź/Odrośl” (*necer*, BDB 666, KB 718 II, zob. Iz 4:2; 11:1; 53:2; Jer 23:5; 33:15; Za 3:8; 6:12; nawiązanie w Ap 22:16). Łukasz opisuje nim Jezusa w 18:37 i Dz 2:22; 3:6; 4:10; 6:14; 22:8; 24:5; 26:9.

4. Podobne do #3: *nāzir*, co oznacza „poświęcony przez złożenie ślubów”.

B. Historyczne występowanie poza NT

1. Stosowane na określenie żydowskiego (przedchrześcijańskiego) ugrupowania heretyckiego (aramejskie *nāsōrayyā*).

2. Używane w kręgach żydowskich na określenie wierzących w Chrystusa (zob. Dz 24:5.14; 28:22, *nosri*).

3. Przyjęło się jako powszechne określenie stosowane do wierzących w kościołach syryjskich (aramejskich). Terminem „chrześcijanie” posługiwano się w odniesieniu do wierzących w kościołach greckich.

4. Jakiś czas po upadku Jerozolimy faryzeusze przeorganizowali się w Jamni i zapoczątkowali formalny podział pomiędzy synagogą a kościołem. Poniższy przykład formuły przekleństwa przeciwko chrześcijanom pochodzi z „Osiemnastu błogosławieństw” z *Berachotu* 28b-29a, gdzie wierzących nazywa się „nazarejczykami”.

„Oby nazarejczycy i heretycy zniknęli w jednej chwili; będą oni wymazani z księgi życia i nie będą wspomniani razem z wiernymi.”

5. Posłużył się nim Justyn Męczennik w *Dialogu z Żydem Tryfonem* 126:1, stosując do Jezusa izajaszowe określenie *necer*.

C. Opinia autora

Zadziwia mnie taka różnorodność pisowni tego terminu, chociaż wiem, że nie jest to wyjątek w Starym Testamencie, gdzie imię „Jozue” może być w języku hebrajskim zapisywane na kilka różnych sposobów. Przyczyną moich wątpliwości co do ścisłego określenia znaczenia tego terminu są następujące kwestie:

1. Ścisły związek z mesjańskim terminem „Gałąź/Odrośl” (*necer*) lub z podobnym terminem *nāzir* (uświęcony przez złożenie ślubów)

2. Negatywne konotacje związane z obszarem Galilei pogan

3. Niewiele lub brak współczesnych wzmianek na temat miasta Nazaret w Galilei

4. Fakt, że termin ten był użyty przez demona w znaczeniu eschatologicznym (tj. „Czy przyszedłeś nas zniszczyć?”)

Aby uzyskać pełną bibliografię badań na temat tej grupy słów, zobacz: Colin Brown (red.), *New International Dictionary of New Testament Theology* [Nowy Międzynarodowy Słownik Teologii Nowego Testamentu], tom 2, s. 346 lub Raymond E. Brown, *Birth of the Messiah* [Narodzenie Mesjasza], s. 209-213, 223-225.

▣ **„Ja jestem”** Hebrajski CZASOWNIK „być” (zob. Tematy specjalne w 6:20) stosowany był przez Żydów do JHWH, imienia Bożego związanego z przymierzem (zob. Wj 3:14 i Iz 41:4). W ten niesamowity sposób Jezus stwierdza Swoją boskość za pomocą tej samej mocnej konstrukcji gramatycznej (*ego eimi*) co w 4:26; 8:24.28.58 i 13:19. W tym kontekście zostało to powtórzone trzy razy dla emfazy (zob. w. 6, 8). Ta struktura gramatyczna różni się od słynnych stwierdzeń „Jam jest” wypowiedzianych przez Jezusa w Ewangelii Jana.

▣ **„Również i Judasz, który Go wydał, stał między nimi”** Jest to kolejny komentarz redakcyjny naocznego świadka i autora Ewangelii – Jana.

18:6 „cofnęli się i upadli na ziemię” Jan odnotował ten fakt dla podkreślenia dynamicznego charakteru i aparycji Jezusa. Nie oznacza to szacunku (pokłonienia się komuś), tylko strach.

18:7 „Powtórnie ich zapytał” Być może Jezus zwracał uwagę na Siebie i odwracał ją od uczniów. Wydaje się to pasować do bezpośredniego kontekstu wersetu 8.

18:8 „Jeżeli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ; szukali Jego.

▣ **„pozwólcie tym odejść”** Jest to AORYST TRYBU ROZKAZUJĄCEGO STRONY CZYNNEJ. Fraza ta stanowi wypełnienie prococtwa z Za 13:7 (zob. Mt 26:31; J 16:32).

18:9 „aby się wypełniło słowo, które wypowiedział” Wydaje się to odnosić do 16:32, ale cytowany jest tu fragment 17:12.

18:10 „Wówczas Szymon Piotr, mając przy sobie miecz, dobył go, uderzył sługę arcykapłana i odciął mu prawe ucho” Piotr nie celował w ucho, tylko w głowę! Pokazuje to gotowość Piotra, aby umrzeć za Jezusa. Czyn Piotra mógł być wynikiem opaczniego zrozumienia wypowiedzi Jezusa w Łk 22:36-38. Łk 22:51 podaje, że Jezus dotknął ucha tego człowieka i uzdrowił je.

▣ **„A słudze było na imię Malchos”** Tylko Jan podaje jego imię w swoim komentarzu redakcyjnym. Pokazuje to, że jest to relacja naocznego świadka. Autor Ewangelii Jana był w Ogrójcu!

18:11 „kielicha” Jest to używana w ST metafora będąca symbolem przeznaczenia danej osoby – zazwyczaj w negatywnym sensie (zob. Ps 11:6; 60:5; 75:9; Iz 51:17.22; Jer 25:15.16.27-28).

Forma gramatyczna pytania Jezusa przewiduje odpowiedź twierdzącą. Piotr po raz kolejny zachowuje się jak ktoś, kto wie, co najlepiej zrobić (zob. Mt 16:22; J 13:8).

Użycie „kielicha” u Jana jest zupełnie inne od jego zastosowania w synoptycznych relacjach z agonii Jezusa w Ogrójcu. U Jana Jezus ma całkowitą kontrolę nad wydarzeniami. Jan przedstawia Jezusa jako pewnego siebie, a nie strwożonego (zob. w. 4; 13:1.11)!

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 18:12-14

¹²Wówczas kohorta oraz trybun razem ze strażnikami żydowskimi pojмали Jezusa, związali Go ¹³i zaprowadzili najpierw do Annasza. Był on bowiem teściem Kajfasza, który owego roku pełnił urząd arcykapłański. ¹⁴Właśnie Kajfasz poradził Żydom, że warto, aby jeden człowiek zginął za naród.

18:12

GPNT

„kohorta, i tysięcznik”

BP

„Oddział więc, dowódca”

BW

„oddział żołnierzy i dowódca”

BWP

„kohorta razem ze swym dowódcą”

PL

„oddział wraz z dowódcą”

Nazwy rzymskich jednostek wojskowych wywodzą się od liczebności składających się na nie sił.

1. kohorta – odnosi się do jednostki liczącej do 600 ludzi

2. tysięcznik – pochodzi od liczby 1000 (*chiliarach*, zob. Dz 21:31; 22:24; 23:10; 24:7)

Tytuły te nie informują o tym, ilu żołnierzy liczył oddział, który pojmał Jezusa. W Palestynie #2 odnosił się po prostu do przywódcy niewielkiej grupy żołnierzy.

▣ **„związali Go”** Nie znaczy to, że jakoś szczególnie bali się Jezusa – wydaje się, że takie były normalne procedury (zob. w. 24).

18:13 „i zaprowadzili najpierw do Annasza” Wokół kolejności procesów przed Annaszem i Kajfaszem toczy się wiele dyskusji. Synoptycy nie wspominają o zaprowadzeniu Go do Annasza. U Jana werset 24 wydaje się uwagą na marginesie, stanowi jednak integralną część synoptycznych relacji z procesów Jezusa (zob. Mt 26:57; Mk 14:53).

W ST arcykapłanem było się dożywotnio i każdy arcykapłan musiał pochodzić z rodu Aarona. Rzymianie jednak zamienili ten urząd w narzędzie rozgrywek politycznych, kupowane przez lewickie rodziny. Najwyższy kapłan kontrolował i nadzorował handel na Dziedzińcu Kobiet. Oczyszczenie Świątyni przez Jezusa rozgniewało tę rodzinę.

Według Józefa Flawiusza Annasz był najwyższym kapłanem w latach 6-14 n.e. Został mianowany przez Kwiryniusza, rządcę Syrii, i usunięty przez Waleriusza Gratusa. Jego następcami byli jego krewni (5 synów i 1 wnuk). Kajfasz (18-36 n.e.), jego zięć (zob. J 18:13) był jego bezpośrednim następcą. Annasz sprawował faktyczną władzę związaną z tym stanowiskiem. Jan przedstawia go jako pierwszą osobę, do której przyprowadzono Jezusa (zob. 18:13.19-22).

18:14 Jest to kolejny komentarz redakcyjny Jana – tak jak wersety 15 i 18.

▣ „Kajfasz” Dla Jana najważniejszym faktem na temat Kajfasza było to, że nieświadomie przepowiedział śmierć Jezusa (zob. 11:50). Był zięciem Annasza i najwyższym kapłanem w latach 18-36 n.e. Zob. komentarz do 11:49.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 18:15-18

¹⁵A szedł za Jezusem Szymon Piotr razem z innym uczniem. Uczeń ten był znany arcykapłanowi i dlatego wszedł za Jezusem na dziedziniec arcykapłana, ¹⁶podczas gdy Piotr zatrzymał się przed bramą na zewnątrz. Wszedł więc ów drugi uczeń, znany arcykapłanowi, pomówił z odźwierną i wprowadził Piotra do środka. ¹⁷A służąca odźwierną rzekła do Piotra: «Czy może i ty jesteś jednym spośród uczniów tego człowieka?» On odpowiedział: «Nie jestem». ¹⁸A ponieważ było zimno, strażnicy i słudzy rozpaliwszy ognisko stali przy nim i grzali się. Wśród nich stał także Piotr i grzał się [przy ogniu].

18:15 „szedł za Jezusem Szymon Piotr razem z innym uczniem” Tożsamość towarzyszącego Piotrowi ucznia pozostaje przedmiotem debaty.

1. Tradycyjna teoria głosi, że był to Apostoł Jan, ponieważ w 20:2.3.4.8 opisuje go podobna fraza. Inny możliwy związek zachodzi z 19:25, gdzie wymieniona jest matka Jana, która mogła być siostrą Marii, co mogło oznaczać, że był on Lewitą, czyli pochodził z rodziny kapłańskiej (zob. świadectwo Polikarpa).
2. Mógł to być miejscowy nieznan z imienia naśladowca, taki jak Nikodem czy Józef z Arymatei – o czym miałyby świadczyć ich związki z arcykapłanem i jego rodziną (zob. wersety 15-16).

▣ „Uczeń ten był znany arcykapłanowi” Jest to bardzo mocne określenie na „znajomość” i wydaje się oznaczać „bliskiego przyjaciela” (zob. Łk 2:44; 23:49). Jeśli był to Jan, może to odnosić się do jego zawodu rybaka, co mogło oznaczać, że jego rodzina regularnie dostarczała ryby do Jerozolimy.

18:17 „A służąca odźwierną rzekła do Piotra: «Czy może i ty jesteś jednym spośród uczniów tego człowieka?»” Ta forma gramatyczna, podobnie jak ta w w. 25, przewiduje odpowiedź przeczącą. Określenie Jezusa jako „tego człowieka” ukazuje pogardę zaangażowanych. Mogła o to zapytać z powodu (1) powiązania Piotra z Janem lub (2) galilejskiego akcentu Piotra.

▣ „Nie jestem” Piotr być może był gotów umrzeć za Jezusa, ale nie był gotów zgodnie z prawdą odpowiedzieć na pytanie służącej! W Ewangeliach synoptycznych trzykrotne zaparcie się Piotra przedstawione jest w jednej narracji, podczas gdy u Jana przerwane jest przesłuchaniem Jezusa przez Annasza (zob. w. 24).

Stwierdzenie „nie jestem” Piotra jest dokładnym przeciwieństwem „Ja jestem” Jezusa (zob. w. 5).

18:18 Historia ta opowiadana jest z żywymi szczegółami relacjonowanymi przez naocznego świadka wydarzeń. Zarówno werse 18, jak i 25 zawierają dwa PERYFRASTYCZNE CZASY NIEDOKONANE.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 18:19-24

¹⁹Arcykapłan więc zapytał Jezusa o Jego uczniów i o Jego naukę. ²⁰Jezus mu odpowiedział: «Ja przemawiałem jawnie przed światem. Uczylem zawsze w synagodze i w świątyni, gdzie się gromadzą wszyscy Żydzi. Potajemnie zaś nie uczyłem niczego. ²¹Dlaczego Mnie pytasz? Zapytaj tych, którzy słyszeli, co im mówiłem. Oto oni wiedzą, co powiedziałem». ²²Gdy to powiedział, jeden ze sług obok stojących spoliczkował Jezusa, mówiąc: «Tak odpowiadasz arcykapłanowi?» ²³Odrzekł mu Jezus: «Jeżeli źle powiedziałem, udowodnij, co było złego. A jeżeli dobrze, to dlaczego Mnie bijesz?» ²⁴Następnie Annasz wysłał Go związanego do arcykapłana Kajfasza.

18:19 „Arcykapłan więc zapytał Jezusa o Jego uczniów i o Jego naukę” Odnosi się to do Annasza, nie Kajfasza. To Annasz pociągał tu za sznurki. Jego rządy przypadły na lata 6-15 n.e. Jego bezpośrednim następcą był jego zięć, a następnie pięciu jego synów i wnuk. Annasz, który posiadał prawa handlowe na terenie Świątyni, prawdopodobnie nie mógł się doczekać, żeby przesłuchać Tego, który oczyścił świątynię (być może dwukrotnie). Interesujące jest, że Annasz interesuje się zarówno uczniami Jezusa, jak i Jego nauką.

18:20 Nie ma wątpliwości co do tego, że prawdą jest, że Jezus nauczał publicznie. Prawdą jest też jednak to, że wiele jego nauk było zakrytych przed ogółem słuchaczy (zob. Mk 4:10-12). Rzeczywisty problem polegał na duchowej ślepotcie po stronie Jego słuchaczy.

Słowa i metody nauczania Jezusa są odmiennie przedstawiane przez synoptyków i przez Jana. Synoptycy nie odnotowują wypowiedzi „Jam jest...”. Jezus naucza w przypowieściach; Jan nie relacjonuje przypowieści. Wydaje mi się, że te różnice można wyjaśnić tym, że synoptycy relacjonują publiczne nauczanie Jezusa, a Jan – prywatne.

18:21 „Dlaczego Mnie pytasz?” W w. 20 Jezus stwierdza publiczną naturę Swojej służby nauczycielskiej. Jezus wykazywał Annaszowi, że jego pytania były bezprawne w świetle prawa żydowskiego, a odpowiedzi na nie były powszechnie znane.

18:22 „jeden ze sług obok stojących spoliczkował Jezusa, mówiąc” Pierwotnie termin ten oznaczał „spoliczkować” lub „uderzyć kijem”, potem jednak jego znaczenie ustaliło się jako „spoliczkować otwartą ręką”. Jest to aluzja do Iz 50:6. Jezus odpowiada, że jeżeli uczynił coś złego, niech Go oskarży; a jeśli nie, dlaczego Go bije?

18:23 „Jeżeli... jeżeli” Są to dwa ZDANIA WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ którego prawdziwość zakładana jest z punktu widzenia autora lub dla jego celów literackich. Pierwsze z nich jest tutaj literackim sposobem zaakcentowania fałszywej rzeczywistości. Jezus wzywa Annasza do przedstawienia dowodów.

18:24 U synoptyków porządek tych procesów jest odwrócony.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 18:25-27

²⁵A Szymon Piotr stał i grzał się [przy ogniu]. Powiedzieli wówczas do niego: «Czy i ty nie jesteś jednym z Jego uczniów?» On zaprzeczył mówiąc: «Nie jestem». ²⁶Jeden ze sług arcykapłana, krewny tego, któremu Piotr odciął ucho, rzekł: «Czyż nie ciebie widziałem razem z Nim w ogrodzie?» ²⁷Piotr znowu zaprzeczył i natychmiast kogut zapiał.

18:26 „Jeden ze sług arcykapłana, krewny tego, któremu Piotr odciął ucho, rzekł” Cztery Ewangelie różnie relacjonują to, kto zadawał Piotrowi pytania:

1. U Marka pierwsze pytanie zadała służąca (Mk 14:69)
2. U Mateusza jest to inna służąca (zob. Mt 26:71)
3. W Łk 22:58 jest to mężczyzna
4. U Jana – sługa/niewolnik najwyższego kapłana

Z tła historycznego w oczywisty sposób wynika, że pytanie zostało zadane przy ogniu przez jedną osobę i podchwyczone przez innych (zob. w. 18).

▣ **„Czyż nie ciebie widziałem razem z Nim w ogrodzie”** W przeciwieństwie do dwóch pierwszych pytań w wersach 17 i 25 ta forma gramatyczna przewiduje odpowiedź twierdzącą.

18:27 „Piotr znowu zaprzeczył” Z Mk 14:71 i Mt 26:74 wiemy, że Piotr zaprzeczył zaklinając się i przysięgając.

▣ **„i natychmiast kogut zapiał”** Chronologia wydarzeń ze wszystkich czterech Ewangelii wskazuje na to, że było to pomiędzy 24:00 a 3:00 nad ranem. Żydzi nie pozwalali na trzymanie kur w obrębie murów Jerozolimy, musiał więc to być rzymski kogut.

Łk 22:61 podaje, że w tym momencie Jezus spojrział na Piotra. Zakłada się, że Annasz i Kajfasz mieszkali w tym samym domu i straż przeprowadzała Jezusa z przesłuchania u Annasza na przesłuchanie przed Kajfaszem i Sanhedrynem. Wtedy właśnie Jezus spojrział na Piotra. Wszystko to stanowi domysły, ponieważ nie posiadamy wystarczających informacji historycznych, aby z niezachwianą pewnością ustalić kolejność wydarzeń podczas tych nocnych przesłuchań.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 18:28-32

²⁸Od Kajfasza zaprowadzili Jezusa do pretorium. A było to wczesnym rankiem. Oni sami jednak nie weszli do pretorium, aby się nie skalać, lecz aby móc spożyć Paschę. ²⁹Dlatego Pilat wyszedł do nich

na zewnątrz i rzekł: «Jaką skargę wnosicie przeciwko temu człowiekowi?»³⁰W odpowiedzi rzekli do niego: «Gdyby to nie był złoczyńca, nie wydalibyśmy Go tobie». ³¹Piłat więc rzekł do nich: «Weźcie Go wy i osądźcie według swojego prawa!» Odpowiedzieli mu Żydzi: «Nam nie wolno nikogo zabić». ³²Tak miało się spełnić słowo Jezusa, w którym zapowiedział, jaką śmiercią miał umrzeć.

18:28

GPNT BP, BWP

„do pretorium”

BW

„na zamek”

PL

„do pałacu namiestnika”

Jest to łacińskie określenie oficjalnej rezydencji rzymskiego namiestnika kiedy przebywał w Jerozolimie. Mogła to być Twierdza Antonia, znajdująca się obok Świątyni, albo pałac Heroda Wielkiego.

TEMAT SPECJALNY: PRETORIANIE

Pierwotnie termin ten odnosił się do namiotu rzymskiego generała („*praetor*”), ale po epoce rzymskich podbojów zaczął być stosowany w sensie administracyjnym na określenie kwatery głównej lub rezydencji administracji politycznej/wojskowej (zob. Mt 27:27; J 18:28.33; 19:9; Dz 23:35; Fil 1:13).

Jednakże w rzymskim świecie I w. n.e. słowo to było stosowane do oficerów tworzących specjalną gwardię cesarską. Ta elitarna grupa żołnierzy została zapoczątkowana przez Augusta i skupiona w Rzymie przez Tyberiusza. Pretorianie

1. wszyscy posiadali ten sam stopień wojskowy – centuriona
2. otrzymywali podwójne wynagrodzenie
3. mieli szczególne przywileje
4. stali się tak potężni, że ich wybór Cesarza zawsze był respektowany.

Dopiero w czasach Konstantyna ta elitarna, posiadająca wielką władzę polityczną grupa została rozwiązana.

☐ „**było to wczesnym rankiem**” Z rzymskich zapisków wiemy, że rzymscy urzędnicy w Palestynie spotykali się na obradach sądowych o świcie. Wydaje się, że Sanhedryn zebrał się o świcie, żeby nadać pewne pozory wiarygodności i prawomocności nielegalnym nocnym procesom. Natychmiast zabrali Jezusa do Piłata.

☐ „**Oni sami jednak nie weszli do pretorium, aby się nie skalać**” Gdyby weszli do mieszkania poganina, skalali by się i nie mogliby spożyć posiłku paschalnego. To ironiczne, że byli tak drażliwi w kwestiach ceremonialnych, ale nie mieli skrupułów, aby bezprawnie pozbawić człowieka życia.

Werset ten jest powodem kontrowersji dotyczącej pozornej niespójności historycznej pomiędzy Ewangelią synoptycznymi, które twierdzą, że Jezus zjadł posiłek paschalny ze Swoimi uczniami (zob. Mt 26:17; Mk 14:12; Łk 22:1), a Ewangelią Jana, która twierdzi, że miało to miejsce dzień wcześniej (czwartek), w Dzień Przygotowania tradycyjnej uczyty paschalnej. Renomowany rzymskokatolicki uczyony zajmujący się Janem, Raymond Brown, zawarł w Jerome Bible Commentary [Komentarzu biblijnym Hieronima] następujące spostrzeżenia:

„Jeśli kronika wydarzeń relacjonowanych w tradycji Syn ma być konsekwentnie preferowana ponad tradycję Jn z punktu widzenia ‘historyczności’, poniższy fragment – relacja świadka, który z pewnością znał tradycję Syn – przedstawia pewne nierozwiązalne trudności. Jeśli z kolei uznamy, że świadectwo naocznego świadka na podstawie którego ukształtowała się tradycja Jn jest często bliższa faktycznym wydarzeniom niż schematyczny zarys tradycji Syn, fragment ten staje się bardziej zrozumiały.” (s. 458)

Istnieje także możliwość dwóch różnych dni, w których świętowano Paschę – czwartek i piątek. Dodatkowym problemem jest fakt, że termin „Pascha” może być stosowany zarówno do jednodniowego, jak i ośmiodniowego święta (Pascha połączona ze Świętem Przaśników, zob. Wj 12).

☐ „**móc spożyć Paschę**” Dokładna data Ostatniej Wieczerzy wciąż nastęrcza trudności. Ewangelie synoptyczne wydają się sugerować że był to posiłek paschalny, ale Jan stwierdza, że był to dzień przed oficjalnym posiłkiem paschalnym (zob. J 19:14 i ten werset).

Odpowiedzią może być fakt, że:

1. termin „Pascha” może odnosić się do tygodnia, posiłku lub szczególnego szabat

2. niektóre separatystyczne grupy żydowskie (np. Esseńczycy) przestrzegają kalendarza księżycowego z międzytestamentalnej Księgi Jubileuszy.
3. Janowe „dwuznaczniki” przedstawiają Jezusa jako baranka paschalnego (1:29), który był zabijany dzień przed Paschą.

18:29 Bóg posłużył się osobowością Piłata w bardzo podobny sposób do tego, w który posłużył się osobowością faraona w Księdze Wyjścia. Poncjusz Piłat został ustanowiony prokuratorem Judei w 26 r. n.e. przez Cesarza Tyberiusza. Zastąpił Waleriusza Gratusa (który pozbawił Annasza stanowiska najwyższego kapłana). Piłat był piątym rzymskim prokuratorem. Zarządzał królestwem Archelaosa (syna Heroda Wielkiego), na które składała się Samaria, Judea, Gaza i Morze Martwe. Większość znanych nam informacji na temat Piłata pochodzi z pism Józefa Flawiusza.

TEMAT SPECJALNY: PONCJUSZ PIŁAT

I. Człowiek

- A. Nieznana data i miejsce urodzenia
- B. Ekwita (wyższa klasa średnia w rzymskim społeczeństwie)
- C. Żonaty, brak informacji na temat potomstwa
- D. Wcześniejsze stanowiska w administracji (których musiało być kilka) nieznane

II. Jego osobowość

- A. Dwa różne spojrzenia
 1. Filon (*Legatio ad Gaium*, 299-305) i Józef Flawiusz (*Starożytności* 18.3.1 i *Wojna żydowska* 2.9.2-4) przedstawiają go jako okrutnego i bezwzględnego dyktatora.
 2. NT (Ewangelie, Dzieje Apostolskie) opisuje słabego, łatwego do zmanipulowania rzymskiego prokuratora.
- B. W książce *Jesus and the Rise of Early Christianity [Jezus i powstanie wczesnego chrześcijaństwa]* (s. 143-148) Paul Barnett podaje wiarygodne wyjaśnienie tych dwóch punktów widzenia.
 1. Piłat nie został ustanowiony prokuratorem w 26 r. n.e. za Cesarza Tyberiusza, który był prożydowski (zob. Filon, *Legatio ad Gaium*, 160-161) za radą Sejana, jego antyżydowskiego głównego doradcy.
 2. Tyberiusz stracił władzę polityczną na rzecz Lucjusza Aeliusza Sejana, jego pretoriańskiego prefekta, który zyskał rzeczywistą władzę. Nienawidził on Żydów (Filon, *Legatio ad Gaium*, 159-160).
 3. Piłat był protegowanym Sejana i próbował wyrzucić na nim wrażenie:
 - a. wnosząc do Jerozolimy rzymskie sztandary (26 r. n.e.), czego nie czynili inni prokuratorzy;
 - b. wybijając monety (29-31 r. n.e.) z rzymskimi symbolami religijnymi. Józef Flawiusz twierdzi, że celowo starał się obalić żydowskie prawa i zwyczaje (zob. *Starożytności* 18.4.1-2);
 - c. biorąc pieniądze ze skarbca świątynnego na budowę akweduktu w Jerozolimie (zob. Józef Flawiusz, *Starożytności* 18.3.2; *Wojna żydowska* 2.9.3);
 - d. zabijając pewnych Galilejczyków podczas składania ofiary paschalnej w Jerozolimie;
 - e. wnosząc do Jerozolimy rzymskie tarcze w 31 r. n.e. Syn Heroda Wielkiego apelował do niego o ich usunięcie, Piłat jednak tego nie uczynił, napisał więc do Tyberiusza, który zażądał, aby przenieść je z powrotem do Cezarei Nadmorskiej (zob. Filon, *Legatio ad Gaium*, 299-305).
 - f. zabijając na Górze Gerizim wielu Samarytan (36/37 r. n.e.), którzy szukali tam świętych przedmiotów swojej religii, które zaginęły. Spowodowało to usunięcie Piłata ze stanowiska przez jego lokalnego zwierzchnika (Witeliusza, prefekta Syrii) i odesłanie go do Rzymu (zob. Józef Flawiusz, *Starożytności* 18.4.1-2).
 4. Sejana stracono w 31 r. n.e. i przywrócono Tyberiuszowi pełną władzę polityczną; z czego wnioskować można, że Piłat dokonał rzeczy opisanych w punktach od a do d w celu zdobycia zaufania Sejana; punkty e i f mogły być próbami zdobycia zaufania Tyberiusza, które odniosły skutek przeciwny do zamierzonego.

5. Oczywiście jest, że kiedy do władzy powrócił prozydowski cesarz, który wysłał oficjalny list do prokuratorów, aby łagodnie traktowali Żydów (zob. Filon, *Legatio ad Gaium*, 160-161), żydowscy przywódcy w Jerozolimie wykorzystali polityczną słabość Piłata wobec Tyberiusza i zmanipulowali go, aby ukrzyżować Jezusa. Teoria Barnetta w przekonujący sposób łączy te dwa odmienne spojrzenia na Piłata.

III. Jego los

- A. Został odwołany i przybył do Rzymu tuż po śmierci Tyberiusza (37 r. n.e.)
- B. Nie został ponownie wybrany na prokuratora.
- C. Jego dalsze losy są nieznane. Powstało na ten temat wiele teorii, ale brakuje pewnych faktów.

18:30 „Gdyby to nie był złoczyńca, nie wydalibyśmy Go tobie” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ, zwane często „sprzecznym ze stanem faktycznym”. Jezus nie był złoczyńcą. Była to sarkastyczna uwaga skierowana do Piłata, który odmówił angażowania się w drobiazgowy religijny zarzut Żydów.

Występujący tu CZASOWNIK „wydawać” to ten sam, którego Jan użył dla opisu Judasza zdradzającego Jezusa (zob. 6:64.71; 12:4; 13:2.11.21; 18:2.5). Dosłownie termin ten oznacza „oddać w ręce władzy” lub „przekazać tradycję”. Znaczenie tego określenia w związku z Judaszem zostało zintensyfikowane przez tłumaczy.

18:31 „Nam nie wolno nikogo zabić” Przywódcy żydowscy potępili Jezusa za bluźnierstwo, wykorzystali jednak zarzut powstania, aby doprowadzić do Jego egzekucji przez Rzymian. Dla przywódców żydowskich było bardzo istotne, żeby Jezus został ukrzyżowany, z powodu Pwt 21:23 (tj. ukrzyżowanie było pojmowane przez rabinów w I w. n.e. jako bycie przeklętym przez Boga). Zostało to przepowiedziane przez Jezusa – zob. w. 32; 3:14; 8:28; 12:32.33 i Gal 3:13.

18:32 „w którym zapowiedział, jaką śmiercią miał umrzeć” Dlaczego przywódcy żydowscy chcieli, żeby Jezus został ukrzyżowany? Z Dz 7 jasno wynika, że za bluźnierstwo karano natychmiastowym ukamienowaniem. Być może wiąże się to ze starotestamentowym Bożym przekleństwem z Pwt 21:22-23. Pierwotnie odnosiło się to do publicznego nabicia na pal po śmierci, ale ówczesni rabini interpretowali ten werseł w świetle rzymskiego ukrzyżowania. Chcieli żeby Jezus, pretendent do tytułu Mesjasza, został przeklęty przez Boga. Taki był Boży plan odkupienia upadłej ludzkości. Jezus, Baranek Boży (zob. 1:29), ofiarował Siebie zamiast nas (zob. Iz 53; 2 Kor 5:21). Jezus stał się za nas „przekleństwem” (zob. Gal 3:13).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 18:33-38a

³³Wtedy powtórnie wszedł Piłat do pretorium, a przywoławszy Jezusa rzekł do Niego: «Czy Ty jesteś Królem Żydowskim?» ³⁴Jezus odpowiedział: «Czy to mówisz od siebie, czy też inni powiedzieli ci o Mnie?» ³⁵Piłat odparł: «Czy ja jestem Żydem? Naród Twój i arcykapłani wydali mi Ciebie. Coś uczynił?» ³⁶Odpowiedział Jezus: «Królestwo moje nie jest z tego świata. Gdyby królestwo moje było z tego świata, słudzy moi bili by się, abym nie został wydany Żydom. Teraz zaś królestwo moje nie jest stąd». ³⁷Piłat zatem powiedział do Niego: «A więc jesteś królem?» Odpowiedział Jezus: «Tak, jestem królem. Ja się na to narodziłem i na to przyszedłem na świat, aby dać świadectwo prawdzie. Każdy, kto jest z prawdy, słucha mojego głosu». ^{38a}Rzekł do Niego Piłat: «Cóż to jest prawda?»

18:33 „pretorium” Zobacz Temat specjalny w 18:28.

▣ „Czy Ty jesteś Królem Żydowskim” Jezusa oskarżono o zdradę stanu (zob. Mt 27:11; Mk 15:2; Łk 23:2 i J 19:3.12.15.19-22).

18:34 „Jezus odpowiedział: «Czy to mówisz od siebie, czy też inni powiedzieli ci o Mnie?»” Gdyby Piłat zadał to pytanie w odniesieniu do politycznego królestwa, Jezus by zaprzeczył. Jeśli zasugerowali to Żydzi, miało związek z Jego byciem Mesjaszem i Jezus by potwierdził. Jasne jest, że Piłat nie był gotów do omawiania zawiłości żydowskiej myśli religijnej (zob. w. 35).

18:35 Pierwsze pytanie przewiduje odpowiedź przeczącą. Piłat wyraża swoją pogardę dla religii żydowskiej.

18:36 „Gdyby królestwo moje było z tego świata, słudzy moi biliby się” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ, zwane „sprzecznym ze stanem faktycznym”. Powinno się je rozumieć następująco: „Gdyby królestwo moje było z tego świata – a nie jest – słudzy moi biliby się – a tego nie robią”. Fraza „słudzy moi” może odnosić się do (1) uczniów lub (2) aniołów (zob. Mt 26:53).

18:37 „Pilate zatem powiedział do Niego: «A więc jesteś królem?»” Była to skrajna ironia na ustach człowieka, który był symbolem ziemskiej władzy (tj. Rzymu), w konfrontacji z Jezusem i Jego królestwem duchowym. To pytanie przewiduje odpowiedź twierdzącą.

▣ **„Tak, jestem królem. Ja się na to narodziłem i na to przyszedłem na świat”** Pierwsza fraza następcza sporych trudności w tłumaczeniu, ponieważ jest niejasna. Jest to potwierdzenie z zastrzeżeniami (zob. Mt 27:11; Mk 15:2; Łk 23:3). Jezus wiedział, kim był (dwa CZASOWNIKI w CZASIE DOKONANYM) i po co przyszedł (zob. J 13:1.3; Mk 10:45; Łk 2:49; Mt16:22ff). Pilate by tego nie rozumiał!

▣ **„Ja się na to narodziłem”** Jezus mówi tu o Jego zadaniu objawienia Ojca (tj. „aby dać świadectwo prawdzie”). Zasadniczo są trzy powody, dla których Jezus przyszedł:

1. aby całkowicie i w pełni objawić charakter i zamysł Boga (zob. 1:18; 3:32)
2. aby umrzeć jako niewinny Baranek Boży i zgładzić grzech świata (zob. 1:29)
3. aby dać wierzącym przykład życia i chwalenia Boga

▣ **„Każdy, kto jest z prawdy, słucha mojego głosu”** Określenia takie jak „każdy”, „wszyscy”, „ktokolwiek” zawsze głęboko mnie poruszają. To niesamowite! W Chrystusie JHWH wypełnia Rdz 3:15. Jezus odnawia Boży obraz zniekształcony przez upadek. Bliska, osobista więź staje się znowu możliwa! Wspólnota jest przywrócona (dokonana eschatologia).

Tylko ci, którzy mają duchowe oczy i uszy (tj. 10:3.16.27; 18:37) mogą zrozumieć prawdę (zob. Mt 11:15; 13:9.16.43; Mk 4:9.23; Łk 8:8; 10:23.24; 14:35; Ap 2:7.11.17.29; 3:6.13.22). Jezus jest prawdą (14:6)! Kiedy On mówi, Jego naśladowcy słuchają (zob. 10:1-5). U Jana „widzenie” lub „słyszenie” prawdy jest teologicznie równoznaczne z przyjęciem „życia wiecznego”.

18:38 „Rzekł do Niego Pilate: «Cóż to jest prawda?»” Pilate zadał to pytanie, ale widocznie wyszedł zanim otrzymał odpowiedź. Pilate chciał się upewnić, że Jezus nie stanowił zagrożenia dla władz rzymskich. Uczynił to. Następnie próbował uwolnić Jezusa w ramach żydowskiego zwyczaju tamtych czasów w okresie paschalnym (zob. w. 39; Mt 27:15). Jan pisze – tak jak Łukasz – aby pokazać, że chrześcijaństwo nie było zagrożeniem dla Imperium Rzymskiego (tj. 18:38b; 19:4; Łk 23:4.14.22).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 18:38b-40

^{38b}To powiedziawszy wyszedł powtórnie do Żydów i rzekł do nich: «Ja nie znajduję w Nim żadnej winy. ³⁹Jest zaś u was zwyczaj, że na Paschę uwalniam wam jednego [więźnia]. Czy zatem chcecie, abym wam uwolnił Króla Żydowskiego?» ⁴⁰Oni zaś powtórnie zawołali: «Nie tego, lecz Barabasa!» A Barabasz był zbrodniarzem.

18:39 „Jest zaś u was zwyczaj” Jest on objaśniony w Mt 27:15 i Łk 23:17 (nie wspominają jednak o nim inne dokumenty historyczne poza NT).

18:40 „Oni zaś powtórnie zawołali: «Nie tego, lecz Barabasa!»” Ironiczne jest, że Barabasz był najwyraźniej członkiem stronnictwa zelotów, co oznacza, że winny był tego samego przestępstwa, za które został skazany Jezus (zob. Mk 15:7; Łk 23:19.25). Tłum najwidoczniej zgromadził się tam i czekał, żeby wesprzeć swojego miejscowego bohatera ludowego. Przywódcy żydowscy po prostu wykorzystali tę okazję, żeby upewnić się, że Jezus zostanie skazany (zob. Mk 15:11).

Ironiczne jest także to, że imię „Barabasz” oznacza „syn ojca”. Jan posługuje się grą słów w całej swojej Ewangelii. Tłum domagał się uwolnienia „syna ojca” zamiast „Syna Ojca”. Zapadła zupełna ciemność!

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Dlaczego Jezus udał się w miejsce, o którym wiedział, że Judasz może Go tam znaleźć?
2. Dlaczego Jan pomija agonię Jezusa w Ogrójcu?
3. Dlaczego Sanhedryn przyprowadził Jezusa do Piłata?
4. Dlaczego porządek rozgrywających się wydarzeń jest inny u Jana niż u synoptyków?
5. Dlaczego Jan przedstawia Piłata jako tego, który próbował uwolnić Jezusa?

ROZDZIAŁ 19 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
„Oto Człowiek”	Piłat wydaje Jezusa Żydom	19:1-16	Biczowanie i wyszydzenie Jezusa	19:1-5
19:1-7	19:1-15	Ukrzyżowanie Jezusa króla	19:1-7	19:6-15
19:8-12	Ukrzyżowanie Jezusa	19:17-24	Wyrok śmierci	Ukrzyżowanie Jezusa
Wyrok	19:16-27	Śmierć Jezusa	19:8-16a	19:16-22
19:13-16a	Śmierć Jezusa	19:25-37	Droga krzyżowa i ukrzyżowanie	19:23-24
Droga krzyżowa i ukrzyżowanie	19:28-30	Złożenie Jezusa do grobu	19:16b-27	19:25-27
19:16b-22 19:23-24	Pogrzeb Jezusa 19:31-42	19:38-42	Śmierć Jezusa 19:28-30	Wykonało się! 19:28-30
Testament z krzyża			Przebicie boku Jezusa	Okoliczności śmierci Jezusa
19:25-27			19:31-37	19:31-37
Śmierć			Złożenie Jezusa do grobu	Pogrzeb Jezusa
19:28-30 19:31-37			19:38-42	19:38-42
Pogrzeb Jezusa				
19:38-42				

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 19:1-7

¹Wówczas Piłat wziął Jezusa i kazał Go ubiczować. ²A żołnierze upłótszy koronę z cierni, włożyli Mu ją na głowę i okryli Go płaszczem purpurowym. ³Potem podchodzili do Niego i mówili: «Witaj, Królu Żydowski!» I policzkowali Go. ⁴A Piłat ponownie wyszedł na zewnątrz i przemówił do nich: «Oto wyprowadzam Go do was na zewnątrz, abyście poznali, że ja nie znajduję w Nim żadnej winy». ⁵Jezus więc wyszedł na zewnątrz, w koronie cierniowej i płaszczu purpurowym. Piłat rzekł do nich: «Oto Człowiek». ⁶Gdy Go ujrzeli arcykapłani i słudzy, zawołali: «Ukrzyżuj! Ukrzyżuj!» Rzekł do nich Piłat: «Weźcie Go i sami ukrzyżujcie! Ja bowiem nie znajduję w Nim winy». ⁷Odpowiedzieli mu Żydzi: «My mamy Prawo, a według Prawa powinien On umrzeć, bo sam siebie uczynił Synem Bożym».

19:1 „Piłat wziął Jezusa i kazał Go ubiczować” Kolejność wydarzeń i ilość ubiczowań jest niepewna. Wszyscy więźniowie, którzy skazani byli na ukrzyżowanie, byli biczowani. Było to tak brutalne doświadczenie, że wielu ludzi umierało w trakcie biczowania. W tym kontekście jednak wydaje się, że Piłat ubiczował Jezusa, aby zyskać dla Niego współczucie i Go uwolnić (zob. Łk 23:16.22; J 19:12). Może to być prorocze wypełnienie Iz 53:5.

Rzymskie biczowanie było straszliwie bolesną, brutalną karą zarezerwowaną dla nie-Rzymian. Do bicia pochylonej osoby z rękami przywiązanymi do niskiego palika używano bicza ze skórzanych pasków z przywiązanymi na końcach kawałkami kości lub metalu. Ilość razów nie była ustalona. Biczowania regularnie miały miejsce przed ukrzyżowaniami (zob. Liwiusz XXXIII:36).

Ewangelie używają różnych słów na opisanie bicia Jezusa przez Rzymian:

1. Mt 27:26; Mk 15:15 – *fragelloō*, ubiczować lub wychłostać
2. Łuk 23:22.16.22 – *paideuō*, pierwotnie słowo opisujące karcenie dzieci (zob. Heb 12:6-7. 10), ale tutaj, tak jak w 2 Kor 6:9, o biciu
3. Jan 19:1 – *mastigoō*, pierwotnie nazwa bicza, Mt 10:17; 20:19; 23:34; Dz 22:24-25; Heb 11:36

Mogą one wszystkie być synonimami lub mogą wskazywać na dwa pobicia:

- a. mniejsze przez Piłata
- b. chłosta przed ukrzyżowaniem

19:2 „żołnierze upłótszy koronę z cierni, włożyli Mu ją na głowę” Była to tortura w której ciernie wbijały się w skroń Jezusa. Możliwe jednak także, że miała to być wspaniała korona z liści palmowych, za pomocą której Rzymianie wyśmiewali Jezusa jako króla (zob. Mt 27:27-31; Mk 15:15-20).

Grecki termin „korona” (*stefanos*) odnosił się do wieńca lub lauru zwycięstwa noszonego przez Cesarza.

▣ **„okryli Go płaszczem purpurowym”** Purpura (*porfyros*) była oznaką królewskiego rodu. Purpurowy barwnik był bardzo kosztowny. Pozyskiwano go ze skorup mięczaków. Szkarłat był kolorem szat rzymskich oficerów (Mk 15:17.20). Barwnik szkarłatny wytwarzany był ze skorupki owada żyjącego na dębach. Szata ta miała nawiązywać do królewskiego płaszcza z purpury, ale w rzeczywistości był to wyblakły szkarłatny płaszcz rzymskiego oficera (zob. Mt 27:28).

19:3**GPNT****„i przychodzili do niego i mówili”****BP****„podchodzili do Niego i mówili”****BW****„A podchodząc do niego, mówili”****BWP****„Potem podchodzili do Niego i wołali”****PL****„Następnie podchodzili do Niego z drwinami”**

CZASOWNIKI te występują w CZASIE NIEDOKONANYM. Najwyraźniej żołnierze robili tak jeden po drugim. Drwiny te wypływały bardziej z ogólnej pogardy dla Żydów niż w szczególności wobec Jezusa. Być może Piłat chciał, aby tak było, żeby wzbudzić w tłumie współczucie dla Jezusa, ale tak się nie stało.

Po raz kolejny u Jana prorockie wypowiedzi wkładane są w usta przeciwników. Żołnierze powiedzieli więcej, niż im się wydawało.

▣ **„I policzkowali Go”** Pierwotnie słowo to oznaczało „bić różgami”, ale jego znaczenie przesunęło się w kierunku „policzkowania otwartą ręką”. Mogły to być drwiące gesty pozdrowienia dla króla raczej niż brutalne bicie po twarzy.

19:4

GPNT	„żadnej przyczyny (do kary) (nie) znajduję w nim”
BP	„nie stwierdziłem żadnej Jego winy”
BW	„w nim żadnej winy nie znajduję”
BWP	„ja nie znajduję w Nim żadnej winy”
PL	„nie znajduję w Nim żadnej winy”

Jednym z celów Jana było pokazanie, że chrześcijaństwo nie stanowi zagrożenia dla władzy rzymskiej ani jej urzędników. Jan odnotowuje, że Piłat kilkakrotnie usiłował uwolnić Jezusa (zob. 18:38; 19:6; Łk 23:4.14.22).

19:5

GPNT, BP	„Oto człowiek.”
BW, PL	„Oto człowiek!”
BWP	„Oto Człowiek!”

Frazę tę rozumiano na kilka różnych sposobów:

1. Jezus przebrany za króla
2. Jezus pobity dla wzbudzenia współczucia
3. Aluzja do Zach 6:12 (mesjański referent: „Odrośl”)
4. Późniejsza afirmacja człowieczeństwa Jezusa (tj. odparcie gnostycyzmu z czasów Jana)
5. Związane z aramejskim terminem „syn człowieczy”, *bar naszā* (inny zawołany mesjański referent)

19:6 „zawołali: «Ukrzyżuj! Ukrzyżuj!» Powodem, dla którego przywódcy żydowski chcieli, żeby Jezus został ukrzyżowany, było urzędowym potwierdzeniem przekleństwa z Pwt 21:23. Jest to jeden z powodów, dla których Paweł prawdopodobnie miał tak wielkie wątpliwości dotyczące tego, czy Jezus z Nazaretu był Bożym Mesjaszem. Jednak z Gal 3:13 dowiadujemy się, że Jezus poniósł na krzyżu nasze przekleństwo (zob. Kol 2:14).

☐ „nie znajduję w Nim winy” Piłat powtarza to trzykrotnie (zob. 18:38; 19:4).

19:7 „powinien On umrzeć, bo sam siebie uczynił Synem Bożym” Jezus rzeczywiście twierdził, że jest jedno z Bogiem i że jest Jego Synem. Żydzi którzy słyszeli Jego wypowiedzi i zrozumieli ich zamysł nie mieli wątpliwości co do tego, że Jezus twierdził, że jest Bogiem (zob. 5:18; 8:53-59; 10:33). Rzeczywistym zarzutem wobec Jezusa było bluźnierstwo (zob. Mt 9:3; 26:65; Mk 2:7; 14:64; Łk 5:21; J 10:33.36). Zarzut o bluźnierstwo karany był ukamienowaniem (zob. Kpł 24:16). Jeśli Jezus nie jest wcielonym, preegzystującym Bogiem, powinien zostać ukamienowany!

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 19:8-12
--

<p>⁸Gdy Piłat usłyszał te słowa, uląkł się jeszcze bardziej. ⁹Wszedł znów do pretorium i zapytał Jezusa: «Skąd Ty jesteś?» Jezus jednak nie dał mu odpowiedzi. ¹⁰Rzekł więc Piłat do Niego: «Nie chcesz mówić ze mną? Czy nie wiesz, że mam władzę uwolnić Ciebie i mam władzę Ciebie ukrzyżować?» ¹¹Jezus odpowiedział: «Nie miałbyś żadnej władzy nade Mną, gdyby ci jej nie dano z góry. Dlatego większy grzech ma ten, który Mnie wydał tobie». ¹²Odtąd Piłat usiłował Go uwolnić. Żydzi jednak zawołali: «Jeżeli Go uwolnisz, nie jesteś przyjacielem Cezara. Każdy, kto się czyni królem, sprzeciwia się Cezarowi».</p>
--

19:8 „Gdy Piłat usłyszał te słowa, uląkł się jeszcze bardziej” Żona Piłata ostrzegła Go już przed Jezusem (zob. Mt 27:19), a teraz przywódcy żydowski twierdzą, że Jezus czyni się Synem Bożym. Piłat, jako człowiek przesądny, przestraszył się. Bogowie panteonu rzymskiego i greckiego często odwiedzali ziemię w ludzkiej postaci.

19:9

GPNT	„Skąd jesteś ty”
BP, BWP	„Skąd Ty jesteś”
BW, PL	„Skąd jesteś”

Piłat nie pyta o rodzinne miasto Jezusa, tylko o Jego pochodzenie. Zaczyna on zdawać sobie sprawę ze znaczenia stojącej przed nim osoby. Z powodu słów Piłata w 18:38 Jezus wiedział, że nie interesuje go prawda, tylko polityczne korzyści, więc mu nie odpowiedział.

Piłat dołącza do dużego grona ludzi, którzy dziwią się Jezusowi, ale nie rozumieją, skąd pochodzi (zob. 4:12; 6:42; 7:27-28.41-42; 8:14; 9:29-30). Jest to część janowego pionowego dualizmu. Jezus jest z wysokości i nikt na niskości nie może Go poznać/zrozumieć/zobaczyć/usłyszeć, jeśli nie pociągnie go Ojciec (tj. 6:44.65; 10:29).

▣ „**Jezus jednak nie dał mu odpowiedzi**” Piłat musiał przypomnieć sobie odpowiedź Jezusa z 18:37! Niektórzy widzą tu wypełnienie Iz 53:7.

19:10 „i mam władzę Ciebie ukrzyżować” Piłat twierdzi, że ma polityczną władzę nad życiem i śmiercią, jednak w obliczu podburzonego tłumu poddaje to prawo jego woli. Gramatycznie pytanie Piłata przewiduje odpowiedź twierdzącą.

19:11 „Nie miałbyś żadnej władzy nade Mną, gdyby ci jej nie dano z góry” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ, zwane „sprzecznym ze stanem faktycznym”. Jezus nie bał się Piłata. Wiedział, kim jest i po co przyszedł! Biblia twierdzi, że Bóg stoi za wszelką ludzką władzą (zob. Rz 13:1-7).

▣ „**większy grzech ma ten, który Mnie wydał tobie**” Na pierwszy rzut oka wydaje się, że jest tu mowa o Judaszu Iskariocie (zob. 6:64.71; 13:11), ale większość komentatorów jest zgodna co do tego, że chodzi o Kajfasza, który oficjalnie przekazał Jezusa Rzymianom. Frazę tę można też rozumieć kolektywnie w odniesieniu do (1) bezprawnych przywódców żydowskich lub (2) narodu żydowskiego jako całości (zob. Mt. 21:33-46; Mk 12:1-12; Łk 20:9-19; Rz 9-11).

19:12 „Piłat usiłował Go uwolnić” Jest to CZAS NIEDOKONANY, oznaczający czynność powtarzającą się w przeszłości. Próbował kilka razy.

▣ „**Jeżeli Go uwolnisz, nie jesteś przyjacielem Cezara**” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Przywódcy żydowscy zagrozili, że doniosą na Piłata do jego przełożonych w Rzymie, jeśli nie spełni ich żądań i nie skaże Jezusa na śmierć. Fraza „przyjaciel Cezara” była idiomem oznaczającym honorowy tytuł nadawany przez Cesarza Rzymu (począwszy od Augusta lub Wespazjana).

Tytuł „cezar” oznaczał Imperatora Rzymu. Pochodzi od Juliusza Cezara i został przyjęty przez Augusta.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 19:13-16

¹³Gdy więc Piłat usłyszał te słowa, wyprowadził Jezusa na zewnątrz i zasiadł na trybunale, na miejscu zwanym Lithostrotos, po hebrajsku Gabbata. ¹⁴Był to dzień Przygotowania Paschy, około godziny szóstej. I rzekł do Żydów: «Oto król wasz!» ¹⁵A oni krzyczeli: «Precz! Precz! Ukrzyżuj Go!» Piłat rzekł do nich: «Czyż króla waszego mam ukrzyżować?» Odpowiedzieli arcykapłani: «Poza Cezarem nie mamy króla». ¹⁶Wtedy więc wydał Go im, aby Go ukrzyżowano. Zabrali zatem Jezusa.

19:13 „Gdy więc Piłat usłyszał te słowa, wyprowadził Jezusa na zewnątrz i zasiadł na trybunale” Z tekstu nie wynika jasno, kto zasiadł na trybunale. Niektóre tłumaczenia (np. Williams i Goodspeed) podają, że to sam Jezus został tam umieszczony w ramach drwin z króla żydowskiego. Kontekst jednak zakłada, że był to Piłat, który miał wydać wyrok.

▣

GPNT „zwanym Litostrotos* (*Kamienny Bruk), po hebrajsku zaś Gabbata”

BP „zwanym Lithostrotos, a po hebrajsku Gabbatha”

BW „zwanym Kamienny Bruk, a po hebrajsku Gabbata”

BWP „zwanym Litostrotos, po hebrajsku Gabbata”

PL „zwanym Litostratos¹ (¹Lub: zwanym Kamienny Bruk), a po hebrajsku Gabbata”

Posługiwanie się przez Jana hebrajskimi/aramejskimi słowami wraz z ich definicjami świadczy o tym, że docelowymi odbiorcami jego Ewangelii byli poganie (zob. w. 17). Ten brukowany plac był miejscem

wydawania prawnych wyroków przez Rzymian. Aramejskie określenie *Gabbata* oznacza „wyniesione kamienie” lub „wywyższone miejsce”.

19:14 „Był to dzień Przygotowania Paschy” Pomiędzy porządkiem wydarzeń przedstawianym przez Jana a tym opisywanym przez synoptyków zachodzi jasna niespójność. U synoptyków Jezus zjadł posiłek paschalny ze swoimi uczniami przed swoim aresztowaniem (zob. Mk 15:42), ale u Jana miał on miejsce w Dniu Przygotowania, przed świętem. Zob. komentarz do 18:28.

▣ **„około godziny szóstej”** Chronologia wydarzeń w trakcie procesu Jezusa przed Piłatem i Jego ukrzyżowania jest następująca:

	<u>Mateusz</u>	<u>Marek</u>	<u>Łukasz</u>	<u>Jan</u>
Werdykt Piłata				szósta godzina 19:14
Ukrzyżowanie		trzecia godzina 15:25		
Zapadła ciemność	od godziny szóstej do godziny dziewiątej 27:45	od godziny szóstej do godziny dziewiątej 15:33	od godziny szóstej do godziny dziewiątej 23:44	
Jezus zawołał	dziewiąta godzina 27:46	dziewiąta godzina 15:34		

Przy porównywaniu tych dwóch oznaczeń czasowych rodzą się dwie możliwości interpretacji:

1. są takie same. Jan posługuje się czasem rzymskim, liczącym od 12:00 w południe (zob. Gleason L. Archer, *Encyclopedia of Bible Difficulties* [Encyklopedia trudności biblijnych], s. 364), a synoptycy używają czasu żydowskiego, liczonego od 6:00 rano.
2. Jan twierdzi, że ukrzyżowanie Jezusa nastąpiło później, co stanowi kolejny przykład różnic pomiędzy jego Ewangelią a Ewangelią synoptycznymi.

Z J 1:39 i 4:6 wynika, że Jan posługiwał się czasem żydowskim, a nie rzymskim (zob. M. R. Vincent, *Word Studies* [Studia nad słowami], tom 1, s. 403).

Oznaczenia czasowe mogą być symboliczne we wszystkich Ewangeliach, ponieważ odnoszą się do:

1. pory składania codziennych ofiar w Świątyni (9:00 i 15:00, zob. Dz 2:15; 3:1)
2. tradycyjnie baranek paschalny był zabijany tuż po południu czternastego dnia miesiąca nisan.

Biblia, jako starożytna wschodnia księga, nie skupia się na chronologii w takim stopniu jak współczesne zachodnie relacje historyczne.

▣ **„Oto król wasz”** Ponieważ werset 5 może być aluzją do Zach 6:12, fraza ta nawiązywać może do Zach 9:9 (zob. F. F. Bruce, *Answers to Questions* [Odpowiedzi na pytania], s. 72).

19:14 Pierwsze zdanie stanowi kolejny komentarz redakcyjny.

19:15 „Precz! Precz! Ukrzyżuj Go!” Fraza ta zawiera trzy AORYSTY TRYBU ROZKAZUJĄCEGO STRONY CZYNNEJ. Rdzeń słowa „ukrzyżować” oznaczał „wznosić” albo „wynosić”; może to być jeden z janowych dwuznaczników (zob. 3:14; 8:28; 12:32).

▣ **„Odpowiedzieli arcykapłani: «Poza Cezarem nie mamy króla»”** Zawarta tu ironia jest zdumiewająca. Ci przywódcy żydowscy byli winni bluźnierstwa, które zarzucali Jezusowi. W ST tylko Bóg jest Królem Swojego ludu (zob. 1 Sam 8).

19:16 „im” W Mt 27:26-27 i Mk 15:15-16 ZAIMEK odnosi się do rzymskich żołnierzy. U Jana można wywnioskować, że Piłat wydał Jezusa woli żydowskich przywódców i tłumu.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 19:17-22

¹⁷A On sam dźwigając krzyż wyszedł na miejsce zwane Miejscem Czaszki, które po hebrajsku nazywa się Golgota. ¹⁸Tam Go ukrzyżowano, a z Nim dwóch innych, z jednej i drugiej strony, pośrodku

zaś Jezusa. ¹⁹Wypisał też Pilat tytuł winy i kazał go umieścić na krzyżu. A było napisane: «Jezus Nazarejczyk, Król Żydowski». ²⁰Ten napis czytało wielu Żydów, ponieważ miejsce, gdzie ukrzyżowano Jezusa, było blisko miasta. A było napisane w języku hebrajskim, łacińskim i greckim. ²¹Arcykapłani żydowscy mówili do Pilata: «Nie pisz: Król Żydowski, ale że On powiedział: Jestem Królem Żydowskim». ²²Odparł Pilat: «Com napisał, napisałem».

19:17 „On sam dźwigając krzyż” Kształt krzyża w Palestynie w I w. n.e. jest niepewny; mógł być kształtu dużej litery „T”, małej litery „t” lub litery „X”. Czasem kilku więźniów krzyżowano na jednym szafocie. Jakikolwiek był to kształt, skazany więzień, który właśnie został ubiczowany, musiał zanieść część drewnianej konstrukcji na miejsce ukrzyżowania (zob. Mt 27:32; Mk 15:21; Łk 14:27; 23:26).

▣ **„Miejscem Czaszki, które po hebrajsku nazywa się Golgota”** Ścisłe znaczenie tej frazy jest niepewne. Hebrajski/aramejski termin nie odnosił się do wzgórza, które wyglądało jak czaszka, tylko do niskiego, pozbawionego roślinności wzgórza położonego na głównej drodze wiodącej do Jerozolimy. Rzymianie krzyżowali, aby zniechęcać do buntu. Współczesna archeologia nie ma pewności co do dokładnej lokalizacji starożytnych murów miasta. Jezus został zabity poza murami miasta, na dobrze znanym miejscu egzekucji!

19:18 „Tam Go ukrzyżowano” Żadna z Ewangelii nie wchodzi w fizyczne szczegóły rzymskiego ukrzyżowania. Rzymianie przejęli je od Kartagińczyków, którzy z kolei nauczyli się go od Persów. Nawet dokładny kształt krzyża jest niepewny. Wiemy jednak, że była to brutalna i powolna śmierć. Ukrzyżowanie wymyślono, aby utrzymać skazańca przy życiu i sprawić, aby cierpiał przez kilka dni. Śmierć następowała zazwyczaj przez uduszenie. Miało to odstraszać od buntowania się przeciwko Rzymowi.

▣ **„dwóch innych”** Jest to wypełnienie proroctwa z Iz 53:9, co odnotowuje Mt 27:38, Mk 15:27 i Łk 23:33.

19:19 „Wypisał też Pilat tytuł winy” Możliwe, że Pilat ręcznie wypisał ten tytuł (*titlon*), a ktoś inny przeniósł go na drewnianą tabliczkę. Mateusz nazywa go „podaniem winy” (*aitian*, Mat 27:37), a Marek i Łukasz – napisem (*epigrafē*, zob. Mk 15:26; Łk 23:38).

19:20 „A było napisane w języku hebrajskim, łacińskim i greckim” „Hebrajski” oznacza język aramejski (zob. 5:2; 19:13.17; 20:16; Józef Flawiusz, *Starożytności* 2.13.1). Interesujący jest fakt, że każda Ewangelia podaje nieco inne brzmienie tytułu winy umieszczonego na krzyżu nad głową Jezusa:

1. Mt 27:37 – „To jest Jezus, król żydowski”
2. Mk 15:26 – „Król żydowski”
3. Łuk 23:38 – „To jest król żydowski”
4. Jan 19:19 – „Jezus Nazarejczyk, Król Żydowski”

Każdy tekst jest inny, ale w zasadzie taki sam. Dotyczy to większości różnic pomiędzy Ewangeliami związanych z historycznymi szczegółami. Każdy autor odnotował swoje wspomnienia w nieco odmienny sposób, ale nadal są to relacje naocznych świadków.

Pilat chciał zirytować przywódców żydowskich, umieszczając na krzyżu właśnie ten tytuł, którego się obawiali (zob. wersety 21-22).

19:22 „Com napisał, napisałem” Występują tu dwa CZASOWNIKI w CZASIE DOKONANYM, co podkreśla ukończenie i ostateczność tego, co zostało napisane.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 19:23-24

²³Żołnierze zaś, gdy ukrzyżowali Jezusa, wzięli Jego szaty i podzielili na cztery części, dla każdego żołnierza po części; wzięli także tunikę. Tunika zaś nie była szyta, ale cała tkana od góry do dołu. ²⁴Mówili więc między sobą: «Nie rozdierajmy jej, ale rzućmy o nią losy, do kogo ma należeć». Tak miały się wypełnić słowa Pisma: Podzielili między siebie szaty, a los rzucili o moją suknię. To właśnie uczynili żołnierze.

19:23 „podzielili na cztery części, dla każdego żołnierza po części” Żołnierze rzucali losy o ubrania Jezusa. Dotyczy to jedynie jego wierzchnich szat. Nie ma pewności co do tego, jak ubrania Jezusa mogły być podzielone na cztery części. Musi odnosić się to do Jego butów, szala modlitewnego (*tallith*), pasa i wierzchnich szat. Nie

wiadomo, czy Jezus nosił turban. Żydzi byliby zgorszeni zupełną nagością. Jest to kolejne wypełnione prorocstwo, cytowane w w. 24 (zob. Ps 22:19).

▣ „**tunikę**” Wierzchnie szaty Jezusa opisywane są za pomocą określenia w LICZBIE MNOGIEJ: *himatia*. Długa bieliznę, noszoną bezpośrednio na ciele, stanowiła tunika (*chiton*). Różnica między nimi ukazana jest w Mt 5:40 i Łk 6:29. Dorkas szyła oba te ubrania (zob. Dz 9:39). Wydaje się, że w I w. n.e. Żydzi nosili jeszcze dodatkową bieliznę zwaną przepaską biodrową. Jezus nie był zupełnie nagi.

Ostatnia fraza w. 23 stanowi kolejny komentarz redakcyjny osoby, która spędzała z Jezusem wiele czasu.

▣ „**Tunika zaś nie była szyta, ale cała tkana od góry do dołu**” Może to mieć znaczenie teologiczne. Taka tunika była czymś niezwykłym i mogła być kosztowna. Posiadanie bardzo drogiego ubrania wydaje się nie pasować do Jezusa. Od Józefa Flawiusza (*Starożytności* 3.7.4) dowiadujemy się, iż szatę taką nosił najwyższy kapłan – a tradycja rabiniczna podaje, że Mojżesz nosił taką tunikę. Czy może to być odniesienie do:

1. Arcykapłana (zob. List do Hebrajczyków)
2. nowego prawodawcy?

Podwójne znaczenia są możliwe w całej Ewangelii Jana, interpretatorzy muszą jednak uważać, aby nie alegoryzować szczegółów!

19:24 „Tak miały się wypełnić słowa Pisma” Psalm 22 stanowił starotestamentowe tło dla ukrzyżowania:

1. Psalm 22:2-3 – Mt 27:46; Mk 15:34
2. Psalm 22:8-9 – Mt 27:39.43; Mk 15:29; Łk 23:35
3. Psalm 22:16 – Mt 27:48; Mk 15:36; Łk 23:36; J 19:28.29
4. Psalm 22:17 – Mt 27:35; Mk 15:24; J 20:25
5. Psalm 22:19 – Mt 27:35; Mk 15:24; Łk 23:34; J 19:24
6. Psalm 22:28-29 – Mt 27:54; 28:18-20; Mk 15:39; Łk 23:47; 24:46-47; J 20:31; Dz 1:8

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 19:25-27

²⁵A obok krzyża Jezusowego stały: matka Jego i siostra matki Jego, Maria, żona Kleofasa, i Maria Magdalena. ²⁶Kiedy więc Jezus ujrzał matkę i stojącego obok niej ucznia, którego miłował, rzekł do matki: «Niewiasto, oto syn Twój». ²⁷Następnie rzekł do ucznia: «Oto matka twoja». I od tej godziny uczeń wziął ją do siebie.

19:25 „obok krzyża Jezusowego stały: matka Jego i siostra matki Jego, Maria, żona Kleofasa, i Maria Magdalena” Toczą się dyskusje, czy są tu wymienione trzy, czy cztery osoby. Prawdopodobnie cztery, ponieważ mało prawdopodobne, aby dwie siostry miały na imię Maria. Siostra Maryi, Salome, wymieniona jest w Mk 15:40 i 6:1. Jeśli tak jest, znaczyłoby to, że Jakub, Jan i Jezus byli kuzynami. Tradycja z drugiego wieku (*Hegesippus*) głosi, że Kleofas był bratem Józefa. Maria Magdalena była tą, z której Jezus wyrzucił siedem złych duchów, oraz pierwszą osobą, której się ukazał po swoim zmartwychwstaniu (zob. 20:1-2.11-18; Mk 16:1; Łk 24:1-10).

TEMAT SPECJALNY: KOBIETY, KTÓRE CHODZIŁY ZA JEZUSEM

A. Pierwsza wzmianka o kobietach, które naśladowały Jezusa i pomagały Jemu oraz grupie apostołów, pojawia się w Łk 8:1-3:

1. Maria zwana Magdaleną (Łk 8:2)
 - a. Mt 27:56.61; 28:1
 - b. Mk 15:40.47; 16:1.9
 - c. Łk 8:2; 24:10
 - d. J 19:25; 20:1.11.16.18
2. Joanna, żona Chuzy (sługi Heroda, Łk 8:3), wymieniona także w Łk 24:10
3. Zuzanna (Łk 8:3)
4. „i wiele innych, które im usługiwały ze swego mienia” (Łk 8:3)

B. Ewangelie podają, że przy ukrzyżowaniu obecna była grupa kobiet:

1. Lista Mateusza

- a. Maria Magdalena (Mt 27:56)
- b. Maria, matka Jakuba i Józefa (Mt 27:56)
- c. matka synów Zebedeusza (Mt 27:56)
- 2. Lista Marka
 - a. Maria Magdalena (Mk 15:40)
 - b. Maria, matka Jakuba Mniejszego i Józefa (Mk 15:40)
 - c. Salome (Mk 15:40)
- 3. Łukasz stwierdza tylko „niewiasty, które Mu towarzyszyły od Galilei” (Łk 23:49)
- 4. Lista Jana
 - a. Maryja, matka Jezusa (J 19:25)
 - b. Siostra Jego matki (J 19:25)
 - c. Maria, żona Kleofasa (mogło to oznaczać żonę Kleofasa lub córkę Kleofasa; J 19:25)
 - d. Maria Magdalena (J 19:25)
- C. Wymieniona jest grupa kobiet, która przyglądała się miejscu pochówku Jezusa:
 - 1. Lista Mateusza
 - a. Maria Magdalena (Mt 27:61)
 - b. druga Maria (Mt 27:61)
 - 2. Lista Marka
 - a. Maria Magdalena (Mk 15:47)
 - b. Maria, matka Józefa (Mk 15:47)
 - 3. Łukasz stwierdza tylko „niewiasty, które z Nim przysły z Galilei” (Łk 23:55)
 - 4. Jan nie odnotowuje kobiet oglądających grób
- D. Grupa kobiet przyszła do grobu wczesnym rankiem w niedzielę:
 - 1. Lista Mateusza
 - a. Maria Magdalena (28:1)
 - b. druga Maria (28:1)
 - 2. Lista Marka
 - a. Maria Magdalena (16:1)
 - b. Maria, matka Jakuba (16:1)
 - 3. Lista Łukasza
 - a. “poszły skoro świt do grobu” (Łk 24:1-5.24)
 - (1) Maria Magdalena (24:10)
 - (2) Joanna (24:10)
 - (3) Maria, matka Jakuba (24:10)
 - 4. Jan wymienia tylko Marię Magdalenę (20:1.11)
- E. Kobiety były obecne w Wieczerniku (Dz 1:14)
 - 1. „kobiety” (Dz 1:14)
 - 2. Maryja, matka Jezusa (Dz 1:14)
- F. Dokładne relacje pomiędzy różnymi wymienionymi kobietami nie są znane. Oczywiście jest, że Maria Magdalena odgrywa wśród nich szczególną rolę. Pomocny artykuł na temat kobiet w życiu i służbie Jezusa znaleźć można w dziele *Dictionary of Jesus and the Gospels* [Słownik Jezusa i Ewangelii] wydanym przez IVP, s. 880-886.

19:26 „ucznia, którego miłował” Ponieważ Jan nie jest wymieniony z imienia w tej Ewangelii, wiele osób zakłada, że w ten sposób opisywał samego siebie (zob. 13:23; 19:26; 21:7.20). W każdym z tych wersetów pojawia się termin *agapaō*, ale w 20:2 występuje ta sama fraza ze słowem *fileō*. Określenia te są u Jana równoznaczne: por. 3:35, *agapaō* i 5:20, *fileō*, gdzie oba słowa dotyczą miłości Ojca do Syna.

19:27 „I od tej godziny uczeń wziął ją do siebie” Nie musi to oznaczać, że Jan natychmiast zabrał Maryję do swojego domu, chociaż może na to wskazywać fakt, iż nie jest wymieniona wśród innych kobiet w Mt 27:56 i Mk 15:40. Tradycja głosi, że Jan zajmował się Maryją aż do jej śmierci, a następnie udał się do Azji Mniejszej, gdzie pełnił długą i udaną służbę (w szczególności w Efezie). To w wyniku nalegania starszych z Efezu Jan, stary już wówczas człowiek, spisał swoje wspomnienia z życia Jezusa (tj. Ewangelie Jana).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 19:28-30

²⁸Potem Jezus świadom, że już wszystko się dokonało, aby się wypełniło Pismo, rzekł: «Pragnę». ²⁹Stało tam naczynie pełne octu. Nałożono więc na hizop gąbkę pełną octu i do ust Mu podano. ³⁰A gdy Jezus skosztował octu, rzekł: «Wykonało się!» I skłoniwszy głowę oddał ducha.

19:28 „Jezus świadom, że już wszystko się dokonało, aby się wypełniło Pismo, rzekł: «Pragnę»”
Z konstrukcji zdania nie wynika jasno, czy wspomniane Pismo odnosi się do frazy „Pragnę” czy do frazy „już wszystko się dokonało”. Jeśli przyjmiemy tradycyjne zrozumienie tego fragmentu, „Pragnę” jest odniesieniem do Ps 69:22.

19:29 „Stało tam naczynie pełne octu” Było to tanie, kwaśne wino. Mogło być przeznaczone zarówno dla żołnierzy, jak i dla skazańców, którym podawano niewielkie ilości płynów, aby wydłużyć ukrzyżowanie.

▣ „**octu**” Oznacza to tanie wino, które było napojem biednych. Zauważmy, że Jezus nie przyjął oferowanego Mu przez kobiety z Jerozolimy wina zaprawionego mirrą (zob. Mk 15:23; Mt 27:34). Być może powodem, dla którego przyjął ten napój, było wypełnienie Ps 22:16. Miał zbyt wyschnięte usta, by mówić, a chciał powiedzieć jeszcze jedną rzecz.

▣ „**na hizop**” Niektórzy widzą tu symboliczne użycie szczególnej rośliny stosowanej w obchodach Paschy (zob. Wj 12:22). Inni są zdania, że już w starożytności słowo to, pierwotnie oznaczające „dzidę”, „oszczep” lub „kij”, zostało przekręcone przez skrybów. Mt 27:48 i Mk 15:36 mówią o „trzcinie”.

Powodem, dla którego wiele osób dopatruje się tu zmiany wprowadzonej przez skrybów jest fakt, że hizop nie ma bardzo długiej łodygi (ok. 60-120cm). Należy jednak pamiętać, że krzyże nie były wznoszone tak wysoko. Nasze tradycyjne obrazy przedstawiające wysoki krzyż mogą wynikać z opaczego zrozumienia 3:14. Stopy Jezusa mogły się znajdować od 30 do 60 cm nad ziemią.

19:30 „Wykonało się!” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ. Z Ewangelii synoptycznych dowiadujemy się, że Jezus zawołał to donośnym głosem (zob. Mt 27:50; Mk 15:37; Łk 23:46). Słowa te dotyczą dokonanego dzieła odkupienia. W papirusach egipskich (Moulton i Milligan) ta forma użytego tu określenia (*telos*) była handlowym idiomem oznaczającym „zapłacony w całości”.

▣ „**skłoniwszy głowę oddał ducha**” Fraza „skłonić głowę” była wyrażeniem idiomatycznym oznaczającym „pójść spać”. Śmierć Jezusa była dla Niego spokojną chwilą. Z tego wersetu wnioskować można, że w czasie śmierci duchowy aspekt osoby oddziela się od aspektu fizycznego. Wydaje się to wymagać bezcielesnego stanu wierzących pomiędzy śmiercią a dniem zmartwychwstania (zob. 2 Kor 5; 1 Tes 4:13-18; zob. William Hendriksen, *The Bible On the Life Hereafter [Biblia o życiu po śmierci]*).

Równoległe fragmenty w Mk 15:37 i Łk 23:46 podają, że „oddał/wyzionął ducha”. „Duch” i „oddychać” to jedno hebrajskie słowo. Jego ostatni oddech postrzegany był jako duch opuszczający ciało (zob. Rdz 2:7).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 19:31-37

³¹Ponieważ był to dzień Przygotowania, aby zatem ciała nie pozostawały na krzyżu w szabat - ów bowiem dzień szabat był wielkim świętem - Żydzi prosili Pilata, aby ukrzyżowanym połamano golenie i usunięto ich ciała. ³²Przyszli więc żołnierze i połamali golenie tak pierwszemu, jak i drugiemu, którzy z Nim byli ukrzyżowani. ³³Lecz gdy podeszli do Jezusa i zobaczyli, że już umarł, nie łamali Mu goleni, ³⁴tylko jeden z żołnierzy włócznią przebił Mu bok i natychmiast wypłynęła krew i woda. ³⁵Zaświadczył to ten, który widział, a świadectwo jego jest prawdziwe. On wie, że mówi prawdę, abyście i wy wierzyli. ³⁶Stało się to bowiem, aby się wypełniło Pismo: Kość jego nie będzie złamana. ³⁷I znowu na innym miejscu mówi Pismo: Będą patrzeć na Tego, którego przebili.

19:31 „aby zatem ciała nie pozostawały na krzyżu w szabat” Żydzi bardzo troszczyli się o to, żeby martwe ciała nie spowodowały ceremonialnego zanieczyszczenia ziemi (zob. Pwt 21:23) – szczególnie w najświętszy szabat paschalny.

▣ „- ów bowiem dzień szabat był wielkim świętem -” Słowa te interpretuje się na dwa sposoby:

1. Tego konkretnego roku posiłek paschalny i szabat wystąpiły równocześnie (Żydzi używali kalendarza księżycowego)
 2. Tego roku Święto Przaśników przypadło w szabat
- Święto Paschy i Przaśników (zob. Wj 12) przerodziło się w ośmiodniowe obchody.

▣ „aby ukrzyżowanym połamano goleni i usunięto ich ciała” Widocznie sytuacja taka miała już miejsce. Do łamania nóg ukrzyżowanych skazańców używano dużego młota. Ukrzyżowanie zazwyczaj powodowało śmierć przez uduszenie. Połamanie nóg wywoływało ten skutek prawie natychmiast, ponieważ skazaniec nie mógł unieść się na nogach, żeby zaczerpnąć powietrza.

19:33 „zobaczyli, że już umarł, nie łamali Mu goleni” Może to być wypełnienie prorocstwa z Wj 12:46; Lb 9:12 i Ps 34:21.

19:34 „jeden z żołnierzy włócznią przebił Mu bok i natychmiast wypłynęła krew i woda” Jest to medyczny szczegół podany przez naocznego świadka, wykazujący że Jezus naprawdę umarł i stwierdzający prawdziwe człowieczeństwo Mesjasza. Ewangelia Jana, a także 1 List Jana, zostały napisane w dobie rozwijającego się gnostycyzmu, który potwierdzał boskość Jezusa, zaprzeczał jednak Jego człowieczeństwu.

19:35 Werset ten jest komentarzem Jana, który był jedynym naocznym świadkiem wydarzeń, które rozegrały się podczas (1) nocnych procesów Jezusa; (2) rzymskiego procesu i (3) ukrzyżowania. Fragment ten jest równoległy do 20:30-31, gdzie ukazany jest ewangelizacyjny cel Ewangelii (zob. 21:24). Zobacz Temat specjalny: Świadkowie Jezusa w 1:8.

Jeżeli chodzi o CZASOWNIK występujący w ostatniej frazie, występują tu dwa warianty manuskryptów. W niektórych tekstach jest on w CZASIE TERAŹNIEJSZYM, a w innych w AORYŚCIE. Jeśli pierwotnie był to AORYST, werset ten skupia się na niewierzących – tak jak 20:30-31. Jeśli jednak jest to CZAS TERAŹNIEJSZY, koncentruje się na trwającej i wzrastającej wierze. Ewangelia Jana wydaje się być skierowana do obu grup.

▣ „prawdziwe ... prawdę” Zob. Tematy specjalne w 6:55 i 17:3.

19:36 Może to być aluzja do Baranka Paschalnego z Wj 12:46, Lb 9:12 czy Ps 34:21. Zależy to od tego, do której frazy się odnosi: (1) przebity czy (2) złamana. Sam Jezus wskazywał wczesnemu kościołowi te fragmenty Pisma w ciągu 40 dni, kiedy przebywał na ziemi po zmartwychwstaniu (zob. Łk 24:27; Dz 1:2-3). Nauczanie wczesnego kościoła (w Dziejach) odzwierciedla te wypełnione prorocstwa ST, które pokazał mu Jezus.

19:37 Jest to cytat z Zach 12:10, gdzie zawarta jest jedna z wielkich obietnic, że:

1. Pewnego dnia Izrael zwróci się z wiarą do Jezusa – Mesjasza (zob. Ap 1:7)
2. Wielu Żydów, którzy uwierzyli, już tam było, oplakując śmierć Jezusa
3. Odnosi się to do rzymskich żołnierzy (zob. Mt 27:54) reprezentujących pogańskie narody (zob. 12:32)

Co ciekawe, cytat ten w oczywisty sposób pochodzi z masoreckiego tekstu hebrajskiego, a nie z Septuaginty, którą zazwyczaj przytaczają ewangeliści. W Septuagincie występuje „wykpili”, ale w tekście masoreckim „przebili”.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 19:38-42

³⁸Potem Józef z Arymatei, który był uczniem Jezusa, lecz ukrytym z obawy przed Żydami, poprosił Pilata, aby mógł zabrać ciało Jezusa. A Pilat zezwolił. Poszedł więc i zabrał Jego ciało. ³⁹Przybył również i Nikodem, ten, który po raz pierwszy przyszedł do Jezusa w nocy, i przyniósł około stu funtów mieszaniny mirry i aloesu. ⁴⁰Zabrali więc ciało Jezusa i obwiązali je w płótna razem z wonnościami, stosownie do żydowskiego sposobu grzebania. ⁴¹A na miejscu, gdzie Go ukrzyżowano, był ogród, w ogrodzie zaś nowy grób, w którym jeszcze nie złożono nikogo. ⁴²Tam to więc, ze względu na żydowski dzień Przygotowania, złożono Jezusa, bo grób znajdował się w pobliżu.

19:38-39 „Józef ... Nikodem” Ci dwaj bogaci, wpływowi członkowie Sanhedrynu byli potajemnymi uczniami Jezusa, którzy ujawnili się w tym krytycznym i niebezpiecznym momencie.

19:39 „przyniósł około stu funtów mieszaniny mirry i aloesu” Były to tradycyjne aromatyczne wonności stosowane przy pogrzebach przez Żydów w I w. n.e. Ilość ta jest nieco nadmierna; wielu dopatruje się tu symboliki pogrzebania Jezusa jako króla (zob. 2 Kron 16:14). Zob. Temat specjalny dotyczący namaszczenia w 11:2.

Co zaskakujące, greckie słowo oznaczające „mieszaninę” (*migma*), występujące w MSS P⁶⁶, κ^2 , A, D, L oraz w większości wersji Ojców Kościoła, zmienione jest na „paczkę” (*eligma*) w MSS κ^* , B, W i niektórych wersjach koptyjskich. UBS⁴ nadaje „mieszaninie” notę „B” (prawie pewne).

TEMAT SPECJALNY: WONNOŚCI POGRZEBOWE

- A. Mirra, wonna żywica z arabskich drzew (BDB 600, KB 629; zob. UBS, *Fauna and Flora of the Bible* [*Fauna i flora Biblii*], s. 147-148)
1. Wonność ta pojawia się w ST dwanaście razy – głównie w literaturze mądrościowej jako pachnidło (zob. Ps 45:9; Pnp 1:13; 4:14; Pnp 5:1.5)
 2. Była jednym z darów przyniesionych dzieciątku Jezus przez Mędrców Wschodu (zob. Mt 2:11)
 3. Jej symbolika jest uderzająca
 - a. składnik „świętego oleju do namaszczenia” (Wj 30:23-25)
 - b. używana jako dar dla króla (Mt 2:11)
 - c. namaszczone nią Jezusa podczas pogrzebu (zob. J 19:39 i symbolicznie w J 11:2). Było to zgodne z żydowskimi zwyczajami opisywanymi w Talmudzie (tj. Berakoth 53a)
 - d. była stosowana przez kobiety z Jerozolimy w napoju podawanym skazańcom w drodze na ukrzyżowanie (zob. Mk 15:23) w celu złagodzenia bólu
- B. Aloes, pachnący rodzaj drewna (BDB 14 III, KB 19)
1. związany z wonnymi pachnidłami (zob. Lb 24:6; Ps 45:9; Prz 7:17; Pnp 4:14; zob. UBS, *Fauna and Flora of the Bible* [*Fauna i flora Biblii*], s. 90-91)
 2. zmieszany z mirrą stosowany był w procesie balsamowania przez Egipcjan
 3. Nikodem przyniósł jego duszą ilość na pogrzeb Jezusa i namaścił Go nim (zob. J 19:39). Było to zgodne z żydowskimi zwyczajami opisywanymi w Talmudzie (tj. Betsah 6a). Zobacz Temat specjalny: Rytuały pogrzebowe.

19:40 „Zabrali więc ciało Jezusa i obwiązali je w płótna razem z wonnościami” Przeznaczenie wonności było dwojakie: (1) zabicie zapachu, (2) utrzymanie na miejscu płócien pogrzebowych.

19:41 „A na miejscu, gdzie Go ukrzyżowano, był ogród” Zrozumienie pośpiechu, z jakim działali Józef i Nikodem, jest tu kluczowe. Jezus zmarł o 15:00 i musiał znaleźć się w grobie przed 18:00, kiedy zaczynał się żydowski paschalny szabat.

▣ **„nowy grób, w którym jeszcze nie złożono nikogo”** Jest to PERYFRASYCZNY IMIESŁÓW CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ. Z Mt 27:60 dowiadujemy się, że grób ten należał do Józefa. Jest to wypełnienie Iz 53:9, który to werset przytacza Mt 27:57.

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Dlaczego żołnierze ubiczowali i wyszydzili Jezusa?
2. Jakie jest znaczenie tego, że Piłat raz po raz próbował uwolnić Jezusa?
3. Dlaczego wypowiedź żydowskiego kapłana w wersecie 15 jest tak zdumiewająca?
4. Dlaczego relacje ewangeliczne różnią się w opisie szczegółów ukrzyżowania?
5. Jaki jest związek Pwt 21:23 z ukrzyżowaniem Jezusa?

ROZDZIAŁ 20 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
PO				
ZMARTWYCHWSTANIU				
Maria Magdalena, Piotr i Jan przy grobie	Zmartwychwstanie Jezusa	Maria Magdalena przynosi wieść o pustym grobie	Pusty grób	Zmartwychwstanie Jezusa
20:1-18	20:1-18	20:1-2	20:1-10	20:1-10
Zmartwychwstały ukazują się Apostołom	Jezus ukazuje się uczniom	Piotr i Jan przy pustym grobie	Zmartwychwstały i Maria Magdalena	20:11-18
20:19-23	20:19-23	20:3-18	20:11-18	Przywilej przebaczenia grzechów
Niewierny Tomasz	Jezus ukazuje się Tomaszowi	Jezus ukazuje się uczniom	Zmartwychwstały i uczniowie	20:19-23
20:24-29	20:24-29	20:19-29	20:19-23	Jezus i Tomasz
Pierwszy epilog - Ewangelisty	Treść Ewangelii	Cel księgi	Zmartwychwstały i Tomasz	20:24-29
20:30-31	20:30-31	20:30-31	20:24-29	Zaproszenie do wiary
			Epilog Ewangelisty	20:30-31
			20:30-31	

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 20:1-29

- A. Każda obietnica, którą Jezus złożył Apostołom w rozdziałach 14-17, wypełniła się w niedzielę zmartwychwstania. Zob. komentarz do 16:20.
- B. Relacje ewangeliczne różnią się pod względem szczegółów dotyczących zmartwychwstania, ponieważ:
1. są to relacje naocznych świadków
 2. minęły lata
 3. każdy ewangelista pisał do wybranej grupy docelowej i podkreślał inne kwestie (zob. Mt 28; Mk 16; Łk 24)

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 20:1-10

¹A pierwszego dnia po szabacie, wczesnym rankiem, gdy jeszcze było ciemno, Maria Magdalena udała się do grobu i zobaczyła kamień odsunięty od grobu. ²Pobiegła więc i przybyła do Szymona Piotra i do drugiego ucznia, którego Jezus kochał, i rzekła do nich: «Zabrano Pana z grobu i nie wiemy, gdzie Go położono». ³Wszedł więc Piotr i ów drugi uczeń i szli do grobu. ⁴Biegli oni obydwaj razem, lecz ów drugi uczeń wyprzedził Piotra i przybył pierwszy do grobu. ⁵A kiedy się nachylił, zobaczył leżące płótna, jednakże nie wszedł do środka. ⁶Nadszedł potem także Szymon Piotr, idący za nim. Wszedł on do wnętrza grobu i ujrzał leżące płótna ⁷oraz chustę, która była na Jego głowie, leżącą nie razem z płótnami, ale oddzielnie zwiniętą na jednym miejscu. ⁸Wtedy wszedł do wnętrza także i ów drugi uczeń, który przybył pierwszy do grobu. Ujrzał i uwierzył. ⁹Dotąd bowiem nie rozumieli jeszcze Pisma, [które mówi], że On ma powstać z martwych. ¹⁰Uczniowie zatem powrócili znowu do siebie.

20:1 „pierwszego dnia” Była to niedziela, pierwszy dzień roboczy po uroczystym szabacie tygodnia paschalnego, kiedy w świątyni ofiarowywano pierwociny. Jezus był „pierwociną” umarłych (1 Kor 15:23). Ukazywanie się Jezusa przez kolejne trzy niedzielne wieczory stało się podstawą dla niedzielnych nabożeństw wierzących (zob. wersety 19, 26; Łk 24:36ff; Dz 20:7; 1 Kor 16:2).

▣ **„Maria Magdalena”** Była to jedna z kobiet towarzyszących Jezusowi i Apostołom. W Galilei Jezus uwolnił ją od kilku demonów (zob. Mk 16:9 i Łk 8:2). Była obecna przy ukrzyżowaniu. Zob. komentarz do 19:25.

Chociaż Ewangelia Jana nie stwierdza celu przybycia Marii, Mk 16:1 i Łk 23:56 podają że kilka kobiet (zob. w. 2) przyszło wczesnym rankiem, aby namaścić ciało Jezusa pachnidłami. Widocznie nie wiedziały o namaszczeniu dokonanym przez Józefa i Nikodema lub sądziły, że należy je uzupełnić.

▣ **„gdy jeszcze było ciemno”** Najwyraźniej wraz z innymi kobietami wyszły z domu, kiedy jeszcze było ciemno, a kiedy dotarły na miejsce, zaczęło świtać (zob. Mt 28:1; Mk 16:2).

▣ **„kamień odsunięty od grobu”** Dosłownie oznacza to „wyjęty” (IMIESŁÓW CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ) ze swojego rowka (zob. Mt 28:2). Pamiętajmy, że kamień został odsunięty, aby wpuścić do grobu naocznych świadków, a nie wypuścić z niego Jezusa. Jego nowe, zmartwychwstałe ciało nie podlegało fizycznym ograniczeniom ziemskiego ciała (tj. 20:19.26).

20:2 „Pobiegła więc” Wygląda na to, że pierwsza odeszła od pustego grobu, żeby powiedzieć uczniom o tym, że nie ma w nim Jezusa (zob. Mt 28:5).

▣ **„drugiego ucznia, którego Jezus kochał”** To greckie słowo oznaczające miłość to *fileō*, mające konotacje „miłości braterskiej”. Jednak w grece koine (300 r. p.n.e. – 300 r. n.e.) stosowane było ono jako synonim *agapaō*. Wydaje się, że wspomniany uczeń to Jan, autor Ewangelii (zob. wersety 4-8 i 13:23). Tutaj łączony jest z Piotrem.

▣ **„Zabrano Pana z grobu”** Jest to AORYST TRYBU ORZEKAJĄCEGO STRONY CZYNNEJ (tj. dokonana czynność). Jezus zniknął. Z wypowiedzi Marii wynika, że sądziła, iż zabrali go przywódcy żydowscy. Wygląda na to, że Apostołowie i uczniowie zebrani w Wieczerniku byli zaskoczeni zmartwychwstaniem!

▣ „nie wiemy” Chodzi o Marię Magdalenę, Marię, matkę Jakuba, Salome, Joannę i inne kobiety (zob. Mt 28:1; Mk 16:1; Łk 24:10).

20:4 „drugi uczeń wyprzedził Piotra i przybył pierwszy do grobu” Jan był prawdopodobnie najmłodszym z grona Apostołów (wg tradycji).

20:5 „kiedy się nachylił” Groby z tamtego okresu miały niskie wejście – około 90-120 cm wysokości. Żeby wejść do jaskini/ziemianki, należało się pochylić (zob. w. 11).

▣ „zobaczył” Dosłownie oznacza to „zmrużyć oczy, żeby zobaczyć”. Było tak z powodu różnicy pomiędzy światłem poranka a ciemnym grobem.

▣ „leżące płótna” Grecki tekst nie podaje, gdzie i jak złożone były bandaże. Gdyby ciało zostało skradzione, to bandaży też by nie było, ponieważ wonności działały jak klej!

20:6 „Szymon Piotr” Szymon (*Kefas*) to jego hebrajskie (aramejskie) imię, a Piotr (*Petros*) to greckie imię nadane mu przez Jezusa. W grece oznaczało „oddzielony kamień lub głaz” (zob. Mt 16:18). W języku aramejskim nie ma rozróżnienia pomiędzy *Petros* a *Petra*.

20:7 „chustę, która była na Jego głowie” Głowę zawijano w oddzielne płótno (zob. 11:44). Możliwe, że chustę tę (1) kładziono na twarzy; (2) zawijano w nią twarz (3) ciasno obwiązywano nią szczękę, aby utrzymywała ją na miejscu.

▣ „ale oddzielnie zwiniętą na jednym miejscu” Jest to kolejny IMIESŁÓW CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ, co wskazuje na to, że ktoś zwinał ją ze szczególną starannością. Wydaje się, że to właśnie zwróciło uwagę Jana i wywołało wiarę (w. 8).

20:8 „Ujrzał i uwierzył” Jan zobaczył fizyczne dowody i uwierzył, że Jezus żyje! Wiara w zmartwychwstanie jest kluczową kwestią z punktu widzenia teologii.

1. Rz 10:9-13

2. 1 Kor 15

1 Kor 15:12-19 stanowi dobre podsumowanie tego, jakie byłyby konsekwencje tego, gdyby Jezus nie zmartwychwstał. Zmartwychwstanie stało się centralną prawdą apostoelskich kazań w Dziejach, zwanych *kerygmą*. Zob. Temat specjalny w 5:39.

20:9 „nie rozumieli jeszcze Pisma” Jest to kolejny komentarz redakcyjny autora. Może odnosić się do Ps 16:10, cytowanego przez Piotra w Dzień Pięćdziesiątnicy w Dz 2:27. Może jednak także dotyczyć Iz 53:1-12 lub Oz 6:2. Sanhedryn zrozumiał zapowiedź Jezusa dotyczącą Jego zmartwychwstania (zob. Mt 27:62-66), a uczniowie nie. Cóż za ironia!

Być może teologicznie werset ten funkcjonował jako poparcie prawdy, że Duch nie zstąpił jeszcze w pełni na uczniów. Kiedy został dany, zaczął wspomagać wierzących w zrozumieniu słów i czynów Jezusa (zob. 2:22; 14:26).

20:10 może to oznaczać, że (1) wrócili do Galilei (zob. Mt 26:32; 28:7.10.16; w J 21 łowią ryby na Morzu Galilejskim; lub (2) że wrócili do swoich kwater w Jerozolimie. Ponieważ po zmartwychwstaniu Jezus ukazywał się w Wieczerniku, bardziej prawdopodobna jest opcja #2.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 20:11-18

¹¹Maria Magdalena natomiast stała przed grobem płacząc. A kiedy [tak] płakała, nachyliła się do grobu ¹²i ujrzala dwóch aniołów w bieli, siedzących tam, gdzie leżało ciało Jezusa - jednego w miejscu głowy, drugiego w miejscu nóg. ¹³I rzekli do niej: «Niewiasto, czemu płaczesz?» Odpowiedziała im: «Zabrano Pana mego i nie wiem, gdzie Go położono». ¹⁴Gdy to powiedziała, odwróciła się i ujrzala stojącego Jezusa, ale nie wiedziała, że to Jezus. ¹⁵Rzekł do niej Jezus: «Niewiasto, czemu płaczesz? Kogo szukasz?» Ona zaś sądząc, że to jest ogrodnik, powiedziała do Niego: «Panie, jeśli ty Go przeniosłeś,

powiedz mi, gdzie Go położyłeś, a ja Go wezmę». ¹⁶Jezus rzekł do niej: «Mario!» A ona obróciwszy się powiedziała do Niego po hebrajsku: «Rabbuni», to znaczy: Nauczycielu! ¹⁷Rzekł do niej Jezus: «Nie zatrzymuj Mnie, jeszcze bowiem nie wstąpiłem do Ojca. Natomiast udaj się do moich braci i powiedz im: "Wstępuję do Ojca mego i Ojca waszego oraz do Boga mego i Boga waszego"». ¹⁸Poszła Maria Magdalena oznajmiając uczniom: «Widziałam Pana i to mi powiedział».

20:11 „placząc” Dosłownie jest to „lamentując” (zob. 11:31). Użyto tu CZASU NIEDOKONANEGO, opisującego ciągłą czynność w przeszłości. Wschodnie praktyki pogrzebowe charakteryzuje duża emocjonalność.

20:12 „dwóch aniołów” Jan i Łukasz (24:24) są zgodni co do tego, że aniołów było dwóch. Mateusz, który zazwyczaj wszystko opisuje w dwójkach (zob. 8:28; 9:27; 20:30), mówi o tylko jednym aniele! Jest to przykład niemożliwych do wyjaśnienia różnic pomiędzy Ewangeliami.

Ewangelie są relacjami naocznych świadków, którzy wybrali, ułożyli i zestawili słowa i czyny Jezusa dla swoich własnych (natchnionych) celów teologicznych i grup docelowych. Współcześni czytelnicy często zadają pytania takie jak (1) która z Ewangelii jest historycznie dokładna lub (2) poszukują większej ilości szczegółów historycznych otaczających dane wydarzenie lub nauczanie, niż zostało odnotowanych przez danego natchnionego autora Ewangelii. Interpretatorzy powinni najpierw zidentyfikować zamysł pierwotnego autora wyrażony w danej Ewangelii. Nie potrzebujemy większej ilości historycznych szczegółów, aby zrozumieć Ewangelię.

▣ „w bieli” Sfera duchowa i istoty duchowe opisywane są jako przybrane w biel.

1. Szaty Jezusa podczas przemienienia – Mt 17:2; Mk 9:3; Łk 9:29
2. Aniołowie u grobu – Mt 28:3; Mk 16:5; Łk 24:4; J 20:12
3. Aniołowie przy wniebowstąpieniu – Dz 1:10
4. Święci z uwielbionym Chrystusem – Ap 3:4-5.18
5. Starsi (aniołowie) wokół Bożego tronu – Ap 4:4
6. Męczennicy u Bożego tronu Objawienie 6:11
7. Wszyscy odkupieni – Ap 7:9.13-14 (zob. Dn 12:10)
8. Wojska (anielskie) w niebie – Ap 19:14
9. Starotestamentowa symbolika przebaczenia – Ps 51:9; Iz 1:18 (symbol Bożej czystości, zob. Dan 7:9)

20:14 „nie wiedziała, że to Jezus” Maria Magdalena nie poznała Jezusa. Mogła tak być dlatego, że:

1. miała łzy w oczach
2. patrzyła z ciemności w światło
3. Jezus wyglądał inaczej (zob. Mt 28:17 i Łk 24:16.37)

20:15 „Panie” Jest to greckie słowo *kurios*. Zastosowane tu zostało w nieteologicznym znaczeniu (zob. 12:21). Może ono oznaczać „pan”, „mistrz”, „właściciel”, „mąż” lub „Pan”. Maria myślała, że rozmawia z (1) ogrodnikiem lub (2) właścicielem ogrodu.

Zwróćmy też jednak uwagę na użycie tego słowa w sensie teologicznym w 20:28!

▣ „jeśli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ, którego prawdziwość zakładana jest z perspektywy mówiącego. Maria sądziła, że ktoś ukradł ciało Jezusa.

20:16 „Mario ... Rabbuni” Maria to dosłownie Miriam. Oba te określenia są aramejskie („hebrajski” znaczy u Jana „aramejski”, zob. 5:2; 19:13.17.20). Widocznie Jezus wypowiadał jej imię w charakterystyczny sposób. Coś podobnego wydarzyło się, kiedy modlił się z dwoma uczniami w drodze do Emaus (zob. Łk 24:30-31). Litera „i” na końcu słowa „Rabbuni” może oznaczać „mój Rabbi”, „mój Mistrzu” lub „mój Nauczycielu”.

TEMAT SPECJALNY: UKAZYWANIE SIĘ JEZUSA PO JEGO ZMARTWYCHWŚNIU

Aby potwierdzić Swoje zmartwychwstanie, Jezus ukazał się wielu osobom:

1. kobietom przy grobie, Mt 28:9
2. jedenastu uczniom na umówionym z nimi spotkaniu w Galilei, Mt 28:16

3. Szymonowi, Łk 24:34
4. dwóm uczniom w drodze do Emaus, Łk 24:15
5. uczniom w Wieczerniku, J 20:20
6. jedenastu uczniom w Wieczerniku, J 20:26
7. siedmiu uczniom nad Morzem Galilejskim, J 21:1
8. Kefasowi (Piotrowi), 1 Kor 15:5
9. Dwunastu (Apostołom), 1 Kor 15:5
10. pięciuset braciom, 1 Kor 5:6 w połączeniu z Mt 28:16-17
11. Jakubowi (swojej ziemskiej rodzinie), 1 Kor 15:7
12. Pawłowi, 1 Kor 15:8 (Dz 9)

W oczywisty sposób niektóre z powyższych odnoszą się do tego samego ukazania. Jezus chciał, żeby byli pewni, że On żyje!

20:17

GPNT

„Nie mnie dotykaj*” (*Forma sugeruje nie jednorazowe dotknięcie, lecz dłuższe dotykanie, „nie trzymaj”)

BP, BWP

„Nie zatrzymuj Mnie”

BW

„nie dotykaj mnie”

PL

„Nie trzymaj Mnie już”

BW i Słowo Życia tłumaczą tę frazę jako „nie dotykaj mnie”. Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY MEDIALNEJ z PARTYKUŁĄ PRZECZĄCĄ, co zazwyczaj oznacza zaprzestanie już dokonywanej czynności. Maria uchwyciła się Go i nie puszczała! Nie ma tu teologicznych implikacji dotykania ciała Jezusa przed Jego wniebowstąpieniem. W J 20:27 Jezus pozwala się dotknąć Tomaszowi, a w Mt 28:9 pozwala kobietom przypaść do Swoich stóp.

▣ „jeszcze bowiem nie wstąpiłem do Ojca” Jest TO TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNIEJ. Jezus wstąpi do nieba dopiero 40 dni po Swoim zmartwychwstaniu (zob. Dz 1:9).

▣ „udaj się do moich braci” Zmartwychwstały, uwielbiony Pan nazywa tych tchórzy „braćmi” (zob. Mt 12:50).

▣ „Wstępuję” Jest to CZAS TERAŹNIEJSZY. Właściwie wydarzyło się to dopiero czterdzieści dni później w ich obecności (zob. Łk 24:50-52; Dz 1:2-3). Jan konsekwentnie przedstawia pionowy dualizm „nad” i „pod”. Jezus pochodzi od Ojca (preegzystencja) i wraca do Ojca (chwała).

▣ „do Ojca mego i Ojca waszego” Cóż za wspaniała wypowiedź! Należy jednak także dodać, że nie oznacza to, że synostwo wierzących jest równe synostwu Jezusa. On jest wyjątkowym Synem Ojca (3:16), w pełni Bogiem i w pełni człowiekiem. Wierzący stają się członkami rodziny tylko przez Niego. Jezus jest zarówno Panem, Zbawicielem, jak i bratem.

20:18 Maria także jest świadkiem!

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 20:19-23

¹⁹Wieczorem owego pierwszego dnia tygodnia, tam gdzie przebywali uczniowie, gdy drzwi były zamknięte z obawy przed Żydami, przyszedł Jezus, stanął pośrodku i rzekł do nich: «Pokój wam!»
²⁰A to powiedziawszy, pokazał im ręce i bok. Uradowali się zatem uczniowie ujrzawszy Pana. ²¹A Jezus znowu rzekł do nich: «Pokój wam! Jak Ojciec Mnie posłał, tak i Ja was posyłam». ²²Po tych słowach tchnął na nich i powiedział im: «Weźmijcie Ducha Świętego! ²³Którym odpuscicie grzechy, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie, są im zatrzymane».

20:19 „Wieczorem owego pierwszego dnia tygodnia” Żydowski czas zaczyna się i kończy o zmroku (zob. Rdz 1:5), czyli w tym przypadku około godziny 18:00 w niedzielę.

▣ **„pierwszego dnia tygodnia”** Niedziela była pierwszym dniem roboczym, jak nasz poniedziałek. Kościół zaczął spotykać się w niedzielę dla uczczenia zmartwychwstania Jezusa. On Sam dał wierzącym wzór, ukazując się w Wieczerniku przez trzy niedzielne wieczory z rzędu (zob. wersety 19, 26; Łk 24:36ff; Dz 20:7; 1 Kor 16:2).

Pierwsi wierzący nadal spotykali się w szabat w miejscowych synagogach oraz w świątyni w wyznaczone dni świąteczne. Rabinzi wprowadzili jednak „przysięgę przekleństwa”, wymagającą od członków synagogi odrzucenia Jezusa jako Mesjasza (po 70 r. n.e.). Wtedy wierzący zaniechali nabożeństw sobotnich, nadal jednak spotykali się w niedzielę, dzień zmartwychwstania, żeby uczcić zmartwychwstanie Jezusa.

▣ **„drzwi były zamknięte”** Jest to IMIESŁÓW CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ. LICZBA MNOGA wskazuje na to, że zamknięte były zarówno dolne, jak i górne drzwi. Jan wspomina o tym dla (1) podkreślenia ukazania się Jezusa (2) przedstawienia ich strachu przed aresztowaniem.

▣ **„uczniowie”** Brakowało wśród nich Tomasza. Poza jedenastoma Apostołami byli tam także inni uczniowie (zob. Łk 24:33).

▣ **„Pokój wam”** Ukazuje to ich zaskoczenie, a być może też i strach. Jezus obiecał im pokój (zob. 14:27; 16:33). Prawdopodobnie odzwierciedla to hebrajskie pozdrowienie *szalom*. Jezus powtarza te słowa trzy razy (wersety 19, 21, 26).

20:20 „pokazał im ręce i bok” Jan zwraca zauważalnie większą uwagę na przebity bok Jezusa niż pozostałe Ewangelie (zob. 19:37; 20:25). Jego stopy wymienione są tylko w Łk 24:39 i Ps 22:17. Uwielbione ciało Jezusa nosi ślady ukrzyżowania (zob. 1 Kor 1:23; Gal 3:1).

▣ **„Pana”** Tytuł ten zastosowany jest tu w pełnym teologicznym znaczeniu odnoszącym się do JHWH Starego Testamentu (zob. Wj 3:14). Używanie starotestamentowego tytułu Boga Ojca na określenie Jezusa było jednym ze sposobów, na jakie autorzy NT potwierdzali Jego pełną boskość. Zob. Temat specjalny w 6:20.

20:21 „Jak Ojciec Mnie posłał” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNIEJ (zob. 17:18). Kościół ma posłannictwo od Boga (zob. Mt 28:18-20; Łk 24:47; Dz 1:8). Wierzący także zostali wysłani na ofiarną misję (zob. 2 Kor 5:14-15; 1 J 3:16).

Jezus posługuje się dwoma różnymi terminami na określenie „posłania”. U Jana są one synonimami. Jasno widać to w rozdziale 8, gdzie *pempō* opisuje posłanie Jezusa przez Ojca (zob. 8:16.18.26.29), a *apostellō* występuje w 8:42. To samo dotyczy rozdziałów 5 i 6. Zobacz Temat specjalny: Wysłać (*apostellō*) w 5:24.

20:22 „tchnął na nich” Jest to gra słów na terminie „tchnął” Hebrajskie *ruach* i greckie *pneuma* mogą znaczyć „oddychać”, „wiatr” lub „duch”. Ten sam czasownik był stosowany w Septuagincie w ST dla opisanego Bożego dzieła stworzenia w Rdz 2:7 i ożywienia Izraela w Ezech 27:5.9. Zaimek „nich” odnosi się do większej grupy, niż tylko Apostołów (zob. Łk 24:33).

▣ **„Weźmijcie Ducha Świętego”** Jest to AORYST TRYBU ROZKAZUJĄCEGO STRONY CZYNNIEJ. Nie ma pewności co do tego, jak ma się to do przyjścia ducha w Dzień Pięćdziesiątnicy. Jezus wypełnił wszystko, co obiecał uczniom, kiedy pierwszy raz ukazał im się po Swoim zmartwychwstaniu. Wiąże się to z wyposażeniem ich przez Jezusa do nowej służby w taki sam sposób, w jaki Duch wyposażył Jego przy Jego chrzcie.

Wersetem tym posługiwano się w debacie wczesnego kościoła dotyczącej zagadnienia pochodzenia Ducha od Ojca lub od Ojca i Syna. W rzeczywistości wszystkie trzy Osoby Trójcy są zaangażowane we wszystkie dzieła odkupienia.

W dziele *A Theology of the New Testament [Teologia Nowego Testamentu]* George Ladd podsumowuje możliwe interpretacje tego fragmentu:

Fragment ten przysparza trudności w świetle przyjścia Ducha w dzień Zielonych Świąt. Mogą one być rozwiązane na trzy sposoby. Albo Jan nie wiedział o Pięćdziesiątnicy i zastępuje ją tą relacją, która wskutek tego staje się janową pięćdziesiątnicą; albo były dwa dary Ducha; albo tchnięcie przez Jezusa na uczniów było odegraną przypowieścią obiecującą i oczekującą rzeczywistego przyjścia Ducha w dzień Zielonych Świąt.” (s. 2889)

Przypis #24 (s. 1965) w Biblii NET BIBLE stwierdza, że jest to odwołanie do Rdz 2:7 (LXX). Tak, jak w księdze Rodzaju dane zostało życie fizyczne, w NT dane jest życie duchowe. Nacisk na „Boże tchnienie” to paralela Ez 37, gdzie JHWH daje Swojemu ludowi nowe życie poprzez tchnienie Ducha.

20:23 „Którym odpuszczicie grzechy” Występują tu dwa ZDANIA WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ z *an*, które zazwyczaj stosowane jest ze ZDANIAMI WARUNKOWYMI KLASY DRUGIEJ – a nie z *ean*. Ten mieszany tryb warunkowy zwiększa warunkowość odnoszącą się zarówno do tych, którzy dzielą się Ewangelią, jak i tych, którzy reagują wiarą. Ktoś, kto zna Ewangelię, postanawia podzielić się nią, a ktoś inny ją słyszy i decyduje się ją przyjąć. Wymagane są oba aspekty. Werset ten nie udziela arbitralnej władzy duchowieństwu, tylko daje cudowną, życiodajną moc wierzącym świadkom! Władzy tej dowiodła podróż misyjna siedemdziesięciu za życia Jezusa.

▣ „są im odpuszczone” Ta konstrukcja gramatyczna to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ. STRONA BIERNA zakłada Boże przebaczenie, w zupełności dostępne przez głoszenie Ewangelii. Wierzący mają klucze do królestwa (zob. Mt 16:19), jeśli ich używają. Jest to obietnica dana Kościołowi, a nie jednostkom. Teologicznie przypomina to „związanie” i „rozwiązanie” z Mt 18:18.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 20:24-25

²⁴Ale Tomasz, jeden z Dwunastu, zwany Didymos, nie był razem z nimi, kiedy przyszedł Jezus. ²⁵Inni więc uczniowie mówili do niego: «Widzieliśmy Pana!» Ale on rzekł do nich: «Jeżeli na rękach Jego nie zobaczę śladu gwoździ i nie włożę palca mego w miejsce gwoździ, i nie włożę ręki mojej do boku Jego, nie uwierzę».

20:24 „Ale Tomasz, jeden z Dwunastu, zwany Didymos, nie był razem z nimi, kiedy przyszedł Jezus” W języku greckim „Didymos” oznacza „bliźniak” (zob. 11:16). Ludzie często wykorzystywali ten fragment, aby nazwać Tomasza niewiernym lub wątpiącym, pamiętajmy jednak o 11:6. Tomasz pojawia się w Ewangelii Jana częściej niż w którejkolwiek innej (zob. 11:16; 14:5; 20:24.26.27.28.29; 21:2)

20:25 „Jeżeli ... nie uwierzę” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ z dobitnym PODWÓJNYM PRZECZENIEM: „Nigdy, przenigdy nie uwierzę”, jeśli nie zobaczę i nie dotknę. Jezus uszanował tę prośbę. Wpływał On na wiarę uczniów poprzez (1) Swoje cuda i (2) Swoje przepowiednie. Jego przesłanie było tak radykalnie nowe, że dawał im czas na zrozumienie i przyswojenie sobie twierdzeń Ewangelii i jej implikacji.

▣ „śladu” Zobacz Temat specjalny poniżej.

TEMAT SPECJALNY: FORMA (*tupos*)

Termin *tupos* ma rozległe pole semantyczne.

1. W *The Vocabulary of the Greek New Testament* [Słowniku greckiego Nowego Testamentu] (s. 645) Moulton i Milligan podają następujące znaczenia:
 - a. wzór
 - b. plan
 - c. forma lub sposób pisania
 - d. dekret lub reskrypt
 - e. wyrok lub decyzja
 - f. model ludzkiego ciała jako dar wotywny dla uzdrawiającego boga
 - g. CZASOWNIK użyty w sensie wprowadzania w życie nakazów prawa
2. W *Greek-English Lexicon* [Leksykonie grecko-angielskim] Louwa i Nidy (tom 2, s. 249) wymienione są następujące znaczenia:
 - a. blizna (zob. J 20:25)
 - b. wyobrażenie (zob. Dz 7:43)
 - c. wzór (zob. Heb 8:5)
 - d. przykład (zob. 1 Kor 10:6; Fil 3:17)
 - e. archetyp (zob. Rz 5:14)
 - f. treść (zob. Dz 23:25)
3. W *The Analytical Greek Lexicon Revised* [Poprawionym analitycznym leksykonie greckim] (s. 411) Harold K. Moulton wymienia następujące znaczenia:

- a. cios, odcisk, ślad (zob. J 20:25)
- b. szkic
- c. wyobrażenie (zob. Dz 7:43)
- d. nakazy (zob. Rz 6:17)
- e. forma, zamysł (zob. Dz 23:25)
- f. przykład, odpowiednik (1 Kor 10:6)
- g. zapowiedź, typ (zob. Rz 5:14; 1 Kor 10:11)
- h. wzór – model (zob. Dz 7:44; Heb 8:5)
- i. wzór moralny (zob. Fil 3:17; 1 Tes 1:7; 2 Tes 3:9; 1 Tm. 4:12; 1 P 5:3)

Należy pamiętać, że leksykony nie ustalają znaczenia; decyduje o nim tylko użycie słów w zdaniach/akapitach (tj. kontekst). Strzeżmy się przypisywania ustalonej definicji jednemu słowu i stosowania jej w każdym miejscu, w którym występuje ono w Biblii. O znaczeniu decyduje kontekst, kontekst i jeszcze raz kontekst.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 20:26-29

²⁶A po ośmiu dniach, kiedy uczniowie Jego byli znowu wewnątrz [domu] i Tomasz z nimi, Jezus przyszedł mimo drzwi zamkniętych, stanął pośrodku i rzekł: «Pokój wam!» ²⁷Następnie rzekł do Tomasza: «Podnieś tutaj swój palec i zobacz moje ręce. Podnieś rękę i włóż [ją] do mego boku, i nie bądź niedowiarkiem, lecz wierzącym!» ²⁸Tomasz Mu odpowiedział: «Pan mój i Bóg mój!» ²⁹Powiedział mu Jezus: «Uwierzyłeś dlatego, ponieważ Mnie ujrzałeś? Błogosławieni, którzy nie widzieli, a uwierzyli».

20:26 „po ośmiu dniach” Jest to hebrajski idiom oznaczający tydzień. Był to kolejny niedzielny wieczór. Jezus ukazywał się uczniom w Wieczerniku (być może w domu Jana Marka) przez trzy niedzielne wieczory pod rząd, co stało się podstawą dla chrześcijańskich nabożeństw. Zob. komentarz do w. 19.

20:27 „nie bądź niedowiarkiem, lecz wierzącym” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY MEDIALNEJ z PARTYKUŁĄ PRZECZĄCĄ, co zazwyczaj oznacza zaprzestanie dokonywanej czynności. Każdy wierzący jest swoistym połączeniem wątpliwości i wiary!

20:28 Wyznanie Tomasza może być teologicznie związane z werselem 17. Być może poprzedza je starotestamentowe użycie, ponieważ wszędzie, gdzie tytuły JHWH Elohim (tj. Rdz 2:4) pojawiały się razem, imię to tłumaczone było jako „Pan Bóg”. Jezus w pełni przyjmuje to szokujące potwierdzenie Jego boskości. Od pierwszego wersetu pierwszego rozdziału swojej Ewangelii Jan stwierdza boskość Jezusa z Nazaretu.

W Ewangelii Jana Jezus wielokrotnie stwierdzał Swoją boskość (zob. 8:58; 10:30; 14:9; 20:28), autor natomiast potwierdza ją w 1:1.14-18 oraz 5:18. Inni autorzy biblijni także jasno stwierdzają boskość Jezusa (zob. Dz 20:28; Rz 9:5; Fil 2:6-7; Kol 1:15-17; 2 Tes 1:12; Tt 2:13; Heb 1:8; 2 P 1:1.11; 1 J 5:20).

20:29 To zdanie wprowadzające może być twierdzeniem lub pytaniem przewidującym odpowiedź twierdzącą. Struktura gramatyczna dopuszcza obie możliwości. Przypomina to błogosławieństwo z 17:20 (zob. 1 P 1:8).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 20:30-31

³⁰I wiele innych znaków, których nie zapisano w tej książce, uczynił Jezus wobec uczniów. ³¹Te zaś zapisano, abyście wierzyli, że Jezus jest Mesjaszem, Synem Bożym, i abyście wierząc mieli życie w imię Jego.

20:30 Wersety 30-31 w oczywisty sposób stanowią temat i cel napisania Ewangelii. Jest to traktat ewangelizacyjny! Natchnieni autorzy Ewangelii mieli prawo i darowaną im przez Boga umiejętność doboru, adaptowania i porządkowania czynów i słów Jezusa w celu jasnego przekazania wielkich prawd na Jego temat wybranym grupom docelowym: Żydom, Rzymianom i poganom. NT nie jest chrześcijańskim Talmudem.

W artykule zatytułowanym “The Authority and Inspiration of the Bible” [„Autorytet i natchnienie Biblii”] wprowadzającym do *The Expositor’s Bible Commentary* [Komentarz biblijny interpretatora] (tom 1) Carl F. H. Henry pisze:

„Celem Biblii nie jest przedstawienie kompletnej chronologii wydarzeń – czy chodzi o dzieje stworzenia, czy zbawienia wraz z historią wcielenia. Celem pism biblijnych wymienionym w nich samych jest zaopatrzenie człowieka we wszystko, co jest niezbędne i wystarczające dla jego odkupieńczego zbawienia i posłusznej służby jego Stwórcy. Chociaż czasem autorzy Biblii czasem postrzegają jedno Boże dzieło zbawienia pod innymi kątami widzenia i dla odmiennych celów, to, co nam mówią, jest wiarygodne i stosowne. Mateusz poddaje dużą część chronologii służby Jezusa ułożeniu tematycznemu, przydatnemu do nauczania. Łukasz pomija dużą część materiału zawartego u Marka, nadal przedstawiając uporządkowaną relację zapewniającą indoktrynację katechetyczną (zob. 1:4). Jan otwarcie odnosi się do radykalnej selektywności leżącej u podstaw czwartej Ewangelii (20:30.31).” (s.27-28)

▣ **„wiele innych znaków ... uczynił Jezus wobec uczniów”** „Znaki” te można rozumieć na kilka sposobów:

1. Znaki że naprawdę żyje
 - a. dotykane przez nich Jego rany
 - b. jedzenie z nimi (zob. Łk 24:43)
2. Szczególne niezapisane znaki, których dokonał w ich obecności w Wieczerniku
3. Odniesienie do dzieła Jego życia (skupienie się na przeszłości), przygotowującego ich do napisania Ewangelii (zob. Łk 24:46-48)

20:31

GPNT „aby [u]wierzyliście”

BP „abyście uwierzyli”

BW, PL „abyście wierzyli”

BWP „żebyście uwierzyli”

Niektóre wczesne greckie manuskrypty: P⁶⁶, κ*, B oraz grecki tekst z którego korzystał Orygenes mają tu TRYB ŁĄCZĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO, co oznaczałoby, że Ewangelia Jana została napisana dla zachęcenia wierzących do trwania w wierze.

W innych greckich manuskryptach pisanych uncją (tj. κ², A, C, D, L, N, W) występuje AORYST TRYBU ŁĄCZĄCEGO, co oznaczałoby, że Jan pisał do niewierzących. W tekście UBS⁴ znajduje się AORYST, opatrzony jednak notą „C” (trudno stwierdzić). Werset ten podaje cel napisania tej Ewangelii. Tak jak pozostałe, Ewangelia Jana jest traktatem ewangelizacyjnym.

▣ **„Mesjaszem”** Jest to greckie tłumaczenie hebrajskiego terminu „Mesjasz”, co dosłownie oznacza „Pomazańca”. Był to starotestamentowy potomek Dawida. Proroctwa o nim głosiły, że zaprowadzi nową erę sprawiedliwości. Jezus z Nazaretu (zob. 1:45) jest żydowskim Mesjaszem (zob. 11:27).

To określenie Jezusa występuje już na początku Ewangelii (zob. 1:41). Jednak powszechnie stosowanym tytułem Jezusa w kontekstach pogańskich był „Pan”, a nie „Mesjasz” (zob. Rz 10:9-13; Fil 2:9-11).

Koncepcja „Mesjasza” miała implikacje eschatologiczne: (1) dla faryzeuszy wiązała się z politycznymi, narodowymi oczekiwaniami, (2) w apokaliptycznej literaturze żydowskiej wiązała się z kosmicznymi, uniwersalnymi oczekiwaniami.

▣ **„Synem Bożym”** Tytuł ten rzadko pojawia się u synoptyków (być może ze względu na możliwość opaczności zrozumienia przez pogan), ale u Jana występuje już na samym początku (zob. 1:14.34.49). Był to sposób, na jaki Jan potwierdzał wyjątkową więź pomiędzy Jezusem a Ojcem (zastosowanie terminu *huios*). Jan posługuje się tą rodzinną metaforą na kilka sposobów:

1. tytuł
2. w połączeniu z „jednorodnym” (*monogenēs*, zob. 1:18; 3:16; 1 J 4:9)
3. w połączeniu z zastosowaniem tytułu „Ojciec” (zob. 20:17)

Zobacz Temat specjalny: Syn Boży w 1 J 3:8.

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Kto przyszedł do grobu? Kiedy? Dlaczego?
2. Dlaczego uczniowie nie oczekiwali zmartwychwstania? Czy ktokolwiek się go spodziewał?
3. Dlaczego Maria nie poznała Jezusa?
4. Dlaczego Jezus powiedział Marii, żeby go nie zatrzymywała?
5. Wyjaśnij wersety 22-23 własnymi słowami.
6. Czy oddajemy Tomaszowi sprawiedliwość nazywając go niedowiarkiem?
7. Zdefiniuj zrozumienie słowa „wierzyć” w czasach Jezusa, a nie dzisiejszych.

ROZDZIAŁ 21 EWANGELII JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
			ZMARTWYCH- WSTAŁY W GALILEI	
Zmartwychwstały ukazuje się w Galilei	Jezus ukazuje się uczniom nad Morzem Tyberiadzkim	Jezus ukazuje się uczniom nad jeziorem Genezaret	Spotkanie ze Zmartwychwstałym nad jeziorem Genezaret	Spotkanie nad Jeziorem
21:1-8	21:1-14	21:1-14	21:1-14	21:1-14
21:9-14	Ostatnie słowa Jezusa do Piotra	Zadania i śmierć Piotra	Przekazanie Piotrowi prymatu władzy	Pytanie o miłość
Piotr otrzymuje władzę pasterską	21:15-23	21:15-19	21:15-19	21:15-19
21:15-19	Zakończenie	Losy Jana	Zmartwychwstały i uczeń umiłowany	Każdemu inna droga
Odmienny los umiłowanego ucznia	21:24-25	21:20-25	21:20-23	21:20-23
21:20-23			Drugi epilog Ewangelisty	Zakończenie
Drugi epilog – Ewangelii			21:24-25	21:24-25
21:24-25				

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 21:1-25

- A. Toczyły się dyskusje co do tego, czy rozdział 21 nie stanowi dodatku, ponieważ Ewangelia wydaje się kończyć na rozdziale 20:31. Nie ma jednak żadnego greckiego manuskryptu który pomijałby rozdział 21.

- B. Werset 25 jest często uważany za późniejszy dodatek, ponieważ w niektórych manuskryptach fragment J 7:53-8:11 jest wstawiony po wersecie 24. Także w starożytnym manuskrypcie synajskim skryba początkowo pominął werset 25, co sprawiło że musiał wrócić i usunąć ozdobną stopkę, aby go dopisać.
- C. Chociaż rozdział 21 nie stanowi integralnej części Ewangelii Jana, został on bez wątplenia napisany przez Apostoła. Odpowiada na dwa pytania wczesnego kościoła:
1. Czy Piotr został powtórnie ustanowiony przywódcą?
 2. Co z legendą na temat długowieczności Jana?

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 21:1-3

¹Potem znowu ukazał się Jezus nad Morzem Tyberiadzkim. A ukazał się w ten sposób: ²Byli razem Szymon Piotr, Tomasz, zwany Didymos, Natanael z Kany Galilejskiej, synowie Zebedeusza oraz dwaj inni z Jego uczniów. ³Szymon Piotr powiedział do nich: «Idę łowić ryby». Odpowiedzieli mu: «Idziemy i my z tobą». Wyszli więc i wsiedli do łodzi, ale tej nocy nic nie złowili.

21:1 „Morzem Tyberiadzkim” Tyberiaada była rzymską stolicą administracyjną Galilei. Zbiornik ten znany jest także jako „Jezioro Galilejskie” (zob. 6:1) lub „Jezioro Genezaret” (zob. Mt 14:34; Mk 6:53; Łk 5:1), a w ST jako jezioro Kinneret (zob. Lb 34:11; Pwt 3:17; Joz 11:2; 12:3; 13:27; 19:35; 1 Krl 15:20).

▣ „ukazał się w ten sposób” CZASOWNIK ten oznacza „ukazać w pełni lub jasno” (zob. 1:31; 2:11; 7:4; 9:3; 1 J 1:2; 2:28; 3:2; 4:9). U Mateusza opisane jest spotkanie w Galilei, które miało miejsce na górze (zob. 26:32; 28:7.10.16), gdzie zostało nadane „Wielkie Posłannictwo”. U Jana Jezus objawia się nad Morzem Tyberiadzkim. W trakcie tego spotkania Jezus odpowiada na dwa pytania interesujące wczesny kościół:

1. Czy Piotr został powtórnie ustanowiony przywódcą
2. Co z legendą, że Jan nie umrze dopóki Jezus nie powróci

21:2 „Tomasz, zwany Didymos” Zob. Temat specjalny na temat imion Apostołów w 1:45.

Wydaje się, że na połów wyruszyło siedmiu z jedenastu.

▣ „synowie Zebedeusza” Odnosi się to do Jakuba i Jana (Johanana, zob. Mt 4:21). Ewangelia Jana nie wymienia z imienia ani Jakuba, ani Jana.

21:3 „Szymon Piotr powiedział do nich: «Idę łowić ryby»” Jest to CZAS TERAŹNIEJSZY. Powstało kilka teorii na temat tej wyprawy na ryby:

1. była to wycieczka dla relaksu, aby zabić czas przed spotkaniem wyznaczonym przez Jezusa (zob. Mt 26:32; 28:7.10)
 2. chodziło o zarobienie pieniędzy
 3. był to powrót Piotra do zawodu rybaka
- Rozdział ten jest bardzo podobny do Łk 5.

▣ „tej nocy nic nie złowili” Zauważmy, że ci mężczyźni, którzy byli w stanie uzdrawiać chorych i wyrzucać złe duchy, nie mieli cudownych mocy we wszystkich sytuacjach i do wszystkich celów. Zastosowany tu CZASOWNIK nigdzie indziej w NT nie występuje w odniesieniu do łowienia ryb. Zazwyczaj używa się go na określenie aresztowania kogoś.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 21:4-8

⁴A gdy ranek zaświtał, Jezus stanął na brzegu. Jednakże uczniowie nie wiedzieli, że to był Jezus. ⁵A Jezus rzekł do nich: «Dzieci, czy macie co na posilek?» Odpowiedzieli Mu: «Nie». ⁶On rzekł do nich: «Zarzućcie sieć po prawej stronie łodzi, a znajdziecie». Zarzucili więc i z powodu mnóstwa ryb nie mogli jej wyciągnąć. ⁷Powiedział więc do Piotra ów uczeń, którego Jezus milował: «To jest Pan!» Szymon Piotr usłyszawszy, że to jest Pan, przywdział na siebie wierzchnią szatę - był bowiem prawie nagi - i rzucił się w morze. ⁸Reszta uczniów dobiła łodzią, ciągnąc za sobą sieć z rybami. Od brzegu bowiem nie było

21:4 „Jednakże uczniowie nie wiedzieli, że to był Jezus” Powstało kilka teorii dotyczących ich niezdolności do rozpoznania Jezusa:

1. było za ciemno
2. był za daleko
3. byli zbyt zmęczeni
4. Jezus wyglądał nieco inaczej (zob. J 21:12; Mt 28:16-17; Łk 24:13ff)
5. nie mogli Go rozpoznać za sprawą Boga (zob. Łk 24:16)

21:5 „Dzieci” Wyrażenia tego użyto metaforycznie. W NT występują dwa powszechne określenia opisujące „małe dzieci”. Zastosowane tutaj słowo (*paidion*) pojawia się najrzadziej i różni się od powszechniejszego terminu (*teknion*) używanego w Ewangelii Jana i 1 Liście Jana. Słowo to występuje w Ewangelii tylko w 4:49, 16:21 i tutaj. Wydaje się, że w 1 Jana określenia te są stosowane zamiennie: *paidion* w 2:13.18 i *teknion* w 2:1.12.28.

▣ **„czy macie co na posilek”** Termin ten (*prosfagion*) w rzeczywistości oznacza jakiegokolwiek typu pożywienie jedzone z chlebem, kontekst wskazuje tu jednak na ryby. Pytanie to przewiduje odpowiedź przeczącą.

21:6 Jezus zachowywał się tak samo jak wtedy, kiedy ich powołał (Łk 5:1-11). Charakterystyczne dla tego rozdziału (zob. też komentarz do w. 15) jest to, że pojawiają się w nim dwa różne słowa na określenie łodzi: *ploion* w wersetych 3 i 6 oraz *ploiaron* (łódka) w w. 8. Jan kilkakrotnie wykazuje się w tym rozdziale literacką różnorodnością.

21:7 „ów uczeń, którego Jezus miłował” Słowa te dotyczą autora Ewangelii, Apostoła Jana (zob. 13:23; 20:2.3.8; 21:20). Imię Jana nie pojawia się nigdzie w tej Ewangelii.

▣

GPNT

„okrycie przepasał, był bowiem nagi”

BP

„odział się, bo był rozebrany”

BW

„przepasał się szatą, był bowiem nagi”

BWP

„przywdział swoje ubranie – był bowiem nagi –”

PL

„przepasał się szatą – bo był rozebrany jak do pracy –”

W Palestynie w I w. n.e. ludzie nosili zewnętrzną szatę i przylegającą do ciała długą bieliznę. Piotr zdjął wierzchnią szatę/płaszcz i zsunął bieliznę do pasa.

▣ **„To jest Pan”** Słowo *kurios* to greckie określenie oznaczające „pana”, „mistrza” lub „właściciela”. W niektórych kontekstach jest to po prostu zwrot grzecznościowy, w innych jednak stanowi teologiczne potwierdzenie boskości Jezusa. Tutaj rybacy rozpoznali w stojącej na plaży osobie uwielbionego, zmartwychwstałego Pana!

Pochodzenie tłumaczenia tego słowa jako „Pan” wywodzi się z jego użycia w ST, gdzie JHWH tłumaczy się jako Pan. Stało się tak dlatego, że Żydzi bali się wypowiadać związane z przymierzem imię Boga, zastąpili je więc innym hebrajskim terminem, *Adonai*, który jest odpowiednikiem słowa *kurios*. Zob. Temat specjalny w 6:20.

„Pan” to tytuł, który jest ponad wszelkie imię w Fil 2:9-11. Był on częścią wyznania wczesnego kościoła towarzyszącego chrztom: „Jezus jest Panem” (zob. Rz 10:9-13).

21:8 „Reszta uczniów” Wydaje się, że cały wewnętrzny krąg uczniów udał się z Piotrem i Janem na ryby, aby zarobić trochę pieniędzy (nie mogli już liczyć na kobiety, które podróżowały z Jezusem).

▣ **„sieć z rybami”** Nawet po swoim zmartwychwstaniu Jezus nadal:

1. wzmacniał ich wiarę
2. zaspokajał ich potrzeby
3. potwierdzał Swoje zmartwychwstanie i władzę (nad przyrodą)

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 21: 9-14

⁹A kiedy zeszli na ląd, ujrzeli żarzące się na ziemi węgle, a na nich ułożoną rybę oraz chleb. ¹⁰Rzekł do nich Jezus: «Przynieście jeszcze ryb, któreście teraz ulowili». ¹¹Poszedł Szymon Piotr i wyciągnął na brzeg sieć pełną wielkich ryb w liczbie stu pięćdziesięciu trzech. A pomimo tak wielkiej ilości, sieć się nie rozerwała. ¹²Rzekł do nich Jezus: «Chodźcie, posilcie się!» Żaden z uczniów nie odważył się zadać Mu pytania: «Kto Ty jesteś?» bo wiedzieli, że to jest Pan. ¹³A Jezus przyszedł, wziął chleb i podał im - podobnie i rybę. ¹⁴To już trzeci raz, jak Jezus ukazał się uczniom od chwili, gdy zmartwychwstał.

21:9 „żarzące się na ziemi węgle, a na nich ułożoną rybę oraz chleb” Celem tego wczesnoporanego śniadania była wspólnota i refleksja teologiczna. Implikacje teologiczne są następujące:

1. Fragment ten odwołuje się do zaparcia się Piotra przy innym ognisku (zob. 18:18). Termin ten pojawia się w obu miejscach.
2. Ewangelia Jana i 1 List Jana zostały napisane w celu zwalczania herezji gnostycyzmu, która zaprzeczała prawdziwemu człowieczeństwu Jezusa – Mesjasza. Jezus jadł z nimi.

21:10 W tym akapicie występują dwa różne określenia na ryby: (1) w wersetych 9, 10 9 13 jest to *opsarion*, co oznaczało małą rybę, a (2) w wersetych 6, 8 i 11 jest to *ichthus*, co oznaczało dużą rybę. W tym kontekście wydają się one być stosowane zamiennie.

21:11 „stu pięćdziesięciu trzech” Kontekst nie wskazuje na to, aby liczba ta miała symboliczne znaczenie; jest to po prostu szczegół podany przez naocznego świadka. Jednakże niewłaściwa tendencja wczesnego kościoła do alegoryzowania wszystkich liczb i szczegółów pociągnęła za sobą następujące interpretacje:

1. Cyryl twierdził, że liczba 100 oznaczała pogan, 50 – Żydów, a 3 Trójcę.
2. Augustyn był zdania, że liczba ta odnosi się do dziesięciu przykazań oraz siedmiu darów Ducha, co daje liczbę siedemnaście. Jeśli dodamy kolejne liczby 1, 2, 3, 4 do 17, otrzymamy 153. Augustyn stwierdził, że była to łączna liczba tych, którzy przyszli do Chrystusa przez prawo i łaskę.
3. Hieronim pisał, że są 153 rodzaje ryb, a więc jest to symbol wszystkich narodów przychodzących do Chrystusa. Ta alegoryczna metoda interpretacji świadczy o inwencji egzegety, a nie zamyśle pierwotnego, natchnionego autora!

▣ „A pomimo tak wielkiej ilości, sieć się nie rozerwała” Jest to albo zwykły szczegół podany przez naocznego świadka, albo dorozumiany cud.

21:14 „To już trzeci raz, jak Jezus ukazał się uczniom” Z pewnością odnosi się to do dwóch relacji z rozdziału 20 oraz niniejszej.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 21:15-19

¹⁵A gdy spożyli śniadanie, rzekł Jezus do Szymona Piotra: «Szymonie, synu Jana, czy miłujesz Mnie więcej aniżeli ci?» Odpowiedział Mu: «Tak, Panie, Ty wiesz, że Cię kocham». Rzekł do niego: «Paś baranki moje!» ¹⁶I znowu, po raz drugi, powiedział do niego: «Szymonie, synu Jana, czy miłujesz Mnie?» Odparł Mu: «Tak, Panie, Ty wiesz, że Cię kocham». Rzekł do niego: «Paś owce moje!». ¹⁷Powiedział mu po raz trzeci: «Szymonie, synu Jana, czy kochasz Mnie?» Zasmucił się Piotr, że mu po raz trzeci powiedział: «Czy kochasz Mnie?» I rzekł do Niego: «Panie, Ty wszystko wiesz, Ty wiesz, że Cię kocham». Rzekł do niego Jezus: «Paś owce moje! ¹⁸Zaprawdę, zaprawdę, powiadam ci: Gdy byleś młodszy, opasywałeś się sam i chodziłeś, gdzie chciałeś. Ale gdy się zestarzejesz, wyciągniesz ręce swoje, a inny cię opasze i poprowadzi, dokąd nie chcesz». ¹⁹To powiedział, aby zaznaczyć, jaką śmiercią uwielbi Boga. A wypowiedziawszy to rzekł do niego: «Pójdź za Mną!»

21:15 „Szymonie, synu Jana” Zauważmy, że Jezus nie nazwał go „Szymonem Piotrem”; człowiekowi temu wiele brakowało do bycia skałą!

Jeżeli chodzi o imię ojca Szymona, występują tu różne warianty manuskryptów:

1. Jan – κ^1 , B, C*, D, L W
2. Jona – A, C²
3. pominięte – κ^*

UBS⁴ nadaje opcji #1 notę „B” (prawie pewne) za 1:42 (P⁶⁶, P⁷², κ , B*, L, W).

▣ „**kocham ... kocham ... kocham**” Jasno widać tu trzykrotne powtórzenie, które wydaje się odnosić do trzykrotnego zaparcia się Piotra na dziedzińcu arcykapłana (zob. 18:17.25.27). Fragment ten zawiera wiele zestawień i przeciwstawień:

1. miłość (*fileō*) a miłość (*agapaō*)
2. baranki a owce
3. wiedzieć (*ginoskō*) a wiedzieć (*oida*)

Toczą się dyskusje co do tego, czy jest to literacka różnorodność, czy terminy te są celowo ze sobą zestawione. Jan często posługuje się różnorodnością – szczególnie w tym rozdziale (dwa określenia „dzieci”, „łodzi” i „ryb”). Wydaje się, że w tym kontekście występuje pewne rozróżnienie pomiędzy greckimi terminami *agapaō* i *fileō*, trudno to jednak udowodnić, ponieważ w grece koine są one równoznaczne (zob. 3:35; 5:20; 11:3.5).

▣ „**czy miłujesz Mnie więcej aniżeli ci**” Składnia jest tu niejednoznaczna jeżeli chodzi o przedmiot tego pytania. Niektórzy twierdzą, że odnosi się ono do:

1. rybołówstwa jako zawodu („Czy kochasz mnie bardziej niż bycie rybakiem?”)
2. wcześniejszych wypowiedzi Piotra o tym, że kocha Jezusa bardziej niż inni uczniowie (zob. Mt 26:33; Mk 14:29 i J 13:37)
3. tego, że pierwszy powinien być sługą wszystkich (zob. Łk 9:46-48; 22:24-27)

▣ „**Paś baranki moje**” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Forma gramatyczna wszystkich trzech wypowiedzi jest taka sama (zob. wersety 16 i 17), ale nieco różnią się doborem słów (paś baranki i paś owce).

21:17 „Panie, Ty wszystko wiesz” Piotr uczy się nie wypowiadać się tak pochopnie. Jego słowa są wyrazem dobrej teologii (zob. 2:25; 6:61.64; 13:11;16:30).

▣ „**Ty wiesz, że Cię kocham**” Występuje tu różnica zastosowanego greckiego słowa „wiedzieć”: w w. 16 jest to *oida*, a w w. 17 *oida* i *ginoskō*. Konkretna przyczyna tego jest nieznana – być może chodziło po prostu o urozmaicenie.

21:18 „wyciągniesz ręce swoje” Może to być techniczny idiom stosowany (1) we wczesnym kościele i (2) w literaturze greckiej oznaczający „ukrzyżowanie”.

21:19 „aby zaznaczyć, jaką śmiercią uwielbi Boga” Według tradycji Piotr został ukrzyżowany do góry nogami. W *Historii Kościelnej*, tom 3:1, Euzebiusz pisze: „Uważano, że Piotr głosił Ewangelię Żydom w diasporze w Poncie, Galacji, Bitynii, Kapadocji i Azji. Udawszy się do Rzymu, został ukrzyżowany do góry nogami na własną prośbę”. Zob. komentarz do 1:14.

▣ „**Pójdź za Mną**” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ – tak jak w w. 22. Wiąże się to z odnowieniem i potwierdzeniem powołania Piotra do przywództwa (zob. Mt 4:19-20).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 21:20-23

²⁰Piotr obróciwszy się zobaczył idącego za sobą ucznia, którego miłował Jezus, a który to w czasie uczyt spoczywał na Jego piersi i powiedział: «Panie, kto jest ten, który Cię zdradzi?» ²¹Gdy więc go Piotr ujrzal, rzekł do Jezusa: «Panie, a co z tym będzie?» ²²Odpowiedział mu Jezus: «Jeżeli chcę, aby pozostał, aż przyjdę, co tobie do tego? Ty pójdź za Mną!» ²³Rozeszła się wśród braci wieść, że uczeń ów nie umrze. Ale Jezus nie powiedział mu, że nie umrze, lecz: «Jeśli Ja chcę, aby pozostał aż przyjdę, co tobie do tego?»

21:20 „ucznia, którego miłował Jezus” Odnosi się to do relacji z 13:25. Nie ma pewności co do tego, dlaczego Jan opisywał siebie w tak zawołowany sposób. Oto kilka możliwych teorii:

1. tradycyjne pisma żydowskie z pierwszego wieku nie wymieniały autora z imienia
2. Jan był bardzo młody, kiedy został naśladowcą Chrystusa
3. Jan był jedynym Apostołem, który został z Jezusem podczas Jego procesów i ukrzyżowania

21:22 „Odpowiedział mu Jezus: «Jeżeli chcę, aby pozostał, aż przyjdę, co tobie do tego» Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ. Musimy pamiętać, że powinniśmy zajmować się naszymi własnymi darami i służbą, a nie tym, co Bóg zaplanował dla innych! Możliwym powodem dodania rozdziału 21 była odpowiedź na nieporozumienia dotyczące tej właśnie kwestii. Wydaje się, że powstała plotka (być może gnostycka), że Jan będzie żył aż do drugiego przyjścia Jezusa (Jan wypowiada się na temat paruzji w 1 J 3:2).

▣ „pójdź za Mną” Jest to podsumowanie osobistego zaproszenia Ewangelii Jana (zob. 1:43; 10:27; 12:26; 21:19.22). Słowa te podkreślają osobisty aspekt Ewangelii, podczas gdy „wierzyć że” podkreśla jej aspekt treściowy.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 21:24

²⁴Ten właśnie uczeń daje świadectwo o tych sprawach i on je opisał. A wiemy, że świadectwo jego jest prawdziwe.

21:24 „on je opisał” Czy odnosi się to do (1) wersetów 20-23, (2) rozdziału 21 czy (3) całej Ewangelii? Nie ma tu jasnej odpowiedzi.

▣ „wiemy, że świadectwo jego jest prawdziwe” Konkretna grupa, do której odnosi się ZAIMEK „my”, jest niepewna. Jasne jest, że Jan powołuje się na innych, żeby potwierdzić prawdę Ewangelii Jana. Prawdopodobnie są to starsi z Efezu, gdzie Jan mieszkał, usługiwał i umarł. Wczesna tradycja głosi, że efescy przywódcy nalegali na zaawansowanego wiekiem Jana, żeby napisał swoją Ewangelię z powodu śmierci wszystkich pozostałych Apostołów i szerzących się herezji na temat Jezusa. Zob. Temat specjalny: Świadkowie Jezusa w 1:8.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 21:25

²⁵Jest ponadto wiele innych rzeczy, których Jezus dokonał, a które, gdyby je szczegółowo opisać, to sądzę, że cały świat nie pomieściłby ksiąg, które by trzeba napisać.

21:25 Werset 25 jest kwestionowany z dwóch powodów: (1) w pewnej liczbie manuskryptów wersety 7:53-8:11 wstawione są między wersetami 24 a 25; (2) w manuskrypcie synajskim (8) skryba wymazał ozdobny kolofon i wstawił werset 25. Zostało to zaobserwowane w świetle promieni ultrafioletowych w Muzeum Brytyjskim. Werset ten przekazuje konkretną informację, że autorzy Ewangelii wybierali to, co zapisywali. Hermeneutyczne pytanie brzmi zawsze: „Dlaczego zapisali to w ten sposób, a nie dążyli do połączenia czterech Ewangelii?” (zob. Gordon Fee i Douglas Stuart, *How To Read the Bible For All Its Worth [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całą jej bogactwo]*).

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Co łączy J 21 i Łk 5?
2. Dlaczego uczniowie nie poznali Jezusa od razu?
3. Kim jest uczeń, którego Jezus miłował?
4. Dlaczego Jezus trzy razy pytał Piotra o jego miłość do Siebie?
5. Czy Jezus powiedział, że Jan będzie żył, aż On powróci?
6. O kogo chodzi w wersecie 24?
7. Czy werset 25 należy do oryginalnej Ewangelii Jana?

1 LIST JANA

WPROWADZENIE DO 1 LISTU JANA

WYJĄTKOWOŚĆ TEJ KSIĘGI

- A. 1 List Jana nie jest listem osobistym – ani też listem napisanym do jednego kościoła. Jest to „żarliwy okólnik z centrali” (list zbiorowy).
1. Nie zawiera tradycyjnego wstępu (od kogo do kogo).
 2. Nie ma też osobistych pozdrowień ani końcowego przesłania.
- B. Brak też wzmianek o imionach osób. Jest to bardzo niezwykle – zdarza się tylko w listach pisanych do wielu kościołów, takich jak List do Efezjan czy List Jakuba. Jedynym nowotestamentowym listem nie zawierającym imienia autora jest List do Hebrajczyków. Oczywiście jest jednak, że 1 List Jana został napisany do wierzących przeżywających wówczas wewnętrzne problemy w kościele związane z fałszywymi nauczycielami (gnostykami).
- C. List ten jest mocnym traktatem teologicznym
1. Centralna rola Jezusa
 - a. w pełni Bóg i w pełni człowiek
 - b. zbawienie otrzymuje się przez wiarę w Jezusa Chrystusa, a nie poprzez mistyczne przeżycia ani wiedzę tajemną (fałszywi nauczyciele)
 2. Wezwanie do życia po chrześcijańsku (trzy kryteria prawdziwego chrześcijaństwa)
 - a. miłość braterska
 - b. posłuszeństwo
 - c. odrzucenie upadłego światowego systemu
 3. Pewność wiecznego zbawienia przez wiarę w Jezusa z Nazaretu (słowo „znać” użyte 26 razy)
 4. Jak rozpoznawać fałszywych nauczycieli
- D. Pisma Jana (szczególnie 1 Jana) napisane są najmniej skomplikowaną greką koine ze wszystkich ksiąg NT, ale Jan jak nikt inny odkrywa głębię wiecznych Bożych prawd w Jezusie Chrystusie (tj. Bóg jest światłością, 1 J 1:5; Bóg jest miłością, 1 J 4:8.16; Bóg jest Duchem, J 4:24).
- E. Możliwe, że 1 List Jana miał być listem przewodnim do jego Ewangelii. Tłem dla obu tych ksiąg jest gnostycka herezja z I w. n.e. Ewangelia napisana została w celu głoszenia Dobrej Nowiny, natomiast 1 List Jana skierowany jest do wierzących (tj. nastawiony na uczniostwo).
Znany komentator Westcott doszedł do wniosku, że Ewangelia potwierdza boskość Jezusa, a 1 List Jana – Jego człowieczeństwo. Te dwie księgi składają się na jedną całość!
- F. Jan posługuje się czarno-białymi (dualistycznymi) kategoriami. Jest to charakterystyczne dla zwójów znad Morza Martwego i gnostyckich fałszywych nauczycieli. Dualizm struktury literackiej 1 Listu Jana jest zarówno werbalny (światło przeciwstawione ciemności), jak i stylistyczny (po zdaniu przeczącym następuje zdanie twierdzące). Odróżnia to ten list od Ewangelii Jana, gdzie występuje dualizm pionowy (Jezus z wysokości vs. wszyscy ludzie z niskości).
- G. Bardzo trudno jest stworzyć zarys tego listu z powodu powracających i powtarzających się tematów. Księga ta przypomina tkaninę złożoną z różnych prawd splecionych razem i tworzących powtarzające się wzory (zob. Bill Hendricks, *Tapestries of Truth, The Letters of John [Tkaniny prawdy, Listy Jana]*).

AUTOR

- A. Autorstwo 1 Listu Jana jest częścią debaty nad autorstwem korpusu janowego – Ewangelii, 1 Listu Jana, 2 Listu Jana, 3 Listu Jana i Apokalipsy.
- B. Dwa główne stanowiska są następujące
1. Tradycyjne
 - a. Tradycja wczesnych ojców Kościoła była zgodna co do tego, że autorem 1 Listu Jana był Jan, umiłowany Apostoł
 - b. Podsumowanie dowodów ze źródeł wczesnego kościoła
 - (1) Klemens Rzymski (90 r. n.e.) nawiązuje do 1 Jana
 - (2) Polikarp ze Smyrny, *Filipian* 7 (110-140 r. n.e.) cytuje 1 Jana
 - (3) W *Dialogu* (123:9) Justyna Męczennika (130-202 r. n.e.) cytowany jest 1 List Jana
 - (4) Nawiązania do 1 Jana pojawiają się w pismach:
 - (a) Ignacego Antiocheńskiego (data jego pism jest niepewna – jest to jednak początek II w. n.e.)
 - (b) Papiasza z Hierapolis (urodzony pomiędzy 50 a 60 r. n.e., zmarł śmiercią męczeńską około 155 r. n.e.)
 - (5) Ireneusz z Lyonu (130-202 r. n.e.) przypisuje 1 Jana Apostołowi Janowi. Tertullian, wczesny apologeta, który napisał 50 dzieł przeciwko heretykom, często cytował 1 Jana
 - (6) Inne wczesne pisma przypisujące autorstwo 1 Jana Apostołowi Janowi to pisma Klemensa, Orygenesza i Dionizjusza z Aleksandrii, kanon Muratoriego (180-200 r. n.e.) oraz Euzebiusza (trzeci wiek).
 - (7) Hieronim ze Strydonu (druga połowa czwartego wieku) potwierdza autorstwo Jana, przyznając jednak, że niektórzy w jego czasach mu zaprzeczali.
 - (8) Teodor z Mopsuestii, biskup Antiochii od 392 do 428 r. n.e., zaprzeczał janowemu autorstwu 1 Jana.
 - c. Jeśli był to Jan, co wiemy o Apostole Janie?
 - (1) Był synem Zebedeusza i Salome
 - (2) Był rybakiem na Morzu Galilejskim razem ze swoim bratem Jakubem (być może byli właścicielami kilku łodzi)
 - (3) Niektórzy są zdania, że jego matka była siostrą Maryi, matki Jezusa (zob. J 19:25; Mk 15:20)
 - (4) Najwyraźniej był zamożny, ponieważ posiadał
 - (a) najemników (Mk 1:20)
 - (b) kilka łodzi
 - (c) dom w Jerozolimie
 - (5) Jan miał dostęp do domu arcykapłana w Jerozolimie, co wskazuje na to, że cieszył się pewnym szacunkiem (zob. J 18:15-16)
 - (6) Maryja, matka Jezusa została powierzona opiece Jana
 - d. Tradycja wczesnego Kościoła jednogłośnie świadczyła, że Jan przeżył wszystkich pozostałych Apostołów, a po śmierci Maryi w Jerozolimie przeniósł się do Azji Mniejszej i osiedlił w Efezie, największym mieście na tym terenie. Stamtąd został skazany na wygnanie na wyspę Patmos (tuż przy wybrzeżu), później natomiast zwolniono go i pozwolono powrócić do Efezu (Euzebiusz cytując Polikarpa, Papiasza i Ireneusza).
 2. Współczesne badania
 - a. Zdecydowana większość współczesnych badaczy dostrzega podobieństwo wszystkich pism Janowych, szczególnie pod względem sformułowań, słownictwa i form gramatycznych. Dobrym przykładem są tu silne przeciwstawienia charakteryzujące dzieła Jana: życie vs. śmierć, prawda vs. fałsz. Tę samą ścisłą dychotomię dostrzec można w innych pismach

- z tamtych czasów: w zwojach znad Morza Martwego i początkowych pismach gnostyckich.
- b. Powstało kilka teorii dotyczących wzajemnych powiązań pomiędzy pięcioma księgami tradycyjnie przypisywanymi Janowi. Niektóre grupy głoszą autorstwo jednej osoby, inne dwóch, trzech, itd. Wydaje się, że najbardziej prawdopodobna możliwość jest taka, że wszystkie pisma Jana są wynikiem myśli jednego człowieka – nawet jeśli być może zostały spisane przez kilku jego uczniów.
 - c. Osobiście jestem zdania że Jan, podeszły wiekiem Apostoł, napisał wszystkich pięć ksiąg pod koniec swojej służby w Efezie.
3. Kwestia autorstwa to zagadnienie dotyczące hermeneutyki, a nie natchnienia. Ostatecznie autorem Pisma Świętego jest Bóg!

DATA – w oczywisty sposób wiąże się z autorstwem

- A. Jeśli listy te, a szczególnie 1 Jana, napisane zostały przez Apostoła Jana, należy umiejscowić je pod koniec pierwszego wieku. Byłby to wystarczający czas dla rozwinięcia się gnostyckich fałszywych systemów teologicznych/filozoficznych – pasowałyby to także do terminologii stosowanej w 1 Jana („dzieci”), która wydaje się sugerować starszego mężczyznę zwracającego się do grupy młodszych wierzących. Hieronim twierdzi, że po ukrzyżowaniu Jezusa Jan żył jeszcze 68 lat. Wydaje się to pasować do tej tradycji.
- B. A. R. Robertson jest zdania, że 1 List Jana napisany został w latach 85-95 n.e., Ewangelia natomiast powstała przed 95 r. n.e.
- C. *The New International Commentary Series on 1 John* [Nowa międzynarodowa seria komentarzy nt. 1 Jana] I. Howarda Marshalla twierdzi, że data pomiędzy 60 a 100 r. n.e. to najdokładniejsze przybliżenie, jakie może podać współczesna nauka co do pism janowych.

ADRESACI

- A. Tradycja podaje, że księga ta napisana została do rzymskiej prowincji Azji Mniejszej (zachodnia Turcja), której główną metropolią był Efez.
- B. Wydaje się, że list został wysłany do konkretnej grupy kościołów w Azji Mniejszej, które miały problem z fałszywymi nauczycielami (jak Kolosy czy Efez), a konkretnie:
 1. Doketyzmem, zaprzeczającym człowieczeństwo Chrystusa, uznającym jednak Jego Boskość
 2. Antynomizmem, oddzielającym teologię od etyki/moralności
- C. Augustyn (czwarty wiek n.e.) twierdzi, że został on napisany do Partów (Babilon). Wtórzuje mu Kasjodor (początek szóstego wieku n.e.). Prawdopodobnie jest to wynikiem pomylenia frazy „Wybrana Pani” z 2 J 1 i frazy „ta, która jest w Babilonie” z 1 P 5:13.
- D. Kanon Muratoriego, wczesna kanoniczna lista ksiąg NT powstała pomiędzy 180 a 200 r. n.e. w Rzymie, stwierdza, że list został napisany „po napomnieniu jego współuczniów i biskupów” (w Azji Mniejszej).

HEREZJA

- A. Sam list jest w oczywisty sposób reakcją przeciwko określonemu typowi fałszywego nauczania (tj. „Jeśli mówimy...” 1:6ff i „Kto mówi...” 2:9; 4:20 [diatryba]).
- B. Na podstawie wewnętrznych dowodów zawartych w 1 Jana możemy poznać niektóre z podstawowych założeń tej herezji.

1. Zaprzeczenie wcieleniu Jezusa Chrystusa
 2. Zaprzeczenie kluczowej roli Jezusa Chrystusa w zbawieniu
 3. Brak właściwego chrześcijańskiego stylu życia
 4. Nacisk na wiedzę (często tajemną)
 5. Tendencja do ekskluzywizmu
- C. Tło: pierwszy wiek n.e.
- W świecie rzymskim pierwszy wiek n.e. był czasem eklektyzmu wschodnich i zachodnich religii. Bogowie panteonów greckich i rzymskich popadli w niełaskę. Dużą popularnością cieszyły się religie misteryjne, ponieważ kładły nacisk na osobistą relację z bóstwem oraz wiedzę tajemną. Powodzenie miała również świecka filozofia grecka, która łączona była z innymi światopoglądami. W ten świat eklektycznej religii wkroczył ekskluzywizm wiary chrześcijańskiej (Jezus jako jedyna droga do Boga, zob. J 14:6). Niezależnie od tego, jakie dokładnie było podłoże tej herezji, stanowiła ona próbę uczynienia pozornego ograniczenia chrześcijaństwa przekonującym i intelektualnie akceptowalnym dla szerszej greko-rzymskiej publiki.
- D. Możliwe opcje co do tego, do której grupy gnostyckiej Jan się odnosi
1. Początkowy gnostycyzm
 - a. Wydaje się, że głównym założeniem początkowego gnostycyzmu z pierwszego wieku był nacisk na ontologiczny (wieczny) dualizm pomiędzy duchem i materią. Uważano, że duch (Najwyższy Bóg) jest dobry, a materia nieodłącznie zła. Dychotomia ta przypomina platońskie przeciwstawienie świata idei i świata materialnego, świata niebiańskiego i świata ziemskiego oraz świata niewidzialnego i świata widzialnego. Kładziono także przesadny nacisk na znaczenie wiedzy tajemnej (hasła lub tajnych kodów pozwalających duszy przechodzić przez anielskie sfery [*aeony*] do najwyższego boga) dla zbawienia.
 - b. Istnieją dwie formy początkowego gnostycyzmu, które mogły stanowić tło dla I Jana
 - (1) Doketyzm, zaprzeczający prawdziwemu człowieczeństwu Chrystusa, ponieważ materia jest zła
 - (2) Keryntianizm, utożsamiający Chrystusa z jednym z wielu *aeonów* lub poziomów anielskich pomiędzy bogiem najwyższym a złą materią. „Duchowy Chrystus” zamieszkał w człowieku Jezusie przy jego chrzcie i opuścił go przed ukrzyżowaniem.
 - (3) Niektóre z tych grup praktykowały ascetyzm (jeśli ciało tego chce, jest to złe), a inne antynomizm (jeśli ciało tego chce, zrób to). Nie ma pisemnych dowodów rozwiniętego systemu gnostycyzmu w pierwszym wieku. Pochodzą one dopiero z połowy drugiego wieku. Więcej informacji na temat gnostycyzmu znaleźć można w następujących źródłach:
 - (a) Hans Jonas, *The Gnostic Religion* [*Religia gnostycka*] wydawnictwa Beacon Press
 - (b) Elaine Pagels, *The Gnostic Gospels* [*Ewangelie gnostyckie*] wydawnictwa Random House
 - (c) Andrew Helmbold, *The Nag Hammadi Gnostic Texts and the Bible* [*Teksty gnostyckie z Nag Hammadi a Biblia*]
 2. Ignacy Antiocheński sugeruje inne możliwe źródło tej herezji w swoim dziele *List do Kościoła w Smyrnie* iv-v. Zaprzeczali oni wcieleniu Jezusa, a ich styl życia cechował się antynomizmem.
 3. Kolejną mniej prawdopodobną możliwością pochodzenia tej herezji jest Meander z Antiochii, znany z pism Ireneusza *Przeciw herezjom* XXIII. Był on naśladowcą Szymona Samarytańczyka i propagatorem wiedzy tajemnej.
- E. Herezja dzisiaj

1. Duch tej herezji jest obecny wśród nas dzisiaj, kiedy ludzie próbują łączyć prawdę chrześcijańską z innymi systemami myślowymi.
2. Duch tej herezji jest obecny wśród nas dzisiaj, kiedy ludzie podkreślają „poprawną” doktrynę, pomijając osobistą relację i wiarę wyrażającą się w stylu życia.
3. Duch tej herezji jest obecny wśród nas dzisiaj, kiedy ludzie zamieniają chrześcijaństwo w ekskluzywny intelektualny elitaryzm.
4. Duch tej herezji jest obecny wśród nas dzisiaj, kiedy religijni ludzie zwracają się ku ascetyzmowi lub antynomizmowi.

CEL

- A. W praktyczny sposób skupia się na wierzących:
 1. aby obdarzyć ich radością (zob. 1:4)
 2. aby zachęcić ich do prowadzenia pobożnego życia (zob. 1:7; 2:1)
 3. aby nakazać im (i przypomnieć), żeby kochali siebie nawzajem (zob. 4:7-21), a nie świat (zob. 2:15-17).
 4. żeby upewnić ich o ich zbawieniu w Chrystusie (zob. 5:13)
- B. Zawiera doktrynalne prawdy dla wierzących
 1. obala błąd oddzielania człowieczeństwa i boskości Jezusa
 2. obala błąd zamieniania duchowości w intelektualizm pozbawiony pobożnego życia
 3. obala błąd myślenia, że można być zbawionym w oddzieleniu od innych

PIERWSZY CYKL CZYTANÍ (ZOB. S. VI)

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj całą księgę za jednym razem. Wyraź temat całej księgi własnymi słowami.

1. Określ temat całej księgi.
2. Określ gatunek literacki.

DRUGI CYKL CZYTANÍ (ZOB. S. VI)

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj całą księgę za jednym razem. Określ główne tematy księgi i opisz każdy z nich jednym zdaniem.

1. Temat pierwszej całości literackiej
2. Temat drugiej całości literackiej
3. Temat trzeciej całości literackiej
4. Temat czwartej całości literackiej
5. Itd.

1 LIST JANA 1:1-2:2

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH*

BT	BW	BP	BWP	PL
Prolog	Życie wieczne objawione w Jezusie	Wstęp – Słowo życia	Słowo życia	Zaproszenie do wspólnoty
1:1-1:4	1:1-1:4	1:1-1:4	1:1-1:4	1:1-1:4
Bóg jest światłością i my mamy żyć w światłości	Społeczność z Bogiem jest zerwaniem z grzechem	Bóg jest światłością	Bóg jest światłością	Obietnica przebaczenia
1:5-1:7	1:5-2:2	1:5-1:10	1:5-1:7	1:5-2:2
Należy zerwać z grzechem		Wyzwolenie przez Chrystusa	O konieczności zerwania z grzechem	
1:8-2:2		2:1-2:2	1:8-2:2	

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S. VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia przez Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

*Chociaż podział na akapity nie jest natchniony, stanowi jednak klucz do zrozumienia zamysłu pierwotnego autora. Każde z współczesnych tłumaczeń podzieliło tekst na akapity i dodało ich streszczenia. Każdy akapit zawiera jeden główny temat, prawdę lub myśl. Poszczególne tłumaczenia oddają je na różne sposoby. Podczas czytania tekstu zadaj sobie pytanie, które tłumaczenie najlepiej pasuje do twojego rozumienia tematu i podziału na wiersze.

Przy studiowaniu każdego z rozdziałów musimy najpierw przeczytać tekst biblijny i spróbować określić poszczególne tematy (akapity), a następnie porównać nasze rozumienie z tekstem współczesnych tłumaczeń. Tylko wtedy, gdy zrozumiemy zamysł pierwotnego autora, podążając za jego rozumowaniem i spostrzeżeniami, jesteśmy w stanie zrozumieć Pismo Święte. Tylko oryginalny autor tekstu jest autorem natchnionym – czytelnik nie ma prawa zmieniać ani modyfikować przekazanej w tekście wiadomości. Czytelnicy Biblii są natomiast odpowiedzialni za stosowanie natchnionej prawdy na co dzień w swoim własnym życiu.

Uwaga: wszystkie techniczne terminy i skróty zostały objaśnione w Aneksach 1, 2 i 3.

TŁO TEOLOGICZNE

- A. Fragment ten przypomina Prolog do Ewangelii Jana (1:1-18, przed fizycznym stworzeniem), który z kolei odnosi się do Rdz 1:1 (fizyczne stworzenie). Tutaj jednak mowa jest o rozpoczęciu publicznej służby Jezusa.
- B. Nacisk kładziony jest na
1. Pełne człowieczeństwo Jezusa Chrystusa
 - a. IMIESŁOWY związane z ludzkimi zmysłami: wzrok, słuch, dotyk (zob. wersety 1, 3). Jezus był prawdziwie człowiekiem z prawdziwie fizycznym ciałem
 - b. Pełne tytuły Jezusa
 - (1) Słowo życia (zob. w. 1)
 - (2) Jego Syn Jezus Chrystus (zob. w. 3)
 2. Boskość Jezusa z Nazaretu
 - a. preegzystencja (wersety 1, 2)
 - b. wcielenie (w. 2)
- Prawdy te skierowane są przeciwko światopoglądowi gnostyckich fałszywych nauczycieli.

SKŁADNIA

- A. Wersety 1-4
1. W grece wersety 1-3a stanowią jedno zdanie.
 2. Główny CZASOWNIK „oznajmiać” znajduje się w wersecie 3. Nacisk pada tu na treść apostołskiego nauczania.
 3. W wersecie 1 występują trzy ZDANIA PODRZĘDNE, umieszczone dla podkreślenia na początku fraz, w których występują:
 - a. „co było od początku”
 - b. „cośmy usłyszeli”
 - c. „co ujrzeliśmy własnymi oczami”
 - d. „na co patrzyliśmy i czego dotykały nasze ręce”
 4. Werset 2 wydaje się wtrąceniem dotyczącym wcielenia Chrystusa. Fakt, że z punktu widzenia gramatyki jest on tak niezręczny, zwraca na niego uwagę!
 5. Wersety 3 i 4 określają cele apostołskiej nauki Jana: wspólnota i radość. Relacje apostołów – naocznych świadków były jednym z kryteriów kanonizacji tekstów przez wczesny kościół.
 6. Zauważmy, jak kształtują się CZASY, w których występują CZASOWNIKI w wersecie 1
 - a. NIEDOKONANY (preegzystencja)
 - b. DOKONANY, DOKONANY (trwała prawda)
 - c. AORYST, AORYST (konkretne przykłady)
- B. Wersety 1:5-2:2
1. ZAIMKI w 1:5-2:2 są bardzo niejasne, wydaje mi się jednak, że większość z nich poza w. 5 odnosi się do Ojca (podobnie jak w Ef 1:3-14).
 2. Wszystkie „jeżeli” i „jeśli” to ZDANIA WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ oznaczające potencjalne działanie.
 3. Występuje tu istotna teologiczna zmienność pomiędzy
 - a. CZASEM TERAŹNIEJSZYM a AORYSTEM w odniesieniu do „grzechu”
 - b. LICZBĄ POJEDYNCZĄ a MNOGĄ, „grzech” a „grzechy”

HERETYCY

- A. Fałszywe twierdzenia heretyków ukazane są w wersetach 1:6.8.10; 2:4.6.9.

- B. Wersety 5-10 dotyczą teologicznego dążenia do oddzielenia znajomości Boga (teologii) od naśladowania Go (etyki). Reprezentuje ono niewłaściwy, nadmierny nacisk kładziony przez gnostyków na wiedzę. Styl życia tych, którzy znają Boga, przejawiać będzie Jego cechy.
- C. Wersety 1:8-2:2 muszą być równoważone fragmentem 3:6-9. Każdy kij ma dwa końce. Możliwe, że odpierają one dwa różne błędy:
1. błąd teologiczny (brak grzechu)
 2. błąd moralny (grzech nie ma znaczenia)
- D. 1 Jana 2:1-2 jest próbą zrównoważenia lekceważenia grzechu (antynomizm) oraz powracającego problemu chrześcijan z osądzaniem innych, kulturowym legalizmem oraz ascetyzmem.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 1:1-4

¹[To wam oznajmiamy], co było od początku, cośmy usłyszeli o Słowie życia, co ujrzeliśmy własnymi oczami, na co patrzyliśmy i czego dotykały nasze ręce - ²bo życie objawiło się. Myśmy je widzieli, o nim świadczymy i głosimy wam życie wieczne, które było w Ojcu, a nam zostało objawione - ³oznajmiamy wam, cośmy ujrzeli i usłyszeli, abyście i wy mieli współczestnictwo z nami. A mieć z nami współczestnictwo znaczy: mieć je z Ojcem i Jego Synem Jezusem Chrystusem. ⁴Piszemy to w tym celu, aby nasza radość była pełna.

1:1 „co” Księga ta zaczyna się od ZAIMKA RODZAJU NIJAKIEGO. Opisuje on dwa aspekty Bożego przesłania, czyli:

1. wiadomość o Jezusie
2. samą osobę Jezusa

Ewangelia to przesłanie, osoba oraz styl życia.

▣ **„było”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU NIEDOKONANEGO. Stwierdza preegzystencję Jezusa (tj. jest to temat często powracający w pismach Jana – zob. w. 2; J 1:1.15; 3:13; 8:57-58; 17:5). Był to jeden ze sposobów potwierdzenia Jego boskości. Jezus objawia Ojca, ponieważ był z Nim od początku.

▣ **„od początku”** Jest to oczywiste nawiązanie do Rdz 1 i J 1, tutaj jednak odnosi się do rozpoczęcia publicznej służby Jezusa (zob. Temat specjalny: *Archē* w J 1:1). Przyjście Jezusa nie było „planem B”. Ewangelia zawsze stanowiła Boży plan odkupienia (zob. 3:15; Dz 2:23; 3:18; 4:28; 13:29). W tym kontekście fraza ta dotyczy początków osobistej znajomości dwunastu Apostołów z Jezusem.

Jan często posługuje się koncepcją „początku” (*archē*). Większość wystąpień tego terminu przyporządkować można do jednej z dwóch kategorii:

1. od stworzenia
 - a. J 1:1.2 (Jezus na początku)
 - b. J 8:44; 1 J 3:8 (szatan zabójcą i kłamcą od początku)
 - c. Ap 3:14; 21:6 (Jezus początkiem i końcem)
2. od czasu wcielenia i służby Jezusa
 - a. J 8:25; 1 J 2:7 [dwukrotnie]; 3:11; 2 J 1:5-6 (nauczanie Jezusa)
 - b. J 15:27; 16:4 (z Jezusem)
 - c. 1 J 1:1 (od początku publicznej służby Jezusa)
 - d. 1 J 2:13.24 [dwukrotnie] (od kiedy zaufali Jezusowi)
 - e. John 6:64 (od kiedy odrzucili Jezusa)
3. kontekst przemawia za opcją #2

TEMAT SPECJALNY: ZESTAWIENIE JANA 1 I 1 JANA 1

Ewangelia

na początku (1:1)
Słowo (*logos*) (1:1)
życie (*zōē*) (1:4)
światłość w Jezusie (1:4)
światłość objawiona (1:4)
ciemność (1:5)
świadczenie o światłości (1:6-8)
ludzie przywodzeni do Boga (1:7.12-13)
oglądali Jego chwałę (1:14)

List

od początku (1:1)
Słowo (*logos*) (1:1)
życie (*zōē*) (1:1.2)
światłość w Bogu (1:5)
światłość objawiona (1:5)
ciemność (1:5)
świadczenie o światłości (1:3.5)
ludzie przywodzeni do Boga (1:3)
oglądali Jego chwałę (1:1-3)

▣ „**cośmy usłyszeli ... ujrzeliśmy ... patrzyliśmy ... nasze ręce**” Wskazuje to na kolektywne, ale wciąż osobiste świadectwo Apostołów (tj. autorów NT). To kolektywne świadectwo jest charakterystyczne dla 1 Jana. Występuje tu ponad 50 razy.

Niektórzy są zdania, że ten zbiorczy ZAIMEK odnosi się do osób należących do „tradycji janowej”. Oznaczałoby to stróżę lub nauczycieli wyjątkowej perspektywy teologicznej Jana.

▣ „**cośmy usłyszeli ... co ujrzeliśmy**” Są to dwa CZASY DOKONANE TRYBU ORZEKAJĄCEGO, podkreślające trwałe rezultaty. Jan potwierdza człowieczeństwo Jezusa powtarzając IMIESŁOWY związane z pięcioma zmysłami w wersetach 1 i 3. W ten sposób podaje się za naocznego świadka życia i nauczania Jezusa z Nazaretu.

▣ „**patrzyliśmy ... dotykały nasze ręce**” Są to dwa AORYSTY TRYBU ORZEKAJĄCEGO, podkreślające konkretne wydarzenia. „Patrzyliśmy” oznacza „dokładnie obserwowaliśmy” (zob. Jan 1:14), „dotykały nasze ręce” oznacza „zbadaliśmy bliżej dotykiem” (zob. Jan 20:20.27; Łuk 24:39).

Greckie określenie oznaczające „dotknąć” lub „dotykać” (*psēlafaō*) występuje w NT tylko w dwóch miejscach: tutaj oraz w Łk 24:39. U Łukasza odnosi się ono do spotkania z Jezusem po Jego zmartwychwstaniu. W 1 Jana użyte jest w tym samym znaczeniu.

▣ „**Słowie życia**” Zastosowanie terminu *logos* służyło zwróceniu uwagi greckich fałszywych nauczycieli – tak jak w Prologu do Ewangelii Jana (zob. 1:1). Słowo to było powszechnie używane w filozofii greckiej. Także w życiu hebrajskim miało ono określone tło (zob. wprowadzenie do Ewangelii Jana, punkt 1, podpunkt C). Tutaj fraza ta odnosi się zarówno do treści Ewangelii, jak i do jej osoby.

1:2 Werset ten jest wtrąceniem definiującym „życie”.

▣ „**życie**” Słowo “*zōē*” (pojawiające się w w. 2 dwukrotnie) w pismach Jana konsekwentnie stosowane jest w znaczeniu życia duchowego, zmartwychwstałego, życia nowej ery lub życia Bożego (zob. J 1:4; 3:15.36 [dwukrotnie]; 4:14.36; 5:24 [dwukrotnie]; 5:26 [dwukrotnie]; 5:29.39.40; 6:27.33.35.40.47.48.51.53.54.63.68; 8:12; 10:10.28; 11:25; 12:25.50; 14:6; 17:2.3; 20:31; 1 J 1:1.2; 2:25; 3:14-15; 5:11.12.13.16.20). Jezus nazywał Siebie „życiem” (zob. J 14:6).

▣ „**objawiło się**” Czasownik ten występuje w tym wersecie dwa razy i obydwie w formie TRYBU ORZEKAJĄCEGO AORYSTU STRONY BIERNEJ. STRONA BIERNA często stosowana jest do sprawstwa Boga Ojca. Określenie to (*faneroō*) implikuje „przywózenie na światło czegoś, co było już obecne”. Jest to jedno z ulubionych słów Jana (zob. J 1:31; 3:21; 9:3; 17:6; 1 J 1:2 [dwukrotnie]; 2:19; 3:5.8.10; 4:9). AORYST podkreśla wcielenie (zob. J 1:14), któremu zaprzeczali fałszywi nauczyciele.

▣ „**świadczymy**” Odnosi się to do osobistego doświadczenia Jana (tj. TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNIEJ). Określeniem tym często opisywano zeznania w sprawach sądowych. Zob. Temat specjalny: Świadkowie Jezusa w J 1:8.

▣ „oznajmiamy” Odnosi się to do wiarygodnego świadectwa Jana (tj. TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ) wyłożonego w jego nauczaniu i utrwalonego w jego pismach. Jest to główny CZASOWNIK wersetów 1-3, gdzie występuje dwukrotnie (w. 2 i w. 3).

▣ „było w Ojcu” Podobnie do w. 1 jest to stwierdzenie preegzystencji Jezusa. Dobór słów przypomina J 1:1. Bóg wcielił się w człowieka (zob. J 1:14). Poznać Jezusa to poznać Boga (zob. Jan 14:8-11). Jest to przykład janowego pionowego dualizmu.

1:3 „oznajmiamy wam, cośmy ujrzeli i usłyszeli” Jest to piąte ZDANIE PODRZĘDNE, podejmujące myśl z w. 1 po wtrąceniu w. 2. Powtarza czasowniki związane z postrzeganiem występujące w w. 1.

▣ „oznajmiamy wam” Jest to główny CZASOWNIK wersetów 1-3. Występuje w formie TRYBU ORZEKAJĄCEGO STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Znajomość Boga wymaga wspólnoty z Jego dziećmi!

▣ „abyście i wy mieli współuczestnictwo z nami” Jest to ZDANIE CELOWE (*hina*) z CZASOWNIKIEM w TRYBIE ŁĄCZĄCYM STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Wymienionym w Ewangelii celem jej napisania było to, żeby ci, którzy nigdy nie słyszeli ani nie widzieli Jezusa mogli być zbawieni dzięki świadectwu Apostołów (zob. J 17:20; 20:29-31). Właśnie ta wspólnota w objawionej łasce owocuje „radością”, „pokojem” i „pewnością”! Kościół jest społecznością wierzących, ogółem wierzących! Ewangelia przeznaczona jest dla całego świata.

TEMAT SPECJALNY: *KOINŌNIA* (WSPÓLNOTA)

Termin „wspólnota” (*koinōnia*) oznacza

1. bliską więź, łączność z osobą
 - a. z Synem (zob. 1 J 1:6; 1 Kor 1:9)
 - b. z Duchem (zob. 2 Kor 13:13; Fil 2:1)
 - c. z Ojcem i Synem (zob. 1 J 1:3)
 - d. z innymi braćmi/siostrami objętymi przymierzem (Dz 2:42; 2 Kor 8:23; Gal 2:9; Flm 1:17; 1 J 1:3.7)
 - e. nie ze złem (zob. 2 Kor 6:14)
2. bliską więź, łączność z rzeczami lub grupami (lub udział, uczestnictwo w rzeczach lub grupach)
 - a. w Ewangelii (zob. Fil 1:5; Flm 1:6)
 - b. we krwi Chrystusa (zob. 1 Kor 10:16)
 - c. nie w ciemności (zob. 2 Kor 6:14)
 - d. w cierpieniu (zob. 2 Kor 1:7; Fil 3:10; 4:14; 1 P 4:13)
3. hojny dar lub składkę (zob. Rz 12:13; Rz 15:26; 2 Kor 8:4; 2 Kor 9:13; Fil 4:15; Heb 13:16)
4. Boży dar łaski przez Chrystusa, przywracający ludzkość do wspólnoty z Nim oraz jego braćmi i siostrami

Jest to potwierdzenie poziomej relacji (człowieka z człowiekiem) która jest umożliwiana przez relację pionową (człowieka ze Stwórcą) – a także podkreślenie potrzeby chrześcijańskiej wspólnoty oraz związanej z nią radości (tj. Heb 10:25).

TEMAT SPECJALNY: CHRZEŚCIJAŃSTWO JEST ZBIOROWE

- A. Stosowanie przez Piotra i Pawła metafor Bożych ludzi w LICZBIE MNOGIEJ
 1. ciało (zob. 1 Kor 12:12-20)
 2. pole (zob. 1 Kor 3:9)
 3. budowla (zob. 1 P 2:4-5)
- B. Określenie „święty” zawsze występuje w LICZBIE MNOGIEJ (wyjątkiem jest Fil 4:21, ale nawet tam dotyczy ono zbiorowości)
- C. Nacisk kładziony przez Marcina Lutera podczas Reformacji na „kapłaństwo wierzącego” (tj. kompetencję duszy) nie jest prawdziwie biblijnym założeniem. W rzeczywistości Biblia mówi o „kapłaństwie wierzących” (zob. Wj 19:6; 1 P 2:5.9; Ap 1:6)
- D. Każdy wierzący jest obdarowany dla dobra ogółu (zob. 1 Kor 12:7)

▣ „z Ojcem i Jego Synem” Frazy te są gramatycznie paralelne pod względem PRZYIMKA i RODZAJNIKA OKREŚLONEGO. Składnia ta potwierdza równość i boskość Jezusa (zob. J 5:18; 10:33; 19:7). Nie można mieć Ojca (Najwyższego Boga) bez Syna (Boga Wcielonego) – jak twierdzili fałszywi nauczyciele (zob. 1 J 2:23; 5:10-12).

Ta wspólnota z Ojcem i Synem bardzo przypomina fragment o wzajemnym „przebywaniu” w J 14:23.

1:4 „Piszemy to” Może odnosić się to do całej księgi lub konkretnie do wersetów 1-3. Tę samą niejasność widać w 2:1. Autor wymienia tutaj jeden ze swoich celów (zob. 2:1).

▣ „aby nasza radość była pełna” Jest to PERYFRASTYCZNY CZAS DOKONANY STRONY BIERNEJ TRYBU ŁĄCZĄCEGO (zob. J 15:11; 16:20.22.24; 17:13; 2 J 1:12; 3 J 1:4). Radość wierzących osiągała pełnię poprzez wspólnotę z Ojcem, Synem i Duchem. Był to ważny element wobec zamieszania wprowadzanego przez fałszywych nauczycieli. Wymienione w tej księdze cele Jana są następujące:

1. Wspólnota (współuczestnictwo) z Bogiem i z Jego dziećmi
2. Radość
3. Pewność
4. Negatywnie jego celem było wyposażenie wierzących w argumenty przeciwko fałszywej teologii gnostyckich nauczycieli

W wersecie tym występują różne warianty manuskryptów greckich:

1. „nasza radość”, MSS α , B, L; BT, BW, BWP, PL
2. „wasza radość”, MSS A, C; Biblia Gdańska

UBS⁴ opowiada się za opcją #1. Czy „nasza” odnosi się do apostołów – naocznych świadków, czy do wierzących? Ze względu na teologiczny wydźwięk 1 J dotyczący chrześcijańskiej pewności zbawienia zakładam że zwrot ten dotyczy wszystkich wierzących.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1:5-2:2

⁵Nowina, którą usłyszeliśmy od Niego i którą wam głosimy, jest taka: Bóg jest światłością, a nie ma w Nim żadnej ciemności. ⁶Jeżeli mówimy, że mamy z Nim współuczestnictwo, a chodzimy w ciemności, kłamiemy i nie postępujemy zgodnie z prawdą. ⁷Jeżeli zaś chodzimy w światłości, tak jak On sam trwa w światłości, wtedy mamy jedni z drugimi współuczestnictwo, a krew Jezusa, Syna Jego, oczyszcza nas z wszelkiego grzechu. ⁸Jeśli mówimy, że nie mamy grzechu, to samych siebie oszukujemy i nie ma w nas prawdy. ⁹Jeżeli wyznajemy nasze grzechy, [Bóg] jako wierny i sprawiedliwy odpuści je nam i oczyści nas z wszelkiej nieprawości. ¹⁰Jeśli mówimy, że nie zgrzeszyliśmy, czynimy Go kłamcą i nie ma w nas Jego nauki. ^{2:1}Dzieci moje, piszę wam to dlatego, żebyście nie grzeszyli. Jeśliby nawet kto zgrzeszył, mamy Rzecznika wobec Ojca - Jezusa Chrystusa sprawiedliwego. ^{2:2}On bowiem jest ofiarą przebłagalną za nasze grzechy, i nie tylko nasze, lecz również za grzechy całego świata.

1:5 „Nowina, którą usłyszeliśmy” Liczba mnoga „my” odnosi się do Jana i innych naocznych świadków – słuchaczy i naśladowców Jezusa za Jego ziemskiego życia. Jan bezpośrednio zwraca się do swoich czytelników („wam”) w 2:1, prawdopodobnie mając na myśli kościoły Azji Mniejszej.

CZASOWNIK „usłyszeliśmy” to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Odzwierciedla to powtarzające się obrazowe określenie związane z fizycznymi zmysłami w 1:1-4. W pewnym sensie Apostoł Jan stwierdza tutaj swoją osobistą obecność podczas nauczania Jezusa. Jan przekazuje objawienia dane przez Jezusa, a nie swoje własne! Możliwe nawet, że zawarte w Ewangelii Jana wyjątkowe wypowiedzi „Jam Jest” pochodzą z zapamiętanych przez Jana prywatnych nauczania Jezusa.

▣ „od Niego” Jest to jedyny ZAIMEK w całym tym fragmencie (1:5-2:2) odnoszący się do Jezusa. Jezus przyszedł, żeby objawić Ojca (zob. J 1:18). Z punktu widzenia teologii Jezus przyszedł z trzech powodów:

1. aby objawić Ojca (zob. 1:5)
2. żeby dać wierzącym wzór do naśladowania (zob. 1:7)
3. żeby umrzeć w miejsce grzesznej ludzkości (zob. 1:7; 2:2)

▣ **„Bóg jest światłością”** Nie ma tu RODZAJNIKA. Jan podkreśla tu etyczny aspekt Bożej natury, a także ten związany z objawieniem (zob. Ps 27:1; Iz 60:20; Mich 7:8; 1 Tym 6:16; Jak 1:17). Gnostycy fałszywi nauczyciele twierdzili, że światło oznacza wiedzę, ale Jan głosił, że odnosi się także do etycznej czystości. „Światło” i „ciemność” były powszechnymi określeniami (etyczny dualizm posługujący się tymi dwoma terminami znaleźć można także w zwojach znad Morza Martwego i wczesnym gnostycyzmie). Związane były one z dualizmem pomiędzy dobrem a złem (tj. J 1:5; 8:12; 12:46), a możliwe, że także z gnostyckim dualizmem pomiędzy duchem a materią. Jest to jedno z prostych, ale głęboko teologicznych stwierdzeń Jana na temat boskości. Pozostałe to (1) „Bóg jest miłością” (zob. 4:8.16) oraz (2) „Bóg jest Duchem” (zob. Jan 4:24). Boża rodzina powinna tak jak Jezus (zob. J 8:12; 9:5) odzwierciedlać Jego charakter (zob. Mt 5:14). Odmienione i zmieniające się życie nacechowane miłością, przebaczeniem i czystością jest jednym z dowodów prawdziwego nawrócenia.

▣ **„nie ma w Nim żadnej ciemności”** Dla podkreślenia tego faktu zostało tu zastosowane PODWÓJNE PRZECZENIE. Jest to stwierdzenie niezmiennego, świętego charakteru Boga (zob. 1 Tm 6:16; Jak 1:17; Ps 102:27; Mal 3:6).

1:6 „Jeżeli mówimy” Jest to pierwsze z kilku ZDAŃ WARUNKOWYCH KLASY TRZECIEJ odnoszących się do twierdzeń fałszywych nauczycieli (zob. 1:8.10; 2:4.6.9). Wypowiedzi te są jedynym sposobem identyfikacji założeń fałszywych nauczycieli. Wydaje się, że reprezentowali oni wczesny (początkowy) gnostycyzm.

Technika literacka zakładająca występowanie przeciwnika zwana jest diatrybą. Był to sposób przedstawiania prawdy w formie pytań i odpowiedzi. Jasno widać ją u Malachiasza (zob. 1:2.6.7.12; 2:14.17; 3:7.14) i w Liście do Rzymian (zob. 2:3.17.21-23; 3:1.3.7-8.9.31; 4:1; 6:1; 7:7).

▣ **„mamy z Nim współuczestnictwo”** Heretycy twierdzili, że wspólnota (współuczestnictwo) opiera się wyłącznie na wiedzy. Był to platoński aspekt filozofii greckiej. Jan pisze jednak, że chrześcijanie muszą wykazywać w swoim życiu podobieństwo do Chrystusa (zob. w. 7; Kpł 19:2; 20:7; Mt 5:48)

▣ **„a chodzimy w ciemności”** „Chodzimy” to TRYB ŁĄCZĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Jest to biblijna metafora wyrażająca moralny styl życia (zob. Ef 4:1.17; 5:2.15). Bóg jest światłością i nie ma w Nim ciemności. Jego dzieci powinny być takie, jak On (zob. Mt 5:48).

▣ **„kłamamy i nie postępujemy zgodnie z prawdą”** Oba te czasowniki występują w CZASIE TERAŹNIEJSZYM. Jan nazywa niektórych religijnych ludzi kłamcami (zob. 1:10; 2:4.22; 4:20; Iz 29:13). Styl życia i czyny świadczą o tym, co naprawdę znajduje się w sercu (zob. Mt 7). Zob. Temat specjalny: Prawda w pismach Jana w J 6:55.

1:7 „Jeżeli zaś chodzimy w światłości” Jest to kolejny CZAS TERAŹNIEJSZY podkreślający trwające działanie. „Chodzenie” jest nowotestamentową metaforą chrześcijańskiego życia (zob. Ef 4:1.17; 5:2.15).

Zauważmy, jak często „chodzenie” i CZASOWNIKI w CZASIE TERAŹNIEJSZYM odnoszą się do życia chrześcijańskiego. Prawda to coś, czym się żyje, a nie tylko coś, co się wie! U Jana jest to kluczowa koncepcja. Zob. Tematy specjalne w J 6:55 i 17:3.

▣ **„tak jak On sam trwa w światłości”** Wierzący mają myśleć i żyć tak, jak Bóg (zob. Mt 5:48). Mamy odzwierciedlać Jego charakter wobec zgubionego świata. Zbawienie jest odnowieniem Bożego obrazu w ludzkości (tj. Rdz 1:26.27), zniekształconego w wyniku upadku z Rdz 3.

▣ **„mamy jedni z drugimi współuczestnictwo”** Termin „współuczestnictwo” to greckie słowo *koinōnia*, oznaczające wspólnotę pomiędzy dwoma osobami (zob. Temat specjalny w 1:3). Chrześcijaństwo polega na tym, że wierzący mają udział w życiu Chrystusa. Jeśli przyjmujemy Jego życie i przebaczenie, musimy też przyjąć Jego posłannictwo miłości (zob. 1 J 3:16). Znajomość Boga to nie abstrakcyjna prawda, tylko bliska wspólnota i pobożne życie. Celem chrześcijaństwa nie jest tylko niebo po śmierci, ale także podobieństwo do Chrystusa już teraz. Gnostycy heretycy mieli tendencję do ekskluzywizmu. Kiedy jednak jest się pogodzone z Bogiem, jest się też właściwie ustosunkowanym do współwierzących. Brak miłości do innych chrześcijan jest jaskrawą oznaką problemu w relacji z Bogiem (zob. 4:20-21, a także Mt 5:7; 6:14-15; 18:21-35).

▣ „**krew Jezusa**” Odnosi się to do ofiarnej śmierci Chrystusa (Iz 52:13-53:12; Mk 10:45; 2 Kor 5:21). Fraza ta jest bardzo podobna do 2:2: „On bowiem jest ofiarą przebłagalną za nasze grzechy”. To miał na myśli Jan Chrzciciel mówiąc: „Oto Baranek Boży, który gładzi grzech świata” (zob. Jan 1:29). Niewinny zmarł zamiast winnych!

Wcześni gnostycy zaprzeczali prawdziwemu człowieczeństwu Jezusa. Zastosowanie przez Jana „krwi” popiera prawdziwe człowieczeństwo Jezusa.

Występuje tu kilka wariantów manuskryptów jeżeli chodzi o użyte imię:

1. Jezus – BT, BWP, PL
2. Chrystus – MSS α, B, C
3. Jezus Chrystus – BW

Jest to jeden z przykładów użytych przez Barta D. Ehrmana w książce *The Orthodox Corruption of Scripture* [*Ortodoksyjne przekłamanie Pisma Świętego*] (s. 153) dla ilustracji tego, jak starożytni skrybowie starali się uczynić tekst bardziej konkretnym, aby odeprzeć aktualne herezje. Opcja #3 była próbą pogodzenia dwóch wcześniejszych wariantów.

▣ „**oczyszcza nas z wszelkiego grzechu**” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŻNIEJSZEGO. Określenie „grzech” występuje tu w LICZBIE POJEDYNCZEJ bez RODZAJNIKA. Zakłada to każdy rodzaj grzechu. Zauważmy, że werset ten nie skupia się na jednorazowym oczyszczeniu (zbawieniu, w. 7), ale ciągłym oczyszczaniu (życie chrześcijańskie, w. 9). Chrześcijanie doświadczają i jednego, i drugiego (zob. J 13:10).

1:8 „Jeśli mówimy, że nie mamy grzechu” Jest to kolejne ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ. Grzech jest duchową rzeczywistością w upadłym świecie – nawet dla wierzących (zob. Rz 7). Ewangelia Jana często porusza tę kwestię (zob. 9:41; 15:22.24; 19:11). Werset ten odrzuca wszystkie starożytne i współczesne próby zaprzeczenia indywidualnej odpowiedzialności moralnej.

▣ „**samych siebie oszukujemy**” Ta grecka fraza odnosi się do osobistego, umyślnego odrzucenia prawdy, a nie do jej nieznamości.

▣ „**nie ma w nas prawdy**” Drogą do zostania przyjętym przez Świętego Boga nie jest wypieranie się swojego grzechu, tylko uznanie go i przyjęcie Jego rozwiązania w Chrystusie (zob. Rz 3:21-31). „Prawda” może odnosić się do przesłania o Jezusie lub do Jego osoby (zob. J 14:6). Zob. Tematy specjalne w J 6:55 i 17:3.

1:8.9 „Jeśli ... Jeżeli” Są to dwa ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ oznaczające potencjalne działanie.

1:9 „wyznajemy” Jest to greckie określenie złożone ze słów „mówić” oraz „to samo”. Wierzący w ciągły sposób zgadzają się z Bogiem w tym, że zlekceważyli Jego świętość (zob. Rz 3:23). Występuje tu ono w CZASIE TERAŻNIEJSZYM, co wskazuje na ciągłość tej czynności. Wyznawanie oznacza:

1. konkretne nazwanie grzechów (w. 9)
2. publiczne przyznawanie się do grzechów (zob. Mt 10:32; Jk 5:16)
3. odwracanie się od konkretnych grzechów (zob. Mt 3:6; Mk 1:5; Dz 19:18; Jk 5:16)

W 1 Jana termin ten używany jest dość często (zob. 1:9; 4:2.3.15; 2 J 1:7). Śmierć Jezusa umożliwia przebaczenie, ale grzeszna ludzkość musi na nią odpowiedzieć wiarą, aby mogła być zbawiona (zob. J 1:12; 3:16). Zob. Temat specjalny: Wyznanie w J 9:22-23.

▣ „**nasze grzechy**” Zauważmy tu LICZBĘ MNOGĄ. Odnosi się to do konkretnych grzesznych uczynków.

▣ „**[Bóg] jako wierny**” Chodzi tu o Boga Ojca (zob. Pwt 7:9; 32:4; Ps 36:6; 40:11; 89:2.3.6.9; 92:3; Ps 119:90; Iz 49:7; Rz 3:3; 1 Kor 1:9; 10:13; 2 Kor 1:18; 1 Tes 5:24; 2 Tm 2:13). Niezmienny, miłosierny i wierny charakter Boga Ojca jest naszą najpewniejszą nadzieją! Fraza ta akcentuje Bożą wierność Swojemu Słowu (zob. Heb 10:23; 11:11). Może też odnosić się to do Bożej obietnicy Nowego Przymierza złożonej w Jer 31:34 dotyczącej odpuszczenia grzechów.

▣ „**i sprawiedliwy**” Określenie to jest niezwykle w kontekście odnoszącym je do świętego Boga ułaskawiającego nieświętych ludzi. Teologicznie jednak wszystko się zgadza, ponieważ Bóg poważnie traktuje

nasze grzechy, ale zapewnił sposób ich przebaczenia poprzez zastępczą śmierć Jezusa (zob. Rz 3:21-31). Zob. Temat specjalny w 2:29.

▣ **„odpuści ... oczyści”** Oba te CZASOWNIKI występują w TRYBIE ŁĄCZĄCYM AORYSTU STRONY CZYNNEJ. W tym kontekście są one równoznaczne; odnoszą się zarówno do zbawienia zgubionych, jak i ciągłego oczyszczania niezbędnego dla wspólnoty z Bogiem (zob. Iz 1:18; 38:17; 43:25; 44:22; Ps 103:3.11-13; Mich 7:19).

1:10 „Jeśli mówimy” Zob. komentarz do 1:6.

▣ **„nie zgrzeszyliśmy”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU DOKONANEGO, co wskazuje na kogoś, kto nigdy nie zgrzeszył – ani w przeszłości, ani w teraźniejszości. Słowo „zgrzeszyć” występuje w LICZBIE POJEDYNCZEJ i odnosi się do grzechu w ogóle. Greckie określenie na grzech oznacza „chybić celu”. Wynika z tego, że grzech jest zarówno uczynkiem, jak i zaniechaniem odnośnie rzeczy objawionych w Bożym Słowie. Fałszywi nauczyciele twierdzili, że zbawienie związane jest tylko z wiedzą, a nie z życiem.

▣ **„czynimy Go kłamcą”** Ewangelia opiera się na grzeszności całego rodzaju ludzkiego (zob. Rz 3:9-18.23; 5:1; 11:32). Albo Bóg (zob Rz 3:4) albo ci, którzy twierdzą, że są bez grzechu, kłamią.

▣ **„nie ma w nas Jego nauki”** Obejmuje to oba aspekty terminu „*logos*” – zarówno przesłanie, jak i osobę (zob. 1:1.8; J 14:6). Jan często określa to mianem „prawdy”.

2:1 „Dzieci moje” W 1 Jana autor posługuje się dwoma różnymi zdrobnieniami „dzieci”:

1. *teknion* (zob. 2:1.12.28; 3:7.18; 4:4; 5:21; J 13:33)
2. *paidion* (zob. 2:14.18)

Są one równoznaczne – nie mają zamierzonych oddzielnych teologicznych znaczeń. Te serdeczne określenia prawdopodobnie wynikają z sędziwego wieku Jana w chwili pisania listu.

Jezus użył słowa „dzieci” zwracając się do uczniów w J 13:33.

▣ **„piszę wam to dlatego, żebyście nie grzeszyli”** Jest to AORYST TRYBU ŁĄCZĄCEGO STRONY CZYNNEJ. Jan wprowadza jasne rozróżnienie pomiędzy CZASEM TERAŹNIEJSZYM – ciągłym, notorycznym grzesznym stylem życia (zob. 3:6.9) a pojedynczymi grzesznymi czynami popełnianymi przez zmagających się z pokusami chrześcijan. Próbuje zrównoważyć dwie skrajności:

1. lekceważenie grzechu (zob. Rz 6:1; 1 J 1:8-10; 3:6-9; 5:16)
2. surowość i szorstkość chrześcijan wobec osobistych grzechów

Te dwie skrajności prawdopodobnie odzwierciedlają dwie różne szkoły myśli gnostyckiej. Jedna grupa uważała, że zbawienie jest kwestią intelektu, a styl życia nie ma znaczenia, ponieważ ciało jest złe. Druga grupa gnostyków także uważała ciało za złe – i z tego powodu jego pragnienia miały być ograniczane.

▣ **„Jeśliby nawet kto zgrzeszył”** Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Nawet chrześcijanie grzeszą (zob. Rz 7).

▣ **„mamy Rzecznika wobec Ojca”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ odnoszący się do ciągłego wstawiennictwa Jezusa jako naszego niebiańskiego Rzecznika (*paraklētos*). Był to termin prawny odnoszący się do adwokata obrony lub „kogoś zawołanego do pomocy” (od *para*, obok oraz *kaleō*, zawołać). Określenie to pojawia się w Ewangelii Jana w dyskursie w Wieczerniku, gdzie opisuje Ducha Świętego – naszego ziemskiego, zamieszkującego w nas rzecznika (zob. J 14:16.26; 15:26; 16:7). Jest to jednak jedyny przypadek zastosowania tego terminu w odniesieniu do Jezusa (choć jest to dorozumiane w J 14:16; Rz 8:34; Heb 4:14-16; 7:25; 9:24). Paweł stosuje tę samą koncepcję odnośnie wstawienniczego dzieła Chrystusa w Rz 8:34. W tym samym fragmencie pisze też o wstawiennictwie Ducha Świętego (Rz 8:26). Mamy Rzecznika w niebie (Jezusa) i Rzecznika w sobie (Ducha), których posłał nam kochający Ojciec.

▣ **„Jezusa Chrystusa sprawiedliwego”** To określenie jest w 1:9 zastosowane do Boga Ojca. Autorzy NT posługują się kilkoma technikami literackimi, za pomocą których potwierdzają boskość Jezusa:

1. używanie tytułów stosowanych do Boga wobec Jezusa

2. przypisywanie Jezusowi dokonywania Bożych dzieł
3. stosowanie gramatycznie paralelnych fraz odnoszących się i do Ojca, i do Jezusa (DOPELNIENIA CZASOWNIKÓW lub PRZYIMKI)

Mowa jest tu o bezgrzeszności (świętości, podobieństwie do Boga) Chrystusa (zob. 3:5; 2 Kor 5:21; Heb 2:18; 4:15; 7:26; 1 P 2:22). Był ON Bożym środkiem obdarowania wszystkich ludzi „sprawiedliwością”.

2:2

GPNT

„I on przeblaganiem* jest za grzechy nasze” (*Ewentualnie „ofiara przeblagalną”)

BP

„On właśnie jest ofiarą przeblagalną za nasze grzechy”

BW

„On ci jest ubłaganiem za grzechy nasze”

BWP

„On to właśnie sam jest ofiarą przeblagalną za nasze grzechy”

PL

„On jest przeblaganiem za nasze grzechy”

Termin *hilasmos* stosowany jest w Septuagincie na określenie pokrywy Arki Przymierza zwanej przeblagalnią. Jezus zajął przed Bogiem nasze miejsce winnego (zob. 4:10; Rz 3:25).

W świecie greko-rzymskim słowo to łączyło się z koncepcją przywrócenia wspólnoty z obrażonym bóstwem za pomocą zapłacenia jakiejś ceny – jego znaczenie w Septuagincie jest jednak odmienne (pamiętajmy, że autorzy NT [poza Łukaszem] byli hebrajskimi myślicielami piszącymi w grece koine). W Septuagincie oraz w Heb 9:5 słowo to oznacza „przeblagalnię”, czyli pokrywę Arki Przymierza, która znajdowała się w Miejscu Najświętszym, gdzie dokonywano odkupienia w imieniu narodu w Dzień Przeblagania (zob. Kpł 16).

Słowo to należy traktować w sposób, który nie będzie umniejszał Bożej odrazy do grzechu, a jednocześnie będzie potwierdzał Jego pozytywną odkupieńczą postawę wobec grzeszników. Wyczerpujące omówienie tego tematu znaleźć można w książce Jamesa Stewarta *A Man in Christ [Człowiek w Chrystusie]* (s. 214-224). Można to robić m.in. poprzez tłumaczenie tego słowa w sposób odzwierciedlający Boże dzieło w Chrystusie: „ofiara przeblagalna” lub „przeblaganie”.

Współczesne tłumaczenia Biblii różnie rozumieją ten ofiarniczy termin. Określenie „przeblaganie” zakłada, że Jezus zaspokoił Boży gniew (zob. Rz 1:18; 5:9; Ef 5:6; Kol 3:6). Grzech ludzkości obraża Bożą świętość. Odpowiedzią na to jest dzieło Jezusa (zob. Rz 3:25; 2 Kor 5:21; Heb 2:17).

Niektórzy uczeni (np. C. H. Dodd) są zdania, że pogańska (grecka) koncepcja (odwrócenie gniewu bóstwa) nie powinna być stosowana do JHWH i wolą używać słowa „odkupienie” na określenie dzieła Jezusa w odpowiedzi na winę ludzkości (zob. J 1:29; 3:16) przed Bogiem, a nie na Boży gniew w reakcji na grzech. Jednak i jedno, i drugie jest prawdą biblijną.

▣ „za nasze grzechy, i nie tylko nasze, lecz również za grzechy całego świata” Odnosi się to do możliwości nieograniczonego odkupienia (zob. 4:14; J 1:29; 3:16.17; 12:47; Rz 5:18; 1 Tm 4:10; Tt 2:11; Heb 2:9; 7:25). Jezus umarł za grzech i grzechy całego świata (zob. Rdz 3:15). Jedynym, co powstrzymuje cały świat przed dostąpieniem zbawienia, nie jest grzech, tylko niewiara. Ludzie muszą jednak Mu odpowiedzieć i w ciągły sposób odpowiadać wiarą, posłuszeństwem i wytrwałością!

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Pomyślane są tak, aby pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Dlaczego Jan stosuje tak wiele czasowników odnoszących się do pięciu zmysłów?
2. Wymień ofiarnicze określenia z wersetów 7 i 9.
3. Wyjaśnij przekonania heretyków, z którymi walczy Jan.
4. W jaki sposób w. 9 odnosi się zarówno do gnostyków, jak i wierzących?
5. Opisz i zdefiniuj „wyznanie”.

1 LIST JANA 2:3-2:27

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
Należy zachować przykazania	Posłuszeństwo warunkiem społeczności	Zachowywanie przykazań, a zwłaszcza przykazania miłości	O prawdziwym poznaniu Boga	Dowód poznania Boga
2:3-2:11	2:3-2:17	2:3-2:11	2:3-2:6	2:3-2:6
Należy wystrzegać się świata	Ostrzeżenie przed antychrystem	Apostrofa do różnych stanów	Nowe przykazanie	Nowe przykazanie
2:12-2:17	2:18-2:29	2:12-2:14	2:7-2:11	2:7-2:11
Należy wystrzegać się nauczycieli fałszu		Przeestroga przed światem	Chrześcijanin a świat	Prawdziwe wartości życia
2:18-2:28		2:15-2:17	2:12-2:14	2:12-2:17
		Antychryst znakiem ostatniej godziny	2:15-2:17	Ostrzeżenie przed fałszywymi nauczycielami
		2:18-2:25	Fałszywi nauczyciele	2:18-2:25
		2:25-2:27	2:18-2:21	2:26-2:27
			2:22-2:25	
			2:26-2:27	

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S.VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WESETÓW 2:3-27

A. Stworzenie zarysu 1 Jana jest bardzo trudne, ponieważ poruszane tematy powracają w późniejszych fragmentach. Większość komentatorów zgadza się jednak co do tego, że rozdział 2 kontynuuje tematy rozpoczęte w rozdziale 1, czyli cechy charakterystyczne wspólnoty z Bogiem – zarówno pozytywne, jak i negatywne.

B. Rozdziały 1 i 2 są analogiczne jeżeli chodzi o strukturę. Jan przedstawia swoje przesłanie w przeciwstawieniu do fałszywych twierdzeń gnostyków.

Rozdział 1

1. Jeżeli mówimy... (wersety 6-7)
2. Jeśli mówimy... (wersety 8-9)
3. Jeśli mówimy... (werset 10)

Rozdział 2

1. Kto mówi... (wersety 4-5)
2. Kto twierdzi... (werset 6)
3. Kto twierdzi... (wersety 8-11)

C. Kontekst ten zawiera kilka prób lub dowodów, po których poznać można prawdziwego wierzącego (2:3-25)

1. Gotowość do wyznawania grzechów (zarówno początkowo, jak i stale) (1:8)
2. Styl życia cechujący się posłuszeństwem (2:3-6)
3. Styl życia nacechowany miłością (2:7-11)
4. Zwycięstwo nad Złym (2:12-14)
5. Rezygnacja ze świata (2:15-17)
6. Wytrwałość (2:19)
7. Prawidłowa doktryna (2:20-24; 4:1-3)

D. Szczególne koncepcje teologiczne (w 2:18-19)

1. „ostatnia godzina” (w. 18)

- a. Fraza ta, jak i jej podobne, takie jak „dni ostatnie”, odnosi się do okresu od urodzenia Jezusa w Betlejem po jego powtórne przyjście. Królestwo już przyszło, ale nie osiągnęło jeszcze pełni.
- b. W okresie międzytestamentalnym lud izraelski zaczął wyznawać wiarę w dwie epoki: obecną złą erę i erę sprawiedliwości zaprowadzaną przez Ducha, usytuowaną w przyszłości. ST nie zawiera jasnego objawienia dwóch przyjść Mesjasza – pierwszego w roli Zbawiciela, a drugiego w roli tego, który dokonuje wypełnienia. Te dwie ery zachodzą na siebie. Zob. Temat specjalny w 2:17.
- c. Jest to metaforyczne użycie słowa „godzina” (*kairos*) jako niesprecyzowanego okresu czasu (zob. J 4:21.23; 5:25.28; 16:2).

2. „Antychryst” (w. 18)

Jan jest jedynym, który posługuje się określeniem „antychryst” (zob. 2:18.22; 4:3; 2 J 1:7). Zauważmy, że w 2:18 słowo to pojawia się zarówno w LICZBIE POJEDYNCZEJ, jak i MNOGIEJ (zob. 2 J 1:7).

a. Inni autorzy biblijni wymieniają tę samą osobę związaną z czasami ostatecznymi:

- 1) Daniel – „czwarta bestia” (zob. 7:7-8.23-26; 9:24-27)
- 2) Jezus – „ohyda spustoszenia” (zob. Mk 13; Mt 24)
- 3) Jan – „Bestia wychodząca z morza” (zob. Ap 13)
- 4) Paweł – „człowiek grzechu” (zob. 2 Tes 2)

b. Jan wprowadza także rozróżnienie pomiędzy eschatologiczną postacią oraz powracającym duchem lub nastawieniem, które jest zawsze obecne na świecie (zob. 2:18; 4:3; 2 J 1:7; Mk 13:6.22; Mt 24:5.24).

c. W języku greckim PRZYIMEK *anti* oznaczać może (1) przeciw lub (2) zamiast. Jest to znaczące z powodu zastosowania zarówno LICZBY POJEDYNCZEJ, jak i MNOGIEJ w w. 18. Historia obfituje w postaci, które sprzeciwiały się Bogu i Jego Pomazańcowi:

- 1) Antioch IV Epifanes (mały róg z Dn 8; 11:36-45)
- 2) Neron i Domicjan (twierdzili, że są bogami, ale nie Mesjaszami)
- 3) Ateistyczny komunizm
- 4) Świecki humanizm

Są też jednak tacy, którzy nie są przeciwni Chrystusowi, tylko się za Niego podają (drugie znaczenie):

- 1) fałszywi nauczyciele z Mk 13:6.22 i Mt 24:5.24
 - 2) współcześni przywódcy sekt
 - 3) Antychryst (Dn 7:8.23-26; 9:24-27; 2 Tes 2:3; Ap 13)
- d. W każdym czasie chrześcijanie będą spotykać się zarówno z fałszywymi nauczycielami, którzy odrzucają Chrystusa, jak i fałszywymi Mesjaszami, którzy twierdzą, że są Chrystusem. Pewnego dnia jednak – w czasach ostatecznych – jedno szczególne wcielenie zła (tj. Antychryst) zrobi i jedno, i drugie!
3. „trwa w was” (wersety 19, 24, 27, 28)
- a. Większość współczesnych ewangelicznych chrześcijan podkreśla potrzebę początkowej osobistej decyzji zaufania/zawierzenia Chrystusowi – i jest to z pewnością prawda. Biblia nie podkreśla jednak decyzji, tylko czynienie uczniami (zob. Mt 28:19-20).
 - b. Doktryna pewności zbawienia wierzących musi być nierozdzielnie związana z doktryną o wytrwałości świętych. Zob. Temat specjalny: Potrzeba wytrwałości w J 8:31. Nie jest to wybór albo/albo, tylko prawda biblijna typu zarówno/jak. W rzeczywistości „trwanie” jest biblijnym ostrzeżeniem (zob. J 15)!
 - c. Inne fragmenty na temat trwania to Mt 10:22; 13:1-9.18-23; Mk 13:13; J 8:31; 15:1-27; 1 Kor 15:2; Gal 6:1; Ap 2:2.7.11.17.26; 3:5.12.21; 21:7. Zob. Temat specjalny: Trwanie w 2:10.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 2:3-6

³Po tym zaś poznajemy, że Go znamy, jeżeli zachowujemy Jego przykazania. ⁴Kto mówi: "Znam Go", a nie zachowuje Jego przykazań, ten jest kłamcą i nie ma w nim prawdy. ⁵Kto zaś zachowuje Jego naukę, w tym naprawdę miłość Boża jest doskonała. ⁶Po tym właśnie poznajemy, że jesteśmy w Nim. Kto twierdzi, że w Nim trwa, powinien również sam postępować tak, jak On postępował.

2:3 „Po tym zaś poznajemy, że Go znamy” Dosłownie oznacza to „wiemy że Go poznaliśmy”. Jest to TRYB ORZEKAJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO, po którym następuje TRYB ORZEKAJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU DOKONANEGO dla podkreślenia, że chrześcijanie z tamtejszych uciskanych kościołów mogli mieć zupełną pewność swojego zbawienia w obliczu fałszywej nauki gnostyków.

Słowo „znać” użyte jest tu w hebrajskim znaczeniu osobistej relacji (zob. Rdz 4:1; Jer 1:5) oraz w greckim znaczeniu faktów na temat kogoś lub czegoś. Ewangelia jest zarówno osobą, jak i zestawem prawd. Fraza ta podkreśla, że:

1. możemy poznać Boga
2. możemy dowiedzieć się, jaka jest Jego wola wobec nas
3. możemy wiedzieć, że wiemy! (zob. 5:13)

Jedną z gwarancji naszej więzi z Bogiem ujawniają nasze czyny i motywacje (zob. Mt 7; Jak; 1 P). Jest to powtarzający się temat w 1 Jana (zob. 2:3.5; 3:24; 4:13; 5:2.13).

W pismach Jana często występują dwa greckie słowa oznaczające „znać” (*ginōskō* i *oida*) – 27 razy w pięciu rozdziałach 1 Jana. Są one stosowane zamiennie. Wydaje się, że w grece koine nie ma wyraźnej różnicy semantycznej pomiędzy tymi terminami – wybór dyktowany jest względami stylistycznymi. Interesujący jest również fakt, że Jan nie posługuje się wzmocnionym określeniem *epiginōskō*.

Jan pisze, aby zachęcić wierzących oraz odeprzeć herezje. W Ewangelii i 1 Liście Jana określenia tłumaczone jako „znać” pojawiają się częściej niż w którejkolwiek innej księdze NT. 1 Jana jest księgą dotyczącą pewności zbawienia opartej o znajomość Ewangelii i właściwy styl życia cechujący się miłością i posłuszeństwem (zob. List Jakuba).

☐ „jeżeli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie.

☐ „zachowujemy Jego przykazania” Zauważmy warunkowy element tej frazy (TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO). Nowe przymierze jest bezwarunkowe jeżeli chodzi o Bożą propozycję, ale warunkowe pod względem reakcji ludzkości wyrażającej się skruchą, wiarą i posłuszeństwem

(zob. 2:3-5; 3:22.24; 5:2.3; J 8:51-52; 14:15.21.23; 15:10; Ap 2:26; 3:8.10; 12:17; 14:12). Jednym z dowodów prawdziwego nawrócenia jest posłuszeństwo wobec Światła (zarówno Jezusa, jak i Ewangelii, zob. Łk 6:46). Nawet w ST posłuszeństwo było lepsze niż rytuały ofiarnicze (zob. 1 Sam 15:22; Jer 7:22-23). Posłuszeństwo nie zapewnia ani nie zabezpiecza zbawienia, ale o nim świadczy. Nie jest jego podstawą (zob. Ef 2:8-9), tylko owocem (zob. Ef 2:10).

2:4 „Kto mówi” Jest to oznaczenie w tekście zastosowanego przez Jana formatu diatryby.

▣ **„Znam Go”** Jest to jedno z kilku twierdzeń fałszywych nauczycieli (zob. 1:6.8.10; 2:4.6.9). Jest to diatryba („Kto mówi...”) przypominająca te u Malachiasza, w Liście do Rzymian i Liście Jakuba. Fałszywi nauczyciele twierdzili, że poznali (CZAS DOKONANY) Boga, ale próbowali oddzielać zbawienie od pobożnego życia. Rozdzielali usprawiedliwienie od uświęcenia. Głosili, że posiadają nadrzędną (tj. tajemną) wiedzę o Bogu, ale ich styl życia ujawniał ich prawdziwe motywacje.

▣ **„a nie zachowuje Jego przykazań”** Jest to IMIESŁÓW STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO, świadczący o nawykowym działaniu związanym ze stylem życia. Nasze życie odzwierciedla naszą duchową orientację (zob. Mt 7). Werset 4 wyraża tę prawdę negatywnie, a werset 5 stwierdza ją pozytywnie.

▣ **„ten jest kłamcą”** Nie ma nic gorszego niż umyślne trwanie w zwiedzeniu. O prawdziwym nawróceniu świadczy posłuszeństwo. Poznacie ich po ich owocach (zob. Mt 7).

Jan nazywa kilka grup religijnych ludzi (nauczycieli, kaznodziei) kłamcami (zob. 1:6; 2:4.22; 4:20). Są oni religijni, ale nie są pogodzeni z Bogiem!

2:5 „Kto zaś zachowuje Jego naukę” Jest to TRYB ŁĄCZĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO świadczący o nawykowym działaniu związanym ze stylem życia. Autorzy książki UBS *A Handbook on The Letters of John [Przewodnik do Listów Jana]* (Haas, Jonge i Swellengrebel) zawarli w niej interesujący komentarz na temat tej greckiej konstrukcji: „Zaimek względny z grecką partykułą ‘an’ lub ‘ean’ i następującym po nich czasownikiem w trybie łączącym występuje w 3:17.22; 4:15; 5:15 oraz 3 J 1:5. Wydaje się wyrażać zazwyczaj występujące okoliczności” (s. 40). Posłuszeństwo jest kluczowym aspektem wiary w ramach przymierza. Jest to główne przesłanie 1 Jana i Listu Jakuba. Nie można twierdzić, że zna się Boga, odrzucając zarazem zarówno żywe, jak i spisane Słowo poprzez grzeszny styl życia (zob. 3:6.9)!

▣ **„w tym naprawdę miłość Boża jest doskonała”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ, oznaczający zakończone działanie (zob. 4:12.17.18). Z punktu widzenia gramatyki nie wiadomo, czy GENITIV dotyczy tu:

1. Bożej miłości do nas (zob. 4:12)
2. naszej miłości do Boga (zob. 5:3)
3. ogólnie Bożej miłości w naszych sercach

Określenie „doskonały” (*telos*, zob. 4:12.17.18) oznacza „dojrzały”, „pełny” lub „w pełni wyposażony do wyznaczonego zadania” (zob. Ef 4:12), a nie „pozbawiony grzechu” (zob. 1:8.10).

▣ **„Po tym właśnie poznajemy, że jesteśmy w Nim”** Tutaj po raz kolejny podkreślona jest zdolność wierzących do posiadania pewności więzi z Bogiem w wierze. Koncepcja naszego pozostawania w Nim (trwania, zob. w. 6) jest powtarzającym się tematem w pismach Jana (zob. J 14:20.23; 15:4-10; 17:21.23.26; 1 J 2:24-28; 3:6.24; 4:13.16).

2:6 „trwa” Zob. Temat specjalny w 2:10. NT głosi także, że zarówno Ojciec, jak i Syn trwają w nas (zob. J 14:23 i 17:21). Zauważmy, że nawet w zdaniu podkreślającym pewność zbawienia występuje potrzeba przestrogi, co „powinno” się robić (zob. 2:6, BEZOKOLICZNIK CZASU TERAŹNIEJSZEGO, „w Nim trwa”). Ewangelia jest warunkowym przymierzem z prawami i obowiązkami!

▣ **„powinien również sam postępować tak, jak On postępował”** Po raz kolejny nacisk położony jest na „prawdziwą wiarę” jako tą wyrażającą się w stylu życia (zob. Jk 2:14-26). Wiara to nie tylko decyzja, ale ciągła osobista więź z Jezusem, która naturalnie wyraża się codziennym życiem w podobieństwie do Niego. Życie wieczne ma możliwe do zaobserwowania cechy charakterystyczne! Jest to analogiczne do 1:7. Celem

chrześcijaństwa jest nie tylko niebo po śmierci, ale także podobieństwo do Chrystusa już teraz (zob. Rz 8:29-30; 2 Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 1 Tes 3:13; 4:3; 1 P 1:15)! Jesteśmy zbawieni po to, by służyć. Chrystus został posłany na misję i my też. Ponieważ On oddał życie za innych, my także powinniśmy postrzegać siebie jako tych, którzy służą (zob. 1 J 3:16).

„On” – dosłownie „Tamten”, co w pismach Jana jest często stosowanym idiomem oznaczającym „Jezusa” (zob. J 2:21; 19:35; 1 J 2:6; 3:3.5.7.16; 4:17). Często stosowany jest on w znaczeniu pejoratywnym (zob. J 7:11; 9:12.28; 19:21).

Jeśli „Tamten” odnosi się do Jezusa, kogo dotyczy „w Nim” z w. 6a? Jan często celowo posługiwał się dwuznacznością. Fraza to może odnosić się do Ojca (zob. J 15:1-2.9-10) lub Syna (zob. J 15:4-6). Ta sama dwuznaczność występuje w w. 20 jeżeli chodzi o termin „Święty”.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 2:7-11

⁷Umiłowani, nie piszę do was o nowym przykazaniu, ale o przykazaniu istniejącym od dawna, które mieliście od samego początku; tym dawnym przykazaniem jest nauka, którąście słyszeli. ⁸A jednak piszę wam o nowym przykazaniu, które prawdziwe jest w Nim i w nas, ponieważ ciemności ustępują, a świeci już prawdziwa światłość. ⁹Kto twierdzi, że żyje w światłości, a nienawidzi brata swego, dotąd jeszcze jest w ciemności. ¹⁰Kto miluje swego brata, ten trwa w światłości i nie może się potknąć. ¹¹Kto zaś swojego brata nienawidzi, żyje w ciemności i działa w ciemności, i nie wie, dokąd dąży, ponieważ ciemności dotknęły ślepotą jego oczy.

2:7 „Umiłowani” Jan często zwraca się do swoich czytelników z czułością (zob. 2:1). Określenia tego użył Ojciec w stosunku do Jezusa przy Jego chrzcie (zob. Mt 3:17) i przemienieniu (zob. Mt 17:5). Jest to powszechne określenie zbawionych w listach Jana (zob. 3:2.21; 4:1.7.11; and 3 J 1:1.2.5.11).

W Textus Receptus występuje tu słowo „bracia” (MSS K, L), ale w 1 J określenie to pojawia się tylko w 3:13. Wersję „Umiłowani” popierają greckie manuskrypty pisane uncją (Ⲙ, A, B, C, P) oraz Wulgata, Peszitta, wersje koptyjskie oraz armeńskie (zob. Bruce Metzger, *A Textual Commentary On the Greek New Testament [Komentarz tekstualny do greckiego Nowego Testamentu]*, s. 708).

▣ **„nie piszę do was o nowym przykazaniu, ale o przykazaniu istniejącym od dawna”** Jest to charakterystyczne dla pism Jana (zob. J 13:34; 15:12.17). Przykazanie nie było nowe pod względem czasu, tylko pod względem jakości. Wierzący otrzymali przykazanie, aby kochać siebie nawzajem tak, jak ukochał ich Jezus (zob. J 13:34).

„Przykazanie istniejące od dawna” rozumieć można na dwa sposoby:

1. prawo możeszowe (tj. Kpł19:18)
2. nauczanie Jezusa zapisane w Ewangelii Jana (tj. J 13:34; 15:12.17)

▣ **„przykazaniu istniejącym od dawna”** W 2:3 słowo „przykazanie” użyte jest w LICZBIE MNOGIEJ, tutaj jednak występuje w LICZBIE POJEDYNCZEJ. Wydaje się to sugerować, że miłość wypełnia wszystkie inne przykazania (zob. Gal 5:22; 1 Kor 13:13). Miłość jest zadaniem Ewangelii.

▣ **„które mieliście od samego początku”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU NIEDOKONANEGO STRONY CZYNNEJ, odnoszący się do pierwszego spotkania słuchaczy z przesłaniem Ewangelii (zob. w. 24; 1:1; 3:11; 2 J 1:5-6)

▣ **„któraście słyszeli”** Textus Receptus dodaje tu frazę „od początku”, występującą we wcześniejszej części wersetu.

2:8 „które prawdziwe jest w Nim” Rodzaj tego ZAIMKA zmienia się z ŻEŃSKIEGO w w. 7, odnoszącego się do „przykazania”, na NIJAKI, dotyczący całej Ewangelii. Podobną zmianę ZAIMKA zawiera Ef 2:8-9.

▣ **„ciemności ustępują”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY MEDIALNEJ (według *Word Pictures in the New Testament [Słowne obrazy w Nowym Testamencie]* A. T. Robertsona, s. 212). Dla tych, którzy znają Boga w Chrystusie, nadeszła nowa era – i nadal nadchodzi w ich sercach i umysłach (tj. dokonana eschatologia).

▣ „świeci już prawdziwa światłość” Jezus jest światłem świata (zob. J 1:4-5.9; 8:12). Światło jest biblijną metaforą prawdy, objawienia i czystości moralnej. Zob. komentarze do 1:5 i 1:7. Nowa era nadeszła!

2:9 „a nienawidzi brata swego” Jest to IMIESŁÓW CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ, oznaczający ustaloną, ciągłą postawę. Nienawiść świadczy o ciemności (zob. Mt 5:21-26).

2:10 „Kto miluje swego brata, ten trwa w światłości” W tym kontekście przeważają FORMY CZASOWNIKOWE CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Miłość jest dowodem na zbawienie wierzącego i jego osobistą styczność z prawdą i światłem oraz ich znajomość. Na tym polega nowe, choć stare przykazanie (zob. 3:11.23; 4:7.11.21).

TEMAT SPECJALNY: „TRWANIE” W PISMACH JANA

Ewangelia Jana opisuje szczególną relację pomiędzy Bogiem Ojcem a Jezusem – Synem. Jest to wzajemna bliskość oparta o poddanie i równość Jezusa. W całej Ewangelii Jezus mówi to, co słyszy u Ojca i robi to, co u Niego widzi. Jezus nie realizuje własnej woli, tylko wolę Ojca (tj. J 5:19.30; 8:28; 12:49; 14:10.24).

Ta bliska wspólnota i służba wyznacza wzór dla relacji pomiędzy Jezusem a Jego naśladowcami. Nie polega ona na wchłonięciu jednostki (jak we wschodnim mistycyzmie), tylko na etycznym, moralnym stylu życia w naśladownictwie (zob. J 13:15; 1 P 2:21). Wspólnota ta była:

1. poznawcza (światopogląd Ewangelii jako Słowa Bożego)
2. relacyjna (Jezus był obiecany przez Boga Mesjaszem, któremu można było zaufać i oprzeć się na Nim)
3. etyczna (Jego charakter powielany w pobożnych wierzących)

Jezus jest doskonałym człowiekiem, prawdziwym Izraelitą, wzorem człowieczeństwa. Objawia, kim powinien być (i, po ludzku mówiąc, mógłby) być Adam. Jezus jest ostatecznym „obrazem Boga”. Odnawia Boży obraz upadłej w ludzkości (zob. Rdz 1:26-27) poprzez:

1. pełne, wyjątkowe i ostateczne objawienie Boga (zob. J 1:18; 14:7-10; Kol 1:15; Heb 1:1-2)
2. śmierć za nas (zastępcze odkupienie, zob. Mk 10:45; 2 Kor 5:21)
3. dostarczanie ludzkich wzorów do naśladowania (zob. J 13:15; 1 P 2:21; 1 J 1:7)

Określenie „trwanie” (menō) odzwierciedla cel podobieństwa do Chrystusa (zob. Rz 8:28-30; 2 Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 4:13; 1 Tes 3:13; 4:3; 5:23; 2 Tes 2:13; Tt 2:4; 1 P 1:15), czyli naprawienie Upadku (zob. Rdz 3). Pogodzenie Boga i Jego ostatecznego stworzenia, ludzkości, w celu powrotu do wspólnoty, określane jest przez Apostoła Pawła jako „w Chrystusie”, a przez Apostoła Jana jako „trwajcie we Mnie” (tj. główny tekst to J 15).

Przyjrzyjmy się stosowaniu tego terminu przez Jana:

1. Trwanie pomiędzy Ojcem a Synem
 - a. Ojciec w Synu (J 10:38; 14:10.11; 17:21.23)
 - b. Syn w Ojcu (j 10:38; 14:10,11; 17:21)
2. Trwanie pomiędzy Bogiem a wierzącym
 - a. Ojciec w wierzącym (J 14:20.23; 1 J 3:24; 4:12-13.15)
 - b. wierzący w Ojcu (J 14:20.23; 17:21; 1 J 2:24.27; 4:13.16)
 - c. Syn w wierzącym (J 6:56; 14:20.23; 15:4.5; 17:23)
 - d. wierzący w Synu (J 6:56; 14:20.23; 15:4.5.7; 1 J 2:6.24.27.28)
3. Inne elementy trwania (pozytywne)
 - a. Słowo Boże
 - 1) negatywnie (J 5:38; 8:37; 1 J 1:10; 2 J 1:9)
 - 2) pozytywnie (J 8:31; 15:2; 1 J 2:14.24; 2 J 1:9)
 - b. miłość Boża (J 15:9-10; 17:26; 1 J 3:17; 4:16)
 - c. Duch Boży
 - 1) spoczywa na Synu (J 1:32)
 - 2) w wierzącym (J 14:17)
 - d. posłuszeństwo jest trwaniem (J 14:15-21.23-24; 15:10; Łk 6:46; 1 J 3:24)

- e. miłość jest trwaniem w świetle (1 J 2:10)
- f. pełnienie Bożej woli jest trwaniem (1 J 2:17)
- g. namaszczenie trwa (1 J 2:27)
- h. prawda trwa (2 J 1:2)
- i. Syn trwa (J 8:35; 12:34)

4. Inne elementy trwania (negatywne)

- a. Boży gniew spoczywa (J 3:36)
- b. pozostawanie w ciemności (J 12:46)
- c. wyrzucony ... spalony (ten, kto nie trwa, J 15:6)
- d. grzeszenie (nie trwanie, 1 J 3:6)
- e. brak miłości (nie trwanie 1 J 3:14)
- f. zabójcy nie trwają (nie mają w sobie życia wiecznego, 1 J 3:15)
- g. kto nie kocha, trwa w śmierci (1 J 3:14)

GPNT

„i potknięcie w nim nie jest”

BP

„i nic go nie zachwieje”

BW

„i nie ma w nim zgorszenia”

BWP

„i dla nikogo nie jest przyczyną upadku”

PL

„W takiej osobie nie ma też nic, co mogłoby dla innych stać się przyczyną upadku”

Istnieją dwa możliwe tłumaczenia tego wersetu:

1. wierzący, który chodzi w miłości, nie dozna osobistego upadku (zob. w. 11)
2. wierzący, który chodzi w miłości, nie spowoduje upadku innych (zob. Mt 18:6; Rz 14:13; 1 Kor 8:13)

Obie wersje są prawdą! Ewangelia służy i wierzącemu, i innym (zarówno wierzącym, jak i zgubionym).

W ST „potknięcie” jest przeciwieństwem wiary (pewnego oparcia, stabilnej postawy). Boża wola i przykazanie przedstawiane były jako jasna ścieżka lub droga. Dlatego „chodzenie” może być metaforą stylu życia.

Zob. Temat specjalny: Wierzyć, zaufanie, wiara i wierność w ST w J 1:14.

2:11 „Kto zaś swojego brata nienawidzi, żyje w ciemności i działa w ciemności” Występuje tu IMIESŁÓW CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ (nienawidzi), a po nim TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ (żyje). Nienawiść jest oznaką niewiary (zob. 3:15; 4:20). Światło i ciemność, miłość i nienawiść nie mogą występować w jednej osobie. Jest to typowe dla Jana stwierdzenie typu „czarne-białe”. Wyraża ideał! Często jednak wierzący zmagają się z uprzedzeniami, brakiem miłości i zaniedbywaniem innych. Ewangelia pociąga za sobą zarówno zmianę natychmiastową, jak i progresywną.

▣ **„ciemności dotknęły ślepotą jego oczy”** Może odnosić się to zarówno do pozostającej w wierzących grzesznej natury (zob. 2 P 1:5-9), jak i do działań szatana (zob. 2 Kor 4:4). Ludzkość ma trzech wrogów: (1) upadły światowy system; (2) osobowego anielskiego kusiciela, szatana, oraz 3) naszą własną upadłą naturę odziedziczoną po Adamie (zob. Ef 2:2-3; Jk 4).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 2:12-14

¹²Piszę do was, dzieci, że dostępujecie odpuszczenia grzechów ze względu na Jego imię. ¹³Piszę do was, ojcowie, że poznaliście Tego, który jest od początku. Piszę do was, młodzi, że zwyciężyliście Złego. ¹⁴Napisałem do was, dzieci, że znacie Ojca, napisałem do was, ojcowie, że poznaliście Tego, który jest od początku, napisałem do was, młodzi, że jesteście mocni i że nauka Boża trwa w was, i zwyciężyliście Złego.

2:12-14 Wszystkie czasowniki w tych wersetach są w CZASIE DOKONANYM (poza „piszę” [BT] lub „napisałem”, której to możliwości UBS⁴ nadaje notę „A” [pewne]). Forma ta świadczy o działaniu w przeszłości, którego skutkiem jest ciągły stan rzeczy. Poprzedni kontekst zwracał się do fałszywych nauczycieli, ten natomiast adresowany jest do wierzących. Nadane im są tu trzy różne tytuły: „dzieci”, „ojcowie” oraz „młodzi”. Ten akapit

nie do końca pasuje do kontekstu dowodów pewności zbawienia na podstawie stylu życia. Możliwe, że nie chodzi tutaj o trzy różne grupy, tylko o zabieg literacki opisujący ustalony stan wszystkich chrześcijan.

Wymienione są tu cztery rzeczy, o których wiedzą wierzący:

1. że ich grzechy są przebaczone (w. 12)
2. że w Chrystusie pokonali diabła (w. 13)
3. że „wiedzą”, że mają wspólnotę zarówno z Ojcem (w. 14), jak i Synem (wersety 13-14)
4. że są mocni w Bożym słowie (w. 14)

Listę tę wyraża gramatycznie (1) fraza „Piszę do was” oraz (2) sześć ZDAŃ PODRZĘDNYCH *hoti* (ponieważ).

2:12 „że dostępicie odpuszczenia grzechów ze względu na Jego imię” Dzieło Jezusa jest jedyną nadzieją ludzkości na przebaczenie (TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNIEJ). Zgodnie z hebrajskim rozumieniem imię równoznaczne jest z charakterem i osobowością (zob. 3:23; 3 J 1:7; Rz 10:9-13; Fil 2:6-11).

W wersetach 12-14 występuje seria sześciu ZDAŃ PODRZĘDNYCH *hoti*. Mogą to być zdania celowe (BW, PL, „gdyż”) lub po prostu literacki sposób wprowadzania wypowiedzi lub faktów (GPNT, BT, BP, BWP, „że”).

2:13 „Tego, który jest od początku” ZAIMKI w 1 Jana są wieloznaczne i mogą odnosić się do Boga Ojca lub Boga Syna. W tym kontekście ZAIMEK odnosi się do Jezusa, stwierdzając Jego preegzystencję, a przez to – Jego boskość (zob. J 1:1.15; 3:13; 8:48-59; 17:5.24; 2 Kor 8:9; Fil 2:6-7; Kol 1:17; Heb 1:3).

▣ „**zwyciężyliście**” Jest to powtarzająca się obietnica i ostrzeżenie w 1 J (zob. 2:14; 4:4; 5:4-5.18-19), wyrażone za pomocą TRYBU ORZEKAJĄCEGO CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNIEJ, świadczącego o kulminacji jakiegoś procesu. Jan po raz kolejny posługuje się tutaj „czarno-białymi” kategoriami (to spełnione zwycięstwo eschatologiczne tak przypomina Ewangelię Jana!). Wierzący są zwycięzcami, ale z powodu napięcia „już, ale jeszcze nie” w kwestii Królestwa Bożego nadal zmagają się z grzechem, pokusami, prześladowaniami i śmiercią.

▣ „**Złego**” Jest to odniesienie do szatana, wymienionego ponownie w w. 14. Wersety 13 i 14 są analogiczne. Zob. Temat specjalny w J 12:31.

▣ „**że znacie Ojca**” Biblijna koncepcja „znania” obejmuje hebrajskie znaczenie bliskiej, osobistej więzi (zob. Rdz 4:1; Jer 1:5) i greckie pojęcie „faktów na temat”. Ewangelia jest zarówno osobą, którą należy przyjąć (Jezus), przesłaniem (doktryną), którą należy przyjąć i realizować, jak i życiem, którym należy żyć.

TEMAT SPECJALNY: ZNAĆ (na podstawie Księgi Powtórzonego Prawa)

Hebrajskie słowo oznaczające "znać" (*jada*, BDB 393, KN 390) ma kilka znaczeń w rdzeniu *Qal*:

1. Odróżniać dobro i zło – Rdz 3:22; Pwt 1:39; Iz 7:14-15; Jon 4:11
2. Poznać przez zrozumienie – Pwt 9: 2.3.6; 18:21
3. Poznać przez doświadczenie – Pwt 3:19 (BW); 4:35; 8:2.3.5; 11:2; 20:20; 31:13; Joz 23:14
4. Rozważać – Pwt 4:39; 11:2; 29:15
5. Znać osobiście
 - a. osobę – Rdz 29:5; Wj 1:8; Pwt 22:2; 33:9; Jer 1:5
 - b. boga – Pwt 11:28; Pwt 13: 2.6.13; 28:64; 29:25; 32:17
 - c. JHWH – Pwt 4:35.39; 7:9; 29:5; Iz 1:3; 56:10-11
 - d. seksualnie – Rdz 4:1.17.25; 24:16; 38:26
6. Wyuczona umiejętność lub nabyta wiedza – Iz 29:11-12; Am 5:16
7. Być mądrym – Pwt 29:3; Prz 1:2; 4:1; Iz 29:24
8. Boża znajomość
 - a. Mojżesza – Pwt 34:10
 - b. Izraela – Pwt 31:21

Z punktu widzenia teologii bardzo istotny jest punkt 5. Biblijna wiara to codzienna, pogłębiająca się, bliska wspólnota z Bogiem (zob. Temat specjalny: *Koinōnia*). Nie jest to wyłącznie wyznanie ani moralne życie, tylko osobista więź oparta na wierze. Dlatego w Ef 5:22-6:9 Paweł posłużył się przykładem chrześcijańskiego domu w celu zilustrowania miłości Chrystusa do kościoła.

2:14 „Jesteście mocni” Warto zauważyć, że ich siła opiera się na trwającym słowie Bożym. Przypomina to napomnienia Pawła w Ef 6:10-18. Trwające słowo to Ewangelia, rozumiana zarówno koncepcyjnie, jak i osobiście, inicjowana przez Boga i przyjmowana indywidualnie; zarówno decyzja, jak i uczniostwo, prawda i wiarygodność.

▣ „**nauka Boża trwa w was**” Uosabia to koncepcję słowa Bożego (Ewangelii, zob. w. 24). Mamy tu aluzję do J 15. Słowo to użyte jest w znaczeniu negatywnym w J 5:38 i 8:37.

▣ „**zwyciężyliście Złego**” Nacisk położony jest tu na wytrwałość prawdziwych świętych. Pojawia się on także w wersetych 17, 19, 24, 27 i 28; 5:18 i 2 J 1:9. Doktryna pewności zbawienia musi być zrównoważona prawdą, że ci, którzy są naprawdę odkupieni, wytrwają do końca (zob. Ap 2:7.11.17.26; 3:5.12,21). Zobacz Temat specjalny: Potrzeba wytrwałości w J 8:31. Nie sugeruje to bezgrzeszności już teraz, choć jest to teoretyczna możliwość w dokonanym dziele Chrystusa (zob. Rz 6).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 2:15-17

¹⁵Nie miłujcie świata ani tego, co jest na świecie! Jeśli kto miłuje świat, nie ma w nim miłości Ojca. ¹⁶Wszystko bowiem, co jest na świecie, a więc: pożądliwość ciała, pożądliwość oczu i pycha tego życia nie pochodzi od Ojca, lecz od świata. ¹⁷Świat zaś przemija, a z nim jego pożądliwość; kto zaś wypełnia wolę Bożą, ten trwa na wieki.

2:15 „Nie miłujcie” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ z PARTYKUŁĄ PRZECZĄCĄ, co oznacza zaprzestanie już dokonywanej czynności. Miłość świata charakteryzowała jedną z grup fałszywych gnostyckich nauczycieli.

▣ „**świata**” Określenie to jest stosowane w NT w dwóch różnych znaczeniach: (1) fizycznej planety i/lub stworzonego wszechświata (zob. J 3:16; 16:33; 1 J 4:14) oraz (2) ludzkiego społeczeństwa zorganizowanego i funkcjonującego bez Boga (zob. 1 J 2:15-17; 3:1.13; 4:4-5; 5:4-5.19). Pierwsze z nich odnosi się do początkowego fizycznego stworzenia (zob. Rdz 1-2), a drugie do upadłego stworzenia (zob. Rdz 3). Zobacz Temat specjalny: *Kosmos* w J 14:17.

TEMAT SPECJALNY: LUDZKIE RZĄDY

I. WPROWADZENIE

- A. Definicja – rząd to sposób, na jaki ludzkość organizuje się w celu spełnienia i zapewnienia odczuwanych potrzeb (zob. Rdz 4 i 11). Ludzie byli istotami społecznymi jeszcze przed Upadkiem (zob. 2:18). Rodziny, plemiona i narody zapewniają nam społeczność.
- B. Cel – Bóg chciał, aby porządek był preferowany ponad anarchią.
 1. Prawodawstwo Mojżesza, w szczególności Dekalog, jest Bożą wolą dla rodzaju ludzkiego w społeczeństwie. Zapewnia równowagę życia i pobożności.
 2. Żadna forma ani struktura rządu nie jest zalecana w Piśmie, choć teokracja starożytnego Izraela jest oczekiwaną formą nieba. Ani demokracja, ani kapitalizm nie są prawdami biblijnymi. Chrześcijanie mają postępować słusznie w jakimkolwiek systemie rządów się znajdują. Celem chrześcijanina jest ewangelizacja i służba, nie rewolucja. Wszelkie formy rządów są przejściowe!
- C. Pochodzenie ludzkiego rządu
 1. Rzymski katolicyzm twierdzi, że ludzkie rządy są wrodzoną potrzebą sprzed Upadku. Wydaje się, że pierwszym założeniem takie poczynił Arystoteles, który napisał, że „człowiek jest zwierzęciem politycznym”, mając przy tym na myśli, że rządy „istnieją dla promowania dobrego życia”.
 2. Protestantyzm, w szczególności Marcin Luter, twierdzi, że ludzkie rządy są nierozzerwalnie związane z Upadkiem. Nazywa on je „lewą ręką Królestwa Bożego”. Marcin Luter powiedział, że „Bożym sposobem sprawowania władzy nad złymi ludźmi jest udzielenie władzy złym ludziom”.
 3. Karol Marks stwierdził, że rządy są sposobem, na jaki nieliczna elita kontroluje masy. Rządy

i religia odgrywały dla niego podobne role.

II. MATERIAŁ BIBLIJNY

A. Stary Testament

1. Izrael jest wzorcem, który używany będzie w niebie. W starożytnym Izraelu JHWH był królem. Teokracja to określenie bezpośrednich rządów Boga (zob. 1 Sam 8:4-9).
2. Bożą suwerenność ponad ludzkimi rządami widać wyraźnie w tym, jak On ustanawia
 - a. wszystkich królów, Dan 2:21; 4:14.21-22
 - b. rządy mesjańskie, Dan 2:44-45
 - c. Nabuchodonozora (Nowy Babilon), Jer 27:6; Dn 5:28
 - d. Cyrusa II (Persję), 2 Krn 36:22; Ezd 1:1; Iz 44:28; 45:1
3. Boży ludzie mają być poddani i okazywać szacunek nawet rządom najeźdźców i okupantów:
 - a. Dan 1-4, Nabuchodonozor (Nowy Babilon)
 - b. Dan 5, Baltazar (Nowy Babilon)
 - c. Dan 6, Dariusz (Persja)
 - d. Ezdrasz i Nehemiasz (Persja)
4. Powracające pokolenie Judy miało modlić się o rządy Cyrusa i jego potomków
 - a. Ezd 6:10; 7:23
 - b. Żydzi mieli modlić się o władze cywilne, Miszna, Avot. 3:2

B. Nowy Testament

1. Jezus okazywał szacunek ludzkim władzom
 - a. Mt 17:24-27, zapłacił podatek świątynny (władze religijne i cywilne miały być połączone, zob. 1 P 2:17)
 - b. Mt 22:15-22; Mk 12:13-17; Łk 20:20-26, wypowiedział się za rzymskim podatkiem, a przez to za władzą rzymską
 - c. J 19:11, Bóg pozwala na funkcjonowanie władzy cywilnej
2. Słowa Pawła na temat ludzkich rządów
 - a. Rz 13:1-5, wierzący muszą poddawać się władzom cywilnym, ponieważ zostały one ustanowione przez Boga
 - b. Rz 16:6-7, wierzący powinni płacić podatki i szanować władze cywilne
 - c. 1 Tm 2:1-3, wierzący mają modlić się o władze cywilne
 - d. Tt 3:1, wierzący muszą być poddani władzom cywilnym
3. Słowa Piotra na temat ludzkich rządów
 - a. Dz 4:1-31; 5:29, Piotr i Jan przed Sanhedrynem (ukazany jest tu biblijny precedens obywatelskiego nieposłuszeństwa)
 - b. 1 P 2:13-17, wierzący mają być poddani władzom cywilnym dla dobra społeczeństwa i ewangelizacji
4. Słowa Jana na temat ludzkich rządów
 - a. Ap 17, nierządnicą Babilon oznacza ludzkie rządy zorganizowane i funkcjonujące bez Boga
 - b. Ap 18, nierządnicą Babilon zostaje zniszczona

III. PODSUMOWANIE

- A. Ludzkie rządy (w upadłym świecie) są nakazane przez Boga. Nie jest to „boskie prawo królów”, tylko dane przez Boga zadanie zarządzania (tj. porządek, a nie chaos). Nie jest zalecana ani taka, ani inna forma rządów.
- B. Posłuszeństwo władzom cywilnym i modlitwa o nie jest religijnym obowiązkiem wierzących.
- C. Właściwym jest, aby wierzący wspierali ludzkie rządy podatkami z odpowiednim, pełnym szacunku nastawieniem.
- D. Celem istnienia ludzkich rządów jest porządek społeczny. Rządzący są sługami Bożymi ustanowionymi w tym celu.
- E. Ludzkie rządy nie są ostateczną instancją. Ich władza jest ograniczona. Wierzący muszą działać wedle nakazów własnego sumienia, odrzucając władzę cywilną, kiedy ta przekracza ustanowione jej przez Boga granice. Jak stwierdził Augustyn w swoim dziele *Państwo Boże*, jesteśmy obywatelami dwóch królestw – jednego tymczasowego, a drugiego – wiecznego (zob. Fil 3:20). Mamy pewne odpowiedzialności

w obu, ale królestwo Boże jest ostateczne! Nasza odpowiedzialność wobec Boga ma zarówno aspekt indywidualny, jak i grupowy.

- F. Powinniśmy zachęcać wierzących żyjących w systemach demokratycznych do aktywnego uczestnictwa w procesie rządzenia i do wprowadzania, w miarę możliwości, zasad Pisma Świętego.
- G. Zmiany społeczne poprzedzać musi indywidualne nawrócenie. Nie ma żadnej trwałej eschatologicznej nadziei, jaką można by pokładać w rządach. Wszelkie ludzkie rządy, choć funkcjonujące z woli Bożej i używane do Jego celów, są grzesznym wyrazem ludzkości zorganizowanej bez Boga. Koncepcja ta wyrażona jest w sposobie stosowania przez Jana terminu „świat” (tj. 1 J 2:15-17).

☐ „**ani tego, co jest na świecie**” Wydaje się to odnosić do miłości do rzeczy materialnych (zob. w. 16) lub do tego, co świat ma do zaoferowania: władzy, prestiżu, wpływów, itd. (zob. Rz 12:2; Jk 1:27). Upadły światowy system stara się zaspokoić wszystkie potrzeby ludzkości bez Boga. Strukturyzuje życie w taki sposób, że ludzie wydają się być niezależni. Instytucje, za które wszyscy jesteśmy wdzięczni, mogą stać się bałwochwalczami, jeżeli pozwolą na niezależność od Boga. Przykłady obejmują: (1) ludzkie systemy rządów; (2) ludzkie systemy edukacji; (3) ludzkie systemy gospodarcze; (4) systemy medyczne, itp.

Jak trafnie ujął to Augustyn, „W sercu każdego człowieka jest pustka o kształcie Boga”. Próbujemy wypełnić tę pustkę ziemskimi rzeczami, ale pokój i spełnienie znaleźć możemy jedynie w Nim! Niezależność jest przekleństwem z Ogrodu Eden!

☐ „**Jeśli**” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. To, co kochamy, świadczy o tym, do kogo należymy... Do Boga czy do szatana.

2:16 „pożądliwość ciała” Odnosi się to do postawy upadłej ludzkości cechującej się szukaniem własnej korzyści (zob. Gal 5:16-21; Ef 2:3; 1 P 2:11). Zob. Temat specjalny: Ciało (*sarks*) w J 1:14.

☐ „**pożądliwość oczu**” Żydzi uważali oczy za okna duszy. Grzech ma swój początek w myślach i realizuje się w działaniu. Działania danej osoby decydują o tym, w jakim kierunku zmierza jej życie (np. Prz 23:7).

☐ „**i pycha tego życia**” Odnosi się to do ludzkiej dumy bez Boga (tj. ludzi polegających na swoich własnych zasobach). W *The Jerome Bible Commentary [Komentarzu biblijnym Hieronima]*, tom II, Raymond Brown, słynny katolicki badacz pism Janowych, tak komentuje tę frazę:

„Jednakże *alazoneia*, występująca także w Jk 4:16, ma bardziej aktywne znaczenie niż zwykła pycha: oznacza arogancję, chęć i przekonanie o samowystarczalności.” (s. 408)

Słowo przetłumaczone tu jako życie to *bios*, odnoszące się do ziemskiego, fizycznego, tymczasowego życia na tej planecie (dzielonego przez ludzkość z roślinami i zwierzętami, zob. 1 J 3:17). Określenia te opisują obie grupy: gnostyckich fałszywych nauczycieli oraz nienawroconą, upadłą ludzkość – a także, niestety, niedojrzałych chrześcijan (Boże, zmiłuj się nad nami!).

☐ „**nie pochodzi od Ojca, lecz od świata**” Są dwa powody, dla których chrześcijanie mają nie kochać świata:

1. Miłość ta nie pochodzi od Ojca (zob. w. 16)
2. Świat przemija (zob. w. 17)

☐ „**Świat zaś przemija**” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY STRONY MEDIALNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO (zob. 2:8). Odnosi się to do dwóch żydowskich wieków: nadchodzi nowa era spełnienia, a stary wiek grzechu i buntu przemija (zob. Rz 8:18-25).

TEMAT SPECJALNY: OBECNY I NADCHODZĄCY WIEK

Prorocy ST postrzegali przyszłość jako przedłużenie teraźniejszości. Dla nich przyszłością będzie przywrócenie geograficznego Izraela. Nawet oni jednak widzieli je jako nowy dzień (zob. Iz 65:17; 66:22). Wraz z ciągłym umyślnym odrzucaniem JHWH przez potomków Abrahama (nawet po wygnaniu), w żydowskiej międzytestamentalnej literaturze apokaliptycznej wykształcił się nowy paradygmat (tj. *1 Henocha*, *4 Ezdrasza*, *2 Barucha*). Pisma te wprowadzają rozróżnienie na dwie epoki: obecną złą erę zdominowaną przez szatana oraz

nadchodzący wiek sprawiedliwości zdominowany przez Ducha i zapoczątkowany przez Mesjasza (często dynamicznego wojownika).

W tym obszarze teologii (eschatologia) wyraźnie widoczny jest rozwój. Teologowie nazywają to „progresywnym objawieniem”. NT potwierdza nową kosmiczną rzeczywistość dwóch epok (tj. czasowy dualizm).

<u>Jezus</u>	<u>Paweł</u>	<u>List do Hebrajczyków (Piotr)</u>
Mt 12:32; 13:22-39	Rz 12:2	Heb 1:2; 6:5; 11:3
Mk 10:30	1 Kor 1:20; 2:6.8; 3:18	
Łk 16:8; 18:30; 20:34-35	2 Kor 4:4 Gal 1:4 Ef 1:21; 2:2.7; 6:12 1 Tm 4:10 Tt 2:12	

W teologii NT te dwie żydowskie epoki zachodzą na siebie z powodu nieoczekiwanych i niedostrzeżonych przepowiedni dwóch przyjść Mesjasza. Wcielenie Jezusa wypełniło większość starotestamentowych prorocत्व dotyczących zapoczątkowania nowej ery (Dan 2:44-45). ST opisywał także Jego przyjście jako Sędziego i Zdobywcy, ale On przyszedł najpierw jako cierpiący sługa (zob. Iz 53; Zach 12:10), uniżony i pokorny (zob. Zach 9:9). Jezus powróci w mocy – tak jak przepowiedziano to w ST (zob. Ap 19). To dwuetapowe wypełnienie sprawia, że Królestwo jest terażniejszością (zapoczątkowaną), a zarazem przyszłością (nie do końca wypełnioną). Jest to nowotestamentowe napięcie „już, ale jeszcze nie”!

▣ „**кто zaś wypełnia wolę Bożą, ten trwa na wieki**” Zauważmy, w jaki sposób życie wieczne („ten trwa na wieki”) łączy się z wypełnionym miłością stylem życia, a nie tylko z wyznaniem wiary w przeszłości (zob. Mt 25:31-46; Jk 2:14-26). Zob. Temat specjalny dot. woli Bożej w J 4:34.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 2:18-25

¹⁸Dzieci, jest już ostatnia godzina, i tak, jak słyszeliście, Antychryst nadchodzi, bo oto teraz właśnie pojawiło się wielu Antychrystów; stąd poznajemy, że już jest ostatnia godzina. ¹⁹Wyszli oni z nas, lecz nie byli z nas; bo gdyby byli naszego ducha, pozostałoby z nami; a to stało się po to, aby wyszło na jaw, że nie wszyscy są naszego ducha. ²⁰Wy natomiast macie namaszczenie od Świętego i wszyscy jesteście napełnieni wiedzą. ²¹Ja wam nie pisałem, jakobyście nie znali prawdy, lecz że ją znacie i że żadna fałszywa nauka z prawdy nie pochodzi. ²²Któż zaś jest kłamcą, jeśli nie ten, kto zaprzecza, że Jezus jest Mesjaszem? Ten właśnie jest Antychrystem, który nie uznaje Ojca i Syna. ²³Każdy, kto nie uznaje Syna, nie ma też i Ojca, kto zaś uznaje Syna, ten ma i Ojca. ²⁴Wy zaś zachowujecie w sobie to, co słyszeliście od początku. Jeżeli będzie trwało w was to, co słyszeliście od początku, to i wy będziecie trwać w Synu i w Ojcu. ²⁵A obietnicą tą, daną przez Niego samego, jest życie wieczne.

2:18 „Dzieci” Zob. komentarz do 2:1.

▣ „**jest już ostatnia godzina**” W greckim tekście nie ma tu RODZAJNIKA (jedyne takie wystąpienie). Podobnie jak „dni ostateczne”, jest to jedna z fraz stosowanych w NT na określenie drugiego przyjścia Jezusa Chrystusa (zob. J 6:39-40.44). Jest to ważna koncepcja u Jana, ponieważ w naszych czasach wielu interpretatorów znalazło się pod wpływem „dokonanej eschatologii” C. H. Dodda (jedno z głównych założeń amilenializmu). Bez wątplenia prawdą jest, że Jan w wyjątkowy i bardzo zdecydowany sposób naucza, że Królestwo Boże nadeszło w osobie Jezusa. Ten tekst pokazuje jednak, że istnieje także przyszłe spełnienie (wydarzenie lub okres). I jedno, i drugie jest prawdą. Jest to kolejny wyraz nowotestamentowego napięcia (paradoks) pomiędzy „już, ale jeszcze nie” (tj. „nadchodzi”) dwóch żydowskich epok, które obecnie zachodzą na siebie w czasie.

▣ „**Antychryst ... Antychrystów**” Ta opisowa fraza występuje zarówno w LICZBIE POJEDYNCZEJ, jak i MNOGIEJ; żadnemu z określeń nie towarzyszy RODZAJNIK (za MSS \aleph^* , B, C). Jan jest jedynym autorem NT posługującym się tym określeniem (zob. 2:18.22; 4:3; 2 J 1:7). Zob. pełniejsze omówienie w spostrzeżeniach dotyczących kontekstu wersetów 2:3-27, punkt D.

▣ **„nadchodzi”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY STRONY MEDIALNEJ (deponentia) CZASU TERAŻNIEJSZEGO. W grece koine niektóre formy greckiego CZASOWNIKA wyszły z użycia, a ich funkcję przejęły inne. Deponentia to CZASOWNIKI w formie STRONY MEDIALNEJ lub BIERNEJ, tłumaczone jednak w znaczeniu STRONY CZYNNEJ. Tutaj użyto CZASU TERAŻNIEJSZEGO dla wyrażenia pewności przyszłego wydarzenia. Antychryst (LICZBA POJEDYNCZA) nadchodzi, a wielu podobnych do niego fałszywych nauczycieli lub fałszywych mesjaszy (antychrystów) już przyszło.

Z punktu widzenia teologii możliwe jest, że skoro szatan nie zna czasu powrotu Chrystusa, ma już przygotowanego kogoś, kto przejmie władzę nad światem w dowolnym nadarzącym się momencie.

▣ **„pojawiło się”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Duch „anty”-Chrysta jest już obecny i działa w tym upadłym świecie (tj. fałszywi nauczyciele), nadal pozostaje jednak jego wystąpienie w przyszłości. Niektórzy komentatorzy uważają, że odnosi się to do imperium rzymskiego z czasów Jana, inni zaś widzą tu przyszłe światowe imperium czasów ostatecznych. Na wielu poziomach jest to i jedno, i drugie! Ostatnia godzina została zapoczątkowana wcieleniem i trwać będzie aż do wypełnienia (drugiego przyjścia Chrystusa).

2:19 „Wyszli oni z nas, lecz nie byli z nas” Jest to idealny przykład fałszywego nauczania i fałszywych wyznań w widzialnym kościele (zob. Mt 7:21-23; 13:1-9.18-23.24-30). Ich brak prawdy, miłości i wytrwałości świadczy o tym, że nie są oni wierzącymi. Herezja zawsze przychodzi z wewnątrz, a nie z zewnątrz!

Autor 1 Jana bardzo starannie dobiera CZASY, w których stosuje CZASOWNIKI. Werset 19 mówi, że:

1. fałszywi nauczyciele odeszli (AORYST)
2. nigdy tak naprawdę nie byli częścią nich (CZAS NIEDOKONANY)
3. gdyby byli ich częścią, to by nie odeszli (ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ z CZASOWNIKIEM w CZASIE ZAPRZESZŁYM)

Zob. Temat specjalny: Apostazja w J 6:64.

▣ **„gdyby”** Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ, zwane „sprzecznym ze stanem faktycznym”. Należałoby tłumaczyć je w następujący sposób: „gdyby do nas należeli – a nie należeli, to by z nami zostali – a nie zostali”.

▣ **„pozostaliby z nami”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU ZAPRZESZŁEGO STRONY CZYNNEJ, oznaczający czynność dokonaną w przeszłości. Jest to jedno z kilku odniesień do doktryny o wytrwałości świętych (zob. wersety 24, 27, 28). Prawdziwa wiara trwa i przynosi owoc (zob. Mt 13:1-23). Zob. Temat specjalny w J 8:31.

2:20 „Wy natomiast macie namaszczenie od Świętego” „Wy” to LICZBA MNOGA, podkreślona w tekście greckim w przeciwstawieniu do tych, którzy opuścili wspólnotę chrześcijańską. Możliwe, że gnostycy byli pod wpływem wschodnich religii „mistryjnych” i nauczali szczególnego namaszczenia, przynoszącego wiedzę i identyfikację z bóstwem. Jan stwierdza, że to wierzący, a nie gnostycy, posiadają namaszczenie (szczególne wtajemniczenie) od bóstwa.

TEMAT SPECJALNY: ŚWIĘTY

I. „Święty Izraela” to najczęściej stosowany tytuł Boga u Izajasza (zob. Iz 1:4; 5:19; Iz 10:17.20; 12:6; 17:7; 29:19.23; 30:11.12.15; 31:1; 37:23; 40:25; 41:14.16.20; 43:3.14.15; 45:11; 47:4; 48:17; 49:7; 54:5; 55:5; 60:9.14). Ponieważ On jest „święty”, Jego lud także powinien być święty (zob. Kpł 19:2; Mt 5:48; 1 P 1:16).

W pewnym sensie tytuł ten wyraża niemożliwe napięcie dostosowania się grzesznego, upadłego ludu do Bożych standardów (Gal 3), a jednak On był z nimi i działał na ich rzecz, przygotowując ich na Swoją odpowiedź na ich upadły stan (tj. „nowe przymierze w Jezusie”). Bóg nie obniża Swoich standardów, tylko przekazuje je za pośrednictwem Swojego Mesjasza. Nowe przymierze (zob. Jer. 31:31-34; Ezek. 36:22-38) jest przymierzem wiary i skruchy, a nie ludzkich dokonań – choć wyraża się podobieństwem do Chrystusa (zob. Jk 2:14-26). Bóg szuka ludzi, którzy odzwierciedlają Jego charakter wobec narodów (zob. Mt 5:48).

II. „Święty” odnosić się może do:

1. Boga Ojca (zob. liczne fragmenty ST na temat „Świętego Izraela”)

2. Boga Syna (zob. Mk 1:24; Łk 4:34; J 6:69; Dz 3:14; 1 J 2:20)

3. Boga Ducha (Jego tytuł, „Duch Święty”, zob. J 1:33; 14:26; 20:22)

Dz 10:38 to werseł, w którym w namaszczenie zaangażowane są wszystkie trzy Osoby Trójcy. Jezus otrzymał namaszczenie (zob. Łk 4:18; Dz 4:27; 10:38). Koncepcja ta jest poszerzona o wszystkich wierzących (zob. 1 J 2:27). Od Namaszczonego wzięli się namaszczeni! Może to być paralela do Antychrysta i antychrystów (zob. 1 J 2:18). Starotestamentowy symboliczny akt fizycznego namaszczenia olejem (zob. Wj 29:7; 30:25; 37:29) odnosi się do tych, którzy zostali przez Boga powołani i wyposażeni do jakiegoś szczególnego zadania (tj. prorocy, kapłani i królowie). Słowo „Chrystus” jest tłumaczeniem hebrajskiego określenia „namaszczoney” („pomazaniec”) lub Mesjasz.

▣ „**namaszczenie**” Zobacz Temat specjalny: Namaszczenie w Biblii w J 11:2.

▣

GPNT

„i znacie wszyscy*” *Wiele rękopisów: „wszystko”

BP

„i wszyscy posiadacie wiedzę”

BW

„i wiecie wszystko”

BWP

„i wszyscy znacie całą prawdę”

PL

„i wszyscy jesteście świadomi stanu rzeczy”

Była to ważna wypowiedź w obliczu aroganckich twierdzeń fałszywych gnostyckich nauczycieli dotyczących ich tajemnej wiedzy. Jan stwierdza, że wierzący posiadają podstawową chrześcijańską wiedzę (w. 27; J 16:7-17 oraz Jer 31:34), a nie wyczerpującą znajomość religii lub innych dziedzin wiedzy (zob. 3:2). Dla Jana prawda ma zarówno wymiar konceptualny, jak i osobisty – tak jak i namaszczenie, mogące dotyczyć Ewangelii lub Ducha.

Wersel ten ma różne warianty w różnych manuskryptach. W manuskryptach pisanych uncją: A, C i K występuje *panta*, LICZBA MNOGA RODZAJU NIJAKIEGO w funkcji DOPEŁNIENIA BLIŻSZEGO, natomiast manuskrypty 8, B i P mają *pantes*, LICZBA MNOGA RODZAJU MĘSKIEGO, skupiająca się na PODMIOCIE: „wy wszyscy”. W świetle ekskluzywistycznych twierdzeń fałszywych nauczycieli najtrafniejsza jest ostatnia możliwość. UBS⁴ nadaje jej notę „B” (prawie pewne). Namaszczenie i wiedza dane są wszystkim wierzącym, a nie niektórym wybranym, szczególnie, intelektualnie i duchowo zaawansowanym!

2:21 Jest to jeden z wielu werseł potwierdzających, że czytelnicy Jana mają pewność odkupienia w wierze i znają prawdę. W tym wersecie pewność ta opiera się o namaszczenie przez Ducha, który dał wierzącym głód Ewangelii oraz jej znajomość.

2:22 „Któż zaś jest kłamcą” Fraza ta zawiera RODZAJNIK OKREŚLONY, co oznacza, że Jan mówi o:

1. Konkretnym fałszywym nauczycielu (być może o Keryncie)

2. „wielkim kłamstwem” i zaprzeczeniu Ewangelii (zob. 5:10).

„Kłamca” jest tu analogiczny do „antychrysta”. Duch antychrysta obecny jest w każdym wieku; podstawową definicją (na podstawie dwóch konotacji łączących się z PRZYIMKIEM „anti”) jest „ktoś kto zaprzecza, że Jezus jest Chrystusem” lub „ktoś kto próbuje zastąpić Chrystusa”.

▣ „**że Jezus jest Mesjaszem**” *The Jerome Bible Commentary [Komentarz biblijny Hieronima]* (s. 408) zawiera trafny komentarz:

„... autor nie ma na myśli tylko wypełnienia przez Jezusa starotestamentowych i żydowskich oczekiwań odnośnie mesjasza. Słowo ‘Chrystus’ jest tutaj użyte w swoim pełnym znaczeniu jako preferowane nowotestamentowe określenie Jezusa, którego słowa i czyny ogłosiły go boskim Zbawicielem ludzkości (zob. Dz 1:31; Rz 1:4).”

Możliwe, że to doktrynalne potwierdzenie funkcjonowało:

1. Jako polemika przeciw gnostycyzmowi

2. Jako palestyńska formuła wyznania wiary jasno oddzielająca Synagogę od Kościoła; może być odzwierciedleniem formuł przekleństw rabinów z Jamni (70 r. n.e.)

3. Jako afirmacja chrzcielna taka jak „Jezus jest Panem”

2:22-23 „kto nie uznaje Syna” Widocznie gnostycy fałszywi nauczyciele twierdzili, że znają Boga, ale zapierali się, decentralizowali i umniejszali miejsce Jezusa Chrystusa (zob. 4:1-6; 5:11-12; J 5:23).

Z pism gnostyckich z drugiego wieku n.e., komentarzy zawarte w NT i pism wczesnych ojców kościoła wyłaniają się następujące wierzenia:

1. Gnostycy próbowali połączyć chrześcijaństwo z filozofią grecką (Platonem) i wschodnimi religiami misteryjnymi.
2. Nauczali, że Jezus był Bogiem, ale nie człowiekiem, ponieważ duch jest dobry, ale materia (ciało) – złe. Wykluczało to możliwość fizycznego wcielenia bóstwa.
3. Nauczali dwóch rzeczy na temat zbawienia:
 - a. Jedna grupa twierdziła, że szczególna znajomość sfer anielskich (*aeonów*) przynosiła duszy zbawienie niezależne od czynów ciała na płaszczyźnie fizycznej.
 - b. Inna grupa podkreślała fizyczny ascetyzm (zob. Kol 2:20-23). Twierdzili, że zupełne wyparcie się pragnień i potrzeb ciała jest kluczowe dla prawdziwego zbawienia.

2:23 W Textus Receptus, za pisanyymi uncjała manuskryptami K i L, werset ten przypadkowo skraca tekst oryginalny, pomijając drugie analogiczne odniesienie do Ojca, popierane silnie przez greckie manuskrypty pisane uncjała: Ⲁ, A, B i C.

▣ **„kto zaś uznaje”** Jest to dokładne przeciwieństwo frazy „kto nie uznaje” z wersetów 22 [dwukrotnie], 23 [raz] i 26 [raz]. Zob. Temat specjalny: Wyznanie w J 9:22-23.

▣ **„Syna”** Wspólnota z Bogiem jest dostępna tylko przez wiarę w Syna (zob. 5:10-12.13). Wiara w Jezusa nie jest opcjonalna! On jest jedyną drogą do Ojca (zob. J 5:23; 14:6; Łk 10:16).

2:24 „Wy zaś” Jest to bardzo emfaticzny kontrast pomiędzy czytelnikami Jana a fałszywymi nauczycielami i ich zwolennikami, którzy odeszli (zob. w. 27).

▣ **„To, co słyszeliście od początku, niech pozostanie w was” (BW)** Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNIEJ z gramatycznym naciskiem na „was” (znajdujące się w grece na początku frazy) w przeciwstawieniu do przesłania fałszywych nauczycieli. Ewangelia jest uosobiona i przedstawiona jako zamieszkujący gość. Jest to pierwszy z dwóch podanych powodów zwycięstwa chrześcijan nad fałszywymi nauczycielami (kłamcami). Drugi zawarty jest w wersetach 20 i 27, gdzie wymienione jest namaszczenie Ducha. Ewangelia – jako zarówno przesłanie, jak i osoba – połączona jest frazą „od początku” (zob. wersety 13, 14, 24 [dwukrotnie]). Boże słowo to zarówno treść, jak i osobista więź; jest ono zarówno spisane, jak i żywe (zob. 1:8.10; 2:20.24)! Zobacz Temat specjalny: Trwanie w 2:10.

▣ **„Jeżeli”** Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Mamy tu ciąg dalszy ostrzeżenia i napomnienia związanego z „trwaniem”. Zaprzestanie trwania oznacza, że nigdy tak naprawdę nie stanowili oni ich części (zob. 2:18-19). Styl życia będący dowodem na „trwanie” pociąga za sobą zakorzenioną w wierze pewność zbawienia (zob. J 15). Trwanie to usłyszane i przyjęte przesłanie oraz wspólnota zarówno z Synem, jak i Ojcem (zob. J 14:23) objawiające się w wyborze stylu życia – zarówno pozytywnym (miłość), jak i negatywnym (odrzuć świat).

2:25 „A obietnicą tą, daną przez Niego samego, jest życie wieczne” Po raz kolejny ZAIMKI w w. 25 są wieloznaczne – mogą odnosić się do Boga Ojca albo Boga Syna. Być może był to celowy zabieg (jak w 2 P 1). Stwierdzenie to widocznie przypomina J 3:15-16 i 6:40. Nadzieja wierzącego spoczywa w Bożym charakterze i obietnicach (zob. Iz 45:23; 55:11). Nasza bliska wspólnota z Trójjedynym Bogiem skutkuje nadzieją, a nawet obietnicą życia wiecznego (zob. 5:13). Życie wieczne ma obserwowalne cechy charakterystyczne.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 2:26-27

²⁶To wszystko napisałem wam o tych, którzy wprowadzają was w błąd. ²⁷Co do was, to namaszczenie, które otrzymaliście od Niego, trwa w was i nie potrzebujecie pouczenia od nikogo, ponieważ Jego namaszczenie poucza was o wszystkim. Ono jest prawdziwe i nie jest kłamstwem. Toteż trwajcie w nim tak, jak was nauczył.

2:26 „tych, którzy wprowadzają was w błąd” Jest to IMIESŁÓW STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Każda era ma swoich zwodzicieli (zob. Mt 7:15; 24:11.24; 2 J 1:7). Często są to ludzie szczerze religijni, uczęszczający i aktywni na chrześcijańskich zebraniach.

2:27 „namaszczenie” Wydaje się to podkreślać rezultat namaszczenia, a nie jego sposób (przez Ducha Świętego) ani związane z nim elementy (prawdy Ewangelii). Namaszczenie było starotestamentową koncepcją szczególnego powołania i wyposażenia osoby do danego jej przez Boga zadania. Namaszczano proroków, kapłanów i królów. Etymologicznie określenie to spokrewnione jest ze słowem „Mesjasz”. Tutaj odnosi się ono do trwałości, którą sprawia oświecanie serc i umysłów wierzących przez Ducha Świętego. Zob. Temat specjalny: Namaszczenie w Biblii w J 11:2.

Fałszywi nauczyciele twierdzili, że otrzymali szczególne objawienie od Boga (tj. szczególne namaszczenie). Jan głosi, że wszyscy wierzący już otrzymali prawdziwe namaszczenie, kiedy zaufali Namaszczonemu, wypełnią ich Jego Duch i trwają w Bożym słowie.

▣ **„które otrzymaliście”** Jest to AORYST TRYBU ORZEKAJĄCEGO STRONY CZYNNEJ, wskazujący na zakończoną w przeszłości czynność. „Namaszczenie” jest analogiczne do „słyszeliście” w w. 24. Ewangelia musi być przyjęta (1) indywidualnie przez wiarę (zob. J 1:12; 3:16; oraz (2) jako zestaw prawd (zob. 3 J 1:-910; 1 Kor 15:1-4; Jud 1:3). W obu tych kwestiach pośredniczy Duch Święty.

▣ **„i nie potrzebujecie pouczenia od nikogo”** Wersety 27 jest paralełą w. 20 (tj. nowe przymierze, zob. Jer 31:34). Jan raz po raz powraca do wcześniej poruszanych tematów (wersety 20, 24, 27). To Duch Święty, a nie gnostycy fałszywi nauczyciele, jest naszym ostatecznym i niodzownym nauczycielem (zob. J 14:26). Nie znaczy to jednak, że urząd i dar nauczycielstwa nie funkcjonował we wczesnym kościele i nie funkcjonuje dzisiaj (zob. Ef 4:11; Dz 13:1; 1 Kor 12:28). Oznacza to po prostu, że podstawowe kwestie związane ze zbawieniem pochodzą od Ducha Świętego i z Biblii, a nie od żadnego szczególnego, utalentowanego ludzkiego nauczyciela – chociaż Bóg często się nimi posługuje.

▣ **„ponieważ Jego namaszczenie poucza was o wszystkim. Ono jest prawdziwe i nie jest kłamstwem”** Dotyczy to prawdy duchowej. Każdy chrześcijanin/chrześcijanka ma Ducha Świętego, który kieruje jego/jej sumieniem. Musimy być wrażliwi na delikatne prowadzenie Ducha w sferze prawdy i etyki.

▣ **„Toteż trwajcie w nim tak, jak was nauczył”** Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. W tym liście Jan często posługuje się koncepcją „trwania” jako elementu pewności zbawienia w wierze dla swoich czytelników (zob. J 15). Biblijna wiara to przymierze, w którym Bóg podejmuje inicjatywę i wyznacza porządek, ludzie jednak muszą najpierw na nią zareagować, a potem kontynuować tę reakcję (trwać)! Trwanie zawiera w sobie zarówno aspekt boski, jak i ludzki. Zob. Temat specjalny: Trwanie w 2:10.

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Opisz poglądy fałszywych nauczycieli.
2. Podaj dowody, po których można poznać, że rzeczywiście jesteście odkupieni.
3. Wyjaśnij związek pomiędzy grzechem nawykowym a pojedynczymi grzesznymi czynami.
4. Wyjaśnij związek pomiędzy wytrwałością wierzących a pewnością zbawienia.
5. Wymień i omów trzech wrogów człowieka.

1 LIST JANA 2:28-3:24

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
Mamy żyć jako dzieci Boże	Miłość Ojca prowadzi do wzorowego życia	Jesteśmy dziećmi Bożymi	Zachęta do wierności	Zachęta do trwania w Chrystusie
2:29-3:3	3:1-3:3	2:28-3:3	2:28-2:29	2:28-3:3
Musimy unikać grzechów	Należy zerwać z grzechem	3:4-3:10	Dzieciństwo Boże	3:4-3:6
3:4-3:9	3:4-3:12	Wzajemna miłość	3:1-3:10	3:7-3:10
Musimy zachować przykazania, zwłaszcza przykazanie wzajemnej miłości	O miłości braterskiej	3:11-3:18	Przykazanie miłości	3:11-3:12
3:10-3:24	3:13-3:24	Ufność w Bogu	3:11-3:12	Chrześcijańska codzienność
		3:19-3:24	3:13-3:18	3:13-3:17
			O potrzebie całkowitego zaufania Bogu	3:18-3:24
			3:19-3:24	

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S. VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 2:28-3:24

- A. Rozdział 2 mówi o gnostyckich fałszywych nauczycielach (a szczególnie o doketyzmie, zaprzeczającym człowieczeństwu Jezusa).

- B. Rozdział 3 w dalszym ciągu wspomina o fałszywych nauczycielach, którzy oddzielali zbawienie (usprawiedliwienie) od etyki i moralności (uświęcenia). Rozdział ten zwraca się jednak bardziej bezpośrednio do wierzącego.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 2:28-3:3

²⁸Teraz właśnie trwajcie w Nim, dzieci, abyśmy, gdy się zjawi, mieli w Nim ufność i w dniu Jego przyjścia nie doznali wstydu. ²⁹Jeżeli wiecie, że jest sprawiedliwy, to uznajcie również, że każdy, kto postępuje sprawiedliwie, pochodzi od Niego. ^{3:1}Popatrzcie, jaką miłością obdarzył nas Ojciec: zostaliśmy nazwani dziećmi Bożymi: i rzeczywiście nimi jesteśmy. Świat zaś dlatego nas nie zna, że nie poznał Jego. ²Umiłowani, obecnie jesteśmy dziećmi Bożymi, ale jeszcze się nie ujawniło, czym będziemy. Wiemy, że gdy się objawi, będziemy do Niego podobni, bo ujrzymy Go takim, jakim jest. ³Każdy zaś, kto pokłada w Nim tę nadzieję, uświęca się podobnie jak On jest święty.

2:28 Komentatorzy spierają się co do tego, czy nowy akapit powinien rozpoczynać się od wersetu 28, 29 czy od 3:1. Z powodu powtórzenia w wersetach 27 i 28 podział powinien najprawdopodobniej przebiegać właśnie tutaj.

▣ „dzieci” Zob. komentarz do 2:1.

▣ „trwajcie w Nim” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Jest to trzeci TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO zastosowany w celu zachęcenia do chrześcijańskiej wytrwałości (zob. wersety 15, 24). Zob. Tematy specjalne: Potrzeba wytrwałości w J 8:31 i Trwanie w 1 J 2:10.

Elementy poprzedzające ZAIMKI są często trudne do zidentyfikowania, ale w tym akapicie jest to oczywiste:

1. „w Nim”, w. 28a – Jezusie
2. „przez Niego” (PL), w. 28b – Jezusa
3. „Jego”, w. 28b – Jezusa
4. „jest sprawiedliwy”, w. 29 – Ojciec
5. „pochodzi od Niego”, w. 29 – od Ojca (zob. komentarz)
6. „poznał Jego”, 3:1 – Ojca (zob. J 15:21; 16:2-3)
7. „się objawi”, 3:2 – Jezus
8. „do Niego podobni”, 3:2 – do Jezusa
9. „ujrzymy Go”, 3:2 – Jezusa
10. „jakim jest”, 3:2 – Jezus
11. „w Nim”, 3:3 – w Jezusie
12. „jak On jest święty”, 3:3 – Jezus

Kontekst, kontekst i jeszcze raz kontekst!

▣ „gdy się zjawi” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ – podobnie jak w. 29, a także „gdy się objawi” z 3:2. Nie ma tu mowy o niepewnym zdarzeniu, tylko o niepewnym czasie (podobnie do nowotestamentowego zastosowania terminu „nadzieja”, zob. 3:3).

▣ „mieli w Nim ufność” Greckie słowo tłumaczone jako „ufność” (*parrhēsia*) pochodzi od rdzenia „mówić swobodnie”. Pewność zbawienia to aktualny styl życia wierzącego oparty o znajomość i zaufanie Ewangelii Jezusa Chrystusa.

Zob. Temat specjalny: Śmiałość w J 7:4.

▣

GPNT	„i nie doznaliśmy zawstydzienia od niego (przy) przybyciu jego”
BP	„z ufnością, a nie wstydem mogli stanąć przed Nim”
BW	„i nie zostali zawstydzeni przy przyjściu jego”
BWP	„i nie doznać zawstydzienia w dzień Jego przyjścia”
PL	„i w czasie Jego przyjścia nie zostali przez Niego zawstydzeni”

Jest to AORYST STRONY BIERNEJ (deponentia) TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO, co oznacza, że można to rozumieć na następujące sposoby:

1. Sam wierzący jest zawstydzony (BP)
2. Wierzący jest zawstydzany przez kogoś innego (GPNT, BW, BWP, PL)

Wierzący mają wypatrywać i cieszyć się z powrotu Chrystusa, ale ci, którzy żyli w egoistyczny i światowy sposób z pewnością będą zaskoczeni i zawstydzeni Jego przyjściem! Wierzący zostaną osądzeni (zob. 2 Kor 5:10).

▣ „w dniu Jego przyjścia” Odnosi się to do drugiego przyjścia Chrystusa. Słowo to, *parousia*, wśród wszystkich pism Jana pojawia się tylko tutaj. Łączy się z konotacją zbliżającej się królewskiej wizyty.

Dosłownie jest to „(przy) *parousia* jego”, co oznacza „obecność” i używane było do opisu królewskiej wizyty. Inne nowotestamentowe określenia drugiego przyjścia Jezusa to:

1. *epifaneia*, „ukazanie się twarzą w twarz”
2. *apokalypis*, „odsłonięcie”
3. „Dzień Pański” i różne wersje tej frazy

TEMAT SPECJALNY: NOWOTESTAMENTOWE OKREŚLENIA NA POWRÓT CHRYSTUSA

Eschatologiczny nacisk na nadchodzący szczególny dzień, kiedy ludzie spotkają się z Jezusem (jako Zbawicielem i Sędzią) wyrażany jest różnymi określeniami:

1. „dzień Pana naszego Jezusa Chrystusa” (zob. 1 Kor 1:8)
2. „dzień Pana/Pański” (zob. 1 Kor 5:5; 1 Tes 5:2; 2 Tes 2:2)
3. „dzień Pana Jezusa” (cf. 2 Cor. 1:14; w MS & wersja ta występuje też w 1 Kor 5:5)
4. „dzień Chrystusa Jezusa” (zob. Fil 1:6)
5. „dzień Chrystusa” (zob. Fil 1:10; 2:16)
6. „dzień Jego (Syna Człowieczego)” (zob. Łk 17:24)
7. „dzień, kiedy Syn Człowieczy się objawi” (zob. Łk 17:30)
8. „objawienie się Pana naszego Jezusa Chrystusa” (zob. 1 Kor 1:7)
9. „gdy z nieba objawi się Pan Jezus” (zob. 2 Tes 1:7)
10. „przed Panem naszym Jezusem Chrystusem w chwili Jego przyjścia” (cf. 1 Thess. 2:19)

Autorzy NT odnoszą się do powrotu Jezusa na co najmniej cztery sposoby:

1. *epifaneia*, określenie związane z oslepiającą jasnością, teologicznie (choć nie etymologicznie) łączące się z „chwałą”. W 2 Tm 1:10; Tt 2:11 i 3:4 odnosi się do pierwszego przyjścia Jezusa (tj. wcielenia) i Jego drugiego przyjścia. Występuje w 2 Tes 2:8 – werseł ten zawiera wszystkie trzy główne określenia na drugie przyjście: 1 Tm 6:14; 2 Tm 4:1.8; Tt 2:13.
2. *parousia*, termin zakładający obecność i pierwotnie stosowany do królewskich wizyt. Jest to najbardziej powszechne określenie (zob. Mt 24:3.27.37.39; 1 Kor 15:23; 1 Tes 2:19; 3:13; 4:15; 5:23; 2 Tes 2:1.8; Jk 5:7.8; 2 P 1:16; 3:4.12; 1 J 2:28).
3. *apokalypsis* (lub *apokalypsis*), co oznacza odsłonięcie w celu objawienia. Jest to nazwa ostatniej księgi NT (zob. Łk 17:30; 1 Kor 1:7; 2 Tes 1:7; 1 P 1:7; 4:13).
4. *faneroō*, określenie oznaczające „wydobyć na światło” lub „jasno objawić albo wykazać”. Termin ten jest często stosowany w NT odnośnie różnych aspektów Bożego objawienia. Słowo to, podobnie jak *epifaneia*, może dotyczyć pierwszego (1 P 1:20; 1 J 1:2; 3:5.8; 4:9) i drugiego przyjścia Jezusa (zob. Mt 24:30; Kol 3:4; 1 P 5:4; 1 J 2:28; 3:2).
5. Potoczne słowo oznaczające „przyjście”, *erchomai*, także jest czasem stosowane do powrotu Chrystusa (zob. Mt 16:27-28; 23:39; 24:30; 25:31; Dz 1:10-11; 1 Kor 11:26; Ap 1:7.8).
6. Występuje ono także razem z frazą „dzień Pański” (zob. 1 Tes 5:2), stanowiącą starotestamentowy tytuł Bożego dnia błogosławieństwa (zmartwychwstania) i sądu.

NT jako całość napisany jest w ramach światopoglądu ST, zakładającego:

- a. obecny zły, zbuntowany wiek
- b. nadchodzącą nową erę sprawiedliwości
- c. erę zapoczątkowaną działaniem Ducha poprzez dzieło Mesjasza (Pomazańca)

Jest tu wymagane teologiczne założenie progresywnego objawienia, ponieważ autorzy NT modyfikują nieco oczekiwania Izraela. Zamiast wojskowego, nacjonalistycznego (izraelskiego) przyjścia Mesjasza są dwa przyjścia. Pierwsze to wcielenie bóstwa w poczęciu i narodzeniu Jezusa z Nazaretu. Przyszedł jako

nie-militarny, nie-sądzący „cierpiący sługa” z Iz 53, a także jako pokorny jeździec na źrebięciu oślicy (a nie koniu bojowym ani królewskim mule) z Zach 9:9. Pierwsze przyjście zapoczątkował nową erę mesjańską, Królestwo Boże na ziemi (zob. Temat specjalny: Królestwo Boże). W pewnym sensie Królestwo już nadeszło, ale w innym nadal go oczekujemy. To napięcie pomiędzy dwoma przyjściami Mesjasza (zob. Temat specjalny: Mesjasz) stanowi o nakładaniu się na siebie dwóch żydowskich epok (zob. Temat specjalny: Obecny i nadchodzący wiek), które było niewidoczne, a przynajmniej niejasne w ST. W rzeczywistości podwójne przyjście podkreśla zaangażowanie JHWH w odkupienie całej ludzkości (zob. Rdz 3:15; 12:3; Wj 19:5 i prorocтва, szczególnie Izajasza i Jonasza).

Kościół nie oczekuje wypełnienia proroctw ST, ponieważ większość proroctw odnosi się do pierwszego przyjścia Jezusa (zob. *How to Read the Bible For All Its Worth [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całe jej bogactwo]*, s. 165-166). Wierzący wypatrują chwalebne przyjście zmartwychwstałego Króla królów i Pana panów, oczekiwanego historycznego wypełnienia nowej ery sprawiedliwości na ziemi tak jak i w niebie (zob. Mt 6:10). Opisy starotestamentowe nie były niedokładne, tylko niekompletne. On przyjdzie znowu – tak jak przepowiedzieli prorocy przemawiający z mocą i autorytetem JHWH.

Drugie przyjście nie jest terminem biblijnym, ale koncepcja ta wynika z ram światopoglądowych całego NT. Bóg wszystko naprawi. Wspólnota pomiędzy Bogiem a stworzoną na Jego obraz ludzkością zostanie przywrócona. Zło zostanie osądzone i usunięte. Boże plany nie zostaną zniweczone – nie ma takiej możliwości!

Wczesny kościół zbierał się zarówno w szabat, jak i pierwszy dzień tygodnia (tj. niedzielę, dzień zmartwychwstania). Synagoga poradziła sobie z wzrastającym w siłę ruchem chrześcijańskim wymagając od członków wyrzeczenia się Jezusa jako Mesjasza (tj. Osiemnaście Błogosławieństw). Wtedy (tj. w roku 70 n.e.) chrześcijanie zaczęli spotykać się tylko w niedziele.

2:29 „Jeżeli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Tutaj odnosi się do zakładanej wiedzy posiadanej przez wierzących, ale pominiętej przez fałszywych nauczycieli.

▣ **„wiedzie”** Jeśli chodzi o formę gramatyczną, jest to albo TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ, wyrażający stałą wiedzę, albo TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ, oznaczający wiedzę niezbędną dla wierzącego. Stosowanie przez Jana terminu „wiedzieć” w znaczeniu czegoś, co posiadają wszyscy, którzy mają Ducha, sugeruje, że jest to TRYB ORZEKAJĄCY.

▣ **„jest”** Odnosi się to do Jezusa (zob. 2:1.28; 3:7). Jednakże ostatni ZAIMEK, „pochodzi od Niego” (GPNT: „z niego zrodzony jest”), wydaje się odnosić do Boga Ojca z powodu częstego występowania frazy „narodzony z Boga” (3:9; 4:7; 5:1.4.18; J 1:13).

▣ **„sprawiedliwy ... sprawiedliwie”** Jest to oczekiwane podobieństwo rodzinne!

TEMAT SPECJALNY: SPRAWIEDLIWOŚĆ

„Sprawiedliwość” jest tak kluczową kwestią, że każda osoba studiująca Biblię powinna przeprowadzić osobiste szczegółowe studium tej koncepcji.

W ST Boży charakter opisywany jest jako „prawy” lub „sprawiedliwy” (CZASOWNIK, BDB 842, KB 1003, RZECZOWNIK RODZAJU MĘSKIEGO BDB 841, KB 1004; RZECZOWNIK RODZAJU ŻEŃSKIEGO, BDB 842, KB 1006). Samo mezopotamskie określenie pochodzi od „recznej trzciny”, która używana była jako narzędzie budowlane do oceny poziomej równości ścian i płotów. Bóg wybrał ten termin, aby metaforycznie opisywał Jego naturę. On jest prostą krawędzią (linijką), wobec której mierzone jest wszystko inne. Koncepcja ta wyraża zarówno Bożą sprawiedliwość, jak i Jego prawo do sądenia.

Człowiek został stworzony na obraz Boga (zob. Rdz 1:26-27; 5:1.3; 9:6). Ludzkość stworzona jest do wspólnoty z Bogiem (tj. Rdz 3:8). Całe stworzenie jest sceną lub tłem dla interakcji pomiędzy Bogiem a człowiekiem. Bóg chciał, żeby Jego ostateczne stworzenie, ludzkość, znała Go, kochała, służyła Mu i była taka, jak On! Lojalność człowieka została wystawiona na próbę (zob. Rdz 3) i pierwsza ludzka para nie zdała egzaminu. Skutkiem było zakłócenie relacji pomiędzy Bogiem a człowiekiem (zob. Rz 5:12-21).

Bóg obiecał naprawić i odnowić wspólnotę z człowiekiem (zob. Rz 3:15; zob. też Temat specjalny: Odwieczny plan odkupienia JHWH w 1 J 4:15). Czyni to poprzez Swoją wolę i Swojego Syna. Ludzie byli niezdolni do przywrócenia zerwanej wspólnoty (zob. Rz 1:18-3:20; Ap 5).

Po upadku Adama i Ewy pierwszym działaniem Boga zmierzającym do odnowienia zniszczonej więzi była koncepcja przymierza opartego na Jego zaproszeniu i reakcji ludzkości cechującej się nawróceniem, wiernością i posłuszeństwem (zob. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38). Z powodu Upadku ludzie byli niezdolni do podjęcia odpowiednich działań (zob. Rz 3:21-31; Gal 3). Sam Bóg musiał podjąć inicjatywę, aby odnowić więź z wiarołomnymi ludźmi. Uczynił to poprzez:

1. Usprawiedliwienie ludzkości poprzez dzieło Chrystusa (tj. sprawiedliwość sądownicza)
2. Darowanie ludzkości sprawiedliwości poprzez dzieło Chrystusa (tj. sprawiedliwość przypisana)
3. Wysłanie zamieszkującego w wierzących Ducha, który kształtuje w nich sprawiedliwość (tj. podobieństwo do Chrystusa, odnowienie Bożego obrazu)
4. Odnowienie wspólnoty z ogrodu Eden (por. Rdz 1-2 z Ap 21-22)

Bóg wymaga jednak odpowiedzi w ramach przymierza. Bóg ustanawia (tj. darowuje, zob. Rz 5:8; 6:23) i zapewnia to, co potrzebne, ludzie muszą jednak Mu odpowiedzieć i trwać w reakcji cechującej się:

1. Nawróceniem
2. Wiarą
3. Posłusznym stylem życia
4. Wytrwałością

Sprawiedliwość jest więc wzajemnym działaniem w ramach przymierza pomiędzy Bogiem a Jego ostatecznym stworzeniem, opartym o Boży charakter, dzieło Chrystusa i uzdolnienie przez Ducha, na które każda jednostka musi odpowiedzieć i trwać w odpowiedniej reakcji. Koncepcja ta zwana jest „usprawiedliwieniem z łaski przez wiarę” (tj. Ef 2:8-9). Jest ona objawiona w Ewangeliach, jednak z użyciem innych terminów. Zasadniczo zdefiniował ją Paweł, który posłużył się różnymi formami greckiego słowa oznaczającego „sprawiedliwość” ponad 100 razy.

Paweł, jako wykształcony rabin, używa terminu *dikaio sunē* w jego hebrajskim znaczeniu określenia *caddiq* występującego w Septuagincie, a nie w znaczeniu przyjętym w literaturze greckiej. W pismach greckich słowo to wiąże się z kimś, kto dostosowywał się do oczekiwań Boga i społeczeństwa (np. Noe, Hiob). W hebrajskim znaczeniu zawsze łączy się ono z przymierzem. JHWH jest sprawiedliwym, etycznym, moralnym Bogiem. Chce, żeby Jego lud odzwierciedlał Jego charakter. Odkupiona ludzkość staje się nowym stworzeniem (zob. 2 Kor 5:17; Gal 6:15). Ta nowość skutkuje nowym stylem życia w pobożności (zob. Mt 5-7; Gal 5:22-24; 1 Jk, 1 J). Ponieważ Izrael był teokracją, nie istniało jasne rozróżnienie pomiędzy tym, co świeckie (normami społecznymi), a tym, co święte (Bożą wolą). Rozróżnienie to wyrażają hebrajskie i greckie określenia tłumaczone na język polski jako „sprawiedliwość” (odnosząca się do społeczeństwa) i „prawość” (dotycząca religii).

Ewangelia (dobra nowina) Jezusa jest taka, że grzeszna ludzkość została przywrócona do wspólnoty z Bogiem. Dokonała tego Boża miłość, miłosierdzie i łaska; życie, śmierć i zmartwychwstanie Syna; a także pociąganie i przyciąganie Ducha do Ewangelii. Usprawiedliwienie jest Bożym darem, musi jednak skutkować pobożnością (stanowisko Augustyna, odzwierciedlające zarówno nacisk Reformacji na darmowość Ewangelii i rzymskokatolicką wagę przywiązywaną do przemienionego życia cechującego się miłością i wiernością). Dla kościołów reformowanych określenie „Boża sprawiedliwość” to GENETIVUS OBJECTIVUS (tj. sprawienie, że grzeszna ludzkość może stanąć przed Bogiem [uświęcenie pozycyjne]), a dla katolików to GENETIVUS SUBJECTIVUS, czyli proces upodabniania się do Boga [doświadczalne uświęcenie progresywne]. W rzeczywistości jest to bez wątpienia i jedno, i drugie!

Moim zdaniem cała Biblia od Rdz 4 do Ap 20 jest zapisem tego, w jaki sposób Bóg odnawiał wspólnotę z Ogiem Eden. Na początku Biblii czytamy o wspólnocie Boga z ludzkością w ziemskim otoczeniu (zob. Rdz 1-2), a na końcu znajdujemy ten sam obraz (zob. Ap 21-21). Boży obraz i zamysł zostaną odnowione!

W celu udokumentowania powyższych wywodów przyjrzyjmy się wybranym fragmentom NT ilustrującym tę grecką grupę wyrazów.

1. Bóg jest sprawiedliwy (często łączone z Bogiem jako Sędzią)
 - a. Rz 3:26
 - b. 2 Tes 1:5-6
 - c. 2 Tm 4:8
 - d. Ap 16:5
2. Jezus jest sprawiedliwy
 - a. Dz 3:14; 7:52; 22:14 (tytuł Mesjasza)
 - b. Mt 27:19
 - c. 1 J 2:1.29; 3:7
3. Bożą wolą dla Jego stworzenia jest sprawiedliwość

- a. Kpł 19:2
- b. Mt 5:48 (zob. 5:17-20)
- 4. Boże sposoby zapewniania i kształtowania sprawiedliwości
 - a. Rz 3:21-31
 - b. Rz 4
 - c. Rz 5:6-11
 - d. Gal 3:6-14
- 5. Dana przez Boga
 - a. Rz 3:24; 6:23
 - b. 1 Kor 1:30
 - c. Ef 2:8-9
- 6. Przyjmowana przez wiarę
 - a. Rz 1:17; 3:22.26; 4:3.5.13; 9:30; 10:4.6.10
 - b. 2 Kor 5:7.21
- 7. Przez dzieła Syna
 - a. Rz 5:21
 - b. 2 Kor 5:21
 - c. Fil 2:6-11
- 8. Bożą wolą jest, aby Jego wyznawcy byli sprawiedliwi
 - a. Mt 5:3-48; 7:24-27
 - b. Rz 2:13; 5:1-5; 6:1-23
 - c. Ef 1:4; 2:10
 - d. 1 Tm 6:11
 - e. 2 Tm 2:22; 3:16
 - f. J 3:7
 - g. 1 P 2:24
- 9. Bóg osądzi świat w sprawiedliwości
 - a. Dz 17:31
 - b. 2 Tm 4:8

Sprawiedliwość jest Bożą cechą, darowaną grzesznej ludzkości przez Chrystusa. Jest ona

- 1. Bożym nakazem
- 2. Bożym darem
- 3. Dziełem Chrystusa
- 4. Życiem, jakie należy prowadzić

Jest jednak także procesem stawania się sprawiedliwym, w którym należy aktywnie i wytrwale uczestniczyć, a który pewnego dnia, przy drugim przyjściu Jezusa, zostanie ukończony. Wspólnota z Bogiem odnawiana jest w momencie zbawienia, pogłębia się jednak z biegiem życia, aż dojdzie do spotkania z Nim twarzą w twarz (zob. 1 J 3:2) w chwili śmierci lub *paruzji*!

Zakończmy to omówienie cytatem z *Dictionary of Paul and His Letters* [Słownika Pawła i jego listów]

IVP:

„Kalwin bardziej niż Luter akcentuje relacyjny aspekt Bożej sprawiedliwości. Wydaje się, że pogląd Lutra na Bożą sprawiedliwość zawiera w sobie aspekt uniewinnienia. Kalwin podkreśla cudowną naturę przekazania lub przeniesienia na nas Bożej sprawiedliwości.” (s. 834)

Dla mnie relacja wierzącego z Bogiem ma trzy aspekty:

- 1. Ewangelia jest osobą (akcentuje to Kościół Wschodni i Kalwin)
- 2. Ewangelia jest prawdą (podkreśla to Augustyn i Luter)
- 3. Ewangelia to przemienione życie (akcentuje to katolicyzm)

Wszystkie one są prawdziwe i w zdrowym, trzeźwym, biblijnym chrześcijaństwie należy je wszystkie brać pod uwagę. Problemy zaczynają się wtedy, kiedy kładziemy zbyt duży lub zbyt mały nacisk na jeden z nich.

Musimy przyjąć Jezusa!

Musimy wierzyć Ewangelii!

Musimy dążyć do podobieństwa do Chrystusa!

▣ „z niego się narodził” (BW) Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ, oznaczający ustalony stan spowodowany przez zewnętrznego sprawcę – Boga Ojca (zob. J 3:3). Zauważmy zastosowanie kolejnej metafory związanej z rodziną (zob. 3:9) dla opisanego chrześcijaństwa (jako rodziny). Zob. komentarz do 3:1d.

3:1 „Popatrzcie, jaką miłością” Słowem tłumaczonym jako „miłość” tutaj i w całym 1 Jana jest *agapē* (CZASOWNIK) lub *agapē* (RZECZOWNIK, zob. 2:5.15; 3:1.16.17; 4:7.8.9.10.12.16.17.18; 5:3). Termin ten był stosowany w klasycznej grece, ale niezbyt często. Wydaje się, że wczesny kościół zdefiniował to pojęcie na nowo w świetle Ewangelii jako głęboką, trwałą miłość. Stwierdzenie, że jest to „Boży rodzaj bezinteresownej miłości” nie oddaje mu jednak sprawiedliwości, ponieważ w Ewangelii Jana używane jest zamiennie z *fileō* (zob. J 5:20; 11:3.36; 12:25; 15:19; 16:27; 20:2; 21:15.16.17). Interesujące jest jednak to, że słowo to (w 1 Jana) zawsze stosowane jest do miłości wierzących do innych wierzących. Wiara i wspólnota z Jezusem zmienia naszą relację z Bogiem i człowiekiem!

▣ „obdarzył nas Ojciec” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Zastosowanie tego CZASU do Bożego daru zbawienia w Chrystusie jest jedną z biblijnych podstaw doktryny pewności zbawienia (zob. J 6:35-40; 10:1ff; Ef 2:5.8; 5:1). Zob. Temat specjalny: Pewność zbawienia wierzących w J 6:37.

TEMAT SPECJALNY: NOWOTESTAMENTOWE DOWODY ZBAWIENIA

Zbawienie oparte jest na Nowym Przymierzu (zob. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38) w Jezusie:

1. Na charakterze Ojca (zob. J 3:16), dziele Syna (zob. 2 Kor 5:21) i działaniu Ducha (zob. Rz 8:14-16), a nie na ludzkich dokonaniach; nie jest ono należną zapłatą za posłuszeństwo ani tylko wyznaniem wiary.
2. Jest darem (Rz 3:24; 6:23; Ef 2:5.8-9).
3. To nowe życie, nowy światopogląd (zob. Jk i 1 J).
4. Jest znajomością (ewangelii), wspólnotą (w wierze i z Jezusem), oraz nowym stylem życia (prowadzenie przez Ducha, podobieństwo do Chrystusa) zarazem, a nie tylko jednym z tych elementów w oderwaniu od pozostałych.
5. Zobacz dowody prawdziwego zbawienia w spostrzeżeniach dotyczących kontekstu wersetów 1 J 2:3-27, punkt C.

▣ „zostaliśmy nazwani” Jest to TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY AORYSTU STRONY BIERNEJ, zastosowany w sensie honorowego tytułu („dzieci Boże”) nadanego przez Boga.

▣ „dziećmi Bożymi” Na tym właśnie skupia się fragment 2:29-3:10. Potwierdza Bożą inicjatywę w naszym zbawieniu (zob. J 6:44.45). Do opisanego nowej więzi wierzącego z Bogiem Jan posługuje się rodzinnymi sformułowaniami (zob. 2:29; 3:1.2.9.10; J 1:12).

Co ciekawe, Jan (zob. J 3:3) i Piotr (zob. 1 P 1:3.23) posługują się rodzinnym terminem „nowe narodzenie” lub „narodzenie z góry”, Paweł natomiast używa rodzinnej metafory adopcji (zob. Rz 8:15.23; 9:4; Gal 4:1-5; Ef 1:5), a Jakub – rodzinnej metafory „narodzenia” (zob. Jk 1:18) lub „zrodzenia”, opisując nową więź wierzącego z Bogiem przez Chrystusa. Chrześcijaństwo to rodzina.

▣ „i rzeczywiście nimi jesteście” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Frazy tej brakuje w Biblii Króla Jakuba, ponieważ nie ma jej w późniejszych manuskryptach greckich (tj. K i L), na których bazuje. Fraza ta występuje jednak w wielu najstarszych greckich manuskryptach (P⁴⁷, \aleph , A, B i C). UBS⁴ nadaje jej włączeniu notę „A” (pewne). Zob. Aneks 2 na temat krytyki tekstów.

▣ „Świat zaś dlatego nas nie zna” Określenie „świat” jest tu zastosowane w teologicznie podobnym znaczeniu jak w 2:15-17. Świat oznacza ludzkie społeczeństwo zorganizowane i funkcjonujące bez Boga (zob. J 15:18-19; 17:14-15). Prześladowania i odrzucenie przez świat jest kolejnym dowodem naszej pozycji w Chrystusie (zob. Mt 5:10-16).

▣ „że nie poznał Jego” Jest to jasne odniesienia do Boga Ojca, ponieważ w Ewangelii Jana Jezus raz po raz powtarza, że świat Go nie poznał (zob. J 8:19.55; 15:18.21; 16:3). ZAIMKI w 1 Jana są wieloznaczne (zob. komentarz do 2:28). W tym kontekście gramatycznym elementem poprzedzającym jest Ojciec,

ale teologicznym odnośnikiem w w. 2 jest Syn. U Jana może to jednak być celowa dwuznaczność, ponieważ widzieć Jezusa to widzieć Ojca (zob. J 12:45; 14:9).

3:2 „jeszcze się nie ujawniło, czym będziemy” Świadczy to o niezdolności Jana do opisanego wydarzeń dni ostatecznych (zob. Dz 1:7) lub dokładnej natury zmartwychwstałego ciała (zob. 1 Kor 15:35-49). Pokazuje to także, że w 2:27 nie ma on na myśli wyczerpującej wiedzy na każdy temat. Nawet wiedza Jezusa o tych wydarzeniach była ograniczona w czasie Jego wcielenia (zob. Mt 24:36; Mk 13:22).

▣ **„gdy się objawi”** Termin „gdy” wprowadza ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ. Nie jest ono tu zastosowane w celu zakwestionowania drugiego przyjścia Jezusa, tylko do wyrażenia niepewności co do tego, kiedy będzie ono miało miejsce. Jan, choć podkreśla pełne zbawienie już teraz, oczekuje także ponownego przyjścia Chrystusa.

▣ **„będziemy do Niego podobni”** Mowa tu o dopełnieniu naszego podobieństwa do Chrystusa (zob. 2 Kor 3:18; Ef 4:13; Fil 3:21; Kol 3:4). Często określa się to mianem „uwielbienia” (zob. Rz 8:28-30). Jest to kulminacja naszego zbawienia! Ta eschatologiczna przemiana związana jest z zupełnym odnowieniem Bożego obrazu w ludziach stworzonych na Jego podobieństwo (zob. Rdz 1:26; 5:1.3; 9:6). Bliska wspólnota z Bogiem staje się znowu możliwa!

▣ **„bo ujrzymy Go takim, jakim jest”** Hiob pragnął zobaczyć Boga (zob. Hi 19:25-27). Jezus powiedział nam, że Boga zobaczą ludzie czystego serca (zob. Mt 5:8). Oglądanie Go w Jego pełni oznacza przemienienie na Jego obraz (zob. 1 Kor 13:12). Odnosi się to do obdarzenia wierzącego chwałą (zob. Rz 8:29) przy drugim przyjściu Chrystusa. Jeśli „usprawiedliwienie” oznacza wolność od kary za grzech, a „uświęcenie” wolność od mocy grzechu, „uwielbienie” oznacza wolność od obecności grzechu!

3:3 „Každy” Greckie określenie *pas* występuje we fragmencie 2:29-3:10 siedem razy. Nie ma wyjątków. Jan przedstawia prawdę w ostrych, czarno-białych kategoriach. Dana osoba jest albo dzieckiem Bożym, albo dzieckiem szatana (zob. 2:29; 3:3.4.6 [dwukrotnie] 9.10).

▣ **„tę nadzieję”** U Pawła termin ten często odnosi się do dnia zmartwychwstania (zob. Dz 23:6; 24:15; 26:6-7; Rz 8:20-25; 1 Tes 2:19; Tt 2:13; 1 P 1:3.21). Wyraża on pewność tego wydarzenia, obejmującą jednak niepewny element czasowy.

Jan nie pisze o „nadziei” drugiego przyjścia Jezusa tak często, jak inni autorzy NT. Jest to jedyne wystąpienie tego określenia w jego pismach. Skupia się on na korzyściach i obowiązkach związanych z „trwaniem” w Chrystusie teraz! Nie ma to jednak sugerować, że nie oczekiwał osądzenia zła w czasie ostatecznym (zob. 2:18) i ostatecznego otoczenia wierzących chwałą (zob. 3:1-3).

▣ **„oczyszcza się, tak jak On jest czysty” (BW)** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Czystość jest ważna (zob. Mt 5:8.48). Musimy współpracować w procesie uświęcenia (zob. 2 Kor 7:1; Jk 4:8, 1 P 1:22; 2 P 3:13.14) – tak jak J 1:12 mówi o naszej współpracy w procesie usprawiedliwienia. To samo napięcie pomiędzy Bożą rolą (suwerennością) w naszym zbawieniu i naszą rolą (ludzką wolną wolą) widać jasno w porównaniu Ez 18:31 z 36:26-27. Bóg zawsze podejmuje inicjatywę (zob. J 6:44.65), ale żąda, aby lud przymierza odpowiedział Mu początkową skruchą i wiarą, a także dalszym trwaniem w pokucie, wierze, posłuszeństwie, służbie, uwielbieniu i wytrwałości.

Może to być aluzja do arcykapłańskiej modlitwy Jezusa z J 17 – a w szczególności do wersetów 17 i 19. On się uświęca i Jego naśladowcy też się uświęcają. Nieco zaskakujący jest fakt, że Jan używa różnych form tego samego podstawowego rdzenia:

1. J 17:17.19 – *hagiazō* (*hagios*, zob. J 10:36)
2. 1 J 3:3 – *hagnizō* (*hagnos*, zob. J 11:55)

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 3:4-10

- A. Fragment ten był podstawą sporu pomiędzy chrześcijańskim perfekcjonizmem (zob. Rz 6), nazywanym czasem pełnym uświęceniem, a dalszym grzeszeniem przez chrześcijanina (zob. Rz 7).

- B. Nie możemy pozwolić, aby nasze teologiczne skłonności wpływały na naszą egzegezę tego tekstu. Nie możemy też dopuścić, aby wpływały na niego inne fragmenty, zanim nie zakończymy jego niezależnego studium i nie stwierdzimy, co Jan miał do przekazania zarówno w rozdziale 3, jak i całym 1 Liście Jana!
- C. Tekst ten jasno przedstawia cel, który pragną osiągnąć wszyscy wierzący: zupełne uwolnienie od grzechu. Ten sam ideał opisuje Rz 6. W mocy Chrystusa mamy możliwość bezgrzesznego życia.
- D. Należy jednak patrzeć na ten fragment w ramach większego kontekstu całego 1 Jana:
1. Interpretowanie tego fragmentu z pominięciem wersetów 1:8-2:2 (chrześcijanie nadal grzeszą) byłoby niemądre.
 2. Interpretacja tego fragmentu zaprzeczająca ogólnemu zamysłowi 1 Jana – pewności zbawienia w przeciwstawieniu do twierdzeń fałszywych nauczycieli, także byłaby niemądra.
 3. Fragment ten należy przeciwstawić twierdzeniom fałszywych nauczycieli na temat bezgrzeszności lub braku znaczenia grzechu. Możliwe, że 1:8-2:2 odpowiada na jedną skrajność głoszoną przez fałszywych nauczycieli, a 3:1-10 na drugą. Należy pamiętać, że interpretowanie listów NT przypomina przysłuchiwanie się głosowi tylko jednej osoby w rozmowie telefonicznej.
- E. Te dwa fragmenty są ze sobą paradoksalnie związane. Grzech w życiu chrześcijanina jest problemem przewijającym się przez cały NT (zob. Rz 7). Składa się to na to samo dialektyczne napięcie, co predestynacja i wolna wola lub pewność zbawienia i wytrwałość wierzących. Paradoks wprowadza teologiczną równowagę i odpiera skrajne stanowiska. Fałszywi nauczyciele reprezentowali dwa błędy w dziedzinie grzechu.
- F. Cała ta dyskusja teologiczna opiera się na niezrozumieniu różnicy pomiędzy:
1. Naszą pozycją w Chrystusie
 2. Naszymi staraniami doświadczalnego wypełniania tej pozycji w codziennym życiu
 3. Obietnicą, że pewnego dnia zwycięstwo będzie nasze!
Jesteśmy wolni od kary za grzech (usprawiedliwienie) w Chrystusie, ale nadal zmagamy się z jego mocą (progresywne uświęcenie), pewnego dnia natomiast będziemy wolni od jego obecności (uwielbienie). List ten jako całość naucza, że priorytetem jest przyznawanie się do grzechu i dążenie do bezgrzeszności.
- G. Inną możliwość zapewnia janowy literacki dualizm. Pisał on w kategoriach czarno-białych (podobny styl znaleźć można w zwojach znad Morza Martwego). Dla Jana dana osoba albo była w Chrystusie, i dlatego była usprawiedliwiona, albo w szatanie, i dlatego była grzeszna. Nie istniała dla niego żadna trzecia kategoria. Jest to sygnał do przebudzenia dla peryferyjnego, kulturowego, opcjonalnego chrześcijaństwa wyznawanego jedynie na pogrzebach lub w Boże Narodzenie.
- H. Kilka źródeł na ten trudny temat:
1. Siedem tradycyjnych interpretacji tego fragmentu zawartych jest w rozdziale “The Epistles of John” [„Listy Jana”] w *The Tyndale New Testament Commentaries [Komentarzach Tyndalle do Nowego Testamentu]* Johna R. W. Stotta, wydanym przez Eerdmans (s. 130-136).
 2. Wyczerpujące omówienie stanowiska doskonałości wierzących znaleźć można w książce *Christian Theology [Teologia chrześcijańska]*, tom II, s. 440ff autorstwa H. Oriona Williego, wydanej przez Beacon Hill Press.
 3. Wyczerpujące omówienie doktryny dalszego grzeszenia przez chrześcijan znaleźć można w książce *Perfectionism [Perfekcjonizm]* B. B. Warfielda wydawnictwa The Presbyterian and Reformed Publishing Company.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 3:4-10

⁴Każdy, kto grzeszy, dopuszcza się bezprawia, ponieważ grzech jest bezprawiem. ⁵Wiecie,

że On się objawił po to, aby zglądzić grzechy, w Nim zaś nie ma grzechu. ⁶Każdy, kto trwa w Nim, nie grzeszy, żaden zaś z tych, którzy grzeszą, nie widział Go ani Go nie poznał. ⁷Dzieci, nie dajcie się zwodzić nikomu; kto postępuje sprawiedliwie, jest sprawiedliwy, tak jak On jest sprawiedliwy. ⁸Kto grzeszy, jest dzieckiem diabła, ponieważ diabeł trwa w grzechu od początku. Syn Boży objawił się po to, aby zniszczyć dzieła diabła. ⁹Każdy, kto narodził się z Boga, nie grzeszy, gdyż trwa w nim nasienie Boże; taki nie może grzeszyć, bo się narodził z Boga. ¹⁰Dzięki temu można rozpoznać dzieci Boga i dzieci diabła: każdy, kto postępuje niesprawiedliwie, nie jest z Boga, jak i ten, kto nie miłuje swego brata.

3:4

GPNT

„Każdy czyniący grzech i bezprawie czyni”

BP

„Każdy, kto popełnia grzech, dopuszcza się bezprawia”

BW

„Każdy kto popełnia grzech, i zakon przestępuje”

BWP

„Każdy zaś, kto grzeszy, dopuszcza się bezprawia”

PL

„Każdy, kto dopuszcza się grzechu, dopuszcza się też bezprawia”

ZAIMEK „każdy” znajduje się tutaj na początku zdania – tak jak również w w. 6. Kontekst ten dotyczy całej ludzkości!

Jest to IMIESŁÓW STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO i TRYB ORZEKAJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Znaczący jest tu fakt, że te CZASOWNIKI W CZASIE TERAŹNIEJSZYM podkreślają nawykową, ciągłą czynność związaną ze stylem życia, w przeciwstawieniu do TRYBÓW PRZYPUSZCZAJĄCYCH AORYSTU STRONY CZYNNEJ w 2:1-2. Teologicznego problemu związanego z tym fragmentem nie można jednak w pełni rozwiązać za pomocą CZASU, w którym występują CZASOWNIKI. Odpowiedzią na ten problem jest tło historyczne dwóch typów fałszywych gnostyckich nauczycieli oraz całościowy kontekst księgi.

Kolejną cechą wyróżniającą ten fragment jest zastosowanie określenia „bezprawie”. Oznacza to nie tyle złamanie jakiegoś prawa (mojżeszowego lub norm społecznych), co buntowniczą postawę. Tego samego słowa użyto do opisanego Antychrysta w 2 Tes 2:3.7. Może ono stanowić pełniejszą definicję grzechu (zob. J 9:41; Rz 14:23; Jk 4:17; 1 J 5:17) jako przeciwieństwa podobieństwa do Chrystusa (zob. w. 5), a nie tylko naruszenia jakiejś zasady lub normy.

3:5 „On się objawił” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY AORYSTU STRONY BIERNEJ, odnoszący się do wcielenia Jezusa (zob. w. 8; 2 Tm 1:10). Ten sam czasownik, *faneroō*, występuje dwa razy w w. 2 w odniesieniu do Jego drugiego przyjścia. Jezus najpierw przyszedł jako Zbawiciel (zob. Mk 10:45; J 3:16; 2 Kor 5:21), powróci jednak jako Wypełniciele! W swoim komentarzu zatytułowanym *The Letters of John [Listy Jana]* jeden z moich ulubionych nauczycieli, Bill Hendricks, pisze:

„Dwie najbardziej wnikliwe wypowiedzi na temat celu przyjścia Chrystusa znajdują się w tym wersecie oraz wersecie 8. Został wysłany przez Boga, aby zglądzić grzechy (3:5) i objawił się, aby zniszczyć dzieła diabła (3:8). W innym fragmencie Łukasz odnotował, że celem przyjścia Jezusa było znalezienie i zbawienie zgubionych (Łk 19:10). Ewangelia Jana stwierdza, że Jezus przyszedł po to, żeby Jego owce miały życie w obfitości (J 10:10). Mateusz zasugerował cel przyjścia Jezusa w swojej interpretacji imienia Jezus; On zbawi swój lud od jego grzechów (Mt 1:21). Fakt łączący te wszystkie wypowiedzi jest taki, że Jezus Chrystus zrobił dla człowieka coś, czego on sam nie był w stanie dla siebie zrobić.” (s 79-80)

▣ „po to, aby zglądzić grzechy” Jest to AORYST TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO. Działanie to uzależnione jest od ludzkiej reakcji (tj. skruchy i wiary). Tło tej wypowiedzi wiąże się z dwoma możliwymi źródłami:

1. Dzień Prześlągania (zob. Kpł 16), kiedy jeden z dwóch kozłów ofiarnych symbolicznie zabierał grzech z obozu izraelskiego (zob. zastosowanie przez Jana Chrzciciela w J 1:29)
2. Odniesienie do dzieła Jezusa na krzyżu (zob. Iz 53:11-12; J 1:29; Heb 9:28; 1 P 2:24)

▣ „w Nim zaś nie ma grzechu” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Bezgrzeszność Jezusa Chrystusa (zob. J 8:46; 2 Kor 5:21; Heb 4:15; 7:26; 1 P 1:19; 2:22) jest podstawą Jego zastępczego odkupienia na naszą rzecz (Iz 53).

Zauważmy, że „grzech” występuje w LICZBIE MNOGIEJ w pierwszej części w. 5 i POJEDYNCZEJ w drugiej. Na początku mowa jest o grzesznych czynach, a na końcu o Jego sprawiedliwym charakterze. Celem jest, aby wierzący mieli udział zarówno w pozycyjnym, jak i progresywnym uświęceniu Chrystusa. Grzech jest czymś obcym dla Chrystusa i Jego naśladowców.

TEMAT SPECJALNY: UŚWIĘCENIE

NT twierdzi, że kiedy grzesznicy zwracają się do Jezusa ze skruchą i wiarą (zob. Mk 1:15; Dz 3:16.19; 20:21), natychmiast dostępują usprawiedliwienia i uświęcenia. To ich nowa pozycja w Chrystusie. Została im przypisana Jego sprawiedliwość (zob. Rdz 15:6; Rz 4). Uznano ich sprawiedliwych i świętych (sądowniczy akt Boga).

Jednak NT zachęca także wierzących do świętości lub uświęcenia. Jest to zarówno teologiczna pozycja w dokonanych dziełach Jezusa Chrystusa, jak i wezwanie do podobieństwa do Chrystusa w postawie i codziennych działaniach. Tak, jak zbawienie, uświęcenie jest zarówno darem, jak i stylem życia gotowym na poniesienie każdej ceny.

Początkowa reakcja

Dz 26:18

Rz 15:16

1 Kor 1:2-3; 6:11

2 Tes 2:13

Heb 2:11; 10:10.14; 13:12

2 P 1:2

Progresywne podobieństwo do Chrystusa

Rz 6:19

2 Kor 7:1

Ef 1:4; 2:10

1 Tes 3:13; 4:3-4:7; 5:2

1 Tm 2:15

2 Tm 2:21

1 P 1:15-16

Heb 12:14

3:6 „Każdy, kto trwa w Nim, nie grzeszy” Podobnie jak 3:4, jest to kolejny Jest to IMIESŁÓW STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO i TRYB ORZEKAJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Fragment ten należy zestawić z 1:8-2:2 oraz 5:16.

▣ „żaden zaś z tych, którzy grzeszą, nie widział Go ani Go nie poznał” Werset ten zawiera IMIESŁÓW STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO, po którym następują dwa CZASOWNIKI w TRYBIE ORZEKAJĄCYM STRONY CZYNNEJ CZASU DOKONANEGO. Ciągłe, notoryczne grzeszenie świadczy o tym, że osoba taka nie zna Chrystusa i nigdy Go nie знаła. Grzeszący chrześcijanie:

1. udaremniają misję Chrystusa
2. udaremniają dążenie do podobieństwa do Chrystusa
3. ujawniają swoje duchowe pochodzenie (zob. J 8:44)

3:7 „Dzieci, nie dajcie się zwodzić nikomu” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO, co zazwyczaj oznacza zaprzestanie już dokonywanej czynności. Obecność fałszywych nauczycieli (zob. 2:26) jest tłem historycznym dla właściwego teologicznego zrozumienia 1 Jana jako całości, a w szczególności wersetów 1:7-10 oraz 3:4-10.

▣ „kto postępuje sprawiedliwie, jest sprawiedliwy” Werset ten nie może być wyciągany z ogólnego kontekstu i używany dla poparcia lub potępienia przekonań doktrynalnych („sprawiedliwość z uczynków”). NT bardzo jasno stwierdza, że ludzie nie są w stanie zbliżyć się do Świętego Boga za pomocą osobistych zasług. Ludzie nie dostępują zbawienia przez własne wysiłki. Muszą odpowiedzieć na Bożą ofertę zbawienia w dokonanych dziełach Chrystusa. Nasze wysiłki nie zbliżają nas do Boga, ale świadczą o tym, że Go poznaliśmy. Jasno ukazują nasz duchowy stan (zob. Ap 22:11) i dojrzałość ludzi zbawionych. Nie dostępujemy zbawienia „przez” dobre uczynki, tylko „do” dobrych uczynków. Zamysłem Bożego daru w Chrystusie są naśladowcy podobni do Chrystusa (zob. Ef 2:8-9,10). Ostateczną wolą Bożą dla każdego wierzącego nie jest tylko niebo po śmierci (usprawiedliwienie sądowe), ale podobieństwo do Chrystusa (czasowe uświęcenie) już teraz (zob. Mt 5:48; Rz 8:28-29; Gal 4:19)! Temat specjalny w 2:29 analizuje słowo „sprawiedliwość”.

3:8 „Kto grzeszy, jest dzieckiem diabła” Jest to IMIESŁÓW STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Dzieci Boże poznaje się po tym, jak żyją – tak samo jest z dziećmi szatana (zob. 3:10; Mt 7:13; Ef 2:1-3).

▣ „ponieważ diabeł trwa w grzechu od początku” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Diabeł grzeszył od początku (zob. J 8:44). Czy mowa tu o stworzeniu, czy o anielskim buncie?

Z punktu widzenia teologii trudno jest stwierdzić, kiedy szatan zbuntował się przeciwko Bogu. Hi 1-2; Zach 3 i 1 Krl 22:19-23 wydają się ukazywać szatana jako sługę Boga i członka anielskiej rady. Możliwe (choć nieprawdopodobne), że pycha, arogancja i ambicje królów wschodu (Babilonu, Iz 14:13-14 lub Tyru, Ez 28:12-16) wykorzystane zostały dla przedstawienia buntu szatana (najwidoczniej cheruba-opiekuna, Ez 28:14.16). Jednak w Łk 10:18 Jezus powiedział, że widział szatana spadającego z nieba jak błyskawica – nie ma jednak mowy o tym, kiedy dokładnie się to wydarzyło. Pochodzenie i rozwój zła musi pozostać niepewne, ponieważ nie mamy objawienia na ten temat. Należy z ostrożnością podchodzić do systematyzowania i dogmatyzowania wyrwanych z kontekstu, niejasnych i symbolicznych tekstów! Najlepsze omówienie starotestamentowego rozwoju szatana od służby po zaprzysiężonego wroga zawarte jest w książce A. B. Davidsona *Old Testament Theology [Teologia Starego Testamentu]*, wydanej przez T & T Clark, s. 300-306. Zob. Temat specjalny: Osobowe zło w J 12:31.

▣ „Syn Boży” Zob. Temat specjalny poniżej.

TEMAT SPECJALNY: SYN BOŻY

Jest to jeden z głównych nowotestamentowych tytułów Jezusa. Niewątpliwie wiąże się z boskimi konotacjami. Różne jego formy to „Syn” lub „Mój Syn”. Jezus mówi również o Bogu jako „Ojcu” (zob. Temat specjalny: Boże ojcostwo). W NT określenie to pojawia się ponad 124 razy. Nawet sposób, w jaki Jezus mówił sam o Sobie, „Syn Człowieczy”, ma boskie konotacje z Dn 7:13-14.

W ST określenie „syn” może odnosić się do czterech konkretnych grup (zob. Temat specjalny: Synowie...):

- A. aniołów (zazwyczaj w LICZBIE MNOGIEJ, zob. Rdz 6:2; Hi 1:6; 2:1)
- B. króla Izraela (zob. 2 Sm 7:14; Ps 2:7; 89:27-28)
- C. narodu izraelskiego jako całości (zob. Wj 4:22-23; Pwt 14:1; Oz 11:1; Mal 2:10)
- D. sędziów izraelskich (zob. Ps 82:6)

Z Jezusem wiąże się drugie zastosowanie tego terminu. W ten sposób zarówno „syn Dawida”, jak i „syn Boży” odnoszą się do 2 Sm 7; Ps 2 i 89. W ST fraza „syn Boży” nigdy nie opisuje konkretnie Mesjasza – chyba że jako eschatologicznego króla – jeden z „namaszczonych urzędów” Izraela. Tytuł ten z mesjańskimi implikacjami jest jednak powszechny w zwojach znad Morza Martwego (zob. szczegółowe odnośniki w *Dictionary of Jesus and the Gospels [Słowniku Jezusa i Ewangelii]*, s. 770). „Syn Boży” jest także tytułem mesjańskim w dwóch międzybiblijnych żydowskich dziełach apokaliptycznych (zob. 2 *Ezdrasza* 7:28; 13:32.37.52; 14:9 oraz 1 *Henocha* 105:2).

Nowotestamentowe tło tego określenia w odniesieniu do Jezusa najlepiej podsumowuje kilka kategorii:

1. Jego preegzystencja (zob. J 1:15-30; 8:56-59; 16:28; 17:5; 2 Kor 8:9; Fil 2:6-7; Kol 1:17; Heb 1:3; 10:5-8)
2. Jego wyjątkowe narodzenie z dziewicy (zob. Iz 7:14; Mt 1:23; Łk 1:31-35)
3. Jego chrzest (zob. Mt 3:17; Mk 1:11; Łk 3:22; Boży głos z nieba łączy króla z Ps 2 z cierpiącym sługą z Iz 53)
4. Jego kuszenie przez szatana (zob. Mt 4:1-11; Mk 1:12.13; Łk 4:1-13; jest kuszony, aby zwątpić w Swoje Synostwo lub przynajmniej zrealizować jego cel w inny sposób niż przez krzyż)
5. Wyznawanie, kim jest, przez nieodpowiednie osoby
 - a. demony (zob. Mk 1:23-25; Łk 4:31-37,41; Mk 3:11-12; 5:7; zob. Temat specjalny: Demony [duchy nieczyste])
 - b. niewierzących (zob. Mt 27:43; Mk 14:61; J 19:7)
6. Wyznawanie Go przez uczniów
 - a. Mt 14:33; 16:16
 - b. J 1:34.49; 6:69; 11:27
7. Jego własne słowa na Swoj temat
 - a. Mt 11:25-27
 - b. J 10:36
8. Stosowanie przez Niego rodzinnej metafory Boga jako Ojca
 - a. Używanie przez niego określenia *abba* w stosunku do Boga
 - 1) Mk 14:36
 - 2) Rz 8:15
 - 3) Gal 4:6

b. Powtarzające się używanie przez Niego słowa Ojciec (*patēr*) dla opisanego Jego relacji z Bogiem

Podsumowując, tytuł „Syn Boży” miał wielkie teologiczne znaczenie dla tych, którzy znali ST i jego obietnice oraz kategorie. Autorzy NT obawiali się jednak używać go pisząc do pogan z powodu ich pogańskiego tła, według którego „bogowie” brali sobie kobiety, które rodziły im „tytanów” lub „olbrzymów”.

▣ „objawil się” Jest to greckie słowo *faneroō*, oznaczające „wydobyć coś na światło w celu wyjaśnienia”. Wersety 5 i 8 są paralelne i w obu termin ten występuje w STRONIE BIERNEJ, wyrażającej, że Chrystus został w pełni objawiony w swoim wcieleniu (zob. 1:2). Problem z fałszywymi nauczycielami nie polegał na tym, że Ewangelia nie była dla nich jasna, tylko na tym, że mieli własny program teologiczny/filozoficzny.

▣ „po to, aby zniszczyć dzieła diabła” Celem objawienia się Jezusa w czasie i w ciele było „zniszczenie” (TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY AORYSTU STRONY CZYNNEJ CZASOWNIKA *luō*, oznaczającego „poluzować”, „rozwiązać” lub „zniszczyć”). Właśnie tego dokonał Jezus na Golgocie, ludzie muszą jednak odpowiedzieć na Jego dokonane dzieło i dar (zob. Rz 3:24; 6:23; Ef 2:8) przyjmując Go przez wiarę (zob. J 1:12; 3:16).

Nowotestamentowe napięcie „już, ale jeszcze nie” związane jest także ze zniszczeniem zła. Diabeł został pokonany, nadal jednak działa w tym świecie aż do zupełnego wypełnienia Królestwa Bożego.

3:9 „Każdy, kto narodził się z Boga” Jest to IMIESŁÓW CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ (zob. paralele w w. 9c; 2:29 i 5:18), oznaczający trwały stan spowodowany przez zewnętrznego sprawcę (Boga).

▣ „nie grzeszy” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ, w przeciwstawieniu do 2:1, gdzie dwukrotnie zastosowany jest TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY AORYSTU STRONY CZYNNEJ. Na temat znaczenia tego zdania powstały dwie teorie:

1. Odnosi się do fałszywych gnostyckich nauczycieli, a w szczególności grupy, która sprowadzała zbawienie do koncepcji intelektualnych, znosząc konieczność moralnego stylu życia
2. CZASOWNIK W CZASIE TERAŹNIEJSZYM podkreśla ciągłe, nawykowe grzeszne działanie (zob. Rz 6:1), a nie odosobnione grzeszne czyny (zob. Rz 6:15)

To teologiczne rozróżnienie ilustruje Rzymian 6 (potencjalna bezgrzeszność w Chrystusie) oraz 7 (ciągła walka wierzącego o to, by grzeszyć mniej).

Najtrafniejsze wydaje się podejście historyczne – #1, nadal pozostaje jednak potrzeba zastosowania tej prawdy do dnia dzisiejszego, czym zajmuje się #2. Pomocne omówienie tego trudnego wersetu znajduje się w książce *Hard Sayings of the Bible [Trudne stwierdzenia Biblii]* autorstwa Waltera Kaisera, Petera Davidsa, F. F. Bruce’a i Manfreda Braucha, s. 736-739.

▣ „gdyż trwa w nim nasienie Boże” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Funkcjonuje kilka teorii dotyczących tego, co dokładnie oznacza grecka fraza „nasienie Boże”:

1. Augustyn i Luter twierdzili, że oznacza ona Słowo Boże (zob. Łk 8:11; J 5:38; Jk 1:18; 1 P 1:23)
2. Kalwin był zdania, że chodzi o Ducha Świętego (zob. J 3:5.6.8; 1 J 3:24; 4:4.13)
3. Inni twierdzili, że oznacza boską naturę lub nowego człowieka (zob. 2 P 1:4; Ef 4:24)
4. Może także oznaczać Samego Chrystusa jako „nasienie Abrahama” (zob. Łk 1:55; J 8:33.37; Gal 3:16)
5. Niektórzy twierdzą, że fraza ta jest równoznaczna z „narodzeniem z Boga”
6. Mogło to być sformułowanie, którym posługiwali się gnostycy na określenie boskiej iskry we wszystkich ludziach

W świetle kontekstu najlepszą możliwością wydaje się teoria #4, Jan jednak dobierał słownictwo tak, aby odierać twierdzenia początkowych gnostyków (tj. #6).

3:10 Jest to podsumowanie wersetów 4-9, zawierające dwa CZASOWNIKI w TRYBIE ORZEKAJĄCYM STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO i dwa IMIESŁOWY STRONY CZYNNEJ CZASU TERAŹNIEJSZEGO, oznaczające działanie w toku. Z punktu widzenia teologii werset ten jest paralełą wypowiedzi Jezusa w Kazaniu na Górze (zob. Mt 7:16-20). To, w jaki sposób żyjemy, ujawnia nasze serce i duchową orientację.

Jest to negatywny odpowiednik 2:29!

☐ „dzieci Boga i dzieci diabła” Ukazuje to semickie pochodzenie Jana. W hebrajskim, starożytnym języku pozbawionym PRZYMIOTNIKÓW, osoby opisywano jako „syna...”.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 3:11-12

¹¹Taka bowiem jest wola Boża, którą objawiono nam od początku, abyśmy się wzajemnie miłowali. ¹²Nie tak, jak Kain, który pochodził od Złego i zabił swego brata. A dlaczego go zabił? Ponieważ czyny jego były złe, brata zaś sprawiedliwe.

3:11 „Albowiem to jest zwiastowanie” (BW) To greckie określenie (*aggelia*, zazwyczaj transliterowane jako *angelia*) występuje tylko w 1 J 1:5 i 3:11. Pierwsze użycie wydaje się doktrynalne, a drugie – etyczne. Pasuje to do równowagi utrzymywanej przez Jana pomiędzy tymi dwoma aspektami chrześcijaństwa (zob. 1:8.10; 2:20.24; 3:14).

☐ „którą objawiono nam od początku” Fraza ta jest zabiegiem literackim mówiącym o Jezusie zarówno jako o żywym Słowie Bożym (J 1:1), jak i objawicielu Bożego Słowa (1:1; 2:7.13.14.24; 2 J 1:5.6).

☐ „abyśmy się wzajemnie miłowali” Jest to dowód, na podstawie którego wierzący mogą poznać, że rzeczywiście są odkupieni (zob. wersety 10, 14). Jest to echo słów Jezusa (zob. J 13:34-35; 15:12.17; 1 J 3:23; 4:7-8.11-12.19-21).

3:12 „Kain” Opowiadanie o życiu Kaina zawiera Rdz 4. Dokładny odnośnik to Rdz 4:4 (zob. Heb 11:4), gdzie przeciwstawione są sobie ofiary Kaina i Abła. Czyny Kaina świadczą o wpływie upadku ludzkości (zob. Rdz 4:7; 6:5.11-12,13b). Zarówno w tradycji żydowskiej, jak i chrześcijańskiej (zob. Heb 11:4; Jud 1:11) Kain jest przykładem niegodziwości i buntu.

☐ „który pochodził od Złego” Ta konstrukcja gramatyczna to albo LICZBA POJEDYNCZA RODZAJU MĘSKIEGO („zły”, zob. w. 10), albo LICZBA POJEDYNCZA RODZAJU NIJAKIEGO („zło”). Ta sama gramatyczna niejasność występuje w Mt 5:37; 6:13; 13:19.38; J 17:15; 2 Tes 3:3; 1 J 2:13.14; 3:12 i 5:18-19. W niektórych przypadkach kontekst w jasny sposób wskazuje na szatana (zob. Mt 5:37; 13:38; J 17:15).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 3:13-22

¹³Nie dziwcie się, bracia, jeśli świat was nienawidzi. ¹⁴My wiemy, że przeszliśmy ze śmierci do życia, bo miłujemy braci, kto zaś nie miłuje, trwa w śmierci. ¹⁵Każdy, kto nienawidzi swego brata, jest zabójcą, a wiecie, że żaden zabójca nie nosi w sobie życia wiecznego. ¹⁶Po tym poznaliśmy miłość, że On oddał za nas życie swoje. My także winniśmy oddać życie za braci. ¹⁷Jeśliby ktoś posiadał majątność tego świata i widział, że brat jego cierpi niedostatek, a zamknął przed nim swe serce, jak może trwać w nim miłość Boga? ¹⁸Dzieci, nie miłujmy słowem i językiem, ale czynem i prawdą! ¹⁹Po tym poznamy, że jesteśmy z prawdy, i uspokoimy przed Nim nasze serce. ²⁰A jeśli nasze serce oskarża nas, to Bóg jest większy od naszego serca i zna wszystko. ²¹Umilowani, jeśli serce nas nie oskarża, mamy ufność wobec Boga, ²²i o co prosić będziemy, otrzymamy od Niego, ponieważ zachowujemy Jego przykazania i czynimy to, co się Jemu podoba.

3:13 „Nie dziwcie się” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ z PARTYKUŁĄ PRZECZĄCĄ, oznaczający często zaprzestanie już dokonywanej czynności (zob. 1 P 4:12-16). Ten świat nie jest sprawiedliwy; nie wygląda on tak, jak życzyłby sobie tego Bóg!

☐ „jeśli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ, którego prawdziwość zakładana jest z punktu widzenia autora lub dla jego celów literackich.

☐ „świat was nienawidzi” Nienawidził Jezusa; będzie nienawidził Jego naśladowców. Jest to powszechnie poruszany temat w NT (zob. J 15:18; 17:14; Mt 5:10-11; 2 Tm 3:12) i kolejny dowód na to, że jest się wierzącym.

3:14 „My wiemy” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ (*oida* ma formę CZASU DOKONANEGO, ale znaczenie CZASU TERAŹNIEJSZEGO). Jest to kolejny powszechnie występujący temat. Pewność

dzieci Bożych związana jest ze (1) zmianą zdania oraz (2) zmianą działania, czyli rdzennymi znaczeniami słowa „pokutować” w języku greckim i hebrajskim.

▣ **„przeszliśmy ze śmierci do życia”** Jest to kolejny TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ (zob. J 5:24). Jednym z dowodów przejścia ze śmierci do życia (tj. chrześcijańskiej pewności zbawienia, zob. Temat specjalny w J 6:37) jest wzajemna miłość. Kolejnym jest to, że świat nas nienawidzi.

▣ **„bo milujemy braci”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Miłość jest główną cechą charakterystyczną Bożej rodziny (zob. J 13:34-35; 15:12.17; 2 J 5; 1 Kor 13; Gal 5:22) ponieważ jest cechą Samego Boga (zob. 4:7-21). Miłość nie jest podstawą relacji człowieka z Bogiem, tylko jej rezultatem. Miłość nie jest podstawą zbawienia, tylko kolejnym jego dowodem.

▣ **„kto zaś nie miluje, trwa w śmierci”** Jest to IMIESŁÓW CZASU TERAŹNIEJSZEGO zastosowany jako PODMIOT z CZASOWNIKIEM w formie TRYBU ORZEKAJĄCEGO CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Tak, jak wierzący trwają w miłości, niewierzący trwają w nienawiści. Nienawiść, tak samo jak miłość, świadczy o duchowej orientacji danej osoby. Pamiętajmy o ostrych, dualistycznych kategoriach Jana: człowiek albo trwa w miłości, albo trwa w śmierci. Nie ma nic pomiędzy.

3:15 „Każdy” Zaczynając od 2:29, Jan użył tego słowa (*pas*) 8 razy. Oznacza to, że nie ma wyjątków od tego, co twierdzi. Są tylko dwa rodzaje ludzi: ci, którzy kochają, i ci, którzy nienawidzą. Jan postrzega świat jako czarno-biały, bez żadnych szarości.

▣ **„Każdy, kto nienawidzi swego brata, jest zabójcą”** Jest to IMIESŁÓW CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ (tj. trwała, zapiekła nienawiść). Grzech najpierw pojawia się w myślach. W Kazaniu na Górze Jezus nauczał, że nienawiść równa się zabójstwu, a pożądanie – cudzołóstwu (zob. Mt 5:21-22.27-28).

▣ **„a wiecie, że żaden zabójca nie nosi w sobie życia wiecznego”** Nie oznacza to, że ktoś, kto dopuścił się zabójstwa, nie może być chrześcijaninem. Grzech jest wybaczalny, ale czyny świadczące o stylu życia ujawniają to, co jest w sercu. Oznacza to, że ktoś, kto ma w zwyczaju nienawidzić, nie może być chrześcijaninem. Miłość i nienawiść wzajemnie się wykluczają! Nienawiść odbiera życie, ale miłość oddaje swoje życie.

3:16 „poznaliśmy” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Greckim słowem użytym w w. 15 było *oida*; tutaj występuje *ginōskō*. Jan stosuje je zamiennie w swoich pismach.

▣ **„Po tym poznaliśmy miłość”** Jezus dał nam najwyższy wzór tego, czym jest miłość. Wierzący mają naśladować Jego przykład (zob. 2 Kor 5:14-15).

▣ **„On oddał za nas życie swoje”** Jest to AORYST odnoszący się do Golgoty słowami Jezusa (zob. J 10:11.15.17.18; 15:13).

▣ **„My także winniśmy”** Wierzący są zobowiązani do podążania za przykładem Jezusa (zob. 2:6; 4:11).

▣ **„oddać życie za braci”** Chrystus jest dla nas wzorem. Tak, jak On oddał Swoje życie za innych, chrześcijanie powinni oddawać swoje życie za braci, jeśli zajdzie taka potrzeba. Śmierć dla egoizmu jest:

1. Odwróceniem Upadku
2. Odnowieniem Bożego obrazu w człowieku
3. Życiem dla dobra ogółu (zob. 2 Kor 5:14-15; Fil 2:5-11; Gal 2:20; 1 P 2:21)

3:17 „Jeśliby ktoś posiadał majątność tego świata i widział, że brat jego cierpi niedostatek” Są to czasowniki w formie TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO CZASU TERAŹNIEJSZEGO. Oddawanie swojego życia w w. 16 przekute jest tutaj na potencjalną, praktyczną pomoc dla brata. Werset ten brzmi, jakby napisał go Jakub (zob. Jk 2:15.16).

▣ **„a zamknął przed nim swe serce”** Jest to TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY AORYSTU STRONY CZYNNEJ. Termin ten dosłownie oznacza „wnętrznosci” – jest to hebrajski idiom oznaczający emocje. Nasze czyny objawiają naszego Ojca.

▣ „miłość Boga” Tutaj także nie wiadomo, czy jest to GENETIVUS OBJECTIVUS, GENETIVUS SUBJECTIVUS czy celowa dwuznaczność?

1. Miłość do Boga
2. Boża miłość do nas
3. Jedno i drugie

Do pism Jana najlepiej pasuje #3.

3:18 „nie milujmy słowem i językiem” Czyny mówią głośniejsz niż słowa (zob. Mt 7:24; Jk 1:22-25; 2:14-26).

▣ „ale czynem i prawdą” Termin „prawda” jest tu zaskakujący. Można by się spodziewać synonimu słowa „czyn”, takiego jak „działanie”. Określenie to wydaje się oznaczać „prawdziwie, autentycznie” lub „naprawdę”. Przypomina to zastosowanie terminu *aggelia* w 1:5 i 3:11, kładącego nacisk zarówno na doktrynę, jak i styl życia. Tak samo jest z „prawdą”. Zarówno czyny, jak i motywy muszą wypływać z bezinteresownej (Bożej) miłości. Nie mogą to być działania na pokaz dokonywane dla podbudowania ego pomagającego lub dającego.

3:19 „Po tym poznamy” Odnosi się to do czynów miłości, o których była mowa wcześniej. Jest to TRYB ORZEKAJĄCY STRONY MEDIALNEJ (deponentia) CZASU PRZYSZŁEGO – kolejny dowód autentycznego nawrócenia.

▣ „że jesteśmy z prawdy” Wypełniony miłością styl życia wierzących ukazuje dwie rzeczy: (1) że są po stronie prawdy oraz (2) że mają czyste sumienie. Zob. Temat specjalny: Prawda w J 6:55.

3:19-20 Tłumaczenie greckiego tekstu tych dwóch wersów nastęca wiele trudności. Jedna z możliwych interpretacji podkreśla Boży sąd, inna natomiast Jego współczucie. W świetle kontekstu właściwsza wydaje się druga możliwość.

3:20-21 W obu tych wersach występują zdania WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ.

3:20

GPNT

„bo jeśli obwiniać_będzie nas serce”

BP

„choćby nas ono w czymś oskarżało”

BW

„jeśliby oskarżało nas serce nasze”

BWP

„A jeśli nasze serce ma nam coś do wyrzucenia”

PL

„bo jeśli serce nas oskarża”

Wszyscy wierzący doświadczają wewnętrznego żalu z powodu tego, że ich życie nie dorasta do tego, o czym wiedzą, że jest Bożą wolą dla nich (tj. Rz 7). Te wyrzuty sumienia mogą pochodzić od Ducha Bożego (aby doprowadzić do skruchy) lub od szatana (aby spowodować autodestrukcję i osłabienie świadectwa). Istnieje zarówno właściwe, jak i niewłaściwe poczucie winy. Wierzący poznają różnicę pomiędzy nimi czytając Bożą księgę (lub słuchając Jego posłańców). Jan stara się pocieszyć wierzących, którzy żyją według przykazania miłości, ale nadal zmagają się z grzechem (zarówno uczynkami, jak i zaniedbaniami). Zobacz Temat specjalny: Serce w J 12:40.

▣ „i zna wszystko” Bóg zna nasze prawdziwe motywacje (zob. 1 Sm 2:3; 16:7; 1 Krl 8:39; 1 Krn 28:9; 2 Krn 6:30; Ps 7:10; Ps 44:22; Prz 15:11; 20:27; 21:2; Jer 11:20; 17:9-10; 20:12; Łk 16:15; Dz 1:24; 15:8; Rz 8:26.27).

3:21 „jeśli serce nas nie oskarża” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ. Chrześcijanie nadal zmagają się z grzechem i starą naturą (zob. 2:1; 5:16-17). Nadal są kuszeni i zachowują się niewłaściwie w różnych sytuacjach. Ich sumienie często ich oskarża. Jak stwierdza hymn Henryego Twellsa „At Even, Ere the Sun Was Set” („Wieczorem, zanim zaszło słońce”).

„I nikt, o Panie, nie ma doskonałego odpoczynku,
Bo nikt nie jest w pełni wolny od grzechu;
A ci, którzy chcieliby najlepiej Ci służyć,
Są najbardziej świadomi zła w swoim wnętrzu”

Znajomość Ewangelii, cudowna wspólnota z Jezusem, posłuszeństwo prowadzeniu przez Ducha i Bożą wszechwiedza uspokajają nasze ulepione z prochu serca (zob. Ps 103:8-14)!

▣ „**mamy ufność wobec Boga**” Mowa tu o swobodnym i nieskrępowanym dostępie do Bożej obecności. Jest to często powtarzane określenie i koncepcja u Jana (zob. 2:28; 3:21; 4:17; 5:14; Heb 3:6; 10:35; zob. Temat specjalny w 7:4). Zdanie to wymienia dwie korzyści płynące z pewności zbawienia:

1. Wierzący mają zupełną ufność wobec Boga
2. Otrzymują od Niego wszystko, o co proszą

3:22 „o co prosić będziemy, otrzymamy od Niego” Jest to TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ oraz TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Werset ten odwołuje się do słów Jezusa z Mt 7:7; 18:19, J 9:31; 14:13-14; 15:7.16; 16:23; Mk 11:24 i Łk 11:9-10. Te biblijne obietnice bardzo różnią się od doświadczeń wierzących z modlitwą. Wydaje się, że zawarta jest tu obietnica nieograniczonego wysłuchiwanie modlitw. Zestawienie tego tekstu z innymi odnośnymi fragmentami pomaga zaprowadzić teologiczną równowagę w tej kwestii.

TEMAT SPECJALNY: MODLITWA: NIEOGRANICZONA, ALE OGRANICZONA

A. Ewangelie synoptyczne

1. Wierzących zachęca się do trwania w modlitwie, a Bóg da „to co dobre” (Mateusz, Mt 7:7-11) lub Swojego Ducha (Łukasz, Łk 11:5-13)
2. W kontekście dyscypliny kościelnej wierzący (dwaj) są zachęceni, aby jednoczyć się w modlitwie (Mt 18:19)
3. W kontekście osądu judaizmu wierzący mają prosić w wierze, nie wątpiąc (Mt 21:22; Mk 11:23-24)
4. W kontekście dwóch przypowieści (Łuk 18:1-8, o niesprawiedliwym sędzi, oraz Łk 18:9-14, o faryzeuszu i celniku) wierzący są zachęceni do postępowania inaczej niż bezbożny sędzia i sprawiedliwy we własnych oczach faryzeusz. Bóg wysłuchuje pokornych i skruszonych (Łk 18:1-14)

B. Pisma Jana

1. W kontekście uzdrowionego przez Jezusa człowieka, który urodził się niewidomy, ujawniona zostaje prawdziwa ślepotą faryzeuszy. Modlitwy Jezusa (tak jak kogokolwiek innego) były wysłuchiwane, ponieważ znał On Boga i żył w zgodzie z Nim (J 9:31).
2. Odnotowany przez Jana dyskurs w Wieczerniku (J 13-17)
 - a. J 14:12-14 – modlitwa wiary charakteryzuje się
 - 1) tym, że zanoszona jest przez wierzących
 - 2) proszeniem w imię Jezusa
 - 3) pragnieniem, żeby Ojciec był uwielbiony
 - 4) przestrzeganiem przykazań (w. 15)
 - b. J 15:7-10 – modlitwa wierzących charakteryzuje się
 - 1) trwaniem w Jezusie
 - 2) trwaniem w nich Jego słowa
 - 3) pragnieniem, żeby Ojciec był uwielbiony
 - 4) przynoszeniem obfitego owocu
 - 5) przestrzeganiem przykazań (w. 10)
 - c. J 15:15-17 – modlitwa wierzących charakteryzuje się
 - 1) tym, że są oni wybrani
 - 2) przynoszeniem przez nich owocu
 - 3) proszeniem w imieniu Jezusa
 - 4) przestrzeganiem przykazania wzajemnej miłości
 - d. J 16:23-24 – modlitwy wierzących charakteryzują się
 - 1) proszeniem w imieniu Jezusa
 - 2) pragnieniem pełnej radości
3. Pierwszy list Jana (1 Jana)
 - a. 1 J 3:22-24 - modlitwa wierzących charakteryzuje się

- 1) przestrzeganiem Jego przykazań (wersety 22, 24)
 - 2) właściwym życiem
 - 3) wiarą w Jezusa
 - 4) wzajemną miłością
 - 5) trwaniu w Nim, a On w nas
 - 6) posiadaniem daru Ducha
- b. 1 J 5:14-16 - modlitwa wierzących charakteryzuje się
- 1) ufnością w Bogu
 - 2) zgodnością z Jego wolą
 - 3) modleniem się wierzących za siebie nawzajem

C. Jakub

1. Jk 1:5-7 – wierzący przechodzący przez różne próby wezwani są do proszenia o mądrość bez wątpienia
2. Jk 4:2-3 – wierzący muszą prosić z właściwych motywacji
3. Jk 5:13-18 – wierzących, którzy mają problemy ze zdrowiem, zachęca się
 - a. do poproszenia starszych o modlitwę
 - b. do modlitwy z wiarą
 - c. do proszenia o odpuszczenie grzechów
 - d. do wyznawania sobie nawzajem grzechów i modlitwy o siebie nawzajem (podobnie jak w 1 J 5:16)

Kluczem do skutecznej modlitwy jest podobieństwo do Chrystusa. To właśnie oznacza modlitwa w imieniu Jezusa. Najgorszą rzeczą, jaką Bóg mógłby zrobić dla większości chrześcijan, to odpowiedzieć na ich egoistyczne modlitwy! W pewnym sensie wszystkie modlitwy są wysłuchiwane. Najbardziej wartościowym aspektem modlitwy jest to, że wierzący spędza w niej czas z Bogiem i w zaufaniu do Niego.

▣ „ponieważ zachowujemy Jego przykazania i czynimy to, co się Jemu podoba” Zauważmy, że w tym kontekście występują dwa warunki wysłuchania modlitwy:

1. posłuszeństwo
2. robienie tego, co podoba się Bogu (zob. J 8:29)

1 Jana jest poradnikiem prowadzenia efektywnego życia i służby chrześcijańskiej.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 3:23-24

²³Przykazanie zaś Jego jest takie, abyśmy wierzyli w imię Jego Syna, Jezusa Chrystusa, i miłowali się wzajemnie tak, jak nam nakazał. ²⁴Kto wypełnia Jego przykazania, trwa w Bogu, a Bóg w nim; a to, że trwa On w nas, poznajemy po Duchu, którego nam dał.

3:23 „Przykazanie zaś Jego jest takie, abyśmy wierzyli ... i miłowali” Zauważmy, że określenie „przykazanie” występuje tu w LICZBIE POJEDYNCZEJ, ma jednak dwa aspekty: pierwszy to osobista wiara; CZASOWNIK „wierzyć” użyty został w formie TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO AORYSTU STRONY CZYNNEJ (zob. J 6:29.40). Drugi aspekt jest etyczny; CZASOWNIK „kochać” występuje w formie TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ (zob. 3:11; 4:7). Ewangelia to przesłanie, w które należy uwierzyć, osoba, którą należy przyjąć i styl życia, który należy praktykować!

▣ „abyśmy wierzyli w imię Jego Syna, Jezusa Chrystusa” Koncepcja „wierzenia” jest kluczowa w zrozumieniu prawdy biblijnej. Starotestamentowy termin *aman* odzwierciedla „lojalność”, „wiarygodność”, „niezawodność” lub „wierność” (zob. Temat specjalny dot. tego starotestamentowego słowa w 1 J 2:10). W NT grecki termin (*pisteuō*) tłumaczy się na trzy różne sposoby: wierzyć, wiara lub zaufanie (zob. Temat specjalny dot. tego greckiego słowa w J 2:23). Określenie to odzwierciedla nie tyle wiarygodność chrześcijanina, co Boga. To Jego charakter, objawienie i obietnice, a nie lojalność lub wierność upadłych ludzi – nawet tych odkupionych – jest niezachwianym fundamentem!

Ta koncepcja wiary „w imię” lub modlitwy „w imieniu” jest odzwierciedleniem bliskowschodniego przekonania, że imię reprezentuje osobę.

1. Jezus w Mt 1:21.23.25; 7:22; 10:22; 12:21; 18:5.20; 19:29; 24:5.9; J 1:12; 2:23; 3:18; 14:26; 15:21; 17:6; 20:31

2. Ojciec w Mt 6:9; 21:9; 23:39; J 5:43; 10:25; 12:13; 17:12
3. Trójca w Mt 28:19.

Krótką techniczną uwagę na temat tego wersetu: w książce *Word Pictures in the New Testament* [*Słowne obrazy w Nowym Testamencie*] (s. 228) A. T. Robertson wspomina o problemie z greckimi manuskryptami jeżeli chodzi o CZASOWNIK „wierzyć”. Greckie manuskrypty pisane uncją, B, K i L zawierają TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY AORYSTU STRONY CZYNNEJ, natomiast \aleph , A i C – TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. I jedno, i drugie pasuje do kontekstu i do stylu Jana.

3:24 „Kto wypełnia ... trwa ...” Oba czasowniki zastosowane są w CZASIE TERAŹNIEJSZYM. Posłuszeństwo wiąże się z trwaniem. Miłość jest dowodem na to, że jesteśmy w Bogu, a Bóg w nas (zob. 4:12.15-16; J 14:23; 15:10. Zob. Temat specjalny dotyczący trwania w 2:10.

▣ „**po Duchu, którego nam dał**” Jan posługuje się pewnymi dowodami oceny prawdziwych wierzących (zob. Rz 4:13; 8:14-16, patrz też: Spostrzeżenia dotyczące kontekstu w 2:3-27, punkt C). Dwa z nich związane są z Duchem Świętym.

1. Wyznawanie Jezusa (zob. Rz 10:9-13; 1 Kor 12:3)
2. Życie w podobieństwie do Chrystusa (zob. J 15; Gal 5:22; Jk 2:14-26)

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Jaki jest główny temat wersetów 11-24? (zob. 1 J 2:7-11)
2. Objasnij związek pomiędzy werselem 16 a 17. W jaki sposób oddawanie życia porównać można z pomaganiem bratu w potrzebie?
3. Czy wersele 19-20 podkreślają surowość Bożego sądu, czy Jego wielkie współczucie, kojące nasze obawy?
4. Jak możemy odnieść wypowiedź Jana na temat modlitwy w wersecie 22 do naszych codziennych doświadczeń?
5. Jak pogodzić pozorną paradoksalność nacisku kładzionego przez Jana z jednej strony na potrzebę przyznawania się przez chrześcijan do grzechów i wyznawania ich, a z drugiej jego wypowiedź na temat bezgrzesznej doskonałości?
6. Dlaczego Jan kładzie tak wielki nacisk na styl życia?
7. Wyjaśnij prawdy teologiczne składające się na „nowe narodzenie”.
8. W jaki sposób fragment ten odnosi się do codziennego chrześcijańskiego życia?

1 LIST JANA 4

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
Musimy strzec się Antychrystów i świata	O prawdziwym i fałszywym duchu	Duch prawdy i duch błędu	O duchu prawdy i o duchu kłamstwa	Ostrzeżenie przed łatwowienością
4:1-4:6	4:1-4:6	4:1-4:4	4:1-4:3	4:1-4:3
Bóg jest źródłem prawdziwej miłości, wiary i życia	Bóg jest miłością	4:5-4:6	4:4-4:6	4:4-4:6
4:7-4:21	4:7-4:21	Bóg jest miłością	Bóg jest miłością	Wezwanie do wzajemnej miłości
		4:7-4:12	4:7-4:14	4:7-4:10
		4:13-4:21	4:15-4:16	4:11-4:21
			Bojaźń a miłość 4:17-4:21	

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. STR....)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU WERSETÓW 4:1-21

- A. 1 Jana 4 to wysoce wyspecjalizowana całość literacka dotycząca tego, w jaki sposób chrześcijanie oceniają i weryfikują osoby twierdzące, że przemawiają w imieniu Boga. Fragment ten mówi o:
 1. fałszywych prorokach zwanych antychrystami (zob. 2:18-25)
 2. tych, którzy próbują zwodzić innych (zob. 2:26, 3:7)
 3. być może także o tych, którzy twierdzą, że znają szczególne duchowe prawdy (zob. 3:24)
 Aby w pełni zrozumieć dylematy wczesnych chrześcijan, należy uświadomić sobie, że wiele osób twierdziło, że przemawia w Bożym imieniu (1 Kor 12:10; 14:29; 1 Tes 5:20-21; 1 J 4:1-6), a kompletny Nowy Testament nie był jeszcze dostępny. Duchowe rozeznanie obejmowało zarówno próby doktrynalne, jak i społeczne (zob. Jk 3:1-12).

B. Bardzo trudno jest stworzyć zarys 1 Jana, ponieważ list ten cechuje się powracającymi myślami. Z pewnością dotyczy to także rozdziału 4. Wydaje się, że na nowo podkreśla on prawdy przekazane we wcześniejszych rozdziałach, a w szczególności potrzebę wzajemnej miłości wśród wierzących (zob. wersety 7-21; 2:7-12 oraz 3:11-24).

C. Jan pisze zarówno po to, aby odeprzeć twierdzenia fałszywych nauczycieli, jak i po to, żeby zachęcić prawdziwych wierzących. Czyni to wykorzystując kilka prób:

1. próba doktrynalna (wiara w Jezusa, zob. 1 J 2:18-25; 4:1-6.14-16; 5:1.5.10)
2. próba stylu życia (posłuszeństwo, zob. 1 J 2:3-7; 3:1-10.22-24)
3. próba społeczna (miłość, zob. 1 J 2:7-11; 3:11-18; 4:7-12.16-21; 5:1-2)

Różne fragmenty Pisma Świętego odnoszą się do różnych fałszywych nauczycieli. 1 J odpowiada na herezję gnostyckich fałszywych nauczycieli. Zob. Wprowadzenie do 1 Jana, punkt Herezja. Inne części NT rozprawiają się z innymi nieprawdami (zob. J 1:13; Rz 10:9-13; 1 Kor 12:3). Każdy kontekst musi być analizowany oddzielnie w celu stwierdzenia, jaki błąd jest w nim odpieryany. Istniało kilka źródeł błędów:

1. Żydowski legalizm
2. Grecy filozofowie
3. Grecy antynomiści
4. Ludzie twierdzący, że otrzymali szczególne duchowe objawienie lub przeżycia.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 4:1-6

¹Umilowani, nie dowierzajcie każdemu duchowi, ale badajcie duchy, czy są z Boga, gdyż wielu fałszywych proroków pojawiło się na świecie. ²Po tym poznajecie Ducha Bożego: każdy duch, który uznaje, że Jezus Chrystus przyszedł w ciele, jest z Boga. ³Każdy zaś duch, który nie uznaje Jezusa, nie jest z Boga; i to jest duch Antychrysta, który - jak słyszeliście - nadchodzi i już teraz przebywa na świecie. ⁴Wy, dzieci, jesteście z Boga i zwyciężyliście ich, ponieważ większy jest Ten, który w was jest, od tego, który jest w świecie. ⁵Oni są ze świata, dlatego mówią tak, jak [mówi] świat, a świat ich słucha. ⁶My jesteśmy z Boga. Ten, który zna Boga, słucha nas. Kto nie jest z Boga, nas nie słucha. W ten sposób poznajemy ducha prawdy i ducha fałszu.

4:1 „nie dowierzajcie” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO Z PARTYKUŁĄ PRZECZĄCĄ, co zazwyczaj oznacza zaprzestanie już dokonywanej czynności. Tendencją chrześcijan jest przyjmowanie silnych osobowości, logicznych argumentów lub cudownych wydarzeń jako pochodzących od Boga. Widocznie fałszywi nauczyciele twierdzili, że (1) przemawiają w Bożym imieniu lub (2) otrzymali od Niego szczególne objawienie.

TEMAT SPECJALNY: CZY CHRZEŚCIJANIE POWINNI WZAJEMNIE SIĘ OSĄDZAĆ?

A. W 1 Kor 5:12 Paweł i kościół muszą podjąć działania związane z członkami Ciała Chrystusa (w. 12 przewiduje odpowiedź twierdzącą), ale wierzący muszą pozwolić Bogu zająć się tymi, którzy do niego nie należą. Chrześcijanie nie powinni osądzać się nawzajem (zob. Mt 7:1-5.15-20; Rz 14:1-15:13), ale:

1. Musimy badać owoce osób kandydujących na przywódcze stanowiska (zob. 1 Kor 6:1-3; Mt 7)
2. Kiedy w grę wchodzi reputacja kościoła, musimy stosować dyscyplinę kościelną

Różnica jest często bardzo subtelna. Paweł w domyśle sugeruje, że grzeszący człowiek z 1 Kor 5 musi zostać umieszczony w sferze Bożego sądu (tj. poza kościołem).

Można zastanawiać się, w jaki sposób kontekst ten odnosi się do współczesnych społeczeństw, w których wierzący i niewierzący mają możliwość regulowania norm społecznych za pomocą głosowania. Czy wierzący powinni brać aktywny udział w procesach politycznych? Ten kontekst ogranicza się do sądu związanego z dyscypliną kościelną – nie dotyczy współczesnej zachodniej demokracji. Wierzący są obywatelami dwóch sfer i w obu mają swoje zobowiązania i przywileje! Boży Duch, Boża wola i Boża księga pomagają nam – wierzącym – odnaleźć drogę w tym upadłym świecie, niewierzący jednak

są wykorzystywani i manipulowani przez grzech, własne „ja” i szatana. Potrzebują z naszej strony świadectwa i współczucia, a nie osądu i poczucia wyższości. Nie są oni zdolni do zrozumienia naszych motywacji, celów ani działań.

Kwestia tego, kiedy i w jaki sposób chrześcijanie powinni wzajemnie się „osądzać”, spowodowała zmiany w tekście kilku greckich manuskryptów:

1. Bardzo wczesny manuskrypt pisany na papirusie, P⁴⁶ (ok. 200 r. n.e.), a także bohairskie tłumaczenie koptyjskie (III w. n.e) i syryjskie tłumaczenie Peszitta (V w. n.e.) po prostu pomijają negatywną część i tłumaczą zdanie jako TRYB ROZKAZUJĄCY, „Sądzcie tych, którzy są wewnątrz [kościół]” (zob. Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament [Komentarz tekstualny do greckiego Nowego Testamentu]*, s. 551).
2. Saidzkie tłumaczenie koptyjskie (III w. n.e.) przenosi przeczenie do poprzedniego zdania: „Jakże bowiem mogę sądzić tych, którzy są na zewnątrz, a nie tych, którzy są wewnątrz? Sądzcie tych, którzy są wewnątrz” (Metzger, s. 51).
3. Tekst UBS⁴ nie uwzględnia nawet możliwości oryginalności tych wariantów.

B. Kwestię tę należy rozstrzygnąć na dwa sposoby:

1. Wierzący są wzywani, aby nie osądzali się nawzajem (zob. Mt 7:1-5; Łk 6:37,42; Rz 2:1-11; Jk 4:11-12)
2. Wierzący są wzywani, aby oceniać przywódców (zob. Mt 7:6.15-16; 1 Kor 14:29; 1 Tes 5:21; 1 Tm 3:1-13; 1 J 4:1-6)

Pomocne mogą tu być kryteria właściwej oceny:

1. Celem oceny powinno być zatwierdzenie (zob. 1 J 4:1 – „badanie” w celu udzielenia aprobaty)
2. Ocen powinno się dokonywać w pokorze i łagodności (zob. Gal 6:1)
3. Ocena nie może skupiać się na kwestiach dotyczących osobistych preferencji (zob. Rz 14:1-23; 1 Kor 8:1-13; 10:23-33)
4. Ocena powinna identyfikować przywódców, którzy są „bez zarzutu dla krytyki” ze strony kościoła lub społeczności (zob. 1 Tm 3).

▣ **„każdemu duchowi”** Słowo „duch” jest tu użyte w znaczeniu osoby ludzkiej – zob. komentarz do 4:6. Dotyczy to rzekomego przesłania od Boga. Herezja rodzi się w kościele (zob. 2:19). Fałszywi nauczyciele twierdzili że przemawiają w Bożym imieniu. Jan stwierdza, że za ludzkimi słowami i czynami stoją tylko dwie duchowe siły: Bóg i szatan.

▣ **„ale badajcie duchy”** Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Rozróżnianie duchów jest zarówno duchowym darem (zob. 1 Kor 12:10; 14:29), jak i koniecznością dla każdego wierzącego – podobnie jak modlitwa, ewangelizacja i dawanie. To greckie słowo, *dokimazō*, łączy się z konotacją „badania z myślą o udzieleniu aprobaty”. Wierzący muszą myśleć o innych jak najlepiej – chyba że dowody wskazywać będą na najgorsze (zob. 1 Kor 13:4-7; 1 Tes 5:20-21).

TEMAT SPECJALNY: GRECKIE OKREŚLENIA NA BADANIE I ICH KONOTACJE

Są dwa greckie słowa łączące się z konotacją wystawiania kogoś na próbę w jakimś celu.

1. *Dokimazō, Dokimion, Dokimasia*

Jest to określenie zaczerpnięte z metalurgii, oznaczające badanie prawdziwości czegoś (tj. metaforycznie – kogoś) za pomocą ognia (zob. Temat specjalny: Ogień). Ogień wykrywa prawdziwy metal i spala (tj. oczyszcza) żużel. Ten fizyczny proces posłużył za wymowny idiom dotyczący tego, w jaki sposób Bóg i/lub szatan i/lub ludzie wypróbują innych. Termin ten stosowany jest tylko w pozytywnym sensie badania z myślą o udzieleniu aprobaty (zob. Temat specjalny: Bóg bada Swój lud [ST]).

W NT określenie to jest stosowane w odniesieniu do wypróbowywania:

- a. wołów – Łk 14:19
- b. samych siebie – 1 Kor 11:28
- c. naszej wiary – Jk 1:3
- d. a nawet Boga – Heb 3:9

Zakładany był pozytywny wynik tych prób (zob. Rz 2:18; 14:22; 16:10; 2 Kor 10:18; 13:3.7; Fil 2:27;

1 P 1:7), termin ten oddaje więc ideę kogoś wypróbowanego i uznanego:

- a. za wartościowego
- b. za dobrego
- c. za prawdziwego
- d. za szanowanego

2. *Peirazō, Peirasmus*

Termin ten często zawiera konotację badania w celu znalezienia wad lub odrzucenia. Został on użyty w związku z kuszeniem Jezusa na pustyni.

- a. Wyraża próbę uwięzienia Jezusa (zob. Mt 4:1; 16:1; 19:3; 22:18.35; Mk 1:13; Łk 4:2; Heb 2:18).
- b. Słowo to (*peirazōn*) użyte jest jako tytuł szatana w Mt 4:3; 1 Tes 3:5 (tj. „kusiciel”).
- c. Występowanie
 - (1) Używał go Jezus ostrzegając ludzi, aby nie wystawiali Boga na próbę (zob. Mt 4:7; Łk 4:12 [ani też Chrystusa – zob. 1 Kor 10:9]).
 - (2) Oznacza także próbę zrobienia czegoś, która skończyła się niepowodzeniem (zob. Heb 11:29)
 - (3) Używane jest także w związku z kuszeniem i próbami, przez które przechodzą wierzący (zob. 1 Kor 7:5; 10:9, 13; Gal 6:1; 1 Tes 3:5; Heb 2:18; Jk 1:2.13.14; 1 P 4:12; 2 P 2:9).

▣ „**gdyż wielu fałszywych proroków pojawiło się na świecie**” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ (zob. Jer 14:14; 23:21; 29:8; Mat 7:15; 24:11.24; Dz 20:28-30; 2 P 2:1; 1 J 2:18-19.24; 3:7; 2 J 1:7). Wynika z tego, że wyszli oni z kościoła (kościół domowych), ale nadal twierdzili, że przemawiają w Bożym imieniu.

Zob. Temat specjalny: Proroctwa NT w J 4:19.

4:2 „Po tym poznajecie Ducha Bożego” Zastosowana tu forma gramatyczna to albo TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ (stwierzenie), albo TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ (rozkaz). Ta sama dwuznaczność formy dotyczy słowa „trwać” w 2:27 i „znać” w 2:29. Duch Święty zawsze zwraca uwagę na Jezusa (zob. J 14:26; 15:26; 16:13-15). Tę samą próbę opisują pisma Pawła – zob. 1 Kor 12:3.

▣ „**każdy duch, który uznaje**” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ, wskazujący na ciągłe wyznawanie, a nie tylko potwierdzenie wiary w przeszłości. Występujące tu greckie określenie jest zlepkiem słów „to samo” oraz „mówić”, oznaczającym „mówić to samo”. Także ten temat powtarza się w 1 Jana (zob. 1 J 1:9; 2:23; 4:2-3; 4:15, a także J 9:22; 2 J 7). Termin ten sugeruje konkretne, publiczne, głośne uznanie swojego przyjęcia i oddania dla Ewangelii Jezusa Chrystusa. Zobacz Temat specjalny w J 9:22.

▣ „**że Jezus Chrystus przyszedł w ciele, jest z Boga**” Jest to IMIESŁÓW CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Na tym polega kluczowa próba doktrynalna dla fałszywych nauczycieli (tj. gnostyków), z którymi Jan walczy w tej księdze. Podstawowym założeniem tej próby jest to, że Jezus jest w pełni człowiekiem (tj. ciałem, czemu gnostycy zaprzeczali) oraz w pełni Bogiem (zob. 1:9; 2:23; 4:2-3; 4:15; J 9:22; 2 J 1:7). CZAS DOKONANY potwierdza, że człowieczeństwo Jezusa nie było tymczasowe, tylko trwałe. To nie była błaża sprawa. Jezus naprawdę jest jedno z ludzkością i jedno z Bogiem.

4:3 „Każdy zaś duch, który nie uznaje Jezusa” Z punktu widzenia teologii interesujące jest, że starołacińska wersja NT i pisarze patrystyczni: Klemens, Orygenes z Aleksandrii, Ireneusz i Tertullian mają tutaj *leui* (rozluźniać), co sugeruje „rozdzielanie Jezusa” – najwidoczniej na ludzkiego ducha i oddzielnego boskiego ducha, tak charakterystyczne dla pism gnostyckich z drugiego wieku. Jest to jednak dodatek tekstualny odzwierciedlający walkę na śmierć i życia wczesnego kościoła przeciwko herezji (zob. Bart Erhart, *The Orthodox Corruption of Scripture [Ortodoksyjne przekłamanie Pisma Świętego]*, s. 125-135).

▣ „**duch Antychrysta**” Tutaj określenie to (zob. 2:18-25) oznacza kogoś, kto nie uznaje Chrystusa, a nie osobę usurpującą sobie prawa do Jego pozycji.

▣ „**jak słyszeliście - nadchodzi i już teraz przebywa na świecie**” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ, wskazujący na to, że Jan już wcześniej rozmawiał z nimi na ten temat i że nadal pozostawał on aktualny. W języku greckim ZAIMEK „to” łączy się z „Duchem” (RODZAJU NIJAKI). Tak jak w 2:18, fraza ta ukazuje, że duch antychrystów zarówno już nadszedł, jak i jeszcze przyjdzie. Ci gnostycy fałszywi nauczyciele tworzą ciągnący się przez wieki łańcuch fałszywych informacji, fałszywego stylu życia i fałszywych wyznań – od Złego w Rdz 3 po objawienie wcielenia zła i Antychrysta czasów ostatecznych (tj. 2 Tes 2; Ap 13).

4:4-6 „Wy ... Oni ... My” Wszystkie te ZAIMKI są emfaticzne. Jan mówi tu o trzech grupach:

1. prawdziwych wierzących (Jan i jego adresaci)
2. fałszywych wierzących (gnostyckich nauczycielach i ich zwolennikach)
3. zespole misyjnym lub grupie teologicznej Jana

Tego samego rodzaju triadę zaobserwować można w Heb 6 i 10.

4:4 „zwyciężyliście ich” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Wydaje się, że jest to odniesienie zarówno do sporu doktrynalnego, jak i zwycięskiego życia chrześcijańskiego. Cóż za cudowne słowa zachęty dla nich i dla nas!

Janowi leży na sercu zwycięstwo chrześcijanina nad grzechem i diabłem. W 1 Jana używa tego określenia (*nikaō*) 6 razy (zob. 2:13.14; 4:4; 5:4.5), 11 razy w Apokalipsie i raz w Ewangelii (zob. 16:33). Ten termin, tłumaczony jako „zwycięstwo”, pojawia się tylko raz u Łukasza (zob. 11:22) i dwa razy w pismach Pawła (zob. Rz 3:4; 12:21).

▣ „**ponieważ większy jest Ten, który w was jest, od tego, który jest w świecie**” Położony jest tu nacisk na Boga zamieszkującego w ludziach. Tutaj wydaje się on odniesieniem do zamieszkiwania Ojca (zob. J 14:23; 2 Kor 6:16). NT podkreśla także (1) zamieszkiwanie Syna (zob. Mt 28:20; Kol 1:27) i (2) zamieszkiwanie Ducha Świętego (zob. Rz 8:9; 1 J 4:13). Duch i Syn często są ze sobą utożsamiani (zob. Rz 8:9; 2 Kor 3:17; Gal 4:6; Fil 1:19; 1 P 1:11). Zobacz Temat specjalny w J 14:16.

Fraza „tego, który jest w świecie” odnosi się do szatana (zob. J 12:31; 14:30; 16:11; 2 Kor 4:4; Ef 2:2; 1 J 5:19) i jego zwolenników. Termin „świat” w 1 Jana ma zawsze negatywne konotacje (tj. ludzkie społeczeństwo zorganizowane i funkcjonujące bez Boga, zob. Temat specjalny: *Kosmos* w J 14:17).

4:5 „Oni są ze świata” Jest to ABLATIVUS, określający źródło czynności. Określenie „świat” jest tu zastosowane w znaczeniu upadłego ludzkiego społeczeństwa próbującego zaspokoić wszystkie swoje potrzeby bez Boga (zob. 2:15-17). Odnosi się ono do wspólnego dla upadłej ludzkości ducha niezależności. Przykładem tego jest Kain (zob. 3:12). Inne przykłady to (1) Eliasz i prorocy Baala (1 Krl 18) oraz (2) Jeremiasz vs. Chananiaz (Jer 28).

▣ „**świat ich słucha**” Kolejnym dowodem na prawdziwych i fałszywych nauczycieli jest to, kto ich słucha (zob. 1 Tm 4:1).

4:6 „Ten, który zna Boga, słucha nas” Jest to IMIESŁÓW CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Prawdziwi wierzący w ciągły sposób słuchają i odpowiadają na apostołską prawdę! Wierzący są w stanie rozpoznać prawdziwych kaznodziei/nauczycieli zarówno po treści ich przesłania, jak i po tym, kto go słucha i na nie odpowiada.

▣ „**W ten sposób poznajemy ducha prawdy i ducha fałszu**” Może odnosić się to do Ducha Świętego (zob. J 14:17; 15:26; 16:13; 1 J 4:6; 5:7) i złego ducha, szatana. Wierzący muszą być zdolni rozeznac źródło pochodzenia przesłania. Często i jedno, i drugie wypowiedane jest w imię Boga przez ludzi powołujących się na Niego, ale jedno wywyższa Jezusa i podobieństwo do Niego, a drugie propaguje ludzkie spekulacje i osobistą wolność.

W książce *Synonyms of the Old Testament [Synonimy Starego Testamentu]* Robert Girdlestone zawarł ciekawe omówienie zastosowań słowa „duch” w NT:

- „1. złe duchy
2. duch ludzki

3. Duch Święty

4. działanie Ducha w ludzkim duchu i poprzez niego

- a. 'nie duch niewoli a duch przybrania za synów' – Rz 8:15
- b. 'duch łagodności' – 1 Kor 4:21
- c. 'duch wiary' – 2 Kor 4:13
- d. 'duch mądrości i objawienia w głębszym poznaniu Jego samego' – Ef 1:17
- e. 'nie duch bojaźni, ale mocy i miłości, i trzeźwego myślenia – 2 Tm 1:7
- f. 'duch prawdy vs. duch fałszu' – 1 J 4:6" (s.61-63)

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 4:7-14

⁷Umiłowani, miłujmy się wzajemnie, ponieważ miłość jest z Boga, a każdy, kto miłuje, narodził się z Boga i zna Boga. ⁸Kto nie miłuje, nie zna Boga, bo Bóg jest miłością. ⁹W tym objawiła się miłość Boga ku nam, że zesłał Syna swego Jednorodzonego na świat, abyśmy życie mieli dzięki Niemu. ¹⁰W tym przejawia się miłość, że nie my umiłowaliśmy Boga, ale że On sam nas umiłował i posłał Syna swojego jako ofiarę przebłagalną za nasze grzechy. ¹¹Umiłowani, jeśli Bóg tak nas umiłował, to i my winniśmy się wzajemnie miłować. ¹²Nikt nigdy Boga nie oglądał. Jeżeli miłujemy się wzajemnie, Bóg trwa w nas i miłość ku Niemu jest w nas doskonała. ¹³Poznajemy, że my trwamy w Nim, a On w nas, bo udzielił nam ze swego Ducha. ¹⁴My także widzieliśmy i świadczymy, że Ojciec zesłał Syna jako Zbawiciela świata.

4:7 „miłujmy się wzajemnie” Jest to TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNIEJ. Styl życia charakteryzujący się miłością na co dzień jest jedną z cech wspólnych wszystkich wierzących (zob. 1 Kor 13;

Gal 5:22). Jest to powtarzający się temat w pismach Jana i kluczowy element próby etycznej (zob. J 13:34; 15:12.17; 1 J 2:7-11; 3:11.23; 2 J 1:5, patrz też: Spostrzeżenia dotyczące kontekstu, punkt C). TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY świadczy o warunkowości.

▣ **„ponieważ miłość jest z Boga”** To Bóg jest źródłem miłości, a nie ludzka dobroczynność, litość czy emocje (zob. w. 16). Nie jest to działanie przede wszystkim emocjonalne, tylko celowe (tj. fakt, że Ojciec posłał Syna, aby za nas umarł, zob. w. 10; J 3:16).

▣ **„każdy, kto miłuje, narodził się z Boga i zna Boga”** Użyte tu CZASOWNIKI mają formę TRYBU ORZEKAJĄCEGO CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ oraz CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNIEJ. Ulubione określenia Jana na stanie się wierzącym związane są z fizycznymi narodzinami (zob. 2:29; 3:9; 4:7; 5:1.4.18; J 3:3.7).

Termin „znać” odzwierciedla hebrajskie znaczenie ciągłej, bliskiej wspólnoty (zob. Rdz 4:1; Jer 1:5). Jest to powracający temat w 1 Jana, pojawiający się ponad siedemdziesiąt siedem razy. Zob. Temat specjalny w J 1:10.

4:8 „Kto nie miłuje, nie zna Boga, bo Bóg jest miłością” Miłość wpisana w styl życia jest prawdziwym testem znajomości Boga.

Jest to jedna z głębokich, prostych wypowiedzi Jana: „Bóg jest miłością”, „Bóg jest światłością” (zob. 1:5) i „Bóg jest Duchem” (zob. J 4:24). Jednym z najlepszych sposobów porównania Bożej miłości i Bożego gniewu jest porównanie Pwt 5:9 z 5:10 oraz 7:9.

4:9 „W tym objawiła się miłość Boga ku nam” Jest to tryb orzekający aorystu strony biernej (zob. J 3:16; 2 Kor 9:15; Rz 8:32). Bóg jasno pokazał nam, że nas kocha, posyłając Swojego jedyne Syna, aby za nas umarł. Miłość jest działaniem, nie tylko uczuciem. Wierzący muszą naśladować ją w swoim codziennym życiu (zob. 1 J 3:16). Znać Boga to kochać tak, jak On.

▣ **„zesłał Syna swego Jednorodzonego na świat”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNIEJ; wcielenie i jego skutki są trwałe! Wszystkie Boże dobrodziejstwa przychodzą przez Chrystusa.

Określenie tłumaczone jako „jednorodzony” to słowo *monogenēs*, oznaczające kogoś „wyjątkowego”, „jedyne w swoim rodzaju”, a nie poczętego w wyniku aktu seksualnego. Narodzenie z dziewicy nie było doznaniem seksualnym ani dla Boga, ani dla Maryi. Jan kilka razy używa tego terminu w odniesieniu do Jezusa

(zob. J 1:14.18; 3:16.18; 1 J 4:9). Zobacz też komentarz do J 3:16. Jezus jest Synem Bożym w wyjątkowym (ontologicznym) sensie. Wierzący są dziećmi Bożymi jedynie w sensie pochodnym.

▣ „**abyśmy życie mieli dzięki Niemu**” Jest to TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY AORYSTU STRONY CZYNNEJ, wskazujący na warunkowość: konieczna jest nacechowana wiarą reakcja. Celem wcielenia było życie wieczne i życie w obfitości (zob. J 10:10).

4:10 „W tym przejawia się miłość” Boża miłość jasno przejawia się w życiu i śmierci Jezusa (zob. Rz 5:6.8). Znać Jezusa oznacza znać Boga. Znać Boga oznacza kochać!

▣ „**nie my umiłowaliśmy Boga**” NT wyróżnia się spośród religii świata. Zazwyczaj w religii chodzi o poszukiwanie Boga przez człowieka, ale w chrześcijaństwie to Bóg szuka upadłej ludzkości! Cudowną prawdą nie jest tu nasza miłość do Boga, tylko Jego miłość do nas. On znalazł nas w naszym grzechu i egoizmie, naszym buncie i dumie. Chwalebna prawda chrześcijaństwa jest taka, że Bóg kocha upadłą ludzkość i zapoczątkował oraz utrzymuje z nią zmieniający życie kontakt.

Jeżeli chodzi o formę CZASOWNIKA, występują tu dwa warianty manuskryptów:

1. umiłowaliśmy i dalej miłujemy, CZAS DOKONANY – MS B
2. umiłowaliśmy, AORYST – MS ⌵

UBS⁴ nadaje CZASOWI DOKONANEMU notę „B” (prawie pewne).

▣ „**posłał Syna swojego jako ofiarę przebłagalną za nasze grzechy**” Zob. komentarz do 2:2.

4:11 „jeśli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ, którego prawdziwość zakładana jest z punktu widzenia autora lub dla jego celów literackich. Bóg nas kocha (zob. Rz 8:31)!

▣ „**Bóg tak nas umiłowal**” Słowo „tak” należy rozumieć jako „w taki sposób”, jak w J 3:16.

▣ „**to i my winniśmy się wzajemnie miłować**” Ponieważ On nas umiłowal, musimy kochać się nawzajem (zob. 2:10; 3:16; 4:7). To stwierdzenie konieczności odzwierciedla destrukcyjne czyny i postawy fałszywych nauczycieli.

4:12 „Nikt nigdy Boga nie oglądał” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY MEDIALNEJ (deponentia). Słowo to oznacza „intensywnie się wpatrywać” (zob. Wj 33:20-23; J 1:18; 5:37; 6:46; 1 Tm. 6:16). Możliwe, że gnostycy nauczyciele, pod pewnym wpływem wschodnich religii misteryjnych, twierdzili, że otrzymali jakiegoś rodzaju wizje od Boga lub mieli widzenia Boga. Jezus przyszedł, aby w pełni objawić Ojca. Wpatrując się w Niego poznajemy Boga!

▣ „**Jeżeli**” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie.

▣ „**Bóg trwa w nas**” Zobacz Temat specjalny dotyczący trwania w 2:10.

▣ „**i miłość ku Niemu jest w nas doskonała**” Jest to PERYFRASTYCZNY IMIESŁÓW CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ. Kochający chrześcijanie są dowodem trwałej, doskonałej miłości Bożej (zob. 2:5; 4:17).

4:13 „udzielił nam ze swego Ducha” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Zamieszkujący w nas Duch Święty (zob. 3:24; Rz 8:9) i Jego przemieniający wpływ są dowodem prawdziwości naszego zbawienia (zob. Rz 8:16). Wydaje się, że w. 13 jest subiektywnym świadectwem Ducha, natomiast w. 14 mówi o obiektywnym świadectwie apostołskiego przesłania. Wersety 13 i 14 jasno przedstawiają trzy osoby Trójcy. Zob. Temat specjalny: Trójca w J 14:26.

4:14 „widzieliśmy i świadczymy” CZASOWNIKI występują tu w formie TRYBU ORZEKAJĄCEGO CZASU DOKONANEGO STRONY MEDIALNEJ (deponentia) oraz TRYBU ORZEKAJĄCEGO CZASU TERAŻNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Mowa tu o świadectwie Jana jako naocznego świadka dotyczącym osoby Chrystusa, tak jak w 1:1-3.

Określenie „widzieliśmy” to to samo greckie słowo, co w w. 12, oznaczające „intensywnie się wpatrywać”. Zobacz Temat specjalny: Świadkowie Jezusa w 1:8.

▣ „że Ojciec zesłał Syna” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Fakt, że Bóg Ojciec posłał Boga-Syna na świat (zob. J 3:16) zaprzecza fałszywemu gnostyckiemu nauczaniu o rzekomym dualizmie pomiędzy duchem (dobrem) a materią (złem). Jezus był prawdziwie Bogiem i został wysłany na zły i grzeszny świat, żeby wykupić go i nas (zob. Rz 8:18-25) z przekleństwa z Rdz 3 (zob. Gal 3:13).

▣ „jako Zbawiciela świata” Fakt, że Ojciec postanowił ustanowić Jezusa środkiem naszego zbawienia zaprzecza fałszywemu gnostyckiemu nauczaniu, jakoby zbawienie osiągnięte było dzięki szczególnej, tajemnej wiedzy związanej z anielskimi poziomami. Nazywali oni te anielskie poziomy *eonami* lub obszarami władzy anielskiej pomiędzy najwyższym Bogiem a mniejszym bogiem, który uformował świat z preegzystującej materii.

Fraza „Zbawiciel świata” była (1) tytułem bogów (tj. Zeusa) oraz (2) powszechnym tytułem rzymskiego cesarza. Dla chrześcijanina tylko Jezus zasługuje na ten tytuł (zob. J 4:42; 1 Tm 2:4; 4:10). Właśnie to spowodowało prześladowania ze strony lokalnych kultów cesarza w Azji Mniejszej.

Zauważmy, że fraza ta obejmuje wszystko – Jezus jest Zbawicielem wszystkich (a nie tylko niektórych) – jeśli tylko Mu odpowiedzą (zob. J 1:12; 3:16; Rz 5:18; 10:9-13).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 4:15-21

¹⁵Jeśli kto wyznaje, że Jezus jest Synem Bożym, to Bóg trwa w nim, a on w Bogu. ¹⁶Myśmy poznali i uwierzyli miłości, jaką Bóg ma ku nam. Bóg jest miłością: kto trwa w miłości, trwa w Bogu, a Bóg trwa w nim. ¹⁷Przez to miłość osiąga w nas kres doskonałości, że mamy pełną ufność na dzień sądu, ponieważ tak, jak On jest [w niebie], i my jesteśmy na tym świecie. ¹⁸W miłości nie ma lęku, lecz doskonała miłość usuwa lęk, ponieważ lęk kojarzy się z karą. Ten zaś, kto się lęka, nie wydoskonalił się w miłości. ¹⁹My miłujemy [Boga], ponieważ Bóg sam pierwszy nas umiłował. ²⁰Jeśliby ktoś mówił: «Miłuję Boga», a brata swego nienawidził, jest kłamcą, albowiem kto nie miłuje brata swego, którego widzi, nie może miłować Boga, którego nie widzi. ²¹Takie zaś mamy od Niego przykazanie, aby ten, kto miłuje Boga, miłował też i brata swego.

4:15 „Jeśli kto wyznaje, że Jezus jest Synem Bożym” Jest to TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY AORYSTU STRONY CZYNNEJ. Jeżeli chodzi o słowo „wyznaje”, zob. komentarz do w. 2. Jedną z trzech prób prawdziwego chrześcijaństwa opisywanych przez Jana jest prawda teologiczna dotycząca osoby i dzieła Jezusa (zob. 2:22-23; 4:1-6; 5:1.5). Zarówno w 1 Jana, jak i u Jakuba łączy się ona ze stylem życia charakteryzującym się miłością i posłuszeństwem. Chrześcijaństwo to zarówno osoba, zestaw prawd oraz styl życia. Zob. też Spostrzeżenia dotyczące kontekstu, punkt C.

TEMAT SPECJALNY: EWANGELIKALNA TENDENCYJNOŚĆ BOBA (BOŻY ODWIECZNY PLAN ODKUPIENIA)

Muszę ci się przyznać, Czytelniku, że w tej kwestii moja postawa jest tendencyjna. Moja teologia systematyczna to nie kalwinizm ani dyspensacjonalizm, można ją jednak określić jako ewangelikalizm Wielkiego Posłannictwa (zob. Mt 28:18-20; Łk 24:46-47; Dz 1:8). Wierzę w Boży odwieczny plan odkupienia całej ludzkości (np. Rdz 3:15; 12:3; Wj 19:5-6; Jer 31:31-34; Ez 18; 36:22-39; Dz 2:23; 3:18; 4:28; 13:29; Rz 3:9-18.19-20.21-31), wszystkich stworzonych na Jego obraz i podobieństwo (zob. Rdz 1:26-27). Przymierza zostały zjednoczone w Chrystusie (zob. Gal 3:28-29; Kol 3:11). Jezus jest Bożą tajemnicą, która była ukryta, ale teraz została objawiona (zob. Ef 2:11-3:13)! Kluczem do Pisma Świętego jest ewangelia Nowego Testamentu, a nie Izrael.

To wstępne założenie wpływa na moją interpretację całej Biblii. Czytam wszystkie teksty przez jej pryzmat! Bez wątplenia jest to tendencyjna postawa (każdy interpretator Biblii jakąś ma!), ale założenie to jest oparte na Biblii.

Rdz 1-2 opisuje JHWH tworzącego miejsce, w którym On i ukoronowanie Jego stworzeń – ludzkość – mogą cieszyć się wspólnotą (zob. Rdz 1:26.27; 3:8). Fizyczne stworzenie jest tłem dla tego Bożego interpersonalnego zamysłu.

1. Św. Augustyn opisywał je jako pustkę w kształcie Boga, którą ma każdy człowiek, i tylko sam Bóg może ją zapełnić.
2. C. S. Lewis nazwał naszą planetę „dotkniętą planetą” (tj. przygotowaną przez Boga dla ludzi).

ST zawiera wiele wzmianek o tym Bożym zamiśle.

1. W Rdz 3:15 zawarta jest pierwsza obietnica JHWH, że nie pozostawi On ludzkości w strasliwym zamęcie grzechu i buntu. Nie dotyczy ona Izraela, ponieważ Izrael albo lud przymierza zapoczątkowany został dopiero wraz z powołaniem Abrahama w Rdz 12.
2. Rdz 12:1-3 to początkowe powołanie i objawienie się Abrahamowi przez JHWH, co stanowiło początek ludu przymierza – Izraela. Nawet jednak przy tym początkowym powołaniu Bóg miał na myśli cały świat. Zwróćmy uwagę na treść Rdz 12:3!
3. W Wj 20 (Pwt 5) JHWH dał Swoje prawo Mojżeszowi, aby przewodziło Jego szczególnemu ludowi. Zauważmy, że w Wj 19:5-6 JHWH objawia Mojżeszowi wyjątkową relację, jaką będzie z Nim miał Izrael. Zauważmy też jednak, że tak jak Abraham, naród ten został wybrany po to, aby być błogosławieństwem dla świata (zob. Wj 19:5, „do Mnie należy cała ziemia”). Izrael miał być mechanizmem, dzięki któremu narody miały poznać JHWH i zostać do Niego pociągnięte. Tragedia polega na tym, że Izraelici zawiedli w tej roli (zob. Ez 36:22-38).
4. W 1 Krl 8 Salomon poświęca świątynię, aby wszyscy mogli przychodzić do JHWH (zob. 1 Krl 8:43.60).
5. W Psalmach – Ps 22:28-29; 66:4; 86:9 (Ap 15:4)
6. Przez proroków JHWH dalej objawiał Swoj uniwersalny plan odkupienia :
 - a. Izajasz –2:2-4; 12:4-5; 25:6-9; 42:6.10-12; 45:22; 49:5-6; 51:4-5; 56:6-8; 60:1-3; 66:18.23
 - b. Jeremiasz –3:17; 4:2; 16:19
 - c. Micheasz 4:1-3
 - d. Malachiasz 1:11

Ten uniwersalny nacisk umożliwia pojawienie się „Nowego Przymierza” (zob. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38), skupionego na miłosierdziu JHWH, a nie staraniach upadłych ludzi. Obejmuje ono „nowe serce”, „nowy umysł” oraz „nowego ducha”. Posłuszeństwo jest kluczowe, jest ono jednak wewnętrzne, nie stanowi tylko zewnętrznego kodeksu (zob. Rz 3:21-31).

NT na kilka sposobów jasno potwierdza uniwersalny plan odkupienia:

1. Wielkie Posłannictwo – Mt 28:18-20; Łk 24:46-47; Dz 1:8
2. Boży odwieczny plan (tj. z góry przeznaczony) – Łk 22:22; Acts 2:23; 3:18; 4:28; 13:29
3. Bóg chce, żeby wszyscy ludzie dostąpili zbawienia - J 3:16; 4:42; Dz 10:34-35; 1 Tm 2:4-6; Tt 2:11; 2 P 3:9; 1 J 2:2; 4:14
4. Chrystus jednoczy ST i NT – Gal 3:28-29; Ef 2:11-3:13; Kol 3:11. Wszystkie ludzkie przeszkody i podziały zostały zniesione w Chrystusie. Jezus jest „Bożą tajemnicą”, która kiedyś była ukryta, teraz jednak została objawiona (zob. Ef 2:11-3:13).

NT skupia się na Jezusie, a nie na Izraelu. To ewangelia, a nie narodowość ani region geograficzny, jest najważniejsza. Izrael był pierwszym objawieniem, ale Jezus jest objawieniem ostatecznym (zob. Mt 5:17-48).

Mam nadzieję, że znajdziesz chwilę czasu na przeczytanie innego Tematu specjalnego: Dlaczego obietnice przymierza ST wydają się tak odmienne od obietnic przymierza NT (dostępny w języku angielskim na stronie www.freebiblecommentary.org lub pod odnośnikiem [Special Topic: Why Do OT Covenant Promises Seem So Different from NT Covenant Promises](#)).

▣ „**Bóg trwa w nim, a on w Bogu**” Odzwierciedla to relację Boga z ludzkością na zasadzie przymierza. Bóg zawsze podejmuje inicjatywę, wyznacza zasady i dostarcza podstaw dla przymierza, obowiązkiem ludzi jest jednak początkowa i dalsza odpowiedź na Jego ofertę.

Trwanie jest wymaganiem stawianym przez przymierze, ale także cudowną obietnicą (zob. J 15). Wyobraźmy sobie Stwórcę wszechświata, Świętego Izraela, zamieszkującego (trwającego) w upadłych ludziach (zob. J 14:23)! Zob. Temat specjalny dot. trwania w 2:10.

4:16 „Myśmy poznali i uwierzyli” Oba CZASOWNIKI występują tu w formie TRYBU ORZEKAJĄCEGO CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNIEJ. Wypływająca z wiary pewność Bożej miłości w Chrystusie, a nie warunków egzystencjalnych, jest podstawą więzi chrześcijan z Bogiem. Zob. Temat specjalny: Pewność zbawienia w 5:13.

▣ „**jaką Bóg ma ku nam**” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNIEJ, wyrażający ciągłość Bożej miłości.

▣ „**Bóg jest miłością**” Ta ważna prawda została tutaj powtórzona (zob. w. 8).

4:17 „Przez to miłość osiąga ... kres doskonałości” Jest to greckie słowo *telos* (zob. w. 12), wskazujące na pełnię, dojrzałość i dokończenie, a nie bezgrzeszność.

▣ „**w nas**” Ten PRZYIMEK (*meta*) może być rozumiany jako „w nas” (BT, BWP, BP), „do nas” (BW), „względem nas” (PL) lub „z nami” (GPNT).

▣ „**że mamy pełną ufność**” Pierwotnie termin ten oznaczał swobodę wypowiedzi. Jan często się nim posługuje (zob. 2:28; 3:21; 5:14). Dotyczy on naszej śmiałości w przystępie do świętego Boga (zob. Heb 3:6; 10:35). Zobacz Temat specjalny w J 7:4.

▣ „**na dzień sądu, ponieważ tak, jak On jest [w niebie], i my jesteśmy na tym świecie**” Chrześcijanie mają kochać tak, jak ukochał ich Jezus (zob. 3:16; 4:11). Mogą być odrzucani i prześladowani tak jak On, są też jednak tak samo jak On kochani i podtrzymywani przez Ojca i Ducha! Pewnego dnia wszyscy ludzie zdają Bogu sprawę z daru życia (zob. Mt 25:31-46; 2 Kor 5:10; Ap 20:11-15). Dla tych, którzy są w Chrystusie, Dzień Sądu nie wiąże się z lękiem.

4:18 „W miłości nie ma lęku” Kiedy poznajemy Boga jako Ojca, nie boimy się Go już jako sędziego. Większość nawróceń na chrześcijaństwo (jeśli nie wszystkie) powiązanych jest ze strachem – strachem przed sądem, potępieniem i piekłem. Jednak w życiu odkupionych ludzi zachodzi cudowna zmiana: to, co rozpoczęło się od strachu, skutkuje jego usunięciem!

▣ „**lęk kojarzy się z karą**” Jest to rzadkie słowo występujące tylko tutaj i w Mt 25:46 (forma CZASOWNIKOWA zawarta jest w 2 P 2:9), gdzie także pojawia się w eschatologicznym kontekście. CZASOWNIK W CZASIE TERAŹNIEJSZYM wskazuje na to, że lęk przed Bożym gniewem jest zarówno doczesny (umiejscowiony w czasie), jak i eschatologiczny (dotyczący czasów ostatecznych). Ludzie zostali stworzeni na obraz Boga (zob. Rdz 1:26-27), co obejmuje aspekt osobowości, wiedzy, wyboru i konsekwencji, Żyjemy w moralnym wszechświecie. Ludzie nie łamią Bożych praw, tylko łamią się na nich!

4:19 „My miłujemy” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Niektóre tłumaczenia dodają DOPEŁNIENIE BLIŻSZE po „miłujemy”. Warianty manuskryptów z DOPEŁNIENIEM BLIŻSZYM są następujące:

1. W jednym manuskrypcie greckim pisany uncją (Ⲙ) dodano „Boga” (*ton theon*)
2. W Ψ dodano „Go” *auton* (Biblia Gdańska)
3. W Wulgacie dodano „się nawzajem”

Te DOPEŁNIENIA BLIŻSZE mogą być późniejszymi dodatkami. UBS⁴ nadaje samemu CZASOWNIKOWI notę „A” (pewne).

▣ „**ponieważ Bóg sam pierwszy nas umiłował**” Jest to powtórzona treść w. 10. Bóg zawsze podejmuje inicjatywę (zob. J 6:44.65), ale upadła ludzkość musi odpowiedzieć na Jego wezwanie (zob. J 1:12; 3:16). Chrześcijanie pokładają ufność w Jego wiarygodności i wierzą Jego wierności. Kochający, działający, wierny charakter Trójjedynego Boga jest nadzieją i ufnością odkupionej ludzkości.

4:20 „Jeśliby ktoś mówił” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Jest to kolejny przykład cytowania przez Jana twierdzeń fałszywych nauczycieli w celu przeprowadzenia argumentacji (zob. 1:6.8.10; 2:4.6). Ta technika literacka nazywana jest diatrybą (zob. Księga Malachiasza, List do Rzymian i List Jakuba).

▣ „**«Miłuję Boga», a brata swego nienawidził**” Styl życia cechujący się miłością jasno pokazuje, czy jesteśmy chrześcijanami (zob. Mk 12:28-34). Konflikty są możliwe, ale trwała nienawiść – nie (CZAS TERAŹNIEJSZY). Zob. Temat specjalny: Rasizm w J 4:4.

▣ „**jest kłamcą**” Jan nazywa niektórych „rzekomych” wierzących kłamcami (zob. 2:4.22; 4:20). Stwierdza także, że ci, którzy głoszą fałszywe prawdy, czynią kłamcę z Boga (zob. 1:6.10; 5:10). Z pewnością są religijni ludzie, którzy sami się oszukują pod tym względem!

4:21 Werset ten stanowi podsumowanie całego rozdziału. Miłość jest niepodrabialnym dowodem prawdziwego chrześcijaństwa. Nienawiść świadczy o tym, że jest się dzieckiem diabła. Fałszywi nauczyciele wprowadzali podziały wśród trzody i wywoływali konflikty.

▣ „**brata**” Trzeba przyznać, że termin „brat” jest tu niejasny. Może on oznaczać „współwierzącego” lub „współczłowieka”. Jednakże wielokrotne stosowanie przez Jana słowa „brat” na określenie wierzących wskazuje na pierwsze znaczenie (zob. 1 Tm 4:10).

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Wymień trzy główne próby prawdziwego chrześcijaństwa.
2. Skąd wiedzieć, kto naprawdę przemawia w Bożym imieniu?
3. Wymień dwa źródła prawdy (obiektywne i subiektywne).
4. Co jest istotne w tytule „Zbawiciel świata”?
5. Wymień czyny, które demaskują kłamców (tj. fałszywych wierzących).

1 LIST JANA 5

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓŁCZESNYCH TŁUMACZENIACH

BT	BW	BP	BWP	PL
5:1-5:3	Wiara chrześcijańska	Wiara a miłość	Zwycięstwo nad światem	5:1-5:4
O źródle wiary i życia	5:1-5:12	5:1-5:5	5:1-5:2	5:5-5:13
5:4-5:13	Wnioski	Świadek Boga o swym Synu	5:3-5:8	5:14-5:15
Epilog: wartość i skuteczność modlitwy a grzesznicy	5:13-5:21	5:6-5:12	Świadek Boga	Grzech we wspólnocie wierzących
5:14-5:21		Zakończenie – życie wieczne	5:9-5:12	5:16-5:17
		5:13-5:21	Grzech a życie wieczne	5:18-5:20
			5:13-5:21	5:21

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. STR....)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 5:1-4

¹Każdy, kto wierzy, że Jezus jest Mesjaszem, z Boga się narodził, i każdy miłujący Tego, który dał życie, miłuje również tego, który życie od Niego otrzymał. ²Po tym poznajemy, że miłujemy dzieci Boże, gdy miłujemy Boga i wypełniamy Jego przykazania, ³albowiem miłość względem Boga polega na spełnianiu Jego przykazań, a przykazania Jego nie są ciężkie. ⁴Wszystko bowiem, co z Boga zrodzone, zwycięża świat; tym właśnie zwycięstwem, które zwyciężyło świat, jest nasza wiara.

5:1 „Każdy” (dwukrotnie) Termin *pas* pojawia się w 1 Jana bardzo często (zob. 2:29; 3:3.4.6 [dwukrotnie] 9.10; 4:7; 5:1). Nikt nie pozostaje wykluczony z czarno-białych kategorii teologicznych Jana. Jest to uniwersalne Boże

zaproszenie do przyjęcia Jezusa Chrystusa (zob. J 1:12; 3:16; 1 Tm 2:4; 2 P 3:9). Przypomina podobne zaproszenie Pawła w Rz 10:9-13.

▣ **„wierzy”** Jest to IMIESŁÓW CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ. Jest to greckie słowo (RZECZOWNIK – *pistis*; CZASOWNIK – *pisteuō*) tłumaczone jako „wiara”, „zaufanie” lub „wierzyć”. Jednakże w 1 Jana i listach pasterskich (1 i 2 Tm oraz Tt) często stosowane jest w znaczeniu treści doktrynalnej (zob. Jud 1:3.20). W Ewangeliach i u Pawła używane jest do opisanego osobistego zaufania i oddania. Ewangelia to zarówno prawdy, w które należy uwierzyć, jak i osoba, której należy zaufać – a także, jak jasno stwierdza 1 Jana i List Jakuba, cechujące się miłością i służbą życie, które należy przeżyć. Zob. Temat specjalny w J 2:23.

▣ **„że Jezus jest Mesjaszem”** Istota błędu fałszywych nauczycieli skupia się wokół osoby i dzieła człowieka zwanego Jezusem, który był także w pełni Bogiem (zob. w. 5). Jezus z Nazaretu jest obiecany Mesjaszem! Co zaskakujące (tj. z punktu widzenia ST), Mesjasz jest równocześnie Bogiem. Fraza ta była ślubowaniem, być może wypowiedzianym w czasie chrztu (zob. 2:22). Dodawano do niej frazę „Synem Bożym” (zob. 4:15; 5:5). Z pewnością to potwierdzenie, że Jezus jest Mesjaszem, odnosiło się do osób zaznajomionych ze ST (tj. Żydów, prozelitów i bojących się Boga).

▣ **„z Boga się narodził”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ, podkreślający kulminację jakiegoś działania wywołanego przez zewnętrznego sprawcę (Boga, zob. wersety 4, 18; 2:29) o trwałych skutkach.

▣

GPNT

„miłuje [i] zrodzonego z niego”

BP

„miłuje również Tego, który z Niego został zrodzony”

BW

„miłuje też tego, który się z niego narodził”

BWP

„miłuje również tego, który od owego Dawcy życie otrzymał”

PL

„kocha również Jego dziecko”

Fraza ta prawdopodobnie odnosi się do miłości Ojca do Jezusa, ponieważ (1) zastosowano w niej LICZBĘ POJEDYNCZĄ; (2) użyty CZAS to AORYST; oraz (3) fałszywi nauczyciele usiłowali teologicznie oddzielić Jezusa od Ojca. Może też jednak dotyczyć powtarzanego przez Jana tematu wzajemnej miłości wśród chrześcijan (zob. w. 2), ponieważ wszyscy mamy tego samego Ojca.

5:2 Werset ten wraz z wersem 3 stanowi powtórzenie jednego z głównych tematów 1 Jana. Miłość – miłość Boża – wyraża się ciągłością (zob. 2:7-11; 4:7-21) oraz posłuszeństwem (zob. 2:3-6). Zauważmy zawarte tu dowody bycia prawdziwym wierzącym:

1. miłość do Boga
2. miłość do Bożego dziecka (w. 1)
3. miłość do Bożych dzieci (w. 2)
4. posłuszeństwo (wersety 2, 3)
5. zwycięstwo (wersety 4-5)

5:3 „albowiem miłość względem Boga polega na spełnianiu Jego przykazań” Może to być GENETIVUS OBIJECTIVUS, GENETIVUS SUBIECTIVUS lub ich kombinacja. Miłość nie jest sentymentalna, tylko zorientowana na działanie – zarówno ze strony Boga, jak i naszej. Posłuszeństwo jest czymś kluczowym (zob. 2:3-4; 3:22.24; J 14:15.21.23; 15:10; 2 J 6; Ap 12:17; 14:12).

▣ **„przykazania Jego nie są ciężkie”** Nowe przymierze wiąże się z pewnymi obowiązkami (zob. Mt 11:29-30, gdzie Jezus używa słowa „jarzmo”; rabini stosowali je do praw mojżeszowych, Mt 23:4). Obowiązki te wypływają z więzi z Bogiem, nie stanowią jednak jej podstawy – jest ona oparta na Bożej łasce, a nie ludzkich wysiłkach czy zasługach (zob. Ef 2:8-9.10). Wskazówki Jezusa bardzo się różnią od przesłania fałszywych nauczycieli, którzy albo nie mieli żadnych zasad (antynomiści), albo mieli ich za dużo (legaliści)! Muszę przyznać, że im dłużej służę Bogu, służąc Jego ludziom, tym bardziej obawiam się dwóch skrajności: libertynizmu i legalizmu.

Zobacz Temat specjalny: Stosowanie słowa „przykazanie” w pismach Jana w J 12:50.

5:4

GPNT

„Bo wszystko zrodzone z Boga”

BP

„wszystko, co zrodziło się z Boga”

BW

„wszystko, co się narodziło z Boga”

BWP

„Wszystko bowiem, co z Boga wzięło swój początek”

PL

„Bo wszystko, co się narodziło z Boga”

W tekście greckim słowo „wszystko” (*pas*) umieszczone jest dla emfazy na początku zdania – tak jak w w. 1. Zastosowano tu RODZAJ NIJAKI LICZBY POJEDYNCZEJ (*pan*), co oznacza „cokolwiek”. Kontekst domaga się tu jednak osobistej konotacji (tj. powszechnego znaczenia), ponieważ łączy się on z IMIESŁOWEM CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ słowa „zrodzony”. Ten, kto wierzy w Jezusa i został zrodzony z Boga, zwycięża świat (zob. 4:4; 2:13.14)

▣ „zwycięża świat” „Zwycięża” to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ słowa *nikaō* (zob. 2:13.14; 4:4; 5:4.5). Ten sam rdzeń pojawia się w w. 4 jeszcze dwa razy:

1. RZECZOWNIK „zwycięstwo”, *nikē*

2. IMIESŁÓW AORYSTU STRONY CZYNNEJ, *nikaō*, „zwyciężył”

Jezus już zwyciężył świat (TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ, zob. J 16:33). Ponieważ wierzący pozostają z Nim w jedno, oni także mają moc zwyciężania świata (zob. 2:13-14; 4:4).

Określenie „świat” oznacza tu „ludzkie społeczeństwo zorganizowane i funkcjonujące bez Boga”. Postawa niezależności jest istotą Upadku i ludzkiego buntu (zob. Rdz 3). Zob. Temat specjalny w J 14:17.

▣ „zwycięstwem” Jest to forma RZECZOWNIKOWA (*nikos*) CZASOWNIKA „zwyciężył”. Na końcu wersetu 4 występuje IMIESŁÓW AORYSTU STRONY CZYNNEJ tego samego rdzenia. Później, w wersecie 5, zastosowana została inna forma IMIESŁOWOWA terminu *nikos*. Wierzący są zwycięzcami i pozostają nimi w i poprzez zwycięstwo Chrystusa nad światem. Słowo „nike”, popularne dzisiaj ze względu na producenta butów do gry w tenisa, jest greckim imieniem bogini zwycięstwa.

▣ „nasza wiara” Jest to jedyne wystąpienie formy RZECZOWNIKOWEJ określenia „wiara” (*pistis*) we wszystkich pismach Jana! Być może Jan obawiał się zbyt dużego nacisku na „prawidłową teologię” (jako system wierzeń) kosztem codziennego podobieństwa do Chrystusa. CZASOWNIK (*pisteuō*) jest przez niego stosowany bardzo często. Nasza wiara odnosi zwycięstwo, ponieważ:

1. jest związana ze zwycięstwem Chrystusa

2. jest związana z naszą nową relacją z Bogiem

3. jest związana z mocą zamieszkującego w nas Ducha Świętego

Zob. Tematy specjalne w J 1:7; 2:23 i 1 J 2:10.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 5:5-12

⁵A kto zwycięża świat, jeśli nie ten, kto wierzy, że Jezus jest Synem Bożym? ⁶Jezus Chrystus jest tym, który przyszedł przez wodę i krew, i Ducha, nie tylko w wodzie, lecz w wodzie i we krwi. Duch daje świadectwo, bo jest prawdą. ⁷Trzej bowiem dają świadectwo: ⁸Duch, woda i krew, a ci trzej w jedno się łączą. ⁹Jeśli przyjmujemy świadectwo ludzi - to świadectwo Boże więcej znaczy, ponieważ jest to świadectwo Boga, które dał o swoim Synu. ¹⁰Kto wierzy w Syna Bożego, ten ma w sobie świadectwo Boga, kto nie wierzy Bogu, uczynił Go kłamcą, bo nie uwierzył świadectwu, jakie Bóg dał o swoim Synu. ¹¹A świadectwo jest takie: że Bóg dał nam życie wieczne, a to życie jest w Jego Synu. ¹²Ten, kto ma Syna, ma życie, a kto nie ma Syna Bożego, nie ma też i życia.

5:5 „Jezus jest Synem Bożym” Werset ten jasno określa przedmiot naszej wiary, wymieniony w w. 4. Naszym zwycięstwem jest nasze wyznanie zaufania Jezusowi, który jest w pełni człowiekiem i w pełni Bogiem (zob. 4:1-6). Zauważmy, że wierzący potwierdzają, że Jezus jest: (1) Mesjaszem (w. 1); (2) dzieckiem Boga (w. 1); (3) Synem Bożym (wersety 5, 10); oraz (4) Życiem (zob. 1:2; 5:20). Zobacz Temat specjalny w J 2:23; wymieniający wszystkie ZDANIA PODRZĘDNE *hoti* związane z CZASOWNIKIEM „wierzyć”.

▣ „Synem Bożym” Zob. Temat specjalny w 3:8.

5:6 „jest tym, który przyszedł” Jest to IMIESŁÓW AORYSTU STRONY CZYNNEJ, podkreślający wcielenie (Jezus jako i człowiek, i Bóg) i Jego odkupieńczą śmierć. Fałszywi nauczyciele zaprzeczali obu tym faktom.

▣ **„przez wodę i krew”** Wydaje się, że „woda” odnosi się do fizycznego narodzenia Jezusa (zob. J 3:1-9), a „krew” do Jego fizycznej śmierci. W kontekście odrzucenia przez gnostyckich fałszywych nauczycieli prawdziwego człowieczeństwa Jezusa, te dwa doświadczenia podsumowują i ukazują Jego człowieczeństwo.

Inna możliwość związana z gnostyckimi fałszywymi nauczycielami (Kerynt) jest taka, że „woda” odnosi się do chrztu Jezusa. Twierdzili oni, że „duchowy Chrystus” zstąpił na człowieka zwanego Jezusem przy jego chrzcie (wodnym) i opuścił go zanim człowiek ten umarł na krzyżu (krew, zob. podsumowanie w Biblii NASB Study Bible, s. 1835).

Trzecia możliwość to odniesienie tej frazy do śmierci Jezusa. Przebicie Jego boku spowodowało wypłynięcie „wody i krwi” (zob. J 19:34). Fałszywi nauczyciele mogli umniejszać znaczenie zastępczej śmierci Jezusa.

▣ **„Duch daje świadectwo”** Rolą Ducha Świętego jest objawianie Ewangelii. Jest On tą osobą Trójcy, która przekonuje o grzechu, prowadzi do Chrystusa, chrzci w Chrystusie i kształtuje Chrystusa w wierzącym (zob. J 16:7-15). Duch zawsze świadczy o Chrystusie, a nie o Sobie Samym (zob. J 15:26).

▣ **„Duch ... jest prawdą”** (zob. J 14:17; 15:26; 16:13; 1 J 4:6). Zobacz Tematy specjalne w J 6:55 i J 17:3.

5:7 Istnieje niepewność co do tego, gdzie zaczynają się i kończą wersety 6, 7 i 8. Zawartej w Biblii Gdańskiej części wersetu 7, brzmiącej następująco: „na niebie: Ojciec, Słowo i Duch Święty, a ci trzej jedno są”, brakuje w trzech głównych starożytnych manuskryptach greckich NT pisanych uncją: Kodeksie Aleksandryjskim (A), Watykańskim (B) oraz Synajskim (Ⲙ). Brakuje go także w manuskryptach bizantyjskich. Występuje ona tylko w czterech późnych manuskryptach pisanych minuskułą:

1. MS 61, datowanym na XVI wiek
2. MS 88, datowanym na XII wiek, gdzie fragment ten jest późniejszym dodatkiem na marginesie
3. MS 629, datowanym na XIV lub XV wiek
4. MS 635, datowanym na XI wiek, gdzie fragment ten jest późniejszym dodatkiem na marginesie

Fragment ten nie jest cytowany przez żadnego z wczesnych Ojców Kościoła, nawet w ich doktrynalnych debatach na temat Trójcy. Nie występuje w żadnych starożytnych wersjach poza jedną rodziną manuskryptów łacińskich (*sykstyńsko-klementyńską*). Brakuje go w Wulgacie starołacińskiej oraz w Wulgacie Hieronima. Po raz pierwszy pojawia się w traktacie hiszpańskiego heretyka Pryscyliana, zmarłego w 385 r. n.e. Cytowali go także Ojcowie Łacińscy w Afryce Północnej i Włoszech w V w. Werset ten po prostu nie jest częścią oryginalnych, natchnionych słów 1 Jana.

Biblijna doktryna jednego Boga (monoteizm) o trzech osobowych przejawach (Ojciec, Syn i Duch) nie zmienia się pod wpływem odrzucenia tego wersetu. Chociaż prawdą jest, że w nigdzie w Biblii nie pojawia się słowo „Trójca”, wiele jej fragmentów opisuje wspólne działanie wszystkich trzech osób Trójcy:

1. przy chrzcie Jezusa (Mt 3:16-17)
2. Wielkie Posłannictwo (Mt 28:29)
3. Posłanie Ducha (Jan 14:26)
4. Kazanie Piotra w dzień Zielonych Świąt (Dz 2:33-34)
5. Pawłowe omówienie ciała i ducha (Rz 8:7-10)
6. Pawłowe omówienie darów duchowych (1 Kor 12:4-6)
7. Plany podróży Pawła (2 Kor 1:21-22)
8. Błogosławieństwo Pawła (2 Kor 13:14)
9. Pawłowe omówienie pełni czasów (Gal 4:4-6)
10. Pawłowa modlitwa uwielbienia do Ojca (Ef 1:3-14)
11. Pawłowe omówienie wcześniejszego oddzielenia pogan (Ef 2:18)
12. Pawłowe omówienie jedności z Bogiem (Ef 4:4-6)
13. Pawłowe omówienie Bożej dobroci (Tytus 3:4-6)
14. Wstępną Piotra (1 P 1:2)

Zob. Temat specjalny: Trójca w J 14:26.

5:8 „Duch, woda i krew, a ci trzej w jedno się łączą” W ST do potwierdzenia każdej sprawy potrzebnych było dwóch lub trzech świadków (zob. Pwt 17:6; 19:15). Tutaj historyczne wydarzenia z życia Jezusa podane są jako świadectwo Jego pełnego człowieczeństwa i boskości. W tym wersecie „woda” i „krew” po raz kolejny wymienione są obok „Ducha”. Określenia „woda” i „krew” użyte były już w w. 6. „Duch” może odnosić się do chrztu Jezusa z powodu zstępującej gołębicy. Nie ma zgodności co do tego, jakie historyczne nawiązanie przedstawia każde z tych trzech określeń. Odnoszą się one jednak do odrzucenia przez fałszywych nauczycieli rzeczywistego człowieczeństwa Jezusa.

5:9 „Jeśli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ, którego prawdziwość zakładana jest z punktu widzenia autora lub dla jego celów literackich. Kościoły, do których pisał Jan, były zdezorientowane, ponieważ najwidoczniej spotkały się z nauczaniem lub kazaniem gnostyckich nauczycieli.

▣ **„Jeśli przyjmujemy świadectwo ludzi - to świadectwo Boże więcej znaczy”** Jak wskazuje kontekst, to Boże świadectwo odnosi się do:

1. świadectwa Ducha Świętego
2. świadectwa Apostołów dotyczącego ziemskiego życia i śmierci Jezusa (np. 1:1-3)

▣ **„jest to świadectwo Boga, które dał o swoim Synu”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ, co wskazuje na działanie w przeszłości, które osiągnęło stan kulminacji i jest trwałe. Może dotyczyć to Bożego głosu potwierdzającego posłannictwo Jezusa przy Jego chrzcie (zob. My 3:17) lub przemienieniu (zob. Mt 17:5; J 5:32.37; 8:18) albo zapisania jednego, i drugiego w Piśmie Świętym (tj. Ewangeliach. Zob. Temat specjalny: Świadkowie Jezusa w J 1:8).

5:10 „ma w sobie świadectwo” Frazę tę można interpretować na dwa sposoby:

1. subiektywne wewnętrzne świadectwo Ducha w wierzących (zob. Rz 8:16)
2. prawda Ewangelii (zob. Ap 6:10; 12:17; 19:10)

Zob. Temat specjalny: Świadkowie Jezusa w J 1:8.

▣ **„uczynił Go kłamcą”** Jest to kolejny TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. Ci, którzy odrzucają świadectwo Apostołów o Jezusie, odrzucają Boga (zob. w. 12), ponieważ czynią Go kłamcą.

▣ **„bo nie uwierzył”** Jest to kolejny TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ, podkreślający trwały stan nienawróconej osoby.

5:11-12 „że Bóg dał nam życie wieczne” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY AORYSTU STRONY CZYNNEJ, wskazujący na przeszły lub ukończony w przeszłości czyn (zob. J 3:16). Życie wieczne zostało zdefiniowane w J 17:3. W niektórych przypadkach fraza ta odnosi się do Jezusa (zob. 1:2; 5:20), a w innych do Bożego daru (zob. 2:25; 5:11; J 10:28) przyjmowanego przez wiarę w Chrystusa (zob. 5:13; J 3:16). Nie można mieć wspólnoty z Ojcem bez osobistej wiary w Syna!

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 5:13-15

¹³O tym napisałem do was, którzy wierzycie w imię Syna Bożego, abyście wiedzieli, że macie życie wieczne. ¹⁴Ufność, którą w Nim pokładamy, polega na przekonaniu, że wysłuchuje On wszystkich naszych prośb zgodnych z Jego wolą. ¹⁵A jeśli wiemy, że wysłuchuje wszystkich naszych prośb, pewni jesteśmy również posiadania tego, o cośmy Go prosili.

5:13 „wierzycie w imię” Jest to IMIESŁÓW CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ, podkreślający ciągłość wiary. Nie jest to magiczne ani mistyczne zastosowanie imienia (jak *kabala* – żydowski mistycyzm bazujący na imionach Boga), tylko starotestamentowe użycie imienia jako zamiennika osoby. Zobacz Temat specjalny w J 2:23.

▣ **„abyście wiedzieli”** Jest to TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ (forma słowa *oida* do CZAS DOKONANY, tłumaczy się je jednak jako CZAS TERAŹNIEJSZY). Pewność zbawienia jest kluczową koncepcją i często powtarzanym zamysłem 1 Jana. W całym liście/kazaniu występują dwa greckie synonimy (*oida* i *ginōskō*) tłumaczone jako „wiedzieć” oraz „znać”. Oczywiście jest, że pewność zbawienia jest

dziedziectwem wszystkich wierzących! Oczywisty jest także fakt, że z powodu tamtejszej lokalnej sytuacji oraz obecnego kontekstu kulturowego są tacy prawdziwi wierzący, którzy nie mają pewności zbawienia. Z punktu widzenia teologii werset ten przypomina zakończenie Ewangelii Jana (zob. 20:31).

Końcowy kontekst 1 Jana (5:13-20) wymienia siedem rzeczy, które wierzący wiedzą. Ich znajomość prawd Ewangelii daje im światopogląd, który, gdy jest połączony z osobistą wiarą w Chrystusa, stanowi niezawodny fundament pewności zbawienia.

1. wierzący mają życie wieczne (w. 13, *oida*, TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ)
2. Bóg wysłuchuje modlitw wierzących (w. 13, *oida*, TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ)
3. Bóg odpowiada na modlitwy wierzących (w. 15, *oida*, TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ)
4. wierzący są narodzeni z Boga (w. 18, *oida*, TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ)
5. wierzący są z Boga (w. 19, *oida*, TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ)
6. wierzący wiedzą, że Mesjasz przyszedł i dał im zdolność rozumu (w. 20, *oida*, TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ)
7. wierzący znają Prawdziwego – Ojca albo Syna (w. 20, *ginōskō*, TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ)

TEMAT SPECJALNY: PEWNOŚĆ ZBAWIENIA

- A. Czy chrześcijanie mogą wiedzieć, że są zbawieni (zob. 1 J 5:13)? 1 Jana zawiera trzy próby lub dowody:
1. Doktrynalny (wiara, 1 J 1:1.5.10; 2:18-25; 4:1-6.14-16; 5:11-12)
 2. Związany ze stylem życia (posłuszeństwo, 1 J 2:2-3; 2:3-6; 3:1-10; 5:18)
 3. Społeczny (miłość, 1 J 1:2-3; 2:7-11; 3:11-18; 4:7-12.16-21)
- B. Pewność zbawienia przerodziła się w kwestię denominacji:
1. Jan Kalwin opierał pewność zbawienia na wybraniu przez Boga. Twierdził, że w tym życiu nigdy nie możemy być pewni.
 2. John Wesley opierał pewność zbawienia na doświadczeniu religijnym. Uważał, że jesteśmy zdolni do życia bez żadnych świadomych grzechów.
 3. Rzymscy katolicy i Kościół Chrystusowy opierają zbawienie na autorytecie Kościoła. Kluczem do pewności zbawienia jest przynależność do grupy.
 4. Większość kościołów ewangelikalnych opiera zbawienie na biblijnych obietnicach związanych z owocem Ducha (zob. Gał 5:22-23) w życiu wierzącego (tj. codziennym podobieństwie do Chrystusa).
- C. Główna pewność zbawienia wierzących związana jest z charakterem Trójjedynego Boga
1. Miłością Boga Ojca
 - a. J 3:16; 10:28-29
 - b. Rz 8:31-39
 - c. Ef 2:5,8-9
 - d. Fil 1:6
 - e. 1 P 1:3-5
 - f. 1 J 4:7-21
 2. Działami Boga Syna
 - a. Jego śmiercią za nas
 - 1) Dz 2:23
 - 2) Rz 5:6-11
 - 3) 2 Kor 5:21
 - 4) 1 J 2:2; 4:9-10
 - b. Jego modlitwą arcykapłańską (J 17:12)
 - c. Jego ciągłym wstawianiem się za nami
 - 1) Rz 8:34
 - 2) Heb 7:25
 - 3) 1 J 2:1

3. Działaniem Boga Ducha
 - a. powoływaniem (J 6:44.65)
 - b. pieczętowaniem
 - 1) 2 Kor 1:22; 5:5
 - 2) Ef 1:13-14; 4:3
 - c. upewnianiem
 - 1) Rz 8:16-17
 - 2) 1 J 5:7-13

D. Ludzie muszą jednak odpowiedzieć na Bożą ofertę przymierza (zarówno początkowo, jak i w sposób ciągły)

1. wierzący muszą odwracać się od grzechu (skrucha) do Boga przez Jezusa (wiara)
 - a. Mk 1:15
 - b. Dz 3:16.19; 20:21
2. wierzący muszą przyjąć Bożą ofertę w Chrystusie
 - a. J 1:12; 3:16
 - b. Rz 5:1 (i przez analogię 10:9-13)
 - c. Ef 2:5.8-9
3. wierzący muszą trwać w wierze (zob. Temat specjalny: Potrzeba wytrwałości w J 8:31)
 - a. Mk 13:13
 - b. 1 Kor 15:2
 - c. Gal 6:9
 - d. Heb 3:14
 - e. 2 P 1:10
 - f. Jud 1:20-21
 - g. Ap 2:2-3.7.10.17.19.25-26; 3:5.10.11.21

E. Bycie pewnym swojego zbawienia jest czymś trudnym, ponieważ:

1. wierzący często poszukują określonych doświadczeń, które nie zostały obiecane w Biblii
2. wierzący często nie w pełni rozumieją Ewangelię
3. wierzący często nadal rozmyślnie grzeszą (zob. 1 Kor 3:10-15; 9:27; 1 Tm 1:19-20; 2 Tm. 4:10; 2 P 1:8-11)
4. niektóre typy osobowości (tj. perfekcyjniści) nie są w stanie przyjąć Bożej bezwarunkowej miłości i akceptacji
5. Biblia zawiera przykłady fałszywej wiary (zob. Mt 13:3-23; 7:21-23; Mk 4:14-20; 2 P 2:19-20; 1 J 2:18-19, zob. Temat specjalny: Apostazja w J 6:64)

Inne ujęcie tej doktryny zawarte jest w Temacie specjalnym: Pewność zbawienia wierzących w J 6:37.

5:14 „Ufność, którą w Nim pokładamy” Jest to powracający temat (zob. 2:28; 3:21; 4:17). Wyraża posiadaną przez nas śmiałość lub swobodę przystępu do Boga (zob. Heb 4:16). Zob. Temat specjalny w J 7:4.

☐ „jeśli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, wyrażające potencjalne działanie.

☐ „wysłuchuje On wszystkich naszych prośb zgodnych z Jego wolą” Wydaje się, że Jan nie stawia wierzącym żadnych granic możliwości proszenia Boga o wszystko. To, jak i o co się modlimy, jest kolejnym dowodem prawdziwości naszej wiary. Jednak zgłębiając ten temat odkrywamy, że modlitwa nie jest prośbą o urzeczywistnianie naszej woli, tylko o Bożą wolę w naszym życiu (zob. 3:22; Mt 6:10; Mk 14:36). Zobacz obszerniejszy komentarz w 3:22 oraz Temat specjalny: Boża wola w J 4:34. Zob. też Temat specjalny: Modlitwa: nieograniczona, ale ograniczona w 3:22.

TEMAT SPECJALNY: MODLITWA WSTAWIENNICZA

I. Wprowadzenie

A. Modlitwa jest ważna z powodu przykładu, który dał nam Jezus:

1. osobista modlitwa, Mk 1:35; Łk 3:21; 6:12; 9:29; 22:31-46
2. oczyszczenie świątyni, Mt 21:13; Mk 11:17; Łk 19:46

3. wzór modlitwy, Mt 6:5-13; Łk 11:2-4
- B. Modlitwa jest przekuciem na wymierne działanie naszej wiary w osobowego, troszczącego się Boga, który jest obecny, chce i może działać na naszą rzecz i na rzecz innych, poprzez nasze modlitwy.
- C. W wielu dziedzinach Bóg osobiście ograniczył się do działania w odpowiedzi na modlitwy Swoich dzieci (zob. Jk 4:2)
- D. Głównym celem modlitwy jest nasza wspólnota i czas spędzony z Trójjedynym Bogiem.
- E. Modlitwa obejmuje wszystkich i wszystko to, co dotyczy wierzących. Możemy pomodlić się raz, z wiarą, lub wiele razy, kiedy dana myśl lub intencja powraca.
- F. Modlitwa obejmować może kilka elementów:
 1. chwalenie i adoracja Trójjedynego Boga
 2. dziękczynienie Bogu za Jego obecność, wspólnotę i zaopatrzenie
 3. wyznanie naszej grzeszności – zarówno przeszłej, jak i teraźniejszej
 4. proszenie o odczuwane przez nas potrzeby i pragnienia
 5. wstawiennictwo – przedstawianie Ojcu potrzeb innych
- G. Modlitwa wstawiennicza jest tajemnicą. Bóg kocha tych, o których się modlimy, o wiele bardziej niż my, ale nasze modlitwy często pociągają za sobą zmianę, odpowiedź lub potrzebę – nie tylko w nas, ale także w nich.

II. Materiał biblijny

A. Stary Testament

1. Kilka przykładów modlitwy wstawienniczej:
 - a. Abraham wstawia się za Sodomą, Rdz 18:22ff
 - b. Modlitwy Mojżesza o Izraela
 - (1) Wj 5:22-23
 - (2) Wj 32:31ff
 - (3) Pwt 5:5
 - (4) Pwt 9:18.25ff
 - c. Modlitwy Samuela o Izraela
 - (1) 1 Sam 7:5-6.8-9
 - (2) 1 Sam 12:16-23
 - (3) 1 Sam 15:11
 - d. Modlitwa Dawida o jego dziecko, 2 Sam 12:16-18
2. Bóg szuka orędowników, Iz 59:16
3. Świadomy niewyznany grzech lub postawa braku skruchy ma wpływ na nasze modlitwy
 - a. Ps 66:18
 - b. Prz 28:9
 - c. Iz 59:1-2; Iz 64:6

B. Nowy Testament

1. Wstawiennicza służba Syna i Ducha
 - a. Jezus
 - (1) Rz 8:34
 - (2) Heb 7:25
 - (3) 1 J 2:1
 - b. Duch Święty, Rz 8:26-27
2. Wstawiennicza służba Pawła
 - a. Modli się o Żydów
 - (1) Rz 9:1ff
 - (2) Rz 10:1
 - b. Modli się za kościoły
 - (1) Rz 1:9
 - (2) Ef 1:16
 - (3) Fil 1:3-4.9
 - (4) Kol 1:3.9
 - (5) 1 Tes 1:2-3

- (6) 2 Tes 1:11
- (7) 2 Tm 1:3
- (8) Flm 1:4
- c. Paweł prosił kościoły, żeby modliły się za niego
 - (1) Rz 15:30
 - (2) 2 Kor 1:11
 - (3) Ef 6:19
 - (4) Kol 4:3
 - (5) 1 Tes 5:25
 - (6) 2 Tes 3:1
- 3. Wstawiennicza służba kościoła
 - a. Modlitwa o siebie nawzajem
 - (1) Ef 6:18
 - (2) 1 Tm 2:1
 - b. Wymaganie modlitwy za szczególne grupy
 - (1) naszych wrogów, Mt 5:44
 - (2) chrześcijańskich pracowników, Heb 13:18
 - (3) rządzących, 1 Tm 2:2
 - (4) chorych, Jk 5:13-16
 - (5) odstępców, 1 J 5:16

III. Warunki otrzymania odpowiedzi na modlitwę

- A. Nasza relacja z Chrystusem i Duchem
 - 1. Trwanie w Nim, J 15:7
 - 2. W Jego imieniu, J 14:13.14; 15:16; 16:23-24
 - 3. W Duchu, Ef 6:18; Jud 1:20
 - 4. Zgodnie z wolą Bożą, Mt 6:10; 1 J 3:22; 5:14-15
- B. Motywacje
 - 1. Bez żywienia wątpliwości, Mat 21:22; Jak 1:6-7
 - 2. Pokora i skrucha, Łk 18:9-14
 - 3. Złe prośby, Jak 4:3
 - 4. Egoizm, Jak 4:2-3
- C. Inne aspekty
 - 1. Wytwałość
 - a. Łk 18:1-8
 - b. Kol 4:2
 - 2. Ciągłe zanoszenie prośb
 - a. Mt 7:7-8
 - b. Łk 11:5-13
 - c. Jk 1:5
 - 3. Niezgoda w domu, 1 P 3:7
 - 4. Wolność od świadomego grzechu
 - a. Ps 66:18
 - b. Prz 28:9
 - c. Iz 59:1-2
 - d. Iz 64:6

IV. Wniosek teologiczny

- A. Cóż za przywilej. Cóż za możliwość. Cóż za obowiązek i odpowiedzialność.
- B. Jezus jest dla nas przykładem. Duch jest naszym przewodnikiem. Ojciec czeka na nas z przychylnością.
- C. Modlitwa może zmienić ciebie, twoją rodzinę, twoich przyjaciół i świat.

5:15 „jeśli” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ (ale z *ean* i TRYBEM ORZEKAJĄCYM, zob. A. T. Robertson, *Word Pictures in the New Testament [Słowne obrazy w Nowym Testamencie]*, s. 243),

którego prawdziwość zakładana jest z perspektywy autora lub dla jego celów literackich. Jest to nietypowe zdanie warunkowe:

1. Zamiast *ei* występuje w nim *ean* (zob. Dz 8:31; 1 Tes 3:8)
2. *Ean* łączy się w nim z KONUNKTIWEM (tj. „prosić”), co stanowi zwyczajną strukturę gramatyczną ZDANIA WARUNKOWEGO KLASY TRZECIEJ
3. W wersetach 14 i 16 występują ZDANIA WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ
4. Teologia chrześcijańskiej modlitwy połączona jest z Bożą wolą (w. 14) i imieniem Jezusa (w. 13).

▣ „**wiemy**” Jest to kolejny TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ tłumaczony jako CZAS TERAŹNIEJSZY – analogicznie do w. 14. Jest to pewność wierzącego, że Ojciec wysłuchuje Swoich dzieci i im odpowiada.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 5:16-17

¹⁶Jeśli ktoś spostrzeże, że brat popełnia grzech, który nie sprowadza śmierci, niech się modli, a przywróci mu życie; mam na myśli tych, których grzech nie sprowadza śmierci. Istnieje taki grzech, który sprowadza śmierć. W takim wypadku nie polecam, aby się modlono. ¹⁷Każde bezprawie jest grzechem, są jednak grzechy, które nie sprowadzają śmierci.

5:16 „Jeśli” Jest to TRYB WARUNKOWY KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie. Werset 16 podkreśla potrzebę naszej modlitwy za współwierzących (zob. Gal 6:1; Jk 5:13-18) w pewnych wyznaczonych ramach (nie w przypadku grzechu prowadzącego do śmierci), co wydaje się związane z fałszywymi nauczycielami (zob. 2 P 1:2).

▣ „**spostrzeże, że brat popełnia grzech, który nie sprowadza śmierci**” Jan wymienia kilka kategorii grzechu. Niektóre dotyczą (1) wspólnoty z Bogiem, inne (2) wspólnoty z wierzącymi, inne z kolei (3) wspólnoty ze światem. Największym grzechem jest odrzucenie zaufania/wiary w Jezusa Chrystusa. To jest grzech sprowadzający ostateczną śmierć! W książce *Christian Doctrine [Doktryna chrześcijańska]* W. T. Connors pisze:

„Nie oznacza to jednak niewiary w sensie odmowy przyjęcia jakiejś doktryny lub dogmatu. Jest to niewiara będąca odrzuceniem moralnego i duchowego światła, szczególnie, że światło to ucieleśnione jest w Jezusie Chrystusie. Jest to odrzucenie ostatecznego Bożego objawienia Samego Siebie w Chrystusie. Kiedy odrzucenie to staje się kategorię i świadome, przeradza się w grzech prowadzący do śmierci (1 Jana 5:13-17). W ten sposób staje się moralnym samobójstwem. Jest to wyłupienie swoich własnych duchowych oczu. Coś takiego dzieje się tylko w powiązaniu z wysokim stopniem oświecenia. Jest to celowe, świadome, nikczemne odrzucenie Chrystusa jako Bożego objawienia, ze świadomością, że jest On takim objawieniem. Jest to celowe nazywanie białego czarnym.” (s. 135-136)

TEMAT SPECJALNY: CZYM JEST GRZECH SPROWADZAJĄCY ŚMIERĆ?

A. Względy hermeneutyczne

1. Właściwa identyfikacja musi być związana z historycznym tłem 1 Jana
 - a. Obecność gnostyckich fałszywych nauczycieli (zob. Temat Specjalny: Gnostycyzm w J 8:40) w kościołach (zob. 1 J 2:19.26; 3:7; 2 J 1:7; zob. Temat Specjalny: Gnostycyzm w J 8:40)
 - (1) „Keryntiańscy” gnostycy nauczali, że człowiek Jezus przy chrzcie otrzymał duchowego Chrystusa, który opuścił go przed śmiercią na krzyżu (zob. 1 J 5:6-8)
 - (2) „Docetyzm” głosił, że Jezus był boskim duchem, a nie prawdziwą istotą ludzką (zob. 1 J 1:1-3)
 - (3) Gnostycyzm z pism z drugiego wieku odzwierciedlał dwa różne poglądy na temat ludzkiego ciała:
 - (a) ponieważ zbawienie jest prawdą objawioną umysłowi, ludzkie ciało jest bez znaczenia dla sfery duchowej i dlatego może mieć wszystko, czego pragnie. Grupa ta często nazywana jest gnostykami antynomicznymi lub libertynami.
 - (b) inna grupa twierdziła, że ponieważ ciało jest z gruntu złe (tj. myśl grecka), należy unikać wszelkich pragnień cielesnych. Nazywa się ich gnostykami ascetycznymi.
 - b. ci fałszywi nauczyciele opuścili kościół (zob. 1 J 2:19), ale ich wpływ pozostał!
2. Właściwa identyfikacja musi być związana z kontekstem literackim całej księgi
 - a. 1 List Jana został napisany w celu zwalczania fałszywej nauki i upewnienia prawdziwych wierzących
 - b. te dwa cele widać w próbach lub dowodach prawdziwego chrześcijaństwa
 - (1) próba doktrynalna
 - (a) Jezus był prawdziwie człowiekiem (zob. 1 J 1:1-3; 4:14)
 - (b) Jezus był prawdziwie Bogiem (zob. 1 J 1:2; 5:20)
 - (c) ludzie są grzeszni i odpowiadają przed świętym Bogiem (zob. 1 J 1:6.10)
 - (d) ludzie dostępują przebaczenia i pokoju z Bogiem dzięki
 - i. śmierci Jezusa (zob. 1 J 1:7; 2:1-2; 3:16; 4:9-10.14; 5:6-8)
 - ii. wierze w Jezusa (zob. 1 J 1:9; 3:23; 4:15; 5:1.4-5.10-12.13)
 - (2) próba praktyczna (pozytywna)
 - (a) styl życia cechujący się posłuszeństwem (zob. 1 J 2:3-5; 3:22.24; 5:2-3)
 - (b) styl życia cechujący się miłością (zob. 1 J 2:10; 3:11.14.18.23; 4:7.11-12.16-18.21)
 - (c) styl życia cechujący się podobieństwem do Chrystusa (niegrzeszenie, zob. 1 J 1:7; 2:6.29; 3:6-9; 5:18)
 - (d) zwycięstwo nad złem w życiu (zob. 1 J 2:13.14; 4:4; 5:4)
 - (e) trwa w nich Jego słowo (zob. 1 J 1:10; 2:14)
 - (f) mają Ducha (zob. 1 J 3:24; 4:4-6.13)
 - (g) wysłuchane modlitwy (zob. 1 J 5:14-15)
 - (3) próba praktyczna (negatywna)
 - (a) styl życia cechujący się grzechem (zob. 1 J 3:8-10)
 - (b) styl życia cechujący się nienawiścią (zob. 1 J 2:9.11; 3:15; 4:20)
 - (c) styl życia cechujący się nieposłuszeństwem (zob. 1 J 2:4; 3:4)
 - (d) kochają świat (zob. 1 J 2:15-16)
 - (e) nie uznają Chrystusa (odrzucają Ojca i Syna, zob. 1 J 2:22-23; 4:2-3; 5:10-12)
3. Właściwa identyfikacja musi być związana z konkretnymi elementami odpowiedniego tekstu (zob. 1 J 5:16-17)
 - a. Czy określenie „brat” z 1 J 5:16 odnosi się zarówno do tych popełniających grzech nie sprowadzający śmierci, jak i tych popełniających grzech sprowadzający śmierć?
 - b. Czy grzeszący byli kiedyś członkami kościoła (zob. 1 J 2:19)?
 - c. Jakie jest tekstualne znaczenie:

(1) Braku rodzajnika przed słowem „grzech”?

(2) Zastosowania CZASOWNIKA „spostrzeże” jako TRYBU WARUNKOWEGO KLASY TRZECIEJ z TRYBEM PRZYPUSZCZAJĄCYM AORYSTU STRONY CZYNNEJ?

- d. W jaki sposób modlitwy jednego chrześcijanina (zob. Jk 5:15-16) mogą przywrócić życie wieczne, *zōē*, bez osobistej skruchy grzesznika?
- e. W jaki sposób 1 J 5:7 odnosi się do tych typów grzechu (sprowadzający śmierć, nie sprowadzający śmierci)?

B. Kwestie teologiczne

1. Czy interpretator powinien próbować łączyć ten fragment z:

a. „niewybaczalnym” grzechem z Ewangelii (zob. Temat specjalny: Niewybaczalny grzech w J 5:21)

b. „nieodwracalnym” grzechem z Heb 6 i 10

Kontekst 1 Jana wydaje się analogiczny do niewybaczalnego grzechu faryzeuszy za dni Jezusa (zob. Mt 12:22-37; Mk 3:22-29) oraz niewierzących Żydów z Heb 6 i 10. Wszystkie trzy grupy (faryzeusze, niewierzący Żydzi i gnostycy fałszywi nauczyciele) jasno usłyszały Ewangelię, ale odmówiły zawierzenia Jezusowi Chrystusowi.

2. Czy współczesne zagadnienia wyznaniowe powinny służyć za teologiczne ramy, przez które należy postrzegać ten tekst?

Ewangelikalizm położył zbyt nacisk na początek drogi chrześcijańskiej, zaniedbując trwałe dowody prawdziwej wiary widoczne w stylu życia. Nasze współczesne zagadnienia teologiczne byłyby szokujące dla chrześcijan z pierwszego wieku. Chcemy „pewności” opartej o wybrane biblijne „wersety dowodzące” oraz nasze własne dedukcje logiczne lub tendencje wyznaniowe.

Nasze teologiczne pytania, ramy i podziały świadczą o naszej własnej niepewności. Domagamy się większej ilości informacji i wyjaśnień, niż zawiera ich Biblia, więc nasza teologia systematyczna na podstawie małych fragmentów Pisma tworzy ogromne sieci logicznych, zachodnich, skonkretyzowanych doktryn!

Słowa Jezusa w Mt 7 i Mk 7 były wystarczające dla wczesnego kościoła! Jezus szuka uczniów, a nie decyzji, oraz długofalowej wiary wyrażającej się w stylu życia, a nie krótkotrwałej, emocjonalnej wiary (zob. Mt 13:10-23; 28:18-20; J 8:31-59). Chrześcijaństwo nie jest oddzielnym od rzeczywistości aktem dokonany w przeszłości, tylko ciągłą pokutą, wiarą, posłuszeństwem i wytrwałością. Chrześcijaństwo to nie bilet do nieba, zakupiony w przeszłości, ani polisa ubezpieczeniowa od ognia piekielnego wykupiona w celu ochrony przed konsekwencjami samolubnego, bezbożnego życia! Zob. Temat specjalny: Apostazja w J 6:64.

3. Czy grzech sprowadzający śmierć odnosi się do śmierci fizycznej, czy wiecznej? Zastosowanie w tym kontekście przez Jana słowa *zōē* wskazuje na to, że chodzi o śmierć wieczną. Czy możliwe jest, że Bóg zabiera do domu (śmierć fizyczna) grzeszące dzieci? Niniejszy kontekst wskazuje na to, że połączenie (1) modlitwy współwierzących i (2) osobistej skruchy grzeszącej osoby przywraca wierzących, jeżeli jednak ich styl życia nadal będzie przynosił ujmę wspólnocie wierzących, rezultatem może być przedwczesne fizyczne opuszczenie tego świata (zob. *When Critics Ask [Kiedy krytycy pytają]* Normana Geislera i Thomasa Howe’a, s. 541).

▣ „przywróci mu życie” Teologicznym i leksykalnym problemem jest tu znaczenie słowa „życie” (*zōē*). Zazwyczaj w pismach Jana odnosi się ono do życia wiecznego, w tym kontekście jednak wydaje się ono oznaczać przywrócenie do zdrowia lub przebaczenie (tj. podobnie do zastosowania przez Jakuba terminu „ratunek” w Jk 5:13-15). Osoba, o którą należy się modlić, nazwana jest „bratem”, co silnie wskazuje na wierzącego (na podstawie stosowania tego określenia przez Jana).

5:17 Każdy grzech jest poważny, ale każdy może zostać przebaczony dzięki pokucie (początkowej, zob. Mk 1:15; Dz 20:21; ciągłej, zob. 1 J 1:9) i wierze w Chrystusa – poza grzechem niewiary!

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 5:18-20

¹⁸Wiemy, że każdy, kto się narodził z Boga, nie grzeszy, lecz Narodzony z Boga strzeże go, a Zły go nie dotyka. ¹⁹Wiemy, że jesteśmy z Boga, cały zaś świat leży w mocy Złego. ²⁰Wiemy także,

że Syn Boży przyszedł i obdarzył nas zdolnością rozumu, abyśmy poznawali Prawdziwego. Jesteśmy w prawdziwym Bogu, w Synu Jego, Jezusie Chrystusie. On zaś jest prawdziwym Bogiem i Życiem wiecznym.

5:18 „Wiemy” Zobacz drugi akapit komentarza do 5:13.

▣ **„każdy, kto się narodził z Boga, nie grzeszy”** Jest to IMIESŁÓW CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ – to samo czarno-białe stwierdzenie co w 3:6 i 9. Życie wieczne ma możliwe do zaobserwowania cechy charakterystyczne. Styl życia antynomicznych fałszywych nauczycieli ujawnia ich nieprzemienione serce (zob. Mt 7).

Jan pisał o dwóch rodzajach fałszywych nauczycieli. Jedni zaprzeczali jakimkolwiek zaangażowaniu w grzech (zob. 1:8-2:1), inni natomiast umniejszali jego znaczenie (zob. 3:4-10 i tutaj). Grzech należy najpierw wyznaczyć, a potem egzystencjalnie go unikać. Grzech był i pozostaje problemem (zob. 5:21)

Bruce Metzger w książce *A Textual Commentary of the Greek New Testament* [Komentarz tekstualny do greckiego Nowego Testamentu] (s. 718) pisze, że wariacje pomiędzy manuskryptami wynikają z tego, do czego zdaniem skrybów odnosiła się fraza „narodził się z Boga”:

1. Do Jezusa – wtedy najlepiej pasuje *auton* (A*, B¹)
2. Do wierzących – wtedy najlepiej pasuje *eauton* (⌘, A^C)

UBS⁴ nadaje opcji #1 notę „B” (prawie pewne).

▣ **„lecz Narodzony z Boga strzeże go”** Pierwszy CZASOWNIK to IMIESŁÓW AORYSTU STRONY BIERNEJ, wskazujący na ukończone działanie dokonane przez zewnętrznego sprawcę (tj. Ducha, zob. Rz 8:11). Odnosi się to do Wcielenia.

Drugi czasownik to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY BIERNEJ z „go” (*auton*). Dosłownie zdanie to brzmi następująco: „Ten który narodził się z Boga wciąż go strzeże”. Dotyczy to ciągłego podtrzymywania wierzącego przez Chrystusa. Tłumaczenie to ma za podstawę dwa starożytne rękopisy greckie pisane uncją: A* oraz B¹. Interpretacji tej trzymają się następujące polskie tłumaczenia: BW, BP, BWP, PL, GPNT.

W manuskryptach ⌘ i A^C występuje inny ZAIMEK, „strzeże siebie” (*eauton*), co wskazuje na pewną odpowiedzialność narodzonego z Boga dotyczącą strzeżenia samego siebie. CZASOWNIK przetłumaczony tutaj jako „narodzony” nie występuje w innych fragmentach Biblii w odniesieniu do Jezusa. Koncepcja zwrotności zastosowana jest do wierzących w 3:3 i 5:21. Z polskich tłumaczeń odzwierciedla ją Biblia Gdańska.

▣

GPNT	„i zły nie dotyka go”
BP	„Zły mu nie szkodzi”
BW	„zły nie może go tknąć”
BWP	„Zły nie ma doń dostępu”
PL	„i zły go nie dotyka”

Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY MEDIALNEJ, co oznacza, że Zły nie może „nadal go chwycić”. Jedyne inne wystąpienie tego terminu w pismach Jana to J 20:17. Z Biblii i doświadczenia w oczywisty sposób wynika, że chrześcijanie są kuszeni. Istnieją trzy główne teorie dotyczące znaczenia tej frazy:

1. wierzący są wolni od potępienia Złego za naruszenie prawa (usprawiedliwienie)
2. Jezus się za nas modli (zob. 1 J 2:1; Łk 22:32-33)
3. Szatan nie może nam zabrać zbawienia, które mamy (zob. Rz 8:31-39), choć może udaremnić Boże świadectwo w naszym życiu i być może, na podstawie wersetów 16-17, przedwcześnie odesłać wierzącego z tego świata!

5:19 „Wiemy, że jesteśmy z Boga” Jest to ufność i pewność zbawienia w wierze – światopogląd wierzącego w Jezusa Chrystusa (zob. 4:6). Wszystko inne opiera się o tę cudowną prawdę (zob. w. 13). Zob. komentarz do 5:13.

▣ **„cały zaś świat leży w mocy Złego”** Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY MEDIALNEJ (deponentia) (zob. J 12:31; 14:30; 16:11; 2 Kor 4:4; Ef 2:2; 6:12). Stan ten umożliwił (1) grzech Adama, (2) bunt szatana oraz (3) osobisty wybór każdego, aby grzeszyć.

5:20 „Wiemy” Zob. drugi akapit komentarza do 5:13.

▣ „Syn Boży przyszedł” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ, potwierdzający wcielenie Bożego Syna. Bóg z ludzkim ciałem był wielkim problemem dla gnostyckich fałszywych nauczycieli wyznających zło wszelkiej materii.

▣ „obdarzył nas zdolnością rozumu” Jest to kolejny TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY CZYNNEJ. To Jezus, a nie gnostycy fałszywi nauczyciele, obdarzył wierzących potrzebnym im zrozumieniem Boga. Jezus w pełni objawił Ojca Swoim życiem, nauczaniem, dziełami, śmiercią i zmartwychwstaniem! On jest żywym Słowem Bożym; nikt nie przychodzi do Ojca inaczej niż przez Niego (zob. Jan 14:6; 1 J 5:10-12).

▣ „Jesteśmy w prawdziwym Bogu, w Synu Jego, Jezusie Chrystusie. On zaś jest prawdziwym Bogiem i Życiem wiecznym” Pierwsza fraza, „w prawdziwym” odnosi się do Boga Ojca (zob. Tematy specjalny w J 6:55 i 17:3), ale osoba której dotyczy druga, „jest prawdziwym Bogiem”, jest trudniejsza do zidentyfikowania. W kontekście wydaje się także odnosić do Ojca, teologicznie jednak mogłaby dotyczyć Syna. Gramatyczna niejasność może być tu zastosowana celowo – jak to często bywa w pismach Jana – ponieważ aby być w Ojcu, trzeba być w Synu (zob. w. 12). Bóstwo i prawdziwość (prawda) zarówno Ojca, jak i Syna, może być zamierzonym przesłaniem teologicznym (zob. J 3:33; 7:28; 8:26). NT stwierdza pełną boskość Jezusa z Nazaretu (zob. J 1:1.18; 20:28; Fil 2:6; Tt 2:13; Heb 1:8). Gnostycy nauczyciele jednak także potwierdzali boskość Jezusa (przynajmniej poprzez zamieszkującego w nim boskiego ducha).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 1 J 5:21

²¹**Dzieci, strzeżcie się fałszywych bogów!**

5:21

GPNT

„Dzieci, strzeżcie się od wizerunków_(bogów)”

BP, BWP

„Dzieci, strzeżcie się fałszywych bogów”

BW

„Dzieci, wystrzegajcie się fałszywych bogów”

PL

„Dzieci, wystrzegajcie się bożyszczy”

Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY AORYSTU STRONY CZYNNEJ – podkreślona ogólna prawda. Dotyczy to czynnego udziału chrześcijan w uświęceniu (zob. 3:3), które już jest ich udziałem w Jezusie Chrystusie (zob. Ef 1:4; 1 P 1:5).

Określenie „fałszywi bogowie” (występujące w pismach Jana tylko dwa razy – tutaj oraz w cytacie ze ST w Ap 9:20). Dotyczy albo nauki oraz stylu życia fałszywych nauczycieli, albo, ponieważ zwoje znad Morza Martwego używają tego określenia w znaczeniu „grzechu”, określenia „bożek” i „grzech” mogą być synonimami.

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Wymień trzy główne próby (dowody) upewniające wierzących, że są w Chrystusie.
2. Co oznaczają określenia „woda” i „krew” w wersetach 6 i 8?
3. Czy możemy wiedzieć, że jesteśmy chrześcijanami? Czy są jacyś chrześcijanie, którzy tego nie wiedzą?
4. Czym jest grzech sprowadzający śmierć? Czy może on zostać popełniony przez wierzącego?
5. Czy to Boża moc, czy nasze własne wysiłki ratują nas przed pokusami?

2 LIST JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓLCZESNYCH TŁUMACZENIACH*

BT	BW	BP	BWP	PL
Wstępne pozdrowienia	Prawda i miłość	1:1-1:13	Adres i pozdrowienie	Przywitanie
1:1-1:4	1:1-1:13		1:1-1:3	1:1-1:3
Zalecenie miłości bratniej			Miłość bliźniego	Zachęta do wzajemnej miłości
1:5-1:6			1:4-1:6	1:4-1:6
Ostrzeżenie przed nauczycielami fałszu			Przeestroga przed błędnowiercami	Ostrzeżenie przed zwodzicielami
1:7-1:11			1:7-1:11	1:7-1:11
Zakończenie listu i pozdrowienia			Zakończenie	Pozdrowienia
1:12-1:13			1:12-1:13	1:12
				1:13

KRÓTKIE WPROWADZENIE

2 List Jana jest bez wątplenia związany z przesłaniem i stylem literackim 1 Jana. Prawdopodobnie oba zostały napisane przez tego samego autora w mniej więcej tym samym czasie. Jest typowym przykładem osobistego listu z pierwszego wieku, ponieważ trzyma się określonej formy i mieści się na jednym arkuszu papirusu.

Podczas gdy 1 Jana adresowany był do kilku kościołów (a pewnym sensie do wszystkich), 2 Jana skierowany jest do jednego kościoła lokalnego i jego przywódcy (choć, jak większość osobistych listów NT, był odczytywany całemu kościołowi). Daje on nam wgląd w życie kościoła w Azji Mniejszej (Turcja) w pierwszym wieku naszej ery.

PIERWSZY CYKL CZYTAŃ (ZOB. S. VI)

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj całą księgę za jednym razem. Wyraż temat całej księgi własnymi słowami.

1. Określ temat całej księgi.
2. Określ gatunek literacki.

*Chociaż podział na akapity nie jest natchniony, stanowi jednak klucz do zrozumienia zamysłu pierwotnego autora. Każde z współczesnych tłumaczeń podzieliło tekst na akapity i dodało ich streszczenia. Każdy akapit zawiera jeden główny temat, prawdę lub myśl. Poszczególne tłumaczenia oddają je na różne sposoby. Podczas czytania tekstu zadaj sobie pytanie, które tłumaczenie najlepiej pasuje do twojego rozumienia tematu i podziału na wiersze.

Przy studiowaniu każdego z rozdziałów musimy najpierw przeczytać tekst biblijny i spróbować określić poszczególne tematy (akapity), a następnie porównać nasze rozumienie z tekstem współczesnych tłumaczeń. Tylko wtedy, gdy zrozumiemy zamysł pierwotnego autora, podążając za jego rozumowaniem i spostrzeżeniami, jesteśmy w stanie zrozumieć Pismo Święte. Tylko oryginalny autor tekstu jest autorem natchnionym – czytelnik nie ma prawa zmieniać ani modyfikować przekazanej w tekście wiadomości. Czytelnicy Biblii są natomiast odpowiedzialni za stosowanie natchnionej prawdy na co dzień w swoim własnym życiu.

Uwaga: wszystkie techniczne terminy i skróty zostały objaśnione w Aneksach 1, 2 i 3.

DRUGI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S. VI)

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj całą księgę za jednym razem. Określ główne tematy księgi i opisz każdy z nich jednym zdaniem.

1. Temat pierwszej całości literackiej
2. Temat drugiej całości literackiej
3. Temat trzeciej całości literackiej
4. Temat czwartej całości literackiej
5. Itd.

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S. VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 2 J 1:1-3

¹[Ja] **prezbiter** - do Wybranej Pani i do jej dzieci, które miluję w prawdzie, i nie tylko ja sam, ale także wszyscy, którzy znają prawdę, ²[a miluję] ze względu na prawdę, jaka w nas trwa i pozostanie z nami na wieki. ³Laska, miłosierdzie i pokój Boga Ojca i Jezusa Chrystusa, Syna Ojca, [niech] **będą z nami w prawdzie i miłości!**

1:1 „prezbiter” Tytuł ten (*presbuteros*) identyfikuje autora 2 i 3 Jana. W Biblii ma on cały szereg znaczeń.

Pisma janowe wykazują autorstwo na różne sposoby:

1. Ewangelia posługuje się enigmatyczną frazą „uczeń, którego Jezus miłował”
2. pierwszy list jest anonimowy
3. drugi i trzeci list zawierają tytuł „prezbiter” (BW: „starszy”)
4. Apokalipsa, tak mało charakterystyczna dla pism apokaliptycznych, wymienia autora jako „Jego sługę Jana”

Wśród komentatorów oraz uczonych toczą się liczne spory dotyczące autorstwa tych pism. Mają one wiele lingwistycznych oraz stylistycznych podobieństw – ale i różnic. Obecnie nie ma jednego wyjaśnienia przyjętego przez wszystkich nauczycieli biblijnych. Osobiście potwierdzam autorstwo ich wszystkich przez Apostoła Jana, jest to jednak kwestia hermeneutyki, a nie natchnienia. W rzeczywistości ostatecznym autorem Biblii jest Duch Boży. Jest to wiarygodne objawienie, współcześni ludzie jednak po prostu nie znają lub nie rozumieją literackiego procesu jej powstawania i kompilacji.

TEMAT SPECJALNY: PREZBITER (STARSZY)

I. Stosowanie w ST

- A. Na określenie aniołów Bożych, z których Bóg utworzył radę anielską (BDB 278, KB 278, zob. Iz 24:23). Ta sama terminologia stosowana jest do stworzeń anielskich w Apokalipsie (zob. Ap 4:4.10; 5:5.6.8.11.14; 7:11.13; 11:16; 14:3; 19:4).
- B. Na określenie starotestamentowych przywódców plemiennych (zob. Wj 3:16; Lb 11:16). Później, w NT, termin ten został zastosowany do grupy przywódców z Jerozolimy, którzy tworzyli najwyższy sąd żydowski, Sanhedryn (zob. Mt 21:23; 26:57). W czasach Jezusa organ ten, liczący siedemdziesięciu członków, kontrolowany był przez skorumpowanych kapłanów (tj. nie pochodzili oni z linii Aarona, tylko kupowali ten urząd od rzymskich zwierzchników).

II. Stosowanie w NT

- A. Stosowany był do lokalnych przywódców nowotestamentowego kościoła. Było to jedno z trzech równoznacznych określeń (pasterz, biskup i prezbiter [starszy], zob. Tt 1:5.7; Dz 20:17.28). Piotr i Jan posługują się nim dla zaznaczenia, że należą do grupy przywódców (zob. 1 P 5:1; 2 J 1:1; 3 J 1:1).
- B. W 1 P 5:1 i 5:5 znajduje się gra słów terminem „starszy” (*presbuteros*). Jest on widocznie stosowany jako tytuł przywódcy (zob. w. 1), a także określenie wieku (zob. w. 5). Użycie tego słowa jest zaskakujące, zważywszy, że jest to zasadniczo żydowskie plemienne określenie przywództwa, podczas gdy „biskup” lub „nadzorca” (*episkopos*) było określeniem na przywódcę w greckich państwach-miastach. 1 Piotra stosuje żydowskie określenia zwracając się do wierzących pochodzenia pogańskiego.

Piotr określa się mianem „również starszego” – jest to słowo *presbuteros* z PRZYIMKIEM *syn*, oznaczającym „współuczestnictwo z”. Piotr nie stwierdza tu swojego apostołskiego autorytetu (zob. 2 J 1:1, gdzie inny Apostoł nazywa się „starszym”), tylko napomina (tj. „proszę”, TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ) lokalnych przywódców do właściwego życia i zachowania w świetle:

1. przykładu Chrystusa
2. bliskości Jego ponownego przyjścia

We wczesnych kościołach nie było płatnych stanowisk przywódczych; każdy kościół lokalny rozpoznawał osoby obdarowane przez Boga do służby i przywództwa. Ta afirmacja „obdarowania” musiała być równoważona kulturowym poszanowaniem „mądrości starszych” – w szczególności w żydowskiej wspólnotie wierzących. Dlatego też Piotr zwraca się do obu typów przywódców.

Zauważmy też, że słowo „starsi” występuje w LICZBIE MNOGIEJ. Może odnosić się do (1) pewnej liczby przywódców kościołów domowych (zob. Dz 20:17) lub (2) różnych darów duchowych wśród przywódców (zob. Ef 4:11), co jasno potwierdza, że służba należy do wszystkich wierzących. Jest to analogiczne do koncepcji „królewskiego kapłaństwa” (zob. 1 P 2:5.9).

- C. Stosowany był do starszych mężczyzn w kościele, niekoniecznie przywódców (zob. 1 Tm 5:1; Tt 2:2).

▣ „Wybranej Pani i do jej dzieci” Tytuł ten wzbudził wiele dyskusji. Wiele osób próbowało twierdzić, że list został napisany do pani imieniem *Elekta*, od greckiego słowa oznaczającego „wybranych” (Klemens Aleksandryjski) lub *Kyria*, od greckiego słowa „pani” (Atanazy). Ja zgadzam się jednak z Hieronimem, że określenie to dotyczy kościoła – z następujących powodów:

1. greckie słowo oznaczające kościół jest RODZAJU ŻEŃSKIEGO (w. 1)
2. w LXX „wybrana” odnosi się do grupy ludzi (zob. 1 P 2:9)
3. może być to odniesienie do kościoła jako Oblubienicy Chrystusa (zob. Ef 5:25-32; Ap 19:7-8; 21:2)
4. członkowie tego kościoła nazwani są dziećmi (zob. w. 13)
5. kościół ten ma siostrę – wydaje się to inny kościół lokalny (zob. w. 13)

6. w całym tym rozdziale Jan stosuje grę słów polegającą na zamiennym stosowaniu LICZBY POJEDYNCZEJ i MNOGIEJ (POJEDYNCZA w wersetach 4, 5, 14; MNOGA w wersetach 6, 8, 10, 12)
7. określenie to zostało w podobny sposób użyte w odniesieniu do kościoła w 1 P 5:13

▣ „**które**” Zaskakujące jest że jest to ZAIMEK RODZAJU MĘSKIEGO LICZBY MNOGIEJ, ponieważ ma się łączyć albo z „panią”, która jest RODZAJU ŻEŃSKIEGO, albo z dziećmi, których RODZAJ jest NIJAKI. Wydaje mi się, że w ten sposób Jan oznaczył tę frazę jako symboliczną.

▣ „**miłuję**” Jan zamiennie używa słów *fileō* i *agapaō* w Ewangelii i Apokalipsie, ale w 1, 2 i 3 Jana stosuje tylko *agapaō* (zob. wersety 3, 5, 6; 1 J 3:18).

▣ „**w prawdzie**” Prawda jest często powtarzającym się tematem (zob. wersety 1 [dwukrotnie], 2, 3, 4). Słowo „nauka” w wersetach 9 [dwukrotnie] i 10 jest równoznaczne z „prawdą”. Termin ten jest prawdopodobnie podkreślany z powodu lokalnej herezji, która jest oczywista zarówno w tym krótkim liście (zob. wersety 4, 7-10), jak i w 1 Jana.

„Prawda” dotyczyć może jednej z trzech rzeczy: (1) Ducha Świętego zamieszkującego w Janie (zob. J 14:17); (2) Samego Jezusa Chrystusa (zob. J 8:32; 14:6); lub (3) treści Ewangelii (zob. 1 J 3:23). Zob. Tematy specjalne w J 6:55 i 17:3.

1:2 „jaka w nas trwa” Jest to IMIESŁÓW CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ jednego z ulubionych słów Jana na określenie wierzących: „trwa”. Zob. Temat specjalny w 1 J 2:10. Wydaje się to odnosić do zamieszkującego w nas Ducha Świętego (zob. Rz 8:9; lub Syna, Rz 8:9-10). Wszystkie osoby Trójcy także trwają w/przy wierzących (zob. Jan 14:23).

▣ „**pozostanie z nami na wieki**” Prawda trwa we wszystkich wierzących i pozostaje z nimi na zawsze! Cóż za mocne potwierdzenie i upewnienie! Zob. Temat specjalny w 1 J 5:13. Prawda to zarówno osoba, jak i przesłanie Ewangelii. Ta „prawda” zawsze skutkuje miłością – do Boga, do współbraci i sióstr w przymierzu oraz do zgubionego świata (zob. 1 J 4:7-21).

„Na wieki” to dosłownie „na wiek” (zob. J 4:14; 6:51.58; 8:35.51; 10:28; 11:26; 12:34; 13:8; 14:16; 1 J 2:17). Zobacz Temat specjalny: Na wieki w J 6:58.

1:3 „Łaska, miłosierdzie i pokój” Jest to typowy wstęp do greckiego listu z pierwszego wieku – z dwoma wyjątkami. Po pierwsze, został on nieco zmodyfikowany w celu uczynienia go chrześcijańskim. Greckie słowo oznaczające „pозdrowienie” to *chairein*. Zostało ono zastąpione terminem *charis*, oznaczającym „łaskę”. Wstęp ten jest bardzo podobny do tych w listach pasterskich – 1 Tm 1:2; 2 Tm 1:2; dwa z trzech użytych tutaj określeń powtarzają się we wstępie Pawła do Listu do Galacjan i 1 Tesaloniczan.

Po drugie, zwykła konstrukcja gramatyczna to modlitwa lub życzenia zdrowia. W 2 Jana jednak jest to stwierdzenie prawdy, obietnica bycia z Bogiem i pożądanego jego rezultatów.

Z punktu widzenia teologii można zastanawiać się, czy określenia te ułożone są w jakimś celowym porządku lub czy zachodzą pomiędzy nimi jakieś zależności. Łaska i miłosierdzie odzwierciedlają charakter Boga, który sprawia zbawienie zgubionej ludzkości przez Chrystusa. Pokój jest cechą osoby przyjmującej Boży dar. Wierzący doświadczają zupełnej przemiany. Tak, jak Upadek wywarł wpływ na wszystkie aspekty życia, zbawienie odnawia człowieka: najpierw poprzez nadanie mu pozycji (usprawiedliwienie z wiary), a następnie przez radykalną zmianę światopoglądu, którą umożliwiają zamieszkujący w wierzącym Duch Święty, a która skutkuje coraz większym podobieństwem do Chrystusa (progresywne uświęcenie). Obraz Boży w rodzaju ludzkim (zob. Rdz 1:26-27) ulega odnowieniu!

Inna możliwość związana jest z potrzebą tych trzech rzeczy w obliczu fałszywych nauczycieli. Kwestionowali oni „łaskę” i „miłosierdzie” i przynosili z sobą wszystko poza „pokojem”. Interesujące jest również spostrzeżenie, że jest to jedyne wystąpienie „miłosierdzia” (*eleeōi*) we wszystkich pismach Jana. „Łaska” (*charis*) pojawia się tylko tutaj, w Ewangelii w 1:14.16.17 oraz w Apokalipsie 1:4 oraz 22:21.

Komentarz biblijny Hieronima wymienia fakt, że te trzy określenia wiążą się z konotacjami przymierza ST (s. 412). Autorzy NT (poza Łukaszem) byli myślicielami hebrajskimi piszącymi w grece koine. Duża część słownictwa NT pochodzi z Septuaginty.

▣ „**Boga Ojca i Jezusa Chrystusa**” Oba RZECZOWNIKI opatrzone są PRZYIMKIEM (*para*), który gramatycznie stawia je na równi. Był to gramatyczny sposób potwierdzenia pełnej boskości Jezusa Chrystusa.

▣ „**Syna Ojca**” W 1 Jana ciągle podkreślane jest, że nie można mieć Ojca nie mając Syna (zob. 1 J 2:23; 4:15; 5:10). Fałszywi nauczyciele twierdzili, że mają szczególną i wyjątkową relację z Bogiem, ale teologicznie umniejszali osobę i dzieło Syna. Jan raz po raz powtarza, że Jezus jest (1) pełnym objawieniem Ojca oraz (2) jedyną drogą (zob. J 14:6) do Ojca.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 2 J 1:4-6

⁴Ucieszyłem się bardzo, że znalazłem wśród twych dzieci takie, które postępują według prawdy, zgodnie z przykazaniem, jakie otrzymaliśmy od Ojca. ⁵A teraz proszę cię, Pani, abyśmy się wzajemnie miłowali. A pisząc to - nie głoszę nowego przykazania, lecz to, które mieliśmy od początku. ⁶Miłość zaś polega na tym, abyśmy postępowali według Jego przykazań. Jest to przykazanie, o jakim słyszeliście od początku, że według niego macie postępować.

1:4 „Ucieszyłem się bardzo” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY AORYSTU STRONY BIERNEJ (deponentia). Być może Starszy usłyszał o tym kościele od którychś jego członków, którzy byli w podróży.

▣ „**że znalazłem wśród twych dzieci takie, które postępują według prawdy**” Jest to:

1. odniesienie do pobożnego, kochającego stylu życia niektórych w kościele (zob. 2 J 1:3-4), lub
2. sposób wyrażenia obecności heretyków, którzy zwiedli niektórych z kościoła

▣ „**zgodnie z przykazaniem, jakie otrzymaliśmy od Ojca**” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY AORYSTU STRONY CZYNNIEJ, odnoszący się do nadania przykazania wzajemnej miłości – takiej, jaką ukochał ich Jezus (zob. J 13:34-35; 15:12; 1 J 3:11; 4:7.11-12.21).

1:5 „które mieliśmy od początku” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU NIEDOKONANEGO STRONY CZYNNIEJ, odnoszący się do początku nauczania Jezusa (zob. 1 J 2:7.24; 3:11). Treść przykazania jest powtórzona jako „wzajemna miłość” (zob. w. 5) i „uznawanie, że Jezus Chrystus przyszedł w ciele ludzkim” (zob. w. 7). Zauważmy, że chodzi tu zarówno o treść, jej osobiste przyjęcie oraz styl życia.

▣ „**abyśmy się wzajemnie miłowali**” Jest to TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNIEJ (tak samo jak ostatni CZASOWNIK tego wersetu, „postępować”). Cechą charakterystyczną heretyków był

ekskluzywizm i brak miłości. Składa się to na opisane przez Jana trzy próby (dowody), po których można poznać, czy jest się chrześcijaninem. W 1 Jana te trzy dowody to miłość, styl życia i doktryna. Są one powtórzone w 2 Jana.

1. miłość (zob. w. 5; 1 J 2:7-11; 3:11-18; 4:7-12.16-21; 5:1-2)
2. posłuszeństwo (zob. w. 6; 1 J 2:3-6; 3:1-10; 5:2-3)
3. treść doktrynalna (zob. w. 7; 1 J 1:1ff; 2:18-25; 4:1-6.14-16; 5:1.5.10)

1:6 „Miłość zaś polega na tym” Miłość (*agapē*) jest ciągłym (CZAS TERAŹNIEJSZY) działaniem, a nie tylko uczuciem. Miłość jest „znaką” wszystkich prawdziwych wierzących (zob. 1 Kor 13; Gal 5:22; 1 J 4:7-21).

▣ „**od początku**” Zob. komentarz do 1 J 1:1. Wydaje mi się, że i w 1, i 2 Jana frazę tę zastosowano jako odniesienie do rozpoczęcia publicznej służby Jezusa.

▣ „**według niego macie postępować**” Chrześcijaństwo to początkowe zaangażowanie oraz zmiana stylu życia (zob. 1 J 2:6). Nasz styl życia nas nie zbawia, ale dowodzi, że jesteśmy zbawieni (zob. Ef 2:8-9 i 2:10).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 2 J 1:7-11

⁷Wielu bowiem pojawiło się na świecie zwodzicieli, którzy nie uznają, że Jezus Chrystus przyszedł w ciele ludzkim. Taki jest zwodzicielem i Antychrystem. ⁸Uważajcie na siebie, abyście nie utracili tego, coście zdobyli pracą, lecz żebyście otrzymali pełną zapłatę. ⁹Każdy, kto wybiega zbyt naprzód, a nie trwa w nauce [Chrystusa], ten nie ma Boga. Kto trwa w nauce [Chrystusa], ten ma i Ojca, i Syna. ¹⁰Jeśli ktoś przychodzi do was i tej nauki nie przynosi, nie przyjmujcie go do domu i nie

pozdrawiajcie go,¹¹ albowiem kto go pozdrawia, staje się współuczestnikiem jego złych czynów.

1:7 „Wielu ... zwodzicieli” Słowo „zwozdiciele” jest tłumaczeniem greckiego terminu *planē*, od którego pochodzi słowo „planeta”. W starożytnym świecie ruchy ciał niebieskich były nanoszone na mapy i analizowane (*zodiak*). Gwiazdy wpisywały się w stałe wzorce, ale niektóre z nich (tj. planety) poruszały się nieregularnie. Starożytni nazywali je „wędrorcami”. Metaforycznie przerodziło się to w określenie osób, które odchodzą od prawdy.

Ci fałszywi nauczyciele nie byli po prostu nieznanymi Ewangelii osobami, które szczerze się myliły lub zostały wprowadzone w błąd. W pismach Jana zarówno faryzeusze, jak i fałszywi nauczyciele buntują się przeciwko jasnemu światłu, które otrzymali. Dlatego też ich bunt określony jest jako „niewybaczalny grzech” lub „grzech sprowadzający śmierć” (zob. komentarz do 1 J 5:16). Tragedia tej sytuacji polega na tym, że pociągnęli za sobą także innych na pewną zgubę. NT jasno objawia, że pojawią się fałszywi nauczyciele i będą powodować wielkie problemy (zob. Mt 7:15; 24:11.24; Mk 13:22; 1 J 2:26; 3:7; 4:1).

▣ **„pojawiło się na świecie”** Świat oznacza tutaj po prostu fizyczną planetę Ziemię. Ci fałszywi nauczyciele albo opuścili kościół chrześcijański (zob. 1 J 2:19), albo są podróżującymi misjonarzami (zob. 3 Jana).

▣ **„którzy nie uznają”** Jest to słowo *homologeō*, wskazujące na publiczne wyznanie wiary w Chrystusa. Zob. Temat specjalny: Wyznanie w J 9:22-23.

▣ **„że Jezus Chrystus przyszedł w ciele ludzkim”** Zwodziciele ci trwają w swoich fałszywych naukach na temat osoby Chrystusa. Werset ten powtarza wezwanie do „badania duchów” z 1 J 4:1-6 – szczególnie w dziedzinie pełnego człowieczeństwa Jezusa (zob. J 1:14; 1 Tm 3:16). Gnostycyzm głosił odwieczny podział na „ducha” (Boga) i „materię” (ciało). Dla nich Jezus nie mógł być w pełni Bogiem i w pełni człowiekiem.

Wydaje się, że w ramach myśli gnostycyckiej funkcjonowały przynajmniej dwa nurty teologiczne:

1. zaprzeczanie człowieczeństwu Jezusa (docetyzm); wydawał się człowiekiem, ale był duchem
2. zaprzeczanie śmierci Jezusa na krzyżu; ta grupa (keryntianie) twierdziła, że „duchowy Chrystus” zstąpił na człowieka Jezusa przy Jego chrzcie i opuścił Go zanim ten umarł na krzyżu

Możliwe, że użyty tu CZAS TERAŻNIEJSZY, dosł. „przychodzący w ciele”, jest sposobem, na jaki Jan odrzuca gnostycyzm keryntiański, natomiast 1 J 4:1-6 stanowi jego odrzucenie docetyzmu.

▣ **„Taki jest zwodzicielem i Antychrystem”** W 1 J 2:18 występuje podział na „antychrystów” w LICZBIE MNOGIEJ i „Antychrysta” w LICZBIE POJEDYNCZEJ. LICZBA MNOGA przyszła w czasach Jana i opuściła kościoły (zob. 1 J 2:19), ale POJEDYNCZA miała dopiero przyjść (zob. „człowiek grzechu” w 2 Tes 2). W tym wersecie jednak użyto LICZBY POJEDYNCZEJ w znaczeniu LICZBY MNOGIEJ z 1 J 2:18-25.

1:8 „Uważajcie na siebie” Jest to tryb rozkazujący czasu teraźniejszego strony czynnej. Jest to termin „widzieć” (*blepō*) zastosowany metaforycznie w celu ostrzeżenia adresatów przed złem (zob. Mt 24:4; Mk 13:5; Łk 21:8; Dz 13:40; 1 Kor 8:9; 10:12; Gal 5:12; Heb 12:25). Wierzący są odpowiedzialni za wychwytywanie błędów, ponieważ:

1. znają Ewangelię
2. mają Ducha
3. są w ciągłej wspólnoty z Chrystusem

▣

GPNT

„aby nie zatraciliście, co wypracowaliśmy”

BP

„abyście nie stracili tego, coście z trudem zdobyli”

BW

„abyście nie utracili tego, nad czym pracowaliśmy”

BWP

„byście nie stracili tego, coście zdobyli za cenę tak wielkiej pracy”

PL

„abyście nie zaprzepaścili tego, nad czym pracowaliśmy”

Werset ten ma odmienne brzmienie w różnych manuskryptach jeżeli chodzi o pierwszy ZAIMEK: czy powinno to być „wy” (BP, BWP) czy „my” (GPNT, BW, PL)? Tekst UBS⁴ opowiada się za ZAIMKIEM „wy”, co oznaczałoby, że wierzący adresaci mogliby nie osiągnąć ewangelicznych celów wyznaczonych im przez świadectwo Apostołów.

▣ „**lecz żebyście otrzymali pełną zapłatę**” Jest to TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY AORYSTU, wskazujący wstecz na przyjęcie przez nich Ewangelii. Warunkowość TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO nie łączy się z ich zbawieniem, tylko dojrzałością i rozpowszechnianiem się Ewangelii za ich pośrednictwem (zob. 1 Kor 9:27; 15:10.14.58; 2 Kor 6:1; Gal 2:2; Fil 2:16; 1 Tes 2:1; 3:5).

1:9

GPNT

„Każdy wyprzedzający i nie pozostający w nauce Pomazańca”

BP

„Każdy, kto wychodzi poza naukę Chrystusa, a nie trwa w niej”

BW

„Kto się za daleko zapędza i nie trzyma się nauki Chrystusowej”

BWP

„Ktokolwiek zmierza do czegoś „doskonalszego”, a nie trwa w nauce Chrystusa”

PL

„Każdy, kto się wysuwa naprzód, a nie trwa w nauce Chrystusa”

Po pierwsze zwróćmy tu uwagę na negatywne zastosowanie *pas*. Zaproszenie Ewangelii rozciąga się na „wszystkich”, niestety jednak tak samo jest z możliwością herezji. Ta potencjalna herezja charakteryzuje się dwoma IMIESŁOWAMI CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ: „wybiega” i „nie trwa”. Pierwsze określenie, „wybiega”, mogło być sloganem fałszywych nauczycieli, którzy twierdzili, że posiadają prawdę bardziej zaawansowaną niż naoczne świadectwo Apostołów.

Wierzących cechuje trwające w nich słowo prawdy (zob. J 8:31; 15:7; 1 J 2:14, w znaczeniu negatywnym: J 5:38; 1 J 1:10). Zob. Temat specjalny: Wytrwałość w J 8:31 i Apostazja w J 6:64.

ZDANIE DOPEŁNIENIOWE „Chrystusa” może oznaczać:

1. nauczanie Chrystusa
2. naukę o Chrystusie
3. częste u Jana podwójne znaczenie

GENETIV jest powszechnie spotykany i wieloznaczny! Tylko kontekst może decydować o zamierzonych znaczeniach, ale często – tak jak tutaj – zachodzą one na siebie.

▣ „**ten nie ma Boga**” „Nauka Chrystusa” i „prawda” są równoznaczne w w. 2. Fałszywi nauczyciele i ich zwolennicy nie mogą spodziewać się żadnej nagrody (w. 8). Są duchowo zgubieni i dalecy od Boga, ponieważ aby mieć Ojca, trzeba mieć Syna (zob. 1 J 5:10-12). Zastosowanie CZASOWNIKA „ma” (dwukrotne, TRYB ORZEKAJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ) do Boga występuje tylko tutaj i w 1 J 2:23.

1:10 „**Jeśli**” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ, którego prawdziwość zakładana jest z punktu widzenia autora lub dla jego celów literackich. Fałszywi nauczyciele się pojawiają!

▣ „**nie przyjmujcie go do domu**” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ z PARTYKUŁĄ PRZECZĄCĄ, często oznaczający zaprzestanie już dokonywanej czynności (decyduje o tym kontekst).

„Dom” może odnosić się do chrześcijańskiej gościnności (zob. Mt 25:35; Rz 12:13; 1 Tm 3:2; Tt 1:8; Heb 13:2; 1 P 4:9; 3 J 1:5-6), ale w tym kontekście prawdopodobnie oznacza zapraszanie podróżującego kaznodziei, aby przemawiał w kościele domowym (zob. Rz 16:5; 1 Kor 16:19; Kol 4:15; Flm 1:2).

▣ „**i nie pozdrawiajcie go**” Jest to kolejny TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY CZYNNEJ z PARTYKUŁĄ PRZECZĄCĄ. Nie utożsamiaj się z tym „tak zwanym chrześcijaninem”. Każda oznaka wspólnoty może zostać zrozumiana jako aprobata (zob. w. 11). Bardo trudno jest zastosować ten nakaz dzisiaj. Tak wielu ludzi podaje się za chrześcijan. Żeby dzielić się z nimi Ewangelią, musimy być serdecznymi i ciekawymi rozmówcami. Chrześcijańscy przywódcy muszą jednak wystrzegać się wszelkiej identyfikacji z herezją. Nie dotyczy to oczywiście chrześcijańskich denominacji!

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 2 J 1:12-13

¹²Wiele mógłbym wam napisać, ale nie chciałem użyć karty i atramentu. Lecz mam nadzieję, że do was przybędę i osobiście z wami porozmawiam, aby radość nasza była pełna. ¹³Dzieci twej Wybranej Siostry ślą ci pozdrowienia.

1:12 „**Wiele mógłbym wam napisać**” Podobnie kończy się 3 Jana 1:13-14.

▣ „aby radość nasza była pełna” Jest to PERYFRASYCZNY TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ odnoszący się do celu (zdanie celowe ukazuje warunkowość). Jest to często poruszany przez Jana temat (zob. J 3:29; 15:11; 16:24; 17:13; 1 J 1:4). Radość ta wynikała z:

1. obecności nauczyciela
2. poznania prawd, których naucza

W w. 4 Jan wspomina o swojej „radości”, spowodowanej chodzeniem przez jego adresatów w miłości i posłuszeństwie.

1:13 Werset ten, podobnie jak w. 1, stosuje metaforyczny język na określenie siostrzanego kościoła i jego członków.

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Wymień trzy prób (dowody) opisane w 1 J i powtórzone w 2 J:
 - a.
 - b.
 - c.
2. Czy list ten został napisany do kobiety, czy do kościoła?
3. Co w tym krótkim liście wskazuje na to, że w kościele obecni byli heretycy?
4. Kto lub co jest uzurpatorem i antychrystem z w. 7?
5. Czy wersety 10 i 11 zaprzeczają nowotestamentowemu nakazowi okazywania gościnności i miłości nawet wrogom?

3 LIST JANA

PODZIAŁ NA AKAPITY WE WSPÓLCZESNYCH TŁUMACZENIACH*

BT	BW	BP	BWP	PL
Wstępne pozdrowienia	Pochwała pracy Gajusa	1:1	Adres i pozdrowienie	Powitanie
1:1-1:2	1:1-1:8	1:2-1:4	1:1-1:4	1:1
Pochwała Gajusa i polecenie misjonarzy	Trudności w Kościele	1:5-1:8	O potrzebie wspierania tych, którzy dają świadectwo wierze	Modlitwa
1:3-1:8	1:9-1:14	1:9-1:10	1:5-1:8	1:2-1:4
Nagana dla Diotrefesa		1:11	Upomnienie Diotrefesa	Prośba
1:9-1:11		1:12	1:9-1:10	1:5-1:8
Pochwała Demetriusza		1:13-1:15	Polecenie Demetriusza	Troska
1:12			1:11-1:12	1:9-1:10
Zakończenie i pozdrowienia			Zakończenie	1:11-1:12
1:13-1:15			1:13-1:15	Pozdrowienia
				1:13-1:15

PIERWSZY CYKL CZYTAŃ (ZOB. S. VI)

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj całą księgę za jednym razem. Wyraż temat całej księgi własnymi słowami.

1. Określ temat całej księgi.
2. Określ gatunek literacki.

*Chociaż podział na akapity nie jest natchniony, stanowi jednak klucz do zrozumienia zamysłu pierwotnego autora. Każde z współczesnych tłumaczeń podzieliło tekst na akapity i dodało ich streszczenia. Każdy akapit zawiera jeden główny temat, prawdę lub myśl. Poszczególne tłumaczenia oddają je na różne sposoby. Podczas czytania tekstu zadaj sobie pytanie, które tłumaczenie najlepiej pasuje do twojego rozumienia tematu i podziału na wiersze.

Przy studiowaniu każdego z rozdziałów musimy najpierw przeczytać tekst biblijny i spróbować określić poszczególne tematy (akapity), a następnie porównać nasze rozumienie z tekstem współczesnych tłumaczeń. Tylko wtedy, gdy zrozumiemy zamysł pierwotnego autora, podążając za jego rozumowaniem i spostrzeżeniami, jesteśmy w stanie zrozumieć Pismo Święte. Tylko oryginalny autor tekstu jest autorem natchnionym – czytelnik nie ma prawa zmieniać ani modyfikować przekazanej w tekście wiadomości. Czytelnicy Biblii są natomiast odpowiedzialni za stosowanie natchnionej prawdy na co dzień w swoim własnym życiu.

Uwaga: wszystkie techniczne terminy i skróty zostały objaśnione w Aneksach 1, 2 i 3.

DRUGI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S. VI)

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj całą księgę za jednym razem. Określ główne tematy księgi i opisz każdy z nich jednym zdaniem.

1. Temat pierwszej całości literackiej
2. Temat drugiej całości literackiej
3. Temat trzeciej całości literackiej
4. Temat czwartej całości literackiej
5. Itd.

TRZECI CYKL CZYTAŃ (ZOB. S. VI)

ŚLEDZENIE ZAMYŚLU PIERWOTNEGO AUTORA NA POZIOMIE AKAPITU

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Przeczytaj cały rozdział za jednym razem. Określ zawarte w nim tematy. Porównaj określone przez siebie tematy z podziałami wyznaczonymi w pięciu współczesnych tłumaczeniach. Podział na akapity nie jest wynikiem natchnienia Ducha Świętego, ale jest kluczowy w zrozumieniu zamysłu pierwotnego autora, co jest najistotniejsze w interpretacji. Każdy akapit ma tylko jeden temat.

1. Pierwszy akapit
2. Drugi akapit
3. Trzeci akapit
4. Itd.

SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE KONTEKSTU 3 JANA

WPROWADZENIE

- A. Ten krótki list nazwany został 3 Listem Jana tylko dlatego, że jest nieco krótszy niż 2 Jana. Jestem przekonany, że 2 i 3 Jana stanowią zrównoważony przekaz do lokalnego kościoła, funkcjonującego prawdopodobnie gdzieś w rzymskiej prowincji Azji Mniejszej pod koniec pierwszego wieku naszej ery.
- B. Podczas gdy 2 Jana zajmuje się problemem heretyckich wędrownych kaznodziejów, 3 Jana zachęca do pomagania chrześcijańskim wędrownym kaznodziejom.
- C. 3 Jana wymienia po imieniu trzech różnych ludzi:
 1. Gajus (pobożny członek kościoła, do którego adresowany jest list)
 - a. Inne fragmenty Biblii wymieniają trzech Gajusów: Gajusa z Macedonii, Dz 19:29; Gajusa z Derbe, Dz 20:4; oraz Gajusa z Koryntu, Rz 16:23; 1 Kor 1:14.

- b. Pisma znane jako „Konstytucje apostołskie” wymieniają Gajusa z 3 Jana jako biskupa Pergamonu, wyznaczonego przez Jana.
 - 2. Diotrefes (beżbożny pieniacz z kościoła adresatów listu)
 - a. Jest to jedyna wzmianka o tym człowieku w NT. Nosi bardzo rzadkie imię oznaczające „wykarmionego przez Zeusa”. Cóż za ironia, że człowiek nazwany na cześć „Zeusa” był przeciwny przyjmowaniu podróźnych, podczas gdy „Zeus” był „opiekunem podróźnych”.
 - b. Jego postawa opisana jest w wersetach 9-10.
 - 3. Demetriusz (posłaniec, który dostarczył list Jana do tego kościoła lokalnego)
 - a. Najwidoczniej jest on jednym z podróźujących misjonarzy oraz posłańcem, który przyniósł list z Efezu od Apostoła Jana.
 - b. Tradycja zwana „Konstytucjami apostołskimi” wymienia Demetriusza jako biskupa Filadelfii wyznaczonego przez Apostoła Jana.
- D. Wczesny kościół zmagał się z tym, jak oceniać i wspierać podróźujących kaznodziejów/nauczycieli/ewangelistów. Wytyczne takie zawiera jedno z wczesnych niekanonicznych pism chrześcijańskich z początku drugiego wieku zwane *Didache* lub *Nauką dwunastu apostołów*:

ROZDZIAŁ XI – WYŚŁANNICY I PROROCY

„Jeśli zatem ktoś przychodzi [do was], by uczyć was tego wszystkiego, co zostało wcześniej powiedziane, przyjmijcie go. Jeśli zaś ów nauczający, zmieniwszy [swoje nauczanie], nauczałby innej nauki, by znieść [to, co zostało powiedziane], nie słuchajcie go, jednak [jeśli byłoby to] ku przedłożeniu sprawiedliwości i poznania Pana, przyjmijcie go jak Pana. Co się zaś tyczy wysłanników i proroków, postąpcie zgodnie z zarządzeniem Dobrej Nowiny. Każdy wysłannik, który do was przychodzi, niech zostanie przyjęty jak Pan. Nie zostanie zaś on dłużej, niż jeden dzień, jeśli zaś będzie potrzeba, to i drugi. Ale jeśli pozostanie trzy, jest fałszywym prorokiem. Odchodząc zaś wysłannik niczego niech nie bierze, poza chlebem, dopóki nie znajdzie schronienia. Jeśli jednak poprosi o pieniądze, jest fałszywym prorokiem. (...) Kto zaś by powiedział w duchu: «Daj mi pieniądze albo inną rzecz», nie słuchajcie go. Jeśli zaś w sprawie innych potrzebujących by powiedział, aby dać, niech go nikt nie sądzi.”

ROZDZIAŁ XII – PODRÓŻUJĄCY UCZNIOWIE

„A każdy przychodzący w imieniu Pana niech zostanie przyjęty, potem zaś wypróbowałszy go, rozeznacie się [co do niego], ponieważ będziecie mieli rozeznanie co prawe, a co lewe. Jeśli przychodzący jest w drodze, pomóżcie mu, jak możecie. Jeśli chce zatrzymać się u was, to nie więcej niż dwa lub trzy dni jeśli to konieczne. Jeśli natomiast pragnie u was osiąść, a jest rzemieślnikiem, niech wykonuje pracę i niech je. Jeśli zaś nie posiada [żadnego] zawodu, zgodnie z waszym rozsądkiem pomyślcie wcześniej, jak [sprawić], aby nie żył beczynnym z wami zwolennik Pomazańca. Jeśli jednak nie chce on w ten sposób czynić, jest [człowiekiem] kupczącym Pomazańcem – trzymajcie się z dala od takich!” [tłum. Kamil Mańka, <http://pl.scribd.com/doc/48415562/Didache>]

ANALIZA SŁÓW I FRAZ

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 3 J 1:1

¹[Ja] **prezbiter - do umiłowanego Gajusa, którego miłuję w prawdzie.**

1:1 „prezbiter” (BW: „starszy”) Określenie to jest równoznaczne z terminami „pastor” oraz „biskup” (zob. Tt 1:5.7; Dz 20:17.28). Zob. komentarz do 2 J 1:1.

▣ **„umiłowanego”** Jest to charakterystyczne dla listów Jana (zob. 1 J 2:7; 3:2.21; 4:1.7.11; 3 J 1:1.2.5.11), nie występuje jednak jako tytuł wierzących w Ewangelii ani w Apokalipsie.

▣ **„Gajusa”** Toczą się spory o to, czy pastorem tego lokalnego kościoła był Gajus czy Diotrefes. Trudno stwierdzić coś z pewnością na podstawie niewielkiej ilości informacji, jaką posiadamy. Ponieważ w w. 9 wymieniony jest Diotrefes wśród „nich”, możliwe, że Diotrefes był przywódcą jednego kościoła domowego, a Gajus innego, który znajdował się w pobliżu – ale jest to czysta spekulacja.

▣ „**którego miluję w prawdzie**” „Miłość i prawda” często występują razem w listach Jana (zob. 2 J 1:1.2.3.4; 3 J 1:1.3.4.8.12). „Prawda” może się odnosić do:

1. Ducha Świętego (zob. J 14:17)
2. Syna – Jezusa (zob. J 8:32; 14:6)
3. treści Ewangelii (zob. 1 J 2:2; 3:23)

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 3 J 1:2-4

²Umiłowany, **życzę ci wszelkiej pomyślności i zdrowia, podobnie jak doznaje powodzenia twoja dusza.** ³Ucieszyłem się bardzo z przybycia braci, którzy zaświadczyli o prawdzie twego [życia], bo ty istotnie postępujesz zgodnie z prawdą. ⁴Nie znam większej radości nad tę, kiedy słyszę, że dzieci moje postępują zgodnie z prawdą.

1:2 „życzę ci” Jest to typowa kontynuacja wstępu typowego greckiego listu – modlitwa/życzenie adresatowi pomyślności i zdrowia. Było to sposób pozdrawiania bliskich osób. Werset ten nie może być wykorzystywany jako dowód na „ewangelię zdrowia i bogactwa”, tak popularną we współczesnej Ameryce. zob. Gordon Fee (charyzmatyczny uczony), *The Disease of the Health, Wealth Gospel [Choroba ewangelii zdrowia i bogactwa]*. Jeżeli chodzi o moje poglądy na temat uzdrowień, zobacz mój komentarz na temat Jakuba 5 online pod adresem www.freebiblecommentary.org [komentarz aktualnie w języku angielskim].

▣ „**wszelkiej pomyślności i zdrowia**” Jest to typowa modlitwa na rozpoczęcie listu w greko-rzymskim świecie pierwszego wieku naszej ery. Nigdy nie miał to być werset, którym mieliby się posługiwać kaznodzieje głoszący „zdrowie, bogactwo i powodzenie” na poparcie swoich tez. Wyjęte z kontekstu teksty biblijne nie mogą być wykorzystywane na poparcie niczego. Tekst nie może dzisiaj oznaczać czegoś, czego nie miał na myśli w swoich własnych czasach. Jediną natchnioną osobą jest pierwotny autor. Musimy podążać za jego myślą, a nie wkładać w jego usta nasze własne poglądy!

▣ „**dusza**” Termin ten (*psuche*), jest prawie równoznaczny z określeniem „*pneuma*”. Używa się ich w odniesieniu do istoty osoby lub „ja”. Nie oznaczają osobnej części człowieka (ciało, dusza, duch). Ludzie są jednością (zob. Rdz 2:7). Nie mamy duszy: jestemy duszą.

1:3 „Ucieszyłem się bardzo” (zob. 2 J 1:4; Fil 4:10).

▣ „**z przybycia braci, którzy zaświadczyli**” Są to dwa IMIESŁOWY CZASU TERAŹNIEJSZEGO, mogące oznaczać, że:

1. członkowie tego kościoła regularnie udawali się do Efezu i składali sprawozdanie Janowi
2. powracający misjonarze opowiedzieli mu o hojności Gajusa

Możliwe, że Janowi, staremu już człowiekowi, trudno było podróżować, kochał jednak słuchać wieści o stanie i rozwoju kościołów.

▣ „**postępujesz zgodnie z prawdą**” Fraza ta jest teologicznie analogiczna do „chodzenia w światłości” (zob. 1 Jan 1:7). Chryścijaństwo nie jest przede wszystkim wyznaniem, rytuałem albo instytucją, do której można się przyłączyć, tylko życiem, które można przeżyć w łączności z Jezusem Chrystusem. Wczesny kościół początkowo nazywano „Drogą” (zob. Dz 9:2; 19:9.23; 24:22). Prawda jest nie tylko intelektualną treścią, ale także relacją (przede wszystkim z Bogiem przez Chrystusa, skutkującą wzajemną miłością). Zob. Tematy specjalne dot. prawdy w J 6:55 i 17:3.

1:4 „dzieci moje” Jest to powszechne określenie w listach Jana (zob. 1 J 2:12.13.18.28; 3:7.18; 4:4; 5:21). Nacisk pada tu na (1) apostołski autorytet Jana lub (2) wyraz miłości Jana do kościołów i chrześcijan z rzymskiej prowincji Azji Mniejszej (zachodnia Turcja), gdzie spędził ostatnie dni swojej służby.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 3 J 1:5-8

⁵Ty, umiłowany, **postępujesz w duchu wiary, gdy pomagasz braciom, a zwłaszcza przybywającym skądinąd.** ⁶Oni to świadczyli o twojej miłości wobec Kościoła; **dobrze uczynisz zaopatrując ich na drogę zgodnie z wolą Boga.** ⁷Przecież wyruszyli w drogę dla imienia Jego nie przyjmując niczego od pogan. ⁸Powinniśmy zatem gościć takich ludzi, aby wspólnie z nimi pracować dla prawdy.

1:5 „postępujesz w duchu wiary” Czyny Gajusa są dokładnym przeciwieństwem tego, co robił Diotrefes w wersetach 9-10. Zobacz Tematy specjalne: Wiara, wierzyć, zaufanie i wierność w J 1:7 i 1:14.

▣ **„gdy pomagasz braciom”** Jest to ZAIMEK względny z *ean* i TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY AORYSTU STRONY MEDIALNEJ, wyrażający stan, który może zostać wypełniony. Gajus pomagał podróżującym misjonarzom przy każdej nadarzającej się okazji i w każdy możliwy sposób.

▣ **„a zwłaszcza przybywającym skądinąd”** Kościół miał przyjmować i wspierać tych wędrownych chrześcijańskich misjonarzy, ale z powodu lokalnej sytuacji tylko Gajus pomagał tym braciom, o których nie wiedział nic poza tym, że oni także znali Jezusa Chrystusa, służyli Mu i Go kochali.

1:6 „Oni to świadczyli o twej miłości wobec Kościoła” Widocznie wczesny kościół w Efezie miał wyznaczony czas na przyjmowanie sprawozdań misjonarzy w czasie wspólnych nabożeństw.

TEMAT SPECJALNY: KOŚCIÓŁ (*EKKLESIA*)

To greckie określenie, *ekklesia*, utworzone jest z dwóch słów: „z” i „powołany”. Miało ono świeckie znaczenie (tj. obywatele wezwani na zebranie, zob. Dz 19:32.39.41), a także znaczenie religijne, ponieważ w Septuagincie stosowano je do „zgromadzenia” Izraela (*Qahal*, BDB 874, KB 1078, zob. Lb 16:3; 20:4; Pwt 31:30). Wczesny kościół postrzegał siebie jako przedłużenie starotestamentowego ludu Bożego. Wierzący stanowili nowy Izrael (zob. Rz 2:28-29; Gal 6:16; 1 P 2:5.9; Ap 1:6), wypełnienie Bożej ogólnoświatowej misji (zob. Rdz 3:15; 12:3; Wj 19:5-6; Mt 28:18-20; Łk 24:47; Dz 1:8).

Termin ten występuje w Ewangeliach i Dziejach Apostolskich w kilku znaczeniach:

1. świeckie zebranie miejskie, Dz 19:32.39.41
2. uniwersalny lud Boży w Chrystusie, Mt 16:18 i Ef
3. lokalne zgromadzenie wierzących w Chrystusa, Mt 18:17; Dz 5:11 (w tych wersetach jest to kościół jerozolimski); Dz 13:1; Rz 16:5; 1 Kor 16:19; Kol 4^o15; Flm 1:2
4. kolektywne określenie ludu izraelskiego, Dz 7:38 (mowa Szczepana)
5. Boży ludzie w danym regionie, Dz 8:3 (Judea lub Palestyna)

Kościół to zgromadzenie ludzi, a nie budynek. Przez setki lat nie istniały żadne budynki kościelne. W Liście Jakuba, będącym jedną z najwcześniejszych chrześcijańskich ksiąg, kościół określany jest terminem „*synagōgē*” (zgromadzenie). Ta nazwa kościoła występuje tylko w Liście Jakuba (zob. Jk 2:2; 5:14).

▣ **„dobrze uczynisz”** Jest to grecki idiom znaleziony w papirusach egipskich (zob. Moulton i Milligan, *The Vocabulary of the Greek Testament* [*Słownik greckiego Testamentu*]) oznaczający „proszę” (zob. Dz 10:33).

▣ **„zaopatrując ich na drogę”** W języku greckim jest to techniczny idiom oznaczający wyposażenie, zaspokojenie potrzeb wędrownych misjonarzy i modlitwę o nich (zob. Dz 15:3; Rz 15:24; 1 Kor 16:6; 2 Kor 1:16; Tt 3:13).

▣ **„zgodnie z wolą Boga”** W sposób znaczący, kochający i obfitujący (zob. Kol 1:10; 1 Tes 2:12). Wierzący mają traktować tych, którzy pracują dla Ewangelii, w sposób godny Tego, któremu służą (zob. Ef 4:1).

1:7

GPNT

„wyszli”

BP, BW

„Wyruszyli oni bowiem”

BWP

„wyruszyli w tę podróż”

PL

„Wyruszyli bowiem w podróż”

Jest to bardzo powszechny CZASOWNIK używany dla opisan:

1. opuszczenia kościoła przez fałszywych nauczycieli w 1 J 2:19
2. wyjścia fałszywych proroków na świat w 1 J 4:1
3. wyjścia na świat wielu zwodzicieli w 2 J 1:7
4. wyruszenia prawdziwych apostołskich świadków w 3 J 1:7

▣

GPNT	„Dla bowiem imienia”
BP	„dla imienia [Jezusa]”
BW	„dla imienia jego”
BWP	„dla sprawy Jego”
PL	„ze względu na Jego imię”

Jest to przykład fragmentu, w którym „imię” oznacza osobę i dzieło Jezusa Chrystusa. Kiedy chrześcijanie wierzą w Jego imię (zob. J 1:12; 3:18; Rz 10:9; 1 Kor 12:3; Fil 2:9-11), otrzymują odpuszczenie grzechów w Jego imieniu (1 J 2:13), a także działają dla Jego imienia (zob. Mt 10:22; 24:9; Mk 13:13; Łk 21:12.17; J 15:21; 20:31; Dz 4:17; 5:41; 9:14; Rz 1:5; 1 P 4:14.16; Ap 2:3).

□	
GPNT	„nic_(nie) biorąc od pogan”
BP, BW	„nic nie przyjmując od pogan”
BWP	„nie przyjmując żadnej pomocy od pogan”
PL	„niczego nie przyjmują od pogan”

Fraza ta odnosi się do ufności tych świadków w Boże zaopatrzenie. Przypomina słowa Jezusa do Dwunastu w Mt 10:5-15 i Siedemdziesięciu w Łk 10:4-7.

Jest to znaczenie słowa „poganie” obowiązujące pod koniec pierwszego wieku. Odnosiło się ono do niewierzących (zob. Mt. 5:47; 1 P 2:12; 4:3). Wierzący mają wspierać pracę dla Ewangelii! To, komu pomagamy, wyraża to, co mamy w sercu.

Za czasów Jana wielu podróżujących nauczycieli nauczało dla pieniędzy i sławy. Boży nauczyciele/kaznodzieje/ewangelisci mieli być wspierani nie za swoje słowa, tylko ze względu na ich Pana, w którego misję byli z poświęceniem zaangażowani.

1:8 „Powinniśmy” Jest to często powtarzane, moralne napomnienie (zob. J 13:14; 19:7; 1 J 2:6; 3:16; 4:11). Termin *ofeilō* dosłownie oznacza mieć finansowy dług, zaczęło jednak być używane w przenośnym znaczeniu bycia wobec kogoś zobowiązanym lub coś komuś dłużnym.

□ **„gościć takich ludzi”** Gościnność była kluczowym obowiązkiem wczesnego kościoła z powodu opłakanych warunków moralnych panujących w lokalnych gospodach (zob. Mt 25:35; Rz 12:13; 1 Tm 3:2; 5:10; Tt 1:8; Heb 13:2; 1 P 4:9).

□ **„aby wspólnie z nimi pracować dla prawdy”** Pomagając misjonarzom wierzący angażują się w ich pracę na rzecz wiary i prawdy. Jest to ewangeliczna zasada! Nowotestamentowe wytyczne dotyczące chrześcijańskiego dawania znaleźć można w 2 Kor 8-9.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 3 J 1:9-10

⁹Napisałem kilka słów do gminy, lecz Diotrefes, który pragnie być pierwszym wśród nich, nie przyjmuje nas. ¹⁰Dlatego, gdy przybędę, upomnę go za jego wystąpienia i złośliwe wypowiedzi przeciwko nam. A nadto, jakby mu jeszcze było tego za mało, odmawia on udzielania gościny braciom, a tym, którzy chcą to czynić, zabrania, a nawet wyklucza ich z Kościoła.

1:9 „Napisałem kilka słów do gminy” Może odnosić się to do 1 lub 2 Jana albo do zaginionego listu; najprawdopodobniej chodzi tu o 2 J. Zob. Temat specjalny: Kościół (*Ekklesia*) w 1:6.

□ **„Diotrefes, który pragnie być pierwszym wśród nich”** Jest to IMIESŁÓW CZASU TERAŻNIEJSZEGO STRONY CZYNNIEJ. Występuje tu określenie złożone ze słowa „kochać” (*fileō*) oraz „mieć pierwsze miejsce” (*prōteuō*). W całym NT zostało ono użyte tylko tutaj. W Kol 1:18 zastosowano inne określenie pierwszeństwa Chrystusa. Diotrefes jest pierwszym opisanym przypadkiem „szarej eminencji” lub „kościelnego szefa”. Nie wiemy, czy był pastorem, czy po prostu wpływowym laikiem. Jasne są jednak jego motywacje. Egoistyczne jednostki tego rodzaju były obecne w kościele w każdym wieku! Nie jest pewne i nie jest powiedziane, czy był także gnostykiem – jest to jednak możliwe.

W książce *Unity and Diversity in the New Testament [Jedność i różnorodność w Nowym Testamencie]* (s. 392) James Dunn opisuje Diotrefesa jako przykład „wczesnego katolicyzmu”:

W szczególności indywidualizm Jana może być bardzo wiarygodnie rozumiany jako protest przeciwko tego typu instytucjonalizującym trendom tak wyraźnie widocznym w listach pasterskich (powyższe strony 129f, zob. jeszcze raz Hebrajczyków i Apokalipsę - §§31.2, 3). Tak samo pisma janowe wydają się być zdecydowanie przeciwne temu rodzajowi sakramentalizmu, który był już jasno ustalony we wczesnym katolicyzmie Ignacego ('lek nieśmiertelności' – Ef, 20.2) (zob. powyższy §41). Najbardziej intrygujący ze wszystkiego jest atak 'starszego' na Diotrefesa w 3 Jana 9f. Jasno widać tu, że Diotrefes przynajmniej kontrolował ten kościół; nie tylko był w stanie odmówić przyjęcia odwiedzających go chrześcijan, ale także 'wyklucza z kościoła' tych, którzy mu się sprzeciwili. Innymi słowy, Diotrefes działał z autorytetem monarchicznego biskupa (zob. Ignacy, Ef, 6.1; Trall. 7.2; Smyrn., 8.1f), i to przeciwko temu pożądanemu kościelnej pozycji i władzy (*philoprōteuōn*) pisał 'starszy'. Innymi słowy, zakładając że 3 Jana pochodzi z tego samego kręgu, co 1 i 2 Jana, najlepiej postrzegać go jako odpowiedź pewnego rodzaju chrześcijaństwa konwencyjnego lub zgromadzeniowego, jako antyinstytucjonalny i indywidualistyczny pietyzm protestujący przeciwko rosnącemu wpływowi wczesnego katolicyzmu."

☐ „nie przyjmuje nas” Diotrefes nie tylko odrzucał autorytet Apostołów, ale był agresywnie zaangażowany w odrzucanie ich polityki, a nawet mszczenie się na tych, którzy chcieli jej przestrzegać!

1:10 „gdy” Jest to ZDANIE WARUNKOWE KLASY TRZECIEJ, oznaczające potencjalne działanie.

☐ „upomnę go za jego wystąpienia” Jan chce jasno określić motywacje tego człowieka (zob. w. 9) oraz jego czyny (zob. w. 10)

1.

GPNT – „słowami złymi wygadując (na) nas”

BP – „oszczerstwa, z którymi przeciwko nam wystąpił”

BW – „złośliwymi słowy nas obmawia”

BWP – „krzywdzące wypowiedzi przeciwko nam”

PL – „Obmawia nas on i szkodzi nam słowami”

2. „odmawia on udzielania gościny braciom”

3. „tym, którzy chcą to czynić, zabrania”

4. „wyklucza ich z Kościoła”

Ten człowiek chce uwagi i nie chce z nikim dzielić się byciem w jej centrum. Usuwa także z kościoła każdego, kto się z nim nie zgadza – albo mógłby się nie zgadzać.

☐ „wyklucza ich z Kościoła” Ten sam mocno nacechowany czasownik (*ekballō*) występuje w J 9:34.35 na określenie uzdrowionego przez Jezusa niewidomego, który został ekskomunikowany z Synagogi.

Został także zastosowany do wyrzucenia szatana w J 12:31.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 3 J 1:11-12

¹¹Umilowany, nie naśladowuj zła, lecz dobro! Ten, kto czyni dobrze, jest z Boga; ten zaś, kto czyni źle, Boga nie widział. ¹²O Demetriuszu wszyscy dobrze świadczą, a nawet sama Prawda. Takie samo świadectwo wydajemy i my, a wiesz, że świadectwo nasze jest prawdziwe.

1:11 „nie naśladowuj zła” Jest to TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO STRONY MEDIALNEJ (deponentia), oznaczający często zaprzestanie już dokonywanego działania. Z tego greckiego słowa (*mimeomai*) wywodzi się polskie określenie „mim”. Musimy starannie dobierać sobie wzory do naśladowania. Powinni to być dojrzały chrześcijanie z kościoła (zob. 2 Tes 3:7.9; Heb 6:12; 13:7). Demetriusz jest dobrym przykładem, a Diotrefes – złym.

☐ „Ten, kto czyni dobrze, jest z Boga” Listy Jana zawierają trzy próby, po których można poznać, czy jest się chrześcijaninem. Tutaj mowa jest o próbie posłuszeństwa (zob. 1 J 2:3-6.28-29; 3:4-10; 5:18; 2 J 1:6). 3 J zawiera także aluzje do pozostałych dwóch prób: (1) doktryny (werset 3-4) oraz (2) miłości (wersety 1-2 oraz 6).

☐ „ten zaś, kto czyni źle, Boga nie widział” Fałszywi nauczyciele twierdzili, że dobrze znają Boga, ich życie charakteryzowała jednak bezbożność i brak miłości. Mowa tu o libertynach – antynomicznych gnostykach, którzy

wierzyli, że zbawienie jest intelektualną prawdą, którą należy uznać, nie ma jednak związku z codziennym życiem.

1:12 „O Demetriuszu wszyscy dobrze świadczą” Jest to TRYB ORZEKAJĄCY CZASU DOKONANEGO STRONY BIERNEJ. Wydaje się, że 3 Jana to list polecający skierowany do Gajusa odnośnie misjonarza Demetriusza, który być może dostarczył ten list Gajusowi. Jeżeli chodzi o inne listy polecające w NT, zob. Dz 18:27; Rz 16:1; 1 Kor 16:3; 2 Kor 3:1; 8:16-24; Kol 4:10.

▣ **„a nawet sama Prawda”** Prawda (zob. Tematy specjalne w J 6:55 i 17:3) jest tu uosobiona jako wydająca kolejne świadectwo na korzyść Demetriusza.

▣ **„wiesz, że świadectwo nasze jest prawdziwe”** Jan mówi o swoim własnym wiarygodnym świadectwie o Chrystusie (zob. J 19:35; 21:24).

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 3 J 1:13-14

¹³Wiele mógłbym ci napisać, ale nie chcę użyć atramentu i pióra. ¹⁴Mam bowiem nadzieję, że zobaczę cię wkrótce, i wtedy osobiście porozmawiamy.

1:13 Jest to werset bardzo podobny do 2 J 1:12.

BIBLIA TYSIĄCLECIA (WYDANIE CZWARTE): 3 J 1:15

¹⁵Pokój niech będzie z tobą! Przyjaciele ślą ci pozdrowienia. Pozdrów imiennie każdego z przyjaciół!

1:14 „Pokój niech będzie z tobą” Jest to oczywiste odniesienie do hebrajskiego idiomu *shalom* (zob. Łk 10:5). Może on oznaczać powitanie albo pożegnanie. Wyraża nie tylko brak problemów, ale obecność Bożych błogosławieństw. Takie były pierwsze słowa zmartwychwstałego Chrystusa do uczniów w wieczerniku (zob. J 20:19.21.26). Zarówno Paweł (zob. Ef 6:23), jak i Piotr (zob. 1 P 5:14) używali tego określenia jako modlitwy o Boży lud na zakończenie swoich listów.

▣ **„imiennie”** Jest to idiom oznaczający „indywidualnie, osobiście i serdecznie”. Był on często stosowany w papyrusach egipskich.

PYTANIA DO DYSKUSJI

To jest przewodnik do poznania Biblii, co oznacza, że ty sam jesteś odpowiedzialny za własną jej interpretację. Każdy z nas postępuje według światła, jakie sam posiada. Najważniejszy w procesie interpretacji jesteś ty, Biblia i Duch Święty. Nie możesz zrzucić tej odpowiedzialności na komentatora.

Poniższe pytania do dyskusji mają za zadanie pomóc ci przemyśleć główne kwestie poruszane w tym konkretnym fragmencie księgi. Mają one pobudzać do myślenia, a nie rozstrzygać o każdej wątpliwości.

1. Powstało wiele teorii dotyczących tego, dlaczego Gajus i Diotrefes się ze sobą nie zgadzali. Niektóre sugestie są następujące:
 - a. z powodów teologicznych
 - b. z powodów społecznych
 - c. z powodów kościelnych
 - d. z powodów moralnychObjaśnij każdą z tych możliwości w świetle 3 Jana.
2. Jaki jest związek pomiędzy 2 a 3 Jana?
3. Wymień trzy próby umożliwiające uzyskanie pewności, że jest się chrześcijaninem, zawarte w 1 Jana i powtórzone w 2 i 3 Jana.

ANEKS 1

KRÓTKIE OMÓWIENIE GRECKICH TERMINÓW GRAMATYCZNYCH

Począwszy od podbojów Aleksandra Wielkiego (336 – 323 r. p.n.e.) greka koine, zwana często greką hellenistyczną, była przez około osiem wieków (300 r. p.n.e – 500 r. n.e.) wspólnym językiem świata śródziemnomorskiego. Nie była to jedynie uproszczona greka klasyczna, ale we wielu aspektach także nowsza forma greki, która stała się drugim językiem starożytnego Bliskiego Wschodu i świata śródziemnomorskiego.

Greka nowotestamentowa była pod pewnymi względami szczególna, ponieważ ci, którzy się nią posługiwali, poza Łukaszem i autorem Listu do Hebrajczyków, prawdopodobnie jako pierwszym językiem posługiwali się aramejskim. Sprawilo to, że na ich grekę wpływ miały idiomy i formy strukturalne języka aramejskiego. Czytali oni także i cytowali Septuagintę (greckie tłumaczenie ST), która także została napisana greką koine. Septuaginta była jednak równocześnie dziełem żydowskich uczonych, dla których grecki nie był językiem ojczystym.

Służy nam to za przypomnienie, że nie możemy wtłoczyć Nowego Testamentu w ciasną strukturę gramatyczną. Jest on wyjątkowy, mają jednak wiele wspólnego z (1) Septuagintą; (2) żydowskimi pismami, takimi jak pisma Józefa Flawiusza, oraz (3) papirusami znalezionymi w Egipcie. Jak więc należy podejść do gramatycznej analizy Nowego Testamentu?

Cechy gramatyczne greki koine i nowotestamentowej greki koine są płynne. Pod wieloma względami był to okres upraszczania gramatyki. Naszym najważniejszym przewodnikiem będzie kontekst. Słowa mają znaczenie jedynie w ramach szerszego kontekstu, struktura gramatyczna może być więc rozumiana jedynie w świetle (1) stylu danego autora; oraz (2) konkretnego kontekstu. Nie ma możliwości sformułowania ostatecznych definicji greckich form i struktur.

Greka koine była pierwotnie językiem mówionym. Często kluczem do interpretacji jest typ i rodzaj FORM CZASOWNIKOWYCH. W większości zdań głównych CZASOWNIK występuje na początku, co świadczy o jego ważności. Analizując greckie CZASOWNIKI należy brać pod uwagę trzy informacje: (1) główny nacisk CZASU, STRONY i TRYBU (fleksja lub morfologia); (2) podstawowe znaczenie danego CZASOWNIKA (leksykografia); oraz (3) kierunek kontekstu (składnia).

I. CZAS

A. Czas lub aspekt oznacza stosunek CZASOWNIKÓW do dokonanych lub niedokonanych czynności. Często zwany jest aspektem „DOKONANYM” lub „NIEDOKONANYM”.

1. CZASY DOKONANE skupiają się na wystąpieniu czynności. Nie dostarczają więcej informacji – poza tym, że coś się stało. Nie ma mowy o rozpoczęciu, kontynuowaniu ani kulminacji tej czynności.
2. CZASY NIEDOKONANE skupiają się na trwającym procesie wykonywania jakiejś czynności. Można je opisać w kategoriach czynności liniowej, duratywnej, progresywnej, itp.

B. Czasy podzielić można ze względu na to, w jaki sposób autor widzi postęp działania:

1. Odb(y)wało się = AORYST
2. Odb(y)ło się i rezultat jest trwały = DOKONANY
3. Odb(y)wało się w przeszłości i rezultat był trwały, ale teraz już nie jest = ZAPRZESZŁY
4. Odb(y)wa się = TERAŹNIEJSZY
5. Odb(y)wało się = NIEDOKONANY
6. Odbędzie się = PRZYSZŁY

Konkretnym przykładem tego, w jaki sposób CZASY te są pomocne w interpretacji, będzie słowo „zbawiać”. Zostało ono użyte w kilku różnych czasach dla ukazania zarówno jego procesu, jak i kulminacji:

1. AORYST – „zbawieni” (zob. Rz 8:24)
2. DOKONANY – „zostaliście zbawieni i skutek jest trwały” (zob. Ef 2:5.8)
3. TERAŹNIEJSZY – „dostępujemy zbawienia” (zob. 1 Kor 1:18; 15:2)
4. PRZYSZŁY – „dostąpimy zbawienia” (zob. Rz 5:9.10; 10:9)

C. Skupiając się na CZASACH, w których występują CZASOWNIKI, interpretatorzy poszukują przyczyny, dla której pierwotny autor zdecydował się wyrazić swą myśl w określonym CZASIE. Standardowym „nieupiększonym” czasem był AORYST. Była to zwyczajna, „nieokreślona” lub „nieoznaczona” forma CZASOWNIKA. Można jej używać na wiele różnych sposobów precyzowanych przez kontekst. Było to po prostu stwierdzenie, że coś miało miejsce. Aspekt CZASU PRZESZŁEGO jest zamierzony jedynie w TRYBIE ORZEKAJĄCYM. Jeśli użyto jakiegokolwiek innego CZASU, oznaczało to podkreślenie czegoś bardziej sprecyzowanego. Tylko czego?

1. CZAS DOKONANY. Oznacza on zakończoną czynność, której rezultaty są trwałe. Na pewien sposób było to połączenie AORYSTU i CZASÓW TERAŹNIEJSZYCH. Zazwyczaj nacisk pada na trwałe skutki lub dokonanie jakiejś czynności (przykład: Ef 2:5.8, „dostąpiliście zbawienia i nadal jesteście zbawieni”).
2. CZAS ZAPRZESZŁY. Przypomina czas dokonany, tylko że trwałe rezultaty już ustały (przykład: J 18:16, „Piotr zatrzymał się przed bramą na zewnątrz”).
3. CZAS TERAŹNIEJSZY. Oznacza niedokończoną lub niedokonaną czynność. Nacisk pada zazwyczaj na dalsze trwanie działania (przykład: 1 J 3:6.9, „Każdy, kto trwa w Nim, nie grzeszy”, „Każdy, kto narodził się z Boga, nie grzeszy”).
4. CZAS NIEDOKONANY. W tym czasie stosunek do CZASU TERAŹNIEJSZEGO jest analogiczny do stosunku CZASU ZAPRZESZŁEGO do CZASU DOKONANEGO. CZAS NIEDOKONANY opisuje niedokończoną czynność, która była dokonywana (ciągle bądź kilkakrotnie), ale teraz ustała, lub rozpoczęcie jakiejś czynności w przeszłości (przykład: Mt 3:5, „ciągnęły do niego Jerozolima oraz cała Judea” lub “ wyszło do niego Jeruzalem i wszytek kraj około Jordanu”).
5. CZAS PRZYSZŁY. Zazwyczaj opisywał on czynność mającą odbyć się w przyszłości. Skupiał się na możliwości jakiegoś wydarzenia raczej niż na samym tym wydarzeniu. Często informował o pewności tego wydarzenia (przykład: Mt 5:4-9, „Błogosławieni ..., albowiem oni będą ...”).

II. STRONA

- A. STRONA opisuje stosunek pomiędzy czynnością wyrażaną przez CZASOWNIK i jej PODMIOTEM.
- B. STRONA CZYNNNA była zwykłym, spodziewanym, pozbawionym emfazy sposobem stwierdzenia, że PODMIOT wykonywał czynność wyrażaną przez CZASOWNIK.
- C. STRONA BIERNA oznacza, że podmiot był odbiorcą działania wyrażanego przez CZASOWNIK, dokonywanego przez zewnętrznego sprawcę. Zewnętrzny sprawca dokonujący tej czynności zaznaczany był w greckim NT za pomocą następujących PRZYIMKÓW i przypadków:
 1. Osobowy bezpośredni sprawca – *hupo* z ABLATYWEM (zob. Mt 1:22; Dz 22:30).
 2. Osobowy pośredni sprawca – *dia* z z ABLATYWEM (zob. Mt 1:22).
 3. Niosobowy sprawca – zazwyczaj przez *en* z INSTRUMENTALISEM.
 4. Czasami albo osobowy, albo niosobowy sprawca wyrażany był tylko za pomocą INSTRUMENTALISU.

- D. STRONA MEDIALNA oznacza, że podmiot dokonuje czynności wyrażanej przez CZASOWNIK, będąc zarazem bezpośrednio w nią zaangażowanym. Często stronę tę nazywa się stroną zwiększonego osobistego zainteresowania. Konstrukcja ta podkreślała podmiot członu lub zdania. Język polski nie posiada tej konstrukcji. W języku greckim ma ona szeroki zakres znaczeń i możliwych tłumaczeń. Kilka przykładów tej formy to:
1. ZWROTNA – bezpośrednie działanie podmiotu na siebie. Przykład: Mt 27:5, „powiesił się”.
 2. DYNAMICZNA – podmiot dokonuje czynności dla siebie. Przykład: 2 Kor 11:14, „Sam bowiem szatan podaje się za anioła światłości”.
 3. WZAJEMNOŚCI – wzajemne oddziaływanie dwóch podmiotów. Przykład: Mt 26:4, „naradzali się”.

III. TRYB

- A. W grece koine funkcjonowały cztery TRYBY. Oznaczają one relację CZASOWNIKA do rzeczywistości – przynajmniej w zamyśle autora. TRYBY dzielą się na dwie obszerne kategorie: tryby oznaczające rzeczywistość (ORZEKAJĄCY) oraz tryby oznaczające możliwość (PRZYPUSZCZAJĄCY, ROZKAZUJĄCY i ŻYCZĄCY).
- B. TRYB ORZEKAJĄCY był normalnym trybem wyrażającym działanie, które miało miejsce lub trwało – przynajmniej w zamyśle autora. Był to jedyny grecki tryb wyrażający określony czas, a nawet w tym przypadku aspekt ten był drugorzędny.
- C. TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY wyrażał możliwą przyszłą czynność: coś jeszcze się nie wydarzyło, ale było prawdopodobne, że się wydarzy. Miał on wiele wspólnego z TRYBEM ORZEKAJĄCYM CZASU PRZYSZŁEGO – różnica polegała na tym, że TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY wyrażał pewien stopień niepewności. W języku polskim często wyrażane jest to słowem „może”.
- D. TRYB ŻYCZĄCY wyrażał życzenie, które było teoretycznie możliwe. Tryb ten uważano za o krok odleglejszy od rzeczywistości od TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO. TRYB ŻYCZĄCY wyrażał możliwość pod pewnymi warunkami. Tryb ten jest rzadko używany w Nowym Testamencie. Najczęściej używa go Paweł w swojej słynnej frazie „Żadną miarą” (BW: „Z pewnością nie” lub „Przenigdy”), występującej piętnaście razy (zob. Rz 3:4.6.31; Rz 6:1[BW 6:2]; 6:15; 7:7.13; 9:14; 11:1.11; 1 Kor 6:15; Gal 2:17; 3:21; 6:14). Inne przykłady znajdują się w Łk 1:38, 20:16, Dz 8:20 i 1 Tes 3:11.
- E. TRYB ROZKAZUJĄCY podkreślał polecenie, które było możliwe, nacisk padał jednak na intencję mówiącego. Stwierdzał jedynie możliwość wolicjonalną i był zależny od wyboru drugiej osoby. Istniało także szczególne zastosowanie TRYBU ROZKAZUJĄCEGO w modlitwach i próśb w trzeciej osobie. Nakazy te występują w NT jedynie w CZASIE TERAŹNIEJSZYM i AORYŚCIE.
- F. Niektóre gramatyki uznają IMIESŁOWY za kolejny typ TRYBU. Są one bardzo powszechne w greckim NT – zazwyczaj występują jako PRZYMIOTNIKI ODCZASOWNIKOWE. Tłumaczy się je w połączeniu z głównym CZASOWNIKIEM, do którego się odnoszą. W tłumaczeniu IMIESŁÓWÓW możliwa jest duża różnorodność – najlepiej odnieść się do kilku różnych tłumaczeń na język polski.
- G. AORYST TRYBU ORZEKAJĄCEGO STRONY CZYNNEJ był normalnym lub „nienacechowanym” sposobem odnotowania jakiegoś wydarzenia. Każdy inny czas, strona lub tryb miał jakieś szczególne znaczenie interpretacyjne, które chciał przekazać pierwotny autor.

IV. Osoby nie znające greki mogą znaleźć potrzebne informacje w poniższych pomocach do studiowania:

- A. Friberg, Barbara i Timothy. *Analytical Greek New Testament* [*Analityczny grecki Nowy Testament*]. Grand Rapids: Baker, 1988.
- B. Marshall, Alfred. *Interlinear Greek-English New Testament* [*Interlinearny grecko-angielski Nowy Testament*]. Grand Rapids: Zondervan, 1976 [Polski odpowiednik: *Grecko-polski Nowy Testament* wydawnictwa Vocatio].
- C. Mounce, William D. *The Analytical Lexicon to the Greek New Testament* [*Analityczny leksykon do greckiego Nowego Testamentu*]. Grand Rapids: Zondervan, 1993.
- D. Summers, Ray. *Essentials of New Testament Greek* [*Podstawy greki nowotestamentowej*]. Nashville: Broadman, 1950.
- E. Akredytowane korespondencyjne kursy greki koine dostępne na uczelni Moody Bible Institute w Chicago, Illinois.

V. RZECZOWNIKI

- A. Jeżeli chodzi o składnię, RZECZOWNIKI określane są przez PRZYPADKI. PRZYPADEK był odmienioną formą rzeczownika wskazującą na jego stosunek do czasownika i innych części zdania. W grece koine wiele funkcji PRZYPADKÓW sygnalizowanych było przez PRZYIMKI. Ponieważ forma przypadka mogła oznaczać kilka różnych zależności, PRZYIMKI zostały dodane w celu jaśniejszego oddzielenia tych możliwych funkcji.
- B. Greckie PRZYPADKI dzielą się na następujących osiem kategorii:
 - 1. MIANOWNIK [NOMINATIVUS] używany był do nazywania i zazwyczaj stanowił PODMIOT zdania lub członu. Był także stosowany do RZECZOWNIKÓW i PRZYMIOTNIKÓW w ORZECZENIU z łączącymi CZASOWNIKAMI „być” lub „stawać się”.
 - 2. DOPEŁNIACZ [GENETIVUS] używany był do opisu i zazwyczaj przypisywał atrybut lub cechę słowu, którego dotyczył. Odpowiadał na pytanie „jakiego rodzaju?”.
 - 3. NARZĘDNIK [ABLATIVUS] tworzono stosując tę samą odmienioną formę, co w przypadku DOPEŁNIACZA, używano go jednak do opisanego oddzielenia. Zazwyczaj oznaczał oddzielenie od jakiegoś punktu w czasie, przestrzeni, źródła, pochodzenia lub stopnia. Często tłumaczony jest za pomocą polskiego PRZYIMKA „od”.
 - 4. CELOWNIK [DATIVUS] stosowany był do opisu osobistego zainteresowania. Mógł on oznaczać jego pozytywny lub negatywny aspekt. Często występował w roli DOPEŁNIENIA DALSZEGO. Wyraża go polski PRZYIMEK „do”.
 - 5. MIEJSCOWNIK [LOCATIVUS] tworzono stosując tę samą odmienioną formę, co w przypadku DOPEŁNIACZA, opisywała jednak pozycję lub położenie w przestrzeni, czasie lub ramach logicznych. Wyrażają go polskie PRZYIMKI „w, na, wśród, podczas, przez, obok”.
 - 6. INSTRUMENTALIS tworzono stosując tę samą odmienioną formę, co w przypadku DOPEŁNIACZA i MIEJSCOWNIKA. Wyrażał środek lub związek. Często tłumaczono go za pomocą polskiego PRZYIMKA „przez”.
 - 7. BIERNIK [ACCUSATIVUS] stosowany był do opisu wyniku jakiejś czynności. Wyrażał ograniczenie. Jego główne zastosowanie to DOPEŁNIENIE BLIŻSZE. Odpowiadał na pytanie „Jak daleko?” albo „Jak dalece?”.

8. WOŁACZ [VOCATIVUS] stosowany był przy bezpośrednim zwracaniu się do kogoś/czegoś.

VI. SPÓJNIKI I ŁĄCZNIKI

- A. Greka jest bardzo precyzyjnym językiem, ponieważ zawiera tak wiele SPÓJNIKÓW i ŁĄCZNIKÓW. Łączą one myśli (CZŁONY, ZDANIA i AKAPITY). Są one tak powszechne, że ich brak (asyndeton) jest często istotny z punktu widzenia egzegezy. Właściwie to SPÓJNIKI i ŁĄCZNIKI wskazują kierunek myśli autora. Często są one kluczowe w określeniu, co dokładnie chce on przekazać.
- B. Poniżej znajduje się lista niektórych SPÓJNIKÓW i ŁĄCZNIKÓW oraz ich znaczeń (informacje te zostały zaczerpnięte głównie z *A Manual Grammar of the Greek New Testament* [Podręczna gramatyka greckiego Nowego Testamentu] autorstwa H. E. Dana i Juliusa K. Manteya.
1. SPÓJNIKI związane z czasem:
 - a. *epei, epeidē, hopote, hōs, hote, hotan* – „kiedy”
 - b. *heōs* – „podczas gdy”
 - c. *hotan, epan* – „kiedykolwiek”
 - d. *heōs, achri, mechri* – „aż do”
 - e. *priv* (BEZOKOL.) – „przed”
 - f. *hōs* – „od”, „kiedy”, „podczas gdy”
 2. SPÓJNIKI logiczne:
 - a. Celowe
 - (1) *hina, hopōs, hōs* – „żeby”, „że”
 - (2) *hōste* (SUBSTANTYWIZOWANY BEZOKOLICZNIK W BIERNIKU) – „że”
 - (3) *pros* (SUBSTANTYWIZOWANY BEZOKOLICZNIK W BIERNIKU) lub *eis* (SUBSTANTYWIZOWANY BEZOKOLICZNIK W BIERNIKU) – „że”
 - b. Wynikowe (celowe i wynikowe formy gramatyczne są ze sobą blisko powiązane)
 - (1) *hōste* (najczęściej BEZOKOLICZNIK) – „żeby”, „więc”
 - (2) *hiva* – „żeby”
 - (3) *ara* – „więc”
 - c. Kauzatywne lub przyczyny
 - (1) *gar* (przyczyna/skutek lub powód/konkluzja) – „gdyż”, „ponieważ”
 - (2) *dioti, hotiy* – „ponieważ”
 - (3) *epei, epeidē, hōs* – „jako że”
 - (4) *dia* (z BIERNIKIEM) i (z SUBSTANTYWIZOWANYM BEZOKOLICZNIKIEM) – „ponieważ”
 - d. Inferencyjne
 - (1) *ara, poinun, hōste* – „więc”
 - (2) *dio* (najsilniejszy SPÓJNIK inferencyjny) – „w związku z czym”, „dlatego”, „więc”
 - (3) *oun* – „więc”, „przeto”, „zatem”
 - (4) *toinoun* – „zatem”
 - e. Przeciwwstawne lub kontrastowe
 - (1) *alla* (silnie przeciwstawny) – „ale”, „poza”
 - (2) *de* – „ale”, „jednakże”, „lecz”, „z drugiej strony”
 - (3) *kai* – „ale”
 - (4) *mentoi, oun* – „jednakże”
 - (5) *plēn* – „niemniej jednak” (głównie u Łukasza)
 - (6) *oun* – „jednakże”
 - f. Porównawcze
 - (1) *hōs, kathōs* (wprowadzają CZŁONY PORÓWNAWCZE)
 - (2) *kata* (w złożeniach, *katho, kathoti, kathōsper, kathaper*)
 - (3) *hosos* (w Liście do Hebrajczyków)

- (4) *ē* – „niż”
- g. Kontynuacyjne lub seryjne
- (1) *de* – „i”, „następnie”
 - (2) *kai* – „i”
 - (3) *tei* – „i”
 - (4) *hina, oun* – „że”
 - (5) *oun* – „wtedy” (u Jana)
3. Zastosowania emfaticzne
- a. *alla* – „z pewnością”, „zaiste”, „istotnie”
 - b. *ara* – „w istocie”, „z pewnością”, „rzeczywiście”
 - c. *gar* – „w rzeczywistości”, „z pewnością”, „w istocie”
 - d. *de* – „w istocie”
 - e. *ean* – „wręcz”
 - f. *kai* – „wręcz”, „w istocie”, „rzeczywiście”
 - g. *mentoi* – „w istocie”
 - h. *oun* – „rzeczywiście”, „ależ oczywiście”

VII. ZDANIA WARUNKOWE

- A. ZDANIE WARUNKOWE to takie, które zawiera jeden lub więcej członów warunkowych. Ta struktura gramatyczna wspomaga interpretację, ponieważ dostarcza warunków, powodów lub przyczyn, dla których czynność wyrażana przez główny CZASOWNIK występuje lub nie. W grece koine istniały cztery typy ZDAŃ WARUNKOWYCH, od takich, których prawdziwość zakładana była z perspektywy lub dla celów autora, po takie, który wyrażały tylko życzenie.
- B. ZDANIE WARUNKOWE KLASY PIERWSZEJ wyrażało działanie lub stan, którego prawdziwość zakładana była z punktu widzenia autora lub dla jego celów – pomimo, że wyrażane było przez „jeśli”. W wielu kontekstach można tłumaczyć je jako „ponieważ” (zob. Mt 4:3; Rz 8:31). Nie oznacza to jednak, że wszystkie KLASY PIERWSZE są zgodne z rzeczywistością. Często używano ich do wytoczenia argumentu lub podkreślenia błędu (zob. Mt 12:27).
- C. ZDANIE WARUNKOWE KLASY DRUGIEJ często zwane jest „sprzecznym ze stanem faktycznym”. Stwierdza coś, co jest niezgodne z rzeczywistością w celu dowiedzenia swojego punktu widzenia. Przykłady:
1. „Gdyby On był prorokiem, a nie jest, wiedziałby, co za jedna i jaka jest ta kobieta, która się Go dotyka, a nie wie” (Łk 7:39)
 2. „Gdybyście jednak uwierzyli Mojżeszowi, a nie uwierzyliście, to byście i Mnie uwierzyli, a nie wierzyli” (J 5:46)
 3. „Gdybym jeszcze teraz ludziom chciał się przypodobać, a nie próbuję, nie byłbym sługą Chrystusa, a jestem” (Gal 1:10)
- D. KLASA TRZECIA oznacza możliwe przyszłe działanie. Często zakłada prawdopodobieństwo tego działania. Zazwyczaj wskazuje na warunkowość. Czynność wyrażana przez główny czasownik zależna jest od czynności zawartej w członie wprowadzanym przez „jeśli”/„jeżeli”. Przykłady z 1 Jana: 1:6-10; 2:4.6.9.15.20.21.24.29; 3:21; 4:20; 5:14.16.
- E. KLASA CZWARTA jest najdalsza od rzeczywistości. W NT występuje rzadko, a właściwie nie ma w NT kompletnego zdania warunkowego klasy czwartej, w którym obie części warunku pasują do jego definicji. Przykładem częściowej KLASY CZWARTEJ w początkowym członie jest 1 P 3:14, a przykładem częściowej KLASY CZWARTEJ w końcowym członie jest Dz 8:31.

VIII. ZAKAZY

- A. TRYB ROZKAZUJĄCY CZASU TERAŹNIEJSZEGO z PARTYKUŁĄ MĒ często (ale nie zawsze) kładzie nacisk na zaprzestanie już dokonywanego działania. Kilka przykładów: „przestańcie gromadzić sobie skarby na ziemi...” (Mat 6:19); „przestańcie zbytnio się troszczyć o swoje życie...” (Mat 6:25); „przestańcie oddawać wasze członki jako broń nieprawości...” (Rzym 6:13); „przestańcie zasmucać Bożego Ducha Świętego...” (Ef 4:30); „przestańcie upijać się winem...” (Ef 5:18).
- B. AORYST TRYBU PRZYPUSZCZAJĄCEGO z PARTYKUŁĄ MĒ oznacza „nawet nie rozpoczynać jakiejś czynności”. Kilka przykładów: „Nawet nie zaczynajcie sądzić, że...” (Mt 5:17); „Nie zaczynajcie się zbytnio troszczyć...” (Mat 6:31); „Nie zaczynaj się wstydzić” (2 Tm 1:8).
- C. PODWÓJNE PRZECZENIE z TRYBEM PRZYPUSZCZAJĄCYM jest bardzo emfaticzną negacją, które można przetłumaczyć jako „Nigdy, przenigdy” albo „w żadnym razie”. Kilka przykładów: „nigdy nie zazna śmierci” (Jan 8:51); „przenigdy nie będę” 1 Kor 8:13).

IX. RODZAJNIK

- A. W grece koine RODZAJNIK OKREŚLONY miał podobne zastosowanie jak RODZAJNIK „the” w języku angielskim. Jego główną funkcję stanowiło bycie „wskaźnikiem” – sposobem zwrócenia uwagi na słowo, nazwę lub frazę. Różni autorzy nowotestamentowi znajdowali dla niego odmienne zastosowania. RODZAJNIK OKREŚLONY mógł także pełnić funkcję:
1. narzędnia przeciwstawienia, jak ZAIMEK wskazujący;
 2. oznaczenia odnoszącego się do wcześniej wprowadzonego PODMIOTU lub osoby;
 3. sposobu określenia PODMIOTU w zdaniu z CZASOWNIKIEM łączącym. Przykłady: „Bóg jest duchem” (J 4:24); „Bóg jest światłością” (1 J 1:5); „Bóg jest miłością” (1 J 4:8.16).
- B. Greka koine nie posiadała RODZAJNIKA NIEOKREŚLONEGO przypominającego angielskie „a” lub „an”. Brak RODZAJNIKA OKREŚLONEGO mógł oznaczać:
1. koncentrację na charakterystyce lub jakości czegoś
 2. koncentrację na kategorii czegoś
- C. Autorzy NT wykazują znaczne różnice pod względem stosowania RODZAJNIKA.

X. SPOSOBY WYRAŻANIA EMFAZY W GRECKIM NOWYM TESTAMENCIE

- A. Techniki wyrażania emfazy różnią się w zależności od nowotestamentowego autora. Najbardziej konsekwentnymi i formalnymi autorami byli Łukasz oraz autor Listu do Hebrajczyków.
- B. Wcześniej była mowa o tym, że AORYST STRONY CZYNNIEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO był formą standardową i nieoznaczoną jeżeli chodzi o emfazę, ale każdy inny CZAS, STRONA lub TRYB miał znaczenie w interpretacji. Nie oznacza to, że AORYST STRONY CZYNNIEJ TRYBU ORZEKAJĄCEGO nie był często stosowany w ważkim gramatycznym znaczeniu (przykład: Rz 6:10 [dwukrotnie]).
- C. Szyk wyrazów w grece koine
1. Greka koine była fleksyjnym językiem, nie zależącym, tak jak angielski, od szyku wyrazów. Autor mógł więc zmieniać zwykły oczekiwany szyk w celu ukazania:
 - a. tego, co chciał podkreślić dla czytelnika
 - b. tego, co jego zdaniem mogło być zaskakujące dla czytelnika

- c. tego, na czym bardzo mu zależało
- 2. Zwyczajny szyk wyrazów w grece pozostaje kwestią sporną. Zakłada się jednak, że wygląda on następująco:
 - a. Dla CZASOWNIKÓW łączących
 - (1) RZECZOWNIK
 - (2) PODMIOT
 - (3) DOPEŁNIENIE
 - b. Dla CZASOWNIKÓW przechodnich
 - (1) RZECZOWNIK
 - (2) PODMIOT
 - (3) DOPEŁNIENIE
 - (4) DOPEŁNIENIE DALSZE
 - (5) WYRAŻENIE PRZYIMKOWE
 - c. Dla GRUP NOMINALNYCH
 - (1) RZECZOWNIK
 - (2) PRZYDAWKA
 - (3) WYRAŻENIE PRZYIMKOWE
- 3. Szyk wyrazów może mieć ogromne znaczenie w egzegezie. Przykłady:
 - a. „prawice dali mnie i Barnabie wspólnoty” (GPNT). Fraza „prawice wspólnoty” została rozdzielona i przesunięta na początek zdania w celu podkreślenia jej znaczenia (Gal 2:9).
 - b. „Z Pomazańcem” (GPNT) zostało umieszczone na początku zdania. Jego śmierć była kluczowa (Gal 2:19b).
 - c. Fraza „W wielu częściach i na wiele sposobów” (Heb 1:1, GPNT) umieszczona została na początku zdania. Porównywany jest tam sposób, na jaki Bóg się objawiał, a nie sam fakt objawienia.

D. Zazwyczaj pewien stopień emfazy wyrażany jest przez:

1. Powtórzenie ZAIMKA, który zawierała już odmieniona część CZASOWNIKA. Przykład: „I oto ja z wami jestem...” (Mt 28:20, GPNT)
2. Brak oczekiwanego SPÓJNIKA lub innej części łączącej słowa, frazy, człony lub zdania. Określa się to mianem asyndeton („nie związany”). Spójnik był oczekiwany, jego brak przyciągał więc uwagę. Przykłady:
 - a. Błogosławieństwa, Mt 5:3ff (podkreślenie listy)
 - b. J 14:1 (nowy temat)
 - c. Rz 9:1 (nowa sekcja)
 - d. 2 Kor 12:20 (podkreślenie listy)
3. Powtórzenie słów lub fraz występujących w danym kontekście. Przykład: „ku chwale Jego majestatu” (Ef 1:6.12.14). Fraza ta została użyta dla ukazania dzieła każdej osoby Trójcy.
4. Użycie idiomu lub gry słów (dźwięków) pomiędzy wyrazami
 - a. eufemizmy – zastępują słowa dotyczące tematów tabu, np. „zasnąć” na określenie śmierci (J 11:1-14) lub „nogi” na określenie męskich narządów płciowych (Rut 3:7-8; 1 Sam 24:4).
 - b. peryfrazy – zastępowanie Bożego imienia innymi słowami, np. „królestwo niebieskie” (Mt 3:2) lub „głos z nieba” (Mt 3:17).
 - c. FIGURY RETORYCZNE
 - (1) niemożliwa przesada (Mt 3:9; 5:29-30; 19:24)
 - (2) łagodna przesada (Mt 3:5; Dz 2:36)
 - (3) personifikacja (1 Kor 15:55)
 - (4) ironia (Gal 5:12)
 - (5) fragmenty poetyckie (Fil 2:6-11)
 - (6) gry słów bazujące na brzmieniach wyrazów
 - (a) „kościół”
 - (i) „kościół” (Ef 3:21)

- (ii) „powołanie” (Ef 4:1.4)
 - (iii) „wezvani” (Ef 4:1.4)
 - (b) „wolny”
 - (i) „wolna” (Gal 4:31)
 - (ii) „wolność” (Gal 5:1)
 - (iii) „wyswobodził” (Gal 5:1)
 - d. język idiomatyczny – zazwyczaj właściwy dla danej kultury i języka:
 - (1) metaforyczne zastosowanie „pokarmu” (J 4:31-34)
 - (2) metaforyczne zastosowanie „świątyni” (J 2:19; Mt 26:61)
 - (3) hebrajski idiom wyrażający współczucie, „nienawiść” (Rdz 29:31; Pwt 21:15; Łk 14:26; J 12:25; Rz 9:13)
 - (4) „Wszyscy” vs. „wielu”. Por. Iz 53:6 („wszyscy”) i 53:11-12 („wielu”). Jak pokazuje Rz 5:18-19, terminy te są równoznaczne.
 - 5. Użycie pełnej lingwistycznej frazy zamiast pojedynczego słowa. Przykład: „Pan Jezus Chrystus”.
 - 6. Szczególne zastosowania *autos*:
 - a. kiedy występuje z RODZAJNIKIEM (na miejscu przydawki), tłumaczony jest jako „ten sam”
 - b. kiedy występuje bez RODZAJNIKA (na miejscu orzeczenia), tłumaczony jest jako INTENSYWNY ZAIMEK ZWROTNY – „się”.
- E. Osoba, która studiuje Biblię i nie czyta po grecku, może określać emfazę na kilka sposobów:
1. Przy pomocy analitycznego leksykonu i interlinearnego tekstu grecko-polskiego.
 2. Porównując różne polskie tłumaczenia – w szczególności sporządzone zgodnie z różnymi teoriami tłumaczenia. Przykład: porównywanie „dosłownego” tłumaczenia (GPNT, BT, BW) z „dynamicznymi ekwiwalentami” (PL, Słowo Życia). Dobrą pomocą angielskojęzyczną jest dzieło *The Bible in Twenty-Six Translations [Biblia w dwudziestu sześciu tłumaczeniach]* wydana przez Bakera.
 3. Korzystając z *The Emphasized Bible [Biblii z zaznaczoną emfazą]* Josepha Bryanta Rotherhama (Kregel, 1994).
 4. Posługując się bardzo dosłownym przekładem, np. Interlinearny grecko-polski Nowy Testament.

Studiowanie gramatyki jest zajęciem mozolnym, ale niezbędnym do właściwej interpretacji. Zawarte tutaj krótkie definicje, omówienia i przykłady mają na celu zachęcić i wyposażyć osoby nie czytające w języku greckim do korzystania z informacji gramatycznych zawartych w niniejszym komentarzu. Definicje te są bez wątpienia uproszczone – nie należy ich wykorzystywać w dogmatyczny ani sztywny sposób, a raczej traktować jako kolejne kroki w stronę zrozumienia składni Nowego Testamentu. Mam nadzieję, że umożliwią one czytelnikom zrozumienie także innych pomocy do studiowania Pisma Świętego, takich jak techniczne komentarze do Nowego Testamentu.

Musimy być w stanie zweryfikować naszą interpretację w oparciu o informacje znalezione w tekstach biblijnych. Gramatyka jest jednym z najbardziej pomocnych elementów tych informacji; pozostałe obejmują tło historyczne, kontekst literacki, współczesne użycie słów oraz fragmenty paralelne.

ANEKS 2

KRYTYKA TEKSTU

Temat ten omówimy tak, aby objaśnić uwagi zawarte w tekście niniejszego komentarza. Posłużymy się w tym celu następującym schematem:

- I. Teksty źródłowe polskiej Biblii
 - A. Stary Testament
 - B. Nowy Testament
- II. Krótkie objaśnienie problemów i teorii tzw. krytyki niższej, czyli krytyki tekstu.
- III. Zalecana dalsza lektura

I. Teksty źródłowe polskiej Biblii

A. Stary Testament

1. Tekst masorecki (TM) — hebrajski tekst spółgłoskowy został ustalony przez rabina Akibę ben Josefa w 100 roku n.e. Kropki oznaczające samogłoski, akcenty, noty marginalne, interpunkcję oraz znaki pomocnicze zaczęto dodawać w VI wieku n.e., który to proces zakończył się w wieku IX. Przeprowadziła go szkoła uczonych żydowskich znanych jako masoreci. Zastosowali taką samą formę tekstu, jaką znajdujemy w Misznie, Talmudzie, targumach, Peszicie oraz Wulgacie.

2. Septuaginta (LXX) — zgodnie z tradycją została stworzona dla biblioteki aleksandryjskiej w ciągu siedemdziesięciu dni przez siedemdziesięciu żydowskich uczonych. Jej fundatorem był król Ptolemeusz II (285–246 r. p.n.e.). Tłumaczenie miał zamówić żydowski przywódca mieszkający w Aleksandrii. Legenda ta pochodzi z *Listu Arysteasa*. LXX często opierała się na odrębnej hebrajskiej tradycji tekstualnej rabina Akiby (TM).

3. Zwoje znad Morza Martwego (ang. Dead Sea Scrolls — DSS) zostały napisane w okresie rzymskim (od 200 r. p.n.e. do 70 r. n.e.) przez esseńczyków, czyli żydowskie stronnictwo o charakterze monastycznym. Hebrajskie manuskrypty, odnalezione na kilku stanowiskach wokół Morza Martwego, wywodzą się z nieco innej hebrajskiej rodziny tekstualnej niż znana z TM i LXX.

4. Kilka konkretnych przykładów na to, jak porównanie owych tekstów pomogło interpretatorom zrozumieć Stary Testament:

a. Porównanie tłumaczeń pomogło w ustaleniu znaczenia tekstu

1) Iz 52,14, LXX: „wielu ludzi osłupieje na *twój* widok”;

2) Iz 52,14, TM: „jak liczni przerazili się na *jego* widok”;

3) Iz 52,15 potwierdza układ zaimków według TM:

a) LXX: „tak liczne narody się zdumieją”;

b) TM: „[on] pokropi wiele narodów”;

b. DSS pomogły tłumaczom i uczonym zrozumieć TM

1) Iz 21,8, DSS: „I krzyknął widzący: «Na straży, Panie, ja stoję»”;

2) Iz 21,8, TM: „I zawołał lew: Panie mój! Ja stoję ustawicznie na straży we dnie”;

c. LXX i DSS pomogły wyjaśnić Iz 53,11

1) LXX i DSS: „Po udrękach swej duszy ujrzy światło i nim się nasyci”;

2) TM: „W udręce swej duszy zobaczy, będzie nasycony”.

B. Nowy Testament

1. Istnieje ponad 5 300 manuskryptów wszystkich części greckiego Nowego Testamentu. Około osiemdziesięciu pięciu napisano na papirusie, a 268 manuskryptów zapisano dużymi literami (uncjałą). Później, około IX wieku, opracowano pismo ciągłe, zwane minuskułą. Greckich manuskryptów w formie pisemnej jest około 2 700. Zachowało się także około 2 100 egzemplarzy zestawów tekstów biblijnych stosowanych w liturgii, zwanych lekcjonarzami.

2. W muzeach przechowuje się około osiemdziesięciu pięciu greckich manuskryptów zawierających fragmenty Nowego Testamentu, zapisanych na papirusie. Niektóre z nich pochodzą z II wieku, większość jednak z III i IV wieku. Żaden z tych manuskryptów nie

zawiera całego NT. Fakt, że są to najstarsze rękopisy NT, nie oznacza, że występuje wśród nich mniej rozbieżności. Większość była pospiesznie przepisywana na użytek lokalny. Nie wykazywano przy tym dostatecznej staranności, dlatego też powstało tak wiele wariantów.

3. *Kodeks synajski*, oznaczany hebrajską literą א (*alef*) lub (01), odnaleziony w klasztorze św. Katarzyny na górze Synaj przez Tischendorfa. Pochodzi z IV wieku i zawiera zarówno ST z LXX, jak i grecki NT. Reprezentuje typ tekstu aleksandryjskiego.

4. *Kodeks aleksandryjski*, oznaczany symbolem „A” lub (02), grecki manuskrypt z V wieku znaleziony w Aleksandrii w Egipcie.

5. *Kodeks watykański*, oznaczany symbolem „B” lub (03), znaleziony w Bibliotece Watykańskiej w Rzymie, pochodzi z połowy IV wieku. Zawiera ST z LXX oraz grecki NT. Reprezentuje typ tekstu aleksandryjskiego.

6. *Kodeks Efrema*, oznaczany symbolem „C” lub (04), grecki manuskrypt z V wieku, który uległ częściowemu zniszczeniu.

7. *Kodeks Bezy*, oznaczany symbolem „D” lub (05), grecki manuskrypt z V lub VI wieku. Jest to główny reprezentant tzw. tekstu zachodniego. Zawiera wiele dodatków i stanowił główne greckie świadectwo dla tłumaczenia Biblii króla Jakuba (KJV).

8. Manuskrypty NT można podzielić na trzy, a nawet cztery rodziny o wspólnych cechach:

a. Tekst aleksandryjski pochodzący z Egiptu

- 1) P⁷⁵, P⁶⁶ (ok. 200 r. n.e.) — zawierający Ewangelie,
- 2) P⁴⁶ (ok. 225 r. n.e.) — zawierający listy Pawłowe,
- 3) P⁷² (ok. 225–250 r. n.e.), zawierający listy Piotra i Judy,
- 4) B, czyli *Kodeks watykański* (ok. 325 r. n.e.), zawierający cały ST i NT,
- 5) ten typ tekstu był cytowany przez Orygenesesa,
- 6) inne manuskrypty reprezentujące tę tradycję to א, C, L, W, 33;

b. Tekst zachodni z Afryki Północnej

- 1) cytaty z północnoafrykańskich ojców Kościoła: Tertuliana i Cypriana z Kartaginy, oraz tłumaczenie starołacińskie,
- 2) cytaty z Ireneusza,
- 3) cytaty z Tacjana Syryjczyka i tłumaczenie starsyryjskie,
- 4) D, czyli *Kodeks Bezy*, reprezentujący ten typ tekstu;

c. Wschodni tekst bizantyjski z Konstantynopola

- 1) ten typ tekstu odzwierciedla ponad 80 proc. z 5 300 manuskryptów,
- 2) cytowany przez ojców Kościoła z Antiochii Syryjskiej, ojców kapadockich, Jana Chryzostoma i Teodoretę z Cyru,
- 3) kodeks A — tylko w Ewangeliach,
- 4) kodeks E (VIII w.) — cały NT,

d. Czwartym potencjalnym typem cesarejskim z Palestyny

- 1) zasadniczo występuje tylko u Marka,
- 2) świadectwa o nim zawiera P⁴⁵ i W.

II. Problemy i teorie krytyki niższej, czyli krytyki tekstu

A. Jak powstały warianty

1. W sposób niezamierzony lub przypadkowy (przeważająca większość wystąpień)

a. Pomyłka podczas przepisywania ręcznego polegająca na przeskoczeniu wzroku z jednego podobnego słowa na drugie i pominięciu wszystkich słów znajdujących się między nimi (*homoioteleuton*);

- 1) opuszczenie jednej z identycznych liter lub sylab w słowie lub frazie w wyniku przeskoczenia wzroku (haplografia),
- 2) powtórzenie frazy lub linijki greckiego tekstu (dittografia);

b. Pomyłka przy przepisywaniu tekstu dyktowanego ustnie w wyniku złego wymówienia jakiegoś słowa (itacyzm). Często pomyłka taka wskazuje inne podobnie brzmiące greckie słowo;

c. Najwcześniejsze teksty greckie nie były podzielone na rozdziały i wersety, cechowały się skromną interpunkcją (albo jej całkiem nie uwzględniały) oraz brakiem podziałów

między słowami. Daje to możliwość podziału tekstu w różnych miejscach i tworzenia różnych słów.

2. Celowo wprowadzano zmiany
 - a. Mające na celu poprawienie formy gramatycznej przepisywanego tekstu;
 - b. W celu utrzymania zgodności z innymi tekstami biblijnymi (harmonizacja fragmentów paralelnych);
 - c. Polegające na połączeniu dwóch lub większej liczby wariantów w jeden długi, złożony tekst (złanie);
 - d. Mające na celu skorygowanie trudności dostrzeżonej w tekście (zob. 1 Kor 11,27 i 1 J 5,7–8);
 - e. Niektóre dodatkowe informacje dotyczące tła historycznego lub właściwej interpretacji tekstu skrybowie umieszczali na marginesach, z czasem jednak kolejni kopiści włączali je do tekstu (zob. J 5,4).

B. Podstawowe założenia krytyki tekstu (logiczne wytyczne co do określania pierwotnego brzmienia tekstu w przypadku występowania wariantów)

1. Oryginalny jest prawdopodobnie tekst najbardziej niezręczny lub nietypowy pod względem gramatycznym.
2. Oryginalny jest prawdopodobnie tekst najkrótszy.
3. Im starszy tekst, tym większą wagę się mu przypisuje ze względu na jego historyczną bliskość oryginałowi, natomiast wszystkie inne kryteria mają równą wagę.
4. Manuskrypty, które są geograficznie zróżnicowane, najczęściej zawierają brzmienie pierwotne.
5. Preferuje się doktrynalnie słabsze teksty, zwłaszcza dotyczące największych dysput teologicznych okresu zmian manuskryptu, takie jak fragment o Trójcy w 1 J 5,7–8.
6. Tekst, który najlepiej wyjaśnia pochodzenie pozostałych wariantów.
7. Dwa cytaty, które pomagają zachować równowagę w przypadku owych kłopotliwych wariantów:

a. J. Harold Greenlee, *Introduction to New Testament Textual Criticism (Wprowadzenie do krytyki tekstu Nowego Testamentu)*, s. 68:

„Żadna chrześcijańska doktryna nie jest oparta na tekście wątpliwym; osoba studiująca NT musi się wystrzegać pragnienia, aby analizowany przez nią tekst był bardziej ortodoksyjny lub doktrynalnie mocniejszy niż natchniony oryginał”;

b. W.A. Criswell powiedział Gregowi Garrisonowi z „The Birmingham News”, że nie wierzy, iż każde słowo w Biblii jest natchnione, „przynajmniej nie każde słowo, które przez stulecia tłumacze podawali współczesnym odbiorcom”. Criswell stwierdził: „Jestem wielkim zwolennikiem krytyki tekstu. Jako taki uważam, że druga połowa rozdziału 16 Ewangelii Marka to herezja. Nie jest to fragment natchniony, lecz sfabrykowany. [...] Porównując manuskrypty daleko wstecz, widzi się, że nie ma czegoś takiego jak zakończenie Ewangelii Marka. Ktoś je dodał”.

Patriarcha zwolenników nieomyślności z Południowej Konwencji Baptystów także stwierdził, że oczywiste jest „wstawienie” w J 5 relacji z przybycia Jezusa nad sadzawkę Betesda. Omawia także dwie różne wersje samobójstwa Judasza (por. Mt 27 i Dz 1): „Są to po prostu dwa różne spojrzenia na to samobójstwo”, twierdzi Criswell. „Jeżeli coś jest w Biblii, istnieje też odpowiednie wyjaśnienie. A dwie wersje samobójstwa Judasza znajdują się w Biblii”, dodaje. „Krytyka tekstu sama w sobie jest wspaniałą nauką. Nie jest ani przemijająca, ani zuchwała. Jest dynamiczna i kluczowa”.

III. Problemy związane z manuskryptami (krytyka tekstu)

A. Proponowane źródła dalszych informacji:

1. R.K. Harrison i in. (red.), *Biblical Criticism: Historical, Literary and Textual (Krytyka biblijna — historyczna, literacka i tekstualna)*.
2. B.M. Metzger i B.D. Ehrman, *The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption and Restoration (Tekst Nowego Testamentu — jego przekazywanie, zniekształcenie i odtworzenie)*,

3. J.H. Greenlee, *Introduction to New Testament Textual Criticism* (*Wprowadzenie do krytyki tekstu Nowego Testamentu*).

ANEKS 3

SŁOWNICZEK

A priori. Zasadniczo jest to równoznaczne z „założeniem wstępnym”. Polega na rozumowaniu na podstawie uprzednio przyjętych definicji, zasad lub stanowisk, których prawdziwość się zakłada. Jest to to, co jest przyjmowane bez sprawdzania ani analizy.

Adopcjanizm. Był to jeden z wczesnych poglądów na boskość Jezusa. Zasadniczo głosił on, że Jezus był pod każdym względem zwykłym człowiekiem, który został szczególnie zaadoptowany przez Boga przy swoim chrzcie (zob. Mt 3:17; Mk 1:11) lub zmartwychwstaniu (zob. Rz 1:4). Jezus żył tak przykładowym życiem, że w pewnym momencie (chrzest, zmartwychwstanie) Bóg zaadoptował go jako Swojego „syna” (zob. Rz 1:4; Fil 2:9). Był to mniejszościowy pogląd we wczesnym kościele oraz w ósmym wieku. Zamiast Boga stającego się człowiekiem (wcielenia) odwraca sytuację – człowiek staje się Bogiem!

Trudno stwierdzić, w jak sposób Jezus, Bóg-Syn, preegzystujący Bóg, mógł zostać wynagrodzony lub wywyższony za przykładowe życie. Jeżeli był już Bogiem, jak mógł zostać nagrodzony? Jeśli posiadał preegzystującą Bożą chwałę, jak mógł zostać bardziej wywyższony? Chociaż trudno nam to zrozumieć, Ojciec w jakiś sposób szczególnie uczcił Jezusa za doskonałe wypełnienie Jego woli.

Akapit. Jest to podstawowa jednostka interpretacyjna w prozie. Zawiera jedną centralną myśl oraz jej rozwinięcie. Trzymając się tej głównej myśli nie będziemy wyolbrzymiać drobnostek i nie pominiemy zamysłu pierwotnego autora.

Alegoria. Jest to typ interpretacji biblijnej, która pierwotnie rozwinęła się w ramach aleksandryjskiego judaizmu. Została spopularyzowana przez Filona z Aleksandrii. Jej podstawowym założeniem jest pragnienie dopasowania Pisma Świętego do własnej kultury lub systemu filozoficznego poprzez zignorowanie jego tła historycznego i/lub kontekstu literackiego. Doszukuje się ukrytych bądź duchowych znaczeń w każdym tekście Biblii. Trzeba przyznać, że Jezus w Mt 13 oraz Paweł w Gal 4 posłużyli się alegorią w celu przekazania prawdy. Jednak była to forma typologii, a nie ścisła alegoria.

Aleksandryjska, szkoła. Ta metoda interpretacji biblijnej została opracowana w drugim wieku n.e. w Aleksandrii w Egipcie. Wykorzystuje podstawowe zasady interpretacji Filona, który był uczniem Platona. Często nazywana jest ona metodą alegoryczną. Dominowała w kościele aż do czasu Reformacji. Jej najwybitniejsi zwolennicy to Orygenes i Augustyn. Zob. Moises Silva, *Has The Church Misread The Bible? [Czy kościół źle odczytuje Biblię?]* (Academic, 1987).

Aleksandryjski, kodeks. Ten pochodzący z piątego wieku grecki manuskrypt z Aleksandrii w Egipcie zawiera Nowy Testament, Apokryfy oraz większość Nowego Testamentu. Stanowi jedno z naszych głównych świadectw całego greckiego Nowego Testamentu (poza częściami Mateusza, Jana i 2 Koryntian). Kiedy ten manuskrypt, oznaczony symbolem „A”, oraz manuskrypt oznaczony symbolem „B” (Kodeks Watykański) są zgodne co do brzmienia jakiegoś fragmentu, jest on przez większość uczonych w większości przypadków uznawany za oryginalny.

Analityczny, leksykon. Jest to rodzaj narzędzia badawczego pozwalającego na identyfikację każdej greckiej formy w Nowym Testamencie. Stanowi on kompilację form i podstawowych definicji ułożonych w greckim porządku alfabetycznym. W połączeniu z tłumaczeniem interlinearnym pozwala on wierzącym czytelnikom nie znającym języka greckiego na analizowanie gramatycznych i składniowych form nowotestamentowej greki.

Analogia Pisma. Jest to fraza używana do opisania poglądu, że cała Biblia jest natchniona przez Boga i z tego powodu nie jest sprzeczna, tylko komplementarna. To wstępne założenie jest podstawą dla wykorzystywania paralelnych fragmentów w interpretacji tekstu biblijnego.

Antiocheńska, szkoła. Ta metoda interpretacji biblijnej rozwinęła się w Antiochii w Syrii w trzecim wieku n.e. jako reakcja na alegoryczną metodę powstałą w egipskiej Aleksandrii. Jej głównym celem była koncentracja na historycznym znaczeniu Biblii. Interpretowała Biblię tak jak zwykłą, ludzką literaturę. Szkoła ta zaangażowała się w spór dotyczący tego, czy Chrystus miał dwie natury (nestorianizm) czy jedną (w pełni Bóg i w pełni człowiek). Została nazwana heretycką przez Kościół Rzymskokatolicki i przeniesiona do Persji. Szkoła ta jednak miała niewielkie znaczenie. Jej podstawowe założenia hermeneutyczne przejęli później klasycy reformatorzy protestancy (Luter i Kalwin).

Antropomorficzny. Oznacza „posiadający cechy łączone z istotami ludzkimi”. Terminu tego używa się na opisanie naszego religijnego języka dotyczącego Boga. Słowo to pochodzi od greckiego określenia oznaczającego ludzkość. Oznacza to, że mówimy o Bogu tak, jakby był człowiekiem. Bóg opisywany jest w fizycznych, socjologicznych i psychologicznych kategoriach odnoszących się do istot ludzkich (zob. Rdz 3:8; 1 Krl 22:19-23). Oczywiście jest to tylko analogia. Nie mamy jednak innych kategorii ani słów, których moglibyśmy użyć, niż ludzkie. Nasza znajomość Boga, choć prawdziwa, jest więc ograniczona.

Antytetyczny. Jest to jeden z trzech opisowych terminów używanych na określenie związku pomiędzy wersami hebrajskiej poezji. Odnosi się do wersów poezji, których znaczenie jest przeciwne (zob. Prz 10:1; 15:1).

Apokaliptyczna, literatura. Był to głównie, a być może nawet wyłącznie żydowski gatunek – tajny typ pisma używany podczas inwazji i okupacji Żydów przez obce światowe potęgi. Zakłada on, że osobowy, zbawiający Bóg stworzył świat i kontroluje światowe wydarzenia oraz że Izrael stanowi przedmiot Jego szczególnego zainteresowania i troski. Literatura ta obiecuje ostateczne zwycięstwo dzięki szczególnej Bożej interwencji.

Literatura ta jest dziwaczna i pełna symboli, zawiera wiele tajnych słów. Często wyraża prawdę za pomocą kolorów, liczb, wizji, snów, pośrednictwa aniołów, sekretnych słów-haseł oraz często ostrego dualizmu dobro-zło.

Niektóre przykłady tego rodzaju literackiego to (1) w ST: Ezechiel (rozdziały 36-48), Daniel (rozdziały 7-12), Zachariasz oraz (2) w NT: Mt 24; Mk 13; 2 Tes 2 i Apokalipsa.

Apologeta (Apologetyka). Słowo to pochodzi od greckiego rdzenia oznaczającego „obronę prawną”. Jest to konkretna dyscyplina w ramach teologii dążąca do przedstawiania dowodów i racjonalnych argumentów za chrześcijańską wiarą.

Arianizm. Ariusz był prezbiterem kościoła w Aleksandrii w Egipcie na przełomie trzeciego i czwartego wieku. Potwierdzał on preegzystencję Jezusa, ale zaprzeczał Jego boskości (był zdania, że nie jest On tą samą istotą, co Ojciec), być może na podstawie Przysłów 8:22-31. Biskup Aleksandrii zakwestionował jego twierdzenia, rozpoczynając tym samym (w 318 r. n.e) wieloletni spór. Arianizm stał się oficjalnym wyznaniem Kościoła Wschodniego. W 325 r. n.e. sobór w Nicei potępił Ariusza i potwierdził pełną równość i boskość Syna.

Arystoteles. Był jednym z filozofów starożytnej Grecji, uczniem Platona i nauczycielem Aleksandra Wielkiego. Jego wpływ do dzisiaj rozciąga się na wiele obszarów współczesnych badań. Jest tak dlatego, że podkreślał on wiedzę zdobywaną dzięki obserwacji i klasyfikacji, co stanowi jedno z założeń metody naukowej.

Autografy. Jest to nazwa nadana oryginalnym pismom Biblii. Te pierwotne, napisane ręcznie manuskrypty zaginęły – przetrwały tylko kopie kopii. Stąd bierze się wiele wariantów tekstowych w manuskryptach hebrajskich i greckich oraz starożytnych wersjach.

Autorytet Biblii. Termin ten stosowany jest w bardzo zawężonym znaczeniu. Definiuje się go jako zrozumienie tego, co pierwotny autor przekazywał w swoich czasach i zastosowanie tej prawdy do naszych czasów. Autorytet Biblii zazwyczaj definiowany jest jako postrzeganie samej Biblii jako naszego jedynego miarodajnego przewodnika. Jednakże w świetle współczesnych niewłaściwych interpretacji ograniczyłem tę koncepcję do Biblii interpretowanej zgodnie z założeniami metody historyczno-gramatycznej.

Bezy, kodeks. Jest to grecki i łaciński manuskrypt z szóstego wieku n.e. Oznacza się go symbolem „D”. Zawiera Ewangelie, Dzieje Apostolskie i niektóre listy ogólne. Stanowi podstawę dla „Textus Receptus” – głównej greckiej tradycji manuskryptów, na której bazuje Biblia Króla Jakuba.

Całość literacka. Odnosi się do podziału księgi biblijnej na główne myśli. Może składać się z kilku wersetów, akapitów lub rozdziałów. Jest to samodzielna całość skupiona wokół jednego głównego tematu.

Chrystocentryczny. Jest to termin opisujący centralne miejsce Jezusa. Używam go w połączeniu z koncepcją głoszącą, że Jezus jest Panem całej Biblii. Stary Testament wskazuje na Niego i to On jest jego wypełnieniem i celem (zob. Mt 5:17-48).

Dedukcyjna, metoda. Ta metoda logiczna lub sposób rozumowania przechodzi od ogólnych zasad do konkretnych zastosowań przy pomocy rozumu. Jest to przeciwieństwo rozumowania indukcyjnego, odzwierciedlającego metodę naukową, przechodzącą od zaobserwowanych szczegółów do ogólnych wniosków (teorii).

Dialektyczna, metoda. Jest to metoda rozumowania w której kwestie, które wydają się sprzeczne lub paradoksalne, związane są ze sobą napięciem, poszukująca wspólnej odpowiedzi uwzględniającej obie strony paradoksu. Wiele doktryn biblijnych połączonych jest w pary dialektyczne: predestynacja–wolna wola, pewność zbawienie–wytrwałość; wiara–uczynki; decyzja–uczniostwo; wolność chrześcijanina–odpowiedzialność chrześcijanina.

Diaspora. Jest to techniczny grecki termin, którym posługiwali się Żydzi z Palestyny na określenie innych Żydów mieszkających poza geograficznymi granicami Ziemi Obiecanej.

Dosłowna, metoda. Jest to inna nazwa skoncentrowanej na tekście i historycznej metody hermeneutyki z Antiochii. Oznacza to, że interpretacja zajmuje się zwykłym i oczywistym znaczeniem ludzkiego języka, nadal jednak biorąc pod uwagę występowanie języka alegorycznego.

Dowodzenie wersetami. Jest to praktyka polegająca na interpretowaniu Biblii opierającym się na cytowaniu wersetów z pominięciem ich bezpośredniego kontekstu lub szerszego kontekstu w ramach ich jednostki literackiej. Oddziela to fragmenty od zamysłu oryginalnego autora i często wiąże się z próbą poparcia osobistego zdania autorytetem Pisma.

Dynamiczna ekwiwalencja. Jest to teoria tłumaczenia Biblii. Tłumaczenie Pisma Świętego może być postrzegane na skali od „dosłowności”, gdzie każdemu hebrajskiemu lub greckiemu słowu musi odpowiadać słowo polskie, po „parafrazę”, w której tłumaczona jest tylko myśl, a oryginalne brzmienie i sformułowania nie są tak istotne. Pomiędzy tymi dwoma teoriami znajduje się „dynamiczna ekwiwalencja”, starająca się poważnie traktować oryginalny tekst, tłumacząca go jednak za pomocą nowoczesnych form gramatycznych i idiomów. Bardzo wyczerpujące omówienie tych różnych teorii tłumaczenia znaleźć można w książce Fee i Stuarta *How to Read the Bible For All Its Worth [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całą jej bogactwo]*, s. 35 oraz we wprowadzeniu do Biblii TEV Roberta Bratchera.

Egzegeza. Jest to techniczne określenie praktyki interpretacji konkretnego fragmentu. Oznacza „wyprowadzanie” (z tekstu), co wskazuje na to, że naszym celem jest zrozumienie zamysłu

pierwotnego autora w świetle tła historycznego, kontekstu literackiego, składni i współczesnego znaczenia słów.

Eisegeza. Jest to przeciwieństwo egzegezy. Jeśli egzegeza to „wyprowadzanie” zamysłu pierwotnego autora, termin ten wskazuje na „wprowadzanie” obcej idei lub opinii.

Eklektyzm. Określenie to stosowane jest w związku z krytyką tekstu. Odnosi się do praktyki wybierania fragmentów z różnych greckich manuskryptów w celu otrzymania tekstu, który ma być bliski pierwotnym autografom. Odrzuca on pogląd, że którakolwiek jednak rodzina manuskryptów greckich oddaje oryginały.

Etymologia. Jest to aspekt analizy słów dążący do ustalenia pierwotnego znaczenia słowa. Na podstawie tego źródłowego znaczenia łatwiej jest zidentyfikować jego szczególne zastosowania. W interpretacji główny nacisk nie pada na etymologię, tylko na współczesne znaczenie i stosowanie danego słowa.

Gnostycyzm. Większość naszej wiedzy na temat tej herezji pochodzi z pism gnostyckich z drugiego wieku. Początki idei gnostyckich funkcjonowały już jednak w pierwszym wieku (i wcześniej).

Niektóre wymienione założenia gnostycyzmu walentyńskiego i keryntiańskiego z drugiego wieku to: (1) współwieczność materii i ducha (ontologiczny dualizm). Materia jest zła, duch jest dobry. Bóg, który jest duchem, nie może być bezpośrednio zaangażowany w kształtowanie złej materii; (2) pomiędzy Bogiem a materią istnieją emanacje (eony lub poziomy anielskie). Ostatnim lub najniższym był JHWH Starego Testamentu, który uformował wszechświat (kosmos); (3) Jezus był emanacją taką jak JHWH, ale o wyższym poziomie – bliższą prawdziwemu Bogu. Niektórzy umieszczali Go na najwyższym poziomie, nadal jednak niższym od Boga i z pewnością nie uważali, żeby był wcielonym Bogiem (zob. J 1:14). Ponieważ materia jest zła, Jezus nie mógł mieć ludzkiego ciała i nadal być Bogiem. Był duchowym widmem (zob. 1 J 1:1-3; 4:1-6) oraz (4) zbawienie osiągnięte jest przez wiarę w Jezusa oraz szczególną wiedzę, dostępną tylko szczególnym osobom. Wiedza (hasła) była niezbędna do przechodzenia przez niebiańskie sfery. W celu uzyskania dostępu do Boga wymagany był także żydowski legalizm.

Gnostycy fałszywi nauczyciele głosili dwa przeciwne systemy etyczne: (1) dla jednych styl życia był zupełnie oderwany od zbawienia. Dla nich zbawienie i duchowość zamykały się we wiedzy tajemnej (hasłach) pozwalających przechodzić przez sfery anielskie (eony); lub (2) dla innych styl życia był kluczowy dla zbawienia. Podkreślali ascetyczny styl życia jako dowód prawdziwej duchowości.

Hermeneutyka. Jest to techniczne określenie zasad rządzących egzegezą. Stanowi zarówno zestaw konkretnych wskazówek, jak i sztukę/dar. Hermeneutyka biblijna lub religijna zazwyczaj dzieli się na dwie kategorie: zasad ogólnych i szczególnych. Odnoszą się one do różnych typów literatury zawartych w Biblii. Każdy odmienny typ (rodzaj literacki) rządzony jest szczególnymi wskazówkami, dzieli jednak także pewne wspólne założenia i procedury interpretacji.

Idiom. Słowo to określa funkcjonujące w różnych kulturach frazy o wyspecjalizowanym znaczeniu niezwiązanym ze zwykłym znaczeniem poszczególnych terminów. Kilka współczesnych przykładów to: „rzucić grochem o ścianę”, „być nie w sosie” albo „i już po ptakach”. Biblia także zawiera tego typu frazy.

Indukcyjna, metoda. Jest to metoda logiki lub rozumowania przechodząca od szczegółów do całości. Jest to metoda empiryczna współczesnej nauki. Zasadniczo jest to podejście Arystotelesa.

Interlinearny. Jest to rodzaj narzędzia badawczego pozwalający tym, którzy nie czytają w danym języku biblijnym na analizowanie jego znaczenia i struktury. Polskie tłumaczenie umieszczone jest słowo pod słowem pod oryginalnym biblijnym językiem. Narzędzie to wraz z „leksykonem analitycznym” pozwala na odczytanie form i podstawowych definicji hebrajskich i greckich słów.

JHWH. Jest to związane z przymierzem imię Boga w Starym Testamencie. Jego definicja znajduje się w Wj 3:14. Jest to sprawcza forma hebrajskiego słowa „być”. Żydzi bali się wypowiadać to imię, aby nie uczynić tego nadaremno; dlatego też zastępowali je hebrajskim terminem Adonai, „pan”. Tak też jest ono tłumaczone na język polski.

Judaizm rabiniczny. Ten etap życia Żydów rozpoczął się w niewoli babilońskiej (586-538 r. p.n.e.). Ponieważ wpływ kapłanów i świątyni zanikł, lokalne synagogi stanęły w centrum żydowskiego życia. Te lokalne ośrodki żydowskiej kultury, wspólnoty, nabożeństw i studiowania Biblii zaczęły skupiać narodowe życie religijne. W czasach Jezusa „religia uczonych w piśmie” funkcjonowała równoległe do religii kapłanów. Po upadku Jerozolimy w 70 r. n.e. forma uczonych w piśmie, zdominowana przez faryzeuszy, kontrolowała kierunek, w którym szło żydowskie życie religijne. Charakteryzuje się on praktyczną, legalistyczną interpretacją Tory objaśnianej przez tradycję ustną (Talmud).

Kanon Muratoriego. Jest to lista kanonicznych ksiąg Nowego Testamentu. Powstała w Rzymie przed 200 r. n.e. Podaje tych samych dwadzieścia siedem ksiąg, co protestancki NT. Jasno pokazuje to, że lokalne kościoły w różnych częściach Imperium Rzymskiego „praktycznie” ustaliły kanon przed wielkimi soborami kościoła w czwartym wieku.

Kanon. Jest to określenie opisujące pisma, o których sądzi się, że są w wyjątkowy sposób natchnione. Stosuje się je zarówno do pism Starego, jak i Nowego Testamentu.

Komentarz. Jest to specjalistyczny typ książki badawczej. Informuje o ogólnym tle danej księgi biblijnej, a następnie próbuje wyjaśnić znaczenie każdej jej części. Niektóre komentarze skupiają się na zastosowaniu, inne zaś zajmują się tekstem w bardziej techniczny sposób. Książki te są pomocne, powinny być jednak wykorzystywane po przeprowadzeniu własnego wstępnego studium. Komentarze interpretatora nigdy nie powinny być przyjmowane bezkrytycznie. Zazwyczaj pomocne jest porównanie kilku komentarzy reprezentujących różne perspektywy teologiczne.

Konkordancja. Jest to rodzaj narzędzia badawczego do studiowania Biblii. Zawiera wszystkie wystąpienia każdego słowa w Starym i Nowym Testamencie. Można z niej korzystać na różne sposoby: (1) dla określenia hebrajskiego lub greckiego słowa, które zostało przetłumaczone słowem polskim; (2) dla porównywania fragmentów, w których użyto tego samego hebrajskiego lub greckiego słowa; (3) dla wykazania, gdzie dwa różne hebrajskie lub greckie terminy zostały przetłumaczone za pomocą tego samego polskiego słowa; (4) dla ukazania częstości stosowania pewnych słów w pewnych księgach lub przez pewnych autorów; (5) jako pomoc w znalezieniu jakiegoś fragmentu w Biblii (zob. Walter Clark, *How to Use New Testament Greek Study Aids [Jak korzystać z pomocy do studiowania greckiego Nowego Testamentu]*, s. 54-55).

Krytyka tekstu. Jest to badanie manuskryptów Biblii. Krytyka tekstu jest niezbędna, ponieważ nie dysponujemy oryginałami, a kopie różnią się między sobą. Dąży ona do wyjaśniania tych różnic i przybliżenia się (w miarę możliwości) do pierwotnego brzmienia autografów Starego i Nowego Testamentu. Często zwana jest „niższą krytyką”.

Legalizm. Postawa ta charakteryzuje się nadmiernym naciskiem na zasady lub rytuały. Ma tendencję do polegania na przestrzeganiu przez człowieka zasad w celu uzyskania Bożej akceptacji. Skłania się ku umniejszaniu znaczenia więzi i wyolbrzymiania dokonań, podczas gdy i jedno, i drugie stanowi ważny aspekt opartej na przymierzu relacji pomiędzy świętym Bogiem a grzeszną ludzkością.

Literatura mądrościowa. Był to powszechny gatunek literacki na starożytnym bliskim wschodzie (i w świecie współczesnym). Zasadniczo stanowił on próbę pouczenia nowego pokolenia i przekazania mu wskazówek, jak osiągnąć życiowe powodzenie, za pośrednictwem poezji, przypowieści lub eseju. Kierowany był bardziej do jednostki, niż społeczeństwa jako zbiorowości.

Nie posługiwał się nawiązaniami do historii, opierał się jednak na życiowych doświadczeniach i obserwacji. Księgi Biblii od Hioba po Pieśń nad Pieśniami zakładają obecność i cześć oddawaną JHWH, ale ten religijny światopogląd nie jest za każdym razem wyraźnie widoczny w każdym ludzkim doświadczeniu.

Jako gatunek literacki literatura mądrościowa stwierdzała ogólne prawdy. Nie nadaje się ona jednak do zastosowania w każdej konkretnej sytuacji. Są to ogólne stwierdzenia, które nie zawsze odnoszą się do każdego poszczególnego okoliczności.

Mędrcy ci mieli odwagę zadawać trudne życiowe pytania. Często podważali tradycyjne poglądy religijne (Hiob i Eklezjastes). Zapewniają równowagę i napięcie z łatwymi odpowiedziami na życiowe tragedie.

Manuskrypt. Termin ten odnosi się do różnych kopii greckiego Nowego Testamentu. Zazwyczaj dzieli się je na poszczególne typy ze względu na (1) materiał, na którym zostały zapisane (papierus, skóra) lub (2) formę samego pisma (duże litery lub pismo ciągłe). Skraca się je jako „MS” w liczbie pojedynczej lub jako „MSS” w liczbie mnogiej.

Metonimia. Jest to figura retoryczna, w której nazwa jednej rzeczy wykorzystywana jest do reprezentowania czegoś innego z nią związanego. Np. „czajnik się gotuje” w rzeczywistości oznacza „woda w czajniku się gotuje”.

Natchnienie. Jest to koncepcja głosząca, że Bóg przemówił do ludzkości, prowadząc autorów Biblii do dokładnego i jasnego zapisania Swojego objawienia. Pełna idea zazwyczaj wyrażana jest w trzech terminach: (1) objawienie – Bóg wkroczył w ludzką historię; (2) natchnienie – dał ludzkości właściwą interpretację Swoich działań i ich znaczenie konkretnym wybranym ludziom, aby zapisali je dla ludzkości; oraz (3) oświecenie – dał Swojego Ducha, aby pomagał ludzkości zrozumieć Jego objawienie.

Naturalne objawienie. Jest to jedna z kategorii Bożego objawienia się człowiekowi. Obejmuje naturalny porządek (Rz 1:19-20) oraz świadomość moralną (Rz 2:14-15). Jest o nim mowa w Ps 19:2-7 oraz w Rz 1-2. Jest ono czymś innym niż szczególne objawienie, będące konkretnym objawieniem się Boga w Biblii i doskonałym objawieniem w Jezusie z Nazaretu.

Ta kategoria teologiczna jest ponownie podkreślana przez ruch „starej ziemi” wśród chrześcijańskich naukowców (np. Hugh Ross). Posługują się oni nią, aby twierdzić, że wszelka prawda jest prawdą Bożą. Natura jest otwartymi drzwiami do poznania Boga; różni się od szczególnego objawienia (Biblii). Daje współczesnej nauce swobodę badania naturalnego porządku. Moim zdaniem jest to wspaniała nowa możliwość bycia świadectwem dla nowoczesnego świata zachodniej nauki.

Nestorianizm. Nestoriusz był patriarchą Konstantynopola w piątym wieku naszej ery. Wykształcony w Antiochii w Syrii, twierdził, że Jezus miał dwie natury: jedną w pełni ludzką i jedną w pełni boską. Pogląd ten odbiegał od ortodoksyjnego spojrzenia aleksandryjskiego, zakładającego jedną naturę. Głównym zagadnieniem zajmującym Nestoriusza był tytuł „Matka Boska” nadany Maryi. Nestoriuszowi sprzeciwił się Cyryl z Aleksandrii, a także, w dorozumiany sposób, jego własne antiocheńskie wykształcenie. Antiochia była centrum historyczno-gramatyczno-tekstualnego podejścia do interpretacji biblijnej, podczas gdy Aleksandria została centrum czworakiej (alegorycznej) szkoły interpretacji. Nestoriusz został w końcu pozbawiony urzędu i wygnany.

Niższa krytyka. Zob. „krytyka tekstu”.

Objawienie. Jest to nazwa koncepcji głoszącej, że Bóg przemówił do ludzkości. Pełna idea zazwyczaj wyrażana jest w trzech terminach: (1) objawienie – Bóg wkroczył w ludzką historię; (2) natchnienie – dał ludzkości właściwą interpretację Swoich działań i ich znaczenie konkretnym wybranym ludziom, aby zapisali je dla ludzkości; oraz (3) oświecenie – dał Swojego Ducha, aby pomagał ludzkości zrozumieć Jego objawienie.

Obraz świata i światopogląd. Są to pokrewne terminy. Oba stanowią koncepcje filozoficzne odnoszące się do stworzenia. Termin „obraz świata” odnosi się do tego, „jak” odbyło się stworzenie, podczas gdy „światopogląd” mówi o tym, „Kto” go dokonał. Terminy te wiążą się z interpretacją, że Rodzaju 1-2 mówi przede wszystkim o Osobie, która dokonała dzieła stworzenia, a nie sposobie, w jaki to zrobiła.

Opisowy język. Termin ten stosowany jest w związku z idiomami występującymi w Starym Testamencie. Opisuje on nasz świat w kategoriach tego, jak przedstawia się on naszym pięciu zmysłom. Nie jest to naukowy opis – i nie był jako taki zamierzony.

Oświecenie. Jest to nazwa nadana koncepcji głoszącej, że Bóg przemówił do ludzkości. Pełna idea zazwyczaj wyrażana jest w trzech terminach: (1) objawienie – Bóg wkroczył w ludzką historię; (2) natchnienie – dał ludzkości właściwą interpretację Swoich działań i ich znaczenie konkretnym wybranym ludziom, aby zapisali je dla ludzkości; oraz (3) oświecenie – dał Swojego Ducha, aby pomógł ludzkości zrozumieć Jego objawienie.

Papirus. Jest to rodzaj materiału piśmienniczego pochodzącego z Egiptu. Wytwarza się go z rzecznej trzciny. Jest to materiał, na którym zapisane są nasze najstarsze kopie greckiego Nowego Testamentu.

Paradoks. Odnosi się do zestawu prawd, które wydają się sprzeczne, a jednak wszystkie są prawdziwe – chociaż występuje pomiędzy nimi napięcie. Składają się one naprawdę, przedstawiając ją z przeciwnych stron. Wiele prawd biblijnych przedstawionych zostało jako paradoksalne (lub dialektyczne) pary. Prawdy biblijne nie są samotnymi gwiazdami, tylko konstelacjami stworzonymi z ich zbiorów.

Parafraza. Jest to nazwa teorii tłumaczenia Biblii. Tłumaczenie Pisma Świętego postrzegać można jako ciągłość pomiędzy odpowiednikami „słowo w słowo”, w których każdemu hebrajskiemu lub greckiemu słowu odpowiadać musi jedno słowo polskie, po „parafrazę”, tłumaczącą tylko myśl z mniejszą uwagą poświęconą oryginalnemu brzmieniu lub użytym sformułowaniom. Pomiędzy tymi dwoma teoriami znajduje się „dynamiczna ekwiwalencja”, dążąca do poważnego traktowania tekstu źródłowego, tłumacząca go jednak za pomocą nowoczesnych form gramatycznych i idiomów. Pomocne omówienie różnych teorii tłumaczenia znaleźć można w książce Fee i Stuarta *How to Read the Bible For All Its Worth [Jak czytać Biblię, żeby odkryć całe jej bogactwo]*, s. 35.

Paralelne fragmenty. Są częścią koncepcji głoszącej, że cała Biblia pochodzi od Boga i dlatego sama najlepiej interpretuje i równoważy paradoksalne prawdy. Jest to także pomocne w usiłowaniu zinterpretowania niejasnych lub wieloznacznych fragmentów. Paralelne fragmenty pomagają także znaleźć najbardziej wyraźną wypowiedź na dany temat, a także wszelkie inne biblijne aspekty danego zagadnienia.

Pierwotny autor. Oznacza to rzeczywistych autorów Pisma Świętego.

Platon. Był jednym z filozofów starożytnej Grecji. Jego filozofia wywarła duży wpływ na wczesny kościół za pośrednictwem uczonych z Aleksandrii w Egipcie, a później przez Augustyna. Platon twierdził, że wszystko na ziemi jest iluzoryczne, że jest tylko kopią duchowego archetypu. Teolodzy zrównali później platońskie „formy/idee” ze sferą duchową.

Pole semantyczne. Odnosi się do pełnego zakresu znaczeń powiązanych z danym słowem. Zasadniczo składają się na nie różne konotacje, z którymi łączy się to słowo w różnych kontekstach.

Rodzaj literacki. Odnosi się to do oddzielnych form, jakie może przyjmować ludzka komunikacja, takich jak poezja czy narracja historyczna. Termin ten oznacza różne typy literatury. Funkcją tego określenia jest podział form literackich na kategorie o wspólnych cechach: narracja historyczna,

poezja, przypowieść, literatura apokaliptyczna oraz prawo. Każdy typ literatury ma, poza ogólnymi zasadami mającymi zastosowanie do całej pisanej literatury, także swoje własne, szczególne dla niego procedury hermeneutyczne.

Septuaginta. Jest to nazwa greckiego tłumaczenia hebrajskiego Starego Testamentu. Według tradycji została napisana w ciągu siedemdziesięciu dni przez siedemdziesięciu żydowskich uczonych na potrzeby biblioteki w egipskiej Aleksandrii. Tradycyjna data sytuuje jej powstanie około roku 250 p.n.e. (w rzeczywistości ukończenie tłumaczenia mogło zająć ponad sto lat). Jest to ważne tłumaczenie, ponieważ (1) jest starożytnym tekstem, który możemy porównywać z masoreckim tekstem hebrajskim; (2) ukazuje stan żydowskiej interpretacji w trzecim i drugim wieku p.n.e.; (3) zawiera żydowskie zrozumienie Mesjasza przed odrzuceniem Jezusa. Oznaczana jest skrótem „LXX”.

Składnia. Odnosi się do struktury zdania. Opisuje to, na jakie sposoby części zdania układane są w pełne myśli.

Stronniczość. Jest to termin opisujący silną skłonność w kierunku jakiejś rzeczy lub punktu widzenia. Jest to mentalność, w której bezstronność dotycząca konkretnej rzeczy lub punktu widzenia jest niemożliwa. Jest to postawa cechująca się uprzedzeniem.

Synajski, kodeks. Jest to grecki manuskrypt z czwartego wieku n.e. Został odnaleziony przez niemieckiego uczonego, Tischendorfa, w klasztorze św. Katarzyny na Górze Mojżesza – tradycyjnej górze Synaj. Manuskrypt ten oznacza się pierwszą literą hebrajskiego alfabetu, zwaną „alef” [א]. Zawiera zarówno Stary, jak i Nowy Testament w całości. Jest to jeden z najstarszych odnalezionych manuskryptów pisanych uncją.

Synonimy. Wyrażenie to odnosi się do terminów o takim samym lub bardzo podobnym znaczeniu (choć w rzeczywistości nie ma dwóch słów, których pola semantyczne zupełnie by się pokrywały). Określenia te są tak bliskoznaczne, że w zdaniu można stosować je zamiennie bez utraty znaczenia. Synonimem nazywa się też jedną z trzech form hebrajskiego paralelizmu poetyckiego. W tym znaczeniu odnosi się do dwóch wersów poezji wyrażających tę samą prawdę (zob. Ps 103:3).

Syntetyczny. Jest to jeden z trzech terminów opisujących typy hebrajskiej poezji. Odnosi się on do wersów budujących jeden na drugim w znaczeniu kumulatywnym, zwanych czasem „kulminacyjnymi” (zob. Ps 19:8-10)

Talmud. Jest to tytuł kodyfikacji żydowskiej tradycji ustnej. Żydzi wierzą, że została ona przekazana ustnie przez Boga Mojżeszowi na Górze Synaj. W rzeczywistości wydaje się to być zbiorowa mądrość wieków żydowskich nauczycieli. Istnieją dwie pisemne wersje Talmudu: babiloński oraz krótszy, niedokończony palestyński.

Tekst masorecki. Odnosi się do hebrajskich manuskryptów Starego Testamentu z ósmego wieku n.e. stworzonych przez pokolenia żydowskich uczonych. Zawierają one kropki oznaczające samogłoski i inne adnotacje w tekście. Tekst masorecki stanowi podstawowy tekst dla angielskiego Starego Testamentu. Jego tekst został historycznie potwierdzony przez hebrajskie manuskrypty, w szczególności przez księgę Izajasza znaną ze zwojów znad Morza Martwego. Oznaczany jest on symbolem „MT”.

Teologia systematyczna. Jest to etap interpretacji próbujący relacjonować prawdy biblijne w ujednolicony i racjonalny sposób. Jest to logiczne – w przeciwieństwie do czysto historycznego – przedstawienie chrześcijańskiej teologii według różnych kategorii (Bóg człowiek, grzech, zbawienie, itp.).

Textus Receptus. Określenie to przyłgnęło do greckiego wydania NT w 1633 przez Elzevira. Zasadniczo jest to forma greckiego NT, która została utworzona na podstawie kilku późnych manuskryptów greckich i łacińskich wersji Erazma z Rotterdamu (1510-1535), przez Stefanusa (1546-1559) i Elzevira (1624-1678). W książce *An Introduction to the Textual Criticism of the New Testament* [Wprowadzenie do krytyki tekstu Nowego Testamentu], s. 27, A. T. Robertson pisze: „tekst bizantyjski to praktycznie rzecz biorąc Textus Receptus”. Tekst bizantyjski jest najmniej wartościową z trzech rodzin wczesnych manuskryptów greckich (zachodnia, aleksandryjska i bizantyjska). Zawiera nagromadzenie błędów stuleci ręcznie kopiowanych tekstów. A. T. Robertson stwierdza jednak również, że „Textus Receptus zachował dla nas właściwie wierny tekst” (s. 21). Ta tradycja manuskryptów greckich (szczególnie trzecie wydanie Erazma z 1522) stanowi podstawę Biblii Króla Jakuba z 1611 roku.

Tora. Jest to hebrajskie określenie oznaczające „nauczanie”. Termin ten stał się oficjalnym tytułem pism Mojżesza (od Księgi Rodzaju po Powtórzonego Prawa). Dla Żydów jest to najbardziej autorytatywna część kanonu hebrajskiego.

Typologiczny. Jest to wyspecjalizowany typ interpretacji. Zazwyczaj polega na odnajdywaniu prawd Nowego Testamentu w starotestamentowych fragmentach za pośrednictwem analogicznego symbolu. Ta kategoria hermeneutyki była istotnym elementem metody aleksandryjskiej. Z powodu nadużyć wiążących się z tym typem interpretacji należy ograniczać jego zastosowanie do konkretnych przykładów odnotowanych w Nowym Testamencie.

Uduchawianie. Termin ten jest równoznaczny z alegoryzowaniem w znaczeniu usunięcia historycznego i literackiego kontekstu danego fragmentu i interpretowania go na podstawie innych kryteriów.

Watykański, kodeks. Jest to grecki manuskrypt z czwartego wieku n.e. Został odnaleziony w bibliotece Watykanu. Pierwotnie zawierał całość Starego Testamentu, Apokryfów oraz Nowego Testamentu. Niektóre części jednak zaginęły (Księga Rodzaju, Psalmi, List do Hebrajczyków, Listy Pasterskie, List do Filemona i Apokalipsa). Jest to bardzo pomocny manuskrypt jeżeli chodzi o określanie pierwotnego brzmienia autografów. Oznaczany jest dużą literą „B”.

Wieloznaczność. Odnosi się do niepewności co do pisemnego dokumentu, która powstaje, kiedy możliwe są dwa lub więcej znaczeń albo kiedy odnosi się on do dwóch lub więcej kwestii na raz. Możliwe, że Jan celowo posługiwał się wieloznacznością (dwuznaczniki).

Wulgata. Jest to nazwa łacińskiego tłumaczenia Biblii Hieronima. Stała się ona podstawowym lub „powszechnym” tłumaczeniem Kościoła Rzymskokatolickiego. Została sporządzona około roku 30 n.e.

Wyższa krytyka. Jest to procedura interpretacji biblijnej skupiająca się na tle historycznym oraz strukturze literackiej określonej księgi biblijnej.

Założenie wstępne. Odnosi się to do naszego tendencyjnego postrzegania danej sprawy. Często wyrabiamy sobie opinie i osądy o różnych kwestiach zanim zwrócimy się do samego Pisma. Skłonność ta zwana jest także stronniczością, stanowiskiem a priori lub domniemaniem.

Zaściankowość. Odnosi się do uprzedzeń związanych z lokalnym tłem teologicznym/kulturowym. Nie dostrzega ona pozakulturowej natury prawdy biblijnej i jej zastosowania.

Zwoje znad Morza Martwego. Jest to seria starożytnych tekstów napisanych w języku hebrajskim i aramejskim, które zostały znalezione w pobliżu Morza Martwego w 1947 roku. Stanowiły one religijne biblioteki sekciarskiego judaizmu z pierwszego wieku. Presja rzymskiej okupacji oraz wojny zelockie z lat 60. skłoniły członków sekty do ukrycia zwojów w hermetycznie zamkniętych naczyniach ceramicznych w jaskiniach lub dziurach. Pisma te pomogły nam zrozumieć

tło historyczne Palestyny w pierwszym wieku i potwierdziły tekst masorecki jako bardzo dokładny – przynajmniej wstecz do wczesnych lat p.n.e. Oznaczone są skrótem „DSS”.

ANEKS 4

OŚWIADCZENIE NATURY DOKTRYNALNEJ

Nie zależy mi zbyt na oświadczeniach doktrynalnych albo na wyznaniach wiary. Wolę opierać się na samym Piśmie Świętym. Zdaję sobie jednak sprawę, że przedstawienie wyznania wiary tym, którzy mnie nie znają pozwoli na ocenę mojej perspektywy doktrynalnej. W naszych czasach, tak obfitujących w błędy i oszustwa teologiczne, zdecydowałem się na przedstawienie krótkiego streszczenia mojej teologii.

1. Biblia, zarówno Stary, jak i Nowy Testament, jest natchnionym, nieomylnym, miarodajnym, wiecznym Słowem Bożym. Jest Bożym objawieniem zapisanym przez ludzi pod nadprzyrodzonym prowadzeniem. Jest naszym jedynym źródłem jasnej prawdy o Bogu i Jego zamysłach. Jest też jedynym źródłem wiary i praktyki dla Jego Kościoła.

2. Istnieje tylko jeden odwieczny Bóg, Stwórca i Odkupiciel. Stworzył On wszystko, co widzialne i niewidzialne. Objawił się jako kochający i troskliwy, choć cechuje się też bezstronnością i sprawiedliwością. Objawił się w trzech oddzielnych osobach: w Ojcu, Synu i Duchu. Są to rzeczywiście oddzielne osoby, lecz o tej samej wspólnej naturze.

3. Bóg aktywnie włada swoim światem. Ma zarówno wieczny i niezmienny plan dla swojego stworzenia, jak i plan dotyczący jednostki, dopuszczający wolną wolę człowieka. Nic się nie dzieje bez Bożej wiedzy i przyzwolenia, pozostawia On jednak aniołom i ludziom prawo do osobistych wyborów. Jezus jest Wybranym Ojca i w Nim wszyscy są potencjalnie wybrani. Bóg zna przyszłe wydarzenia, lecz nie ogranicza to ludzi do z góry określonego scenariusza. Wszyscy jesteśmy odpowiedzialni za swoje myśli i czyny.

4. Ludzie, choć stworzeni na Boży obraz i wolni od grzechu, wybrali bunt przeciwko Bogu. Jakkolwiek Adam i Ewa byli kuszeni przez nadprzyrodzonego sprawcę, to jednak ponieśli odpowiedzialność za swoje rozmyślne skoncentrowanie na sobie. Ich bunt wywarł wpływ na ludzkość i stworzenie. Każdy z nas potrzebuje Bożego miłosierdzia i łaski, zarówno ze względu na nasz zbiorowy stan w Adamie, jak i na swój wolny akt osobistego buntu.

5. Bóg przewidział drogę przebaczenia i przywrócenia upadłej ludzkości do jej poprzedniego stanu. Jezus Chrystus, jedyny Syn Boży, stał się człowiekiem, przeżył życie bez grzechu i poprzez swoją zastępczą śmierć poniósł karę za grzech ludzkości. Jest On jedyną drogą do odnowienia i łączności z Bogiem. Nie ma innego sposobu osiągnięcia zbawienia poza wiarą w dzieło dokonane przez Niego.

6. Każdy z nas musi osobiście przyjąć Boży dar przebaczenia i odnowienia w Jezusie. Polega to na wolnym akcie zaufania Bożym obietnicom w Jezusie i odwrócenia się od świadomego grzechu.

7. Wszyscy otrzymujemy pełne przebaczenie i odnowienie dzięki naszej wierze w Chrystusa i nawróceniu. Dowodem jednak na tę nową relację jest przemienione i przemieniające się życie. Bożym celem dla ludzkości jest nie tylko niebo kiedyś, lecz podobieństwo do Chrystusa już teraz. Ci, którzy są naprawdę odkupieni, choć czasem grzeszą, trwają w wierze i nawracają się przez całe życie.

8. Duch Święty jest „drugim Jezusem”. Jest obecny na świecie, aby prowadzić zagubionych do Chrystusa i kształtować podobieństwo do Niego w zbawionych. Dary Ducha są udzielane w momencie zbawienia. Jest to uczestnictwo ciała Jezusa, czyli Kościoła, w życiu i służbie Jezusa. Dary te, które są zasadniczo postawami i motywacjami Jezusa, zawsze wypływają z owocu Ducha. Duch działa w naszych czasach tak samo, jak działał w czasach biblijnych.

9. Ojciec ustanowił zmartwychwstałego Jezusa Chrystusa Sędzią wszystkich rzeczy. Powróci On na ziemię, aby osądzić rodzaj ludzki. Ci, którzy zawierzili Jezusowi i których imiona zapisane są w księdze życia Baranka, w chwili Jego przyjścia otrzymają na wieki ciało uwielbione. Będą z Nim na zawsze. Ci jednak, którzy nie odpowiedzieli na Bożą prawdę, będą wiecznie oddzieleni od radości wspólnoty z Trójjedynym Bogiem. Zostaną potępieni razem z diabłem i jego aniołami.

Z pewnością nie poruszyłem tu wielu kwestii, mam jednak nadzieję, że przedstawiłem Czytelnikowi teologiczny charakter mojego serca. Podoba mi się poniższa sentencja:

„W sprawach kluczowych — jedność, w pobocznych — wolność, we wszystkim zaś miłość”.